

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-03/26-09/24

URBROJ: 65-26-2

Zagreb, 1. travnja 2026.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora u skladu s odredbom članka 19. stavka 4. Zakona o pravobranitelju za djecu ("Narodne novine", broj 73/17) dostavila pravobraniteljica za djecu, aktom od 31. ožujka 2026. godine.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU

KLASA: DPR-028-01/26-02/0001
URBROJ: 134-26-1
Zagreb, 31. ožujka 2026.

Hs**NP*021-03/26-09/24*134-26-1**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB

Primljeno:	31-03-2026		
Klasifikacijski oznaka	021-03/26-09/24	Dr. jed.	65
Uredbeni broj	134-26-1	Pril.	-
		Vrijednost	SAK

HRVATSKI SABOR
gospodin Gordan Jandroković, predsjednik
predsjednik@sabor.hr

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu
- dostavlja se

Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskog sabora,

u skladu s člankom 19. stavkom 4. Zakona o pravobranitelju za djecu (Narodne novine, broj 73/17), člankom 21. stavkom 1. Poslovnika o radu pravobranitelja za djecu (Narodne novine, broj 49/18) i člankom 215. Poslovnika Hrvatskog sabora, dostavljamo Vam Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu i Sažetak Izvješća.

Uz Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu, sukladno obvezi iz članka 35. stavka 3. Zakona o fiskalnoj odgovornosti (Narodne novine, broj 111/18, 83/23), dostavljamo i Izjave o fiskalnoj odgovornosti za 2025. godinu zajedno s popunjenim Upitnikom o fiskalnoj odgovornosti te Godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana Pravobranitelja za djecu za 2025. godinu sukladno Pravilniku o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna i financijskog plana (Narodne novine, broj 85/23).

S poštovanjem,

Prilog:

1. Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu
2. Sažetak Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu za 2025. godinu
3. Godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana Pravobranitelja za djecu za 2025. godinu
4. Izjava o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje 1. siječnja – 22. studenoga 2025.
5. Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje 1. siječnja – 22. studenoga 2025.
6. Izjava o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje 23. studenoga - 31. prosinca 2025.
7. Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za razdoblje 23. studenoga – 31. prosinca 2025.

Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu 2025.

Zagreb, ožujak 2026.

Autorica crteža „Dječje ruke koje povezuju svijet“ na naslovnici je Tonka Požgaj iz Dječjeg vrtića *Travno*. Crtež je nastao u okviru natječaja Foruma za slobodu odgoja „Oboji svijet 2025.“ kojim se potiče kreativnost i umjetničko izražavanje u području stvaranja inkluzivne školske klime te poštovanja i uvažavanja različitosti među grupama i pojedincima.

SADRŽAJ

Pokrate	5
1. Uvod	7
2. PRAĆENJE POJEDINAČNIH POVREDA PRAVA DJECE	10
2.1. Osobna prava	13
2.1.1. Statusna prava	14
2.1.2. Pravo na privatnost	15
2.1.3. Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb	20
2.1.3.1. Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi	33
2.1.3.2. Uzdržavanje	38
2.1.4. Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja	42
2.1.4.1. Nasilje i zanemarivanje u obitelji	43
2.1.4.2. Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama	46
2.1.4.3. Zanemarivanje i nasilje u drugim ustanovama i ostalo nasilje	55
2.2. Prava djece kao članova društvene zajednice	59
2.3. Obrazovna prava	62
2.3.1. Predškolski odgoj i obrazovanje	64
2.3.2. Osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje	70
2.3.3. Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju	81
2.3.4. Prava i dobrobit darovite djece	86
2.4. Zdravstvena prava	88
2.5. Socijalna i ekonomska prava	93
2.5.1. Dječje siromaštvo i Jamstvo za svako dijete	93
2.5.2. Socijalne naknade	97
2.5.3. Ekonomska prava	101
2.5.3.1. Ostvarivanje prava djece s teškoćama u razvoju	101
2.5.3.2. Pravo na primjereni životni standard	104
2.5.3.3. Gospodarsko iskorištavanje i obavljanje štetnih poslova	106
2.5.3.4. Zaštita imovinskih prava djeteta	109
2.5.3.5. Neprijemeno oglašavanje	112
2.5.3.6. Dječji proračun	114
2.6. Kulturna prava i pravo na slobodno vrijeme	116
2.7. Pravosudno-zaštitna prava	119
2.7.1. Zaštita djeteta žrtve i svjedoka	123
2.7.1.1. Zaštita od spolnog iskorištavanja i zlostrebe	128
2.7.2. Zaštitna prava djece u sukobu sa zakonom	135
2.8. Sigurnost, nesreće i ugrožavajuća okruženja	141
2.8.1. Prometna sigurnost djece	141
2.8.2. Sigurnost djece na dječjim igralištima, igraonicama i drugim mjestima	146
2.8.3. Štetni i ugrožavajući utjecaji iz okoliša i drugo	147
2.8.4. Nestala djeca	150
2.9. Diskriminacija	152
2.10. Ostala prava i nenadležnost	156
3. DJEČJE SUDJELOVANJE	157
3.1. Mreža mladih savjetnika i Forum mladih 16+	157
3.2. Susreti s djecom	159
4. IZDOJENA PODRUČJA ZAŠTITE PRAVA DJECE	161
4.1. Djeca pripadnici nacionalnih manjina	161
4.2. Djeca s problemima u ponašanju	164

4.3. Djeca čiji su roditelji u zatvoru	171
4.4. Djeca i mediji	173
4.5. Djeca u digitalnom okruženju	183
4.6. Djeca i umjetna inteligencija	187
4.7. Djeca koja se bave sportom	191
4.8. Djeca u pokretu	197
4.9. Prava djece koja žive u ruralnim područjima i na otocima	204
5. PREPORUKE PRAVOBRANITELJICE	206
5.1. Odgoj i obrazovanje	206
5.2. Nasilje	209
5.3. Diskriminacija	209
5.4. Zdravstvena prava	211
5.5. Socijalna skrb	211
5.6. Roditeljska skrb / uzdržavanje	212
5.7. Pravosuđe	212
5.8. Korištenje djece u političke svrhe	213
5.9. Privatnost	214
5.10. Promet	215
6. NORMATIVNE AKTIVNOSTI	216
7. ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI	231
7.1. Djeca u ustanovama za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	231
7.2. Uzdržavanje djece povjerene ustanovama socijalne skrbi	237
7.3. Djetetovo pravo na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene Obiteljskog zakona (OBZ)	237
8. OBILASCI USTANOVA ZA DJECU I DRUGIH MJESTA	243
8.1. Ustanove socijalne skrbi	243
8.2. Hrvatski zavod za socijalni rad i Područni uredi	246
8.3. Skloništa za žrtve obiteljskog nasilja	247
8.4. Odgojno-obrazovne ustanove	248
8.5. Kaznene ustanove	251
8.6. Ustanove gdje borave djeca migranti i djeca bez pratnje	252
9. OSTALE AKTIVNOSTI U ZAŠTITI I PROMICANJU PRAVA DJECE	253
9.1. Skupovi i događanja u organizaciji Ureda pravobranitelja za djecu	253
9.2. Izdavački projekti	256
9.3. Izlaganja na stručnim skupovima	258
9.4. Objavljeni radovi i tekstovi	262
9.5. Suradnja s institucijama, nevladinim i drugim organizacijama	263
9.6. Projektne aktivnosti	264
10. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI	267
10.1. Suradnja s međunarodnim organizacijama, tijelima i stručnjacima	267
10.2. Sudjelovanje na međunarodnim skupovima	271
11. OSTALE AKTIVNOSTI PODRUČNIH I SREDIŠNJEG UREDA	273
11.1. Ured u Osijeku	273
11.2. Ured u Rijeci	276
11.3. Ured u Splitu	278
11.4. Središnji ured u Zagrebu	279
12. USTROJ I FINANCIJSKO POSLOVANJE	283
12.1. Ustroj	283
12.2. Financijsko poslovanje	284
13. ZAKLJUČAK	285

POKRATE

AEM	Agencija za elektroničke medije
AORT	Agencija za osiguranje radničkih tražbina
ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
AZOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
AZOP	Agencija za zaštitu osobnih podataka
BiH	Bosna i Hercegovina
CARNET	Hrvatska akademska i istraživačka mreža
CPP	<i>Children's Participation Platform</i>
CSI	Centar za sigurniji internet
COPE	<i>Children of Prisoners Europe</i>
CPUZ	Centar za pružanje usluga u zajednici
CZPS	Centar za posebno skrbništvo
DIP	Državno izborno povjerenstvo
DIRH	Državni inspektorat Republike Hrvatske
DORH	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
DPS	Državni pedagoški standard
DSA	<i>Digital Services Act</i>
DV	dječji vrtić
ECG	<i>European Child Guarantee</i>
ENOC	<i>European Network of Ombudspersons for Children</i>
ENYA	<i>European Network of Young Advisors of Ombudspersons for Children</i>
EK	Europska komisija
ESF+	Europski socijalni fond +
ESLJP	Europski sud za ljudska prava
EU	Europska unija
FB	<i>Facebook</i>
FM16+	Forum mladih 16+
FRA	<i>European Union Agency for Fundamental Rights</i>
HAK	Hrvatski autoklub
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HCK	Hrvatski crveni križ
HND	Hrvatsko novinarsko društvo
HOK	Hrvatska odvjetnička komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HOO	Hrvatski olimpijski odbor
HRT	Hrvatska radiotelevizija
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZO	Hrvatska zajednica općina
HZSR	Hrvatski zavod za socijalni rad
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HŽŽ	Hrvatska zajednica županija
JLP(R)S	jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
JLS	jedinica lokalne samouprave
KBC	Klinički bolnički centar

MDU	Ministarstvo demografije i useljništva
MF	Ministarstvo financija
MG	Ministarstvo gospodarstva
MKM	Ministarstvo kulture i medija
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MMS	Mreža mladih savjetnika
MORH	Ministarstvo obrane
MPUDT	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
MPUGDI	Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine
MPUDT-UZSP	Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije – Uprava za zatvorski sustav i probaciju
MROSP	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
MTS	Ministarstvo turizma i sporta
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZ	Ministarstvo zdravstva
MZOM	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih
NAP	Nacionalni akcijski plan
OBZ	Obiteljski zakon
OSI	osoba s invaliditetom
OŠ	osnovna škola
PI	Prosvjetna inspekcija
PU	Policajska uprava
PU HZSR	Područni ured Hrvatskog zavoda za socijalni rad
PUP	problemi u ponašanju
RID	rana intervencija u djetinjstvu
RH	Republika Hrvatska
SŠ	srednja škola
RPOO	rani i predškolski odgoj i obrazovanje
TDU	tijelo državne uprave
TUR	teškoće u razvoju
UG	Udruga gradova
UI	umjetna inteligencija
UN	Ujedinjeni narodi
UNICEF	Fond Ujedinjenih naroda za djecu
UZSP	Uprava za zatvorski sustav i probaciju
VE	Vijeće Europe
VEM	Vijeće za elektroničke medije
VSRH	Vrhovni sud RH
ZEM	Zakon o elektroničkim medijima
ZM	Zakon o medijima
ZMN	Zajamčena minimalna naknada
ZOA	Zakon o osobnoj asistenciji
ZOOSŠ	Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi
ZOR	Zakon o radu
ZPOO	Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju
ZSD	Zakon o suzbijanju diskriminacije
ZSM	Zakon o sudovima za mladež
ZSPC	Zakon o sigurnosti prometa na cestama
ZSS	Zakon o socijalnoj skrbi

1. UVOD

Gradimo djeci dobre zajednice! Ovom porukom Hrvatskom saboru podnosim dvadeset i treće *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu*, u skladu s odredbama *Zakona o pravobranitelju za djecu*. Ovo izvješće nije samo godišnji pregled rada pravobraniteljice za djecu kroz statističke pokazatelje o zaprimljenim prijavama, preporukama, inicijativama i drugim aktivnostima Ureda nego i slika položaja djece u našem društvu i poruka svim dionicima – institucijama i organizacijama, civilnom društvu, pojedincima, roditeljima te djeci da dječja prava nisu skup normi, strateških okvira, planova i obveza, nego životne okolnosti, vrijednosti i prilike s kojima i u kojima djeca odrastaju i sazrijevaju.

Izvešće sadrži cjeloviti prikaz našeg rada u pojedinačnim povredama prava djece, aktivnostima koje smo provodili zajedno s djecom, praćenja i postupanja u izdvojenim područjima zaštite prava djece, potom naših preporuka i normativnih inicijativa, međunarodnih aktivnosti i obilaska ustanova u kojima borave djeca te drugih aktivnosti u području zagovaranja i promoviranja dječjih prava.

Nadovezujući se na zaključke iz *Izvešća* za 2024. godinu, koja je ogolila krhkost sustava zaštite djece i nespremnost za nove društvene izazove, 2025. dodatno je potvrdila da se suočavamo s krizom koja zahtijeva brzu i efikasnu međuresornu suradnju ključnih dionika u zaštiti djece. Dok je prethodnu godinu obilježio šok uslijed tragičnih događaja u okruženju i porasta nasilja u školama, podaci za ovu godinu pokazuju da se taj negativni trend, nažalost, nastavlja i produbljuje.

Godina 2025. ponovno nas je osvijestila o potrebi jačanja preventivnih programa i mehanizama za prevenciju i sprječavanje nasilja među i nad mladima i preispitivanje međuresorne suradnje u ovom području. Pratili smo mnoge slučajeve međuvršnjačkog nasilja u školama, na javnim površinama i u virtualnom okruženju, koji su pokazali duboke razmjere ovog problema. Podatak da u Republici Hrvatskoj dnevno bilježimo gotovo pet prijava nasilja među djecom i mladima izrazito zabrinjava i poziva na preokret u pristupima. Ti se pristupi trebaju temeljiti na ranoj prevenciji, procjeni rizika, integriranom pristupu u radu s djecom koja su žrtve i djecom koja su počinitelji, roditeljima i društvenom zajednicom, uz jačanje kapaciteta stručnjaka u svim područjima.

Tijekom 2025. zaprimili smo 2805 novih prijava povrede prava djece, što je za gotovo 16 % prijava više nego u 2024. Najviše prijava odnosilo se na obrazovanje (746), potom na područje obiteljskih odnosa (547) i područje nasilja nad djecom i zanemarivanja djece (537). Kao i prethodnih godina, najmanji broj prijava odnosio se na povrede prava djece kao članova društvene zajednice (47), kulturna prava (41) i diskriminaciju (40).

Obišli smo 33 ustanove i održali susrete s 416 djece. Svaki taj susret bio je prilika da čujemo kako djeca vide svoj položaj u našem društvu i koje poruke žele poslati onima koji brinu i skrbe o njima.

Od 35 naših preporuka u 2025., 10 preporuka je u cijelosti prihvaćeno (28,6 %), a samo tri su realizirane. Pet naših preporuka je djelomično prihvaćeno (14,3 %). Nisu prihvaćene tri preporuke (8,5 %), pet ih je primljeno na znanje (14,3 %), dok na čak 12 preporuka nismo dobili odgovor (34,3 %). Zabrinjavajući je postotak prihvaćenosti naših preporuka i izostanak reakcija pojedinih sustava.

Ponosna sam što je naš Ured u srpnju 2025. bio domaćin Europske mreže mladih savjetnika pravobranitelja za djecu (ENYA). Okupljeni pod motom *Neka mladi govore o pravu na fizičko zdravlje*, mladi iz 12 europskih država, a među njima i djeca i mladi iz Mreže mladih savjetnika i iz Foruma mladih 16+ pravobraniteljice za djecu, pokazali su nam da su ravnopravni sugovornici u kreiranju javnih politika podsjetivši nas da rješenja moramo graditi zajedno s mladima. Doprinos naših mladih savjetnika, uz obilaske ustanova i izravne susrete s djecom, ostaje ključni orijentir u našem radu.

U središtu mog mandata, koji sam preuzela u studenom 2025., nalazi se borba protiv svih oblika nasilja, s posebnim naglaskom na pojačane rizike u digitalnom okruženju. Virtualni svijet postao je dominantan prostor odrastanja, ali i prostor u kojem se nasilje transformira i multiplicira. Svaki treći učenik u Hrvatskoj barem je jednom mjesečno izložen nasilju na internetu. Digitalno nasilje ne prestaje krajem nastave; ono ulazi u dječje domove, narušava njihovu privatnost i duboko ranjava njihovo dostojanstvo ostavljajući dugoročne posljedice na emocionalni razvoj.

Dužnost sam preuzela u okolnostima društvenih i globalnih previranja, rasta izazova povezanih s primjenom novih tehnologija temeljenih na umjetnoj inteligenciji, posebice u segmentu zaštite djece od svih oblika zlostavljanja

i iskorištavanja, nužnosti za pojačanom brigom o mentalnom zdravlju djece i mladih te potrebi za donošenjem snažnijih mjera u području prevencije siromaštva i socijalne isključenosti.

Rezultati rada Ureda pravobranitelja za djecu u 2025. bili su temelj za izradu prioriteta rada za 2026. godinu. Zahvaljujem svojem timu na otvorenosti, predanosti i fleksibilnosti koje su pokazali u protekloj godini. Naš rad i prioritete definira i oblikuje društvena stvarnost i okruženje koje kreiramo za djecu.

Moj mandat bit će posvećen izgradnji zajednica koje ne samo da prepoznaju potrebe djece nego ih i aktivno slušaju i uključuju.

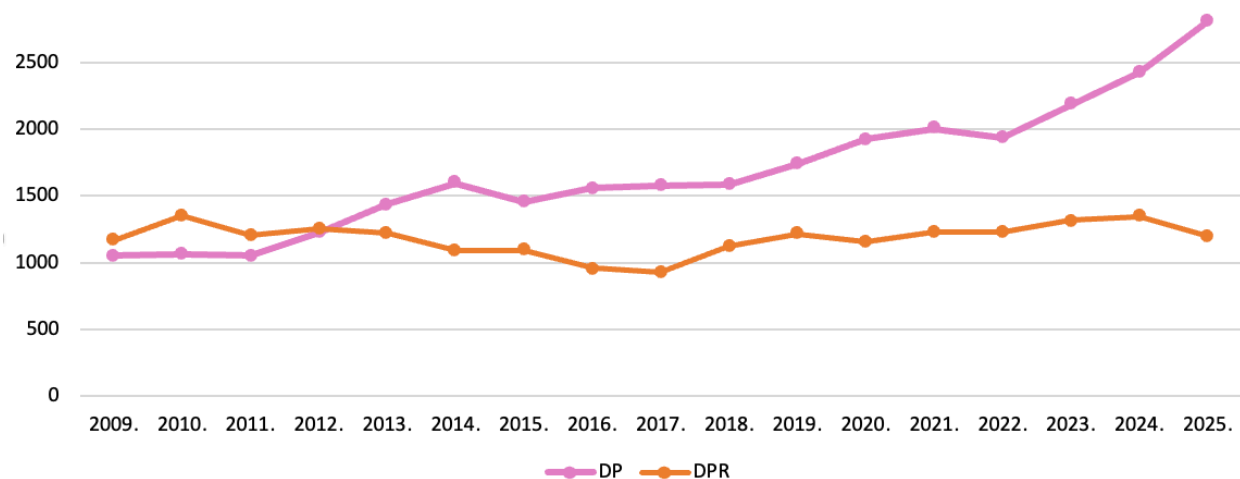
U zaštiti prava i interesa djece bit ćemo uspješni onoliko koliko uložimo u izgradnju dobrih zajednica za djecu; izgradnju zajednica u kojima svatko preuzima vlastiti dio odgovornosti – sustavi za programe i stručnu podršku koju daju djeci i roditeljima, roditelji za odgoj, podršku, prisutnost i bliskost, djeca za razumijevanje i prihvaćanje svojih postupaka te društvo za vrijednosti na kojima počiva i koje zagovara.

Zaštita prava djeteta zahtijeva horizontalne, mjerljive i nadasve životne promjene.

Pozivam Hrvatski sabor i sve dionike da ovo *Izvješće* ne promatraju samo kao zakonsku obvezu nego i kao **poziv na akciju**, poziv na promjene. Odrasli su odgovorni za pravilan razvoj i zaštitu djece, a naš uspjeh mjerit će se isključivo po tome jesmo li svakom djetetu omogućili da u sigurnom i podržavajućem okruženju ostvari svoj puni potencijal.

Pravobraniteljica za djecu
Tatjana Katkić Stanić

Tablica 1. Prijave pojedinačnih povreda prava djece (DP) i drugih predmeta u radu (DPR) 2009. – 2025.

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
DP	1050	1059	1054	1228	1436	1595	1456	1558	1573	1588	1741	1923	2004	1932	2183	2424	2805
DPR	1167	1350	1205	1253	1223	1090	1092	956	929	1125	1215	1158	1226	1230	1316	1344	1194

Tablica 2. Prijave pojedinačnih povreda prava djece 2009. – 2025.

Prijave pojedinačnih povreda prava djece	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
osobna prava	625	687	636	735	701	742	702	711	726	690	737	772	825	826	943	1055	1252
prava djece kao članova društvene zajednice	13	11	6	11	11	12	12	29	29	38	32	28	40	31	62	90	47
obrazovna prava	187	153	159	161	262	273	239	296	310	318	391	492	478	421	524	593	746
zdravstvena prava	35	21	25	28	107	257	184	161	155	173	137	162	172	141	97	170	174
socijalna prava	48	29	43	42	55	60	42	39	41	45	46	62	48	52	53	50	70
ekonomska prava	55	72	79	93	90	77	77	87	89	68	74	72	77	82	80	64	74
kulturna prava	11	10	8	19	26	22	37	23	32	39	34	36	30	50	38	43	41
pravosudno-zaštitna prava	33	38	55	61	81	62	67	96	97	72	81	115	141	139	197	150	127
sigurnost i zaštita djece	12	12	15	13	25	26	36	51	31	81	130	116	121	121	137	143	176
diskriminacija	3	3	6	16	25	24	20	18	20	38	42	35	49	31	28	37	40
ostala prava	6	4	6	5	11	2	1	6	1	5	8	1	3	1	1	1	3
nenadležnost	22	19	16	26	42	38	39	41	42	21	29	32	20	37	23	28	55
UKUPNO	1050	1059	1054	1228	1436	1595	1456	1558	1573	1588	1741	1923	2004	1932	2183	2424	2805

2. PRAĆENJE POJEDINAČNIH POVREDA PRAVA DJECE

Djelokrug pravobranitelja za djecu propisan je *Zakonom o pravobranitelju za djecu* po kojem pravobranitelj štiti, prati i promiče prava i interese djece na temelju Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora, obvezujućih pravnih akata Europske unije (EU) i zakona. U skladu s time, praćenjem pojedinačnih slučajeva povreda prava djece na koje nam ukazuju građani i institucije ili u koje se uključujemo na vlastitu inicijativu, Ured, između ostalog, stječe uvid u primjenu propisa koji se odnose na djecu, kao i u način na koji djeluju različiti sustavi i resori u području zaštite dječjih prava. Sva ta saznanja podloga su za opće inicijative za zaštitu prava i dobrobiti djece putem mehanizama koje nudi *Zakon o pravobranitelju za djecu* (upozorenja, prijedloge, preporuke i normativnu aktivnost), primarno sa svrhom proaktivnog djelovanja u zaštiti prava i interesa djece.

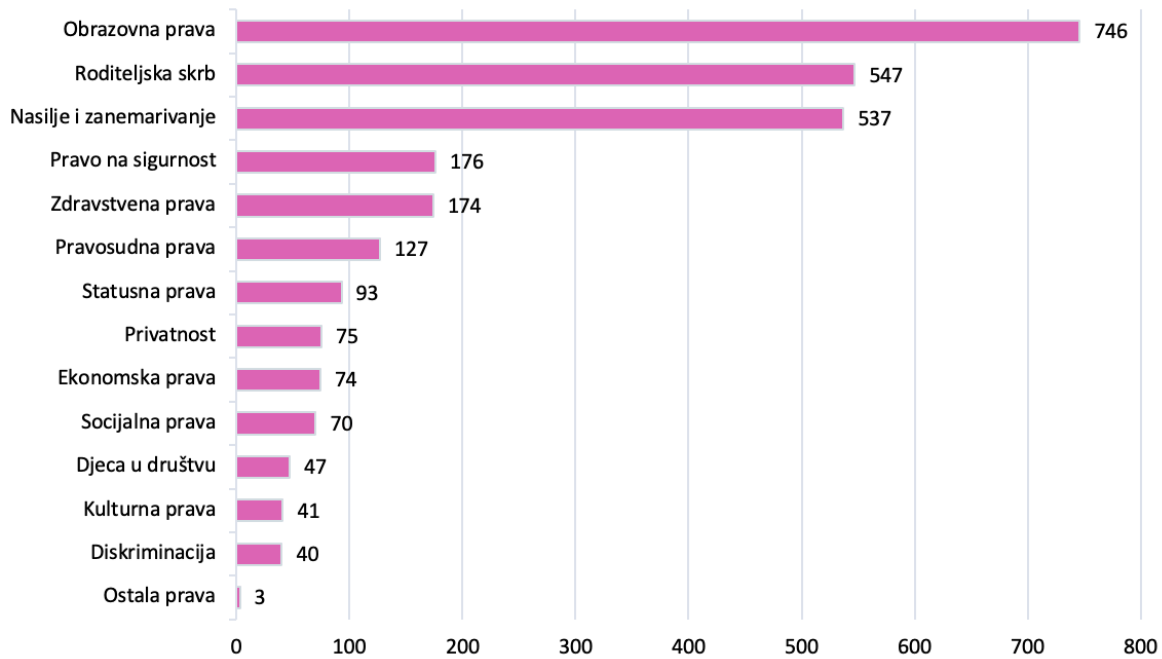
Tijekom 2025. zaprimili smo 2805 novih obraćanja (prijava, pritužbi, upita i zahtjeva), koji se odnose na pojedinačne slučajeve, a postupali smo i u 2623 pojedinačna predmeta, koja smo u 2025. prenijeli iz prijašnjih godina. Uglavnom, radi se o slučajevima koji su zbog nekih svojih specifičnosti (naprimjer složenosti slučaja, ponavljajućih obraćanja stranaka ili dugotrajnosti postupaka pred nadležnim tijelima) ukazivali na potrebu njihova daljnjeg praćenja.

Tablica 3. Prijave pojedinačnih povreda prava djece u 2025.

POJEDINAČNA PRAVA	Broj predmeta u radu iz prethodnih godina	Broj zaprimljenih predmeta u 2025.	Broj djece	Grupa djece
osobna prava– ukupno	1131	1252	1733	103
prava djece kao članova društvene zajednice	56	47	17	34
obrazovna prava	698	746	599	203
zdravstvena prava	168	174	171	21
socijalna prava	50	70	84	4
ekonomska prava	102	74	84	22
kulturna prava	60	41	31	19
pravosudno-zaštitna prava	164	127	161	14
sigurnost i zaštita djece	168	176	164	51
diskriminacija	25	40	35	11
ostala prava	1	3	1	2
nenadležnost	0	55	0	0
UKUPNO	2623	2805	3080	484

Osim rada po pisanim pritužbama i upitima te na općim inicijativama, naš rad obuhvaća i telefonsku komunikaciju pružanjem općih informacija strankama i nadležnim tijelima, zaprimanje i evidentiranje usmenih prijava o pojedinačnim povredama dječjih prava te odgovaranje na medijske i druge upite. Iako ove aktivnosti nisu iskazane u ukupnom broju predmeta, one čine značajan dio svakodnevnog rada savjetnica zahtijevajući znatan angažman i vrijeme.

Grafikon 1. Praćenje pojedinačnih povreda prava djece prema vrsti prava u 2025.

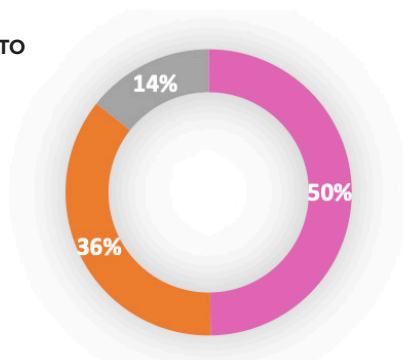

Od 2805 predmeta zaprimljena u 2025. najviše ih se odnosilo na obrazovanje (746). Po brojnosti slijede predmeti koji se u širem smislu odnose na područje obiteljskih odnosa, odnosno ostvarivanja roditeljske skrbi, uključujući i alternativne oblike skrbi (547) te prijave u području nasilja nad djecom i zanemarivanja djece (537). Zatim slijede prijave povreda prava na sigurnost (176), zdravstvenih prava (174), pravosudnih prava (127), statusnih prava (93), prava na zaštitu privatnosti (75), ekonomskih prava (74) i socijalnih prava (70). Najmanji broj prijava odnosio se na povrede prava djece kao članova društvene zajednice (47), kulturna prava (41), diskriminaciju (40) i ostala prava (3). Uz prijave povreda prava djece zaprimili smo i 55 prijava povreda prava odraslih osoba i iz područja koja nisu u nadležnosti pravobraniteljice za djecu.

Predmeti primljeni u 2025. godini odnose se na zaštitu prava 3080 djece (1533 dječaka, 1105 djevojčica i 442 djece za koju spol nije naveden) i 484 grupa djece. Grupe djece raznolike su po dobnoj strukturi, veličini grupe i mogućoj ugroženosti i povredi prava, a najčešće se odnose na razredni odjel ili sve učenike obrazovne ustanove, grupe djece u vrtićima, sportskim klubovima, ustanovama socijalne skrbi i odgojnim ustanovama, a tu su i djeca – stanovnici naselja ili dijela naselja, korisnici pojedinih društvenih mreža i druge grupe djece, ovisno o problematici i mogućoj ugrozi njihovih prava.

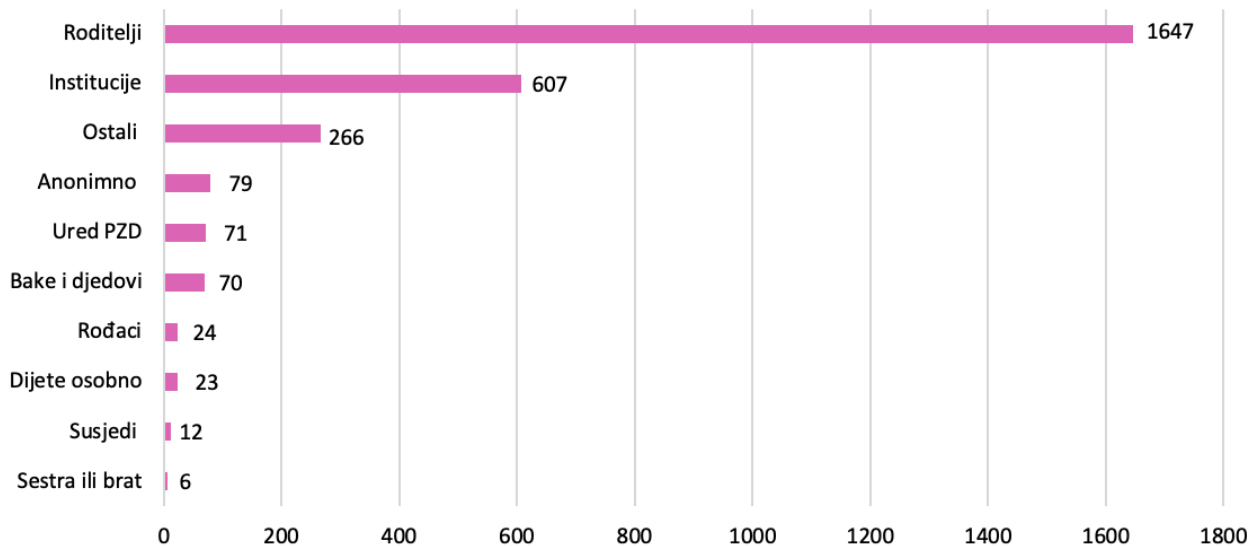
Grafikon 2: Prijave pojedinačnih prava povreda djece po spolu djeteta u 2025.

■ MUŠKI
■ ŽENSKI
■ NEPOZNATO

U najvećem broju (1647) obraćali su nam se roditelji (majke u 1100, očevi u 410 slučajeva i oba roditelja zajedno u 137 slučajeva). Po brojnosti slijede prijave institucija (607), a pritom se najčešće radi o obrazovnim institucijama, školama i dječjim vrtićima koji traže savjet i preporuku za postupanje ili prijavljuju povrede prava djece zamjećujući zanemarivanje skrbi o djetetu ili sumnjajući na nasilno ponašanje u obitelji. Škole nam prijavljuju slučajeve seksualnog nasilja nad djetetom, na što ih obvezuje *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, kao i slučajeve nasilja među djecom. U ovaj broj spadaju i obraćanja ministarstava, agencija, ustanova socijalne skrbi, udruga i predstavnika lokalne zajednice.

Grafikon 3: Prijave pojedinačnih povreda prava djece po podnositelju prijave u 2025.

Djeca su nam se tijekom godine pisanim putem obratila u 23 slučaja, a razlozi za njihovo obraćanje su različiti. U području obrazovanja djeca su nam se pritužila na rad nastavnika i ukazivala na nezadovoljstvo pravilima odijevanja u školi, a u području obiteljskih odnosa obraćala su se zbog dugotrajnosti postupka, neslaganja sa samom sudskom odlukom kojom je roditeljima izrečena mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te su tražila pomoć radi povratka u biološku obitelj. Također su nam ukazivala na nezadovoljstvo ponašanjem djelatnika ustanove i negodovala zbog obveze participiranja u troškovima smještaja.

Nadalje, obraćanja djece u 2025. odnose se na traženje pomoći u rješavanju priznavanja (besplatne) zdravstvene zaštite za djecu stranog državljanstva, pritužbu na postupanje nadležnih tijela u prekršajnom postupku koji se vodio nakon prometnog prekršaja koje je počinilo dijete, tretman djece koja se u RH nalaze u izbjeglištvu i vezano uza zaštitu prava na igru.

Također smo primili i obraćanja ostalih punoljetnih osoba, baka i djedova, rođaka i susjeda, koji su izražavali pritužbe na povrede prava djece ili upite o mogućnostima njihove zaštite. Primili smo i 79 anonimnih prijavi, a 71 slučaj pratimo na vlastitu inicijativu, najčešće na temelju napisa u medijima.

2.1. Osobna prava

Od 1252 prijave povreda osobnih prava djece najveći broj (547) odnosio se na šire područje obiteljskih odnosa (od toga 533 na pravo na život s roditeljima i roditeljsku skrb, osam na posvojenje, tri na skrbništvo, dva na udometeljstvo i jedan na ostala osobna prava). Slijede pritužbe koje se odnose na zaštitu od nasilja i zanemarivanja (537), statusna prava (93) i prava na zaštitu privatnosti (75). U praćenju je bio 1131 predmet koji se odnosi na osobna prava, a koji su preneseni iz prethodnih godina.

Pravo na život

Svjesni težine posla koji radimo i činjenice da ovakve tragedije na svakome od nas ostavljaju još jednu sjenu na licu, ni jednog trenutka nismo dvojili što trebamo učiniti da bi zaštitili braću i sestru preminule djevojčice.

Iz izvješća jednog HZSR-a

Obavijesti koje dobivamo vezano uza zaštitu prava na život najčešće se odnose na stradavanja djece u različitim prilikama (nesrećama u prometu i drugim okolnostima, samoozljeđivanjem i suicidom ili stradavanja kao posljedice kaznenih djela, uključujući i ona do kojih je došlo zbog nehaja). Saznajemo i za slučajeve u kojima je djetetova smrt nastupila kao posljedica bolesti. Smrtna stradavanja ili ozljeđivanja djece pratimo i u drugim poglavljima Izvješća (*Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja te Sigurnost, nesreće i ugrožavajuće okruženje*).

Po podacima HZJZ-a iz Izvješća o dojenačkim smrtima u Hrvatskoj za 2024. godinu, koje je objavljeno u listopadu 2025., u 2024. godini umrlo je 104 dojenčadi (podaci za 2025. nisu dostupni).¹

Po javno dostupnim informacijama najviše djece smrtno strada zbog prometnih nesreća.

Po podacima Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2025. u prometnim nesrećama smrtno je stradalo 14 djece, a njih 339 zadobilo je teške tjelesne ozljede.

Drugi najčešći uzrok smrti od nenamjernih ozljeda kod djece i mladih (0 – 19) je utapanje². Povodom Svjetskog dana prevencije utapanja HZJZ je na svojim mrežnim stranicama objavio podatak da je u desetogodišnjem razdoblju od 2014. – 2023. u RH od utapanja umrlo 47 djece i mladih osoba u dobi do 19 godina³.

Nažalost, i u 2025. zabilježeni su slučajevi kaznenih djela na štetu djece koji su doveli do smrtnog ishoda, a bilježe se i slučajevi suicida.

Po podacima MUP-a u 2025. na štetu djece počinjena su tri kaznena djela teškog ubojstva, četiri kaznena djela teškog ubojstva u pokušaju i jedno kazneno djelo prouzročenja smrti iz nehaja. U odnosu na kaznena djela koja su prema djeci počinile osobe do 21 godine starosti u 2025. godini zabilježena su dva kaznena djela teškog ubojstva. Djeca su u 2025. počinila osam samoubojstava, a zabilježeno je 65 pokušaja.

Slučajevi ukazuju na važnost preventivnog djelovanja u smislu pružanja pravovremene stručne pomoći djetetu koje iskazuje suicidalne misli, kao i na važnost odgovarajućih reakcija u slučaju pokušaja suicida. To neizostavno uključuje potrebu osiguravanja veće dostupnosti stručnjaka mentalnog zdravlja u svim krajevima RH, osiguranje

1 <https://www.hzjz.hr/periodicne-publikacije/izvjesce-dojenacke-smrti-u-hrvatskoj-u-2024-godini/>.

2 Izvor: HZJZ.

3 <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/svjetski-dan-prevencije-utapanja-2/>.

psiholoških kriznih intervencija u školama i ustanovama socijalne skrbi u kojima borave djeca, ali i edukaciju stručnjaka sustava obrazovanja i socijalne skrbi o procjeni rizika i prvoj psihološkoj pomoći. O zaštiti mentalnog zdravlja djece više u poglavlju *Zdravstvena prava*.

2.1.1. Statusna prava

Statusna prava obuhvaćaju pravo djeteta na prijavu rođenja, saznanje podrijetla, državljanstvo, prebivalište, osobne isprave, reguliranje boravišnog statusa stranih državljana i međunarodnu zaštitu. U 2025. primili smo 93 obraćanja (upita i pritužbe) koje se odnose na ovu grupu prava.

Nekoliko obraćanja vezano je uz okolnost rođenja djeteta u periodu na koji se odnosi presumpcija bračnog očinstva, a u situaciji kada suprug majke nije ujedno i biološki otac djeteta. Zbog činjenice da je majčin muž bio odsutan i nepoznata boravišta, u jednom slučaju nije bilo moguće primijeniti iznimku po kojoj biološki otac djeteta može priznati očinstvo uza suglasnost majke i majčina muža, pa je kao otac djeteta u matičnim knjigama upisan upravo odsutni majčin muž. Majka ukazuje na posljedice koje su nastupile po obitelji i dijete: gubitak pomoći koju isplaćuje JLS, gubitak očinskog dopusta biološkog oca, ali i gubitak pomoći za rođenje djeteta koju mu je mogao isplatiti poslodavac.

U praćenju je slučaj djeteta za koje postoji saznanje da je rođeno u kući, bez asistencije. Kako nije bilo upisano u matične knjige, dijete nije imalo određeno osobno ime, a time ni regulirani boravak i zdravstvenu zaštitu. Saznaje se za poteškoće na koje je nailazio HZSR u postupku izdavanja prethodnog mišljenja za priznavanje majčinstva u situaciji nesuradnje osobe koja tvrdi da je djetetova majka. Slučaj dodatno obilježava i međunarodni karakter.

I dalje smo pratili slučaj djeteta rođenog u inozemstvu koje ima dva identiteta, do čega je došlo jer je u matičnim knjigama u RH i zemlji rođenja upisano s različitim osobnim imenima i podacima o ocu. U proteklom periodu nastojali smo potaknuti rješavanje problema s kojim se dijete suočilo tijekom naknadnog ispravka pogrešno upisanih podataka u matici. Unatoč tomu, nadležni upravni odjel i MPUDT ne dijele naš stav, nego i dalje upućuju na sudski postupak osporavanja očinstva. Međutim sâm bi postupak na temelju važećih propisa valjalo pokrenuti u državi u kojoj očinstvo nije sporno jer je u tamošnjim matičnim knjigama upisan biološki otac djeteta, što dodatno usložnjava problem s kojim se suočava ovo dijete.

Promjena osobnog imena spada u bitna osobna prava, pa je zastupanje roditelja valjano ako roditelj koji zastupa dijete ima pisanu suglasnost drugog roditelja koji ima pravo zastupati dijete. Roditeljski spor rješava sud, na način da na prijedlog djeteta ili roditelja odlučuje koji će od roditelja zastupati dijete u konkretnoj pravnoj stvari. U jednome takvom slučaju zaprimili smo pritužbu na sadržaj mišljenja koje je HZSR izradio za potrebe sudskog postupka, a u kojem se HZSR usprotivio prijedlogu da se djeci, uz očevo, doda i majčino prezime. Stranku smo uputili na nadležnost suda, koji će u okviru postupka cijeliti sve prikupljene dokaze.

Tijekom 2025. i dalje je bila aktualna tema o pravima djece koja su rođena u drugoj državi u postupku umjetne oplodnje korištenjem donirane jajne stanice i surogat-majke. Konkretni slučaj koji smo pratili rezultirao je odlukom Upravnog suda, koju je naknadno (u svibnju 2024.) potvrdio i Visoki upravni sud RH, o tome da se dijete upisuje u maticu rođenih s podacima samo o ocu i s hrvatskom nacionalnošću.

Na stajališta iz spomenute presude Visokoga upravnog suda, u jednome drugom slučaju ukazao je i Ustavni sud RH u svojoj odluci U-III B-907/2025 iz prosinca 2025. U konkretnom slučaju, Ustavni sud je svojom odlukom utvrdio povredu prava djeteta i djetetova oca na poštovanje i pravnu zaštitu obiteljskog života zajamčeno člankom 35. Ustava RH, a do koje je, tvrdi taj sud, došlo pri donošenju rješenja nadležnog upravnog tijela (koje je odbilo zahtjev za upis rođenja djeteta u maticu rođenih) i MPUDT-a (koje je odbilo očevu žalbu izjavljenu protiv prvostupanjskog rješenja nadležnoga upravnog tijela).

Upis djeteta u maticu rođenih temelj je za reguliranje mnogih djetetovih prava (boravišnog statusa, zdravstvene zaštite, obrazovnih, socijalnih i drugih prava), bez čega bi dijete u sustavu ostalo trajno pravno „nevidljivo“. Stava smo da omogućavanje upisa činjenice rođenja djeteta, koje je u inozemstvu rodila surogat-majka, ne znači da je zamjensko roditeljstvo legalizirano u RH niti se za to zalažemo. Dapače, smatramo da se radi o štetnoj te moralno i etički dvojbenoj praksi, koja je s pravom zabranjena u RH. Međutim djeca koja su na taj način rođena u inozemstvu moraju biti zaštićena i činjenica njihova rođenja upisana, a takav je stav zauzeo i Ustavni sud.

Statusna prava djece stranaca

Roditelji djece stranog državljanstva nerijetko se suočavaju s problemima u reguliranju statusnih prava svoje djece, najčešće boravišnog statusa i s njime povezanog prava na zdravstvenu zaštitu i drugih prava koja proizlaze iz prava na zakoniti boravak u RH. Prijave koje smo primili odnose se na nemogućnost reguliranja boravišnog statusa za djecu zbog neispunjavanja uvjeta i pritužbi na odbijanje zahtjeva u svrhu spajanja obitelji.

Pozdravljamo izmjene *Zakona o strancima* iz ožujka 2025., kojima se propisuje iznimka kojom se dozvoljava spajanje obitelji za maloljetno dijete i prije roka od godine dana, po uvjetima iz zakona. Već duže vrijeme upozoravali smo na formalne zapreke za reguliranje boravišnog statusa djece čiji su roditelji državljani trećih zemalja. Odredbama *Zakona*, prije navedenih izmjena, djetetu čiji roditelj ima važeću dozvolu za boravak i rad mogao se odobriti privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji samo ako je njegov roditelj imao neprekidno najmanje godinu dana odobren privremeni boravak. Takvim je odredbama, u nekim situacijama, kad oba roditelja ili samohrani roditelj imaju izdanu dozvolu za boravak i rad u RH, djeci bilo onemogućeno spajanje s roditeljima, odnosno da dijete boravi uza svog roditelja koji je na privremenom radu u RH. Time nisu ispoštovane obveze preuzete iz *Konvencije o pravima djeteta* vezane uz pravo djeteta na obiteljsko sjedinjenje, na što upozoravamo već neko vrijeme. Novom odredbom dozvoljava se spajanje obitelji za dijete i prije roka od godine dana ako oba roditelja imaju izdane dozvole za boravak i rad po uvjetima *Zakona*, odnosno ako se radi o samohranom roditelju.

I ove godine primili smo prijave vezane uza zdravstveno osiguranje djece stranaca. Godinama ukazujemo na to kako sva djeca na privremenom boravku u RH, neovisno o razlozima boravka, trebaju uživati jednaki standard zdravstvene zaštite te za to treba osigurati sredstva u državnom proračunu. Naime po postojećim propisima stranac na privremenom boravku, neovisno o svrsi odobrenja privremenog boravka, kojem pravo na obvezno zdravstveno osiguranje ili zdravstvena zaštita nije osigurana po drugoj osnovi, obavezan je podnijeti prijavu na obvezno zdravstveno osiguranje i obveznik je plaćanja doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje. Za dijete stranog državljanca na privremenom boravku obveznik plaćanja je roditelj, odnosno osoba koja skrbi o djetetu, što za mnoge obitelji predstavlja znatno financijsko opterećenje i što u nekim slučajevima ima za posljedicu izostanak zdravstvene zaštite za dijete. Inicirali smo izmjenu propisa u cilju izjednačavanja dostupnosti zdravstvene zaštite za svu djecu, neovisno o financijskom statusu njihovih roditelja, međutim i dalje bezuspješno.

2.1.2. Pravo na privatnost

Člankom 16. UN-ove *Konvencije o pravima djeteta* svakom se djetetu jamči pravo na zakonsku zaštitu protiv miješanja u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, kao i zaštitu protiv nezakonitih napada na njegovu čast i ugled. Svrha zaštite osobnih podataka je zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka.

U 2025. postupali smo u 75 pojedinačnih slučajeva povrede prava djeteta na privatnost i na temelju prijave povreda drugih prava (osobnih, obrazovnih, zdravstvenih, pravosudnih ili participativnih prava djece) u kojima se istodobno ukazivalo i na povredu privatnosti djece. Uputili smo više općih inicijativa, odgovarali na upite, obavijesti i traženje savjeta o zaštiti privatnosti djece.

Najviše prijava odnosilo se na privatnost djece u medijima, uključujući društvene mreže, zatim u institucijama, na ostalim mjestima i u obitelji.

Podnositelje smo upoznavali s propisima u području zaštite osobnih podataka i privatnosti te stajalištima i preporukama pravobraniteljice za djecu o poštovanju privatnosti i dostojanstva djece. Upućivali smo ih na mogućnost izravnog obraćanja Agenciji za zaštitu osobnih podataka (AZOP) kao tijelu koje nadzire obradu osobnih podataka sukladno *Zakonu o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka*. U nekim smo slučajevima pritužbe prosljeđivali na nadležno postupanje AZOP-u, a o prijavama smo obavještavali i druga tijela tražeći njihovo uključivanje i postupanje.

Privatnost djece u medijima – prijave vezane uz povredu prava na privatnost djece u medijima u najvećoj su se mjeri odnosile na izvještavanje o događajima u kojima su sudjelovala djeca. Građani su nam ukazivali na medijske priloge i novinske članke u kojima su objavljeni podaci s pomoću kojih je moguće otkriti identitet djeteta, objavu fotografija/snimaka djeteta bez suglasnosti roditelja i snimanje priloga u kojima su prikazane posebno ranjive skupine djece.

Posebno nas je zabrinula prijava o **medijskom izvještavanju o seksualnom nasilju** nad maloljetnim djetetom, koju

je podnio roditelj žrtve. Iako su mediji o navedenom slučaju izvještavali oprezno, ne otkrivajući izravno identitet maloljetnog djeteta, izvještavanje o slučaju doprinijelo je produbljivanju traume i sekundarne viktimizacije djeteta u lokalnoj sredini. U javnim objavama i odgovorima na novinarske upite o slučajevima seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta apelirali smo na urednike, novinare i predstavnike medija da posebnom pažnjom izvještavaju o ovakvim slučajevima jer, čak i uza zaštićen identitet djeteta, iznošenje informacija o konkretnom zlostavljanju doprinosi tomu da dijete u neposrednom okruženju bude još ranjivije.

Pratili smo izvještaje o nasilju među djecom i mladima te smo uočili nastavak neprimjerenog izvještavanja o takvim događajima u kojima se djecu opisuje kao „huligane“, „male zlostavljače“, „maloljetničke bande“ i sl. Reagirali smo na prijave vezane uz naslovnice jednog tjednika u kojem je na neprimjeren i neprofesionalan način prikazano dijete u cilju kritike društveno-političkih zbivanja. Takav prikaz, iako ne predstavlja izravnu povredu prava na privatnost djeteta, predstavlja neetično i neprofesionalno izvještavanje o djeci i povredu dostojanstva djeteta. Ponovno smo isticali da djecu u medijima uvijek treba prikazivati velikom pažnjom, odgovornošću i oprezom. Djeca ne bi trebala biti instrument društvenih ili političkih rasprava i procesa koje, zbog svoje dobi, ne mogu razumjeti, posebice kada kritika takvih štetnih društvenih procesa može biti realizirana i bez takvih prikaza djece.

Analizirali smo i izvještaje o djeci koja boluju od rijetkih, neizlječivih bolesti. Unatoč pozitivnom ozračju takvih tekstova i suglasnosti roditelja da se njihova djeca snimaju s ciljem podizanja javne svijesti o problemima s kojima se djeca i roditelji susreću, nedostupnosti zdravstvenih usluga i lijekova u RH i manjkom sustavne podrške djeci, roditeljima i obiteljima, u takvim izvještajima treba posebnom pažnjom voditi računa o dostojanstvu djece.

Kada roditelji smatraju da je došlo do povrede privatnosti djeteta i povrede novinarskog izvještavanja upućujemo ih da se obrate nakladniku i traže da se uklone podaci ili snimke djeteta. Osim toga, upućujemo ih i na mogućnost podnošenja prijave Vijeću za elektroničke medije (VEM) ako je privatnost djeteta ugrožena u elektroničkim medijima ili Novinarskom vijeću časti Hrvatskog novinarskog društva (HND) ako se radi o tiskanim medijima, a u težim slučajevima i Državnom odvjetništvu te pokretanje privatne tužbe.

Medije smo upozoravali na njihovu odgovornost u izvještavanju o djeci te na **potrebu poštovanja etičkih i profesionalnih načela koja jamče zaštitu dostojanstva privatnog i obiteljskog života, kao i integriteta djece**. Preporukama o zaštiti prava djece u medijima nastojimo utjecati na pozitivnu praksu i upozoriti novinare i urednike da je u svakom izvještavanju, koje uključuje djecu kao posebno ranjivu društvenu skupinu, nužan dodatan oprez i da kršenje dječjih prava podliježe sankcijama. Tijekom izvještavanja potrebno je voditi računa o maksimalnoj zaštiti djetetova identiteta, obiteljskih prilika ili okolnostima iz kojih bi se posredno moglo zaključiti o identitetu djeteta. Osim prava na zaštitu privatnosti, dijete treba biti jasno i nedvosmisleno upoznato s razlozima zbog kojih se s njim kontaktira, gdje će sadržaji biti prikazani i o tome tko će to vjerojatno čitati ili gledati. Kao posebno ranjiva skupina društva, djeca su ograničena u svojim iskustvima, razumijevanju i procjeni situacija u kojima se nalaze te posljedicama pojedinih postupaka. Odgovornost je novinarske struke da prije uključivanja djece u bilo koju aktivnost promisle o osnovanosti i smislenosti sudjelovanja djeteta u takvoj aktivnosti, a posebice o mogućoj štetnosti za dijete. Stoga je prije objavljivanja sadržaja, koji uključuje dijete ili djecu, potrebno procijeniti može li ugroziti ili osramotiti dijete, ugroziti njegovu privatnost ili naštetiti osobito ranjivim skupinama djece.

Brojne pritužbe odnosile su se na povredu privatnosti djece **na društvenim mrežama**. Riječ je većinom o objavljivanju fotografija djeteta bez suglasnosti roditelja, bilo da su to radili pojedinci ili institucije. Tako nam je primjerice ukazano na postupanje turističkih zajednica, koje su na svojim digitalnim platformama objavile fotografije djece bez odobrenja roditelja.

Zaprimali smo i prijave u kojima se ukazuje na nedopuštenu praksu objavljivanja osobnih podataka o maloljetnicima, posebice podataka o zdravstvenim postupcima, na društvenim mrežama udruga, čije je djelovanje usmjereno prema djeci. Neovisno o tome što se u tim objavama navodi da se podaci objavljuju uza suglasnost roditelja, takve objave predstavljaju povredu djetetovih prava. Roditelji bi toga trebali biti svjesni i voditi računa o potrebi zaštite djece od nepotrebnog izlaganja. Javnom objavom takvih informacija se izravno ili neizravno nanosi dodatna šteta djeci i otvaraju mogućnosti za zlouporabu tih podataka. Kritika sustava i ukazivanje na nepravilnosti u postupanju ne bi smjeli biti u suprotnosti s interesima zaštite djece. U pojedinim slučajevima obraćali smo se Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti (HAKOM) kao koordinatoru za digitalne usluge u RH.

Zaključno, postupajući po zaprimljenim prijavama u području povrede privatnosti djece u medijskom i digitalnom okruženju, primjećujemo znatno manji broj prijava o evidentiranim povredama u tiskanim i elektroničkim medijima.

Od 26 prijava u ovom području, njih osam odnose se na medijsko izvještavanje. Takav trend potvrđuju i podaci HND-a po kojima Novinarskom vijeću časti u 2025. nije pristigla nijedna prijava vezana uz povredu prava djeteta. Iako je preuranjeno donositi zaključke na temelju jedne izvještajne godine, možemo procijeniti da se povreda prava na privatnost djece iz medijskog prostora prebacila u digitalno okruženje u kojem nema dovoljno zaštitnih mehanizama⁴. Vjerujemo da je rezultat manjeg broja prijava povrede privatnosti djece u medijima veća osviještenost, edukacija i senzibilitet medijskih djelatnika o potrebi zaštite djece u medijskom prostoru.

U institucijama i na drugim mjestima – obraćali su nam se roditelji, odgojno-obrazovne ustanove i druge institucije s upitima i pritužbama, koje su se uglavnom odnosile na snimanje i objavljivanje podataka o djeci na mrežnim stranicama institucija i/ili na društvenim mrežama, dijeljenje snimki i/ili osobnih podataka djece u komunikacijskim grupama (*WhatsApp, Viber* i sl.), opravdanost postavljanja i korištenja snimki videonadzora na javnim površinama, suvlasničkim dijelovima zgrada, u odgojno-obrazovnim ustanovama, povrede povjerljivosti osobnih i osjetljivih podataka o djeci u različitim sustavima poput odgoja i obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi i sl.

Veći broj pritužbi odnosio se na susjede koji postavljaju nadzorne kamere na način da svakodnevno neovlašteno snimaju vlasnike i korisnike okolnih nekretnina, među kojima su i maloljetna djeca. Dio pritužbi odnosio se i na **kamere u stubištima i/ili na ulazu u stambene zgrade**, a za koje su podnositelji navodili da su postavljene bez potrebne suglasnosti stanara i da svakodnevno snimaju djecu tijekom prolaska stubištem ili tijekom igre u blizini zgrade. Podnositelje smo upućivali da se za pitanja zakonitosti obrade osobnih podataka, uključujući i postavljanje videonadzora, izravno obrate AZOP-u kao nadzornom tijelu ovlaštenom za izricanje upravnih mjera u slučaju kršenja odredaba o zaštiti osobnih podataka.

Zaprimali smo i upite o dopuštenosti postavljanja videokamera u školama. U školskim ustanovama sustav videonadzora postavlja se prvenstveno zbog sigurnosti učenika, radnika, posjetitelja i imovine škole te je opseg prikupljanja i daljnja obrada podataka prikupljenih sustavom videonadzora ograničen na ispunjenje ove svrhe. Po *Pravilniku o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima* škola može, radi sigurnosti učenika, radnika i imovine, koristiti alarmni sustav i/ili sustav videonadzora u skladu s posebnim propisima uz suglasnost školskog odbora, uz obavijest da se prostor nadzire sustavom tehničke zaštite. Nitko ne smije koristiti podatke o osobama prikupljene sustavom tehničke zaštite izvan njihove zakonske namjene, a raspolaganje snimkama može biti dopušteno samo ovlaštenim osobama. Ističemo mišljenje AZOP-a kako bi se eventualno postavljanje sustava videonadzora u prostorije samih učionica, laboratorija i sl. smatralo preinvazivnom metodom, osim u slučajevima gdje bi se legitimni interes mogao opravdati nužnom obradom primjerice u slučajevima opetovanog nasilja ili nereda. Osim toga, po *Smjernicama 3/2019 Europskog odbora za zaštitu podataka o obradi osobnih podataka putem videouređaja* od 29. siječnja 2020., kojima su detaljnije razrađeni kriteriji za ocjenu zakonitosti i nužnosti postavljanja sustava videonadzora te obrade prikupljenih podataka, upotreba videonadzora mora biti opravdana stvarnom neopasnošću kao što je nanosena šteta ili ozbiljan incident u prošlosti, koji moraju biti evidentirani. Pored toga, postojanje legitimnog interesa i nužnost nadzora potrebno je iznova ocjenjivati u redovitim vremenskim razmacima (npr. jednom godišnje, ovisno o okolnostima).

Zaprimili smo obavijest osnovne škole o **povredi osobnih podataka učenika** petih razreda, koju je počinila ravnateljica škole, koja je u to vrijeme koristila roditeljski dopust, a radnu verziju dokumenta o formiranju petih razreda fotografirala je mobilnim uređajem te putem aplikacije *Viber* uputila pojedinim roditeljima. Na taj je način prosljedila osobne podatke svih učenika petih razreda (ime i prezime, očekivana prosječna ocjena učenika u višem razredu, oblik školovanja, napomena je li za učenika u tijeku postupak utvrđivanja primjerenog oblika školovanja ili se planira pokretanje navedenog postupka). Nadležni PP proveo je kriminalističko istraživanje zbog sumnje u počinjenje kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka te su sve prikupljene obavijesti uz posebno *Izvješće* prosljedene Općinskom državnom odvjetništvu. Škola nas je povratno izvijestila o poduzetim mjerama, uključujući tehničke i organizacijske mjere. Također smo obaviješteni da je školski odbor donio odluku o razrješenju ravnateljice zbog teške povrede službene dužnosti i zakonskih obveza iz radnog odnosa, neovlaštenog pribavljanja, fotografiranja i distribuiranja osobnih podataka učenika suprotno postojećim propisima, samovoljnog i neovlaštenog postupanja tijekom trajanja roditeljskog dopusta te narušavanja ugleda škole i povjerenja roditelja u sigurnost podataka o njihovoj djeci.

Školi smo preporučili izradu jasnih internih pravila o postupanju s dokumentima i osobnim podacima učenika,

4 Više o tome u poglavlju *Djeca u digitalnom okruženju*.

edukaciju svih zaposlenika te poduzimanje odgovarajućih **tehničkih i organizacijskih mjera kako bi se jamčila sigurnost osobnih podataka**. Uputili smo i na AZOP-ov *Vodič za zaposlene u školskim ustanovama* u kojem su navedeni primjeri tehničkih i organizacijskih mjera zaštite, čiji je cilj osigurati sigurnost i povjerljivost obrade osobnih podataka te spriječiti neovlašteni pristup ili neovlašteno raspolaganje osobnim podacima.

Dobivali smo i pritužbe zaposlenih roditelja o kršenju prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka djece **od strane svojih poslodavaca**. U jednom slučaju, zaposlenica bolnice podnijela je AZOP-u zahtjev za utvrđivanje povrede prava na privatnost i zaštitu osobnih podataka nje i njezina maloljetnog sina pojedinih djelatnika bolnice, koji su pristupili elektronskim evidencijama zdravstvenih podataka njezina maloljetnog sina i neovlašteno dalje širili navedene podatke. U drugom slučaju, dječji vrtić je kao poslodavac, bez postojanja zakonite svrhe i pravne osnove, trećim stranama prosljedio rješenje HZZO-a, kojim se zaposlenici priznaje pravo na rad s polovicom punoga radnog vremena radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, što je imalo za posljedicu kršenje privatnosti djeteta i grubu povredu prava na zaštitu djetetovih osobnih podataka. AZOP je utvrdio da je dječji vrtić povrijedio pravo na zaštitu osobnih podataka djeteta s teškoćama u razvoju na način da je osobne podatke, uključujući i podatke o zdravlju djeteta, prosljedio trećim osobama bez pravne osnove. AZOP je zabranio dječjem vrtiću svaku daljnju obradu osobnih podataka bez postojanja zakonite svrhe i pravne osnove te mu je izrekao opomenu zbog obrade osobnih podataka protivno odredbama *Opće uredbe o zaštiti podataka*.⁵

Izvješće Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) ukazuje na slučaj neprimjerenog načina prikupljanja podataka o procijepjenosti djece u dječjem vrtiću. Vrtiću je predloženo da podatke vezane uza zdravlje djeteta, uključujući podatke o procijepjenosti, prikuplja zdravstvena voditeljica i to pravovremeno u suradnji s roditeljima, a predložena je i izrada protokola postupanja vezano uza zaštitu osobnih podataka o zdravlju djeteta.

Na temelju upita školskih ustanova za **savjete o zaštiti privatnosti i osobnih podataka učenika** naglašavali smo da sve informacije, koje stručnjaci razmjenjuju u svome profesionalnom postupanju, predstavljaju profesionalnu tajnu. Sukladno pravilima struke, dobivene informacije stručnjaci koriste isključivo radi zaštite prava i dobrobiti djeteta u konkretnim situacijama, u skladu s postojećim propisima, odredbama *Konvencije o pravima djeteta* i etičkim kodeksima struka. Obveza je stručnjaka obazrivo postupati s podacima i voditi računa o zaštiti privatnosti i osobnih podataka djece.

Posljednjih godina roditelji prijavljuju **širenje neprovjerenih i optužujućih informacija o djetetu u zatvorenoj WhatsApp ili Viber grupi** roditelja pojedinoga razrednog odjela, uključujući i iznošenje detalja iz djetetova privatnog života. U ovakvim situacijama roditelji mogu obavijestiti policiju, koja će u suradnji s nadležnim Državnim odvjetništvom razmotriti postoje li elementi kaznenog djela npr. povrede privatnosti djeteta, ili mogu podnijeti tužbu zbog kaznenog djela protiv časti i ugleda, koje se goni po privatnoj tužbi.

S druge strane, škole potičemo na aktivnosti osvještavanja roditelja o važnosti tolerancije i mirnog rješavanja problema. Odgojno-obrazovne ustanove trebale bi upoznati sve roditelje s njihovim pravima, obvezama i odgovornostima kako bi ih se osvijestilo o neprimjerenosti komunikaciji u roditeljskim grupama, granicama prihvatljivog ponašanja i komunikacije te vođenju računa o zaštiti osobnih podataka i privatnosti djece. I od roditelja, kao dionika u odgojno-obrazovnom sustavu, očekuje se poštovanje temeljnih vrijednosti i načela kojima poučavamo djecu u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, poštovanje različitosti i tolerancija te aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvu.

Ističemo i mišljenje AZOP-a u povodu upita Koordinacije hrvatske obiteljske medicine (KoHOM) o tome imaju li kontrolori HZZO-a pravo uvida u zdravstvene kartone pacijenata tijekom kontrole rada izabranih liječnika primarne zdravstvene zaštite i zadiru li time u osobne podatke pacijenata bez njihove privole. Na temelju očitovanja HZZO-a, AZOP je utvrdio da u konkretnom slučaju nema povrede odredaba *Opće uredbe o zaštiti podataka* s obzirom na postojanje zakonite svrhe i pravne osnove za obradu podataka.

Obitelj i privatnost djeteta – prijave su se većinom odnosile na objavljivanje fotografija djeteta na društvenim mrežama jednog roditelja, bez suglasnosti drugog, najčešće u situacijama prestanka obiteljske zajednice. Zaprimiti smo i nekoliko prijava u kojima nam roditelji ukazuju da članovi njihove uže i šire obitelji objavljuju fotografije djeteta na profilima društvenih mreža iako se oni tome izričito protive, a bilježimo i prijave u kojima nam građani ukazuju na javno eksponiranje djece na društvenim mrežama samih roditelja.

5 Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ.

Privatnost djeteta u obiteljskom okruženju u potpunosti ovisi o roditeljskoj odgovornosti, senzibiliziranosti i spremnosti da zaštite interese svog djeteta. Roditelji su prije svih dužni i odgovorni štiti prava i dobrobit djeteta, pa se objave podataka o djetetu i djetetovih snimki uvjetuju suglasnošću roditelja. Mnogi roditelji vode računa o tome da djecu ne izlažu pretjerano i neprimjereno u medijima i na društvenim mrežama, međutim ne vode svi računa o mogućim rizicima. Iako je roditelj temeljni nositelj zaštite djetetova najboljeg interesa, roditeljska suglasnost nije uvijek u skladu s djetetovim najboljim interesom.

Prilikom komuniciranja putem društvenih mreža važno je **zaštititi djecu od pretjeranog izlaganja**. Nažalost, mnogi roditelji posve nepromišljeno na svojim javno dostupnim profilima na društvenim mrežama objavljuju brojne fotografije svoje, a ponekad i tuđe djece, u najrazličitijim situacijama. Općenito je potrebno izbjegavati objavljivanje osobnih podataka djece jer se time ostavlja širok prostor za moguće zloporabe jer su fotografije djece na taj način stavljene na raspolaganje svima i mogu se koristiti u različite svrhe, čak i na štetu djece. Djeca time mogu biti izložena neugodnostima, pa i postati žrtve iskorištavanja ili nasilja, ne samo u virtualnom prostoru. Posebno su izložena djeca osoba poznatih javnosti jer je povećana mogućnost da će mediji preuzeti i objavljivati njihove fotografije smatrajući da su roditelji suglasni s takvim objavama.

Kada je riječ o roditeljima, koji koriste slike vlastite djece u oglašavanju na internetu, potrebno je naglasiti da je to područje zaštite djece pravno izrazito neregulirano i u njemu sudionici često postupaju bez jasnih pravila, potaknuti željom za brzom zaradom i popularnošću, ne vodeći računa da tako ostavljaju trajni digitalni trag o djetetu. Zasad ne postoji pravna regulativa koja bi spriječila roditelje da javno objavljuju fotografije i snimke svoje djece (pod uvjetom da nije riječ o objavama koje očito ugrožavaju djetetovu dobrobit), a kojom bi se istovremeno zajamčila cjelovita zaštita dječjih prava i njihova najboljeg interesa.

Djeca danas odrastaju u digitalnom okruženju u kojem često nesvjesno dijele osobne podatke, ne razmišljajući da jednom objavljene informacije ostaju trajno dostupne i da bi netko te informacije mogao zlorabiti. Zbog toga je nužno da roditelji, kao temeljni nositelji zaštite djetetova najboljeg interesa i njegove dobrobiti, budu svjesni rizika kojima su djeca izložena, da s njima razgovaraju o važnosti zaštite njihove privatnosti i potiču ih na odgovorno ponašanje i oprez prilikom dijeljenja osobnih podataka. Nažalost, svjedočimo i situacijama kada upravo roditelji ili drugi članovi obitelji djeteta, ne razmišljajući o potencijalnim rizicima, izlažu djetetove osobne podatke široj javnosti narušavajući time djetetovu privatnost.

Potrebno je provoditi šire društvene akcije poput kampanja i sustavnog educiranja građana, a ponajprije educiranje roditelja, kao i same djece, o važnosti zaštite privatnosti djece na internetu i rizicima pretjeranog objavljivanja njihovih slika i drugih osobnih podataka na društvenim mrežama. Istovremeno je nužno i podizanje razine svijesti o rizicima neodgovornog korištenja digitalnih tehnologija te jačanje kulture sigurnog i odgovornog ponašanja djece na internetu.⁶

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Unaprjeđivati zaštitu privatnosti djece u društvu – javnim kampanjama, ali i sustavnim i kontinuiranim educiranjem stručnjaka u raznim područjima, kao i samih roditelja i djece.
- Podizati svijest o ranjivosti djece kao posebno zaštićene skupine u društvu i o načelu minimalnog izlaganja djece javnosti u svrhu zaštite njihove privatnosti.
- U pojedinim područjima dodatno regulirati zaštitu privatnosti i dobrobiti djece kodeksom ponašanja, smjericama ili protokolima postupanja.
- Izraditi pravila i politike zaštite privatnosti djece za sve tradicionalne medije i poslovni sektor u digitalnom okruženju.
- U skladu s *Nacionalnim planom za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026.* poticati preventivne programe u odgojno-obrazovnom sustavu usmjerene na medijsku pismenost te unaprjeđenje sigurnosti i zaštite djece na internetu i društvenim mrežama: raditi s djecom na razvoju vještina potrebnih za učinkovito i sigurno korištenje suvremenih tehnologija, konzumiranje medijskih sadržaja te korištenje internetskih i drugih usluga i platformi.

6 Više o tome u poglavlju *Djeca u digitalnom okruženju*.

2.1.3. Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb

Broj pritužbi pokazuje da se prava djece vezana uz područje obiteljskih odnosa i dalje krše u velikom broju slučajeva. U 2025. primili smo ukupno 533 obraćanja, koja se odnose na djetetovo pravo na život u obitelji, roditeljsku skrb, uzdržavanje, kao i na osiguravanje primjerene alternativne skrbi o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Sadržajno, pritužbe se odnose na različite situacije roditeljskih sporova i konflikata. Često su po svojem sadržaju isprepletene s pritužbama vezanim uz nasilje i zanemarivanje, zbog čega je ove grupe predmeta moguće sagledavati i kao jedinstvenu cjelinu.

Tablica 4. Prijave povreda prava djece na život uz roditelje i roditeljsku skrb u 2025.

PRAVO NA ŽIVOT UZ RODITELJE I RODITELJSKU SKRB	BROJ PRIJAVA	BROJ DJECE	
		DJECA	GRUPA DJECE
ostvarivanje sadržaja roditeljske skrbi	361	520	2
ograničavanje ili oduzimanje prava na roditeljsku skrb	117	192	5
uzdržavanje	55	71	0
UKUPNO	533	783	7

U odnosu na obiteljsko-pravnu zaštitu najčešće su nam se obraćale majke (257) i očevi (151), a potom i ostali članovi obitelji (ukupno 69). Slijede obraćanja institucija (31), među kojima su područni uredi HZSR-a, CZPUZ, odgojno-obrazovne ustanove i dr., dok smo 19 slučajeva pratili na vlastitu inicijativu, a jedan na temelju anonimne pritužbe.

Djeca su nam osobno obratila se u pet slučajeva.

Osim pisanih prijava, bilježimo i ukupno 427 telefonskih ili osobnih obraćanja stranaka koja se odnose na ovo područje dječjih prava.

Pravni okvir – *Obiteljski zakon (OBZ)*, kao temeljni propis u ovom području, nije se mijenjao u proteklom periodu. Izmjene je u 2025. doživio *Zakon o socijalnoj skrbi*, međutim one se uglavnom ne odnose na područje obiteljsko-pravne zaštite (tek odredba koja regulira iznimku po kojoj se omogućuje istodobno korištenje usluge boravka i smještaja u udomiteljskoj obitelji). Prijedlozi za koje se prilikom izmjene *Zakona o socijalnoj skrbi* zalagala pravobraniteljica za djecu, a koji se u širem smislu odnose na pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb, nisu se razmatrali. Predlagali smo da se pravo na naknadu za osobne potrebe propiše za djecu predškolske dobi, podsjetili na potrebu reguliranja usluge socijalnog stanovanja za djecu/mlade koji izlaze iz skrbi te se založili za redefiniranje usluge smještaja u kriznim situacijama. Ponovili smo prijedloge iz ranije inicijative da se na drugačiji način određuje mjesna nadležnost HZSR-a za djecu na način da zadržavanje nadležnosti bude kao pravilo, a mijenjanje omogući iznimno u onim slučajevima kada je procijenjeno da je to u interesu djece. Također smo se založili za jačanje autoriteta HZSR-a propisivanjem prekršajne odgovornosti za nesuradnju u slučajevima obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite djece.

Pritužbe koje primamo ukazuju na to da se u slučajevima roditeljskih sporova najčešće krše ona načela OBZ-a koja predviđaju određeni roditeljski angažman (*načelo solidarnosti, uzajamnog poštovanja i pomaganja svih članova obitelji te načelo sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa*). U svim onim situacijama kada zbog nemogućnosti roditeljskog dogovora i suradnje dijete trpi štetu, javlja se potreba i dužnost institucija da interveniraju i roditeljima pruže stručnu pomoć, odnosno da žurno i pravodobno djetetu pruže odgovarajuću zaštitu. U svom radu i praćenjem pojedinačnih slučajeva stječemo uvid u način na koji sustav reagira u takvim okolnostima, a osnovno zapažanje je da je njegova intervencija često zakašnjela i nedovoljno učinkovita. Stručni radnici HZSR-a najčešće reaguju tek kada roditelji ne uspijevaju ostvariti dogovore, a prethodno izostaje savjetovanje usmjereno na osnaživanje roditelja i prepoznavanje rizika kako bi se različitim preventivnim uslugama i intervencijama prevenirao roditeljski sukob i prepoznale potrebe djeteta. Izmjenama *Obiteljskog zakona* prvi susret obiteljske medijacije nije više obveza prije pokretanja postupka na sudu, pri čemu izostaje prepoznavanje obiteljske medijacije kao važne preventivne intervencije i socijalne usluge kako bi se uz pomoć posebno educiranog stručnjaka postigli dogovori oko spornih pitanja roditeljstva ili drugih spornih pitanja u obitelji.

Još smo u prošlim *Izvješćima* problematizirali okolnost da je iz HZSR-a u proteklom periodu otišao značajan broj educiranih i iskusnih stručnih radnika. Istodobno se javlja i poteškoća u zapošljavanju novoga stručnog kadra, što zbog njihova manjka, a dijelom i zbog nezainteresiranosti za rad u resoru socijalne skrbi. U stručnoj cjelini za djecu i obitelj zbog činjenice da se radi o visokostresnom i emocionalno zahtjevnom poslu, koji zahtijeva visoku razinu stručnosti i odgovornosti, a uslijed nove organizacije rada izostaje adekvatna stručna podrška, vođenje stručnih timova, jasne upute i smjernice u postupanju. Značajan dio stručnjaka zatražio je premještanje u druge stručne cjeline u područnim uredima ili u središnje županijske službe. U područnim uredima u ovoj stručnoj cjelini zaposleni su isključivo mladi stručnjaci bez iskustva i adekvatne podrške i stručnog vođenja, osobito u kompleksnijim slučajevima, a što povećava rizike od profesionalnih pogrešaka, sagorijevanja na radnom mjestu i odlaska iz sustava. Reorganizacijom i preustrojem centara za socijalnu skrb i osnivanjem središnje službe u praksi je izostao očekivani učinak davanja smjernica, uputa i kontinuirane stručne podrške radi ujednačavanja prakse, jačanja kvalitete rada i smanjenja profesionalnih pogrešaka. Istovremeno, stručni su radnici kontinuirano izloženi snažnom pritisku korisnika, a često i snažnoj javnoj kritici nestručne javnosti. U odnosu na takve slučajeve, koji se najčešće javljaju selektivno nakon nekoga tragičnog događaja ili pak prilikom samoinicijativnog istupa roditelja u javnosti, potrebno je osigurati krizne intervencije i sustavnu podršku kao obvezan oblik pomoći u okviru ustanove te uključivanje strukovnih komora u provođenje stručnih nadzora, osiguranje dodatne izobrazbe i jačanje kapaciteta stručnjaka. Krizne intervencije se pružaju od slučaja do slučaja i po procjeni ravnatelja, što nije dovoljno.

U okolnostima u kojima sustav aktualno funkcionira nesporno je da su povrede načela žurnosti, a posredno i povrede interesa djeteta, vrlo izgledne. Vjerujući da na prava korisnika utječe način na koji sustav funkcionira, a posredno i radni uvjeti stručnih radnika, očekujemo sustavniji i odlučniji pristup u rješavanju poteškoća s kojima se susreće sustav socijalne skrbi, osmišljavanje politike zapošljavanja i ekipiranja PU-a i županijske službe HZSR-a, kao temeljne institucije zadužene za obiteljsko-pravnu i kazneno-pravnu zaštitu djece, koja procjenjuje, planira i evaluira učinke. Uočavamo da, iako je izmjenama *Statuta* HZSR-a decentraliziran dio poslova i ojačane županijske službe HZSR-a u području zaštite djece, timova za udomiteljstvo i za posvojenje, u praksi nije osigurano ekipiranje i zapošljavanje stručnjaka koji će na razini županija osiguravati kontinuiranu stručnu podršku, ujednačavati postupanja, pratiti potrebe za uslugama za djecu i obitelji u riziku na razini županije, koordinirati postupanja s pružateljima usluga, razvijati udomiteljstvo, pratiti i analizirati postupanja PU-a za djecu koja su izdvojena iz vlastitih obitelji i inicirati međusektorske sastanke na kojima će se evaluirati učinci i predlagati promjene s ciljem bolje zaštite djece. Uočavamo da su postupanja različitih organizacijskih jedinica HZSR-a u ovom području vrlo neujednačena i kako je potrebno i stručno osnažiti odgovorne osobe / upravitelje, voditelje, kako bi se praksa ujednačila (vođenje slučaja, individualni plan promjena, primjena instrumenata za procjenu).

Dodatnu poteškoću na koju nailaze stručnjaci u svom radu stvara i dostupnost usluga za djecu i obitelji u riziku u svim područjima RH te istovremena deinstucionalizacija i transformacija ustanova u kojoj su značajno smanjeni kapaciteti smještaja, a da je pri tome izostala koordinacija i suradnja u procjeni potreba između HZSR-a i pružatelja usluga za djecu. U jačanju kompetencija roditelja, prevenciji i smanjenju rizika i provedbi tretmana stručnjaci HZSR-a nedovoljno koriste usluge Obiteljskog centra kao ustanove u sustavu socijalne skrbi, čije usluge primarno treba usmjeriti i na provođenje strukturiranih tretmana i individualnih i grupnih psihosocijalnih savjetovanja, provođenje psihosocijalnog tretmana radi prevencije nasilja u obitelji i programe podrške roditeljstvu.

Uz naglasak kako je unaprjeđenje skrbi za djecu u području obiteljsko-pravne zaštite moguće uz planirane i koordinirane aktivnosti više resora (primarno socijalne skrbi i pravosuđa, a potom i policije, odgoja i obrazovanja te zdravstva) zapažamo kako se propisi i dalje dopunjuju selektivno. Primjer za to su dopune *Zakona o sudovima*, koje su na snagu stupile u ožujku 2022., a kojima je omogućeno zapošljavanje stručnih suradnika na obiteljskim odjelima u općinskim sudovima. Iako se u osnovi radi o izvrsnom i poželjnom smjeru kojim bi trebalo krenuti obiteljsko sudovanje, zapošljavanje stručnih suradnika i njihova još uvijek nejasna uloga i izostanak koordinacije u odnosu na stručne radnike HZSR-a i posebne skrbnike dovodi do mnogih nedoumica i dvojbi vezanih uza zaštitu dječjih participativnih prava.

Ostvarivanje sadržaja roditeljske skrbi

Obraćanja roditelja u području obiteljskih odnosa najčešće su u 2025. bila vezana uz donošenje odluke o roditeljskoj skrbi (187), a zatim i uz kršenje prava na zajedničku roditeljsku skrb (153). Na ostvarivanje osobnih odnosa

članova obitelji s djetetom odnosila se 21 pritužba.

Tablica 5: Prijave povreda prava djece na ostvarivanje sadržaja roditeljske skrbi u 2025. po vrsti povrede

OSTVARIVANJE SADRŽAJA RODITELJSKE SKRBI	Broj predmeta zaprimljenih u 2025.	Broj djece u 2025.	
		Broj djece	Grupa djece
kršenje prava na zajedničku roditeljsku skrb	153	229	1
donošenje odluke o roditeljskoj skrbi	187	259	1
ostvarivanje osobnih odnosa članova obitelji s djetetom	21	32	0
UKUPNO	361	520	2

Kršenje prava na zajedničku roditeljsku skrb – u svojim obraćanjima roditelji najčešće ukazuju na pritužbe na postupke roditelja s kojim su u procesu prekida obiteljske zajednice ili razvoda braka te ukazuju na reakcije djeteta na aktualne obiteljske prilike. Njihove pritužbe nerijetko uključuju i prijavu nasilnih te zanemarujućih ponašanja roditelja ili članova obitelji, uključujući i izostanak doprinosa za uzdržavanje. Pritom traže savjet ili očekuju postupanja Ureda pravobraniteljice za djecu u zaštiti djetetovih prava. Značajan broj predstavlja sadržaj pritužbu na rad institucija uključenih u rad s obitelji (najčešće su to pritužbe na rad HZSR-a, sudova, policije, sudskih vještaka, posebnih skrbnika i voditelja mjera), a u određenim slučajevima pritužba se odnosi na više njih. Ovisno o sadržaju predstavlja, upućujemo ih na mogućnosti koje imaju na raspolaganju na temelju OBZ-a ili posebnih propisa i pritom ih informiramo o ograničenom djelokrugu Ureda. Po procjeni se uključujemo u praćenje nekih slučajeva, a iz *Izvešća* nadležnih tijela, osim što stječemo objektivniji uvid u sami slučaj, stječemo i spoznaje o načinu na koji institucije postupaju i međusobno surađuju.

Konfliktno razdvojeno roditeljstvo – nastavljamo pratiti slučajeve u kojima djeca odrastaju s konfliktnim odnosima roditelja. Takve odnose obilježavaju međusobne optužbe, stavljanje u prioritet vlastitih potreba umjesto dječjih, fokus na isticanje negativnih osobina ili postupaka drugog roditelja, izlaganje i uključivanje djeteta u međusobne razmirice, nemogućnost odvajanja partnerske i roditeljske uloge te otpori i nedostupnost roditelja savjetodavnom radu. U njihovoj pozadini često su zamjetni neriješeni imovinsko-pravni odnosi roditelja kao bivših partnera i supružnika, a koji najčešće uključuju spor oko nekretnine u kojoj je obitelj stanovala ili pak oko vrijednosti ulaganja u njezino održavanje i opremanje. Ove slučajeve najčešće obilježavaju međusobne pritužbe na nasilno ili zanemarujuće ponašanje onoga drugog, a u cilju prikazivanja sebe kao kompetentnijeg roditelja, a često i pritužbe na rad institucija, posebice na sadržaj mišljenja HZSR-a i vještaka u situaciji kada ta mišljenja roditeljima ne idu u prilog. Roditeljski spor se često odnosi i na situacije svakodnevne obiteljske dinamike u što nekada uključuju djecu, koja na sebe preuzimaju ulogu posrednika. Zabrinjavajuće je da takvo stanje zna potrajati duže vrijeme, a da mjere i stručne intervencije ne poluče odgovarajuće rezultate. Otežavajuću okolnost u takvim slučajevima predstavlja i dugotrajnost postupaka pred sudom, kako onih građanskih, u kojima se odlučuje o odnosima roditelja i djece te o roditeljskoj skrbi, tako i kaznenih/prekršajnih u situaciji kada se odlučuje o njihovu pokretanju. U slučaju kada se blaže mjere obiteljsko-pravne zaštite iz nadležnosti HZSR-a pokažu neučinkovitima (zbog različitih razloga – nesuradnje, otpora, nesprijetnosti roditelja na promjene...), HZSR-i se rijetko odlučuju na pokretanje postupaka za izricanje težih mjera iz nadležnosti suda, iz razloga što roditelji u takvim slučajevima najčešće uredno skrb o ostalim djetetovim potrebama. I dalje smo stava da bi u slučajevima roditeljskog konflikta HZSR-i trebali imati šire ovlasti za postupanje u smislu aktivne legitimacije za pokretanje odgovarajućih postupaka pred sudom, kao i da je već tijekom prve prijave potrebno brižljivo i na međuresornoj razini planirati daljnje intervencije u obitelji s obzirom na to da dugotrajna izloženost ovakvim roditeljskim odnosima predstavlja visok rizik za emocionalno nasilje nad djecom i povredu djetetovih prava.

Manipulacija – konfliktne odnose najčešće obilježava i manipulacija djecom jednog ili obaju roditelja u vidu prenošenja djetetu vlastitih stavova o drugom roditelju, izlaganje negativnim informacijama o roditelju ili članovima šire obitelji te očekivanja od djeteta da izabere stranu u roditeljskom sukobu. Brojnost i sadržaji pritužbi ukazuju na to da roditelji često na svoj partnerski i roditeljski spor gledaju kao na „bitku za dijete“, pri čemu iz vida posebno gube činjenicu da se djetetova prava u ovom području primarno temelje na potrebi da ga prate kroz odrastanje i o njemu brinu oba roditelja, osim u slučajevima kada je prisutno nasilje i rizik za sigurnost, kao i potrebi da se

roditelji, kao centralne i najvažnije osobe u djetetovu životu, poštuju i dogovaraju.

Također se zapaža da neki roditelji, i to najčešće oni koji izražavaju nezadovoljstvo radom ili ishodima rada pojedinih institucija, koje postupaju na temelju posebnih propisa, osim redovnih pravnih lijekova i mogućnosti koje imaju na raspolaganju, uključuju i druge institucije (ministarstva, DORH, strukovne komore, pravobraniteljske institucije, predsjednika, Sabor, Vladu), udruge i medije. Fokusom na dokazivanje propusta, neki roditelji teže prihvaćaju činjenicu da su u obvezi poštovati pravomoćnu sudsku odluku i da trebaju pomoći svom djetetu u prilagodbi na nove okolnosti. Nekada se javlja dojam da se u beskonačnom nizu podnesaka i primjedbi na sustav iz fokusa izgubi dijete.

“ Uvidom u nalaz vještačenja (...) zaključak je vještaka da je kod majke riječ o težem iskrivljavanju realiteta, što se širi na sva područja života i sve važne odnose involviranih u ovom sudskom sporu, i što ima teške reperkusije na normalni psihosocijalni razvoj djece, budući da su djeca pod pritiskom konstrukcija svoje majke, prije svega u iskrivljenom, negativnom doživljaju njihova oca kao zanemarujuće i zlostavljajuće figure... Za djevojčicu se navodi da je njezina vanjska poruka u upadljivoj kontradikciji sa zamjetnom notom veselja koje je sebi dopustila upravo u trenutku kad je objavljeno da će s ocem i bratom prošetati izvan objekta vještačenja.

Iz izvješća jednog PU HZSR-a

Roditelji, kod kojih stručni radnici HZSR-a i vještaci uoče manipulativne i štetne obrasce ponašanja, u obranu svojih postupaka u posljednje vrijeme najčešće iznose uputu koju je MROSP izdao u rujnu 2023., pozivajući se na *Osnovno evaluacijsko izvješće GREVIO-a o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se provode odredbe Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)*. Ono je naime utvrdilo da pojam „sindrom otuđenja od roditelja“ *nema znanstvenu osnovu u postojećoj Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema*, odnosno *da nema bilo kakvih znanstvenih temelja kojim se majke koje se pozivaju na nasilje smatraju „nesuradljivima“ i „nekompetentnima“ kao roditelji, te ih se okrivljuje za loš odnos između nasilnog roditelja i njegove djece.*

Napominjemo da sustav socijalne skrbi ne koristi pojam otuđenje djeteta i otuđeno dijete, nego koristi instrumente socijalnog rada kao trijažne instrumente vezano uz ponašanja i konkretne posljedice, a radi rane procjene rizika i pružanja adekvatne stručne pomoći i djetetu i roditeljima. Primarni interes je uvijek u sadašnjosti zaštititi sigurnost djeteta, a zatim osigurati pravilan i cjelovit razvoj djeteta. Po rezultatima procjene razvojnih rizika i procjene sigurnosti moguće je predložiti sudu i/ili izreći mjere zaštite djece. Svrha primjene i izrade lista, koje su trijažni instrument, pomoć je stručnjacima HZSR-a u procjeni prisutnosti rizika za razvoj i sigurnost djece, poduzimanju pravodobnih intervencija i donošenju odluka oko daljnjih postupanja. Liste za procjenu kao instrument socijalnog rada namijenjene su isključivo stručnjacima kao pomoć u procjeni i davanju stručnih mišljenja.

U pogledu postupanja HZSR-a u području suzbijanja nasilja nad ženama i zaštite prava djece MROSP kontinuirano poduzima aktivnosti s ciljem poboljšanja instrumenata procjene i edukacija stručnjaka kako bi unaprijeđivao rano prepoznavanje rizika i omogućio stručnim radnicima poduzimanje intervencija i adekvatnih mjera s ciljem zaštite djeteta od nasilja i neprikladnih ponašanja roditelja, koja izravno ili neizravno ugrožavaju djetetovu dobrobit.

Značajno unapređenje zaštite dobrobiti djece u ovom području uočavamo jačanjem kompetencija stručnjaka za rano prepoznavanje rizika te unapređenjem mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u *Nacionalnom programu oporavka i otpornosti*, kojim se osiguralo zapošljavanje, licenciranje i educiranje voditelja mjera s dodatnim modulima edukacije koji se odnose na nasilje i prisilnu kontrolu u partnerskom odnosu te sprječavanje nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja djece i skrb utemeljenu na znanju o traumama.

Stručni radnici HZSR-a u mnogim slučajevima konfliktnih odnosa često utvrde različite obrasce štetnih i manipulativnih postupaka roditelja, koji su nekada usmjereni na ocrnjivanje, a nekada i na postepeno potpuno istiskivanje drugog roditelja iz djetetova života. Za naglasiti je da smo se u svojoj dosadašnjoj praksi susretali s manipulativnim postupcima obaju roditelja (i očeva i majki; i onih koji stanuju, kao i onih koji ne stanuju s djetetom), a takvi su slučajevi prisutni i u predmetima koje smo pratili u 2025.

Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa – kada djetetov otpor prema viđanju drugog roditelja nije utemeljen na neposrednom i autentičnom iskustvu, nego stručnjaci nedvojbeno utvrde da je takvo djetetovo ponašanje izravna posljedica utjecaja roditelja s kojim dijete stanuje, njihova je dužnost zaštititi dijete, i to onim mjerama koje se u svakome konkretnom slučaju procijene prikladnim i u najboljem interesu djeteta. Iako manipulativni roditelj najčešće uredno skrbi o svim ostalim djetetovim potrebama (fizičkom zdravlju, obrazovanju, slobodnim aktivnostima i sl.), njegovo neprepoznavanje jedne od temeljnih djetetovih potreba (da odrasta uz prisutnost i uključenost obaju roditelja) i neprikladna ponašanja i/ili iskorištavanje djeteta za osobne ciljeve dugoročno izravno ili neizravno ugrožavaju djetetovu dobrobit.

“ Već više od pet mjeseci nisam u mogućnosti vidjeti svoje dijete jer majka djeteta kontinuirano onemogućava susrete. Dijete je odjednom izolirano od mene i cijele moje obitelji, bez ikakve mogućnosti dogovora ili normalne komunikacije. Posebno me boli što se dijete nalazi pod psihičkim pritiskom te se od nje traži da izgovara kako ne želi provoditi vrijeme sa mnom. U jednoj situaciji dijete je samo izrazilo želju da bude sa mnom, što sam i omogućio, no majka je to prijavila policiji jer sam dijete odvezao kod mene kući da vidi seke, čime je cijeli odnos dodatno narušen.

Iz obraćanja roditelja

U odnosu na nemogućnost ostvarivanja kontakata s djecom, osim pritužbi na postupke drugog roditelja, obraćanja uglavnom ukazuju i na nezadovoljstvo radom nadležnih institucija, mišljenja HZSR-a i vještaka, postupanja suda i dr. Zbog narušenih partnerskih i roditeljskih odnosa često se u ovakvim slučajevima provode mjere iz nadležnosti HZSR-a (mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu te mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu), a pritužbe koje primamo često se odnose i na rad voditelja takvih mjera. Međutim *Izvješća* HZSR-a također često ukazuju na nesuradnju roditelja s PU-om i voditeljima mjera, zbog čega se ciljevi mjere ne ostvaruju. Osim neostvarivanja osobnih odnosa, ovakve slučajeve nekada prate i pritužbe na onemogućavanje sudjelovanja u svim ostalim segmentima djetetova života poput donošenja različitih odluka o djetetovu životu ili pak izostanak razmjene informacija o djetetu, njegovu zdravlju, školovanju i sl.

Prepoznajući specifičnosti i poteškoće u provedbi mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u ovakvim situacijama razvijen je poseban modul u sklopu edukacije za voditelje mjera, koji se odnose na prepoznavanje manipulativnih ponašanja roditelja, rizika za dijete i poduzimanja adekvatnih intervencija.

Važno je ovom prilikom naglasiti da nije svako djetetovo odbijanje kontakata s roditeljem posljedica manipulacije. U nekim slučajevima dolazi do otpora zbog izloženosti nasilju u obitelji, stvarnog osjećaja ugroze i neposrednoga lošeg iskustva, a također može biti i reakcija djeteta na roditeljski razvod. Sve to je razlog za pažljivu i sveobuhvatnu stručnu procjenu s ciljem utvrđivanja najboljeg interesa djeteta u svakome pojedinom slučaju.

Po podacima HZSR-a, zbog sumnje na nasilje i rizika za dijete po procjenama stručnih timova, sudovi su tijekom 2025. godine izrekli 449 mjera nad ostvarivanjem osobnih odnosa pod nadzorom, koje su se provodile tijekom godine.

Pratimo i više slučajeva u kojima se, osim građanskog, vodi i kazneni postupak (primjerice zbog nasilja u obitelji ili prijetnji), zbog čega su na snazi mjere opreza zabrane približavanja drugom roditelju. U takvim je situacijama izravna komunikacija među roditeljima onemogućena ili otežana, pa područni uredi HZSR-a ulažu dodatne napore u osiguranju komunikacije radi zaštite i dobrobiti djeteta u obitelji. Više je slučajeva u kojima saznajemo i za mjere opreza zabrane približavanja djetetu. Zapažamo da takve mjere, unatoč obvezi redovitog preispitivanja, u nekim slučajevima traju mjesecima, pa čak i godinama, a bez uključenosti HZSR-a u procjene rizika i interesa djeteta, odnosno bez suradnje pravosudnih i tijela socijalne skrbi. Obraćanja se također odnose i na izostanak osobnih odnosa u situaciji smještaja majke i djece u sigurnoj kući nakon prijave obiteljskog nasilja, pri čemu naglašavamo da je pri tome izuzetno važno procijeniti rizike za sigurnost majke i djeteta te jesu li kontakti u skladu s najboljim interesom i pravima djeteta. Primili smo i pritužbu na neostvarivanje osobnih odnosa pod nadzorom stručne

osobe zbog nedostupnosti voditelja mjera, koji bi bili spremni pratiti kontakte u vrijeme koje je odredio sud. Naglašavamo i da su često odluke suda o ostvarivanju osobnih odnosa pod nadzorom stručne osobe nedovoljno precizne i provedive. Nije jasno određeno mjesto ili vrijeme kada će se odvijati susreti, pa se često odvijaju na javnom mjestu po izboru roditelja, čime se osoba koja je zadužena za nadzor nad susretima dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na roditelja.

Po podacima MROSP-a, u 2024. bilo je izrečeno 2315 mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu te 1458 mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, a u 2025. je bilo izrečeno 1061 upozorenje roditeljima na nedostatke u odgoju, 2852 mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu te 1736 mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, što ukazuje na značajan porast djece koja odrastaju u okruženju u kojem je zbog rizika u obitelji bilo potrebno izreći mjeru.

Prepoznajući potrebu za unapređenjem mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, intervencija i usluga namijenjenih obiteljima u riziku sustav socijalne skrbi je u okviru mjere iz *Nacionalnog programa oporavka i otpornosti* u suradnji s Fondom Ujedinjenih naroda za djecu napravio značajne pozitivne pomake licenciranjem i zapošljavanjem voditelja te osiguravanjem novog profila radnika, koji pružaju praktičnu pomoć obiteljima u riziku uslugom psihosocijalne podrške, s ciljem prevencije izdvajanja djece iz vlastitih obitelji.

Naime u sklopu *Nacionalnog plana oporavka i otpornosti*, koji se provodio od 2022. do 2025., osigurana je edukacija 798 voditelja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece i zapošljavanje 55 voditelja mjera u centrima za pružanje usluga u zajednici, a radi unapređenja provođenja mjere. Edukacija je licencirana i u 2025. se u suradnji s Akademijom socijalne skrbi osigurala edukacija za još 184 voditelja, a nastavlja se i tijekom 2026. s obzirom na to da je, sukladno *Pravilniku o provođenju mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta*, edukacija uvjet za provođenje mjera.

Mjere stručne pomoći i potpore i mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu izriču se u situacijama kada je procijenjen srednji ili visoki rizik za razvoj djeteta i kapaciteti roditelja za promjene, a provođenjem mjera, odnosno pružanjem stručne pomoći u obitelji nastoji se smanjiti rizike i prevenirati izdvajanje djece. Također, s ciljem unaprjeđenja kvalitete provedbe mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu, zaposleno je oko 50 voditelja mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu u državnim domovima socijalne skrbi za djecu s tendencijom daljnjeg zapošljavanja ovih stručnjaka kako bi se osigurala pokrivenost svih županija.

Kako je bilo potrebno uskladiti *Pravilnik o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta* s promjenama u provođenju, stručnoj osposobljenosti i edukaciji, načinima procjene, a i povećati naknadu za voditelje koji mjeru provode kao fizičke osobe, MROSP je još u veljači 2025. proveo javno savjetovanje, no zabrinjava činjenica da do danas *Pravilnik*, iako je prošao svu propisanu proceduru, nije stupio na snagu.

Osim toga, s ciljem osiguravanja praktične podrške djeci i obiteljima u riziku, izrađeni su *Standardi postupanja obiteljskih suradnika* kako bi se osnažile obitelji u riziku za funkcioniranje u svakodnevnom životu osiguravanjem praktične podrške. Aktivnost obiteljskog suradnika osigurava se u okviru socijalne usluge psihosocijalne podrške obitelji ili uz mjeru zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, u situacijama kada je procijenjen niski ili srednji rizik za razvoj djeteta. Obiteljski suradnik uza stručnjaka pruža praktičnu podršku obiteljima s djecom u kojima postoji rizik od izdvajanja djece iz obitelji ili opasnost od pojave rizika, kao i obiteljima u kojima se planira povratak djeteta u obitelj nakon mjera izdvajanja, s ciljem učenja roditeljskih vještina za svakodnevnu skrb o djeci.

U državnim domovima socijalne skrbi zaposlen je i educiran ukupno 51 obiteljski suradnik, od čega 30 obiteljskih suradnika u 2023. i 21 obiteljski suradnik u 2024. godini. Sukladno zadnjim podacima za 2024. godinu, 51 obiteljski suradnik osiguravao je praktičnu podršku u okviru usluge psihosocijalne podrške obitelji za 154 obitelji, a što je obuhvaćalo 394 djece i 239 roditelja. S ciljem osiguravanja regionalne ravnomyernosti, aktivnosti obiteljskog suradnika dostupne su na području svih županija.

I u 2025. saznajemo za slučajeve u kojima je, zbog procjene visokih rizika manipulativnih postupaka roditelja po djecu, HZSR iznio prijedlog da dijete stanuje s drugim roditeljem, upravo onim s kojim je do tada dijete otežano kontaktiralo, i to u onim slučajevima u kojima se pokazalo da taj roditelj bolje prepoznaje djetetove potrebe i

spreman je na njih odgovoriti. Takva mišljenja HZSR-a, posebice kada budu potvrđena odlukom suda, često nailaze na velike otpore, a svjedoci smo i potpuno neprimjerenih reakcija roditelja (kršenje djetetove privatnosti istupima u medijima i uključivanje djeteta u različite tretmane, čime izlažu dijete dodatnim stresorima). U situacijama u kojima roditelj ne iskaže spremnost ispoštovati ovršnu sudsku odluku koja je donesena radi djetetove zaštite i odbija pripremiti dijete na promjene koje nosi odluka suda, dolazi i do pokretanja ovršnih postupka radi predaje djeteta.

Situacije u kojima roditelj protupravno, odnosno protivno sudskoj pravomoćnoj odluci zadrži dijete i odbija ga predati, za djecu su izuzetno stresne. Kada se roditelj svjesno odluči da ne poštuje sudsku odluku, djetetu nanosi neprocjenjivu štetu jer posljedica toga može biti izlaganje djeteta dodatnom šoku i stresu. Potrebno je postupati obzirno, uz uključivanje svih nadležnih službi, i imati u vidu djetetovu potrebu za sigurnošću, stabilnošću i zaštitom.

S obzirom na izuzetno visoke rizike po djecu i traumatska iskustva kojima su izložena, potrebno je da svi uključeni stručnjaci procijene jesu li takve drastične odluke i promijenjene okolnosti u najboljem interesu djeteta i prethodno razmotriti sve druge mogućnosti. Naime i kad se neosporno utvrde manipulativna ponašanja roditelja, nužno je voditi računa da izmjenama odluka, koja u potpunosti mijenjaju djetetov život, ne činimo štetu i kažnjavamo dijete. Odgovornost je isključivo na roditelju koji je manipulativan, zbog čega je, s jedne strane, potrebno je da stručnjaci osiguraju mehanizme rane procjene rizika, intervencija i zaštite djeteta, a s druge strane, učinkovito kažnjavanje manipulativnih roditelja institutima obiteljskoga, prekršajnog i kaznenog prava.

Po podacima MROSP-a, iz aplikacije SOCSKRB u 2025. godinu izrečeno je 397 žurnih mjera u situacijama kada je ugrožen život, zdravlje i dobrobit djeteta. Po podacima MUP-a, u 2025. policija je zaprimila 45 zahtjeva za pružanjem pomoći prilikom oduzimanja djece / žurnog izdvajanja iz obitelji, od čega je svih 45 zahtjeva odobreno. Njih pet nije realizirano, pri čemu se kao razlog nerealizacije ovrhe navode okolnosti da roditelji nisu zatečeni kod kuće ili je HZSR odustao od izdvajanja. Tijekom 2025. u postupcima pružanja pomoći žurno je izdvojeno/oduzeto ukupno 90 djece.

“ Djeca koja nas zovu često kažu kako ne žele „opterećivati roditelje“ i opisuju kako primjećuju da se roditelji već nose s nekim svojim brigama. ... Djeca ne bi trebala nositi teret zaštite odraslih. Njihova je zadaća biti djeca, a na odraslima je odgovornost stvaranja prostora u kojem je sigurno govoriti i o onome što boli.

Izvor: FB, Hrabri telefon

Mišljenje djeteta – u svim postupcima, koji se tiču djeteta i u kojima se odlučuje o djetetovu životu, dijete ima pravo sudjelovati. Ono je stranka u postupcima koji se vode u povodu roditeljskog spora, a svoja procesna prava ostvaruje putem posebnog skrbnika imenovanog za svaki pojedini postupak. Dijete koje je navršilo četrnaest godina ima pravo samostalno pokrenuti postupke pred nadležnim tijelima u vezi s ostvarivanjem svojih prava i interesa. Važno je osigurati da sudjelovanje djeteta u postupku, odnosno izražavanje mišljenja o predmetu postupka, bude dobrovoljno i sigurno. Djetetovo protivljenje sudjelovanju predstavlja zapreku, koju su sud i druga tijela, a u konačnici i roditelji dužni poštovati. Sigurnost u kontekstu izražavanja mišljenja podrazumijeva da dijete svoje mišljenje iskaže bez bilo kakvog utjecaja ili pritisaka, da bude informirano o predmetu postupka i posljedicama uvažavanja svog mišljenja te da razgovor vodi sa stručnom i educiranom osobom, u primjerenom i podržavajućem okruženju.

Izlaganje djeteta višekratnim razgovorima sa stručnim osobama, čemu, nažalost, svjedočimo u nekim pojedinačnim slučajevima koje pratimo, bilo samoinicijativnim angažmanom roditelja, a posebice kada takve upute dobiva od različitih stručnih radnika, ne smatra se sigurnim načinom ostvarivanja ovoga važnog djetetova prava. Na štetnost takve prakse ukazali smo u mišljenju o *Prijedlogu Pravilnika o stalnim sudskim vještacima*, koje smo uputili nadležnom MPUDT-u nakon provedenog e-savjetovanja. Time smo željeli potaknuti da takvi razgovori budu isključivo vezani uz zahtjev/nalog suda ili drugoga nadležnog tijela, odnosno da se spriječi samovoljno, a štetno postupanje roditelja.

U odnosu na ostvarivanje participativnih prava u obiteljskom sudovanju došlo je do promjene nakon što je *Zakonom o sudovima* omogućeno zapošljavanje stručnih suradnika na obiteljskim odjelima sudova. S obzirom na saznanja

da još uvijek nisu doneseni kriteriji za utvrđivanje njihova broja niti je posebnim propisima reguliran njihov rad i odnos s ostalim dionicima sustava, u 2025. proveli smo istraživanje o načinu na koji stručni radnici HZSR-a, suda i CZPS-a vide ostvarivanje prava djeteta na sudjelovanje. Više o tome u poglavlju *Istraživačke aktivnosti*.

Zaštita od protupravnog odvođenja i nevraćanja djeteta – u roditeljskim odnosima obilježenim konfliktima i nesuglasicama zaprimamo prijave o situacijama kada, tijekom susreta i druženja, odnosno boravka djeteta kod jednog roditelja, taj roditelj zadrži dijete kod sebe i odbije ga vratiti drugom. U tim se slučajevima često radi o obiteljima koje su u dugogodišnjem praćenju sustava socijalne skrbi i provode se mjere obiteljsko-pravne zaštite, najčešće intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djeci. Roditelji podnose kaznene prijave jedan protiv drugog smatrajući da se radi o kaznenom djelu neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta, odnosno da se krše odluke o susretima i druženjima djeteta s onim roditeljem s kojim dijete ne živi.

Tijekom postupanja u povodu zaštite od protupravnog odvođenja djeteta, pratimo i situacije u kojima jedan od roditelja, koji ima državljanstvo druge države, ponekad i izvan Europske unije, odvede dijete i onemogućava ostvarivanje kontakata drugog roditelja s djetetom. U takvim situacijama nužno je uključivanje MROSP-a kao središnjeg tijela, sustava socijalne skrbi i nadležnih ministarstva radi pružanja informacija, stručne pomoći i potpore, ali i dobra te brza komunikacija s nadležnim tijelima države u kojoj se nalazi dijete. U tim slučajevima nadležnost je sudova druge države, što dodatno otežava ionako emocionalno i pravno tešku situaciju za roditelja kojem je onemogućeno viđanje djeteta, stoga je ključno u najkraćem mogućem roku pokušati postići dogovor primjenom instituta medijacije u međunarodnim sporovima otmice djece.

“ ... područni ured kontaktirao je nadležno tijelo SR Njemačke u svrhu dogovora oko primopredaje djeteta... odgovor je zaprimljen s velikim protekom vremena.

Iz izvješća HZSR-a

Pratili smo situaciju u kojoj je roditelj odveo dijete u drugu državu, na drugi kontinent, i dobrovoljno ga vratio, ali je navedena situacija bila izrazito traumatična za dijete.

“ ... po saznanju da se ne vraćaju u RH, dijete je doživjelo šok, plakalo je s obzirom na to da joj ovdje živi drugi roditelj, obitelj i prijatelji. U školi u drugoj državi nije se dobro uklopila, bilo joj je teško, povukla se, puno je vremena provodila uz tablet i mobitel. Otkako je u RH, dobro se osjeća, sretna je što se vratila, veseli se školi... predloženo je da se obavi razgovor s djetetom u ustanovi za pružanje psihološke pomoći da se utvrdi postoji li potreba za psihološkim intervencijama s obzirom na iskustvo kojemu je bilo izloženo, s čime se roditelj suglasio.

Iz izvješća HZSR-a

Prekogranične otmice djece predstavljaju vrlo složen pravni problem, u kojem jedan roditelj odvođi dijete u drugu državu bez pristanka drugog roditelja. Ako roditelji ne pristaju na postupak međunarodne medijacije ili ne postignu sporazum, sud u predmetima otmice treba postupati žurno, kao što se i izvršenje pravomoćne sudske odluke o predaji djeteta mora hitno rješavati. Zakon navodi kako radi zaštite najboljeg interesa i dobrobiti djeteta, radi osiguranja povratka djeteta i radi ostvarivanja prava na kontakte, sud može izreći potrebne mjere osiguranja koje moraju biti razmjerne opasnosti radi koje se izriču te će sud odrediti i njihovo trajanje. Neke od tih mjera odnose se i na ograničavanje djetetova kretanja koje, zbog dugotrajnih sudskih postupaka, dovode do dugotrajnog onemogućavanja ostvarivanja mnogih prava zajamčenih *Konvencijom o pravima djeteta*.

Spor o roditeljskoj skrbi – roditelji nam se nekada obraćaju tražeći savjet ili pomoć u situaciji roditeljskog spora oko izvršavanja pojedinog sadržaja roditeljske skrbi, a najčešće u situaciji kada se ne mogu dogovoriti oko upisa ili promjene vrtića/škole, što je ponekad uvjetovano preseljenjem roditelja i djeteta u drugi grad ili mjesto. S obzirom na to da promjena djetetova prebivališta spada u bitna osobna prava, u kojem slučaju odluku o sporu može

donijeti sud, stranke upućujemo na sudsku nadležnost (uz potrebu prethodnog pokretanja postupka obveznog savjetovanja pred HZSR-om), kao i na mogućnost traženja da sud o prijedlogu odluči privremenom mjerom. Stava smo da ustanove odgoja i obrazovanja ne bi trebale inzistirati na prethodnoj suglasnosti obaju roditelja (u skladu s presumpcijom roditeljske suglasnosti koju regulira OBZ), odnosno da bi trebale omogućiti upis u vrtić/školu po mjestu djetetova prebivališta, a sve kako dijete ne bi izostajalo iz programa/nastave u svakoj onoj situaciji u kojoj izbor vrtića i škole nije vezan uz promjenu prebivališta, kao i u situaciji kada se promjena prebivališta/boravišta temelji na ovršnoj sudskoj odluci.

Zaprimili smo upit jedne udruge o postupanju u slučajevima kada roditelji koji ostvaruju zajedničku roditeljsku skrb nisu suglasni oko uključivanja djeteta u tretman u njihovoj udruzi. U ovakvim slučajevima načelno smatramo da je kod samoinicijativnog uključivanja djeteta u tretman dovoljna suglasnost jednog roditelja, odnosno da se suglasnost drugog roditelja presumira sukladno odredbi članka 99. st. 2. OBZ-a. U slučaju kada je dijete u tretman uključeno po uputi HZSR-a, s obzirom na to da ta ustanova obavlja poslove obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite djece na temelju javnih ovlasti, stava smo da nije nužna suglasnost roditelja kada to tijelo obavlja poslove iz svog djelokruga po službenoj dužnosti, a radi zaštite najboljeg interesa djeteta. Rješenje o izricanju mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti HZSR-a može sadržavati uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u odgovarajuće zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe, u kojem slučaju nepostupanje roditelja po pravomoćnom i izvršnom rješenju podliježe i njihovoj kaznenoj odgovornosti.

Donošenje odluke o roditeljskoj skrbi – pritužbe u ovom području odnose se na dugotrajnost postupaka pred sudom, što je ponekad uvjetovano dugotrajnošću postupaka izrade mišljenja i prijedloga koje HZSR-i dostavljaju na traženje suda. U nekim slučajevima period koji obilježavaju nesuradnja i konflikti roditelja traje dulje vrijeme, bez donošenja privremene mjere suda i produbljuju se negativne posljedice po djecu. Stranke nam se često i u usmenim kontaktima žale na česte promjene članova stručnog tima HZSR-a, uslijed čega novi stručni radnici nemaju potpuni uvid u dinamiku obiteljskih odnosa i prilika u kojima dijete odrasta. Stava smo da bi u svakom slučaju roditeljskog spora sud trebao žurno zaštititi interes djeteta donošenjem privremene mjere, kojom će regulirati odnose za vrijeme trajanja postupka i prevenirati moguće sukobe do kojih bi moglo doći da takve odluke nema.

Pritužbe u ovom području odnose se i na sadržaj donesenih sudskih odluka, kao i njihove učinke, koji ponekad dovode i do preseljenja djeteta u drugu sredinu. I dalje često zapažamo praksu **ravnopravne podjele vremena** koje će dijete provoditi s roditeljima, na način da se ti termini razmjenjuju u jednakim intervalima. Osim što takva praksa nije utemeljena na propisima, zapaža se da se djeca, koja odrastaju u takvim okolnostima, stalno sele, mijenjaju mjesto svog stanovanja, okruženje i navike, ovisno o tome s kojim roditeljem borave, što za neku djecu može biti opterećujuće. Izuzetno je važno prije donošenja takvih odluka uključiti i djecu i u svakoj pojedinačnoj situaciji procjenjivati je li takva raspodjela vremena u najboljem interesu djeteta.

Radno roditeljstvo – i ove godine dio predmeta u ovom području odnosio se na upite i pritužbe roditelja u vezi ostvarivanja prava iz radnog odnosa i teškoća u usklađivanju svojih obveza na radnom mjestu i obveze skrbi o djeci. U pojedinim slučajevima uputili smo poslodavcu preporuku za prilagodbu radnog vremena i uvjeta rada roditelja. Također smo roditelje obavještavali o njihovim pravima i mogućnostima koja im stoje na raspolaganju i upućivali ih da se izravno obrate poslodavcu ili nadležnim tijelima za nadzor rada poslodavaca.

Ostvarivanje osobnih odnosa članova obitelji s djetetom – više od polovine pritužbi u ovom području odnosile su se na obraćanja baka i djedova koji traže pomoć Ureda u ostvarivanju susreta i druženja s unucima. Također nam se tuže i drugi članovi obitelji (tete, ujaci) navodeći kako im roditelji uskraćuju komunikaciju i susrete s nećacima. Iz pritužbi proizlaze navodi o konfliktnim odnosima u široj obitelji, koji su za dijete posebno štetni.

“*Sud obrazlaže i da je X. prekomjerno involviran u sukob majke, bake i djeda radi čega ponekad pristrano zauzima poziciju majke koja tako šteti njegovu rastu i razvoju, a to upućuje na neadekvatna postupanja odraslih osoba koje ga okružuju, a naročito djetetove majke.*

Iz izvješća HZSR-a

Pritužbom na poteškoće oko ostvarivanja kontakta s mlađom braćom obratila nam se i punoljetna sestra djece koja su, saznaje se iz njezina obraćanja, u međuvremenu *smještena ili posvojena*. Uputili smo ju u sadržaj tih pravnih instituta, kao i na mogućnosti koje ima na raspolaganju na temelju odredbi OBZ-a u slučaju da nije realizirano posvojenje. Naime stranke redovito upućujemo da, ako ne postignu sporazum pred nadležnim područnim

uredom, osobne odnose vezane uz susrete i druženja s unucima ili nećacima, a u potonjem slučaju s braćom, mogu rješavati pred nadležnim sudom, koji je jedini ovlašten donijeti odluku u konkretnoj situaciji. Ujedno nam se obraćaju zbog nezadovoljstva sudskom odlukom, kojom je odlučeno o susretima i druženjima, očekujući našu potporu i promjenu odluke.

Iz više slučajeva u kojima su djeca (braća i sestre) izdvojena iz obitelji te smještena u različite ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji, zamjećujemo da izostaje formaliziranje odluke o njihovom pravu na međusobne kontakte. Zbog preopterećenosti stručnih radnika nadležnih PU-a i/ili njihova neprepoznavanja važnosti održavanja ove vrste kontakata za djecu, kao i zbog izostanka angažmana posebnih skrbnika, događa se da se kontakti među braćom i sestrama odvijaju sporadično, a nekada i potpuno izostaju. To može imati dodatne štetne učinke na djecu koja su, osim traumatičnog iskustva koje nosi izdvajanje iz obitelji, dodatno opterećena zbog odvojenosti od braće i/ili sestara, kao i brigom za njih. Držimo da se radi o propustu sustava i potrebi cjelovitog sagledavanja dječje pozicije i potreba, posebno u situaciji kada se djeca razdvajaju zbog ograničenih kapaciteta sustava, a ne zbog potrebe zaštite njihove dobrobiti. Od HZSR-a i posebnih skrbnika očekuje se ulaganje angažmana u zaštitu prava djece izdvojene iz obitelji na kontakte s braćom i sestrama već tijekom vođenja postupaka radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece, dok se od svih stručnih radnika uključenih u neposredan rad s obitelji očekuje da njeguju takve međusobne odnose jer u situaciji u kojoj se odvajaju od roditelja izuzetno je važno, radi smanjenja traume i emocionalne sigurnosti, da braća i sestre ostanu zajedno, a ako to nije moguće, da im se omoguće kontakti.

Zaključno, možemo naglasiti da ona djeca, čije odrastanje obilježavaju roditeljski sukobi, svakodnevno doživljavaju povrede svojih prava. Odgovornost za to primarno leži na roditeljima koji ne prepoznaju djetetove potrebe za skladnim odnosima među roditeljima. Međutim odgovornost dijeli i država, koja u takvim slučajevima još uvijek nije uspjela osigurati pravodobnu zaštitu djece. Posebne rizike predstavljaju blage i nedovoljno učinkovite mjere iz nadležnosti HZSR-a, njihove sužene ovlasti i nemoć (posebice u situaciji kada roditelji nisu suradljivi i ne poštuju ovršne odluke), ali i dugotrajni sudski postupci, koji, nažalost, u nekim slučajevima traju godinama. I dalje su aktualna zapažanja iz prijašnjih razdoblja vezana uz potrebu osiguranja ravnomjerne teritorijalne dostupnosti obiteljskih odjela, ekipiranja i kontinuirano educiranje stručnjaka u sudovima, HZSR-u i pružateljima usluga u sustavu socijalne skrbi uz osiguranje supervizije i mobilnih timova.

Način na koji cjelokupan sustav zaštite djece funkcionira (reakcija umjesto prevencija, nedostatni kapaciteti, nedovoljno snažna umreženost, izostanak razmjene informacija među različitim resorima i koordiniranje aktivnosti u odnosu na svaki pojedini slučaj, nepravovremene reakcije, izostanak intervencija i prebacivanje odgovornosti) ostavlja prostor različitim manipulacijama sa štetnim posljedicama po djecu i njihova prava.

Ograničavanje prava na roditeljsku skrb

Tijekom 2025. postupali smo u 117 predmeta, koji su se odnosili na ograničavanje ili oduzimanje prava roditeljima na roditeljsku skrb, a obuhvaćali su 192 djece. Od toga se na **oduzimanje prava roditelju na stanovanje s djetetom** i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu ustanovama socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, udomiteljskim obiteljima ili drugim osobama (baki i djedu, drugim članovima obitelji) odnosio 91 predmet. Ukupno 23 predmeta odnosila su se na **povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju**, koga roditelji ili udomitelji nisu u mogućnosti valjano odgajati, a tri na izricanje sudske mjere **lišenja prava na roditeljsku skrb**.

Najveći broj prijava, njih 48, uputili su nam roditelji iskazujući nezadovoljstvo izdvajanjem djece iz obitelji, a one se najčešće odnose na stručnu procjenu o potrebi izricanja mjere i prigovor da stručni djelatnici nisu uzeli u obzir sve bitne okolnosti obiteljske dinamike, roditeljskog funkcioniranja ili želje djeteta. Međutim sva izvješća PU HZSR-a ukazuju na to da se uvijek radi o djeci koja su bila izložena zlostavljanju ili zanemarivanju osnovnih životnih potreba, ugrožavajućim situacijama i čiji su roditelji nesuradljivi u odnosu na institucije uključene u skrb o djeci, čak i unatoč izrečenim mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta. Tek poneki PU HZSR-i, nakon izdvajanja djece iz obitelji, uključuju roditelje u savjetodavni rad i aktivnosti radi promjene štetnih ponašanja i boljeg razumijevanja razvojnih potreba djece u cilju stvaranja uvjeta za ponovno preuzimanje skrbi o djetetu. Velik broj roditelja u svojim obraćanjima iznosi prigovore na ne/rad sustava, a neznatan je broj onih koji iskazuju spremnost na razvoj vlastitih kompetencija za nošenje sa složenim razvojnim potrebama djeteta u cilju ponovnog preuzimanja skrbi o djetetu.

Praćenjem većeg broja pritužbi na rad ustanova socijalne skrbi, na skrb o djeci i uvjete smještaja uočavamo da MROSP često reagira provođenjem izvanrednoga inspekcijskog nadzora. Takve se pritužbe roditelja i drugih pritužitelja najčešće pokazuju neutemeljenima, a u slučajevima kada se utvrde propusti u postupanju, oni nisu vezani uz sadržaj (opravdanost izdvajanja djeteta), nego uz dokumentiranje stručnog rada koje je prethodilo izdvajanju djeteta. Rad institucija i funkcioniranje sustava skrbi o djeci značajno je otežan i zbog nepovjerenja javnosti koje je potaknuto učestalim, najčešće selektivnim, nekritičnim i neobjektivnim objavama roditelja na društvenim mrežama i u medijima.

Nastavili smo pratiti i slučaj šestero braće i sestara koji su smješteni u dva CPUZ-a, međusobno udaljena 800 km, što utječe na ostvarivanje kontakata među djecom, kao i redovitog kontakta s roditeljem. U odnosu na prošlo izvještajno razdoblje i razumijevanje da u trenutku donošenja odluke, zbog nedostatnih smještajnih kapaciteta, nije bilo moguće pronaći smještaj za svu djecu u jednoj ustanovi, protekom četiriju godina, kako su djeca razdvojena, nema opravdanja za nepostupanje u smislu „spajanja“ djece. Više od godinu dana je prošlo kako su roditelji lišeni roditeljske skrbi, a tek sada se razmišlja o trajnom zbrinjavanju djece (posvojenju) zaboravljajući da su djeca u dobi kada je za njihovo posvajanje smanjen interes potencijalnih posvojitelja, ali i same djece. U ovom slučaju uočavamo propust sustava i u odnosu na izostanak traženja udomiteljskih obitelji za smještaj djece. Zaključujemo da je sustav, smještajući djecu u ustanove, zaboravio na djecu.

Roditelji nam se, osim na neadekvatnu skrb o zdravlju, higijeni, prehrani djece, uvjetima stanovanja, tuže i na nasilno ponašanje djelatnika ustanova i udomitelja prema djeci. Istovjetnim sadržajem pritužbi obraćaju se i roditelji u odnosu na rođake kod kojih su smještena djeca, što proizlazi iz narušenih rodbinskih odnosa, a pritužbe provjerom stručnih djelatnika nisu potvrđene.

Osim brojnih telefonskih poziva, primili smo 22 prijave institucija i to: PU HZSR, ustanove koje skrbe o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi i djeci s PUP-om, zdravstvene i obrazovne ustanove i Ured pučke pravobraniteljice. Većina prijava ustanova u kojima su smještena djeca odnose se na promjenu oblika smještaja i na traženje pomoći u pronalasku slobodnog mjesta u institucijama. I dalje nas zabrinjavaju situacije u kojima PU HZSR i kada uoči rizik za odrastanje djece u obitelji, zbog nedostatka smještajnih kapaciteta ne predlaže njihovo izdvajanje, nego se mjerama obiteljsko-pravne zaštite prate zaštita prava i dobrobit djece, a što u značajnom broju slučajeva nije dostatna zaštita djece.

Velik problem predstavljaju i situacije kada se zbog rizika za sigurnost, zdravlje i dobrobit djeteta izriču žurne mjere i/ili se donosi odluka o smještaju u kriznim situacijama, koja se realizira odmah, a dijete se smješta u najbližu ustanovu socijalne skrbi.

Djeca su pri realizaciji tog smještaja najčešće prekobrojna, i u ustanovama i u udomiteljskim obiteljima, pa se roditelji djece, osim na neopravdanost izdvajanja iz obitelji, tuže i na neadekvatne uvjete u kojima djeca borave (spavanje na madracima na podu ili u dnevnim boravcima).

Iako bi ova mjera trebala biti kratkotrajna do donošenja odluke o smještaju, u praksi se često događa da takva djeca nerijetko dugotrajno borave u neprimjernim organizacijskim i tretmanskim uvjetima, pri čemu izostaje sveobuhvatna procjena stručnog tima HZSR-a i prijedlog adekvatne ustanove, koja odgovara na specifične teškoće u djetetovu funkcioniranju. Važno je istaknuti da stručni timovi HZSR-a imaju sve profile stručnjaka (socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog) za provođenje sveobuhvatne procjene i prijedlog adekvatne ustanove. Zbog nedostatka kapaciteta za stacionarnu opservaciju u CPUZ-u i inzistiranje pojedinih ustanova na prethodnoj stacionarnoj opservaciji, nepotrebno se čeka i nekoliko mjeseci, pri čemu djeca nemaju adekvatnu zaštitu koja bi im trebala biti osigurana. Kako stručnjaci HZSR-a, uz psihodijagnostički instrumentarij psihologa, primjenjuju i standardizirane instrumente socijalnog rada i socijalne pedagogije te je osigurana edukacija stručnjaka za stručnu procjenu i prijedlog daljnjih mjera i intervencija, osposobljeni su za procjenu adekvatne institucije koja odgovara na potrebe djeteta i nema razloga za preispitivanje komisija za prijem u CPUZ. Ako postoji potreba za dodatnim procjenama zbog specifičnosti slučaja, uza stacionarno, potrebno je osigurati i mogućnost dodatne multidisciplinarnе obrade u sklopu dnevnog boravka, a nakon realizacije smještaja ustanova obvezno provoditi dodatnu procjenu i izraditi individualni plan postupanja.

Kako djeca ne bi bila smještena u ustanove koje ne odgovaraju njihovim specifičnim potrebama i poteškoćama ili izdvojena iz obitelji u različite ustanove diljem RH, čime je otežano provođenje intervencija, intenzivnih tretmana i mjera obiteljsko-pravne zaštite s roditeljima kao i kontakt s roditeljima, radi dobre procjene potreba za uslugom smještaja, organiziranog stanovanja i drugim socijalnim uslugama na razini županije i/ili regije ključna je suradnja HZSR-a i pružatelja usluga za djecu i zajedničko planiranje, koje je usklađeno s prioritetima i socijalnim planovima županija.

S obzirom na zapošljavanje novog profila stručnjaka niže razine obrazovanja (suradnika u odgoju) u CPUZ-u, kao i velik broj odgojitelja, najčešće nastavnika i učitelja, kojima nedostaju bazične kompetencije u radu s traumatiziranom djecom, koja su izdvojena iz vlastite obitelji zbog zlostavljanja i/ili zanemarivanja, smatramo nužnim da Akademija socijalne skrbi standardizira i osigura module obvezne edukacije kao preduvjete rada, uz kontinuirano cjeloživotno obrazovanje odgojitelja za stjecanje potrebnih vještina u svakodnevnom radu s djecom zasnovane na znanju o traumi. Kod reguliranih profesija, koje čine stručne timove u CPUZ-u (socijalni radnici, psiholozi, socijalni pedagozi, edukacijski rehabilitatori), potrebno je jačanjem suradnje sa strukovnim komorama osigurati kontinuirana stručna usavršavanja stručnih timova za provođenje ciljanih intervencija, tretmana, grupnog i individualnog rada s djecom, provođenja psihosocijalnih tretmana s djecom, koja su izdvojena iz vlastite obitelji, uz paralelni rad s roditeljima u koordinaciji s HZSR-om i Obiteljskim centrom.

O pravima djece s PUP-om i prijedlozima za unaprjeđenje njihove zaštite govorimo u poglavlju *Prava djece s problemima u ponašanju*.

Obraćala su nam se i djeca iskazujući želju za povratkom u biološku obitelj ili kod rođaka. U svim su tim predmetima roditelji verbalno iskazivali motivaciju za povratkom djece u obitelj, no u stvarnosti nisu osigurali uvjete za njihov povratak, mjere obiteljsko-pravne zaštite nisu dale rezultate u pogledu poboljšanja roditeljskih kompetencija i odgovornosti. Neki udomitelji su ukazivali na teškoće u skrbi o djeci s obzirom na narušeno psihofizičko zdravlje djece, kao i na probleme s kojima se susreću u odnosu na biološke roditelje udomljene djece, na način da su izloženi raznim neosnovanim prijavama o neadekvatnoj skrbi o djeci, zbog čega neki zatraže prekid smještaja.

Uočavamo različitu praksu HZSR-a u slučajevima kada roditelji stanuju odvojeno, a HZSR procijeni da, daljnjim ostankom djeteta s roditeljem s kojim inače stanuje, postoji opasnost za život, zdravlje ili dobrobit djeteta i kako je u interesu djeteta da ga preuzme drugi roditelj. Neki PU-i prakticiraju samo jednom roditelju izreći žurnu mjeru na temelju čl. 135. OBZ-a. Međutim saznajemo za praksu Samostalnog sektora za drugostupanjski postupak MROSP-a, koji je zbog pogrešne primjene materijalnog prava poništio rješenje PU-a o žurnoj mjeri izrečenoj samo jednom roditelju i predmet vratio na ponovni prvostupanjski postupak. Iz više slučajeva saznajemo i za praksu u kojoj preuzimanje djeteta od drugog roditelja ne prati nikakva formalna odluka. U jednom od njih PU je, nakon terenskog izvida na adresi stanovanja djeteta i majke u kojem je zatekao nehygienijske, zapuštene i ugrožavajuće uvjete za skrb o djetetu, pozvao oca koji je istog dana preuzeo dijete. U konkretnom slučaju PU navodi da je primijenjena odredba članka 99. stavka 4. *Obiteljskog zakona* po kojoj „u žurnim slučajevima, kad prijeti opasnost za život i zdravlje djeteta, osim u slučajevima iz članaka 100. i 101. ovoga Zakona, svaki od roditelja ima pravo poduzeti nužne pravne radnje u skladu s dobrobiti djeteta i o tome odmah obavijestiti drugog roditelja“.

Roditelji kojima su djeca na ovaj način „oduzeta“ pozivaju se na kršenje njihovih roditeljskih prava i činjenicu da djetetovu predaju nije pratila nikakva formalna odluka i da nemaju mogućnost žalbe. Uviđajući da pravne praznine, osim na rad stručnih radnika, utječu i na djecu te na daljnu dinamiku obiteljskih odnosa, u vrijeme donošenja izmjena OBZ-a u 2023. predlagali smo intervenciju u čl. 135. OBZ-a na način da se osigura mogućnost izricanja žurne mjere i prema samo jednom roditelju u slučaju kada roditelji stanuju odvojeno, uz mogućnost predaje djeteta drugom roditelju. Smatramo da se ne bi radilo o zadiranju u sudsku nadležnost rješavanja obiteljskih odnosa, nego o efikasnoj mjeri za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u slučajevima obiteljskog nasilja, koja je privremene naravi i koju bi, sukladno važećim odredbama OBZ-a, potvrđivao sud, u razumnim i žurnim rokovima.

Vezano uz **lišenje prava na roditeljsku skrb** prijave se odnose na nezadovoljstvo roditelja donesenom sudskom odlukom, kao i na traženje informacija o postupku vraćanja roditeljske skrbi zbog navodno bitno izmijenjenih životnih okolnosti i želje za ponovnim preuzimanjem skrbi o djetetu. Međutim s obzirom na to da je zakonom definirano da pristanak roditelja lišenog roditeljske skrbi na zasnivanje posvojenja nije obavezan i da roditelj nije stranka u postupku posvojenja djeteta, a PU HZSR-i su već realizirali posvojenje, vraćanje roditeljske skrbi više nije moguće.

O poštovanju načela žurnosti u postupcima u obiteljsko-pravnim stvarima u vezi s djetetom govore podaci iz istraživanja Ureda. Tijekom 2025. okončan je 31 sudski postupak lišenja prava na roditeljsku skrb, koji je pokrenut 2025., u odnosu na roditelje 91 djeteta koje se nalazilo u ustanovama koje skrbe o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Pritom je u istom razdoblju okončano još 30 sudskih predmeta pokrenutih prije 2025., a 20 predmeta, koji su pokrenuti prije 2025., još je u tijeku.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Kontinuirano ulagati u sustav koji se bavi zaštitom djece, osigurati redovite edukacije i supervizije za sve stručne radnike koji postupaju u obiteljskim predmetima i zaposliti dovoljan broj stručnjaka.
- Ojačati kapacitete županijskih službi HZSR-a u području zaštite djece kako bi na razini županija osigurali kontinuiranu stručnu podršku stručnjacima PU-a, pratili potrebe za uslugama za djecu i obitelji, koordinirali postupanja s pružateljima usluga, pratili i analizirali postupanja PU-a za djecu koja su izdvojena iz vlastitih obitelji i inicirali međusektorske sastanke na kojima će se evaluirati učinci i predlagati promjene s ciljem bolje zaštite djece.
- Reorganizirati rad u PU-u na način da se u stručne cjeline za djecu i obitelj raspoređuju stručnjaci s minimalno tri godine radnog staža i osigurati im kontinuiranu stručnu podršku županijske službe i superviziju.
- Daljnji proces transformacije ustanova za djecu uskladiti s potrebama na razini županije i/ili regije u suradnji s HZSR-om i socijalnim planovima.
- Akademija socijalne skrbi treba standardizirati i osigurati module obvezne edukacije za suradnike u odgoju i odgojitelje kao preduvjete rada, uz kontinuirano cjeloživotno obrazovanje.
- Kod reguliranih profesija koje čine stručne timove u CPUZ-u (socijalni radnici, psiholozi, socijalni pedagozi, edukacijski rehabilitatori) potrebno je jačanjem suradnje sa strukovnim komorama osigurati kontinuirana stručna usavršavanja stručnih timova za provođenje ciljanih intervencija i tretmana.
- Usluge Obiteljskog centra kao ustanove u sustavu socijalne skrbi primarno usmjeriti i na provođenje strukturiranih tretmana i individualnih i grupnih psihosocijalnih savjetovanja, provođenje psihosocijalnog tretmana radi prevencije nasilja u obitelji i programe podrške roditeljstvu.
- Osigurati dostupnost programa podrške roditeljstvu i razvijati nove programe koji će odgovoriti na specifične potrebe roditelja.
- U sredinama, u kojima je to zbog njihove izoliranosti nužno, ekipirati mobilne timove kako bi usluge bile pristupačne svim roditeljima i djeci, neovisno o tome gdje žive.
- Osigurati dostupnost usluga Obiteljskog centra, savjetovališta i stručnjaka različitih profila i izvan sustava socijalne skrbi, uključujući i dostupnost stručnjaka za mentalno zdravlje.
- Uspostaviti IT platformu za povezivanje i razmjenu podataka između sustava.
- Donijeti Protokol o međuresornoj suradnji u zaštiti dobrobiti djece s jasnim ulogama i odgovornostima svih sustava u zaštiti djece i pružanja koordiniranih sveobuhvatnih i integriranih usluga.
- Održavati češće međuinstitucionalne sastanke te koordinirati i planirati aktivnosti i mjere, koje je nužno poduzimati u svakome konkretnom slučaju, već prilikom prvih spoznaja o mogućoj ugrozi djeteta.
- U planiranje uključiti i institucije odgoja i obrazovanja, a po potrebi i zdravstvene institucije i/ili stručnjake mentalnog zdravlja i organizirati „konferencije slučaja“.
- Donositi privremene mjere u nemogućnosti dogovora roditelja kako bi se osigurala brza zaštita djetetovih prava i osigurati žurnija postupanja sudova.
- Educirati sve sudionike u postupku o ostvarivanju djetetovih prava na sudjelovanje/participaciju u upravnim i sudskim postupcima.
- Izmijeniti OBZ u dijelu koji se odnosi na pokretanje postupka oduzimanja prava roditeljima da stanuju s djetetom ako nemaju unaprijed osiguran smještaj.
- Osigurati žurnija postupanja sudova.

2.1.3.1. DJECA BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI

Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi ubrajaju se među najranjivije članove društva zbog izloženosti višestrukim rizicima: gubitak primarne emocionalne sigurnosti, povećana vjerojatnost od siromaštva i složeni institucionalni postupci koji oblikuju njihovu svakodnevicu i razvojne izgleda. Njihov je položaj potrebno sagledavati kroz međusobno povezane perspektive nacionalnih dokumenata, međunarodnih standarda zaštite i europskih socijalnih politika obuhvaćenih Europskim jamstvom za svako dijete.

Temeljni normativni okvir čini *Konvencija o pravima djeteta*, koja načelo najboljeg interesa djeteta ističe kao glavni kriterij u svim postupcima i odlukama. *Konvencija* naglašava da svako dijete ima pravo na život u obiteljskom okruženju, na očuvanje identiteta i kontinuitet odnosa. Roditelji su apostrofirani kao prvi pozvani i odgovorni za brigu o djetetu i država ne treba zadirati u privatnost doma i obitelji ako ne postoji sumnja u povredu prava djeteta. Međutim u slučajevima kada je djetetova dobrobit ugrožena, država je dužna zaštititi dijete na način da roditeljima pomogne u obavljanju njihove roditeljske uloge. U situacijama kada preventivne mjere nisu učinkovite, temeljitom procjenom stručnih djelatnika potrebno je osigurati alternativni oblik skrbi koji će odgovoriti na specifične potrebe djeteta i pružiti djetetu i roditeljima adekvatnu pomoć i podršku. Dugoročne posljedice odrastanja bez stabilne roditeljske skrbi dodatno potvrđuju važnost pravodobnih i kvalitetnih intervencija. Brojna istraživanja pokazuju da ta djeca imaju povećan rizik od emocionalnih i ponašajnih teškoća, slabijih obrazovnih ishoda, problema mentalnog zdravlja i socijalne isključenosti u odrasloj dobi. Upravo zato sustav mora ulagati u prevenciju izdvajanja podrškom obiteljima u riziku, razvojem roditeljskih kompetencija, dostupnosti usluga mentalnog zdravlja i ranim prepoznavanjem zanemarivanja i nasilja.

Izdvajanje djeteta iz obitelji definira se kao krajnja privremena mjera, vremenski ograničena i podložna redovitim preispitivanjima, čime se jasno ističe važnost prevencije, rane intervencije i podrške biološkoj obitelji kad god je to moguće. Posebno se naglašava pravo djeteta na sudjelovanje i izražavanje mišljenja u skladu s dobi i zrelošću, što predstavlja ključni element suvremenog pristupa djetetu kao nositelju prava, a ne samo objektu zaštite.

Razlozi izdvajanja najčešće su povezani s nasiljem u obitelji, ovisnostima, mentalnim poteškoćama roditelja, siromaštvom i socijalnom isključenošću. Važno je naglasiti da siromaštvo samo po sebi ne smije biti razlog izdvajanja djeteta, nego signal za intenzivnu i pravodobnu podršku obitelji jer odvajanje bez adekvatnih mjera pomoći može dodatno produbiti traumu i destabilizirati razvoj djeteta. Pravobranitelj za djecu godinama ukazuje na strukturne slabosti sustava i na nezadovoljavajuću kvalitetu skrbi o ovoj kategoriji djece. Najveći je problem regionalna neujednačenost i neusklađenost smještajnih kapaciteta s potrebama HZSR-a na županijskoj razini i prioritetima socijalnih planova te nedostatak kapaciteta u udomiteljskim obiteljima, što je još dodatno izraženo kada je riječ o djeci s izraženim ponašajnim problemima. Kapaciteti ustanova za djecu se nisu smanjili, nego uglavnom preusmjerili na izvaninstitucionalne usluge, ne prateći pri tome potrebe za izdvajanjem djece iz vlastite obitelji zbog rizika za sigurnost i/ili razvojnih rizika na razini županije i lokalne zajednice. Posljedica navedenog je nestabilnost skrbi obilježena čestim premještajima, i to posebno djece u udomiteljskim obiteljima ako udomitelji nemaju stalnu stručnu pomoć i potporu.

Iako učestalo naglašavamo da je za djecu, u čijem interesu nije ostanak u biološkoj obitelji, potrebno osigurati obiteljski oblik skrbi, svjesni smo da je za određenu djecu s izraženim teškoćama skrb u ustanovi ipak bolji izbor – iz razloga što nekim udomiteljima usluge potrebne djetetu nisu dostupne, kao i zbog činjenice da udomitelji, zbog većeg broja udomljene djece, nisu u mogućnosti aktivno skrbiti o specifičnim potrebama svakog djeteta.

Ured je, kao i prijašnjih godina, proveo *Istraživanje* o kretanju broja djece i mladih na smještaju, boravku i organiziranom stanovanju u Centrima za pružanje usluga u zajednici i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u 2025., a dobiveni rezultati pokazuju da je broj djece u ustanovama veći u odnosu na 2024.⁷

Djeca na smještaju i organiziranom stanovanju u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i Centrima za pružanje usluga u zajednici 2016. – 2025.⁸

GODINA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
BROJ DJECE	692	708	697	724	730	806	818	933	941	1016

7 Više o tome u poglavlju *Istraživačke aktivnosti*.

8 *Istraživanje o kretanju broja djece i mladih na smještaju, boravku i organiziranom stanovanju u centrima za pružanje usluga u zajednici i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi*, Ured pravobranitelja za djecu, 2025.

U odnosu na udomiteljsku skrb HZSR nam je dostavio podatke iz kojih je vidljivo da se na dan 31. prosinca 2025. u RH 1292 obitelji bavilo udomiteljstvom djece: od toga 686 obitelji tradicionalnim udomiteljstvom, 36 obitelji udomiteljstvom kao zanimanjem (33 standardnim i tri specijaliziranim udomiteljstvom), a srodničkim se udomiteljstvom bavilo 570 obitelji. U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje uočavamo da je broj registriranih udomiteljskih obitelji manji za 13.

Unatoč promociji udomiteljstva, koju provode HZSR-i, Centri za pružanje usluga u zajednici, Udruga udomitelja, Zaklade za djecu Hrvatske i MROSP, predstavnici udomiteljskih udruga iskazuju zabrinutost zbog nedostatka novog interesa za bavljenje udomiteljstvom, posebice mladih i visokokvalificiranih potencijalnih udomitelja. Zabrinuti su i zbog sve više kronološke dobi aktivnih udomitelja. Ciljane informativne kampanje u medijima i na društvenim mrežama, organiziranje javnih skupova i radionica otvaraju prostor za širu društvenu podršku, no iskazani interes i dalje nije dovoljan s obzirom na potrebe.

Dobra praksa u razvoju kvalitetnog udomiteljstva vidljiva je u radu Centra za pružanje usluga u zajednici *Izvor Selce*, koji djeluje na području Primorsko-goranske županije, na način da radom u prostoru Centra, ali i terenskim radom, udomiteljima na svom području pružaju uslugu psihosocijalne podrške individualnim i grupnim radom te superviziju. Prepoznata važnost njihova djelovanja u zajednici potvrđena je i dodjelom Županijske nagrade za promicanje udomiteljstva, a koju je dobila i Udruga udomitelja *Damdom* iz Rijeke.

Važnost kontinuirane stručne podrške posebno je istaknuta na *Nacionalnoj konferenciji o udomiteljstvu*, održanoj u svibnju 2025., na kojoj je posebno istaknuto da s obzirom na to da udomiteljstvo nije samo oblik smještaja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi nego i zahtjevan i odgovoran oblik socijalne usluge u kojem privatni obiteljski prostor postaje mjesto profesionalne brige, emocionalne obnove i razvoja djeteta, udomitelji ne mogu i ne smiju biti prepušteni sami sebi, nego im je potrebna kontinuirana, strukturirana i dostupna stručna podrška.

Unatoč činjenici da je upravo radi prepoznavanja potrebe za jačanjem podrške udomiteljima usluga psihosocijalne podrške udomitelja propisana *Zakonom o socijalnoj skrbi*, u praksi ona nije razvijena i dostupna u svim područjima RH i ne pružaju je svi CPUZ-i. Na potrebu jačanja sustava podrške udomiteljima, osobito u kontekstu složenijih slučajeva i djece s višestrukim teškoćama kontinuirano ukazuje i Ured ističući da kvaliteta skrbi ovisi o osnaženosti i kompetencijama udomitelja, ali i o sustavnoj podršci koju dobivaju. U suprotnom postoji opasnost od prekida smještaja, što za dijete znači novo iskustvo gubitka i destabilizacije, a o čemu smo, nažalost, prečesto obavještavani.

Stručna podrška ima i preventivnu funkciju. Redovita edukacija i supervizija pomažu udomiteljima u razumijevanju vlastitih emocionalnih reakcija s obzirom na to da ponekad pred dijete stavljaju odabir – mi (udomitelj) ili roditelj. Na takve se situacije tuže roditelji djece kada dolaze na susrete s djecom, a od udomitelja nailaze na neprijateljski stav. S takvim se situacijama ponekad susrećemo u postupcima pripreme za posvojenje djeteta koje živi u udomiteljskoj obitelji. U konačnici, ulaganje u stručnu podršku udomiteljima ulaganje je u stabilnost i dobrobit djeteta. Dijete koje odrasta u sigurnome, podržanom i emocionalno stabilnom okruženju ima veće šanse za zdrav razvoj, uspjeh u obrazovanju i izgradnju kvalitetnih odnosa u odrasloj dobi. Stoga je stručna podrška udomiteljima nužan preduvjet ostvarivanja najboljeg interesa djeteta i ispunjenja međunarodnih i nacionalnih obveza RH.

Sveukupno, po podacima HZSR-a, na dan 31. prosinca 2025. u udomiteljskim je obiteljima bilo 2258 djece. Od toga je 1357 smješteno u udomiteljskim obiteljima koje se bave tradicionalnim udomiteljstvom, što je za 41 manje nego u 2024., 125 u obiteljima koje se bave udomiteljstvom kao zanimanjem, od čega je troje u specijaliziranim udomiteljskim obiteljima, a 776 djece bilo je u srodničkim udomiteljskim obiteljima, što je za 52 više nego prethodne godine. Važno je istaknuti da se navedeni podaci odnose na svu djecu u udomiteljskim obiteljima (obuhvaćaju i djecu s TUR-om i PUP-om), a podaci iz *Istraživanja* Ureda odnose se samo na djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Stoga nije moguće zasebno utvrditi broj djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi smještene u udomiteljskim obiteljima.

Iz podataka HZSR-a vidljivo je da je 148 novih obitelji tijekom 2025. dobilo dozvolu za obavljanje udomiteljstva, a za 126 udomiteljskih obitelji dozvola je prestala vrijediti te da je na dan 31. prosinca 2025. u udomiteljskim obiteljima bilo mjesta za skrb o još 29-ero djece.

Djelatnici sustava socijalne skrbi, kao i pružatelji usluge alternativne skrbi često upozoravaju na dugotrajne sudske i upravne postupke koji produljuju razdoblje nesigurnosti za dijete, otežavaju formiranje stabilnih odnosa

i odgađaju trajna rješenja poput povratka u obitelj ili stvaranja preduvjeta za posvojenje. Stabilnost i kontinuitet skrbi pritom su od presudne važnosti jer svaka promjena okruženja nosi rizik dodatne emocionalne destabilizacije. Posebna se pažnja treba posvetiti mentalnom zdravlju djece izdvojene iz obitelji jer su mnoga od njih bila izložena traumama, gubicima i iskustvima nesigurnosti, zbog čega su edukacije bazirane na znanju o traumi svih stručnjaka i udomitelja, kao i dostupnost psihološke i psihijatrijske podrške ključan preduvjet oporavka i zdravog razvoja djeteta. Pri tome je nedovoljno prepoznata uloga Obiteljskog centra kao ustanove u sustavu socijalne skrbi u kojoj su zaposleni stručnjaci s dodatnom izobrazbom iz savjetodavnog i psihoterapijskog rada, čije resurse treba usmjeriti i na provođenje strukturiranih tretmana i individualnih i grupnih psihosocijalnih savjetovanja za djecu koja su izdvojena iz vlastite obitelji i smještena u ustanove socijalne skrbi, kao i na intenzivan rad s roditeljima u sklopu mjera obiteljsko-pravne zaštite koji mogu sadržavati obvezu roditeljima i djetetu da se uključe u odgovarajuće psihosocijalne tretmane.

Ističemo da, iako je sustav socijalne skrbi napravio značajne pomake u vidu razvoja usluge psihosocijalne podrške i usluga koje pruža Obiteljski centar, kao i programa podrške roditeljstvu razvojem specifičnih programa za roditelje u riziku koji su korisnici sustava socijalne skrbi, roditelje djece s TUR-om, očeve u razvodu ili koji žive odvojeno roditeljstvo, udomitelje i posvojitelje za djecu predškolske dobi u suradnji s Centrom *Rastimo zajedno* potrebno je osigurati dostupnost programa podrške roditeljstvu, udomiteljskim i posvojiteljskim obiteljima u svim područjima RH i razviti programe podrške roditeljstvu koji odgovaraju na specifične potrebe djece školske dobi i adolescenata.

Ured također kontinuirano naglašava potrebu sustavne pripreme mladih za izlazak iz skrbi jer bez odgovarajućih mjera tranzicije postoji povećan rizik od nezaposlenosti, beskućništva i socijalne izolacije. Mladi koji napuštaju alternativnu skrb često nemaju stabilnu mrežu podrške, zbog čega su mjere osiguranja stanovanja, podrške zapošljavanju i obrazovanju, socijalnog mentorstva i dugoročnijeg praćenja nakon izlaska od presudne važnosti. Bez takvih mehanizama povećava se vjerojatnost ponovne marginalizacije, čime se zapravo poništava dio učinaka prethodne zaštite.

Dosljedna primjena načela *Konvencije o pravima djeteta* u svakodnevnoj praksi zahtijeva individualizirani pristup. To podrazumijeva izradu individualnih planova skrbi temeljenih na procjeni potreba djeteta, očuvanje odnosa s biološkom obitelji kada je to u najboljem interesu djeteta, osiguravanje kontinuiteta obrazovanja i zdravstvene zaštite te aktivno uključivanje djeteta u procese donošenja odluka. Interdisciplinarni pristup, koji povezuje stručnjake iz sustava socijalne skrbi, zdravstva, obrazovanja i pravosuđa, nužan je kako bi se odgovorilo na složene i međusobno isprepletene potrebe djece. U središtu takvog pristupa nalazi se kvaliteta odnosa: dijete treba stabilnu, predvidivu i emocionalno dostupnu odraslu osobu koja pruža osjećaj sigurnosti i pripadnosti.

Europsko jamstvo za svako dijete unosi dodatnu socijalnu dimenziju zaštite. Njegov je cilj osigurati da djeca u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti imaju pristup ključnim uslugama poput kvalitetnog obrazovanja, zdravstvene zaštite, adekvatne prehrane i primjerenih uvjeta stanovanja. Za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi jamstvo je posebno značajno jer promiče jednak pristup obrazovanju, naglašava važnost dostupnosti zdravstvene i mentalne skrbi te potiče razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi. Nacionalna provedba jamstva u RH otvara prostor za unapređenje sustava, no istodobno zahtijeva stabilna financijska ulaganja, međuresornu koordinaciju i sustavno praćenje učinaka mjera.

Tijekom razgovora s djecom i mladima koja odrastaju u alternativnoj skrbi, aktivnosti su za koje oni smatraju da će im osigurati kvalitetnije i poticajnije odrastanje:

- veća participacija u postupcima i odlukama koje se na njih odnose
- uključivanje u izradu Plana skrbi
- osigurati usklađenost smještajnih kapaciteta s potrebama HZSR-a na županijskoj razini kako bi se omogućio smještaj u vlastitoj lokalnoj sredini radi daljnjeg održavanja socijalnih veza i kontakata
- dostupnost programa podrške roditeljstvu, udomiteljstvu
- poticanje i omogućavanje primjerenog obrazovanja sukladno mogućnostima i afinitetima
- osiguravanje kontinuirane psihološke pomoći i intervencija zasnovanih na znanju o traumi
- dostupnost usluga Obiteljskog centra, savjetovališta i stručnjaka mentalnog zdravlja

- zapošljavanje motiviranih odgojitelja u ustanovama uz osiguranje standardizirane osnovne edukacije, kontinuirane edukacije i supervizije Akademije socijalne skrbi
- kontinuirani nadzor nad radom djelatnika u ustanovama i udomiteljskim obiteljima
- daljnji razvoj usluge organiziranog stanovanja koja je prepoznata kao najbolji oblik skrbi
- rad s biološkim roditeljima radi stvaranja uvjeta za povratak djece u vlastite obitelji
- jačanje podrške pri izlasku iz skrbi.

Posvojenje

U području zaštite dječjih prava vezanih uz posvojenje, na temelju pisanih pritužbi roditelja, srodnika, udomitelja i potencijalnih posvojitelja, postupali smo u osam predmeta koji se odnose na devetero djece, međutim zaprimili smo i više telefonskih poziva vezanih uz navedenu temu.

Pritužbe potencijalnih posvojitelja odnosile su se na ponašanja udomitelja koji iako nisu iskazivali interes za posvajanjem udomljenog djeteta, opstruiraju postupak posvajanja onemogućavanjem susreta djeteta s potencijalnim posvojiteljima opravdavajući takvo ponašanje zdravstvenim teškoćama koje se navodno javljaju kod djeteta nakon kontakta. Postupali smo i u povodu obraćanja posvojitelja koji su tražili pomoć s obzirom na to da su biološki roditelji djeteta intenzivno tragali za djetetom i nudili nagradu onom tko im da informacije o djetetu. Nadležne su institucije u ovom slučaju poduzele potrebne radnje kako bi zaštitili dijete i posvojiteljsku obitelj.

Obraćaju nam se i potencijalni posvojitelji nezadovoljni „dugotrajnošću“ procesa posvajanja. Mišljenja smo da bi, radi zaštite najboljeg interesa djece, a ne posvojitelja, trebalo produljiti stručnu pripremu potencijalnih posvojitelja u cilju njihova osnaživanja putem stjecanja vještina i znanja potrebnih za odgovornu i zahtjevnu ulogu posvojitelja, kao i radi boljeg razumijevanja potreba posvojene djece. Procjenjujemo da je važno uložiti dodatne napore u edukaciju stručnjaka u ovom području jer sve smo češće informirani o slučajevima u kojima se posvojitelji, unatoč pomoći i potpori stručnjaka koje pružaju psihosocijalnu i pedagošku pomoć djeci i posvojiteljima, nisu u stanju nositi s teškoćama koje dijete iskazuje niti uskladiti svoja očekivanja s mogućnostima djeteta, što, nažalost, dovodi do retraumatizacije djeteta ponovnim izdvajanjem iz obitelji i vraćanjem u sustav socijalne skrbi. Takav je i slučaj djeteta koje je prije posvojenja bilo u četirima udomiteljskim obiteljima, život u „novoj“ obitelji je trajao samo četiri mjeseca nakon čega su posvojitelji odbili daljnju skrb o djetetu. Dijete se sada nalazi u novoj, petoj udomiteljskoj obitelji i uz velik trud udomitelja i stručnjaka nastoji proraditi traumatska iskustva nastala zbog nestručnosti djelatnika sustava socijalne skrbi i pogrešne procjene najboljeg interesa djeteta.

U ovom smo se izvještajnom razdoblju bavili i slučajem Udruge *Bethlehem*, koja je otvorila takozvani „prozor života“, mjesto na kojemu bi roditelji, koji o svojoj novorođenčadi ne žele ili ne mogu skrbiti, mogli dijete anonimno ostaviti na sigurnom. Ured je iskazao stav da čin napuštanja djeteta predstavlja nedopušteno odricanje od roditeljske skrbi. Roditeljska je dužnost skrbiti o životu i zdravlju svojeg djeteta, kao i svim ostalim sadržajima koji djetetu omogućuju ostvarivanje njegovih prava i odrastanje. Zato smo naglasili da se situacija u kojoj odrasla osoba ostavlja svoje dijete u „prozoru života“ kvalificira kao kazneno djelo te da čak i moguća razmišljanja da je činom stavljanja djeteta u „prozor“ možda djetetu spašen život, koji bi ostavljanjem na neprimjerenome mjestu doveo do moguće smrtne posljedice, ne ekskulpira tu osobu od kaznene odgovornosti. Također smo istaknuli da *Konvencija o pravima djeteta*, osim čl. 3. koji govori o zaštiti najboljeg interesa djeteta, u čl. 8. koji govori da dijete ima pravo na očuvanje svog identiteta, što je u slučaju ostavljanja u „prozoru“ apsolutno nemoguće. Hrvatski zakonodavni sustav prepoznaje situacije kako zaštititi prava i dobrobit djeteta o kojem roditelj nije u mogućnosti skrbiti. Naveli smo i da je moguće da je odluka „ostavljanja“ djeteta ishitrena, rezultat trenutnih teških okolnosti, koju bi roditelj možda kasnije želio ispraviti, što je u slučaju „prozora“ nemoguće. Istovremeno dijete (novorođenče) smješteno u instituciji socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji ima šanse da se vrati u svoju biološku obitelj. MROSP je nakon provedenoga izvanrednog inspekcijskog nadzora izdalo rješenje o zabrani rada „prozora za život“.

Po podacima HZSR-a, tijekom 2025. posvojeno je 159 djece. Na dan 31. prosinca 2025. 849 djece imalo je ostvarene pretpostavke za posvojenje, no za njih 550 je procijenjeno da posvojenje nije u njihovu najboljem interesu, a 299 djece čeka na svoje nove roditelje, kojih je u registru posvojitelja na dan 31. prosinca 2025. bilo 1180. Značajan broj djece s ostvarenim pretpostavkama za posvojenje su djeca starije životne dobi i sa zdravstvenim teškoćama, što potvrđuje i *Istraživanje* Ureda po kojem se u ustanovama za djecu bez odgovarajuće roditeljske

skrbi na dan 31. prosinca 2025. godine nalazilo 208 djece koja su imala ostvarene pretpostavke za posvojenje. Međutim važno je napomenuti da su među tom djecom i djeca koja ne žele biti posvojena, kao i djeca koja se ne žele razdvajati od braće i sestara za koje je nemoguće pronaći obitelj koja bi ih zajedno posvojila, a i ona su dio iskazanih bročanih pokazatelja.

Zaključno, iako je na inicijativu zastupnika, gospodina Ante Kujundžića, uvedena jednokratna potpora za posvojitelje, i dalje ima dosta prostora za unapređenje skrbi o posvojenom djetetu, kao i položaja posvojitelja, i to na način da se dopuni *Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama* tako da se posvojiteljima, koji posvoje dijete starije od osam godina, omogući roditeljski dopust u istom trajanju kao i posvojiteljima koji su posvojili dijete mlađe od osam godina jer i dijete starije dobi za razvoj privrženosti treba vrijeme i veću prisutnost posvojitelja. Također je potrebna veća institucionalna podrška stručnjaka educiranih za rad s djecom koja su proživjela traumu posvojiteljima i djeci. Dodatni problem, na koji stalno ukazujemo, odnosi se na postupanje djelatnika HZSR-a koji ponekad pružaju previše šansi roditeljima nadajući se da će oni promijeniti svoja ponašanja i stvoriti uvjete za ponovno preuzimanje skrbi. Za to je vrijeme dijete u sustavu alternativne skrbi, odrasta izvan biološke obitelji i s obzirom na dob i uvjete odrastanja, nažalost, ulazi u kategoriju djece za čije je posvojenje manji interes. Na ovu se situaciju nadovezuje i problem vezan uz sustav pravosuđa, a odnosi se na dugotrajnost sudskog postupka, koji još dodatno produljuje boravak djeteta u alternativnoj skrbi i umanjuje šanse djeteta da mu se osigura trajna skrb u posvojiteljskoj obitelji.

Stječe se dojam da zaboravljamo svrhu posvojenja, a to je da djetetu tražimo obitelj, a ne obratno. U pitanjima posvojenja nijedno drugo pravo ni interes ne smije biti iznad prava i interesa djeteta, pa ni ono bioloških roditelja, mogućih posvojitelja ili neko ekonomsko i političko pitanje.

U jačanju kompetencija roditelja, prevenciji i smanjenju rizika i provedbi tretmana stručnjaci HZSR-a nedovoljno koriste usluge Obiteljskog centra kao ustanove u sustavu socijalne skrbi, čije usluge primarno treba usmjeriti i na provođenje strukturiranih tretmana i individualnih i grupnih psihosocijalnih savjetovanja, provođenje psihosocijalnog tretmana radi prevencije nasilja u obitelji te programe podrške roditeljstvu.

Sustav socijalne skrbi treba unaprjeđivati i razviti različite socijalne usluge kako bi osigurao stručnu pomoć i podrške obiteljima i djeci u riziku te intervencije i usluge učiniti svima dostupne. Prvenstveno je potrebno osigurati različite oblike grupnog i individualnog rada i strukturiranih tretmana usmjerenih prevenciji i modifikaciji problema u ponašanju i provođenje psihosocijalnog tretmana prevencije nasilja za djecu u sklopu Obiteljskog centra s obzirom na to da svi zaposleni stručnjaci imaju dodatne edukacije iz savjetodavnog i/ili psihoterapijskog rada.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osiguranje potrebnih smještajnih kapaciteta za djecu za koju postoji potreba izdvajanja iz obitelji na razini županije, koji su usklađeni s potrebama.
- Daljnji razvoj i dostupnost izvaninstitucijskih usluga u cilju prevencije izdvajanja djece iz obitelji.
- Sustavno poticanje razvoja udomiteljstva, kontinuirana edukacija i osiguranje usluge psihosocijalne podrške udomiteljskim obiteljima u svim područjima RH.
- Dostupnost usluga Obiteljskog centra, savjetovališta i stručnjaka mentalnog zdravlja.
- Dostupnost programa podrške roditeljstvu i udomiteljstvu.
- Izmjena i dopuna *Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama* na način da se posvojiteljima djeteta starijeg od osam godina omogući korištenje roditeljskog dopusta.
- U postupku posvojenja veću pažnju posvetiti multidisciplinarnoj procjeni najboljeg interesa djeteta u cilju pronalaženja posvojitelja koji će na najbolji način odgovoriti na potrebe djeteta.
- Ubrzati postupke lišenja prava na roditeljsku skrb.

2.1.3.2. UZDRŽAVANJE

Pravo na uzdržavanje zajamčeno je djeci odredbama *Obiteljskog zakona*, po kojima se radno sposobni roditelj ne može osloboditi svoje dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta. Iako se radi o egzistencijalnom pravu u odnosu na koje su propisani zaštitni mehanizmi, i dalje u nekim slučajevima djeca nailaze na poteškoće u njihovu ostvarivanju.

Osim što na poteškoće vezane uz ostvarivanje uzdržavanja, često bude riječi i u pritužbama koje se odnose na šire područje roditeljske skrbi i obiteljskog nasilja. Isključivo se na uzdržavanje u 2025. odnosilo 55 pisanih pritužbi i upita. Radi se o značajnom povećanju broja pritužbi u odnosu na nekoliko prethodnih godina (104 % u odnosu na 2024. kada smo bilježili 27 pritužbi). U 2025. zabilježili smo i 35 usmenih i telefonskih obraćanja stranaka koje su se raspitivale o mogućnostima zaštite ovog djetetova prava.

Tablica 6. Prijave u odnosu na ostvarivanje uzdržavanja

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
opći upiti i pritužbe o uzdržavanju	7	8	5	7	10	8	11
parnični postupak	5	6	6	0	4	3	5
ovršni postupak	8	9	17	6	9	7	6
kazneni postupak	7	2	6	3	2	4	6
ostvarivanje zahtjeva za uzdržavanje u inozemstvu	4	5	4	7	5	2	3
privremeno uzdržavanje	1	2	5	1	0	3	24
UKUPNO OTVORENIH DP PREDMETA	32	32	43	24	30	27	55
telefonsko i osobno savjetovanje	39	46	35	22	24	19	35

Daleko najveći broj pritužbi u ovoj godini, i rekli bismo – razlog ovako drastičnog povećanja njihova broja, odnosio se na područje privremenog uzdržavanja (24). Na općenite upite i pritužbe na funkcioniranje sustava zaštite prava na uzdržavanje u cjelini odnosilo se 11 obraćanja. Slijede pritužbe na ovršni i kazneni postupak (po 6), parnični postupak (5) i na postupak za ostvarivanje prekogranične naplate uzdržavanja (3).

Pritužbe u području uzdržavanja u najvećem su broju slale majke (43), a u sedam su nam se navrata obraćali očevi. Iako se najčešće radi o predstavkama roditelja koji stanuju s djetetom, u nekoliko slučajeva pisali su nam obveznici uzdržavanja. U dvama slučajevima radilo se o zaprimanju informacija institucija, a zabilježeno je i po jedno obraćanje djeda, rođaka i ostalih (u potonjem slučaju radilo se o obraćanju građanske inicijative koja je ukazivala na probleme nakon stupanja na snagu odredbi *Zakona o privremenom uzdržavanju*.)

Pravni okvir – većina propisa koji se primjenjuju u ovom području (*Obiteljski zakon*, *Ovršni zakon*, *Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima*) nisu tijekom 2025. godine doživjeli promjene, a izmjene, koje je doživio *Kazneni zakon*, ne odnose se na uzdržavanje. Od 1. siječnja 2025. u primjeni je novi *Zakon o privremenom uzdržavanju*, donesen u prosincu 2024., u odnosu na čije učinke smo zaprimili najveći broj pritužbi. Unatoč upozorenjima koje je Ured pravobraniteljice slao u prethodnim razdobljima, još uvijek nije donesen novi pravilnik o načinu vođenja očevidnika sudskih odluka i sudskih nagodbi o uzdržavanju maloljetnog djeteta, pa je i dalje formalno na snazi zastarjeli pravilnik iz 2005. godine. U odnosu na uzdržavanje, tijekom 2025. uključili smo se u savjetovanje o *Odluci o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta* i uputili inicijativu za izmjenu *Zakona o privremenom uzdržavanju*.

Postupajući po pritužbama, odgovarali smo na upite građana u slučajevima u kojima uzdržavanje djece još nije regulirano ovršnom ispravom, kao i na ona obraćanja koja su ukazivala na poteškoće u njihovoj realizaciji. Stranke redovito upućujemo na mogućnosti koje nudi *Obiteljski zakon* i drugi propisi (primjerice na obvezu suda da o uzdržavanju odluči privremenom mjerom, na mogućnost sklapanja nagodbe, pokretanja ovršnog postupka, podnošenja kaznene prijave, namirenje tražbina ostvarenjem uzdržavanja iz inozemstva, na mogućnost pokretanja parničnoga postupka u kojem bi se utvrdila obveza uzdržavanja baki i djedu, kao i na mogućnost podnošenja zahtjeva radi ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje). Redovito ih upućujemo na mogućnost korištenja besplatne pravne pomoći na temelju *Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći* i na mogućnost obraćanja Hrvatskoj

odvjetničkoj komori (HOK). Podaci koje nam dostavljaju HOK i Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (MPUDT) pokazuju da roditelji i djeca često koriste ovaj institut, koji i jest zamišljen da im olakša pokretanje postupaka u interesu djeteta.

Po podacima o ostvarivanju besplatne pravne pomoći u postupcima uzdržavanja maloljetnog djeteta u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2025., HOK je primio 39 molbi za imenovanje punomoćnika za zastupanje bez prava na nagradu za postupke koji se odnose na uzdržavanje maloljetne djece, od kojih je imenovanjem punomoćnika riješeno 35 molbi. U četirima predmetima molbi nije udovoljeno jer podnositelji nisu dostavili potrebnu dokumentaciju u postavljenom roku.

Po podacima MPUDT-a, u 2025. podnesena su ukupno 572 zahtjeva za odobravanje sekundarne pravne pomoći u sudskim postupcima u kojima su stranke bila djeca. Odobreno je 546 zahtjeva, od kojih se 536 odnosilo na ostvarivanje prava djeteta na uzdržavanje.

Pritužbe na **parnični postupak** odnosile su se na njihovu dugotrajnost, posljedice neizricanja privremenih mjera, kao i na nezadovoljstvo odlukama suda o meritumu postupka. Među njima je i pritužba roditelja koji stanuje s djetetom, a koji se tuži na sud zbog *odbijenog zahtjeva za povećanjem alimentacije*, kao i pritužba obveznika uzdržavanja koji se tužio na odluku o povišenju uzdržavanja držeći ju nepravičnom (jer osim novčanog iznosa značajno većeg od zakonskog minimuma, plaća i mjesečnu ratu stambenog kredita za stan u kojem stanuje dijete). Primili smo i upit o mogućnosti povišenja uzdržavanja nakon što je roditelj obveznik uzdržavanja postao radno nesposoban. Roditelja smo informirali o stavu da bi sudovi, u skladu s najboljim interesom djeteta i općim pravilom utvrđivanja visine iznosa za uzdržavanje, uvijek trebali odrediti uzdržavanje u situacijama kada radno nesposobna osoba ima redovni prihod ili ima u vlasništvu imovinu iz koje može zadovoljiti potrebe djeteta za uzdržavanjem. Međutim istodobno smo pozvali na oprez s obzirom na ranija saznanja za slučaj u kojem je sud ranije navedenu odredbu tumačio na način da *roditelj koji nije radno sposoban nije u obvezi uzdržavati maloljetno dijete* te je u skladu s takvim tumačenjem odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev djeteta. Praćenjem pojedinačnih slučajeva u kojima su djeca izdvojena iz obitelji i analizom sudskih odluka za djecu smještenu u ustanovu za skrb o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, zapaža se da najčešće izostaje postupanje HZSR-a i posebnih skrbnika u odnosu na zaštitu prava djece na uzdržavanje, te je potrebna njihova senzibilizacija jer ova djeca najčešće ostaju uskraćena za zakonsko uzdržavanje roditelja.

Jednom kada sud donese odluku i kada ona postane ovršna, svaki je roditelj u obvezi postupati i uzdržavanje uplaćivati u visini i na način kako je to određeno takvom ovršnom ispravom. Na **ovršni postupak**, kao mehanizam prisilne naplate obveznika – neplatiše uzdržavanja, i dalje se stranke najčešće tuže zbog nedostatka imovine ili sredstava koji bi se mogli ovršiti. Jedan se slučaj odnosio na utjecaj postupka stečaja potrošača na izvršavanje obveze uzdržavanja, međutim stranka nam na poziv naknadno nije dostavila dokumentaciju nužnu za razmatranje slučaja. Primili smo i pritužbe na postupke suda, u jednom slučaju zbog naloga koji je sud izrekao majci kao zakonskoj zastupnici ovrhovoditelja da u roku od 60 dana predloži vrijeme, mjesto i način provedbe radnje oduzimanja vozila i osigura sva potrebna sredstva i radnu snagu za poduzimanje te radnje. Iako je nalog utemeljen na zakonu, majka je iz straha za život povukla prijedlog za ovrhu.

“ ... činjenica je da moj bivši suprug godinama ne ispunjava svoju obvezu plaćanja alimentacije, da nas troje živimo sve te godine samo od moje plaće koja je zakonski propisani minimalac, da nikog nije briga za to, kao ni za očito kršenje prava djece. obraćam se Vama kao instituciji koja bi trebala štiti prava i interese djece i sprječavati njihovo kršenje da mi pomognete u rješavanju naplate alimentacije...

Iz obraćanja pravobraniteljici za djecu

I dalje držimo da je nužno normativnim aktivnostima unaprijediti položaj djece ovrhovoditelja, a što iznosimo i u prijedlozima za poboljšanja na kraju ovog teksta.

Šest obraćanja stranaka odnosilo se na **kazneni postupak** vezan uza zaštitu djetetova prava na uzdržavanje. Među

njima je i pritužba na postupanje Općinskoga državnog odvjetništva zbog odluke o odbačaju kaznene prijave, pritužbe na nedonošenje presude za opoziv uvjetne osude, nezaštićenost djece u slučaju izricanja zatvorske kazne i pritužba na dugotrajnost sudskog postupka (u konkretnom slučaju sud je u povodu optužnice iz veljače 2020. odluku donio tek u lipnju 2024., nakon čega se vodi postupak po žalbi obveznika uzdržavanja).

Po podacima MUP-a, u 2025. prijavljeno je 436 kaznenih djela povrede dužnosti uzdržavanja, od kojih je 295 na štetu djece do 14 godina, a 141 na štetu djece od 14 do 18 godina. Za usporedbu, u 2024. je prijavljeno 474 takvih kaznenih djela, a godinu prije 467.

Pritužbe koje zaprimamo u ovom području najčešće ukazuju na nesvrhovitost sankcioniranja neplatiša uzdržavanja zatvorskim kaznama.

“ .... telefonski me kontaktirala državnoodvjetnička savjetnica kako bi utvrdila je li X izvršio svoju obvezu na temelju presude. Zbog neispunjavanja obveze najavila je da će tražiti sazivanje suda kako bi se opozvala uvjetna kazna te izrekla kazna zatvora. Na moj upit što će biti sa sredstvima dosuđenima za isplatu na ime djece... kazala je kako će on dug odraditi u zatvoru... Apsurdno je da otac djeteta dosuđeni iznos na ime uskrate alimentacija odradi u zatvoru jer ne duguje ga državi, nego svojoj djeci. Po zdravoj logici, a vjerujem i pravu, jedino što državi može odraditi u zatvoru jesu isplaćena sredstva na ime privremenog uzdržavanja, no to nije predmet navedene presude. Postoji li pravni lijek i koji je, da kao zakonska skrbnica zaštitim prava mld. djece?

Iz pritužbe Uredu

I dalje smo stava da je u praksi potrebno češće posezati za alternativnim zakonskim mogućnostima izricanjem posebnih obveza uz uvjetnu osudu (ispunjavanje obveze uzdržavanja uz stručnu pomoć nadležnog tijela za probaciju). Također držimo vrijednim ponovno razmotriti našu raniju inicijativu za **izmjenom Zakona o izvršavanju kazne zatvora, u kojoj smo predložili da se sredstva ostvarena radom zatvorenika obveznika uzdržavanja u najvećem dijelu, umjesto u korist kaznionice/zatvora, uplaćuju za uzdržavanje djeteta.**

Po zadnjemu dostupnom *Izvješću o radu probacijske službe za 2024. godinu*, koje datira iz rujna 2025., probacijska služba zaprimila je u toj godini 527 presuda/rješenja, kojima su izrečene 602 posebne obveze, od kojih se 163 odnosi na posebnu obvezu ispunjavanja obveze uzdržavanja uz stručnu pomoć nadležnog tijela za probaciju iz čl. 62. st. 2. t. 10. (KZ) i jedna posebna obveza ispunjavanja obveze uzdržavanja ili drugih obveza kad to zakon za određeno kazneno djelo propisuje iz čl. 62. st. 2. t. 14. (KZ 125/11).

Tijekom 2024. probacijski su uredi zaprimili 107 rješenja državnog odvjetnika kojima je određeno izvršavanje jedne ili više obveza u postupku odlučivanja o kaznenom progonu, od čega se samo šest odnosilo na isplatu dospjeloga zakonskog uzdržavanja i urednog plaćanja dospjelih obveza.

Pritužbama na postupke **prekogranične naplate uzdržavanja** stranke su nam ukazivale na poteškoće u ostvarivanju uzdržavanja za djecu, čiji roditelji – obveznici uzdržavanja stanuju u inozemstvu. U jednom slučaju država očeva prijekla nije potpisnica međunarodnih dokumenata kojima se olakšava prekogranična naplata uzdržavanja. Saznajemo i za otežana postupanja MROSP-a kao središnjeg tijela za postupanje po *Konvenciji o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu* u situaciji ogluhe središnjeg tijela drugih država na njihove službene dopise i požurnice.

Najveći broj pritužbi u 2025. u području uzdržavanja odnosio se na **privremeno uzdržavanje**. Radi se o drastičnom povećanju broja pritužbi u odnosu na raniji period od čak 700 %. Ovo povećanje se poklapa s činjenicom da je početkom 2025. na snagu stupio novi *Zakon o privremenom uzdržavanju*. On je donio mnogo novina te je, osim izmjena u pogledu uvjeta za priznavanje prava na privremeno uzdržavanje, visine i trajanja isplate, stvarna

nadležnost za priznavanje ovog prava prešla na Agenciju za osiguranje radničkih tražbina (AORT).

“ U e-savjetovanju o Obrascu prethodne procjene Zakona o privremenom uzdržavanju iznijeli smo niz zapažanja o primjeni važećeg Zakona. Ukazali smo na dvojbe vezane za neka normativna rješenja koja se najavljuju, posebice promjenu stvarne nadležnosti za donošenje odluka o privremenom uzdržavanju djece, a koje bi trebala preuzeti Agencija za osiguranje radničkih tražbina. Izrazili smo bojazan da bi promjena stvarne nadležnosti, umjesto željene efikasnosti postupaka, dodatno otežala djeci pristup njihovim pravima, kako zbog stvarno različite problematike kojom se ova institucija bavi tako i s obzirom na upitnu ravnomjernu teritorijalnu dostupnost Agencije.

Iz Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu za 2023. godinu (str. 218.)

Od 24 zaprimljene pritužbe, tri su se odnosile na postupanja HZSR-a iz perioda kada je ta institucija bila stvarno nadležna, a tri na meritum odluka koje je donio AORT. Ostalih 18 pritužbi odnosilo se na nezadovoljstvo dugotrajnošću postupanja AORT-a.

Pritužbe na meritum postupka vezane su uz činjenicu da se pravo na privremeno uzdržavanje ne može priznati u iznosu većem nego što je odlučeno ovršnom ispravom. To je bio i predmet obraćanja skupine roditelja okupljenih u građansku inicijativu, ali i šire rasprave koja se provlačila medijima i društvenim mrežama. Iz ovakvih pritužbi proizlazi da u javnosti nije bila dovoljno dobro predstavljena suština instituta *privremenog uzdržavanja* i činjenica da se radi o *personalnoj subrogaciji* po kojoj isplatom umjesto dužnika, država stupa u pravni položaj djeteta i da ono što je isplatila djetetu na ime *privremenog uzdržavanja* kasnije potražuje od obveznika uzdržavanja.

Praćenjem saznajemo i za proaktivan pristup AORT-a u rješavanju problema koji se najčešće javljaju kao osnova pritužbi građana. Tako u odnosu na primjedbe građana na jednosmjernu komunikaciju putem sustava e-Građani i nedostupnost informacija o predmetima informiraju o aktivnostima na unaprjeđivanju sustava e-usluga sredstvima iz programa ESF+. Saznaje se da su najčešći razlozi za produljenja postupaka izvan zakonom predviđenog roka neuredni zahtjevi (odnosno potreba dopune dokumentacije), dugotrajnost poštanske dostave i poteškoće vezane uz dostavu akata na adrese u inozemstvu ili kada je adresa obveznika uzdržavanja nepoznata ili nevažna. Saznavši za slučaj u kojem je uslijed višemjesečnog „probijanja“ roka za donošenje rješenja dijete ostalo uskraćeno za sredstva privremenog uzdržavanja jer je obveznik uzdržavanja u međuvremenu preminuo, obratili smo se nadležnom MROSP-u, kao nositelju zakonodavne aktivnosti, inicijativom za izmjenu *Zakona o privremenom uzdržavanju* (više o tome u poglavlju *Normativna aktivnost*).

Po podacima AORT-a, od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. ukupno su zaprimili 5270 zahtjeva. Od toga, 3768 postupaka okončano je donošenjem rješenja o priznavanju prava, a 266 donošenjem rješenja o odbijanju zahtjeva. Obustavljen je 61 postupak, a u tijeku je još njih 1175. Također, postupali su u 1300 postupaka koji su pokrenuti na temelju čl. 38. st. 2. *Zakona o privremenom uzdržavanju* (NN, 145/24) radi utvrđivanja ispunjavanja uvjeta za priznavanje prava na privremeno uzdržavanje za korisnike kojima je pravo na privremeno uzdržavanje priznato sukladno ranijem propisu. Prosječna duljina trajanja postupka iznosi 90 dana.

Agencija je u periodu od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. na ime privremenog uzdržavanja isplatila ukupno 4.052,824 eura. U istom periodu uputila je i 10 poziva za naknadu štete. Na poslovima provedbe upravnog postupka utvrđivanja prava na privremeno uzdržavanje zaposleno je osam stručnih radnika te se čeka suglasnost ministra za novo zapošljavanje.

Zaključno, s obzirom da se radi o egzistencijalnom pravu djece, nužno je kontinuirano unaprjeđivanje sustava njihove zaštite, primarno osiguravanjem dostupnosti informacija za roditelje i druge osobe uključene u skrb o djeci o mogućnostima koje imaju na raspolaganju na temelju važećih propisa, zatim edukacijom i senzibilizacijom stručnih radnika i sudaca, a potom i normativnom aktivnosti, koja se i u protekloj godini pokazala nužnom. Prijedloge iznosimo u nastavku.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Informirati i poučiti roditelje o njihovim pravima i obvezama te mogućnostima zaštite djetetova prava na uzdržavanje.
- Dopuniti odredbe OBZ-a koje se odnose na unaprjeđivanje zaštite interesa djece vezano uz ostvarivanje i ovrhu radi uzdržavanja, a sukladno prijedlozima pravobraniteljice iznesenim u e-savjetovanju u listopadu 2023. godine.
- Izmjenama propisa unaprijediti položaj djece ovrhovoditelja u postupcima radi ostvarenja uzdržavanja (i drugih potraživanja u korist djece) vezano uz rokove i troškove postupka, određivanje prioriteta u naplati uzdržavanja i razmjernog namirenja više djece ovrhovoditelja.
- Izmijeniti *Zakon o privremenom uzdržavanju* te osigurati bolju zaštitu djece u pogledu visine i trajanja isplate privremenog uzdržavanja (u skladu s prijedlozima pravobraniteljice za djecu tijekom e-savjetovanja iz travnja 2024.).
- Pristupiti sustavnom rješavanju teškoća s kojima se suočavaju djeca koja, zbog specifičnih životnih situacija, trajno ili na dulji rok ostaju bez doprinosa roditelja za uzdržavanje.
- Donijeti provedbene propise na temelju odredbi OBZ-a i *Zakona o privremenom uzdržavanju*.

2.1.4. Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja

Po podacima MUP-a, u 2025. počinjeno je ukupno 6363 kaznenih djela, kojima je oštećeno 6516 djece, što je zadržavanje prošlogodišnje razine. Na kazneno djelo povrede djetetovih prava odnosi se 2987 prijava. Počinjeno je i 421 kazneno djelo protiv života i tijela, od toga 344 tjelesne ozljede i 61 teška tjelesna ozljeda, tri teška ubojstva te je prouzročena jedna smrt djeteta iz nehaja, što znači da je ukupno četvero djece smrtno stradalo zbog nasilja i nehaja. Zabilježena su i četiri pokušaja teškog ubojstva djeteta. Počinjeno je i 136 kaznenih djela protiv spolne slobode i 756 kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Počinjeno je i 55 kaznenih djela nasilja u obitelji te 116 kaznenih djela nasilničkog ponašanja na štetu djeteta. Počinjeno je i 547 kaznenih djela prijetnje na štetu djeteta.

Tijekom 2025. policija je evidentirala i postupala u 1674 događaja nasilja među djecom i mladima u povodu obavijesti ili saznanja o nasilju. Postupanjem su obuhvaćeni svi modaliteti vršnjačkog nasilja, kojima su ostvarena obilježja kažnjivih radnji, ali i događaji rizičnih i neprihvatljivih oblika ponašanja. Prosjek postupanja je 4,58 događaja dnevno. (Uočava se nerealno mali broj prijava i postupanja u pojedinim županijama).

U 2025. zaprimili smo 537 prijava **nasilnog i zanemarujućeg ponašanja** prema djeci, što je za 13 manje nego u 2024. Od toga se 466 prijava odnosilo na nasilje, a 71 prijava na zanemarivanje. Primili smo i 15 prijava koje se odnose na neprofesionalno i neetično ponašanje djelatnika odgojno-obrazovnih institucija, koje sadrži elemente nasilnog ponašanja⁹. Primili smo i 28 prijava koje se odnose na **spolno iskorištavanje i zloupotrebu djece**¹⁰.

Tablica 7: Prijave nasilja i zanemarivanja 2018. – 2025.

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
nasilje u obitelji	62	97	76	76	70	62	96	93
nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama	68	82	55	51	101	184	289	260
nasilje u drugim ustanovama	10	6	6	6	5	10	11	31
nasilje na drugim mjestima	39	23	38	65	48	52	58	82
zanemarivanje	54	73	64	71	72	84	96	71
UKUPNO	233	281	239	269	296	392	550	537

9 O tome opširnije izvješćujemo u poglavlju *Obrazovna prava*.

10 O tome opširnije izvješćujemo u poglavlju *Zaštita od spolnog iskorištavanja i zloupotrebe*.

Najveći broj prijava (260) odnosi se na nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama, što je, zajedno s prijavama za nasilno i neetično ponašanje, manje nego u odnosu na 2024. Slijedi nasilje u obitelji (93), što je gotovo istovjetno kao u 2024. Bilježimo porast prijava za nasilje u drugim ustanovama i prijava za nasilje na drugim mjestima. Na zanemarivanje se odnosi ukupno 71 prijava, od toga 66 prijava za zanemarivanje u obitelji, a pet u domovima socijalne skrbi. Primili smo i 160 telefonskih poziva zbog nasilja nad djecom i 36 poziva zbog zanemarivanja djece.

Prijave su najčešće podnosili roditelji, zajedno ili odvojeno. Bilježimo i porast obraćanja institucija, najčešće škola i ustanova socijalne skrbi. U nekoliko slučajeva obratila su nam se djeca smještena u ustanove, a primili smo i desetak anonimnih prijava. Prijavitelji su i bake i djedovi, susjedi, rođaci, braća, sestre i ostali. U nekoliko desetaka slučajeva prijave nadležnim tijelima uputili smo na vlastitu inicijativu, najčešće na temelju objava u medijima.

2.1.4.1. NASILJE I ZANEMARIVANJE U OBITELJI

Po *Konvenciji o pravima djeteta* svako dijete ima pravo na odrastanje bez nasilja i zanemarivanja. Obitelj bi trebala biti osnovno okruženje u kojem dijete dobiva podršku, razumijevanje i skrb. Kada se to pravo naruši, posljedice nisu samo fizičke nego i duboko emocionalne i socijalne te zahtijevaju sustavnu reakciju društva.

Obiteljsko nasilje je složen društveni i psihološki fenomen, koji nikada nije opravdan. Iako ne postoji jedan jedini uzrok, prijave koje Ured zaprima pokazuju da nasilje u obitelji najčešće nastaje kao posljedica kombinacije individualnih, partnerskih i društvenih čimbenika.

Na individualnoj je razini povezan s naučenim obrascima iz djetinjstva, stereotipnim uvjerenjima, prisilnom kontrolom u partnerskim odnosima, zlouporabom alkohola ili droga i teškoćama mentalnog zdravlja. Česti partnerski konflikti, siromaštvo, ekonomske teškoće, nezaposlenost, razvod ili prekid veze i teškoće mentalnog zdravlja također mogu biti okidači za eskalaciju nasilja.

Važno je naglasiti kako je nasilje uvijek izbor i odgovornost počinitelja, a prepoznavanje rizičnih čimbenika i pravodobna intervencija imaju ključnu ulogu u prevenciji i zaštiti žrtava.

Podaci iz Operativne evidencije prekršaja informacijskog sustava MUP-a za 2025. govore da je najčešći oblik nasilja u obitelji bilo psihičko nasilje, koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost. U ukupnom broju žrtava nasilja u obitelji (6663), njih 862 su bila djece (410 osoba muškog i 452 osobe ženskog spola). Promatrajući kaznena djela po vrsti, najveći je broj djece, njih 3729, tijekom 2025. oštećen kaznenim djelima protiv braka, obitelji i djece, od kojeg broja dominira kazneno djelo povreda djetetovih prava, njih 2987.

Opseg i problemi evidentiranja broja djece izložene obiteljskom nasilju teško je egzaktno iskazati zbog visoke stope neprijavlivanja i skrivenih oblika zlostavljanja. Službena policijska statistika govori da je broj djece oštećene kaznenim djelima protiv braka, obitelji i djece u odnosu na prošlu godinu identičan, no ti podaci odražavaju samo vrh ledenog brijega. Podloga problema su stigma, strah od posljedica prijave, sram, financijska ovisnost, ali i neprepoznavanje određenih ponašanja kao nasilja.

Tijekom 2025. Ured je zaprimio 93 prijave o kršenju prava djece na zaštitu od nasilja u obitelji. Prijavama je obuhvaćeno 136 djece. Zaprimili smo 24 prijave institucija (dječji vrtići, osnovne i srednje škole i pučka pravobraniteljica), majki u 23 slučaja, a očeva u 14 slučajeva i 23 prijave koje su podnijeli drugi ili je Ured postupao na vlastitu inicijativu te nam se obratilo i jedno dijete. Među navedenim prijavama nalazi se i sedam prijava za seksualno nasilje u obitelji, o čemu opširnije izvješćujemo u poglavlju *Zaštita od spolnog iskorištavanja i zloupotrebe*.

Zabilježili smo i brojna telefonska obraćanja u kojima su se iznosile pritužbe na ponašanje drugog roditelja, njegova novog partnera, drugih srodnika i susjeda. Bilo je i pritužbi na rad stručnih djelatnika u institucijama (PU HZSR-a i policije). Pritužbe na rad stručnih djelatnika sustava socijalne skrbi uglavnom su se odnosile na neprofesionalnost, pristranost, nezainteresiranost i nestručnost, a pritužbe na policiju bile su vezane uz izjednačavanje odgovornosti počinitelja nasilja i žrtve, nepravovremeno obavljanje razgovora s djetetom po dojavi o nasilju u obitelji i zanemarivanje činjenice da je dijete bilo prisutno tijekom događaja. Bilo je i pritužbi na sporost u postupanju pravosudnih tijela, kao i na rad stručnih suradnika izvanpravne struke u državnim odvjetništvima i na sudovima u predmetima zaštite djece.

Tablica 8. Prijave nasilja u obitelji po vrsti nasilja i broju djece u 2025.

VRSTA NASILJA U OBITELJI	BROJ PRIJAVA	BROJ DJECE
fizičko nasilje	21	33
tjelesno kažnjavanje	9	10
psihičko nasilje	25	37
seksualno nasilje	7	7
kombinirano nasilje	31	49
UKUPNO	93	136

Tablica pokazuje da su najčešće prijave kombiniranog nasilja nad djecom u obitelji, što je razumljivo s obzirom na to da se različiti oblici zlostavljanja pojavljuju istodobno ili se međusobno preklapaju, da se nasilje rijetko javlja isključivo kao fizičko nasilje, gotovo je uvijek kombinirano sa psihičkim nasiljem, a što može imati ozbiljne posljedice na sigurnost i razvoj djeteta.

Kod prijava zamjećujemo da se ti oblici nasilja javljaju u obiteljima u kojima su odnosi među roditeljima visoko konfliktni. Uglavnom je riječ o roditeljima koji stalno preispituju kvalitetu skrbi o djetetu drugog roditelja, međusobno ne surađuju i ne prepoznaju vlastita neprimjerena ponašanja. Dijete je u takvoj obitelji izloženo međusobnoj roditeljskoj netrpeljivosti i čestim svađama u kojima roditelji i drugi članovi obitelji koriste dijete kao sredstvo tijekom raznih sudskih postupaka. Brojne prijave upućuju na visoki rizik i potencijalno psihičko, odnosno emocionalno zlostavljanje djeteta u smislu zabrane komunikacije i kontakata s drugim roditeljem uz argumente da dijete odbija kontakt i da se boji drugog roditelja, a što je često rezultat manipulacije i iznošenja neistina o drugom roditelju. U tim se situacijama roditelji učestalo međusobno prijavljuju za različite oblike zlostavljanja i zanemarivanja djeteta. Nadalje, u te su konflikte roditelja često uključeni i drugi članovi obitelji, što dodatno opterećuje obiteljsku situaciju. U tim je situacijama važna uloga PU HZSR-a, koji izriče mjere obiteljsko-pravne zaštite, upućuje roditelje u Obiteljski centar i savjetovaništa radi rješavanja spornih pitanja vezanih uza sadržaje roditeljske skrbi, osvještavanja važnosti sudjelovanja roditelja i članova obitelji u djetetovu životu, jačanja roditeljskog odnosa, smanjivanja konflikata i podizanja svijesti o nužnosti promjene ponašanja radi zaštite dobrobiti djeteta. Pratili smo nekoliko slučajeva u kojima je djeci iz takvih obitelji bila priznata socijalna usluga boravka u ustanovi socijalne skrbi radi pružanja stručne i druge pomoći i podrške.

Iz većine prijava fizičkog nasilja vidljivo je postupanje djelatnika PU HZSR-a sukladno odredbama *Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji* i *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*. Stručni djelatnici donose usmena rješenja o priznavanju prava na uslugu privremenog smještaja, pa na osnovu početne procjene potreba osiguravaju psihosocijalnu, pravnu i/ili novčanu pomoći žrtvi. Pratili smo slučajeve u kojima je bilo propusta u postupanju PU HZSR-a kao što je nesenzibiliziranost prema žrtvama, propuštanje pripreme Sigurnosnog plana kako propisuje *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, izostanak utvrđivanja relevantnih činjenica razgovorom s djelatnicima drugih institucija (škola, obiteljski liječnik), izostanak prepoznavanja prisilne kontrole u partnerskom odnosu, izostanak razgovora s djetetom, koje je također žrtva nasilja i nepoštovanje načela žurnosti.

Jedan takav je i slučaj u kojem je procjena najboljeg interesa djece PU HZSR-a izostala iako su prijave o neprimjerenom ponašanju roditelja (zatvaranje u mračnu sobu, stajanje s uzdignutim rukama u zraku, čučnjevi i sklekovi, udaranje koprivama i dr.) rezultirale istražnim zatvorom i podignutom optužnicom protiv roditelja zbog dvaju kaznenih djela povrede djetetovih prava. Provedenim izvanrednim upravnim nadzorom nad PU HZSR-om utvrđen je izostanak pravovremenog i cjelovitog postupanja po *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* i nepravovremeno poduzimanje mjera za zaštitu interesa i dobrobiti djece. Aktualno o djeci skrbi član obitelji koji je prijavio fizičko i psihičko nasilje nad djecom.

Pratili smo i više prijava obiteljskog nasilja koje su se pokazale kao neutemeljene. Tu se uglavnom radilo o anonimnim prijavama u kojima se navodilo da se iz susjednih stanova čuje dječji plač i vikanje odraslih osoba. Nakon što su o navedenom obaviješteni policija i HZSR, utvrđeno je da su prijave neutemeljene i proizlaze iz narušenih susjedskih ili rodbinskih odnosa.

Primili smo i devet prijava tjelesnog kažnjavanja djece u obitelji, koje se odnose na 10 djece.

Tjelesno kažnjavanje djece u Hrvatskoj je zabranjeno i kažnjivo. Većina roditelja smatra kako je važno da se u odgoju djece ne koristi nasilje, što je pokazalo i istraživanje UNICEF-a iz 2025. Ipak ono ukazuje na to kako mnogo roditelja i dalje koristi fizičko i psihičko kažnjavanje u odgoju iako znaju da ono šteti razvoju djece. Kada su odgovarali na pitanja o konkretnim postupcima koje koriste, pokazalo se da je u prosjeku 50 % roditelja koristilo neki oblik tjelesnog, a 60 % psihičkog kažnjavanja u posljednjih godinu dana. Nasilje ne uči djecu poslušnosti. Nasilnim ponašanjem dijete gubi povjerenje u odrasle osobe oko sebe, one kojima bi trebalo najviše vjerovati. Roditelji trebaju biti izvor sigurnosti i povjerenja. Ako dijete odrasta u nesigurnom okruženju, velika je vjerojatnost da će imati nisko samopouzdanje i kasnije biti anksiozno i/ili depresivno.

Nadalje, nasilje djecu uči da je ono dozvoljen i prihvatljiv način ponašanja, te se djeca koja su odrasla s nasiljem često i sama agresivno ponašaju prema drugima. Iako neće svaka izloženost nasilju dovesti do takvog ponašanja, roditelji su iznimno važni u djetetovu životu i samim time njihov je utjecaj najveći. Predmeti koje smo pratili odnosili su se na „discipliniranje“ zbog neprihvatljivog ponašanja u vrtiću ili školi, slabijega školskog uspjeha ili neposlušna u obitelji.

U tim situacijama HZSR postupa sukladno OBZ-u, procjenjuje rizike za sigurnost i razvojne rizike za dijete, rizike za roditelje i kapacitete za promjene te roditeljima određuje mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, uz upućivanje u Obiteljski centar ili savjetovaništa radi osvješćivanja o štetnim posljedicama tjelesnog kažnjavanja, jačanja roditeljskih kompetencija i usvajanja prihvatljivih metoda odgoja.

Upravo je, prepoznajući potrebu za jačanjem kompetencija roditelja i učenjem pozitivnog roditeljstva, sustav socijalne skrbi napravio značajne pomake i u suradnji s Centrom *Rastimo zajedno* i UNICEF-om razvio mnoge programe podrške roditelja djece najmlađe dobi, od opće populacije roditelja, roditelja u riziku koji su korisnici sustava socijalne skrbi, roditelja djece s TUR-om do roditelja/očeva u postupku rastave braka, udomiteljskih i posvojiteljskih obitelji, koji su znanstveno utemeljeni i evaluirani.

Na zanemarivanje skrbi o djeci zaprimili smo 64 prijave, koje se odnose na 126 djece. Najviše prijava, njih 44, odnosile su se na sveobuhvatno zanemarivanje (zdravlja, školovanja i ostalih oblika). Slijedi po devet prijava zanemarivanja zdravlja i školovanja te dvije prijave ostalih oblika zanemarivanja.

Najveći broj prijava, njih 26, uputili su roditelji koji su se međusobno optuživali za zanemarivanje cjelokupne skrbi o djetetu, a u pozadini prijave stoje nerazriješeni partnerski odnosi ili roditeljski spor o zajedničkoj imovini. Iz većine odgovora institucija vidljiva je adekvatna reakcija HZSR-a praćenjem obiteljske situacije i primjenom mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Značajan broj prijava, njih 12, uputile su nam obrazovne institucije. Prijave su se uglavnom odnosile na nepohađanje nastave, nesuradnju roditelja sa stručnom službom škole i školskim liječnikom te neopravdanje izostanka. U nekim smo situacijama pozivani na međusektorske sastanke kako bi se zajedničkim djelovanjem pronašla rješenja za pomoć djetetu s obzirom na izražene ponašajne smetnje i roditeljsku nemoć.

U tom smislu važno je istaknuti da sustav odgoja i obrazovanja ima pristup svakom djetetu u Hrvatskoj, za razliku od sustava socijalne skrbi, koji se najčešće uključuje intervencijama onda kada su problemi eskalirali i postali društveno neprihvatljivi, odnosno kada je za njihovo rješavanje potrebno poduzeti složenije i dugotrajnije mjere socijalne skrbi, obiteljsko-pravne zaštite ili zaštite na temelju *Zakona o sudovima za mladež*.

Škola kao socijalni prostor, u kojem se odvija obrazovanje, odgoj i socijalizacija djece, mjesto je koje omogućuje rano prepoznavanje i prevenciju brojnih razvojnih rizika djeteta i poduzimanje ranih socijalnih intervencija, kojima se može osnažiti ne samo dijete nego i roditelji i obitelji u riziku, a za uspješnije suočavanje s osobnim, obiteljskim i društvenim izazovima.

Djelatnost socijalnog rada u području odgoja i obrazovanja, odnosno školski socijalni rad, usmjeren je na povećanje resursa za uspješan odgoj, obrazovanje i ukupan razvoj i socijalizaciju svakog učenika suradnjom škole i obitelji, kao i koordiniranje različitih pružatelja usluga u postupcima zaštite učenika koji žive pod socijalnim rizikom u cilju poboljšanja kvalitete života u zajednici.

U tom kontekstu školski socijalni rad može značajno doprinijeti smanjenju broja učenika koji su zbog ranog napuštanja/prekida redovnog obrazovanja u visokom riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Socijalni radnici u školi mogu postupcima rane procjene rizika preventivno, ali i koordiniranim intervencijama s drugim

sustavima (zdravstvenim i socijalnim) odgovoriti na potrebe zaštite djece i mladih koji su izloženi zanemarivanju, zlostavljanju i nasilju u obitelji, vršnjačkom nasilju, koji su u sukobu sa zakonom ili koji zbog siromaštva imaju visoki rizik za socijalno isključivanje. U neposrednom radu s djecom i mladima, individualnim i grupnim pristupom, socijalni radnici u školi doprinose razvoju socijalnih vještina, vještina komunikacije i nenasilnog rješavanja sukoba i usvajanju znanja o vlastitim pravima, samozastupanju, uvažavanju različitosti i dostojanstva svake osobe, što je posebno važno za djecu/učenike sa socijalnim rizicima (konfliktni razvodi, jednoroditeljstvo, siromaštvo, invaliditet i narušeno mentalno zdravlje i dr.).

Socijalni radnici uz psihologe, socijalne pedagoge i edukacijske rehabilitatore čine stručnjake, koji integriranim pristupom preveniraju rizike djeteta i/ili obitelji, pri čemu je rano prepoznavanje rizika i integrirani pristup u radu s obitelji jedna od temeljnih kompetencija socijalnih radnika.

Stoga je važno osigurati mogućnost zapošljavanja i socijalnih radnika u školama kao stručnih suradnika i članova stručnog tima s obzirom na to da mogu značajno doprinijeti sustavu odgoja i obrazovanja u zaštiti prava i dobrobiti djece, posebno djece u riziku, i potaknuti promjene koje postojeća praksa nameće.

Zaprimili smo i prijave o ostavljanju djece bez odgovarajuće skrbi i nadzora, zanemarivanju djetetove sigurnosti i dobrobiti (npr. vožnja djeteta u autu kada je roditelj pod utjecajem alkohola i droga, bez autosjedalice, bez vozačke dozvole). U nekim su od tih slučajeva, zbog neodgovornog ponašanja i izazivanja prometnih nesreća, djeca zadobila teške tjelesne ozljede. Svjesno zanemarivanje djece i kršenje njihovih prava pratili smo i u slučajevima stradavanja djece pri upravljanju vozilima (romobilima, biciklima i motornim vozilima) bez prethodne osposobljenosti za upravljanje vozilom, bez kacige i reflektirajuće opreme.

Pratili smo i slučajeve u kojima su djeca zbog nestručnog rukovanja pirotehničkim sredstvima zadobila teške tjelesne ozljede, kao i slučajeve gdje su djeca uz roditelje koristila pirotehniku. Prekršajni postupci i novčane kazne te obavještanje sustava socijalne skrbi bili su sastavni dio postupanja nadležnih institucija.

2.1.4.2. NASILJE U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

“*Nasilje među djecom nije samo pitanje odgoja nego zrcalo emocionalnog stanja našeg društva.*”

psiholog Krešimir Prijatelj u članku na portalu 24 sata

Od **260 prijava za nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama**, njih 14 odnosi se na nasilje u dječjem vrtiću (10 prijava na nasilje djelatnika, a četiri za nasilje među djecom). Za nasilje u osnovnoj i srednjoj školi primili smo 246 prijave, od kojih se značajno veći broj odnosi na nasilje u osnovnoj školi. Na vršnjačko nasilje u osnovnoj i srednjoj školi odnosi se 206 prijava, a 40 prijava odnose se na nasilje odraslih osoba. Dodatno možemo pribrojiti i desetak prijava za neetično i neprofesionalno ponašanje djelatnika, koje sadrži elemente nasilja, i desetak prijava za seksualno nasilje djelatnika koje je prijavljeno sukladno primjeni *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Najveći broj prijava za nasilja odraslih osoba u školi odnosi se na nasilje nastavnika i drugih djelatnika, a manji dio na nasilje roditelja i drugih osoba zatečenih u školi. Primili smo i pet prijava za nasilje učenika osnovne (2) i srednje (3) škole prema djelatniku škole, riječ je o djeci s TUR-om i PUP-om. Iako je broj prijava Uredu blago u padu, zabrinjava i dalje velik broj pritužbi i obavijesti za sve oblike nasilja, kako među djecom tako i broj prijava za nasilje odraslih osoba nad djecom u školi, što pokazuje određeni trend koji je potrebno istražiti i unaprijediti ovo područje zaštite djece.

Najčešće su nam se obraćali roditelji djece, zajedno ili odvojeno, i djelatnici institucija izvješćujući o nasilju sukladno obvezama iz *Protokola o postupanju* iako neki ne obvezuju na obavješćivanje Ureda o događajima. Obraćali su nam se i drugi građani i subjekti, a bilježimo i povećan broj anonimnih prijava. Bilo je i 75 telefonskih savjetovanja u vezi s nasiljem u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Za nasilje **vršnjaka u dječjem vrtiću** primili smo četiri prijave roditelja iako takva ponašanja zbog dobi djece ne možemo smatrati nasiljem. Riječ je o uobičajenim razvojnim ponašanjima na koja odrasli trebaju odgojno djelovati

ili o odstupanju od prosjeka, koja je potrebno pratiti i utvrditi moguće rizike i teškoće u razvoju te potrebu za ranom intervencijom. Roditelje smo nerijetko morali upozoriti na neprimjereno korištenje izraza „seksualni nasilnik i zlostavljač“ za drugo dijete i informirati da djeca te dobi nemaju kapacitet za namjerno nasilje. Upućivali smo vrtiće kako je zbog pravovremenog uočavanja odstupanja od uobičajenog razvoja potrebno da djelatnici dobro poznaju razvojne osobitosti djetinjstva jer odstupanja mogu ukazivati na razvojne teškoće ili neprimjerene uvjete u kojima dijete odrasta. Zbog utvrđivanja uzroka takvog ponašanja nerijetko je potrebno ostvariti suradnju s drugim tijelima i potrebno je educirati roditelje o razvoju djece.

Deset prijava za nasilje odgojitelja i asistentice te četiri za neetično ponašanje u predškolskoj ustanovi odnosilo se na grubo postupanje, povlačenje, vikanje i tjelesno kažnjavanje djece. U četirima slučajevima prijave su bile anonimne, u ostalima su se obratili roditelji i djelatnici vrtića. Jedna prijava za zanemarivanje djece u obavljanju obrta za dadilje (nedovoljno hrane, nedostatan nadzor, nesigurni i opasni prostorni uvjeti, česte ozljede djece) nakon obavljenog stručno-pedagoškog nadzora pokazala se neutemeljenom. Neke prijave za nasilje djelatnika također su se pokazale neutemeljenima ili nije bilo moguće utvrditi neprimjereno ponašanje. Dio prijava pokazao se utemeljenim, djelatnice su najčešće udaljene s posla i pokrenut je kazneni postupak. Zabrinjava činjenica da pojedini vrtići nisu poduzeli potrebne mjere nakon sumnje i ukazivanja roditelja na neprimjereno ponašanje djelatnica i one su nastavile raditi s djecom, neke i nakon prijave drugim tijelima. Pojedini su ravnatelji čekali ishode kaznene prijave da bi djelatnice suspendirali ne propitujući povrede radnog prava, moguću primjenu *Zakona radu* i nužnost trenutačne zaštite dobrobiti djece. Uočava se i da se udaljavanje djelatnice od rada s djecom nerijetko „rješava“ bolovanjem. U takvim smo slučajevima tražili nadzor prosvjetne inspekcije i AZOO-a te su utvrđeni propusti ravnatelja u reakciji na prijavu za nasilje nad djecom, a vrtićima je naložena primjena zakonskih mjera.¹¹

Centar za sigurniji internet i Centar za nestalu i zlostavljanu djecu su u okviru međunarodnog projekta deSHAME Hrvatska proveli nacionalno istraživanje o vršnjačkim odnosima i nasilju među djecom viših razreda osnovnih škola u Hrvatskoj. U njemu je sudjelovalo 1727 učenika od 5. do 8. razreda osnovnih škola iz svih županija. Istraživanje je otkrilo zabrinjavajuće obrasce nasilja i digitalnih rizika i zaključilo da je gotovo 90 % učenika barem jednom doživjelo nasilje u školi, a više od polovice priznaje da su ga i sami činili. U mrežnom prostoru trećina djece (34,2 %) žrtve su elektroničkog nasilja svakog mjeseca, a četvrtina (24,1 %) ga u istom periodu čini, pri čemu je 7. razred prijelomna točka snažnog porasta nasilnih iskustava. Posebno zabrinjavaju rezultati o seksualiziranom ponašanju: trećina učenika 8. razreda prima seksualizirane poruke, a 29 % ih sadržaje šalje pod pritiskom ili ucjenom poznatih osoba. Iako se većina djece u školi osjeća sigurno, svako peto dijete navodi neprihvaćenost i nesigurnost, a više od polovice djece nije sigurno bi li nasilje prijavilo odraslima ili nasilje ne bi nikom prijavilo, što potvrđuje nužnost daljnjeg senzibiliziranja za prijavljivanje nasilja, kao i unapređenje pristupačnih i dostupnih kanala prijave. Rezultati jasno pokazuju kako je potrebna rana i kontinuirana prevencija, razvojno prilagođene edukacije za djecu, roditelje i nastavnike, jačanje kulture povjerenja i sustavno praćenje u skladu s međunarodnim smjernicama, uz aktivno uključivanje djece u oblikovanje rješenja.

Sažetak istraživanja

Za **vršnjačko nasilje u osnovnoj i srednjoj školi** primili smo 206 prijava. Riječ je o fizičkome, psihičkom, seksualnom i nasilju u virtualnom svijetu, a najčešće o kombinaciji više oblika, posebice u slučajevima mrežnog nasilja, koje se u školi gotovo uvijek pojavljuje s drugim nasiljem „uživo“. Od ukupnog broja prijava, njih 16 odnosi se na seksualno nasilje.

Škole imaju obvezu o vršnjačkome fizičkom, psihičkom i seksualnom nasilju izvijestiti vanjska tijela sukladno propisima¹² i u 2025. bilježimo porast takvih obraćanja škola iako prijave pravobranitelju za djecu u slučajevima vršnjačkog nasilja nisu obvezne. Unatoč obvezi prijavljivanja nasilja drugim tijelima u formi *Obrasca o prijavi nasilja među djecom i mladima*, škole nerijetko dostavljaju obavijesti o događajima s inicijalima djece bez informacija o poduzetim mjerama i stručnim intervencijama podrške i pomoći koje su Uredu važne za praćenje djelovanja sustava.

11 Više o primjeni propisa kod neetičnog i neprofesionalnog postupanja i nasilja djelatnika vrtića i škola govorimo u poglavlju *Obrazovna prava*.

12 Riječ je o *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* i *Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Fizičko nasilje među djecom najčešće se pojavljuje u kombinaciji s ostalim oblicima nasilja. Škole u takvim slučajevima primjenjuju propise za nasilje i izriču pedagoške mjere¹³. Pojedini roditelji i fizičke ozljede nastale kao posljedice grublje igre ili sportskih aktivnosti percipiraju kao vršnjačko nasilje i očekuju djelovanje škole. Zbog izbjegavanja sukoba s roditeljima, škole često i ove događaje prijavljuju kao nasilje prepuštajući drugim tijelima odluku o kvalifikaciji i daljnjem postupanju.

Dio prijava odnosi se na **incidente, sukobe i prepirke** među djecom, koje škola treba rješavati samostalno u okviru svog postupanja, no roditelji traže primjenu propisa za vršnjačko nasilje i uključivanje drugih institucija. Škole, izbjegavajući pritisak roditelja, ove događaje koji nisu nasilje prijavljuju drugim tijelima i opterećuju ih nepotrebnim djelovanjem.

Prijave Uredu upućuju na to da velik broj djece danas komunicira vulgarno na način da ponižava sugovornika, i u neposrednom kontaktu i na mreži. Nekulturna i uvredljiva komunikacija postaje uobičajeni način razgovora među djecom i prihvatljiva. Nerijetko ovakva komunikacija puna grubosti preraste u vrijeđanje, ponižavanje, neugodne i vulgarne šale i prijetnje, što predstavlja obilježja **verbalnog nasilja**. Pojedini djelatnici škole ovakvo ponašanje ignoriraju zanemarujući potrebu odgojnog djelovanja usmjerenog usvajanju uljudnog ponašanja i općeprihvaćenih kulturnih normi. Pojedina istraživanja uočila su povezanost neuljudne komunikacije s nasilnim ponašanjem, pa je važno reagirati na ovakvu komunikaciju i odgojno i preventivno djelovati. Potrebno ju je prekinuti, poticati djecu na usvajanje primjerene komunikacije i osvijestiti im ponašanja koja sugovorniku stvaraju neugodu. Budući da je između sukoba i nasilja veliko područje mogućeg rada na prevenciji, preporučivali smo unapređivanje i razvijanje preventivnih aktivnosti usmjerenih učenju socijalnih i komunikacijskih vještina, onih za nenasilno rješavanje sukoba i razvijanje empatije. Korisne su i sve aktivnosti za razvijanje asertivnosti i otpornosti djece jer otpornost ima važnu ulogu u prevenciji nasilja i samozaštitnom ponašanju.

“*Naš sin je dobro dijete primjerenog ponašanja i nije zaslužio da se vršnjaci tako odnose prema njemu i da ga škola ne zaštiti. Nebrojeno puta je došao iz škole s uništenom torbom koju su mu bacili u WC školjku, izgaženim novim tenisicama, ispljuvanom jaknom, a zadnji put su mu na novu jaknu masnom bojom nacrtali veliki muški spolni organ koji je nosio na jakni na putu do kuće. Ismijavaju ga zbog njegove težine, mucanja i povučенosti, a ismijavanje vide kao šalu. Škola održi poneku radionicu, a ni jedan od ovih dječaka nije dobio pedagošku mjeru ni sniženo vladanje jer su to „dječja posla“. Naš sin duboko pati, ne želi ići u školu, popustio je u učenju, liječnica kaže da je u velikom stresu zbog nasilja koje trpi i predlaže da ga premjestimo u drugu školu. Iako ovakvo ponašanje traje kontinuirano godinama, od škole nemamo nikakvo razumijevanje. Naše se dijete ne zna i ne može samo obraniti, a djelatnici nam savjetuju da ga osnažimo i da se nauči zauzeti za sebe. Naše pitanje je kako ga osnažiti i poučiti komunikaciji kada je posramljen, iscrpljen i bez odraslih na svojoj strani, čije razumijevanje i pomoć izostaju? Svaki taj ponižavajući događaj ga slomi, a zbog mucanja i stida njegova verbalna komunikacija je potpuno paralizirana. Molimo ga da bude strpljiv i da nekoga ne udari, no ne znamo koliko će se još moći kontrolirati. A znamo da će ako uzvratiti, on biti proglašen nasilnikom. A ono što ga najviše boli je da mu odrasli ne vjeruju, zbog čega je izgubio povjerenje da će se bilo što promijeniti i da će ga itko u školi zaštititi.*

Iz jedne pritužbe

Brojne primljene pritužbe ukazuju na pasivnost školskih djelatnika u povodu događaja koje škola vidi kao vršnjačko zadirivanje i ne uočava nasilnu dinamiku i nelagodu ili patnju djeteta koje to trpi. Nerijetko odgovornost za stanje prebacuju na dijete i roditelje jer je dijete „neotporno“ i ne razumije šalu. Djeca koja „u šali“ ponižavaju vršnjake ili ih udaraju nisu dobila jasnu poruku o neprihvatljivosti ovakvog ponašanja, nisu doživjela primjerenu posljedicu niti su imala priliku osvijestiti nelagodu koju nanose drugom djetetu. Nalaz AZOO-a u jednom slučaju ispravno je uputio školu da svaki takav zaseban događaj moguće nema težinu nasilja, no njihova dugotrajnost, ponavljanje i kumulativnost upućuju na nasilne i ponižavajuće obrasce komunikacije i odnosa među vršnjacima, zbog čega je škola dužna snažno odgojno i preventivno djelovati, a po potrebi izreći i odgovarajuću pedagošku mjeru. Predložene mjere odnosile su se i na potrebu senzibilizacije učitelja za toksičnu vršnjačku komunikaciju,

13 Sukladno *Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*.

na razlikovanje sukoba i nasilja te na izradu individualnog plana rada, podrške i praćenja za dijete koje trpi i za učenike koji iskazuju probleme u ponašanju.

Zaprimamo i obavijesti škola sukladno propisima¹⁴ o sumnji na **spolno uznemiravanje i drugo spolno neprimjereno ponašanje** među vršnjacima, kako u školi tako i na drugim mjestima. Saznanja o događajima izvan škole djelatnici najčešće dobivaju putem spontanog razgovora s djecom žrtvama u školi. Obavijesti se odnose na vulgarnu komunikaciju i razmjenu sadržaja na internetu i društvenim mrežama, dodire po intimnim dijelovima tijela, a upućuju i na sumnju na silovanje i bludne radnje vršnjaka. Škole upozoravamo da je, osim obavijesti drugim tijelima, nužno osnažiti preventivne aktivnosti iz područja spolnosti i zaštite od spolnog zlostavljanja i stručno djelovati prema djeci koja su doživjela i koja čine ovakvo nasilje. Praksa pokazuje da se teme vezane uz seksualnost u školi obrađuju uglavnom u okviru programa biologije i prirode i predavanjima školskih liječnika. Naglasak je na biološkoj perspektivi, pa izostaje sveobuhvatna edukacija o emocionalnim, fizičkim i društvenim aspektima seksualnosti, što uključuje i informacije o seksualnom nasilju. U školama, u kojima se provode određene preventivne aktivnosti i programi, najčešće nije moguće izmjeriti učinke tih edukacija u odnosu na stavove i ponašanja. Brojne prijave za seksualno nasilje među djecom i mladima upućuju da je ovakvo ponašanje široko rašireno i da dosadašnja prevencija nije dostatna na svim razinama.

Vršnjačko **nasilje na internetu** dječji je realitet i svakodnevica. U školskom kontekstu je ono najčešće u kombinaciji s verbalnim, ali i fizičkim nasiljem u stvarnom svijetu. Djeca najčešće neprimjereno komuniciraju u razrednim i školskim grupama na društvenim mrežama *Tik-Tok* i *Snapchat* te u *Viber* i *WhatsApp* grupama. Ova vrsta vršnjačkog nasilja uključuje poruke uznemiravajućega, nasilnog i vulgarnog sadržaja, prijetnje, uvrede i omalovažavanja, objavljivanje privatnih i neistinitih podataka na društvenim mrežama ili internetskoj stranici, kreiranje stranica s uvredljivim podacima, fotografijama i šalama na račun vršnjaka, postavljanje internetskih anketa o žrtvi s negativnom konotacijom i pozivom na mržnju i odbacivanje, isključivanje iz grupa i osnivanje grupa protiv vršnjaka, organiziranje tučnjava, slanje neželjene pošte i drugo. Pojedina su djeca snimala svoje vršnjake u ponižavajućem položaju prilikom vršnjačkoga fizičkog nasilja ili razgoličene prilikom presvlačenja i tuširanja nakon sportskih aktivnosti i na ekskurziji te takav sadržaj dijelili drugim vršnjacima.

Čest je i *sexting* u razrednim grupama i pojedinačno, kada djeca putem mobitela šalju vršnjacima seksualizirane sadržaje, nerijetko i pornografiju skinutu s interneta ili s montiranim licem vršnjaka. Dio prijava odnosi se i na dobrovoljno slanje svojih razgoličenih fotografija drugom djetetu nakon čega se prošire po školi i naselju. Djeca nedopušteno snimaju i svoj seksualni odnos te video dijele s vršnjacima u školi. Česte su i ucjene i iznude novca da kompromitirajući sadržaj ne dospije u javnost. Žrtve ovakvog ponašanja su posramljene, ponižene i uplašene, ponekad i suicidalne, a radnje nerijetko imaju obilježja kaznenih djela. Posljedice ovog ponašanja su ozbiljne i negativno se odražavaju na djetetovo samopouzdanje, fizičko i mentalno zdravlje te na školski uspjeh. Pojedina djeca odbijaju ići u školu, dio njih ima psihosomatske tegobe, tjeskobu i depresivnost, a pojedina i suicidalne misli. U povodu pritužbi na vršnjačko nasilje na internetu sve smo škole upozoravali na potrebu žurnog djelovanja sukladno propisima, na potrebu individualnog rada s djecom i na potrebu pojačanih preventivnih aktivnosti usmjerenih na učenje odgovornog ponašanja na internetu. Potreba za prevencijom je tim snažnija jer većinu kaznenih djela u području vršnjačkoga internetskog nasilja čine kazneno neodgovorna djeca mlađa od 14 godina.

Praćenjem vršnjačkog nasilja uočava se **nedostatak empatije** i osjetljivosti kod pojedine djece, i u virtualnom i u stvarnom svijetu. Stručnjaci upozoravaju da algoritmi društvenih mreža, na kojima djeca svakodnevno borave više sati, značajno remete razvoj empatije jer im kontinuirano nude nasilne sadržaje, što dovodi do normalizacije nasilja. Stalna izloženost nasilnim sadržajima povećava toleranciju na nasilje i otupljuje kritičnost i emocije. I normalizacija nasilja u javnom prostoru, koji čine odrasle osobe, dovodi do toga da nasilje postaje prihvaćen i poželjan model ponašanja jer donosi pripadnost, status i vidljivost. Stručnjaci upozoravaju i da normalizacija nasilja u djetinjstvu povećava vjerojatnost nasilnog ponašanja u odrasloj dobi. Rizik od normalizacije nasilja je veći ako su djeca izložena i drugim nepovoljnim i rizičnim čimbenicima kao što su poremećena obiteljska dinamika i nasilni uzori, zlostavljanje i zanemarivanje, nedostatan roditeljski nadzor i bavljenje djecom te odgojna permisivnost. Osim u obitelji, i u školi je važno djecu učiti pozitivnim vrijednostima i ponašanju u zajednici te vještinama kao što su regulacija emocija, postavljanje granica i otpornost, suosjećanje, tolerancija, nenasilno rješavanje sukoba i poticanje razvoja odgovornosti. Potvrđeno je da programi razvoja socioemocionalnih kompetencija, ako su integrirani u

14 Škole nam takve događaje prijavljuju sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

školski kurikulum i provode se kontinuirano i sustavno, značajno smanjuju agresivnost i povećavaju empatiju te bi u školi trebali biti barem jednako važni kao i akademski sadržaji. Budući da se djeca sve manje druže „uživo“ i gube prostor za vježbanje socijalnih vještina u odnosu s vršnjacima, važno je i nadzirati vrijeme boravka na ekranima te poticati djecu na neposrednu interakciju kako bi razvila socijalne vještine i osjećaj povezanosti, čime bi se spriječila usamljenost koja vodi teškoćama s mentalnim zdravljem.

Kada je riječ o **djelovanju škole** nakon vršnjačkog nasilja, one najčešće poduzimaju brojne aktivnosti, pišu službene bilješke i obavljaju savjetodavne razgovore s djecom i roditeljima, izvješćuju druge institucije te ulažu značajan napor i vrijeme u reakcije na nasilje. Mjere se najčešće svode na pokušaj „gašenja požara“ nakon neželjenog ponašanja, kada je upitna pravodobnost, stručnost i primjerenost poduzetih aktivnosti, zbog čega, unatoč uloženom trudu, izostaju pozitivni ishodi i promjene. Često događajima pristupaju samo reaktivno i fragmentirano zanemarujući dugotrajno ponašanje učenika i cjelokupnu sliku odnosa među djecom te potrebu kontinuiranoga stručnog i preventivnog rada.

Sama reakcija nakon događaja dugoročno ne dovodi do učinka u sprječavanju nasilja. Za stvarni napredak nužno je prijeći s naglašeno reaktivnog na preventivni pristup jer ako želimo spriječiti nasilje, potrebno je smisljeno i kontinuirano preventivno djelovati. Za pojedino dijete je nužno planirati kontinuirane pojedinačne intervencije u okviru individualnog plana podrške, uz procjenu stanja i potreba, određivanje ciljeva i metoda stručnog rada te evaluaciju poduzetog. I na razini škole potrebno je sustavno planiranje i kreiranje učinkovite školske preventivne strategije. Kada je vršnjačko nasilje i drugi oblici PUP-a djece u pitanju, praksa pokazuje kako većina škola nema svijest o potrebi planiranoga, kontinuiranog i strukturiranog rada s djetetom, koje iskazuje teškoće u ponašanju i nasilno ponašanje. I obavljeni stručno-pedagoški nadzori su u pojedinim slučajevima utvrdili brojne propuste u stručnom postupanju škole prema pojedinom djetetu, ali i u izradi i provođenju preventivne strategije.

Jedna pritužba roditelja odnosila se na navodno relativiziranje vršnjačkog nasilja i ignoriranje ozbiljnosti situacije u razredu koje traje dulje vrijeme. Nadzor AZOO-a utvrdio je da postoji skupina djece koja se zadirkuju i neprimjerenom komuniciraju uz povremeno verbalno nasilje. Djelatnici su obavljali brojne savjetodavne i reaktivne razgovore nakon incidenata i ulagali znatan napor u rješavanje situacije uz izvješćivanje drugih institucija, no izostali su učinci poduzetih intervencija, zbog čega su roditelji bili ogorčeni. AZOO je utvrdio kako se pojedini događaji vrednuju kao sukobi te da se njihovo ponavljanje i kumulativni učinak nedovoljno prepoznaju kao toksična komunikacija i obrazac nasilja, da je izostalo planiranje i provođenje stručnih intervencija, nije bilo planova podrške i prevencije iako su ovakva ponašanja djece tražila preventivne intervencije. Školu su uputili da je uz primjenu propisa nužno načiniti planove podrške i praćenja djece s jasno definiranim potrebama, ciljevima i odgovornostima te evaluacijom učinaka, organizirati grupni rad na razini selektivne prevencije s učenicima u riziku, napraviti analizu odgojnih potreba razrednog odjela i pripremiti preventivni program za potrebe razreda. Zaključeno je kako će se samo kontinuiranim i planskim djelovanjem unaprijediti sigurnost učenika, povjerenje roditelja i kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa u cjelini.

Roditelji u pritužbama nerijetko navode da djelatnici škole relativiziraju i ignoriraju ozbiljnost nasilja, da zbog ugleda ustanove „zataškavaju“ vršnjačko nasilje ili da „pogoduju nasilniku“, da ne rade s djecom i ne obavještavaju roditelje o poduzetom, posebice kada nasilje i drugi oblici neprihvatljivog ponašanja pojedinog djeteta traju dulje vrijeme. Zbog izostanka učinka u rješavanju problema vršnjačkog nasilja dojma su da škole „ništa ne rade“, a pojedini svoje dijete urednog ponašanja prebacuju u drugu školu zbog nemogućnosti učinkovite zaštite. U pojedinim slučajevima nadzori su i potvrdili da škola, iako je poduzela brojne reaktivne aktivnosti, nije poduzela učinkovite i planske mjere i stručne intervencije ni u reakciji na nasilje ni u preventivnom djelovanju, zbog čega su ishodi izostali.

Uočava se i da je sustav tijekom postupanja više fokusiran na djecu počinitelje nego na djecu žrtve zanemarujući doživljaj i potrebe djeteta koje trpi nasilje. Iako stručnjaci moraju osigurati zaštitu prava i interesa svakog djeteta, pa i onog koje se ponaša nasilno jer je nerijetko riječ o djetetu koje odrasta u riziku i ugrožena su mu brojna prava i interesi, poruka o neprihvatljivosti nasilja i posljedicama mora biti nedvosmislena i jasna, kako u odnosu na djecu tako i u odnosu na roditelje, školu i cijelu zajednicu. Nužno je posvetiti pažnju i potrebama djeteta, koje je doživjelo neugodne doživljaje i emocije jer to iskustvo nerijetko ne može samostalno proraditi. Nužno je brinuti i o doživljaju roditelja jer pritužbe ukazuju da škole ovaj segment podrške zanemaruju. Osjećaj pravde, dovršenosti

i balansa je neophodan za boljitak pojedinca, ali i socijalni mir cijele školske zajednice. Škole izostanak jasnih poruka roditeljima djece koja trpe nasilje često opravdavaju zaštitom privatnih podataka drugog djeteta. Tada smo ih upozoravali da komunikacija s drugim roditeljima treba i može biti jasna i smislena i kada se štite podaci o drugom djetetu.

Izostanak ishoda i nedostatna i nejasna komunikacija s roditeljima je i u protekloj godini dovela do slučajeva grupnog pritiska i bojkota nastave roditelja koji ne žele svoju djecu slati u školu dok se učinkovitije ne riješi problem vršnjačkog nasilja. Nadzori su u takvim slučajevima nerijetko utvrdili da je riječ o nesnalaženju, slabostima, propustima i zakašnjelom i nedostatnom djelovanju odgojno-obrazovne ustanove u radu s djetetom, koje se ponaša nasilno i iskazuje i druge probleme u ponašanju. Više prijava ukazivalo je na nedostatne mjere rane detekcije i rane intervencije u radu s djecom koja iskazuju teškoće, nedostatnu međuresornu suradnju i aktivnosti svih razina prevencije. Utvrđeni su i propusti u radu s roditeljima, koji često nisu dobili pravovremene i jasne informacije o djelovanju škole. Škola nerijetko nije zauzela ni jasan stav o neprihvatljivosti određenog ponašanja, pa roditelji imaju dojam da škola ne poduzima potrebne mjere i „štiti nasilnike“. U slučajevima odluke roditelja da ne šalju djecu na nastavu škole smo upućivali na potrebu učinkovitijega stručnog djelovanja i komuniciranja te na intenziviranje međuresorne suradnje. Upućivali smo ih i na poduzimanje zakonskih mjera prema roditeljima prilikom neopravdanog izostanka djeteta s nastave i kršenja prava sukladno propisima.¹⁵

Svi roditelji imaju pravo i dužnost zaštititi svoju djecu te tražiti učinkovitije djelovanje sustava u sprječavanju i suzbijanju vršnjačkog nasilja. No ključni su ciljevi okupljanja roditelja i bojkota nastave te poruke koje se time šalju u javnost i medije. Ako su poruke agresivne i dovode do izlaganja, stigmatizacije i potiču na neprijateljsko ponašanje prema bilo kojem djetetu te na njegovo „izbacivanje“ iz škole, takvi skupovi i poruke krše prava i interese djece. Primjerene i opravdane poruke koje roditelji trebaju poslati su zahtjevi za unaprjeđivanje rada svih sustava na prevenciji vršnjačkog nasilja. Pri tome su dužni razmišljati i o svojoj odgovornosti u takvim slučajevima te pokazati empatičnost i zagovarati dobrobit sve djece.

Zaprimamo i prijave **nekritičnih roditelja**, koji ne prihvaćaju percepciju, upute i sugestije škole i inzistiraju na tome da je njihovo dijete žrtva nasilja kada to objektivno nije ili ne prihvaćaju da se njihovo dijete zbog različitih teškoća i rizika ponaša nasilno i treba intenzivniju podršku i jasnije usmjeravanje. Najčešće su duboko involvirani u vršnjačke odnose i događaje među djecom iako nemaju neposredan uvid u dinamiku odnosa i stvarne događaje. Iznose brojne prigovore na postupanje djelatnika škole, nepovjerljivi su prema njihovu radu i propituju sve poduzete mjere, omalovažavaju njihov rad pred djetetom, a pojedini su i nasilni prema djelatnicima. Prijavljuju školu za propuste i neprofesionalno postupanje i kada ih nema, što dokazuju provedeni nadzori u takvim slučajevima. Nezadovoljni su nadzorima, pa se odlučuju i na sudske postupke. Onemogućuju stručnim djelatnicima rad i razgovor s njihovim djetetom, što nema uporište ni u propisima ni u pravilima stručnog djelovanja. Sprječavaju učinkovito rješavanje sukoba i nasilja i ponovnu uspostavu odnosa među djecom. Sukobi zbog njihova neprimjerenog uplitanja dodatno eskaliraju, a često se prelijevaju i na roditelje djece i djelatnike. Tada djelatnike upozoravamo na nužno poduzimanje mjera za slučajeve kršenja prava djeteta.¹⁶

Zbog nezadovoljstva postupanjem škole pojedini roditelji angažiraju **odvjetnike** i uključuju ih u komunikaciju s djelatnicima škole i drugim tijelima. Angažiranje i dovođenje odvjetnika u školu ukazuje na duboko nepovjerenje pojedinih roditelja, objektivno ili subjektivno, u djelovanje sustava, koji po svojoj ulozi u društvu mora biti mjesto najsnažnije zaštite dobrobiti sve djece i u kojem su suradnja i povjerenje između djelatnika i roditelja temelj ostvarivanja prava i interesa djece. Primili smo i prijave tih odvjetnika, koji su fokusirani na interese klijenata koje zastupaju, a ne na zaštitu prava i interesa sve djece. Uočili smo da pojedini odvjetnici nemaju znanja o pravima i interesima djece te u borbi za interese svojih klijenata krše prava i interese drugog djeteta. Na potrebu stalne edukacije odvjetnika koji rade u predmetima u kojima se pojavljuju djeca Ured kontinuirano upozorava.

Slučajevi nasilja i ugroženosti djece uznemiravaju cijelu školsku i širu zajednicu te je nužno uključivanje drugih sustava i intenzivna **međuresorna suradnja** na koju obvezuju propisi.¹⁷ Načela i oblici međuresorne suradnje obvezuju

15 Riječ je o obvezama iz čl. 136. *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* te obvezama iz *Pravilnika o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*.

16 Sukladno *Pravilniku o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*.

17 Sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*.

sve dionike na zajedničko djelovanje, no uočili smo da suradnja na propisan način u velikom broju slučajeva nije realizirana. Škole smo u više navrata upozorili da svaki resor i institucija imaju svoje područje djelovanja te da škola i nakon prijave mora nastaviti kontinuirano stručno i preventivno djelovati. U slučaju ugroženosti djetetovih prava i interesa u obitelji nužno je da HZSR i škola intenziviraju suradnju kako bi međusobno podijelili ključne informacije u svrhu utvrđivanja rizičnih čimbenika, procjene rizika te poduzimanja mjera za zaštitu prava i interesa djeteta. Škole upućujemo i na redovito održavanje međuresornih sastanaka u svrhu planiranja intervencija.

Ponovno se pokazalo da pojedini **mediji** prilikom ukazivanja na vršnjačko nasilje, slučajeve pojedine djece, na inicijativu i dijeljenje informacija i/ili snimaka pojedinih neodgovornih roditelja, prikazuju neprimjereno i senzacionalistički. Time izazivaju neprimjerene reakcije i komentare građana nanoseći štetu djeci koja trpe i onoj koja se ponašaju nasilno. Iako je uloga medija neizostavna u ukazivanju na važne društvene teme kao što je i vršnjačko nasilje, upozoravali smo na potrebu obrade teme na način koji ne krši prava i interese bilo kojeg djeteta. Također smo upozoravali da mediji i nestručna javnost ne mogu i ne smiju rješavati pojedinačne slučajeve, koji zahtijevaju stručni pristup uza sveobuhvatnu zaštitu prava i interesa sve djece.¹⁸

I **udruge** koje se bave djecom imaju veliku odgovornost u primjerenome medijskom i javnom pristupu tematici vršnjačkog nasilja. Iako je opravdano ukazivati na vršnjačko nasilje kao na negativnu pojavu u društvu, pri tome se ne smije kršiti pravo nijednog djeteta na dostojanstvo i zaštitu privatnosti, koje su i vrijednosti zaštićene brojnim propisima. Udruge koje se bave djecom trebaju osvijestiti da, sukladno *Konvenciji o pravima djeteta*, svako dijete, pa i ono koje se nasilno ponaša, ima pravo na zaštitu dostojanstva i privatnosti te na stručnu pomoć i podršku. Na odgovornost medija i svih građana i udruga te potrebu da djeluju u skladu s propisima koji se odnose na zaštitu prava i interesa sve djece upozorili smo i u javnom priopćenju na našim mrežnim stanicama.¹⁹

Prevenција vršnjačkog nasilja obveza je svake škole, koja treba imati izrađenu preventivnu strategiju za rad s djecom, roditeljima i učiteljima. Školske strategije su i dalje neujednačene u načinu izrade i u primjeni. Uočava se svjesnost o potrebi preventivnih aktivnosti, no praksa ukazuje na nedovoljno znanja o prevenciji kao strukturiranoj i kontinuiranoj djelatnosti. U školama se provode i brojni nacionalni programi, a samo pojedine škole rade procjenu svojih potreba i provode posebne preventivne aktivnosti za djecu, roditelje i nastavnike.²⁰ Pojedine škole izrađuju strategiju i provode ju formalno, najčešće koristeći usluge vanjskih suradnika (policija, liječnici, obiteljski centri) i ne povezujući prevenciju sa stvarnim životom školske zajednice. Uočava se i relativno velik broj univerzalno preventivnih aktivnosti u školama za sve učenike, no nedostaje selektivne i indicirane prevencije za učenike u riziku i za one koji iskazuju probleme u ponašanju.²¹ Uočavaju se i mnogo življe preventivne aktivnosti u osnovnim nego u srednjim školama.

U osmišljavanju i koordiniranju preventivnih aktivnosti snažnu ulogu imaju djelatnici stručne službe, a za vršnjačko nasilje i PUP djece nužni su socijalni pedagozi i socijalni radnici koji su, osim za detekciju i intervencije, educirani i iz područja prevencijske znanosti. Poznato je, a i praksa to potvrđuje, da smislene, znanstveno utemeljene preventivne aktivnosti i programi s mogućnošću evaluacije ishoda smanjuju pojavu vršnjačkog nasilja. Praksa pokazuje da škole, koje prevenciji pristupaju sustavno i kontinuirano, učinkovitije reagiraju i kada do nasilja dođe. Cjelovit i integrirani pristup prevenciji, osim na smanjenje nasilja, utječe i na cjelokupno ozračje škole i doživljaj djece, roditelja i djelatnika da se problemi mogu riješiti. Podršku u preventivnim aktivnostima i edukaciji djelatnika školama mogu pružiti i sustav zdravstva i socijalne skrbi aktivnostima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Obiteljskog centra te udruga, koje dokazano i učinkovito rade s djecom, djelatnicima i roditeljima. Posebno je važno da u procjenu potreba razreda i škole i kreiranje preventivnih aktivnosti budu uključeni i učenici i na taj način neposredno ostvaruju svoja participativna prava.

Dio pritužbi roditelja odnosi se na **pedagoške mjere i sniženu ocjenu vladanja** djetetu za nasilno ponašanje. Veliki broj pedagoških mjera na koje roditelji upućuju prigovor prosvjetna inspekcija ukida obrazlažući odluku nepoštovanjem procedure. Roditeljima je nejasan i odnos između ocjene za vladanje i pedagoške mjere. Praksa pokazuje i nejednako postupanje u školama kod određivanja polazišne ocjene za vladanje, pa je nejasno koji je općenito smisao ocjenjivanja vladanja u školi i kako se ostvaruje povezanost s pedagoškim mjerama.

18 Više o tome u poglavlju *Djeca i mediji*.

19 <https://dijete.hr/hr/pravobraniteljica-za-djecu-objave-na-drustvenim-mrezama-ne-smiju-biti-na-stetu-djece/>.

20 Na to upućuje i *Protokol o postupaju u slučaju nasilja među djecom i mladima*.

21 O tome više u poglavlju *Djeca s problemima u ponašanju*.

U vrijeme pisanja izvješća na snagu je stupio izmijenjen i dopunjen *Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* na koji smo u javnom savjetovanju dostavili svoje mišljenje²². Između ostalog, preporučili smo preispitivanje i primjenu pedagoške mjere preseljenja u drugu školu, koja najčešće nije u interesu djeteta kojem se izriče, nego škole koja ga se želi „riješiti“. Preporučili smo i da škole prije izricanja pedagoških mjera intenzivnije i šire primjenjuju oblike restitucije kao odgovor na neprihvatljivo ponašanje djece. Jedna od najsnažnijih metoda restitucije je medijacija među djecom, koja daje izvrsne rezultate u radu s djecom i koju neke škole, koje imaju za to educirane djelatnike, i provode. O prijedlogu Ureda za restituciju u školama su detaljnije izvijestili i školski portali²³.

Novi *Protokol za postupanje u slučaju nasilja među djecom i mladima* u primjeni je od travnja 2024. Uvaženi su prijedlozi Ureda, koji se odnose na potrebu da obveznim postupanjem budu obuhvaćene i organizacije, institucije i udruge koje rade s djecom (sportske udruge, igraonice, odmarališta, kampovi i dr.). Prijave upućuju da odgojno-obrazovne ustanove prijavljuju slučajeve vršnjačkog nasilja sukladno obvezama iz *Protokola*. No uočava se nesigurnost u procjeni određenog ponašanja, pa pojedine škole učestalo prijavljuju i incidente i sukobe koji se trebaju rješavati stručnim intervencijama u okviru same škole. Budući da takve prijave opterećuju druge sustave nepotrebnim djelovanjem, škole smo u više slučajeva upućivali u njihove dužnosti, ovlasti, potrebu unaprjeđivanja stručnih kompetencija u svrhu adekvatne procjene događaja te iskazivanje jasnih i argumentiranih stajališta u odnosu na pritiske roditelja.

Sukladno novom *Protokolu*, nadležna tijela odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, pružatelja zdravstvene zaštite i policije dužna su imenovati koordinatora u svakoj županiji za aktivnosti vezane uz problematiku nasilja među djecom i mladima, a imenovani koordinator zadužen je za aktivnosti međuresorne suradnje vezane uz navedenu problematiku. No uočili smo da pojedina tijela i županije ne obavljaju propisane poslove i ne održavaju obvezne međuresorne sastanke četiri puta godišnje u svrhu unaprjeđenja zaštite djece i mladih u riziku od nasilja radi poduzimanja integriranih mjera i intervencija. U izvješću HZSR-a s objedinjenim podacima o djelovanju županijskih koordinatora i uočenim teškoćama u provedbi *Protokola* u praksi zaključeno je kako je za učinkovitiju provedbu dokumenta potrebno dodatno unaprijediti međuresornu suradnju, osigurati jasnije operativne smjernice za postupanje u pojedinim situacijama i kontinuirano jačati kompetencije stručnjaka u svim sustavima uključenim u zaštitu djece i mladih. Nadalje, da uspješna i dosljedna provedba ovisi i o ranoj procjeni rizika, o pravodobnom i koordiniranom postupanju svih uključenih sustava i institucija te osiguranju odgovarajućih stručnih i organizacijskih kapaciteta u svakome nadležnom resoru. Ured će u narednom razdoblju djelovati sukladno ovlastima kako bi se unaprijedila ova propisom regulirana i obvezna aktivnost. Nužno je i ostvariti suradnju s Vijećima za prevenciju u gradovima kako bi se koordinirale i unaprijedile zajedničke aktivnosti i područja praćenja u prevenciji neprihvatljivih oblika ponašanja.

U 2025. zatražili smo od MZOM-a da nam dostavi izvješće o provođenju *Akcijskog plana za prevenciju nasilja u školama* od 2020. do 2024. i ujedno uputili preporuku za žurno donošenje novog *Akcijskog plana* za naredno razdoblje. Prateći ranije provedbu dokumenta, uočeno je da dio ciljeva nije realiziran, a neki nemaju mjerljive ishode i podložni su različitom tumačenju. Na nedostatnu učinkovitost dokumenta upućivao je i sve veći broj prijava za vršnjačko nasilje u školama. MZOM nas je na upit izvijestio o svojim aktivnostima u povodu suzbijanja i sprječavanja vršnjačkog nasilja, no izvješće o provedbi *Akcijskog plana* po ciljevima i zadacima te jasnu obavijest o izradi novog za naredno razdoblje nismo zaprimili, čime se dokument pokazao nerelevantnim i neučinkovitim.

Pozitivno je da su neke jedinice regionalne i lokalne samouprave odlučile donijeti svoje akcijske planove za prevenciju vršnjačkog nasilja prepoznavši time vlastite dužnosti i obveze u poduzimanju mjera u prevenciji ove pojave u zajednici.²⁴ U takvim slučajevima važno je izmjeriti postignute učinke i ishode poduzetih aktivnosti u području smanjenja vršnjačkog nasilja, inače neće biti poznata korist donesenog dokumenta za zajednicu.

Na važnost borbe protiv vršnjačkog nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama ukazuju i brojne kampanje i javne aktivnosti te aktivnosti stručnjaka na stručnim skupovima u kojima su sudjelovali i djelatnici Ureda. Sudjelovali smo i na tematskoj sjednici Odbora za obitelj, mlade i sport Hrvatskog sabora na kojoj su sudjelovali predstavnici tijela državne uprave, stručnjaci i saborski zastupnici i na kojoj su doneseni zaključci o potrebi unaprjeđivanja prevencije na svim razinama.

22 O tome više u poglavlju *Obrazovna prava* i u poglavlju *Preporuke*.

23 <https://www.srednja.hr/zbornica/pravobraniteljica-predlaze-ublazavanje-kazni-za-ucenike-i-uvodenje-restitucije-evo-sto-to-znaci/>.

24 Jedan od planova je Akcijski plan za prevenciju vršnjačkog nasilja u Gradu Zagrebu od 2024. do 2026., <https://www1.zagreb.hr/sluzbeni-glasnik/#/app/akt?id=214cea6e-a714-4323-89d5-6c54aa862aa0>.

Za **nasilje odraslih nad djecom u školi** primili smo 37 prijava i obavijesti te još šest za neetično postupanje učitelja s elementima nasilja. Primili smo i 15 prijava i obavijesti škole za seksualno uznemiravanje i zlostavljanje učenika, od kojih su se pojedine pokazale neutemeljene, a za većinu ostalih izvidi su u tijeku.²⁵ Najveći broj prijava odnosi se na ponašanje učitelja, strukovnih učitelja, djelatnika stručne službe i ravnatelja, a ostale se odnose na druge djelatnike – zaštitare, spremačice, domare i pomoćnike u nastavi. Primili smo i šest prijava za nasilje drugih odraslih osoba u školi, a najčešće je riječ o roditeljima i osobama zatečenim u prostorima koje koriste škole (dvorane) i osobama na školskim ekskurzijama.

Najčešće prijave odnose se na **neprimjerenu i neetičnu komunikaciju** djelatnika, koja graniči s verbalnim nasiljem. Pojedine pritužbe pokazale su se neutemeljenima ili nisu sa sigurnošću potvrđene. Pojedini roditelji prijavljuju i grubu komunikaciju i pritisak da djeca priznaju nešto što nisu počinila, prijetnje da će završiti u domu i slično. Težinu neprimjerenoj komunikaciji s djecom daje dugotrajnost, učestalost i upornost ovakvog ponašanja učitelja i nakon više pritužbi roditelja ravnateljima. U takvim ponovljenim slučajevima su se ravnatelji najčešće odlučivali na prijave drugim tijelima²⁶, a obavljani su i stručno-pedagoški nadzori.

Pojedine pritužbe za **verbalno nasilje i fizičko kažnjavanje učitelja i nastavnika** (vikanje, vrijeđanje i omalovažavanje djeteta, izrugivanje, potezanje za kosu, uši i tijelo, udaranje, guranje, gađanje raznim predmetima) pokazale su se utemeljenima, a škole su o tome obavijestile druga tijela.²⁷ Ravnatelji su nerijetko za udaljšavanje djelatnika iz rada s djecom čekali ishode postupanja policije i državnog odvjetništva u povodu kaznene prijave. Ured je u više navrata upozoravao odgojno-obrazovne ustanove na potrebu žurnog djelovanja u zaštiti djece od ugrožavajućeg ponašanja djelatnika, neovisno o kaznenom postupku, i na primjenu *Zakona o radu*. Takve djelatnike potrebno je žurno udaljiti iz rada s djecom bez obzira je li riječ o seksualnom²⁸ ili nekome drugom nasilju i neprimjerenom ponašanju.²⁹

Primili smo i više obavijesti škola u povodu primjene *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja* zbog sumnje na **različite oblike seksualnog nasilja djelatnika škole**, najčešće spolnog uznemiravanja.³⁰ Primili smo i pritužbe roditelja zbog nedoličnog ponašanja i seksualnih aluzija muških prosvjetnih djelatnika (neukusni komplimenti djevojčicama, neprimjereni intimni razgovori s djecom, pokazivanje svoga donjeg rublja djeci, dodirivanje po rukama i kosi i nedovoljan fizički razmak tijekom razgovora). Roditelji navode da u pojedinim školama ovo ponašanje traje godinama, a samo neke škole su ga prijavile nadležnim institucijama. U pojedinim školama djelatnici su najčešće samo upozoreni na potrebu primjerene komunikacije s djecom.

U jednom slučaju majka je prijavila seksualno nasilje jer je stručni suradnik s djetetom u srednjoj školi razgovarao o njegovoj spolnoj orijentaciji i seksualnom ponašanju, što je doživjela kao seksualno nasilje. Policija nije mogla potvrditi elemente kaznenog djela i obavijest je dostavila Državnom odvjetništvu na odlučivanje.

Zaprimamo i pritužbe zbog **nasilja i prijetnji roditelja** prema drugoj djeci i djelatnicima u prostorima škole i oko nje, a dio se odnosi i na neprimjerenu komunikaciju i podjelu privatnih informacija u roditeljskim i razrednim grupama na *Viberu* i *WhatsAppu*. U pozadini takvog ponašanja najčešće su sukobi i nasilje među djecom te nezadovoljstvo radom školskih djelatnika. U takvim slučajevima upozoravali smo škole da su dužne djeci, koja su takvo nasilje doživjela ili mu svjedočila, pružiti stručnu pomoć i podršku. Isticali smo i da **škola nema mehanizme kojima bi mogla intervenirati u odnos između roditelja, ali može poduzeti mjere s ciljem njihova osvješćivanja o važnosti tolerancije i mirnog rješavanja sukoba u interesu djece. Škole moraju informirati roditelje čemu služe razredne grupe na raznim platformama ili društvenim mrežama i upozoriti na neprihvatljivost omalovažavanja, klevetanja ili bilo kojega drugog oblika neprihvatljivog ponašanja, neovisno o tome proziva li se dijete ili odrasla osoba. Roditelje treba upozoriti i na potencijalnu kažnjivost takvih postupaka** i informirati ih da su o njihovu ugrožavajućem ponašanju dužni izvijestiti druga tijela sukladno propisima.

Ove godine primili smo pet prijava za **nasilje djece nad odraslim osobama** u školi, koje se odnose na verbalno i fizičko nasilje učenika prema učiteljima i pomoćnicima u nastavi. Riječ je o djeci s TUR-om i PUP-om. Škole su nam

25 O tome detaljnije govorimo u poglavlju *Zaštita od spolnog iskorištavanja i zlouporabe*.

26 Sukladno *Pravilniku o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*.

27 Vidi prethodno.

28 Udaljšenje djelatnika osumnjičenog za seksualno nasilje i prije pokretanja kaznenog postupka regulira *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, a za ostale oblike nasilja to nije slučaj.

29 O tome više u poglavlju *Obrazovna prava*.

30 O tome više u poglavlju *Zaštita od spolnog iskorištavanja i zlouporabe*.

slale upite o postupanju u takvim slučajevima, iskazali nesnalaženje i želju da zaštite prava i interese djece, ali i prava djelatnika na zaštitu od nasilja. Upućivali smo na to da je u ovakvim slučajevima nužno intenzivno međuresorno djelovanje i postupanje sukladno propisima. S djetetom s teškoćama potrebno je raditi u skladu sa smjernicama stručnog djelovanja, posebice u odnosu na određivanje primjerenog oblika školovanja i sveobuhvatne skrbi.

2.1.4.3. ZANEMARIVANJE I NASILJE U DRUGIM USTANOVAMA I OSTALO NASILJE

Za zanemarivanje u ustanovama primili smo pet prijava, a riječ je o domovima za djecu (sada CPUZ), PU HZSR-u i udomiteljskoj obitelji. Izvješća ustanova nisu potvrdila zanemarivanje, no upućuju na slabosti sustava socijalne skrbi u ostvarivanju prava i interesa djece bez adekvatne roditeljske skrbi i one s problemima u ponašanju, o čemu opširnije pišemo u drugim poglavljima.³¹

Za nasilje u domovima primili smo 22 prijave i obraćanja institucija, 14 za vršnjačko nasilje, a osam za nasilje djelatnika nad djecom. Najviše prijava odnosi se na domove socijalne skrbi (CPUZ-i) za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i onu s PUP-om te na centre za odgoj i obrazovanje djece s TUR-om. Nekoliko prijava odnosilo se na nasilje u učeničkim domovima. Saznanja o raširenome vršnjačkom nasilju u domovima dobivali smo i iz drugih prijava, koje se odnose na djecu koja borave u ustanovama socijalne skrbi.

Primili smo 11 obavijesti za vršnjačko nasilje u ustanovama, koje se odnosi na **seksualno nasilje među djecom**, o čemu su nas ustanove obavijestile sukladno obvezama iz *Protokola o postupnji u slučaju seksualnog nasilja*. Propisane obveze iz *Protokola*, bolja evidencija događaja i obveza postupanja dovele su i do bolje detekcije slučajeva i sustavnije reakcije nakon događaja. Ovakav pristup dovodi i do jasnijeg uvida u učestalost, razmjere i pojave oblike seksualnog nasilja među djecom, koja se nalaze u ustanovama. Saznanja bi trebala dati i jasniji smjer preventivnog i tretmanskog djelovanja u radu s ovom djecom.

Obavijesti upućuju na raširenost seksualnog nasilja, bilo da je riječ o djeci približno iste dobi i nezrelih za stupanje u spolne odnose, u kojima se nerijetko pojavljuju i oblici prisile, ili o tome da znatno starija djeca seksualno zlostavljaju mlađu djecu. Ustanove djeluju reaktivno sukladno propisima, poduzimaju mjere izvješćivanja drugih tijela i razgovaraju s djecom. Zbog zaštite djeteta žrtve, dijete počinitelj najčešće se žurno premjesti u drugu ustanovu, no zbog odbijanja premještaja i/ili nedostatka adekvatnih ustanova, premještaj ponekad izostaje ili se ne realizira odmah, pa se djeca svakodnevno viđaju. U jednom slučaju saznali smo da je kazneno neodgovoran počinitelj žrtvu u blagovaoni naknadno fizički napao jer ga je prijavila za silovanje. Tek nakon tog incidenta premješten je u drugu ustanovu. Učestalo seksualno nasilje među djecom upućuje na nedostatne mjere i aktivnosti ustanova u nadzoru djece, tretmanu i provođenju preventivnih aktivnosti.

Za fizičko i psihičko nasilje među djecom u ustanovama ne zaprimamo velik broj pritužbi, no iz drugih prijava i u razgovoru s djecom saznajemo da je vršnjačko nasilje njihova svakodnevica i gotovo normalizirana pojava. Budući da često koriste nasilne obrasce komunikacije koji provociraju sugovornike, neka djeca su istovremeno i žrtve i počinitelji. Nasilje često ne prijavljuju djelatnicima bojeći se osвете vršnjaka ili zbog nepovjerenja u zaštitu djelatnika. Saznanja o fizičkom nasilju s vidljivim ozljedama djelatnici prijavljuju drugim tijelima sukladno propisima, no na verbalno nasilje gotovo nema reakcije jer je učestalo i svakodnevno. Nažalost, u ustanovama izostaje i strukturirana i sustavna prevencija svih oblika nasilja, intervencije temeljene na znanju o traumi i tretmanski programi za specifične probleme u ponašanju, kontrolu ljutnje i učenje nenasilnog rješavanja sukoba i prihvatljivih obrazaca ponašanja.

Obavijesti o nasilnom ponašanju maloljetnika prema djeci i djelatnicima sa zamolbom za pomoći dostavljaju nam pojedine ustanove u kojima se nalaze djeca s PUP-om. Nasilje čine maloljetnici – višestruki počinitelji kaznenih djela koje je Sud za mladež³² privremeno smjestio u dom socijalne skrbi za vrijeme trajanja kaznenog postupka izbjegavajući primjenu istražnog zatvora. Ovi maloljetnici svojim ponašanjem značajno remete dinamiku rada u odgojnoj skupini, a odgajatelji zbog ograničenih mogućnosti postupanja u takvim slučajevima nasilje nerijetko nisu u mogućnosti spriječiti.³³

Primili smo desetak prijava za **fizičko, psihičko i seksualno nasilje djelatnika domova socijalne skrbi i učeničkih domova** nad djecom. Uočava se da dio prijava podnose anonimni podnositelji. Većina prijava nije potvrđena, a za pojedine su izvidi u tijeku. Pojedine ustanove socijalne skrbi nerado pokreću službene postupke prema

31 Detaljnije o tome govorimo u poglavlju *Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb* i poglavlju *Djeca s problemima u ponašanju*.

32 Sukladno *Zakonu o sudovima za mladež*.

33 O tome više govorimo u poglavljima *Zaštita prava djece u sukobu sa zakonom* i *Djeca s problemima u ponašanju*.

djelatnicima, čak i kada je utvrđeno da neprimjereno komuniciraju s djecom ili ih fizički kažnjavaju te nisu dovoljno odlučne u utvrđivanju i sankcioniranju takvog ponašanja. Djelatnicima se, ponekad i više puta, izriču najblaže mjere sukladno *Zakonu o radu*, pa oni i dalje nastavljaju raditi s djecom. Primili smo i nekoliko prijava djece (maloljetnika) za nasilje pravosudne policije u odgojnom zavodu. UZSP nas je izvijestio da su pojedina postupanja pravosudne policije bila utemeljena na propisima, a u pojedinim slučajevima djelatnici su stegovno tretirani i udaljeni s posla.

Prijave i obavijesti ukazuju na to da je u domovima, u kojima su smještena djeca s TUR-om, PUP-om ili kombiniranim teškoćama, prisutno **fizičko i psihičko nasilje djece prema odraslima**. Ustanove o fizičkom nasilju obavještavaju tijela sukladno propisima, a za verbalno to rijetko čine procjenjujući da to nije u interesu djeteta.

Za nasilje **u ostalim institucijama i na drugim mjestima** primili smo 90 prijava, što je za trećinu više nego u prošloj godini. Prijave se odnose na verbalno, fizičko i seksualno³⁴ nasilje među djecom te odraslih osoba nad djecom na raznim mjestima. Od toga se 21 prijava odnosi na vršnjačko, a 69 prijava na nasilje odraslih osoba. Nasilje se odvija na javnim površinama i u gradskim naseljima, na cesti, u javnom prijevozu i na kolodvorima, u ugostiteljskim objektima, u prostorima sportskih klubova i dvoranama, na bazenima i na drugim mjestima, kao i za vrijeme bjegova djece iz ustanova.

Česti su slučajevi nasilja u kojima **roditelji** reagiraju nasilno prema drugom djetetu u situaciji vršnjačkih sukoba i nasilja. U takvim je slučajima postupala policija i počinitelji su bili sankcionirani. Pratili smo i slučaj ni s čim izazvanog teškog fizičkog ozljeđivanja djeteta od više alkoholiziranih odraslih osoba u noćnom izlasku te slučajeve u kojima su u nasilnim sukobima odraslih osoba stradavala i djeca, čak i od vatrenog oružja. Bavili smo se i prijavama za verbalno nasilje vozača u javnom prijevozu u kojima smo upućivali prijevoznike kako je nužno da svoje djelatnike upozore na potrebu primjerene komunikacije s djecom.

Prijave ukazuju na to da je policija nerijetko događaje verbalnog i lakšega fizičkog nasilja odraslih nad djetetom procijenila kao prekršaj narušavanja javnog reda i mira zbog čega su roditelji djeteta žrtve bili nezadovoljni. U takvim slučajevima upozoravali smo da banaliziranje nasilja s jasnim počiniteljem i žrtvom ne pridonosi generalnoj ni specijalnoj prevenciji i da nasilje ima veću težinu i posljedice od kršenja javnog reda i mira. Svako nasilje nad djecom treba oštro kažnjavati u svrhu njegova suzbijanja i sprječavanja.

Primili smo dvadesetak prijava za vršnjačko nasilje u **sportskim klubovima**. Riječ je o verbalnom i fizičkom i nasilju među djecom te odraslih osoba nad djecom. Saznajemo za slučaj **vršnjačkog nasilja**, koje se dogodilo tijekom natjecanja školskih sportskih društava, a sankcija je, osim učeniku počinitelju nasilja, neopravdano izrečena i cijeloj njegovoj školi, čime su oštećeni svi učenici koji vrijedno treniraju i spremaju se za školska sportska natjecanja. Pratili smo i slučajeve u kojima su sportski klubovi izricali sankcije (suspenzije i isključenje iz kluba) djeci zbog sudjelovanja u vršnjačkom nasilju izvan klupskog okruženja. Osim što ukazuju na nesnalaženje sportskih djelatnika u postupanju u slučajevima nasilja među njihovim članovima, ovi slučajevi ukazuju i na izostanak preventivnog i pedagoškog pristupa u radu s djecom te na nepoznavanje obveza utemeljenih na *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*, koje se odnose i na sportske klubove.

Mnogo je pritužbi koje se odnose na **nasilno i zlostavljajuće ponašanje trenera u radu s djecom**. Većina se tih prijava odnosi na psihičko i verbalno nasilje te na sumnju na fizičko nasilje. Pratili smo i slučajeve nasilja odraslih osoba u sportu u kojem se u vršnjački sukob svojim nasilnim ponašanjem uključio i roditelj, a kojem su u odnosu na djecu naknadno bile izrečene mjere opreza. Pratili smo i slučaj vezan uz fizički obračun odraslih osoba na tribinama tijekom održavanja dječje utakmice, a koji je rezultirao teškim tjelesnim povredama jednog od sudionika incidenta. Nesporno je da su pritom djeca svjedočila izuzetno traumatičnim scenama verbalnog i fizičkog sukoba roditelja te neprimjerenom i nasilnom navijanju, kojem nije mjesto u sportu. Na seksualno nasilje trenera koje je doživjela kao maloljetna, informirala nas je sada punoljetna osoba. Ovisno o sadržaju prijave, koja ukazuju na nasilje u sportu, informiramo nadležne policijske uprave, samostalni sektor sportske inspekcije MINTS-a, nekada i Sportski savez te Državno odvjetništvo ili o mogućnostima zaštite interesa djece informiramo podnositelje.³⁵

Prijave ukazuju i na **različite oblike seksualnog nasilja odraslih muškaraca**, kojem su izložene najčešće djevojčice na brojnim mjestima. Riječ je o seksualnom uznemiravanju i bludnim radnjama, pokušajima prisile na spolni odnos, spolnom odnosu s djetetom mlađim od 15 godina i o silovanju. Počinitelji su nepoznati muškarci, obiteljski prijatelji roditelja ili nešto starije maloljetne ili punoljetne osobe s kojima su djevojčice bile u prijateljskoj ili emocionalnoj

34 O tome više govorimo u poglavlju *Zaštita od spolnog iskorištavanja i zloporabe*.

35 O tome više govorimo u poglavlju *Djeca koja se bave sportom*.

vezi. Nasilje u emocionalnim vršnjačkim vezama nije potvrđeno u svim slučajevima, a za ostalo se provode izvidi ili kazneni postupci. Pojedine prijave odnose se i na seksualne odnose među vršnjacima mlađima od 15 godina, koji su se upoznali na ekskurzijama ili na drugim mjestima. Dio saznanja o nasilju do kojih su došli u razgovoru s djecom uputile su nam škole sukladno propisima.³⁶ Posebno je zabrinjavajuće nasilje i najteža seksualna kaznena djela odraslih muškaraca na štetu djevojčica i dječaka za vrijeme bijega iz ustanove socijalne skrbi.³⁷ Djeca u bijegu su u visokom riziku da postanu žrtve svih zlouporaba odraslih osoba.

Od 69 prijava za nasilje odraslih nad djecom na javnim površinama i objektima trećina se odnosi na **nasilje susjeda nad djecom**. Dio prijava upućuje na dugotrajne susjedske sukobe među odraslim osobama, pri čemu se djeca koriste kao sredstvo u rješavanju međusobnih sporova. U pojedinim prijavama roditelji su djecu prikazivali kao žrtve nasilja iako je utvrđeno kako je riječ o sporovima vezanima uz imovinske odnose, buku i slične okolnosti. Uočeno je i da obiteljski, najčešće imovinski sukobi, kao i susjedski odnosi narušeni dugotrajnim konfliktima često rezultiraju anonimnim prijavama zbog sumnje na zanemarivanje djece ili obiteljsko nasilje. Za većinu anonimnih prijava utvrđeno je da nisu osnovane.

Evidentirani su i susjedski sukobi zbog neovlaštenog snimanja putem nezakonito postavljenih nadzornih kamera i mobilnih uređaja, uz neovlašteno korištenje tako pribavljenih snimki. Takve prijave prosljeđene su nadležnoj policijskoj postaji i AZOP-u.

Prijave ukazuju na nedovoljno učinkovito regulirano područje zajedničkog stanovanja i na nedovoljno odlučnosti da se pojedinci sankcioniraju zbog ponašanja kojim svakodnevno ometaju život i mir drugih osoba, uključujući i djecu. Smatramo da je u ovakvim situacijama nužno sustavno i koordinirano djelovanje policije, zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi s ciljem pružanja pomoći osobama koje iskazuju rizična ponašanja, ali i osiguravanja učinkovite i trajne zaštite djece i drugih osoba od mogućih težih ugroza.

U prošloj godini bavili smo se i nasiljem koje su na ulici počinile **grupe djece prema odraslim osobama** nanijevši im u pojedinim slučajevima i teške tjelesne ozljede. Policija je postupala i pojedini kazneno odgovorni maloljetnici upućeni su u istražni zatvor te je pokrenut kazneni postupak. Za kazneno neodgovorne obavijest je dostavljena nadležnom HZSR-u na daljnje postupanje.

U odnosu na prošlu godinu postupali smo u dvostruko više slučajeva zbog **vršnjačkog nasilja na javnim površinama i objektima** (ulica, igralište, park, bazen i drugo). Djeca su se najčešće poznavala iz škole, no bilo je slučajeva fizičkog nasilja vršnjaka koji se nisu poznavali. Zabrinjavajući su slučajevi djece koja se u grupi ponašaju nasilno prema vršnjacima u pojedinim gradskim četvrtima. Na ove događaje ukazivali su građani, zabrinuti za sigurnost u lokalnoj zajednici zbog djelovanja „maloljetničkih bandi“. Policija i HZSR, kojima smo se obratili u svim slučajevima i gradovima, potvrdili su nasilne incidente, no negirali su organiziranje djece u skupine s ciljem nasilnog i kažnjivog ponašanja. Izvješća koja smo zaprimili navode da djeca koja se ponašaju nasilno odrastaju u rizičnim uvjetima i iskazuju probleme u ponašanju, a mjere koje je poduzimalo više sustava nisu dovele do pozitivnih pomaka u njihovu ponašanje, što ukazuje na potrebu učinkovitijih mjera zaštite prava i interesa djece koja odrastaju riziku, u svim sustavima.³⁸

Mediji su izvješćivali i o neprimjerenom ponašanju i prijetnjama djece i maloljetnika u kontekstu ideološke, sportske i nacionalne pripadnosti. Tako smo postupali u slučajevima sportskih događaja u kojima su sudjelovala djeca iz Republike Srbije i prijetnji koje su im uputile maskirane mlade osobe. Policija je žurno reagirala na ovakve događaje i poduzela mjere za zaštitu djece potencijalnih žrtava i mjere za utvrđivanje kažnjivih ponašanja u skupinama maloljetnika.

36 Sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

37 O tome više govorimo u poglavlju *Djeca s problemima u ponašanju*.

38 O djeci s problemima u ponašanju više govorimo u zasebnom poglavlju.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE

- Educirati javnost o dječjim pravima; kontinuirano provoditi edukativne kampanje i preventivne aktivnosti za djecu i odrasle o neprihvatljivosti nasilja nad djecom i njegovoj štetnosti za razvoj djece.
- Senzibilizirati širu javnost za prijavljivanje nasilja ili sumnje na nasilje nad djecom.
- Svako nasilje potrebno je jasno i nedvojbeno zaustaviti te ukazati na njegovu štetnost i neprihvatljivost.
- Kontinuirano educirati stručnjake, koji rade s djecom, o dječjim pravima i o primjerenom postupanju prema djeci.
- Unaprijediti zaštitu djece od svih oblika vršnjačkog nasilja u školama, ustanovama socijalne skrbi i drugim ustanovama, poboljšati preventivne mjere i učinkovitije reagirati na nasilje.
- Unaprijediti zaštitu djece da se u odgojno-obrazovnom sustavu i sustavu socijalne skrbi odlučnije i snažnije zalažu u zaštiti djece od svih oblika nasilja od vlastitih djelatnika; osumnjičenima za kaznena djela s elementima nasilja na štetu djece potrebno je onemogućiti daljnji kontakt s djecom i prije pravomoćnosti optužnog akta.
- Unaprijediti zaštitu djece od svih oblika nasilja odraslih osoba na javnim površinama i drugim mjestima.
- Unaprijediti zaštitu djece od nasilja osoba s duševnim smetnjama i drugim teškoćama mentalnog zdravlja.
- Osigurati integrirani pristup i pravovremeno postupanje te unaprijediti međuresornu suradnju (obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo, policija, pravosuđe) u cilju zaštite prava i dobrobiti djece izložene nasilju i zanemarivanju u obitelji, u školi, u ustanovama u kojima se nalaze djeca i na svim drugim mjestima.
- Osigurati primjenu protokola, koji se odnose na nasilje nad djecom i među djecom i mladima, i evaluirati učinke.
- Unaprijediti temeljno obrazovanje učitelja i nastavnika te osigurati dodatne edukacije za područje prevencije nasilja kako bi provodili preventivnu strategiju utemeljenu na procjeni potreba konkretne odgojno-obrazovne ustanove.
- Educirati djelatnike škola i o načinu komunikacije s medijima u slučaju nasilja u školi.
- Osigurati dovoljan broj različitih stručnih suradnika u stručnoj službi u svakoj školi.
- Omogućiti zapošljavanja i socijalnih radnika u školama kao stručnih suradnika i članova stručnog tima s obzirom na to da su educirani za rad s djecom, obiteljima i lokalnom zajednicom. Socijalni radnici u školi mogu postupcima rane procjene rizika preventivno, ali i koordiniranim intervencijama s drugim sustavima (zdravstvenim i socijalnim) odgovoriti na potrebe zaštite djece i mladih, koji su izloženi zanemarivanju, zlostavljanju i nasilju u obitelji, vršnjačkom nasilju, koji su u sukobu sa zakonom ili imaju visoki rizik za socijalno isključivanje.
- Osigurati kvalitetne i na dokazima utemeljene preventivne programe u školama u suradnji sa sustavom zdravstva i socijalne skrbi.
- Osigurati integrirani pristup, ranu procjenu rizika i ujednačena postupanja škola kod pojave nasilja.
- Osigurati sudjelovanje djece u kreiranju preventivnih strategija u svim ustanovama u kojima borave djeca.
- Unaprijediti rad na prevenciji spolnog uznemiravanja i drugih oblika neprihvatljivog ponašanja među vršnjacima u sustavu odgoja i obrazovanja i sustavu socijalne skrbi.
- Provoditi dodatne edukacije za odgojno-obrazovne i ostale djelatnike u odgojno-obrazovnoj ustanovi, učenike i roditelje s ciljem pravovremenog prepoznavanja i suzbijanja nasilja među djecom i mladima.
- U školi izraditi individualni plan podrške djetetu koje je pretrpjelo nasilje i individualni plan postupanja za dijete koje je nasilje počinilo osiguravajući integrirani pristup i međuresornu suradnju.
- Osigurati kontinuirani rad s počiniteljima i žrtvama nasilja i njihovim roditeljima.

2.2. Prava djece kao članova društvene zajednice

U ovom području zaštite dječjih prava primili smo 47 prijava koje su se odnosile na 48 djece. O aktivnostima Mreže mladih savjetnika i Foruma mladih 16+, kao i susretima s djecom u kojima ostvaruju participativna prava³⁹ govorimo u posebnom poglavlju.⁴⁰ U susretima sa stručnjacima i sudjelovanjem u projektima civilnog društva i akademske zajednice aktivno zagovaramo pravo djeteta na sudjelovanje/participaciju.

Iako zaštita djece nije suština koncepta djeteta kao aktivnog člana društvene zajednice, najviše pritužbi dobivamo radi **zaštite djece od potencijalno štetnih informacija** (36). Obraćaju nam se odrasli koji su procijenili da pojedini sadržaji iz djetetova okruženja, teme ili poruke nisu primjereni za djecu, mogu utjecati loše na njih ili da su u njima djeca korištena u ostvarivanju ciljeva odraslih.⁴¹ U slučaju izloženosti djeteta sadržaju koji ne razumije ili mu izaziva nelagodu, a do čega može doći kretanjem djeteta u javnom prostoru, od odraslih očekujemo da djetetu na način koji je primjeren njegovoj dobi i zrelosti objasne značenje i smisao tog sadržaja te mu daju priliku za postavljanje pitanja i razgovor.

Samo u dvama slučajevima obratila su nam se djeca, koja su se pozvala na svoje pravo na izražavanje mišljenja/sudjelovanje u postupcima koji se odnose na obiteljsko-pravna pitanja i na igru s vršnjacima na javnoj površini. Iako u komunikaciji s institucijama i s djecom primjećujemo pozitivne pomake u smislu postojanja svijesti o pravu djeteta na sudjelovanje/participaciju i o potrebi aktivnog uključivanja djece u procese donošenja odluka koje se na njih odnose, dostupna istraživanja, rasprave u kojima sudjelujemo i mali broj pritužbi u ovom području potvrđuju kako kao društvo još uvijek nedovoljno poznajemo i razumijemo ovo djetetovo pravo. Tomu svakako pridonosi činjenica da odrasli uopće nisu u dovoljnoj mjeri educirani za rad s djecom na ostvarivanju njihovih participativnih prava.

Zaprimali smo pritužbe zakonskih zastupnika djece vezano uz **upis maloljetne djece u vojnu evidenciju**, odnosno činjenicu da se u postupku uvođenja djece u vojnu evidenciju pozivi dostavljaju djetetu osobno, a ne putem njegova zakonskog zastupnika. Imajući u vidu UN-ovu *Konvenciju o pravima djeteta* i pozitivne propise na snazi, pravobraniteljica za djecu uputila je Ministarstvu obrane preporuku da se u postupku dostave poziva za uvođenje maloljetnika obveznika u vojnu evidenciju primjenjuju odredbe *Zakona o općem upravnom postupku*, i to na način da se dostava poziva izvršava dostavom zakonskom zastupniku djeteta s obzirom na to da u upravnom postupku procesne radnje u ime i za račun djeteta poduzimaju njegovi zakonski zastupnici⁴².

Uoči **izbora za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** na mrežnoj stranici Ureda objavili smo priopćenje s preporukom⁴³, kojom smo pozvali aktere kampanja na poštovanje dječjih prava. Pritom smo istaknuli da uključivanje djece u aktivnosti izborne kampanje smatramo neprimjerenim jer ona trebaju biti slobodna od bilo kakvih političkih i ideoloških pritisaka, osobito imajući u vidu činjenicu da nemaju glasačko pravo. U svojim izbornim programima političari trebaju biti usmjereni na dobrobit djece na način da ponude rješenja koja će svakom djetetu omogućiti ostvariti vlastita prava u najvećoj mogućoj mjeri, a ne koristiti djecu kao dekoraciju u svojoj kampanji. Građane smo pozvali da sumnje na kršenje dječjih prava prijave Državnom izbornom povjerenstvu (DIP), kojem se prijavljuju i ostale nepravilnosti u provođenju izbora i koje može izreći upozorenje kandidatima ili strankama. O objavljenom priopćenju i preporukama obavijestili smo DIP sa zamolbom da ih podijeli na svojim mrežnim stranicama uz ostale objavljene važne informacije o lokalnim izborima u 2025. U odgovoru na zamolbu DIP nas je izvijestio kako *Zakon o lokalnim izborima*⁴⁴ ne propisuje da se za provedbu lokalnih izbora imenuje Etičko povjerenstvo te da za lokalne izbore nije primjenjiva naša preporuka da se prijave sumnje na povrede prava djece tijekom izborne kampanje dostavljaju DIP-u. Ovu situaciju vidimo kao pravnu prazninu kada je u pitanju zaštita prava i interesa djece u izbornim kampanjama za lokalne izbore u RH. Stoga smo Hrvatskom saboru i Ministarstvu

39 Pravo djece na sudjelovanje ili participaciju je djetetovo pravo na slobodno iznošenje mišljenja o svim pitanjima koja ga se tiču, pogotovo tijekom donošenja odluka koje utječu na njegov život. U komunikaciji s djecom i javnošću često jednoznačno koristimo izraze *sudjelovanje* i *participacija*, pri čemu mislimo na participativna prava djece propisana UN-ovom *Konvencijom o pravima djeteta*.

40 Poglavlje *Dječje sudjelovanje*.

41 Više o ovim pritužbama govorimo u poglavlju *Neprimjereni oglašavanje*, a u vezi sa sadržajima u javnim medijima, koje se odnose na neprimjereni sadržaj, više izvještavamo u poglavlju *Mediji i zaštita dječjih prava*.

42 Više o tome u poglavljima *Preporuke* i *Normativne aktivnosti*.

43 <https://dijete.hr/hr/preporuka-pravobraniteljice-za-djecu-povodom-lokalnih-izbora-2025/>.

44 NN, 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20 i 37/21.

pravosuđa, uprave i digitalne transformacije uputili preporuku o potrebi hitnog rješavanja ovog problema.⁴⁵

Pritužbe koje smo primali tijekom izborne kampanje odnosile su se na fotografiranje kandidata s djecom u odgojno-obrazovnim ustanovama, objavu promidžbenih materijala sa snimkama djece na društvenim mrežama, kao i na izlaganje djece političkim promidžbenim porukama.

O ovim kršenjima prava djece ipak smo izvijestili DIP. Obračali smo se i lokalnim izbornim povjerenstvima, kao tijelima nadležnima za nadzor pravilnosti izborne promidžbe, pojedinačnim preporukama da razmotre mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera u cilju zaštite prava i interese djece na području pojedine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave tijekom izbornih kampanja te da provjere je li u konkretnim slučajevima došlo do povrede prava i interesa djece. Predložili smo da se u svim slučajevima kršenja prava i interesa djece upozori političke stranke i kandidate na nedopuštenost takvog postupanja. Ujedno smo apelirali na kandidate i političke stranke da ne uključuju djecu u svoje predizborne aktivnosti, nego da se u svojem svakodnevnom političkom djelovanju, neovisno o izbornoj kampanji, zauzimaju za unaprjeđenje zaštite prava i interesa djece te svakako vode računa o zaštiti prava djece tijekom izbornih kampanja.

Izborna povjerenstva uglavnom su prihvatila naše preporuke i izdala upozorenja kandidatima, a u jednom slučaju nadležno izorno povjerenstvo je pritužbu zajedno s prikupljenom dokumentacijom prosljedilo Općinskom državnim odvjetništvu radi utvrđivanja eventualne kaznenopravne ili prekršajne odgovornosti kandidata. Na dva upozorenja i preporuke nismo zaprimili odgovor, a na jednu pritužbu odgovoreno nam je kako se ne radi o iskorištavanju djece u političke svrhe, nego su snimke, objavljene na društvenim mrežama, nastale u okviru javnih i medijski popraćenih događaja, odnosno da se radi o prikazu aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu. Ipak, opomenuta stranka izrazila je spremnost razmatranja dodatnih mjera zaštite i pojačanu internu kontrolu budućih materijala koji uključuju maloljetne osobe.

Iako djeca trebaju biti zaštićena od bilo kakvog iskorištavanja u političkim kampanjama, ne možemo reći da je svaki susret djece s nositeljima vlasti ujedno i iskorištavanje djece u političke svrhe. Djeca nemaju glasačko pravo, ali imaju pravo kada i ako to žele, sudjelovati u društvenim procesima iznoseći svoje stavove i svoje mišljenje o temama koje se odnose na njihov život (imaju pravo naglas reći što misle). Kao članovi društva djeca trebaju imati mogućnost susresti se s aktualnim nositeljima vlasti, iskazati im svoje potrebe i prijedloge pod uvjetom da su ti susreti svrhoviti i korisni za djecu. No ako se ovakvi susreti organiziraju u tijeku izbornih kampanja ili neposredno prije njih, postoji rizik od političke zloupotrebe djece u svrhu političke promocije pojedinca i/ili stranke. Zato nositeljima vlasti, tj. političarima općenito preporučujemo da u susretima s djecom razvijaju kvalitetnu praksu dječje participacije, odnosno sudjelovanja djece u životu zajednice na način koji je djeci prihvatljiv i razumljiv te podupire njihov razvoj i dobrobit. Preporučujemo da ih pritom ujedno zašтите od medijskog izlaganja i od situacija koje bi se mogle interpretirati kao političko iskorištavanje djece. Snimanje takvih susreta često za djecu predstavlja i stanoviti pritisak, pa je jako važno da dijete može odlučiti želi li sudjelovati u susretu i snimanju, a nužan uvjet je da su i njegovi roditelji suglasni s tim. Posebno zabrinjavaju prijave koje ukazuju na neovlašteno korištenje fotografija i snimki djece u izbornim kampanjama. Takvo postupanje predstavlja kršenje prava djeteta, kako zbog neprimjerenog iskorištavanja djeteta u predizborne svrhe tako i zbog povrede djetetova prava na privatnost i prava na zaštitu osobnih podataka.

Primili smo i pritužbe koje se odnose na pravo djeteta na **izražavanje mišljenja u upravnom i sudskom postupku obiteljsko-pravne zaštite djeteta**, u kojima se donose odluke vezane uz roditeljsku skrb. Radi se o pravu djeteta da bude informirano o tome koji se postupak vodi, da dobije savjet, bude u prilici izraziti svoje mišljenje i doživljaj situacije u kojoj se nalazi te da dobije povratnu informaciju o posljedicama uvažavanja njegova mišljenja i o donesenoj odluci. Ostvarivanje prava na sudjelovanje za dijete u svim situacijama, a osobito u postupcima koji su vezani uz odnose roditelja i djece, mora biti sigurno. To prije svega znači da dijete ne smije biti izloženo negativnim reakcijama odraslih osoba zbog iskazanog mišljenja, koje treba biti uzeto u obzir u skladu s djetetovom dobi i zrelošću. Takav razgovor za dijete mora biti u potpunosti dobrovoljan. Dijete u tim postupcima pravo sudjelovanja ostvaruje tako što **iskazuje svoje mišljenje, ali ne donosi odluku**.

Praksa izlaganja djeteta opetovanim razgovorima s različitim stručnjacima o odnosu s roditeljima, u kojima se donose odluke o roditeljskoj skrbi kada ne postoji mogućnost postizanja dogovora među roditeljima, mora se mijenjati. Naime, takvi višestruki razgovori dodatno psihički opterećuju dijete, koje se već nalazi u središtu sukoba roditelja, najčešće u svojevrstome psihološkom rascjepu uslijed konflikta lojalnosti roditeljima.

45 Više i tome u poglavlju *Preporuke*.

U pogledu ostvarivanja prava djeteta na sudjelovanje u postupcima vezanima uz roditeljsku skrb postoje određene nedoumice stručnjaka vezane uz jedan od potencijalnih rizika ostvarivanja ovog prava, a to je manipulacija djetetom utjecajem odraslih na njegovo mišljenje. O ovom riziku, koji je prepoznat i u *Općem komentaru* UN-ova Odbora za prava djeteta br. 12 (2009.) u kojem je detaljno razrađen čl. 12. UN-ove *Konvencije o pravima djeteta*, a koji je ishodište prava djeteta na sudjelovanje, održali smo izlaganje pod nazivom *Pravo djeteta na izražavanje mišljenja u postupcima zaštite djetetove dobrobiti i prava na Trećoj KOKOSS konferenciji*, koja okuplja stručnjake koji rade s djecom.

Zaključno, suvremeni pristup ostvarivanju participativnih prava djeteta podrazumijeva sustavno i smisleno uključivanje djece u planove, politike, strategije i tijela koja se bave temama važnim za život djece. Djetetovo pravo sudjelovanja zahtijeva od odraslih promišljanje o zaštiti najboljeg interesa djeteta i znanje o tome kako djelotvorno uključiti djecu, a da participacija za njih bude smisljena, poticajna, dobrovoljna, sigurna i inkluzivna. Pritom djecu treba zaštititi od manipulacije, prisile i toga da ih se koristi kao dekoraciju (pogotovo u izbornim kampanjama). No jednako tako trebaju biti zaštićena i od neprimjerenih i potencijalno povrjeđujućih povratnih reakcija odraslih na njihova iznesena mišljenja.

Kako bi sudjelovanje djece bilo u skladu s postojećim standardima, potrebna je sustavna edukacija stručnjaka koji rade s djecom o provedbi tog prava, ali i podizanje razine svijesti i informiranosti djece o participativnim pravima.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Potrebno je sustavno educirati stručnjake u svim sustavima koji rade s djecom (pravosuđe, socijalna skrb, odgojno-obrazovni sustav te u lokalnoj zajednici, na regionalnoj i nacionalnoj razini) o pravu djece na sudjelovanje, u skladu s *Općim komentarem br. 12 (2009.)* Odbora za prava djeteta UN-a.
- Potrebno je unaprjeđivati znanje i razinu svijesti same djece i šire društvene zajednice o participativnim pravima djece u svim segmentima njihova života.
- Djecu je potrebno sustavno i smisleno uključivati u procese izrade planova, politika, strategija te rad tijela koja se bave temama važnim za život djece. To znači da se njihovo mišljenje treba uzeti u obzir, a ne ih samo formalno (dekorativno) uključiti.
- Potrebno je poticati aktivan rad dječjih gradskih vijeća i dječjih savjetodavnih odbora.

U 2025. zaprimili smo 746 pojedinačnih prijava povreda prava djece u području odgoja i obrazovanja (153 prijave više nego prethodne godine, što je povećanje od 25 %). Bilježimo kontinuirani trend povećanja prijave u ovom području. Prijavama je bilo obuhvaćeno 599 djece i 203 grupe djece (odgojno-obrazovnih skupina, razreda ili ustanova). Porast prijave posebno je izražen u području predškolskog odgoja i obrazovanja, slijedi područje osnovnoškolskog obrazovanja i srednjoškolsko obrazovanje, a za pojedine pritužbe nije moguće točno odrediti razinu obrazovanja na koju se odnose.

Zaprimili smo i 245 pojedinačnih prijave povreda prava djece s teškoćama u razvoju u području obrazovanja.

U najvećem broju slučajeva podnositelji pritužbi su majke (357), potom institucije (134), a djeca su se sama vrlo rijetko obraćala Uredu.

Kao i prethodnih godina, najviše prijave (226) je iz Grada Zagreba, za 148 prijave županija je nepoznata, a potom po broju prijave slijedi Splitsko-dalmatinska županija (67), Primorsko-goranska županija (47) i Zagrebačka županija (40).

Uz prijave vezane isključivo uz odgoj i obrazovanje, zaprimili smo i prijave povreda drugih prava djece u odgojno-obrazovnim ustanovama (prava na zaštitu od nasilja i zanemarivanja, zaštitu od diskriminacije, prava na privatnost, prava na sudjelovanje i zdravstvenih prava). Ovi podaci obrađeni su u drugim dijelovima *Izvešća*.

Uvid u stanje prava djece u području odgoja i obrazovanja, osim iz pritužbi, dobili smo i iz obilazaka ustanova i susreta s djecom, kao i na temelju stručno-pedagoških nalaza AZOO-a i ASOO-a te nalaza Prosvjetne inspekcije (PI).

Posebno vrijedan izvor informacija bili su kontakti s djecom koja su posjećivala naš Ured, kao i susreti s članovima Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu (MMS). Ove informacije bile su temelj za pojedinačne preporuke i opće inicijative u području odgoja i obrazovanja, koje navodimo u dijelu *Izvešća* koji se odnosi na preporuke i zakonodavne inicijative.

Pojedinačne prijave povreda prava djece u odgoju i obrazovanju odnosile su se na dostupnost odgoja i obrazovanja, sigurnosne, prostorne i organizacijske uvjete, kadrovske uvjete te programe i sadržaje, međusobne odnose roditelja i radnika odgojno-obrazovnih ustanova, primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju (TUR) i primjereno obrazovanje darovite djece.

Entuzijazam odgojno-obrazovnih djelatnika i njihova predanost radu ključni su pokretač kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, koji potiče motivaciju i angažman učenika. Unatoč pozitivnim primjerima, u okviru cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja, nažalost, postoje slučajevi **neprofesionalnoga, neprimjerenog i nasilnog ponašanja odgojno-obrazovnih djelatnika te nemarnog i neurednog izvršavanja radnih obveza**, o kojima saznajemo iz pritužbi i nalaza AZOO-a i ASOO-a. Ove vrste ponašanja uključuju neprimjerenu komunikaciju s djecom, fizičko i verbalno nasilje, zanemarivanje dječjih potreba, neprimjerene odgojne postupke i ponašanja kojima se ugrožava pravo djeteta na zdrav i uravnotežen razvoj. Pravobraniteljica za djecu stava je da je svako neprimjereno i ugrožavajuće ponašanje odgojno-obrazovnih djelatnika prema djeci nedopustivo i da ono treba predstavljati osnovu za preispitivanje radno-pravne odgovornosti. Neprihvatljivo je da odgojno-obrazovni sustav, u slučajevima kada odgojno-obrazovnih djelatnici krše prava djece, ne primjenjuje opće institute radnog prava u situacijama u kojima je njihova primjena opravdana. Stoga smo nadležnim tijelima uputili preporuku za poduzimanje svih mjera kako bi odgojno-obrazovni sustav promptno i djelotvorno reagirao na svako neprimjereno, neprofesionalno i nasilno ponašanje odgojno-obrazovnih djelatnika prema djeci⁴⁶.

Posebno ugrožavajućom za djecu smatramo činjenicu da se u slučajevima neprofesionalnog, nedoličnog i ugrožavajućeg ponašanja odgojno-obrazovnih djelatnika prema djeci, predškolske i školske ustanove kao poslodavci svoju reakciju uvjetuju pokretanjem kaznenog postupka, odnosno utvrđivanjem kaznenopravne odgovornosti odgojno-obrazovnog djelatnika iako bi svako takvo ponašanje trebalo predstavljati osnovu za preispitivanje radno-pravne odgovornosti. U jednom slučaju ravnateljica vrtića, unatoč višegodišnjem saznanju da odgojiteljica fizički kažnjava djecu, radnici nije uručila otkaz ugovora o radu s osnove osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa, nego je izvijestila da je „obvezna postupati u skladu s odredbom članka 25. stavka 6. ZPOO, sukladno

46 Više o tome u poglavlju *Preporuke pravobraniteljice za djecu*.

kojoj će odgojiteljica biti suspendirana u slučaju potvrđivanja optužnice u kaznenom postupku“.

Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske navode da se „... nikako ne mogu poistovjećivati kaznena i disciplinska odgovornost, odnosno ne može se disciplinska odgovornost uvjetovati utvrđenom kaznenom odgovornošću... Odgovornost državnog službenika za teže povrede radne discipline u disciplinskom postupku može se utvrditi neovisno o odluci kaznenog suda. U disciplinskom postupku utvrđuju se elementi povrede radne discipline, pri čemu nije nužno da su se istodobno ostvarili i elementi nekog kaznenog djela, pa je u tom smislu disciplinska odgovornost šira od kaznene odgovornosti“, odnosno da je „državno odvjetništvo smatralo da ponašanje podnositelja zahtjeva u spornoj prilici nije predstavljalo kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti. Međutim, u takvim okolnostima tijela koja vode postupak za prestanak radnog odnosa podnositelja zahtjeva bila su slobodna izvršiti svoju vlastitu ocjenu je li podnositelj zahtjeva djelovao na način kako mu se to stavlja na teret... Sud smatra da je upravno tijelo bilo ovlašteno i sposobno neovisno utvrditi činjenice predmeta pred njim.“

Svjesni smo ozbiljnosti i posljedica koje otkazivanje ugovora o radu ima za radnika koji ostaje bez primanja i poslodavca koji trenutno ostaje bez radnika. Međutim sustav mora s ozbiljnošću preispitati svaku sumnju na ovakve vrste ponašanja i odmah poduzeti mjere kako bi se djecu zaštitilo. Kontinuirano predlažemo obvezati školske ustanove na donošenje pravilnika o radu i/ili pravilnika o stegovnoj odgovornosti radnika, u kojem bi se propisala radno-pravna odgovornost i sankcije za odgojno-obrazovne i druge radnike u slučaju povrede prava djeteta. Naši prijedlozi do danas nisu prihvaćeni, a upravo navedene situacije govore u prilog potrebi dodatnog reguliranja ovog područja.

Potvrdu našeg stava dobili smo u okviru nalaza AZOO-a o provedenome stručno-pedagoškom nadzoru kojim je potvrđena ozbiljna sumnja o prisutnosti nasilja nastavnice nad učenicima („Nedopustivo je da učenica ne polazi nastavne sate zbog straha od nastavnice. Poziva se ravnateljica da, u suradnji sa Školskim odborom, osigura zaštitu učenika od svake vrste nasilja.“). AZOO pri tome citira dopis pravobraniteljice za djecu u kojem se navodi da „verbalno ili fizičko nasilje predstavlja povredu radne obveze, odnosno valjani razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu“. U drugom predmetu AZOO potvrđuje „osnovanu sumnju da je nastavnica verbalno i fizički nasilna prema učenicima... Škola već dulje vrijeme ima saznanja o kršenju radnih propisa i prava djece, no izostalo je temeljito utvrđivanje okolnosti i utemeljenosti prijave. Nejasno je zašto Škola nije nastavnici otkazala ugovor o radu...“ Pozitivan primjer adekvatne reakcije sustava je reakcija ravnateljice škole koja je nastavniku izrekla pisano upozorenje na obveze iz radnog odnosa u svezi s mogućnošću otkaza ugovora o radu zbog učestalih dolazaka na nastavu u pijanom stanju. Uslijed nastavka kršenja obveza iz radnog odnosa ravnateljica je donijela odluku o izvanrednom otkazu ugovora o radu.

Praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske sadrži brojne primjere kojima se potvrđuje opravdanost otkazivanja ugovora o radu odgojno-obrazovnim djelatnicima:

„U postupku je utvrđeno da je nekoliko djece starije odgojne grupe nekontrolirano i bez nadzora odgojiteljice otvaralo ulazna vrata vrtića i vanjskih vrata dvorišta čime je bila ugrožena njihova sigurnost, da je odgojiteljici tijekom boravka na zraku dvoje djece otišlo iz vrtića, za koji propust je odgojiteljica i pismeno upozorena zbog kršenja radne obveze uz mogućnost otkaza ugovora o radu za daljnja kršenja, da je u vrtiću došlo do razbijanja kupaonskih vrata s velikom staklenom površinom, a da odgojiteljica tom prilikom nije postupila u skladu s podsjetnikom za postupanje u opasnim situacijama te da je otišla s dijelom svoje vrtićke grupe na klizanje, a da prethodno nije zbrinula dijete u drugu odgojnu grupu već je ono ostalo potpuno samo u sobi i bez nadzora... pa je pravilan zaključak nižestupanijskih sudova da je na opisani način kršila radne obveze zanemarujući nadzor i odgoj djece koja su joj povjerena“.

„Postoji opravdan razlog za otkaz ugovora o radu zbog skrivljenog ponašanja... polazeći od činjenica utvrđenih u postupku pred nižestupanijskim sudovima da je kao odgajateljica predškolske djece koja su joj povjerena na čuvanje, odgoj i obrazovanje potencijalno ugrozila zdravlje djeteta korištenjem neprimjerenih metoda (predugo sjedenje na WC školjci kao metoda odvikavanja djeteta od pelena)...“

„Pravilna je ocjena da je počinio niz povreda radne obveze... te mu je zbog skrivljenog ponašanja pravilno otkazan ugovor o radu... iz razloga što ne poštuje učenikovu ličnost, ne potiče učenikovo samopouzdanje i osjećaj napredovanja, pismene provjere provodi bez najave i bez uvježbanih nastavnih cjelina, učenike ne obavještava

o elementima i mjerilima ocjenjivanja, ne provodi ponovno pismenu provjeru nakon što 50 % učenika dobije nepovoljnu ocjenu itd. (...).“

„Postojao je opravdan razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu... zbog osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa i to da... nije reagirao na satu kako bi zaustavio neprimjereno ponašanje prema ml. učenicima, niti je poduzeo bilo koju radnju kojom bi zaštitio učenicu, odnosno prekinuo neprimjereno ponašanje ml. učenika te incident odmah prijavio ravnateljici škole, stručnoj službi škole i razrednici...“

Primjećujemo nedorečenost odredbi ZPOO-a i ZOOSŠ-a o tome na koji način predškolske i školske ustanove saznaju, odnosno zaprimaju dokaz da je protiv osobe u radnom odnosu pokrenut i vodi se kazneni postupak, na temelju čega će se osoba udaljiti od obavljanja poslova do obustave kaznenog postupka, odnosno najduže do pravomoćnosti sudske presude. Ove okolnosti mogu ostati nepoznate ustanovama, a osobe u radnom odnosu protiv kojih je pokrenut i vodi se kazneni postupak i/ili su pravomoćno osuđene ostati izvan dosega zakonskih odredbi, a time i postupanja poslodavaca. Zbog toga smo, u okviru e-savjetovanja o prijedlogu izmjena ZPOO-a, predložili da se propiše jasan i nedvosmislen način na koji ustanove saznaju, odnosno zaprimaju dokaz o navedenim okolnostima, a koje okolnosti su prvenstveno poznate tijelima koje vode kazneni i prekršajni postupak⁴⁷.

Odgojno-obrazovni djelatnici i ravnatelji vrtića i škola često mole savjete i pravna mišljenja Ureda. Takve molbe usmjeravamo na AZOO i ASOO kao tijela nadležna za pružanje stručne pomoći i davanje stručnih uputa radi sprječavanja, odnosno otklanjanja pogrešaka u stručnom radu odgojno-obrazovnih djelatnika i ravnatelja. Školu, koja je molila uputu za postupanje u slučaju novinara koji je telefonskim putem kontaktirao učenike škole i raspitivao se o izricanju pedagoške mjere jednom od učenika, uputili smo na obraćanje AZOO-u i na potrebu postupanja sukladno odredbama *Pravilnika o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*. Pozitivan primjer je osnovna škola koja je uputila zamolbu AZOO-u za savjetodavni posjet školi „zbog neprimjerenog ponašanja učenika koji konstantno ometa nastavni proces i druge učenike u njihovom radu, unatoč trudu nastavnice da primijeni različite metode i pristupe, uključujući individualni pristup... dok se nastavnica redovito savjetuje sa stručnom službom i ravnateljicom škole kako bi pokušali pronaći odgovarajuće rješenje.“

Roditelji nas najčešće mole savjete, pravna mišljenja i upute kako postupati, često bez navođenja konkretnog opisa povrede. U takvim slučajevima nužno ih je uputiti na obraćanje MZOM-u, AZOO-u i ASOO-u, a stranke, koje uputimo na dopunu pritužbe, rijetko nam se ponovno obrate.

2.3.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

U okviru sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO) primjećujemo tri ključna područja u kojima su potrebna poboljšanja i proaktivnije djelovanje. Unatoč izgradnji i proširenju vrtićkih kapaciteta, **pitanje dostupnosti dječjih vrtića** i dalje onemogućava svakom djetetu ostvarivanje prava upisa u dječji vrtić, sukladno nacionalnim strateškim i zakonodavnim okvirima usmjerenima na dobrobit djece, roditelja i obitelji te demografsku revitalizaciju⁴⁸. Unatoč poboljšanoj **priuštvosti programa**, i dalje postoje značajne regionalne razlike, koje su rezultat različitih fiskalnih kapaciteta i mogućnosti financiranja programa RPOO-a na lokalnoj razini. Konačno, **prava i dobrobit djeteta u slučajevima neprofesionalnog, neprimjerenog i nasilnog ponašanja** odraslih osoba u odgojno-obrazovnom sustavu nisu uvijek adekvatno zaštićena, o čemu pišemo u uvodnom dijelu poglavlja *Obrazovna prava*.

Dostupnost predškolskog odgoja i obrazovanja

Pritužbe su se uglavnom odnosile na nemogućnost upisa djece u dječji vrtić zbog nedostatnih kapaciteta, primjenu zakonskih kriterija za ostvarivanje prednosti pri upisu u dječji vrtić, nepoštovanje mjerila za broj djece u

⁴⁷ Više o tome u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

⁴⁸ *Nacionalna razvojna strategija RH do 2030. godine* obvezuje na jačanje dostupnosti i kvalitete odgojno-obrazovnih i socijalnih usluga te na stvaranje uvjeta koji olakšavaju roditeljstvo i poboljšavaju položaj djece.

Strategija demografske revitalizacije RH do 2033. godine obvezuje na stvaranje poticajnih uvjeta poboljšanjem dostupnosti i priuštvosti kvalitetnih usluga RPOO-a povećanjem financijskih naknada za obitelji s djecom, a posebno onima koji se suočavaju s posebnim izazovima (osobe s niskim primanjima, mladi koji započinju samostalni život, jednoroditeljske i višečlane obitelji). Odredba čl. 20. st. 1. *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* propisuje da svako dijete rane i predškolske dobi ima pravo upisa u dječji vrtić ili školsku ustanovu u kojoj se izvodi rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

odgojnim skupinama propisanim *Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe* (DPS) te na povećanje iznosa participacije roditelja u ekonomskoj cijeni vrtića. Pojedini roditelji obraćali su nam se zbog nemogućnosti upisa djeteta u vrtić u novom mjestu stanovanja, zbog odbijanja suglasnosti drugog roditelja na promjenu djetetova prebivališta/boravišta. Riječ je o situacijama prestanka roditeljske zajednice, kad je između roditelja u tijeku sudski postupak radi odlučivanja o roditeljskoj skrbi. U takvim situacijama naglašavali smo kako je u interesu djeteta da se roditelji dogovaraju o svim sadržajima roditeljske skrbi, što je i njihova obveza, te upućivali na mogućnost obraćanja nadležnom PU HZSR-u radi ishoda suglasnosti za promjenu prebivališta ili boravišta djeteta, u situacijama kada navedena promjena bitno ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem i kada je promjena bitna radi zaštite djetetovih prava i interesa. U takvim okolnostima promjena djetetova prebivališta ili boravišta nije uvjetovana suglasnošću drugog roditelja, pod uvjetom da je suglasnost za to dao nadležni PU HZSR. U povodu pritužbi tražili smo izvješća nadležnih PU HZSR-a o obiteljskim okolnostima, mjerama obiteljsko-pravne zaštite koje se poduzimaju u odnosu na obitelj, a posebice o mjerama koje se poduzimaju u cilju ostvarivanja svih prava djece iz sustava predškolskog odgoja i obrazovanja.

Osnivače vrtića u kojima **djeca ne mogu ostvariti pravo upisa zbog nedostatnih kapaciteta** upozoravam na zakonske odredbe po kojima svako dijete rane i predškolske dobi ima pravo upisa u dječji vrtić, a da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pravo i obvezu odlučivati o potrebama za organiziranjem programa predškolskog odgoja i interesima građana na svom području. Osnivačima preporučujemo snažnije djelovanje u području sustavnog praćenja i predviđanja demografskih i urbanističkih kretanja na području njihovih općina, s ciljem osiguravanja novih i unapređenja postojećih kapaciteta dječjih vrtića te pružanja podrške roditeljima u organizaciji skrbi o djeci.

U odnosu na djecu koja su uskraćena za pohađanje programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u tekućoj pedagoškoj godini, od osnivača vrtića redovito tražimo da nas obavijeste o tome **koje kompenzacijske mjere otklanjanja, odnosno ublažavanja negativnih učinaka nedostupnosti RPOO-a poduzimaju**. Općina Bizovac nas je primjerice izvijestila da „roditeljima koji nisu uspjeli upisati dijete u vrtić, općina sufinancira troškove u iznosu od 50 %, odnosno najviše 250 eura po djetetu“, odnosno da „uvode sufinanciranje baka-djed servisa“, a Grad Zagreb nas je izvijestio kako je „u Program javnih potreba u predškolskom odgoju i obrazovanju Grada Zagreba za 2025. uključeno i sufinanciranje djelatnosti dadilja za onu djecu koja nisu ostvarila upis u RPOO.“

U provedbi ostvarivanja prednosti pri upisu u dječji vrtić primjećujemo da **opći akti dječjih vrtića i jedinica lokalne samouprave (JLS) predviđaju različite uvjete i kriterije upisa djece**, od kojih neki imaju ili mogu imati diskriminirajuće učinke na koje smo ukazivali JLS-ima, odnosno osnivačima, ponekad i bez uspjeha. Različita su tumačenja primjena i reguliranja, odnosno razrada uvjeta za upis i okolnosti, koje su prednost za upis JLS-u i dječjim vrtićima, a kao primjer obrazložimo poteškoće i nedosljednosti kada se radi o prebivalištu djeteta, o čemu više pišemo u poglavlju *Diskriminacija*. S time u vezi raspolažemo mišljenjem Samostalnog sektora za pravne poslove i drugostupanjski postupak MZOM-a, koje navodi da „predškolska ustanova općim aktom ne smije propisivati dodatne kriterije prednosti za upis u odnosu na kriterije taksativno navedene u članku 20. stavku 4. *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju*“. U praksi primjećujemo porast slučajeva u kojima Prosvjetna inspekcija MZOM-a po izvršenom uvidu u opće akte pojedinih dječjih vrtića naređuje vrtićima da usklade odredbe svojih općih akata s odredbom članka 20. stavka 4. *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* u slučajevima kada propisuju prebivalište roditelja kao dodatni kriterij za ostvarivanje prednosti pri upisu u vrtić. Također smo upoznati i s mišljenjem Prosvjetne inspekcije MZOM-a da pojedini *Pravilnici* dječjih vrtića nisu u skladu sa ZPOO-om i da vrtići, na temelju svojih akata, upisuju djecu iznad mjerila DPS-a, provode postupke ponovnog upisa za već upisanu djecu, propisuju kriterije koji su zakonom predviđeni isključivo kao kriteriji prednosti u slučaju ograničenih kapaciteta vrtića, u bodovni postupak uključuju djecu koja imaju zakonom zajamčenu prednost pri upisu (djeca koja do 1. travnja tekuće godine navršavaju četiri godine života). Pozdravljamo takvu praksu MZOM-a, međutim primjećujemo da, unatoč okružnici MZOM-a iz siječnja 2024. u kojoj je svim dječjim vrtićima na području RH ukazano na potrebu usklađivanja akata vrtića kojima se regulira upis djece na način da za upis djece u vrtiće primjenjuju isključivo kriterije za ostvarivanje prednosti iz odredbe članka 20. stavka 4. *ZPOO-a*, velik broj vrtića i dalje nije uskladio svoje akte sa zakonom kao višim propisom, i dalje primjenjuje kriterij prebivališta roditelja kao kriterij za ostvarivanje prednosti pri upisu u vrtić. Stoga smo u okviru e-savjetovanja o donošenju prijedloga *Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* ukazali na to da bi bilo svrsishodno predvidjeti mjerila za ujednačavanje i usklađivanje kriterija i uvjeta za upis djece u dječje vrtiće na nacionalnoj

razini, bilo u samom tekstu *Zakona* ili u posebnom propisu donesenom na temelju *Zakona*. Također smatramo da je potreban veći angažman izvršne vlasti u cilju uklanjanja svih diskriminatornih odredbi koje dovode djecu u nepovoljan položaj, što u konačnici rezultira nemogućnošću ostvarivanja prava na upis u vrtić.

I ove godine zaprimili smo brojne pritužbe na **nejednako sufinanciranje dječjih vrtića, odnosno na drastično povećanje iznosa participacije zakonskih zastupnika djece u cijeni vrtića**. Vlada RH donijela je u rujnu 2023. *Uredbu*⁴⁹, kojom se utvrđuju kriteriji i mjerila te način izračuna iznosa sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića, na način da se JLPS-ovima koji su osnivači dječjih vrtića osiguravaju financijska sredstva za dodatna ulaganja u gradnju vrtića, povećanje plaća, zapošljavanje dodatnih djelatnika, a **konačno i smanjenje roditeljske participacije u cijeni dječjeg vrtića**. Osim što u primjerima pojedinih općina ne dolazi do smanjenja roditeljske participacije, nego se ona, naprotiv, povećava, potrebno je analizirati i pratiti načine i učinke dodjeljivanja financijskih sredstava vrtićima kao dodatnog izvora financiranja s obzirom na pojedine pokazatelje po kojima postojeće korištenje dodijeljenih sredstava očito ne dovodi do financijske priuštivosti dječjih vrtića. Dodatan je problem da je odgovornost za financiranje i pružanje redovnih programa RPOO-a gotovo isključivo na općinama/gradovima. Teritorijalnu fragmentiranost prate slabi fiskalni kapaciteti pojedinih sredina te regionalne nejednakosti u dostupnosti, priuštivosti i kvaliteti programa.

Udruga Roda predstavila je u 2025. izvješće *Izazovi roditeljstva u Hrvatskoj – analiza mogućnosti i prostora djelovanja lokalnih zajednica u jačanju prava roditelja i djece*⁵⁰, koje navodi: „dok se u području RPOO-a bilježi određeni napredak u pogledu dostupnosti jasličkih i vrtićkih kapaciteta, pitanje priuštivosti i dalje ostaje po strani. Regionalne razlike u roditeljskom financijskom opterećenju i dalje su prisutne i velike te se programi kreću od besplatnih do onih za koje roditelji izdvajaju i preko 200 eura mjesečno po djetetu, a nedostatna dostupnost mjesta u dječjim vrtićima i dalje predstavlja dodatni strukturni problem, što osobito pogađa djecu jasličke dobi i djecu u urbanim sredinama... Ključni uzrok tih nejednakosti leži u izostanku jasnog i koherentnog javnopolitičkog okvira unutar kojeg djeluju decentralizirani programi. Takav bi okvir s jedne strane JLS-ima trebao osigurati stabilne, predvidive i održive financijske uvjete za provedbu programa, a s druge strane roditeljima i djeci jamčiti temeljna socijalna prava i usluge te u konačnosti doprinijeti smanjenju teritorijalne nejednakosti u pristupu pravima.“

U praćenju normiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave uočavamo opće akte JLP(R)S-ova u kojima se pogrešno obračunavaju iznosi subvencija općina, odnosno iznosi financijskog sudjelovanja roditelja/skrbnika u cijeni redovitog programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece u predškolskim ustanovama. Umjesto primjene formule po kojoj samohrani roditelji plaćaju 50 % iznosa sudjelovanja u cijeni programa, JLP(R)S-ovi umanjuju iznos svoje subvencije za 50 %. Time se ne postiže svrha olakšica i smanjivanja obveze sudjelovanja roditelja/skrbnika u cijeni redovitog programa dječjih vrtića, nego se, upravo suprotno, umanjuje iznos subvencija JLP(R)S-a, a time i financijsko rasterećenje samohranih roditelja. U drugim slučajevima JLP(R)S-ovi umanjuju cijenu usluge smještaja djece u dječje vrtiće za svako sljedeće dijete za 50 %, međutim izostaje propisivanje umanjenja iznosa sudjelovanja u cijeni redovitog programa u odnosu na samohrane roditelje (u praksi je to najčešće umanjenje u iznosu od 50 % od ukupnog iznosa cijene programa). U takvim slučajevima preporučujemo JLP(R)S-ovima da razmotre i izmijene svoje opće akte u cilju pravilnog i smislenog rasterećenja samohranih roditelja na području svojih općina.

Osim što smo osnivačima dječjih vrtića upućivali preporuke da preispitaju odluke o visini sufinanciranja boravka djece u vrtiću i da svoje opće akte usklade s višim aktima poštujući načelo hijerarhije pravnih akata, uz uvažavanje najboljeg interesa djece i načela zabrane diskriminacije, sudjelovali smo u e-savjetovanju o *Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* gdje smo ukazali na potrebu propisivanja mjerila za ujednačavanje sufinanciranja predškolskog odgoja i obrazovanja na nacionalnoj razini⁵¹. Naime različiti kriteriji sufinanciranja dječjih vrtića osnivača, osobito JLPS-ova, rezultiraju nejednakom dostupnošću predškolskog odgoja i obrazovanja djeci. Grad Zagreb složio se s našim kritikama postojećeg modela fiskalne održivosti dječjih vrtića i kao jedno od rješenja predložio je model po kojem bi svako dijete u RH dobilo isti minimalan iznos sufinanciranja iz državnoga proračuna, uz dodatna sredstva potpore za JLP(R)S-ove kojima je takva potpora potrebna.

49 *Uredba o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje iznosa sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića*, NN, 109/23.

50 Autori: prof. dr. sc. Ivana Dobrotić, Katedra za socijalnu politiku, Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu; izv. prof. dr. sc. Marijana Kletečki Radović s Katedre za teorije i metode socijalnog rada, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu i Leona Zavrtnik, studentica Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu.

51 Više o tome u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

Pri tome je potrebno imati na umu da su ulaganja unazad tri godine iz EU fondova bila primarno argumentirana kao jedna od demografskih mjera usmjerenih poboljšanju dostupnosti RPOO-a zaposlenim roditeljima u svrhu usklađivanja njihova obiteljskog i poslovnog života te revitalizaciji ruralnih sredina, a ne obiteljima u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Stoga će u narednom razdoblju biti potrebno staviti poseban fokus na posebnu kategoriju djece u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Naime Europsko jamstvo za djecu, kao inicijativa EU-a, preporučuje državama članicama da osiguraju besplatan i učinkovit pristup ključnim uslugama za djecu ove posebno ranjive kategorije na način da utvrde i otklone financijske i nefinancijske prepreke sudjelovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U *Nacionalnom akcijskom planu za provedbu Preporuke Vijeća EU-a o uspostavi Europskog jamstva za djecu u Hrvatskoj (2023. – 2030.)*, koji je donijela Vlada RH, planirani su posebni ciljevi kojima se osigurava pravo pristupa kvalitetnom RPOO-u do 2030. godine za svako dijete u RH od navršene 3. godine života do polaska u osnovnu školu (1.1.), unaprjeđenje proračunskog i zakonodavnog okvira koji će osigurati regionalno ujednačen pristup priuštivom i kvalitetnom RPOO-u (1.2.) i razvoj dodatnih mehanizama potpore u odgojno-obrazovnom sustavu te mehanizama financiranja usmjerenih osiguravanju pristupa RPOO-u djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti i njihovim obiteljima, a posebice djeci nižeg socioekonomskog statusa. Tako bi se adresirali „skriveni“ troškovi redovitog pohađanja DV-a (1.3.). Do dana pisanja *Izvješća* nismo zaprimili informacije MROSP-a o aktivnosti Vlade RH u provedbi i realizaciji ovih mjera *Akcijskog plana*.

Po podacima Ministarstva demografije i useljništva, iz tablice Demografske mjere jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2025. godini, vrtići su besplatni u 17 gradova, a pohađanje vrtića i jaslica besplatno i u 32 općine.

Kada se pak govori o cijenama u gradovima gdje se ova usluga plaća, najvišu cijenu vrtića od čak 226 eura plaćaju roditelji u Sibirju u Brodsko-posavskoj županiji. Ondje je cijena vrtića za drugo dijete 169 eura i 113 eura za treće ako svi istovremeno pohađaju vrtić. Nakon Sibirja, najskuplje je u Gorjanima, općini u Osječko-baranjskoj županiji, gdje je cijena 199 eura za prvo, 159 eura za drugo i 127 eura za treće dijete. Skupo je i na sjeveru Hrvatske, u Varaždinskim Toplicama cijena je 150 eura mjesečno. U Pregradi je cijena vrtića 138 eura, u Krapini 136 eura... Od četiriju najvećih gradova, najvišu cijenu vrtića ili jaslica u ovoj pedagoškoj godini plaćaju roditelji u Osijeku – 84 eura. Za drugo dijete cijena je 76 eura, a za treće 67 eura. U Zagrebu se cijena vrtića kreće od 20 do 80 eura. U Splitu je cijena vrtića u tekućoj pedagoškoj godini 80 eura za prvo dijete, 56 eura za drugo, a za treće dijete je besplatno. U Rijeci je cijena dječjeg vrtića koju plaćaju roditelji 70 eura, za eventualno drugo dijete 49 eura i 28 eura za treće ako su sva predškolskog uzrasta i istovremeno pohađaju vrtić.

Roditelji se često obraćaju pravobraniteljici za djecu prije nego što su ostvarili sva pravna sredstva dostupna u okviru propisanih postupaka upisa djece u dječje vrtiće, konkretno mogućnost izjave prigovora čelniku dječjeg vrtića, odnosno mogućnost podnošenja pritužbe MZOM-u zbog sumnje na nezakonitosti i nepravilnosti u provedbi postupka, što pravobraniteljici produljuje vrijeme uvida u zaštićenost djetetove dobrobiti u sustavu RPOO-a.

Sigurnosni, prostorni i organizacijski uvjeti

U mnogim vrtićima je i dalje upisano više djece od mjerila za broj djece u odgojnim skupinama propisanih DPS-om. Svjesni smo pritiska s kojim se osnivači vrtića suočavaju zbog velikog broja zahtjeva za upis i napora koje pojedini od njih poduzimaju ulaganjem znatnih financijskih sredstava u gradnju, dogradnju i rekonstrukciju dječjih vrtića. Iako kontinuirano upozoravamo resorno ministarstvo i osnivače vrtića na važnost osiguravanja svakom djetetu rane i predškolske dobi pravo upisa u dječji vrtić, sukladno pozitivnim propisima, smatramo da ostvarivanje ovog prava ne smije za sobom povlačiti upisivanje djece iznad propisanih mjerila za broj djece u odgojnim skupinama ili formiranjem većeg broja skupina, a bez primjerenih uvjeta za to.

Pojedine pritužbe na kršenje DPS-a dostavljali smo na nadležno postupanje MZOM-u i AZOO-u tražeći da nas povratno izvijeste o utvrđenom stanju i izrečenim mjerama. Na temelju provedenih nadzora vrtićima su većinom izrečene mjere zbog usklađivanja postojećeg stanja s odredbama DPS-a u suradnji s osnivačem. Također, Prosvjetna inspekcija vrtićima i odgovornim osobama u vrtićima izdaje obvezne prekršajne naloge s izrečenim novčanim kaznama.

“ *Prekomjeran broj djece u odgojno-obrazovnoj skupini izravno je pridonio nemogućnosti primjerenog nadzora odgojiteljica nad djecom i lošim sigurnosnim uvjetima u skupini.*

Iz *Nalaza* Samostalnog sektora prosvjetne inspekcije MZOM-a

Rijetko od osnivača dječjih vrtića dobivamo informacije o tome na koji način provode sustavno praćenje i predviđanje demografskih i urbanističkih kretanja na svojim područjima i kako osiguravaju sredstva za izgradnju novih i povećanje kapaciteta postojećih dječjih vrtića.

I u 2025. pratili smo slučaj vrtića u Brodsko-posavskoj županiji u kojem je tijekom 2024. utvrđeno čak 643 više upisane djece od broja utvrđenog DPS-om. Dječji vrtić je „uputu inspektorata da mora smanjiti skupine u skladu sa zakonom“ proveo na način da je u novoj pedagoškoj godini 2025./2026. proveo nove upise u vrtić za svu djecu (pa i onu prethodno upisanu). Posljedica ovakvog postupanja bila je da su prethodno upisana djeca, u odnosu na koju je ponovljen postupak upisa i ostvarivanja prednosti pri upisu u vrtić, izgubila dotadašnje mjesto u vrtiću. S obzirom na to da su u takvim slučajevima djeca ostala neupisana, osnivačima vrtića smo preporučili izmjenu spornih odredbi općih akata, koje imaju diskriminatorni učinak na djecu i da nas izvijeste o tome koje kompenzacijske mjere poduzimaju u odnosu na djecu koja su takvom praksom uskraćena za daljnje pohađanje programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U slučaju vrtića iz Splitsko-dalmatinske županije, gdje je obavljenim inspekcijskim nadzorom također utvrđeno prekoračenje mjerila iz DPS-a, saznajemo da osnivač vrtića, po dobivenom naređenju za usklađivanjem broja upisane djece, daje svoj prijedlog mjerila za broj djece u odgojno-obrazovnoj skupini iznimno za pedagošku 2025./2026. godinu, koji prelazi mjerila određena *Državnim pedagoškim standardom*. Osim što ovako postupanje vrtića pokazuje prostornu potkapacitiranost, pokazuje i manjak svijesti da DPS nije samo tehnički propis nego i jamstvo za postizanje standarda u kojem se ostvaruje pravo na kvalitetan odgoj i obrazovanje pod jednakim uvjetima.

S obzirom na brojne upite roditelja, koji se odnose na organizaciju i provedbu odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima (organiziranje dnevnih aktivnosti, obveza spavanje djece tijekom dana, promjena odgojitelja, izvještavanje o napretku djeteta), uglavnom procjenjujemo da se roditelji neosnovano pozivaju na diskriminaciju djece i povredu njihovih prava i interesa. Stoga ih redovito upućujemo na otvorenu i suradljivu komunikaciju na relaciji roditelj – odgojitelj/vrtić i na ostvarivanje njihovih prava na pristup informacijama o uvjetima i načinu davanja usluga u okviru predškolskog sustava odgoja i obrazovanja, uz istovremenu izgradnju povjerenja roditelja u stručni tim vrtića i razumijevanje za odgojno-obrazovne procese, koji su često nužni i pedagoški opravdani.

“ *Postoji nerazumijevanje u tumačenju majke vezano za obraćanja odgojiteljica i članica stručnog tima, koja izvješća o ponašanju svoga djeteta tumači kao stalne prigovore na njegovo ponašanje. Stručni tim i odgojiteljice nastojale su informirati roditelje i dogovoriti zajedničke načine djelovanja u svrhu poticanja primjerenoga socioemocionalnoga razvoja djeteta. ... odgojitelji u svojim očitovanjima i navode da je pravilo da se djeca pola sata nakon ručka odmaraju slušajući priče, a da im se nakon toga ponude mirnije aktivnosti, u slučaju da im se ne spava, kako bi druga djeca mirno spavala. Predlaže se organizacija rada odgojitelja na način da obavještavaju roditelje u sklopu obvezne prateće satnice o temama koje interesiraju roditelje na individualnim konzultacijama, po potrebi.*

Iz *Nalaza* AZOO-a

U jednom predmetu smo upoznati s događajem u kojem je dijete ozlijeđeno kada su odgojiteljice u vrijeme dnevnog odmora pripremale kavu, a prilikom isključivanja električnog kuhala vruća voda je prsnula po dječaku koji je zadobio opekline II. stupnja. Iz nadzora AZOO-a proizlazi opći problem nejasnoće i sadržaja sigurnosnih programa u dječjim vrtićima i nedostatak logičnih i jasnih pravila u odnosu na sve ono što može ugroziti djecu, poput upotrebe električnog kuhala u njihovoj blizini.

Nakon objave u medijima da je u jednom dječjem vrtiću na području Grada Zagreba, zbog kvara na električnim

instalacijama, izbio požar svega desetak minuta nakon što je iz vrtića izišlo posljednje dijete, zatražili smo od Grada Zagreba, kao osnivača vrtića, izvješće o svim okolnostima konkretnog slučaja, mjerama koje su poduzeli kako bi se djeci omogućilo nesmetano pohađanje vrtićkog programa u zamjenskom prostoru dok se ne sanira postojeći prostor i ne dovede u stanje koje će omogućiti siguran boravak djece i djelatnika u objektu, kao i o mjerama koje namjeravaju poduzeti u cilju otklanjanja opasnih instalacija u navedenom objektu. Pored toga, naglasili smo da je za stvaranje primjerenih uvjeta rada u dječjem vrtiću potrebno zadovoljiti higijensko-tehničke zahtjeve koji se odnose na osvijetljenost, sunčevu svjetlost, prozračivanje, toplinsku zaštitu, zaštitu od buke i akustiku, grijanje i hlađenje, opskrbu vodom, odvodnju otpadnih voda, električne instalacije, zaštitu od požara i zaštitu od provale.

Grad Zagreb nas je izvjestio o rezultatima očevida policije i ovlaštenih stručnjaka, izradi projekta električnih instalacija i projekta tehničke zaštite, o planiranoj kompletnoj zamjeni elektroinstalacija i opreme te radovima na uređenju cijelog objekta, uključujući i zamjenu opreme i instalacija grijanja i hlađenja. Grad je također izvjestio kako je roditeljima ponuđeno nekoliko opcija za smještaj djece, te je na temelju izbora roditelja/skrbnika organiziran siguran boravak djece u zamjenskom prostoru uvažavajući pri tom razvojne mogućnosti djece, njihove specifične potrebe i međusobne prijateljske odnose. Istaknuli su razumijevanje roditelja/skrbnika djece koja su smještena u zamjenskim prostorima i da nitko od njih nije podnio pritužbu na organizaciju rada vrtića u novonastalim okolnostima.

U drugim slučajevima zapimali smo pritužbe koje se odnose neadekvatnu ograđenost vanjskih prostora dječjih vrtića i korištenje javnih površina kao zamjenskih površina za vanjske prostore vrtića.

Kadrovski uvjeti, programi i sadržaji

U okviru našeg praćenja sustava predškolskog odgoja i obrazovanja saznajemo da AZOO ne prati neposredan odgojno-obrazovni rad tzv. „nestručnih zamjena“ u dječjim vrtićima obrazlažući navedeno činjenicom da se „odgovornost za rad nestručne osobe usmjerava na čelnika Ustanove (ravnatelja dječjeg vrtića)“. Imajući u vidu potrebu ujednačavanja prakse radnika u okviru odgojno-obrazovnog sustava, osiguravanja što kvalitetnijega odgojno-obrazovnog rada i stjecanja ključnih znanja i vještina, kao i obavljanje vanjskog vrednovanja djelatnika, koje je usmjereno na praćenje kvalitete rada i pružanje podrške, MZOM-u i AZOO-u smo preporučili provođenje nadzora i nad radom „nestručnih zamjena“⁵².

Na primjeru jednoga dječjeg vrtića, koji je bio suočen sa psihološkom kriznom intervencijom i čiji nam se ravnatelj obratio tražeći upute za postupanje, uočavamo nesnalaznje stručnjaka u kriznim događajima. Stoga smo se obratili MZOM-u i AZOO-u mišljenjem da je potrebno staviti naglasak na dobru pripremu vrtića za krizne događaje, koja će smanjiti neučinkovite ili štetne reakcije. Izuzetno važnom smatramo redovitu evaluaciju i, po potrebi, revidiranje postojećih sigurnosno-zaštitnih i preventivnih programa vrtića, kao i godišnju edukaciju cjelokupnog osoblja vrtića o primjeni sigurnosno-preventivnih mjera. Ne treba zaboraviti ni na stres i mentalno zdravlje odgojitelja kao čimbenike kvalitete njihova rada.

U jednom predmetu majka se tužila na neprimjeren odnos odgojiteljica prema njezinu djetetu, a nalaz AZOO-a nije utvrdio neprimjeren postupanje odgojiteljica, nego se navodi agresivno i konfliktno ponašanje majke, kao i pritužba o njezinu ponašanju, koju je vrtiću podnijelo 11 roditelja druge djece iz skupine. Međutim vrtić u svom izvješću ne iznosi ostvarenost naloženih mjera niti odgovara na naše pitanje je li bilo potrebe upoznati HZSR s majčinim ponašanjem.

Pojedinci su nam se obraćali ukazujući i na upitnost organiziranog posjeta djece pojedinim manifestacijama iako su takve aktivnosti uredno planirane godišnjim planom i programom rada dječjeg vrtića, uz pribavljanje svih potrebnih suglasnosti roditelja za sudjelovanje djece u takvim aktivnostima.

Postupanje Prosvjetne inspekcije MZOM-a

Primjećujemo praksu nepokretanja inspekcijskog postupka u dječjem vrtiću, s obrazloženjem da podnositelji (fizičke osobe) nisu naveli sve podatke, odnosno da podnesak podnositelja nije vlastoručno potpisan. MZOM-u ukazujemo da se na inspekcijski postupak, ako *Zakonom o prosvjetnoj inspekciji* pojedina pitanja nisu drukčije uređena, primjenjuju odredbe *Zakona o općem upravnom postupku*, po kojima će službena osoba zaključkom upozoriti stranku da podnesak sadrži nedostatak koji onemogućuje postupanje po podnesku, odnosno da je

52 Više o tome u poglavlju *Preporuke pravobraniteljice za djecu*.

podnesak nerazumljiv ili nepotpun, uz određivanje roka u kojem je stranka dužna otkloniti nedostatak. Tek ako se nedostaci ne otklone u određenom roku, a po podnesku se ne može postupiti, službena osoba rješenjem će odbaciti podnesak. Također se inspekcijski postupci ponekad ne pokreću kada Prosvjetna inspekcija zaprimi očitovanje ravnatelja dječjeg vrtića u kojem isti u cijelosti negira navode iz pritužbe. Tako smo u jednom slučaju inzistirali na pokretanju inspekcijskog postupka i obavljanje nadzora neposrednim i izravnim uvidom u uvjete i način rada dječjeg vrtića imajući u vidu detaljno iznesene okolnosti u pritužbi kojom se prijavljuje povreda prava i dobrobiti većeg broja djece, kao i životno nelogične i površno iznesene navode ravnatelja vrtića da je „svakodnevno prisutan u svim odgojno-obrazovnim skupinama, a odgojitelji pravovremeno reagiraju na svako neprimjereno ponašanje djece.“

2.3.2. Osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje

U području osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja zaprimili smo pritužbe sličnog sadržaja pa se naše preporuke, stavovi i upozorenja odnose jednako na osnovnoškolski i srednjoškolski sustav. Pritužbe su se odnosile na produženi boravak, upis u prvi razred osnovne škole, upis u srednjoškolski program, premještaj učenika u drugu školu, prijevoz do škole, organizaciju nastave, način primjene *Protokola o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama*, školsku prehranu, pedagoške mjere, vrednovanje uspjeha i prava djece s teškoćama.

Dostupnost odgoja i obrazovanja

Roditelji su nam se obraćali nezadovoljni dostupnošću organiziranoga **produženog boravka u školi**, nemogućnošću upisa djeteta u školu izvan svoga upisnog područja, **načinom organizacije nastave i smjenskim radom škola**. Podnositelje smo upoznali s našim dugogodišnjim preporukama školama i osnivačima, kojima im savjetujemo da pokažu osjetljivost prema individualnim potrebama djece i obitelji pronalaženjem načina za osnaživanje kapaciteta u školama organizacijom produženog boravka, odnosno da nastavu u smjenama organiziraju na način prikladan dobi i razini samostalnosti djece. Pojedine škole i njihovi osnivači, unatoč uloženom trudu, susreću se s izazovima u pronalaženju optimalnih rješenja u interesu djece i na zadovoljstvo svih roditelja. Naglašavamo da je u svim situacijama promjene uvjeta rada potrebno pravodobno i potpuno informirati roditelje i učenike te uzeti u obzir najbolji interes djece. Uočavamo da infrastrukturna ulaganja ne prate uvijek stvarne potrebe, stoga smatramo da je potrebno sustavnije pratiti i predviđati demografska i urbanistička kretanja na području županija te intenzivirati napore u osiguravanju sredstava za potrebnu infrastrukturu i izgradnju novih škola, odnosno dogradnju postojećih.

U povodu pritužbi na **odluke stručnih povjerenstava** upravnih tijela županija i Grada Zagreba, nadležnih za poslove obrazovanja **o odgodu upisa u prvi razred** i o odbijanju zahtjeva za **prijevreteni upis u prvi razred** osnovne škole, upućivali smo roditelje na postojeće propise kojima je uređen postupak utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta i na mogućnost podnošenja žalbe MZOM-u na rješenje nadležnog upravnog tijela županije i Grada Zagreba te pokretanja upravnog spora protiv konačnog rješenja MZOM-a. Česte su bile i pritužbe na **odluke o primjerenom programu obrazovanja** u kojima su se roditelji protivili određenom programu obrazovanja, primjerice školovanju djeteta u posebnom razrednom odjelu, a isticali su i da pri donošenju odluke nisu uvažena mišljenja vanjskih stručnjaka (psihijatar, psihologa, edukacijskih rehabilitatora i/ili logopeda). Zabrinjavaju slučajevi kada djeca ne pohađaju školu zbog čekanja na odluku (rješenje) o primjerenom programu obrazovanja, čime se ugrožava njihovo pravo na odgoj i obrazovanje. U nekim slučajevima djeca su čekala na odgovarajuću odluku čak i do početka školske godine 2025./2026., čime se onemogućila priprema djeteta na program i školu te produljila neizvjesnost i stres kod djece i roditelja. Nadležna upravna tijela o ovim odlukama, a MZOM o žalbi protiv odluka, moraju rješavati po hitnom postupku kako bi djeca i roditelji dobili pravovremenu informaciju o programu i odgojno-obrazovnoj ustanovi u kojoj će se dijete školovati i kako bi se djeca pripremila za početak nove školske godine.

Zaprimali smo i pritužbe na dugotrajnost postupka donošenja **rješenja o pripremoj nastavi hrvatskog jezika** za djecu koja ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski jezik, kao i neujednačeno postupanje škola u ovim slučajevima. Smatramo potrebnim odrediti kontakt-osobe u MZOM-u, koje će pružati školama potrebnu podršku i ubrzati donošenje rješenja kako administrativna procedura ne bi onemogućila ostvarenje djetetova prava na obrazovanje.

Ured zaprima brojne pritužbe roditelja koji **ne mogu ostvariti upis djeteta u osnovnu školu jer drugi roditelj odbija dati suglasnost za promjenu djetetova prebivališta**. Roditelji nam se obraćaju sa zamolbom da kod nadležnoga Područnog ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad (HZSR) ishodimo davanje suglasnosti koja će zamijeniti

suglasnost drugog roditelja za promjenom prebivališta. U takvim slučajevima roditelje najčešće upućujemo da se obrate nadležnom sudu sa zahtjevom za donošenjem privremene mjere promjene mjesta prebivališta i odluke o obrazovanju s obzirom na to da je isključivo sud nadležan donijeti meritornu odluku. Tako smo u jednom predmetu pratili postupanje sudova, koji su u roku od dva mjeseca donijeli rješenje o privremenoj mjeri kojom se majci odobrava promjena prebivališta i upis djece u školu na području promijenjenog prebivališta, uz obvezu da u roku od tri mjeseca pokrene postupak za izmjenu odluke o roditeljskoj skrbi.

U jednom predmetu primili smo pritužbu majke djeteta obveznika upisa u osnovnu školu, koji s majkom posljednje četiri godine živi u mjestu znatno udaljenom od mjesta prebivališta oca. Budući da je dijete i dalje imalo prijavljeno prebivalište u mjestu gdje živi otac djeteta, da majka posljednje četiri godine bezuspješno nastoji regulirati prebivalište djeteta zbog izostanka suglasnosti oca za promjenu prebivališta djeteta, a da je bilo potrebno žurno provesti redovni upis djeteta u prvi razred osnovne škole, koji se provodi po mjestu prebivališta djeteta, obratili smo se nadležnom PU HSZR-u s preporukom da u konkretnom predmetu žurno i po hitnom postupku razmotri mogućnost davanja suglasnosti za promjenu djetetova prebivališta u svrhu ostvarivanja svih prava iz sustava odgoja i obrazovanja, kao i prava na sigurnost i odgoj primjeren djetetovim tjelesnim, psihološkim i drugim razvojnim potrebama. U konkretnom slučaju smatrali smo relevantnim da promjena prebivališta ne bi utjecala na susrete s ocem, kojih nije bilo pune četiri godine, dok je u interesu djeteta pravovremen upis u prvi razred osnovne škole u mjestu njegova stanovanja. Nadležni PU HSZR obavijestio nas je kako je izdao pisanu suglasnost da majka samostalno prijavi promjenu prebivališta djeteta „s obzirom da se isto smatra u osobitom interesu djeteta, a isto ne utječe na ostvarivanje osobnih prava djeteta s ocem“. Na temelju prijavljenog prebivališta majka je realizirala upis djeteta u osnovnu školu.

Zaprimili smo i pritužbe da **škole uvjetuju upis djeteta u školu suglasnošću obaju roditelja** pa u slučaju izostanka suglasnosti jednog roditelja (osobito u slučaju nesuglasnosti roditelja oko izvršavanja sadržaja roditeljske skrbi) ne žele dijete upisati u školu iako ZOOSŠ ne propisuje obvezu traženja suglasnosti obaju roditelja za upis djeteta. Navedeno postupanje ukazuje na kršenje djetetova prava na obrazovanje, ali i načela zaštite najboljeg interesa djeteta, propisanih člancima 16. i 3. *Konvencije o pravima djeteta*.

U situacijama u kojima postoji sukob između roditelja u ostvarivanju roditeljske skrbi ne smiju se ugroziti djetetova prava i interesi na način da dijete zbog sukoba roditelja određeno razdoblje ne bude upisano u školu ili ne pohađa nastavu jer škola odbija upisati dijete ako za to nema suglasnost obaju roditelja. Stoga smo 2023. preporučili MZOM-u da školskim ustanovama pošalje upute o načinu postupanja u spornim slučajevima i obvezi zaštite prava i interesa djece, odnosno da škole u takvim slučajevima izravno primijene *Konvenciju o pravima djeteta* rukovodeći se djetetovim najboljim interesom.

Roditelji su nam se obraćali sa zamolbama za pomoć u **premještaju djeteta u drugu školu**, u nekim slučajevima i nakon drugog polugodišta. Takve zamolbe su, kad se radi o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, bile potaknute djetetovom željom da pohađa obrazovni program koji nije uspjelo upisati prethodne godine. ZOOSŠ-om je propisano da redoviti učenik može tijekom obrazovanja promijeniti upisani program u istoj ili drugoj školi, odnosno prijeći iz jedne škole u drugu koja ostvaruje isti obrazovni program, najkasnije do početka drugog polugodišta. Iznimno, ako se učenik preseli iz jednog mjesta u drugo, škola koja ostvaruje isti obrazovni program u drugom mjestu dužna je upisati učenika i nakon kraja prvog polugodišta. Škole bi trebale roditelje pravovremeno informirati o mogućnosti i rokovima premještaja djeteta u drugu školu.

Pritužbe na **postupak upisa u 1. razred srednje škole** odnosile su se na postupak upisa djece s teškoćama u razvoju⁵³ i elemente vrednovanja iz *Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole*. Izdvajamo inicijativu Ureda za izmjenu i dopunu tog *Pravilnika* koju smo uputili MZOM-u, konkretno odredbe kojom se regulira vrednovanje rezultata postignutih na sportskim natjecanjima školskih sportskih društava, odnosno omogućava učenicima dodatne bodove za upis u I. razred srednje škole.⁵⁴

Učenički domovi ukazuju nam na **probleme financiranja troškova smještaja i prehrane učenika**. Cijena smještaja za redovite učenike srednjih škola u učeničkim domovima definirana je *Odlukom o utvrđivanju cijene usluga smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima*, koju MZOM donosi svake godine, a koja trenutno iznosi najviše do 167,24 eura mjesečno. JLP(R)S-i, kao osnivači učeničkih domova, osiguravaju sredstva za sufinanciranje

53 O tome više pišemo u poglavlju *Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

54 O tome više pišemo u poglavlju *Diskriminacija*.

potpore smještaja i prehrane učenika u polovini iznosa cijene smještaja i prehrane, a razliku do ukupne cijene osiguravaju roditelji/skrbnici učenika korisnika ili županijske službe HZSR-a. U okolnostima porasta troškova života i cijene energenata spomenuta cijena u učeničkim domovima ne zadovoljava potrebe i Udruga učeničkih domova Republike Hrvatske predlaže da se te okolnosti uzmu u obzir prilikom definiranja cijene.

Smatramo da je pri tome važno osigurati *da izdvajanja roditelja za cijenu smještaja i prehrane ostanu ista i da se ne povećaju*. Mogućnost vidimo u dodatnom sufinanciranju, odnosno većem izdvajanju za cijenu smještaja i prehrane iz proračuna JLP(R)S-a i/ili sudjelovanjem, odnosno dodatnim sufinanciranjem iz državnog proračuna, na što smo ukazali MZOM-u preporučivši da razmotri ove mogućnosti.

Osim toga, sufinanciranje troškova smještaja i prehrane u ljetnim mjesecima, u srpnju i kolovozu, izostaje jer se sredstva učeničkim domovima osiguravaju samo tijekom deset mjeseci nastavne godine. Učenički domovi pokušavaju taj problem premostiti na način da iznajmljuju sobe tijekom ljetnih mjeseci, no navedene mjere pokazuju se kao *ad hoc* rješenje, kojima se ne održava kontinuitet financiranja radi obavljanja osnovne, odgojno-obrazovne djelatnosti i održavanja postojeće infrastrukture. MZOM-u smo preporučili da razmotri mogućnost za sufinanciranje potpore smještaja i prehrane u učeničkim domovima tijekom ljetnih mjeseci. MZOM nas je obavijestio da će naše preporuke uzeti u obzir tijekom revidiranja zakonskih propisa o učeničkim domovima.

Primili smo prijedlog za dopunu *Odluke o uvjetima za prijem učenika prvih razreda srednjih škola u učeničke domove*, koju svake školske godine donosi MZOM, da se dodatni bodovi u postupku upisa osiguraju učenicima koji imaju prebivalište u udaljenim brdsko-planinskim područjima kojima je, radi nastavka srednjoškolskog obrazovanja, potreban smještaj u učeničke domove, po uzoru na učenike koji imaju prebivalište na otocima, što je MZOM najavio da će uzeti u obzir pri donošenju nove odluke.

Sigurnosni, prostorni i organizacijski uvjeti u školama

Pritužbe su se odnosile na sigurnost školskih ustanova, korištenje mobitela u školama, organizaciju rada škole, formiranje razrednih odjela i preseljenja učenika u druge odgojno-obrazovne ustanove zbog izgradnje, dogradnje i rekonstrukcije škola.

U povodu najavljenoga cirkularnog regionalnog **štrajka u školama** početkom travnja 2025. pravobraniteljica za djecu uputila je poruku, objavljenu na mrežnoj stranici Ureda, kako je ključno osigurati da provođenje štrajka ne ugrozi pravo djece na obrazovanje, koje je zajamčeno Ustavom RH i *Konvencijom o pravima djeteta*. Ne osporavajući ustavno pravo odgojno-obrazovnih radnika na štrajk, redovito pozivamo razmotriti alternativne načine za ostvarivanje njihovih legitimnih ciljeva, no naglašavamo važnost odgovornog ponašanja svih strana uključenih u štrajk, pri čemu ne smije biti ugrožen kontinuitet i kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa. Naglasili smo važnost jasnih i nedvosmislenih poruka djeci i roditeljima o organizaciji nastave, dolasku ili nedolasku u školu, važnost podrške kako bi se nadoknadila propuštena nastava i izrade planova postupanja za vrijeme i nakon štrajka. Naglašavali smo kako je posebno važno osigurati da učenici ne snose negativne posljedice i apelirali na sve dionike da konstruktivnim dijalogom što prije pronađu rješenja koja će uvažiti prava svih strana.

Zaprimali smo brojne pritužbe roditelja na način provedbe *Protokola o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama*, koji je MZOM donio u siječnju 2025. Roditeljima ukazujemo na to da provedba *Protokola* nije univerzalna i da se on u svakoj pojedinoj ustanovi provodi u skladu s mogućnostima i posebnostima svake od njih. Svjesni smo izazova s kojima se ravnatelji suočavaju, s jedne strane, u osiguravanju svih sigurnosnih mjera koje su definirane *Protokolom*, a s druge strane, u potrebi zaštite svih prava učenika, a posebno njihova mentalnog zdravlja.

S obzirom na brojna obraćanja roditelja u vezi provedbe *Protokola*, zatražili smo od MZOM-a mišljenje o odgovarajućoj primjeni *Protokola* u odnosu na okolnosti koje brojni roditelji ističu u svojim pritužbama (opravdanost zaključavanja škola, nemogućnost izlaska djece tijekom odmora izvan prostora škole, ograničavanje slobode kretanja učenika, utjecaj na mentalno zdravlje učenika, dopušteno pretresanje torbi učenika i sl.).

Roditeljima smo odgovarali da je *Protokol* izrađen s ciljem osiguravanja veće sigurnosti, zaštite učenika i svih radnika u školskim ustanovama te prevencije mogućih situacija povećanog rizika. Po odredbama *Protokola* radnik školske ustanove, koji je zadužen za poslove nadzora ulaza u prostore školske ustanove, može izvršiti **sigurnosne preglede učenika i njihovih predmeta** (odjeća, torba i dr.) te drugih osoba koje ulaze u školsku ustanovu i njihovih predmeta, a sigurnosni pregled učenika i njihovih predmeta mogu provoditi i odgojno-obrazovni radnici

tijekom održavanja nastave. Osobama koje ne dopuštaju obavljanje pregleda neće se dopustiti ulazak u školsku ustanovu. U slučaju pronalaska predmeta pogodnih za nanošenje ozljeda ili drugih nezakonitih predmeta isti će se privremeno zadržati, a o njihovu pronalasku obavijestit će se ravnatelj, stručne službe, roditelji i policija kada su ispunjeni uvjeti za policijsko postupanje.

Naglašavali smo da su školske ustanove dužne sve svoje radnike i učenike informirati o *Protokolu* i pravilima ponašanja u školskoj ustanovi, kao i redovito informirati roditelje o sigurnosnim mjerama i procedurama. Isto tako, dužne su redovito pratiti učinkovitost mjera sigurnosti koje su definirane internim aktima škole i periodično provoditi reviziju mjera sigurnosti na temelju povratnih informacija od radnika, učenika i roditelja ili novih okolnosti.

U povodu obavljenih inspekcijskih nadzora saznajemo da škole u većini slučajeva poštuju pravila utvrđena *Protokolom*, da ne izostaje pravodobna i potpuna komunikacija odgojno-obrazovnih radnika i ravnatelja škola prema zakonskim zastupnicima djece i da škole, u okviru svojih radnih tijela, aktivno raspravljaju o mogućnostima prilagodbe *Protokola* svojim specifičnostima, sukladno odredbama ZOOŠS-a, općih akata škole i smjernica MZOM-a.

Uočene ranjivosti i slabosti u sustavu prevencije nasilja u školama ukazuju na nužnost jačanja kapaciteta u odgojno-obrazovnom sustavu. **Zapošljavanje stručnjaka za sigurnost u školama** tek je jedna od mjera u okviru šire strategije prevencije i suzbijanja nasilja u školama i unaprjeđenja zaštite sigurnosti djece, međutim ta mjera sama po sebi ne predstavlja dugoročno rješenje u zaštiti djece od nasilja. Redovito naglašavamo važnost suradnje roditelja, obrazovnih djelatnika i zajednica u cjelini u razvijanju socijalnih vještina i empatije kod djece.

Roditelji su nam se prituživali na **neprijemljive uvjete rada u školi**, ugroženu sigurnost djece, kao i na izmještanje iz jedne škole u drugu zbog postupka obnove ili rekonstrukcije škole. Ovisno o okolnostima svakog slučaja, obraćali smo se DIRH-u i osnivačima škola tražeći njihovo žurno postupanje u cilju osiguranja primjerenih uvjeta i sigurnosnih standarda u školi za rad i boravak djece i zaposlenika. Upozoravali smo da je o svim promjenama i okolnostima, koje utječu na nastavu i uvjete u kojima se izvodi, potrebno na vrijeme obavijestiti učenike i roditelje. U većini slučajeva radilo se o privremenim organizacijskim mjerama zbog izvođenja radova na obnovi, dogradnji ili uređenju škola, a izmještanje jedne škole u drugu provedeno je sukladno rješenju MZOM-a kojim se školi odobrava privremeni nastavak rada u promijenjenim okolnostima na dislociranom prostoru koji ispunjava sve propisane uvjete.

Veći broj pritužbi odnosio se na **nepostojanje organiziranog školskog prijevoza** koji bi djeci omogućavao pravovremen i siguran dolazak i odlazak iz škole. Roditelji su ukazivali na ugroženu sigurnost djece na svakodnevnom putu do škole, u situaciji gdje učenici svakodnevno moraju pješati na prometnicama bez nogostupa i uz vrlo prometnu cestu, zatim na vrlo lošu prometnu povezanost, rijetke autobusne linije, nedovoljno uređene prometnice i nepostojanje autobusnih ugibališta. Škole su nam ukazivale na poteškoće u osiguravanju, pronalasku i organizaciji školskog prijevoza.

Školama i osnivačima smo ukazivali na potrebu osiguranja primjerenih uvjeta koji će učenicima omogućiti redovito pohađanje nastave, siguran dolazak u školu i povratak iz škole. Preporučili smo da razmotre sve okolnosti i mogućnosti koje im stoje na raspolaganju u cilju zaštite sigurnosti učenika na putu do škole, poduzimanje mjera za uređenje prometne infrastrukture te poboljšanje prometne signalizacije i prometnih znakova, da učenicima osiguraju organizirani prijevoz do škole, bez obzira na udaljenost, ako je to potrebno radi veće sigurnosti učenika u okolnostima posebnih prometnih uvjeta, u naseljima bez javnog prijevoza, s prometnicama bez nogostupa. Osnivače smo poticali i na mogućnost kupnje školskih autobusa, koji bi se, osim za prijevoz učenika do škole, mogli koristiti i u svrhu školskih izleta i ekurzija te prijevoza obroka u područne škole.

Kadrovski uvjeti, programi i sadržaji u školama

Školske ustanove nam se obraćaju zbog **nedostatka stručnih suradnika i tehničkog osoblja**. Roditelji u najvećem broju pritužbi izražavaju nezadovoljstvo zbog neprofesionalnog i neprimjerenog ponašanja radnika prema djeci⁵⁵, žale se na vrednovanje i ocjenjivanje učeničkih postignuća i vladanja, na propuste i nepravilnosti u izricanju pedagoških mjera, nepružanje pomoći u učenju, nerazumijevanje i neodgovarajuće postupanje prema djeci s teškoćama u razvoju i zdravstvenim poteškoćama te darovitoj djeci⁵⁶, na organizaciju školskih izleta i ekurzija.

55 O neprofesionalnome, neprimjerenom i neetičnom postupanju prema djeci te uvjetima za rad odgojno-obrazovnih radnika više u uvodnom dijelu poglavlja *Obrazovna prava*.

56 O djeci s teškoćama u razvoju i darovitoj djeci u osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu odgoja i obrazovanja više u poglavlju

Suglasnost roditelja za rad stručnog suradnika s djetetom također je bilo predmet obraćanja i roditelja i djelatnika škola.

U nekim prijavama neprofesionalnog i neprimjerenog ponašanja odgojno-obrazovnih radnika roditelji nisu dostavili potrebne podatke za ispitivanje njihova postupanja pa smo ih upućivali na naše preporuke, prava učenika i važeće propise kojima je isto regulirano. Primamo i pritužbe na rad odgojno-obrazovnih radnika koje upućuju odvjetnici roditelja, pri čemu očekuju pravna tumačenja zakonskih i drugih propisa i mišljenja o usklađenosti njihova postupanja s propisima. Stranke i njihove punomoćnike u takvim slučajevima upućujemo na naše stavove i preporuke u *Izvješćima pravobraniteljice za djecu* objavljenim na našim službenim stranicama, uz pojašnjenje ovlasti nadležnog MZOM-a i agencija koje provode nadzor nad stručno-pedagoškim radom odgojno-obrazovnih radnika sukladno važećim propisima.

I ove godine škole su nam se obraćale tražeći podršku i preporuku pravobraniteljice pri traženju suglasnosti od nadležnog ministarstva za zapošljavanje stručnog kadra i tehničkog osoblja. Odgovarajući kadar, posebno kad se radi o stručnim suradnicima, pretpostavka je ostvarivanja i zaštite prava i dobrobiti djece u školama. Primjerice, prava djece na zaštitu od vršnjačkog nasilja, prava na odgovarajući pristup i tretman ranjivih skupina kao što su djeca s teškoćama u razvoju, djeca s problemima u ponašanju, problemima mentalnog zdravlja, djeca s problemima uvjetovanim socijalnim, ekonomskim i drugim okolnostima ne mogu se ostvariti bez stručnjaka odgovarajućih profila u školama. U školama nedostaje psihologa, na što se odnosi najveći broj pritužbi odgojno-obrazovnih ustanova, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila, logopeda, socijalnih pedagoga, a izražena je i potreba za socijalnim radnicima.

U prilog tome govore podaci da, po brojnosti, nakon roditelja slijede prijave najčešće obrazovnih institucija, koje traže savjet i preporuku za postupanje ili prijavljuju povrede prava djece zamjećujući zanemarivanje skrbi o djetetu ili sumnjajući na nasilno ponašanje u obitelji. Škola kao socijalni prostor, u kojem se odvija obrazovanje, odgoj i socijalizacija djece, mjesto je koje omogućuje rano prepoznavanje i prevenciju brojnih razvojnih rizika djeteta i poduzimanje ranih socijalnih intervencija, kojima se može osnažiti ne samo dijete nego i roditelji i obitelji u riziku, a za uspješnije suočavanje s osobnim, obiteljskim i društvenim izazovima, pri čemu je rano prepoznavanje rizika i integrirani pristup u radu s obitelji i zajednicom jedna od temeljnih kompetencija socijalnih radnika.

“ *Iz dobivenih nalaza uključivanje socijalnih radnika u obrazovni sustav iz perspektive nastavnika prepoznaje se kao iznimno potrebno i neophodno. Nastavnici posebno ističu povezujuću ulogu socijalnih radnika između škole, djece i obitelji, čime se jača međusobna komunikacija i zajedničko djelovanje na dobrobit učenika. Također, socijalni radnici doprinose ranom prepoznavanju različitih rizika, osobito kada je riječ o nasilju među djecom ili (skrivenom) siromaštvu koje može negativno utjecati na obrazovne ishode.*

Iz istraživanja *Zašto je važno vratiti socijalne radnike u škole: perspektiva nastavnika* (rad u recenziji), autori: doc. dr. sc. Anita Barišić, univ. spec. act. soc. i prof. dr. sc. Olja Družić Ljubotina

Kontinuirano upozoravamo na nužnost zapošljavanja dovoljnog broja stručnih suradnika u školama jer smatramo da su **kvalitetno ekipirane stručne službe** ključne za planiranje i provedbu preventivnih programa. Obrazovnom sustavu potrebni su stručnjaci koji znaju prepoznati probleme kod djece, koji na njih reaguju i pružaju pravovremenu i adekvatnu pomoć djeci i školi u cjelini. Zbog toga smo podržali inicijativu za vraćanje socijalnih radnika kao stručnih suradnika u školskim ustanovama jer je riječ o profesiji educiranoj za prepoznavanje različitih rizičnih čimbenika u užoj i široj okolini, socijalnih rizika i rad s djecom/obiteljima koji žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, imaju teškoće mentalnog zdravlja ili žive razdvojeno roditeljstvo.

“ *Rad analizira ulogu socijalnih radnika u osnovnim školama u europskim zemljama s ciljem identificiranja njihovih ključnih funkcija i područja djelovanja školskog socijalnog rada. Rezultati pregleda literature ukazuju na to da socijalni radnici imaju višedimenzionalnu ulogu usmjerenu na učenike, njihove obitelji i školsko osoblje. Identificirano je osam ključnih područja djelovanja, među kojima se ističu: rad s učiteljima u pogledu brige o mentalnom zdravlju te razlike radnih*

Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju i Prava i dobrobit darovite djece.

uloga, promicanje dobrobiti djece i jačanje otpornosti, pružanje podrške u kriznim i stresnim situacijama, provedba psihosocijalnih intervencija s djecom u riziku, rad na temama poput vršnjačkog nasilja i socijalnih rizika, posredovanje između škole, obitelji i zajednice te zagovaranje prava i jednakosti djece. Naglašena je i važnost suradnje s učiteljima, osobito u području mentalnog zdravlja i prevencije profesionalnog sagorijevanja. Zaključno, rezultati potvrđuju da školski socijalni rad ima značajan preventivni, razvojni i intervencijski potencijal te predstavlja važan element inkluzivnog obrazovanja.

Uloge socijalnih radnika u osnovnim školama u zemljama Europe: pregled istraživanja; Barišić, A., Krnjeta, J. i Rašić, L. (rad u recenziji)

Uza psihologe, pedagoge, socijalne pedagoge i edukacijske rehabilitatore, socijalni radnici čine stručnjake koji integriranim pristupom preveniraju rizike na strani djeteta i/ili obitelji.

S druge strane, brojne situacije, u kojima se na natjecajima za radna mjesta u odgojno-obrazovnim ustanovama ne javi nijedan kandidat, ukazuju na važnost snimanja potreba na terenu i usklađivanja broja upisnih kvota na visokim učilištima sa stvarnim potrebama za stručnjacima određenog profila.

Učenički domovi iskazuju potrebu za dodatnim zapošljavanjem pomoćno-tehničkog osoblja: kuharice, spremačice, portiri i noćni pazitelji, ali i stručni suradnici, primjerice psiholozi, za koje su škole dobivale suglasnost. Udruga učeničkih domova RH ukazuje na to da zapošljavanje stručnih suradnika psihologa u učeničkim domovima nije pratilo trend njihova zapošljavanja u školama. Preporučili smo MZOM-u da analizira stanje i stvarne kadrovske potrebe u učeničkim domovima, po potrebama svakoga pojedinog učeničkog doma i stvarnim potrebama djece; da razmotri mogućnosti osiguravanja sredstava i poduzme aktivnosti za zapošljavanje potrebnog osoblja; u slučaju nemogućnosti zapošljavanja stručnih suradnika odgovarajućeg profila u svakoj ustanovi, da osigura uspostavu zajedničkoga mobilnog tima stručnih suradnika za više ustanova na određenom području. Također smo preporučili da razmotri mogućnost donošenja kurikuluma odgojno-obrazovnog rada u učeničkim domovima.

Posebno je važno uzeti u obzir potrebe djece u školama u izoliranim mjestima i na otocima gdje je stručna podrška djeci dostupna isključivo u okviru škole. Djeca koja žive **na otocima** nemaju jednake mogućnosti za kvalitetan odgoj i obrazovanje kao djeca koja žive na kopnu. Potrebna su veća ulaganja u odgojno-obrazovne ustanove na otocima, posebno u pogledu kadrovskih uvjeta i zapošljavanja odgovarajućih stručnih suradnika i/ili mobilnih timova stručnih suradnika.

U odnosu na *Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima* zaprimali smo pritužbe roditelja i udruga, koje rade na području prava djece, na smanjenje broja pomoćnika u nastavi u posebnom razrednom odjelu ili odgojno-obrazovnoj skupini, što otežava osiguravanje individualne podrške svakom učeniku kojem je ona potrebna. Smatramo da zakonska ograničavanja broja pomoćnika ne uzimaju u obzir individualne potrebe učenika ni složenost njihovih teškoća, što u praksi dovodi do nedovoljne podrške onima kojima je pomoć nužna.⁵⁷

U pritužbama se često ukazuje na **neprihvatljivo, neprimjereno i nepedagoško postupanje odgojno-obrazovnih radnika prema učenicima**. Roditelje/skrbnike upućujemo da se prvenstveno obrate razredniku ili ravnatelju škole, koji bi trebali poduzeti mjere da se zaštite prava i interesi učenika te da se takvo daljnje ponašanje zaustavi. Ako obraćanje djelatnicima škole ne rezultira prestankom neprimjerenog ponašanja pojedinoga odgojno-obrazovnog radnika, potrebno je obratiti se AZOO-u, odnosno ASOO-u u svrhu provođenja stručno-pedagoškog nadzora nad radom odgojno-obrazovnog radnika.

Školske ustanove dužne su stvarati uvjete za zdrav mentalni i fizički razvoj te socijalnu dobrobit učenika, sprječavati neprihvatljive oblike ponašanja, a o svakom kršenju prava učenika dužne su bez odgode poduzeti potrebne mjere zaštite prava učenika. Navedeno je osobito važno u slučaju kada prava učenika krše odgojno-obrazovni radnici, koji bi učenicima trebali biti osobe od povjerenja. Zanemarivanje takvih slučajeva, ignoriranje pritužbi učenika i roditelja na neprimjereno i nepedagoško postupanje prema učenicima, a osobito ignoriranje bilo kojeg oblika nasilja prema učenicima povlači za sobom ozbiljnu odgovornost škole i ravnatelja, kao poslovnog i stručnog voditelja školske ustanove.

Odgojno-obrazovni radnici nisu dovoljno informirani o **specifičnim potrebama učenika s teškoćama u razvoju**

57 Više o tome u poglavlju *Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

i problemima u ponašanju ni prilagodbama koje su im potrebne, a često nisu ni osposobljeni za primjenu individualiziranih postupaka, prilagodbu nastavnih sadržaja i potrebnih oblika pomoći i potpore. Stoga iako učenici s teškoćama u razvoju⁵⁸ i problemima u ponašanju⁵⁹ imaju pravo na primjerene programe obrazovanja, u praksi to pravo često ovisi o osobnom stavu, senzibilitetu, volji i spremnosti odgojno-obrazovnih radnika za poštovanje prava djece. Izostaje razrada i primjena individualiziranih postupaka za učenike s teškoćama u razvoju, osobito onih s dijagnozom iz spektra autizma i ADHD-a te onih s višestrukim teškoćama u razvoju pri poučavanju, vrednovanju i ocjenjivanju, kao i donošenje individualnog plana pomoći i podrške. Prisutno je i neuvažavanje mišljenja i preporuka vanjskih stručnjaka u pristupu i tretmanu te djece, nesnalaženje i neobaviještenost o obvezama i odgovornosti škole u tim slučajevima, kao i nepoznavanje ovlasti drugih tijela za zaštitu prava i interesa djece, zbog čega je potreban nadzor AZOO-a/ASOO-a te ponekad i Prosvjetne inspekcije. Od AZOO-a saznajemo za slučajeve stručno-pedagoškog nadzora i stručno-pedagoške pomoći školama i preporuke za postupanje izdane školama, a od Prosvjetne inspekcije o slučajevima poništavanja ocjena donesenih bez primjene individualiziranih postupaka ili odgovarajućih prilagodbi za učenike.⁶⁰

Nužno je dodatno **kontinuirano stručno usavršavanje i edukacija odgojno-obrazovnih radnika** o djeci s teškoćama u razvoju i problemima u ponašanju, o njihovim pravima, načinima i postupcima ostvarivanja njihovih prava, o obvezama odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi odgovarajućih programa obrazovanja i pružanja odgovarajućih oblika pomoći i potpore u odgoju i obrazovanju.

Školske ustanove suočavaju se s problemom postupanja prema radniku u slučaju sumnje na psihičke poteškoće koje utječu ili mogu utjecati na njegovu sposobnost za rad s djecom. Iako po odredbama *Zakona o radu* i ZOOSŠ-a postoji mogućnost upućivanja radnika na ovlaštenu prosudbu radne sposobnosti, provjera radne sposobnosti specijalista medicine rada nije odgovarajuća za provjeru sposobnosti obavljanja odgojno-obrazovnih poslova i rada s djecom. Ta se provjera uglavnom svodi na zaključak da je radnik „radno sposoban“ iako okolnosti slučaja ukazuju da zbog određenih svojstava i ponašanja na štetu djece *ne bi smio obavljati odgojno-obrazovni rad*. Nailazimo i na situacije u kojima odgojno-obrazovni radnik odbija pristupiti provjeri radne sposobnosti, a odugovlačenjem tim postupkom se izravno šteti djeci. U više smo navrata upozorili MZOM na ovaj problem, no bez uspjeha u pogledu daljnjeg uređenja ovog pitanja. Potrebno je, u međusobnoj suradnji nadležnih tijela kao što su MZOM i MZ, detaljnije regulirati **posebnu provjeru sposobnosti obavljanja odgojno-obrazovnog rada s djecom**, uz nedvojbeno procjenu je li odgojno-obrazovni radnik sposoban za odgojno-obrazovni rad s djecom. Osim toga, u postupku licenciranja odgojno-obrazovnih radnika i ravnatelja, koje još nije uvedeno iako je osnova za uspostavu sustava licenciranja uvedena u ZOOSŠ još 2008., trebalo bi predvidjeti tko, na koji način i u kojem postupku utvrđuje sposobnost za rad s djecom. Radnik za koga bi se utvrdilo da ima psihičkih ili drugih poteškoća, koje su prepreka za rad s djecom, ne bi smio dobiti niti obnoviti licencu, a takvu provjeru bilo bi potrebno provoditi periodično.

U okviru sustava srednjoškolskog obrazovanja primali smo pritužbe u kojima podnositelji dovode u pitanje zakonitost odredaba *Pravilnika o polaganju državne mature*. MZOM-u smo 2024. preporučili donošenje novog pravilnika kojim će se detaljno urediti sadržaj, uvjeti, način i postupak polaganja državne mature imajući u vidu načela ustavnosti i zakonitosti. Upozorili smo na to da je nužno detaljno propisati pravo učenika na odgovarajući pravni lijek protiv odluka u postupku provođenja državne mature, kojima se odlučuje o pravima i obvezama učenika. MZOM nas je obavijestio da je primio na znanje našu preporuku i da će istu uzeti u razmatranje prilikom donošenja novih propisa. S obzirom na to da nije bilo normativnih aktivnosti MZOM-a u vezi ovih pitanja, zatražili smo da nas obavijesti o aktivnostima koje planira poduzeti. MZOM nas je obavijestio da je novi *Pravilnik o polaganju državne mature* u postupku izrade te da će pri njegovoj izradi uzeti u obzir i prijedloge iz preporuke Ureda.

Na odluke o formiranju razrednih odjela roditelji se pritužuju zbog odsutnosti prethodnog savjetovanja s roditeljima, bez stručne pripreme djece i transparentnog obrazloženja razloga te pravovremenog informiranja roditelja i djece. MZOM u povodu takvih pritužbi provjerava postupanje škole u skladu s propisima.

Roditelji su nam se obraćali i s upitima i pritužbama na izrečene **pedagoške mjere, zaključivanje ocjena te polaganje predmetnih i razrednih ispita**. Podnositelje smo upućivali na relevantne propise kojima je regulirano to pitanje i mogućnostima koje im stoje na raspolaganju.

58 Više o tome u poglavlju *Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

59 Više o tome u poglavljima *Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama* i *Prava djece u sukobu sa zakonom*.

60 Više o tome u poglavlju *Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

Škole tijekom izricanja pedagoških mjera učenicima trebaju voditi računa o prihvatljivosti, primjerenosti i opravdanosti pojedinih pedagoških mjera i njihovoj svrsi, sve u skladu s postojećim propisima i načelom zaštite najboljeg interesa djeteta. Pedagoške mjere trebaju potaknuti učenike na preuzimanje odgovornosti i usvajanje pozitivnog odnosa prema školskim obvezama i okruženju. Prije izricanja mjere učeniku se mora omogućiti savjetovanje s odgojno-obrazovnim radnikom te izjašnjavanje o činjenicama i okolnostima, koje su važne za donošenje odluke. Također su odgojno-obrazovni radnici škole dužni međusobno se konzultirati, kontaktirati roditelja učenika i po potrebi se konzultirati i sa školskim liječnikom, drugim stručnjakom ili nadležnim tijelom socijalne skrbi radi upoznavanja osobina i mogućnosti učenika te uklanjanja uzroka koji sprečavaju ili otežavaju njihov pravilan razvoj kako bi se ublažili rizični i pojačali zaštitni čimbenici u razvoju učenika. Obrazloženje mora sadržavati i podatke o prethodno poduzetim preventivnim mjerama te prijedloge za pružanje pomoći i potpore učeniku s ciljem otklanjanja uzroka neprihvatljivog ponašanja.

Zaprimljene pritužbe ukazuju na praksu škola da učenicima kao pedagošku mjeru zbog neprimjerenog ponašanja izriču **zabranu odlaska na školske izlete**. Jednodnevni ili višednevni izleti, ekskurzije i slične aktivnosti oblici su izvanučioničke nastave, odnosno aktivnosti koje su isključivo u funkciji realizacije *Nacionalnog kurikulum*a i nastavnog plana i programa i drugih kurikularnih dokumenata te su sastavni dio godišnjeg plana i programa rada škole i školskog kurikuluma. Stav je struke da se kao pedagoška mjera ne smije odrediti udaljšavanje učenika s nastave, zabrana sudjelovanja na školskim manifestacijama ili uskraćivanje odlaska na školske izlete. Školske ustanove bi trebale voditi računa o svim aspektima organizacije izleta, ekskurzija i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole, kao i o potrebi osiguranja primjerenih uvjeta koji će učenicima omogućiti sigurno i primjereno sudjelovanje u navedenim aktivnostima.

Roditeljima ukazujemo i na njihovu primarnu odgovornost da usmjeravaju i potiču djecu na odgovorno i primjereno ponašanje u odgojno-obrazovnim ustanovama te na preuzimanje odgovornosti za svoje postupke i usvajanje pozitivnog odnosa prema školskim obvezama i okruženju.

Interes i rasprave u javnom prostoru izazvala je mogućnost zabrane **korištenja mobitela u školama**, što nije jedinstveno regulirano, nego je prepušteno školama urediti ovo pitanje samostalno, kućnim redom škole, zbog čega se jedan dio škola ne snalazi u postavljanju pravila. *Pravilnikom o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima* definirano je da učenik „može koristiti uređaje kojima je moguć pristup mrežnom povezivanju i mrežnim komunikacijama tijekom odgojno-obrazovnog rada samo uz odobrenje odgojno-obrazovnog radnika“, kao i da je učenik, koji ometa odgojno-obrazovni rad predmetima koje nastavnik nije odobrio, dužan te predmete predati nastavniku, koji će mu ih vratiti na kraju nastavnog sata. Školama smo preporučivali da uređenje ovog pitanja u kućnom redu škole rasprave na vijeću učenika, vijeću roditelja i na učiteljskim i nastavničkim vijećima te da na vrijeme upoznaju sve dionike s odlukama i procedurama u slučaju kršenja pravila. Nerijetko djeca i roditelji ukazuju na situacije u kojima učitelji, unatoč zabrani u školi, koriste mobitele na nastavi, čime šalju neprimjerenu odgojnu poruku. Važno je da škole inzistiraju na dosljednoj provedbi pravila, kako za djecu tako i za odrasle.

Nacrtom Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera, koji je bio na javnom savjetovanju tijekom siječnja 2026., propisuje se zabrana korištenja informacijsko-komunikacijskih uređaja u svim prostorima osnovnih škola osim u edukativne, zdravstvene i druge svrhe uz odobrenje škole, a korištenje protivno tomu definira se kao lakše neprihvatljivo ponašanje. U srednjim školama pitanje korištenja mobitela, kad se ne radi o nedopuštenom korištenju tijekom odgojno-obrazovnog rada, ostaje predmet uređenja kućnog reda škole.

U javnom prostoru interes je izazvala **najavljena mogućnost ograničavanja roditelja u opravdavanju izostanaka djeteta** s nastave na način da se *Nacrtom Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* propiše koliko puta to roditelj može učiniti tijekom nastavne godine. Iz *Nacrta Pravilnika* na javnoj raspravi vidljivo je da MZOM ne predlaže nova ograničenja, nego rješenje vidi u komunikaciji između roditelja i škola. Smatramo da je komunikacija između roditelja i djelatnika škole uvijek najbolji način rješavanja otvorenih pitanja. Međutim, ako primjena postojećih pravila u praksi upućuje na to da se dane mogućnosti prekomjerno ili neopravdano koriste, što dovodi do poteškoća u samom obrazovnom sustavu, odgojno-obrazovni sustav bi trebao prije eventualnog donošenja novih pravila utvrditi razloge zašto postojeća pravila nisu odgovarajuća te o svojim namjerama jasno i obrazloženo porazgovarati s roditeljima i djecom.

Nacrtom Pravilnika predviđeno je da će se izostanak učenika s nastave zbog izražavanja nezadovoljstva i protesta učenika ili roditelja, zbog primjerice neadekvatnog pristupa u rješavanju problema vršnjačkog nasilja⁶¹ – tzv. „bojkot nastave“, smatrati neopravdanim izostankom. Nerijetko se bojkot nastave koristi kao pritisak na školu da premjesti dijete s problemima u ponašanju u drugu školu. Vrlo često se u takvim situacijama narušavaju i krše prava tog djeteta, a postojeće teškoće se ne rješavaju, nego se samo prebace na drugu ustanovu. U radu s djetetom nedostaje individualni plan stručne podrške s jasnim mjerama, odgovornim osobama, rokovima i ishodima. Problemi djeteta u ponašanju najčešće prelaze okvire odgojno-obrazovne ustanove, stoga je nužno sinergijsko djelovanje svih resora. Uočavamo da su takvi potezi najčešće rezultat neprovođenja pravodobnih mjera te neučinkovitog nošenja s kriznim situacijama koje zahtijevaju brzu i pravodobnu reakciju, stručnu podršku i jasnu komunikaciju. Obveza je odgojno-obrazovnog sustava osigurati djeci pravo na obrazovanje, a roditelja osigurati da djeca redovito pohađaju nastavu. Rješenje vidimo u jačanju organizacijskih kapaciteta škola, zapošljavanju različitih profila stručnjaka, koji će učenicima pružiti podršku u izazovima s kojima se susreću u procesu obrazovanja te u jačanju međuresorne suradnje i kapaciteta stručnjaka sustava odgoja i obrazovanja, zdravlja i socijalne skrbi za integrirani pristup, brzu razmjenu informacija, ranu procjenu rizika i pravovremene intervencije prilagođene potrebama svakoga pojedinog djeteta, uz paralelni rad s roditeljima, razredom i širom zajednicom.

U postupku javnog savjetovanja o *Prijedlogu pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* iznijeli smo prijedlog za uvođenje mogućnosti provođenja **restitucije**, primjerice postupkom medijacije ili popravljanjem nastale štete i slično, u slučajevima u kojima ju je moguće primijeniti. Restitucija je učinkoviti model reakcije na neprihvatljivo ponašanje, pri čemu je naglasak na razvoju odgovornosti i učenju novih vještina i oblika ponašanja kod učenika, a ne na represiji. Iako su pedagoške mjere u osnovnoj i srednjoj školi navedene u ZOOSŠ-u, upozorili smo na upitnu svrhovitost i zanemarivanje interesa djeteta u primjeni odgojne mjere preseljenja u drugu školu kao najteže pedagoške mjere u osnovnoj školi. Predložili smo rješenja koja doprinose poboljšanju suradnje škola i HZSR-a u zaštiti prava i interesa djece. Suradnja škole i HZSR-a može pridonijeti boljem razumijevanju rizika i okolnosti u kojima učenik živi te osiguravanju podrške i/ili, po potrebi, mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta.

Zaprimili smo i pritužbu kojom se ukazuje na **neprikladnu praksu prodaje i promidžbe proizvoda djeci u školi**, a po kojoj prodajni predstavnici u prostorima škole pod nastavom djeci promoviraju određene proizvode, čime su djeca izravno izložena marketingu u prostoru škole. ZOOSŠ zabranjuje prodaju i promidžbu u školskim ustanovama ako one nisu u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja, a procjena je li neka prodaja u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja prepuštena je ravnateljima školskih ustanova. Čak i kada je riječ o proizvodima koji su u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja, školama preporučujemo da ukinu takvu neprikladnu praksu izravne promidžbe i prodaje proizvoda djeci s obzirom na to da izravne marketinške aktivnosti prema djeci u školi i poticanje potrošačkog mentaliteta djece svakako nije u njihovu najboljem interesu. Preporučili smo da se na razini škole, a u dogovoru s vijećem roditelja i vijećem učenika, definira način na koji će se, izvan nastave, prezentirati i nuditi svi prodajni materijali i usluge za učenike, za koje škola procijeni da su u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja i da mogu biti korisni za djecu.

Roditelji i djeca i dalje ukazuju na nezdravu školsku prehranu u vidu suhe hrane te na potrebu za zdravom školskom prehranom. Topli obrok mora biti standard, koji je nužno omogućiti svakom djetetu u RH kako u osnovnim tako i u srednjim školama, te mora biti nutritivno vrijedan i kvalitetan, neovisno o senzibilitetu lokalne zajednice i financijskim mogućnostima osnivača. Kvalitetna i nutritivno uravnotežena školska prehrana jedan je od ciljeva i u *Nacionalnom akcijskom planu EU jamstva za svako dijete*.

Djeca nam redovito ukazuju na potrebu dodatnog obrazovanja iz područja zdravstvenog, kao i građanskog odgoja i obrazovanja jer se ti sadržaji ne obrađuju dostatno i ujednačeno u okviru postojećih međupredmetnih tema Zdravlje⁶² i Građanski odgoj i obrazovanje⁶³.

Međupredmetne teme ne obrađuju se sustavno u svim školama, a na nacionalnoj razini ne postoji praksa ni obveza sustavnog praćenja načina provedbe i kvalitete međupredmetnih tema, pa tako nema ni podataka o indikatorima i učincima provedbe te praćenju ostvarivanja postignuća učenika, odnosno o evaluaciji.

61 O vršnjačkom nasilju više pišemo u poglavlju *Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama*.

62 *Odluka o donošenju Kurikuluma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*, NN, 10/19.

63 *Odluka o donošenju Kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*, NN, 10/19.

U izvješćima, koje svake godine tražimo od MZOM-a i AZOO-a o provedbi međupredmetnih tema, ova tijela ne raspolažu podacima o analizi njihove provedbe ni podacima o ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja i Zdravstvenog odgoja kao izbornih predmeta, fakultativnih predmeta ili izvannastavnih aktivnosti. MZOM načelno ističe da se međupredmetna tema *Zdravlje* provodi kao obvezna na svim razinama i svim razredima osnovnih škola, gimnazija i četverogodišnjih strukovnih škola te ne raspolaže podacima o broju sati provedbe. AZOO nas također obavještava da ne raspolaže podacima o praćenju ostvarivanja postignuća učenika niti realizaciji navedenih međupredmetnih tema.

Navedeno ukazuje na potrebu sustavne i ujednačene provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja i Zdravstvenog odgoja kao obveznih sadržaja u svim školama, što naš Ured zagovara već dugo godina, ali i njihove evaluacije, po potrebi i poboljšanja.

Zaprimali smo i pritužbe na **organizaciju i provedbu učeničkih natjecanja** te na pojedine odredbe *Općih pravila za provedbu natjecanja i smotri učenika* ili posebnih pravila pojedinog natjecanja. U takvim slučajevima obraćali smo se AZOO-u, MZOM-u i odgovarajućoj strukovnoj udruzi kao suorganizatorima natjecanja, odgovornima za organizaciju, provedbu i regularnost natjecanja. Preporučili smo da razmotre postojeće odredbe kako bi se otklonili eventualni propusti te osigurala regularnost natjecanja.

Suradnja odgojno-obrazovnih ustanova s roditeljima i drugim tijelima i ustanovama radi zaštite najboljeg interesa djeteta

Zaprimljene pritužbe ukazuju na čest izostanak razmjene potpunih i pravovremenih informacija, kvalitetne komunikacije i međusobnog povjerenja roditelja i radnika odgojno-obrazovnih ustanova. U pojedinim predmetima bilježimo nesuradljivost roditelja, kao i njihova subjektivna i nerealna očekivanja od odgojno-obrazovnog sustava. Roditelji nam se često obraćaju pritužbama na komunikaciju odgojno-obrazovnih radnika, nedostatak senzibiliteta i želje da se pomogne djetetu. Škole su nam se obraćale za savjet u situacijama koje smatraju ugrožavajućim za pojedino dijete zbog **otežane komunikacije i suradnje s roditeljima** te u slučajevima sumnji na zanemarivanje djetetovih obrazovnih prava.⁶⁴ Uglavnom je riječ o situacijama gdje pojedini učenik učestalo izostaje s nastave, a iskazuje probleme u ponašanju ili određene teškoće u razvoju. Česti izostanci učenika te otežana suradnja s roditeljima onemogućuju pružanje kontinuirane pomoći učenicima.

U slučajevima kada roditelji nisu u stanju postupati u skladu s najboljim interesom svog djeteta, dužnost je nadležnih institucija osigurati ostvarivanje djetetovih prava. Važno je da sve uključene institucije (škola, HZSR, liječnik školske medicine i dr.) usmjeravaju i upozoravaju roditelje na potrebu i važnost suradnje i dogovora oko pitanja koja se tiču obrazovnih prava djece te stavljanja njihova interesa na prvo mjesto. U pojedinačnim pritužbama roditelje upućujemo na obraćanje AZOO-u i PI-ju, a u slučaju roditeljskog zanemarivanja djetetovih obrazovnih potreba savjetujemo školi da slučaj prijavi HZSR-u, koji ima mogućnost roditeljima odrediti mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta.

Roditeljima, koji se tuže zbog **razgovora stručnih suradnika s djecom** bez njihova znanja ili odobrenja, ukazujemo na to da stručni suradnici u školama, u skladu s pravilima struke, obavljaju neposredan odgojno-obrazovni rad s učenicima i pružaju stručnu podršku svim učenicima kojima je potrebna te da roditelj ne može onemogućiti niti ograničiti njihov rad. Zabrinjava nas slučaj u kojem je Psihološka komora savjetovala stručnu suradnicu psihologinju da ne radi s djetetom bez suglasnosti roditelja. Stručni suradnici u školama ne bi smjeli zbog pritiska roditelja odustajati od pružanja stručne podrške i rada s učenicima. Nužno je poticati škole na prijavljivanje HZSR-u roditelja koji odbijaju suradnju i ne prihvaćaju stručne savjete nužne za dobrobit djeteta.

Složene situacije kršenja prava djece, poput konfliktnih razvoda roditelja, teškoća u razvoju i problema u ponašanju djece te ugrožavajućeg ponašanja roditelja ukazuju na nedostatak komunikacije i suradnje među institucijama, koje bi trebale biti uključene u pomoć djetetu. Razmjena informacija s tijelima izvan sustava odgoja i obrazovanja uglavnom je pisana, a čekanje odgovora najčešće dugotrajno i u međusobnom dopisivanju gubi se vrijeme u kojem bi se djetetu mogla pružiti konkretna pomoć. Preporučujemo uspostavu koordinirane suradnje škole sa svim institucijama zaduženima za zaštitu prava djece (ustanove socijalne skrbi, zdravstvene ustanove, policija i dr.) te uvođenje prakse **međuresornih sastanaka** na kojima će se izraditi **individualni plan stručne podrške djetetu**

64 Više o tome u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

te odrediti konkretne mjere s jasno definiranim nositeljima, rokovima i očekivanim ishodima. Preporučujemo i intenzivniju suradnju u ranoj procjeni rizika na strani djeteta ili roditelja, redovitu razmjenu informacija odgojno-obrazovne ustanove s nadležnim HZSR-om kako bi se na vrijeme poduzele intervencije i mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te roditeljima i djetetu osigurala stručna pomoć i podrška koordiniranim djelovanjem, razmjenom informacija i praćenjem ishoda.

Smatramo da je nužna **edukacija i osnaživanje odgojno-obrazovnih radnika** za suradnju i komunikaciju s roditeljima, ali i nadopuna sadržaja njihova formalnog obrazovanja tim temama. Roditelje je nužno upoznati s mogućnostima i načinima komunikacije s odgojno-obrazovnom ustanovom, međusobnim obvezama, potrebom pravovremenog dijeljenja informacija o djetetu, njihovim pravima, zakonskim propisima i protokolima postupanja.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

Predškolski odgoj i obrazovanje

- Osiguravanje pretpostavki za povećanje obuhvata djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.
- Sustavno praćenje i predviđanje demografskih i urbanističkih kretanja na područjima JLP(R)S-ova u svrhu dostupnosti i racionalnog ustroja dječjih vrtića i programa za djecu predškolske dobi u skladu s njihovim potrebama i sposobnostima.
- Ujednačavanje subvencioniranja i kriterija za upis u dječje vrtiće na razini države, s ciljem osiguravanja jednake dostupnosti predškolskog odgoja za svu djecu.
- Daljnje ulaganje u razvoj infrastrukture i opremanje u vidu izgradnje novih te rekonstrukcije i dogradnje postojećih dječjih vrtića.
- Nadzor nad zakonitošću akata dječjih vrtića.

Osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje

- Osigurati dostupnost cjelodnevne nastave ili produženog boravka djeci od 1. do 4. razreda u svim školama u kojima postoji iskazani interes i potreba.
- Osigurati topli i nutritivno zdrav obrok svoj djeci u RH u osnovnoj i srednjoj školi.
- U osiguravanju školskog prijevoza voditi se individualnim potrebama i najboljim interesom djeteta.
- Osigurati u svim odgojno-obrazovnim ustanovama stručne suradnike potrebnog profila ili mobilni tim stručnih suradnika za više odgojno-obrazovnih ustanova, posebice u manjim mjestima i na otocima.
- Redovito pratiti, evidentirati i dokumentirati rad i ponašanje djelatnika te poduzimati mjere sukladno *Zakonu o radu* i *Etičkom kodeksu* u slučaju kad postoji sumnja da je djelatnik počinio kazneno djelo na štetu djeteta, a kazneni postupak još nije započeo.
- Uspostaviti sustav licenciranja rada učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja te donijeti Pravilnik kojim bi se propisao program, postupak i način stjecanja, izdavanja i obnavljanja licencije.
- Provjeravati osuđivanost svih djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova tijekom zapošljavanja i mentora kod poslodavca te periodično provoditi takve provjere.
- U odnosima i postupanju s učenicima uvažavati individualne potrebe i specifičnosti.
- Nakon izricanja pedagoške mjere učeniku izraditi individualni plan stručne podrške te intenzivirati individualni rad s učenicom.
- Osigurati sadržaje odgoja i obrazovanja za ljudska/dječja prava u programima učiteljskih i nastavničkih studija.
- Pojačati stručna usavršavanja odgojno-obrazovnih radnika u području dječjih prava te jačanja učiteljskih kompetencija s naglaskom na evaluiranje ishoda takvih edukacija.
- Na početku pedagoške/školske godine upoznati roditelje s pravima i obvezama, internima aktima ustanove, protokolima postupanja, mogućnostima njihova sudjelovanja i suradnje te o proceduri obraćanja u slučaju upita i/ili pritužbi.
- U složenijim situacijama prakticirati međuresorne sastanke odgojno-obrazovnih ustanova te redovito

razmjenjivati informacije s HZSR-om.

- U programe učiteljskih i nastavničkih fakulteta te stručnih usavršavanja uvesti više sadržaja koji se odnose na komunikaciju i suradnju s roditeljima.
- Osnajivati odgojno-obrazovne djelatnike u zastupanju vlastita mišljenja o najboljem interesu djeteta u području odgoja i obrazovanja.

2.3.3. Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju

Ostvarivanje odgojno-obrazovnih prava djece s TUR-om važna je tema kojom se Ured pravobraniteljice za djecu kontinuirano bavi. U 2025. bilježimo blagi porast prijava pojedinačnih povreda prava djece s TUR-om na odgoj i obrazovanje (s 213 prijava u 2024. na 245). Područje najveće zastupljenosti kršenja prava djece s TUR-om jest sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja, osobito u odnosu na primjereni program obrazovanja. U sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja izražen je problem neupisivanja djece s TUR-om u vrtić, a u sustavu srednjoškolskog odgoja i obrazovanja ponovno dolazi do izražaja problem provedbe primjerenog programa obrazovanja.

Po podacima HZJZ-a, Hrvatski registar osoba s invaliditetom bilježi 74 062 djece s TUR-om u dobi od 0 do 17 godina (stanje na dan 8. 1. 2026.), što predstavlja rast u odnosu na prošlu godinu. I dalje je u ukupnom broju više dječaka (60 %) nego djevojčica (40 %) i najviše je djece s TUR-om u dobi od 14 do 17 godina (30 %). Geografska zastupljenost djece slijedi prošlogodišnji trend, pa najveći broj djece s TUR-om živi u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji. Po zastupljenosti vrsta teškoća najzastupljeniji su poremećaji glasovno-govorne komunikacije (26 %), oštećenja središnjega živčanog sustava (21 %) i višestruka oštećenja (18 %), što također prati prošlogodišnji trend.

U daljnjem tekstu dat ćemo pregled obrazovanja djece s TUR-om po razinama sustava odgoja i obrazovanja.

Djeca s TUR-om u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja

U sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja iz godine u godinu zamjećujemo problem upisa djece s TUR-om u vrtić, skraćivanja njihova boravka, sklapanja opservacijskih ugovora, kompetencija odgojitelja, osiguravanja podrške pomagača u vrtiću, uključivanja djece s TUR-om (planiranje rada skupine, raspored i kontinuitet podrške, usklađivanje resursa), nedostatka stručnih suradnika u vrtićima te potrebe senzibilizacije okoline o prihvatanju i integraciji djece s TUR-om.

Posebno je bio naglašen problem **upisa djece s TUR-om** u vrtić. U takvim slučajevima najčešće tražimo nadležno postupanje prosvjetne inspekcije i osnivaču vrtića upućujemo preporuku za uključivanje djeteta. U pojedinim slučajevima pritužbe roditelja riješene su nakon našeg postupanja, osobito kada su inspekcijom nadzorom utvrđene nepravilnosti vezane uz neupis djeteta ili kada je osnivač, uvažavajući preporuku, dodatnim naporima osigurao uvjete za uključivanje.

Kao razlog neupisivanja pojedini vrtići navode zdravstveno stanje ili teškoću u razvoju, a roditelji ukazuju i na zahtjeve vrtića da dostave opsežnu medicinsku dokumentaciju ili nalaze vještačenja. Roditelje upućujemo da se, kada se traži dokumentacija, ona u pravilu veže uz ostvarivanje prednosti pri upisu i procjenu potreba djeteta, odnosno utvrđivanje uvjeta potrebnih za uključivanje djeteta u program u skladu s njegovim najboljim interesom. Istodobno naglašavamo potrebu da vrtići jasno komuniciraju s roditeljima koja je dokumentacija doista nužna i da se postupanje ujednači.

U praksi se događa da vrtić procijeni kako „nema uvjeta“ za upis djeteta, pri čemu odbijanje upisa djeteta s TUR-om zbog njegove teškoće predstavlja povredu prava na inkluzivno obrazovanje. Predškolske ustanove dužne su stvarati primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta te osigurati sigurnost i zaštitu zdravlja djeteta, što u slučaju djece s TUR-om podrazumijeva pravodobno planiranje fizičkih i socijalnih uvjeta, pripremu odgojitelja i, po potrebi, organizaciju stručnih usavršavanja.

Inicijalni razgovor s roditeljima i djetetom u procesu upisa treba služiti prvenstveno kao mogućnost uvida u potrebe djeteta i planiranja daljnjega odgojno-obrazovnog uključivanja, a ne kao kriterij za ostvarivanje prava na upis. Također, s obzirom na to da vrtići ni u najpovoljnijim uvjetima nemaju zaposlene stručnjake svih profila relevantnih za procjenu različitih potreba djece s TUR-om, u inicijalnoj procjeni i opservaciji potrebno je uvažavati i preporuke vanjskih stručnjaka, koji su radili ili rade s djetetom. U praksi se mišljenja i preporuke vanjskih stručnjaka neoprvdano zanemaruju, što može dovesti do pogrešnih procjena potreba i odgode uključivanja djeteta u program.

U 2025. i dalje se **skraćuje boravak djece s TUR-om** u dječjim vrtićima. Roditelji se tuže da dijete može pohađati vrtić u skraćenom trajanju (npr. dva ili četiri sata dnevno) ili da mu nije omogućeno svakodnevno pohađanje, pri čemu vrtići kao razlog navode nemogućnost osiguravanja primjerene podrške, stručne pomoći i skrbi. Takva praksa, osobito kada traje dulje vrijeme ili nije jasno obrazložena, kod roditelja stvara dojam kako vrtić zapravo ne želi uključiti dijete s TUR-om, odnosno da ga nastoji uključiti tek formalno, na minimalan broj sati, ponekad i svega nekoliko sati tjedno. Odluka o skraćivanju (ili produživanju) boravka djeteta s TUR-om mora biti utemeljena na kontinuiranom praćenju djeteta i njegovih potreba, u dogovoru s roditeljima, uz uvažavanje preporuka vanjskih stručnjaka kod kojih dijete ostvaruje edukacijsko-rehabilitacijske i/ili terapijske postupke.

Opravnim smatramo provođenje **opservacijskog razdoblja** (praćenja), koje uobičajeno traje tri mjeseca, s ciljem donošenja odluke o vrsti i trajanju programa u koje dijete može biti uključeno. Međutim, i dalje postoji problem neujednačenog određivanja trajanja opservacijskog razdoblja, uključujući produljivanje praćenja na dulje vrijeme ili neodređivanje roka praćenja. Stoga je potrebno uspostaviti jedinstvenu proceduru postupanja tijekom praćenja djeteta kako se ne bi događalo da u različitim vrtićima praćenje traje od tri mjeseca čak i do godine dana, bez jasnog obrazloženja i bez standardiziranih koraka.

Kod uključivanja djece s TUR-om u vrtiće posebno je važna **uloga odgojitelja** jer upravo on u najvećoj mjeri utječe na razinu i kvalitetu djetetove uključenosti. Kvaliteta uključivanja u velikoj mjeri ovisi o profesionalnim kompetencijama, iskustvu i stavu odgojitelja prema inkluzivnome odgojno-obrazovnom uključivanju. U praksi se međutim susrećemo s nedovoljnim razumijevanjem pojedinih razvojnih teškoća, kao i stavovima koji otežavaju uključivanje djeteta u skupinu. Nedovoljno poznavanje obilježja i potreba djece s TUR-om može dovesti do pogrešne interpretacije djetetova ponašanja i do neprimjerenih odgojno-obrazovnih postupaka.

I dalje je prisutan problem **osiguravanja podrške pomagača** u dječjim vrtićima. Dio djece s TUR-om nema osiguranu podršku pomagača, a ponekad vrtići uvjetuju upis djeteta prethodnim osiguravanjem takve podrške. **Smatramo da, kada je djetetu po procjeni nužna podrška pomagača, ona treba biti osigurana pravodobno i u opsegu koji omogućuje stvarno uključivanje djeteta u program, uključujući i kontinuitet podrške.**

Bilo je pritužbi i na **organizacijske promjene u vrtićima** (npr. premještanje djeteta iz jedne u drugu skupinu ili u drugi područni objekt), pri čemu je isključivo ravnatelj dječjeg vrtića odgovoran za organizaciju rada. Međutim, uvažavanje roditeljskih uvida i očekivanja, pravodobno informiranje i jasna komunikacija o realnim mogućnostima vrtića važni su preduvjeti povjerenja i suradnje. Organizacijske promjene trebaju se planirati i provoditi na način koji ne dovodi do pogoršanja položaja pojedinog djeteta, osobito djeteta s TUR-om. Važno je da vrtići pravodobno provjere očekivanja roditelja, upoznaju ih s realnim mogućnostima i razlozima promjena te, po potrebi, omoguće individualne konzultacije s roditeljima radi boljeg razumijevanja smisla promjena i njihove dobrobiti za dijete. U situacijama kada dođe do nesporazuma ili nezadovoljstva roditelja, važno je da ravnatelj, stručni suradnici i odgojitelji kontinuirano rade na uspostavi djelatne suradnje s roditeljima, uz jasnu orijentaciju na najbolji interes djeteta.

Neke pritužbe odnosile su se na **nedostatak stručnih suradnika** u vrtiću, osobito logopeda i edukacijskih rehabilitatora, koji imaju važnu ulogu za kvalitetno odgojno-obrazovno uključivanje djece s TUR-om. Oni mogu jačati kompetencije odgojitelja, pratiti individualne potrebe i interese djeteta, sudjelovati u planiranju i prilagodbi odgojno-obrazovnog programa te pružiti stručnu podršku u izazovnim situacijama.

Uočavamo potrebu **senzibilizacije okoline** radi prihvaćanja djece s TUR-om. U pojedinim slučajevima roditelji ili članovi obitelji druge djece u skupini izražavaju protivljenje uključivanju djeteta s TUR-om, što otežava stvaranje poticajnog i podržavajućeg ozračja. Međutim inkluzija nije samo organizacijsko nego i vrijednosno te razvojno pitanje. Okruženje koje uvažava različitosti doprinosi dobrobiti sve djece, potiče empatiju, suradnju i razumijevanje te gradi temelje društva koje prepoznaje potrebe svakog djeteta. Važnu ulogu u tome ima suradnja koju vrtić razvija s roditeljima djece s TUR-om, ali i s ostalim roditeljima, pri čemu je suradnju potrebno temeljiti na povjerenju, međusobnom uvažavanju i otvorenoj komunikaciji o brigama i očekivanjima. Različitost u skupini nije prepreka

kvalitetnomu odgojno-obrazovnom radu, nego može biti resurs koji obogaćuje iskustvo djece i jača zajednicu, pod uvjetom da su osigurani stručna podrška, potrebne prilagodbe i primjereni uvjeti za uključivanje.

Djeca s TUR-om u sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja

U 2025. zaprimali smo pritužbe roditelja, ali i obraćanja škola, koje traže stručnu i savjetodavnu podršku u uključivanju učenika s TUR-om. Prijave se najčešće odnose na provedbu primjerenih programa i prilagodbe u nastavi, kompetencije odgojno-obrazovnih radnika i pravodobnu izradu i provedbu individualiziranih kurikuluma. Istodobno se otvaraju i pitanja ostvarivanja upisa i premještaja u školu upisnog područja u slučaju promjene prebivališta, utvrđivanja psihofizičkog stanja i promjene primjerenog oblika školovanja, suradnje škole i roditelja (uključujući razmjenu dokumentacije) te zaštite privatnosti djeteta, kao i pitanja organizacije rada i uvjeta u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Roditelji se često tuže da **učitelji i nastavnici ne uvažavaju potrebe učenika s TUR-om** te ne prilagođavaju pristup, metode i oblike rada unatoč postojanju rješenja o primjerenom programu obrazovanja. U takvim slučajevima tražili smo stručno-pedagoški nadzor AZOO-a. U više je slučajeva utvrđeno kako se teškoće učenika mogu pogoršati kada izostane dosljedna primjena prilagodbi i kada odgovornost za podršku nije jasno raspodijeljena između učitelja/nastavnika, stručne službe i uprave škole. Istodobno bilježimo i povećan broj obraćanja škola, koje navode teškoće u uključivanju učenika s TUR-om, zbog čega smo ih upućivali na stručna usavršavanja i savjetodavnu podršku AZOO-a te na suradnju s relevantnim ustanovama i organizacijama.

Dio učitelja i nastavnika nije dovoljno pripremljen za primjenu specifičnih metoda rada, što se odražava na kvalitetu nastavnog procesa, a situaciju dodatno otežava nedostatak stručnih suradnika u školama.

Kao i prethodnih godina, **izrada i provedba individualiziranih kurikuluma** česta je tema pritužbi roditelja. Kurikulumi nisu uvijek pravodobno izrađeni, često izostaje inicijalna procjena učenika te se nedovoljno uvažavaju njegove jake strane, interesi i motivacija. Dodatno problem predstavlja i nedostatak praćenja učinkovitosti podrške i nedovoljna suradnja škole i roditelja. Smatramo da se uključivanje učenika s TUR-om ne može svesti na formalno postojanje rješenja ili dokumenta, nego zahtijeva svakodnevne prilagodbe, pri čemu individualizirani kurikulum treba biti fleksibilan alat, uz jasnu podjelu uloga i pravodobno informiranje roditelja o napretku učenika.

Postupali smo i po pritužbama vezanima uz **promjenu škole** zbog objektivnih okolnosti, osobito promjene prebivališta, pri čemu su roditelji ukazivali na poteškoće u ostvarivanju upisa u školu upisnog područja. U jednom predmetu roditelj se obratio zbog odbijanja zahtjeva za premještaj iako je zahtjev bio podnesen sukladno uvjetima, a odbijanje je obrazloženo popunjenošću kapaciteta i procjenama o mogućim teškoćama prilagodbe djeteta na novo okruženje. Zatražili smo postupanje prosvjetne inspekcije, koja nas je obavijestila da je nakon inspekcijskog nadzora škola donijela odluku o prihvaćanju premještaja.

U situacijama preseljenja i promjene škole mora se polaziti od prava djeteta na obrazovanje i osiguravanja kontinuiteta školovanja i podrške. Kapaciteti i organizacijski izazovi u školama realni su problemi, no ne smiju dovesti do odgode ili uskraćivanja upisa djeteta koje ispunjava uvjete. Važno je da škole pravodobno i transparentno komuniciraju s roditeljima, da se u postupcima premještaja osigura koordinacija između uključenih škola i nadležnih tijela te da se, uz poštovanje djetetova prava na privatnost, omogući pravodobna razmjena relevantnih informacija i dokumentacije kako bi se prijelaz planirao tako da umanjuje rizik od prekida podrške.

Iz obraćanja pojedinih škola, koje provode odgoj i obrazovanje učenika s većim i višestrukim teškoćama, proizlazi da se problem premještaja i upisa dodatno usložnjava u uvjetima nedostatnih prostornih i kadrovskih kapaciteta te preopterećenosti razrednih odjela. U takvim se okolnostima otvaraju i pitanja sigurnosti i primjerenosti uvjeta rada, osobito kada su u razrednim odjelima prisutne složene potrebe učenika, uključujući izraženu senzornu osjetljivost te autoagresivna ili agresivna ponašanja. Ovakvi se slučajevi ne mogu rješavati *ad hoc*, nego zahtijevaju sustavno planiranje mreže programa i kapaciteta (uključujući osiguravanje prostornih uvjeta i ustroj dodatnih odjela) kako bi se djeci s TUR-om osigurao pravodoban pristup primjerenom obliku školovanja, a školama uvjeti za siguran i kvalitetan rad.

Utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta zbog promjene primjerenog oblika školovanja i dalje je česta tema pritužbi. Postupci se ponekad pokreću kasno, a ponekad se započeti postupak prekida ili se od njega odustaje iako pedagoška dokumentacija upućuje na to da postojeći program ne odgovara učenikovim potrebama. Takva

dinamika ima izravne posljedice na odgojno-obrazovno funkcioniranje učenika jer odgađa uspostavu stabilnog i predvidivog okruženja, otežava planiranje individualizirane podrške i povećava rizik od sekundarnih teškoća (npr. porasta anksioznosti, otpora prema školi, pogoršanja ponašanja ili smanjenja motivacije).

Primjećujemo i teškoće te nedosljednosti u postupanju stručnih povjerenstava za utvrđivanje psihofizičkog stanja djece i učenika. Izazovi uključuju davanje prednosti isključivo želji roditelja umjesto objektivnoj procjeni odgojno-obrazovnih potreba djeteta, nedostatak razrednih odjela i kapaciteta za provedbu pojedinih programa, nedovoljno odgovorno i stručno utvrđivanje primjerenog oblika školovanja i utjecaj organizacijskih interesa na odluke. Dodatno se u praksi pojavljuju poteškoće u suradnji liječnika školske medicine s drugim liječnicima, nerazlikovanje pojmova „prilagođeni program“ i „individualizirani pristup“, kao i donošenje mišljenja bez stvarnog utvrđivanja teškoća, bez dodatnih opservacija ili bez prethodne evaluacije školskog postignuća. Posebno naglašavamo da se odluke o promjeni programa trebaju temeljiti na sustavnom praćenju i pedagoškoj dokumentaciji, opservaciji u različitim situacijama i procjeni obrazovnih i socioemocionalnih potreba učenika. Roditeljima je pritom važno jasno i razumljivo predstaviti svrhu predložene promjene ne kao „sankciju“ ili „isključivanje“, nego kao mjeru kojom se nastoje osigurati primjereniji uvjeti učenja i učinkovitija podrška. Istodobno, uspješnost promjene programa ne može se svesti na donošenje rješenja, nego je nužno planirati prijelaz, definirati konkretne prilagodbe i ciljeve, uspostaviti mehanizme praćenja učinaka te osigurati redovitu komunikaciju škole i roditelja.

Sve češće uočavamo i situacije u kojima roditelji, zbog gubitka povjerenja u sustav ili teškoća u prihvaćanju razvojnih odstupanja djeteta, **uskraćuju ili odgađaju dostavu relevantne dokumentacije** školi i nadležnim povjerenstvima smatrajući da time štite dijete. Međutim takva praksa može imati suprotan učinak: otežava razumijevanje djetetova funkcioniranja u školskom okruženju, usporava ili onemogućuje donošenje stručnih odluka o primjerenom programu i potrebnim oblicima podrške te produžuje razdoblje neizvjesnosti za dijete. Stoga je potrebno jasno razgraničiti zaštitu privatnosti djeteta od postupanja koje, zbog uskraćivanja informacija, može dovesti do povrede djetetova prava na pravodobnu i učinkovitu podršku u obrazovanju, uz istodobno osiguravanje savjetodavne podrške roditeljima i razumljivih informacija o svrsi i načinu korištenja podataka isključivo radi planiranja primjerenog obrazovanja i zaštite dobrobiti djeteta.

Suradnja škole i roditelja jedan je od ključnih preduvjeta uspješne inkluzije, osobito u situacijama kada roditelji i učitelji/nastavnici različito procjenjuju potrebe i mogućnosti djeteta te učinke poduzetih mjera podrške. Izostanak povjerenja i konstruktivne komunikacije može dovesti do produblivanja nesporazuma, odgode u planiranju podrške i dodatnog opterećenja za dijete. U dijelu predmeta u kojima je uključen AZOO uočava se i obrazac da škola nerijetko poduzima određene mjere, no izostane njihova krajnja realizacija ili se dogovoreni postupci ne provode dovoljno dosljedno i ujednačeno, što dodatno naglašava potrebu timskog usklađivanja strategija podrške i jasne podjele odgovornosti u školi.

Posebno su neprihvatljive prakse u kojima se na **roditeljskim sastancima iznose opsežni i nepotrebni privatni podaci o djetetu s TUR-om**, a ponekad se roditelji djeteta o kojem se govori niti ne pozovu na sastanak. Takvo postupanje može predstavljati povredu djetetovih prava na privatnost i dostojanstvo te narušiti povjerenje nužno za suradnju. Pitanja vezana uz pojedino dijete trebaju se rješavati individualnim razgovorima i radom stručnog tima, uz uključivanje roditelja, uz poštovanje profesionalnih granica i etičkih standarda te uz pravodobnu i sigurnu razmjenu samo onih informacija koje su relevantne za planiranje podrške.

Uočavamo i potrebu da se u školama sustavnije radi na unapređenju komunikacije s roditeljima općenito, uz jasno razumijevanje da je odgovornost za suradnju obostrana. Kada škola pokazuje otvorenost, senzibiliziranost i spremnost na rješavanje problema, a roditelji dobivaju pravodobne i razumljive informacije o poduzetim postupcima, praćenju i vrednovanju postignuća, povećava se vjerojatnost da će se nesporazumi rješavati u interesu djeteta, a ne eskalirati u dugotrajne konflikte. Za uspjeh učenika s TUR-om ključno je ujednačavanje podrške i timsko djelovanje škole, uz partnersku suradnju s roditeljima. Izrada i provedba individualiziranog kurikuluma trebaju se temeljiti na inicijalnoj procjeni koja, uz teškoće, obuhvaća i jake strane učenika, interese i motivacijske čimbenike, uz definiranje konkretnih mjera, nositelja i rokova te praćenje provedbe prilagodbi tijekom godine i njihovu reviziju po potrebi, u skladu s napretkom učenika.

U području **posebnih odgojno-obrazovnih ustanova** pritužbe su se odnosile na organizaciju rada, komunikaciju s roditeljima te osiguravanje stručnih i kadrovskih uvjeta. U pojedinim slučajevima nadležna tijela nisu utvrdila nezakonitosti u postupanju, no istodobno se potvrđuje da povremeno postoji izazov nedostatka djelatnika i

stručnog kadra, što može utjecati na kontinuitet i kvalitetu podrške.

Nalazi stručnih nadzora upućuju na to da ustanove često poduzimaju mjere radi osiguravanja školovanja i dobrobiti učenika, no u praksi se mogu uočiti i propusti poput nedostatne fleksibilnosti u kurikulumu i planiranju individualiziranih ishoda, nedovoljnog prilagođavanja metoda i sredstava poučavanja učenicima s većim teškoćama, neujednačenog praćenja i vrednovanja napretka te nepravodobnog ili nedovoljno jasnog informiranja roditelja. No i u posebnim ustanovama mora se dosljedno štiti privatnost djece te osigurati timsko djelovanje i partnerska suradnja s roditeljima.

Djeca s TUR-om u sustavu srednjoškolskog odgoja i obrazovanja

Najveći broj prijava odnosi se na nedovoljnu educiranost i senzibiliziranost srednjih škola za uključivanje učenika s TUR-om, na nedosljednu primjenu prilagodbi u nastavnom procesu i nedovoljnu educiranost i senzibiliziranost dijela nastavnika za rad s učenicima s TUR-om. U takvim slučajevima tražili smo postupanje prosvjetne inspekcije i AZOO-a te upućivali preporuke školama naglašavajući kako je prilagodba nastavnog procesa i ostalih sadržaja pravo učenika s TUR-om i ne smije ovisiti o osobnom stavu i/ili (ne)znanju pojedinih nastavnika.

Uočavamo da su odgojno-obrazovni radnici u srednjim školama, u odnosu na osnovne škole i predškolske ustanove, često slabije educirani o prilagodbi nastavnog procesa za učenike s TUR-om i nedovoljno senzibilizirani za njihove specifične potrebe. Stoga ponavljamo važnost sustavnoga stručnog usavršavanja u području razumijevanja teškoća u razvoju/invaliditeta i provedbe prilagodbi nastavnih sadržaja, metoda rada i odgojno-obrazovnih ishoda. Školama je potrebna i snažnija savjetodavna podrška nadležnih tijela, osobito u dijelu koji se odnosi na dosljednu provedbu primjerenog oblika školovanja u svakodnevnoj nastavi.

Pritužbe upućuju i na teškoće u provedbi i organizaciji ispita za preispitivanje ocjena, predmetnih, razrednih ili popravnih ispita. U takvim situacijama posebnu je pažnju potrebno usmjeriti na konstrukciju ispitnih materijala i način provedbe ispita kako bi se dosljedno primijenile sve prilagodbe predviđene u učenikovu individualiziranom kurikulumu. Očekujemo da će se broj povreda prava učenika na primjereni oblik školovanja smanjiti kada obrazovni sustav razvije učinkovitije mehanizme praćenja provedbe primjerenog oblika školovanja, uključujući vrednovanje primijenjenih metoda i načina rada u nastavi. Rješavanje ovakvih situacija zahtijeva dosljedno pridržavanje propisa i prilagodbe po individualnim potrebama učenika, što u praksi nije izvedivo bez odgovarajuće informiranosti i osposobljenosti nastavnika; u suprotnom, iako su učenici s TUR-om zakonski zaštićeni, ostvarivanje njihovih prava i dalje može ovisiti o osobnom znanju i stavu pojedinaca, što dovodi do nejednakih obrazovnih iskustava.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Izraditi protokol o postupanju za upis djece s TUR-om u dječje vrtiće.
- Osigurati dodatnu edukaciju odgojno-obrazovnim radnicima o razumijevanju različitih teškoća u razvoju/invaliditeta, načinima prilagodbe i pristupu djeci s TUR-om, uz naglasak na praktičnu provedbu prilagodbi u svakodnevnom radu.
- Poticati međuresornu suradnju i koordinirano djelovanje nadležnih sustava u osiguravanju pravodobnih i dostupnih odgojno-obrazovnih usluga te potrebne stručne podrške za djecu s TUR-om.

2.3.4. Prava i dobrobit darovite djece

Tijekom 2025. Uredu su se obraćali roditelji darovite djece i ukazivali na nedostatnu podršku odgojno-obrazovnog sustava u razvoju punih potencijala takve djece. U pritužbama se ponavljaju problemi neujednačene i kasne identifikacije darovitosti, nedostatne osposobljenosti odgojno-obrazovnih radnika za rad s darovitom djecom, kao i pritisci povezani s natjecanjima i očekivanjima okoline, što kod dijela djece dovodi do gubitka motivacije i povećanog opterećenja.

Positivnim iskorakom ocjenjujemo činjenicu da je u travnju 2025. donesen dugo očekivani *Pravilnik o odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika*, čime je napokon ažuriran normativni okvir, koji je desetljećima bio oslonjen na *Pravilnike* iz 1991. i 1993. U postupku savjetovanja s javnošću dostavili smo primjedbe i prijedloge usmjerene na ujednačavanje postupaka uočavanja i utvrđivanja darovitosti, jačanje informiranosti djece i roditelja te osiguravanje kontinuiteta praćenja i podrške darovitoj djeci u odgojno-obrazovnim prijelazima (npr. iz vrtića u školu ili pri promjeni škole). Jasni postupci i ujednačena praksa važni su i za pravnu sigurnost jer smanjuju rizik da djeca i učenici s usporedivim potrebama ostvaruju različitu razinu podrške ovisno o školi ili sredini. U e-savjetovanju smo također naglasili potrebu daljnjeg jačanja sustavnih rješenja (nacionalno ujednačen model identifikacije, dostupne i provjerene informacije o oblicima podrške te osigurani stručni kapaciteti u školama) kao preduvjeta da se odredbe *Pravilnika* mogu ujednačeno provoditi u svim sredinama.

Identifikacija darovitosti jedno je od ključnih pitanja za ostvarivanje prava darovite djece i učenika jer bez pravodobnog uočavanja i stručnog utvrđivanja darovitosti djeca i učenici često ostaju bez odgovarajućih poticaja i prilagodbi, a roditelji bez jasnih informacija o mogućnostima podrške. U praksi se uočava da postupci prepoznavanja i utvrđivanja darovitosti nisu ujednačeni, da ovise o resursima i iskustvu pojedine ustanove te o motivaciji pojedinaca, što može dovesti do situacije da djeca s usporedivim potrebama ostvaruju različitu razinu podrške ovisno o školi i sredini. Stoga smo u e-savjetovanju posebno naglasili potrebu uspostave nacionalno ujednačenog modela identifikacije darovitosti, uz jasne uloge i odgovornosti odgojno-obrazovne ustanove i stručnih suradnika i uz osiguravanje kontinuiteta praćenja djeteta u odgojno-obrazovnom sustavu.

Ističemo i potrebu uspostave **nacionalnog registra dostupnih oblika podrške darovitoj djeci i učenicima** kao alata koji bi djeci, roditeljima i odgojno-obrazovnim radnicima omogućio dostupne, provjerene i ažurne informacije o oblicima podrške darovitoj djeci u sustavu (npr. oblici kurikularne prilagodbe, mentorstvo, programi izvrsnosti) i izvan njega (npr. programi centara izvrsnosti i drugih relevantnih inicijativa). Takav bi registar, uz poštovanje zaštite osobnih podataka, mogao pridonijeti ciljanom upućivanju djece na odgovarajuće oblike podrške, smanjenju administrativnog opterećenja roditelja i većoj transparentnosti i pravnoj sigurnosti u ostvarivanju prava. Ujedno bi omogućio jasniji uvid u dostupnost podrške po županijama i školama, što je važno za prepoznavanje nejednakosti i planiranje mjera na razini sustava.

Od prijedloga koje smo uputili, ističemo kako je u Odredbi o svrsi uočavanja i utvrđivanja darovitosti prihvaćen naš prijedlog da se svrha usmjeri na razvoj punih potencijala djeteta, u skladu s *Konvencijom o pravima djeteta*. Također je prihvaćen prijedlog da se prijevremeni upis darovitog djeteta predškolske dobi u osnovnu školu veže uz stručni prijedlog Tima za darovite, čime se dodatno jača zaštita najboljeg interesa djeteta. Prihvaćena je i mogućnost da postupak akceleracije pokrene i mentor darovitog učenika, što je važno jer mentor u praksi ima neposredan uvid u potrebe i napredovanje učenika.

Dio prijedloga nije prihvaćen uz obrazloženja koja upućuju na potrebu daljnjeg praćenja provedbe *Pravilnika* u praksi. Tako nije prihvaćen prijedlog da se jasnije razradi postupak donošenja rješenja o primjerenom obliku školovanja za darovite učenike bez teškoća, uz obrazloženje da je rješenje zakonom predviđeno za učenike s teškoćama u razvoju. Međutim u praksi se i dalje pojavljuju situacije u kojima se izostanak formaliziranog okvira tumači kao razlog za izostanak dodatne podrške darovitom djetetu, što može dovesti do neujednačenog postupanja i pravne nesigurnosti. Nije prihvaćen ni prijedlog da se u *Pravilniku* izričitiije uredi pitanje sudjelovanja darovitih učenika na natjecanjima i ujednačavanja kriterija, uz obrazloženje da je to u djelokrugu nadležnih agencija i nije predmet *Pravilnika*, što roditelji i djeca u praksi često doživljavaju kao nejasno i neujednačeno. Upravo zbog učestalih nedoumica i različitih tumačenja pravila u praksi, kao i zbog rizika nejednakog postupanja, držimo da ovo područje zahtijeva jasnija i ujednačenija pravila u skladu s načelom najboljeg interesa djeteta. Donošenje

Pravilnika predstavlja važan korak, ali ostvarivanje prava darovite djece i učenika u praksi ovisi i o osiguranim kadrovskim kapacitetima, dostupnosti stručnih suradnika i sustavnoj edukaciji odgojno-obrazovnih radnika.

Darovitost se ne očituje isključivo u školskom uspjehu, nego može biti prisutna u različitim područjima i kod djece se može manifestirati na različite načine. Zbog heterogenosti ove skupine, pravodobno uočavanje i odgovarajuća podrška ovise o stručnim kapacitetima u ustanovama, dostupnosti relevantnih alata i jasnim postupcima, kao i o sustavnoj edukaciji odgojno-obrazovnih radnika.

Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na **djecu i učenike kod kojih su istodobno prisutne darovitost i određene teškoće u razvoju (tzv. „dvostruka iznimnost“)**. U praksi zamjećujemo kako je upravo ova skupina djece i učenika posebno izložena riziku da ostane neprepoznata ili pogrešno procijenjena pa im se ne osigurava podrška koja istodobno uvažava teškoće i potiče njihove snage. Zbog toga je važno dodatno skrenuti pozornost na specifičnosti dvostruke iznimnosti i na preduvjete kvalitetne identifikacije.

U praksi se dvostruka iznimnost često „izgubi“ u jednoj od triju tipičnih situacija. U prvoj se uoči darovitost, ali se zanemare teškoće pa se slabiji učinak u pojedinim školskim vještinama ponekad pogrešno tumači kao manjak truda ili motivacije. U drugoj se prvo uoče teškoće pa se obrazovni pristup usmjeri pretežito na prilagodbe i dodatnu pomoć, a darovitost ostane u sjeni i dijete ne dobije dovoljno izazova. U trećoj, često i nevidljivoj situaciji, darovitost i teškoće se međusobno „izjednače“ pa dijete izvana djeluje prosječno, zbog čega se ne prepoznaju ni njegove snage ni specifične potrebe.

Zbog navedenog, identifikacija dvostruko iznimne djece ne bi se smjela svoditi na jedan test ili jedan izvor informacija, nego na kombinaciju formalnih i neformalnih postupaka. Uza standardizirane procjene važno je uključiti opažanja odgojno-obrazovnih radnika, razgovore s roditeljima o funkcioniranju izvan škole, uvid u djetetove radove i interese te, ovisno o dobi, i perspektivu djeteta. Posebno je važno uspoređivati očekivano (s obzirom na potencijal) sa stvarnim učinkom jer nesklad može upućivati na preklapanje darovitosti i teškoća. Bez pravodobnog i cjelovitog prepoznavanja dvostruke iznimnosti postoji rizik da dijete neće dobiti ni poticaje za razvoj darovitosti ni prilagodbe koje su mu potrebne zbog teškoća, što može negativno utjecati na njegov obrazovni put i dobrobit. Stoga je potrebno jačati stručne kapacitete i kompetencije za prepoznavanje dvostruke iznimnosti te osigurati podršku, koja istodobno uvažava teškoće i sustavno razvija djetetove snage.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati preduvjete za provedbu *Pravilnika o odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika*; dostupnost stručnih suradnika u školama (osobito psihologa) te uspostavu i redovito ažuriranje nacionalnog registra dostupnih oblika podrške darovitoj djeci.
- Ujednačiti provedbu *Pravilnika o odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika* u praksi jasnim smjernicama i protokolima za škole (identifikacija, planiranje podrške, praćenje učinaka).
- Osigurati sustavno prepoznavanje i podršku dvostruko iznimnoj djeci (darovitost uz teškoće u razvoju) uz jasnije postupke i ciljanu edukaciju stručnjaka.

U području zaštite zdravstvenih prava djece postupali smo u općim inicijativama i u povodu 174 pojedinačne prijave, koje su se odnosile na 171 dijete i 21 grupu djece. Roditelji su nam se obratili u 86 slučajeva, institucije u 64, ostali u 23 slučajeva, a jedan smo pratili samoinicijativno.

Uputili smo jednu preporuku, sudjelovali u četirima normativnim aktivnostima. Bili smo domaćini Foruma Europske mreže mladih savjetnika pravobranitelja za djecu (ENYA) pod nazivom *Neka mladi govore – Neka mladi govore o pravu djece na fizičko zdravlje*. Njihove preporuke ugrađene su u Stajalište ENOC-a (2025): *Zaštita i promicanje prava djece na fizičko zdravlje*⁶⁵.

Sudjelovali smo na sastancima i događanjima u kojima je dominirala tema mentalnog zdravlja djece i vezano uz pitanja poboljšanja provođenja novorođenačkog probira, zaštitu djece koja boluju od kroničnih bolesti i osiguranja kontinuiteta i stručnosti u radu tima za psihološka krizna stanja. Zatim, u e-savjetovanju o *Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti* u dijelu reguliranja rada, odnosno sankcioniranja zaposlenih osoba u sektoru zdravstva protiv kojih je pokrenut kazneni postupak ili koji su pravomoćno osuđeni za neko od kaznenih djela⁶⁶. Klinika za dječje bolesti *Zagreb* prihvatila je našu preporuku vezanu uz bolnički smještaj roditelja/skrbnika različitog spola u pratnji djece pacijenata.

Prijave i obavijesti odnosile su se na otežanu dostupnost zdravstvenih usluga djeci, osobito zdravstvene skrbi pedijataru u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, kao i usluge ortodontata, dugo čekanje na preglede, zaštitu zdravlja djece s TUR-om i zdravstvenu zaštitu djece stranaca. Obručali su nam se roditelji nezadovoljni rješenjima HZZO-a o ostvarivanju prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, kao i roditelji koji su izražavali nezadovoljstvo komunikacijom i odnosom zdravstvenih radnika prema njima i djeci. S HZZO-om smo nastavili komunikaciju u pogledu sufinanciranja cijene naočala i leća za djecu, kao i u pogledu realizacije preporuke o jednakoj dostupnosti inzulinskih pumpi bez nadoplate svoj djeci kod koje je indicirana njihova uporaba, što je u konačnici prihvaćeno.

Odgovarali smo na upite o obveznom cijepljenju djece, osobito predškolaca, kao i na upite o zaštiti prava djeteta s dijabetesom tipa 1 u dječjim vrtićima i školama. Postupali smo u slučajevima obavijesti o sumnji u nadriliječništvu, pitanjima koja se odnose na informirani pristanak djeteta starijeg od 16 godina na medicinske postupke i uključivanje u psihološko savjetovanje, kao i u slučaju pritužbi na način organizacije i kvalitetu prehrane u odgojno-obrazovnim ustanovama. Po zaprimljenoj pritužbi ili obavijesti obraćali smo se tijelima nadzora u sustavu zdravstva ili drugim institucijama nadležnima za postupanje usmjereno zaštiti dobrobiti i prava djeteta, tražili smo izvješća o njihovu postupanju, reagirali preporukama i pratili njihove daljnje aktivnosti.

U slučajevima **nezadovoljstva roditelja odnosom zdravstvenih radnika** prema njima i djeci i u slučaju pritužbi da je djetetu uskraćena zdravstvena zaštita obavještavali smo MZ i HZZO, tražili postupanje i dobivali povratne informacije. Zaključili smo da je radnicima u zdravstvenom sustavu potrebno osigurati treninge za poboljšanje komunikacijskih vještina. Zbog složenosti i zahtjevnosti posla trebala bi biti osigurana podrška njihovu mentalnom zdravlju i briga o prevenciji profesionalnog sagorijevanja.

Budući da je područje zaštite prava djece na uživanje najviše moguće razine zdravlja i korištenje olakšica za ozdravljenje i oporavak izrazito široko, teško je detaljnije obuhvatiti sadržaje svih prijava i naših aktivnosti, stoga u ovom poglavlju stavljam naglasak na nekoliko tema i nudimo naše viđenje mogućnosti unaprjeđivanja.

Zaštita mentalnog zdravlja djece i adolescenata – unatoč naporima⁶⁷ koji se ulažu u povećanje kapaciteta i osiguranje dovoljnog broja stručnjaka koji bi odgovorili na rastuće potrebe za stručnom pomoći djeci s problemima mentalnog zdravlja, podaci o nezadovoljenim potrebama djece i mladih su zabrinjavajući. Suočavamo se s posljedicama dugogodišnjeg izostanka sustavnog i kontinuiranog pristupa zaštiti mentalnog zdravlja djece i adolescenata na području cijele države kako bi se prevenirali teži problemi i potreba za hospitalizacijom, čijoj složenosti dodatno negativno pridonose pandemija bolesti koronavirusa, elementarne nepogode i izazovi koje donosi život u digitalnom okruženju.

65 O tome više u poglavlju *Dječje sudjelovanje*.

66 O tome više u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

67 *Mišljenje Vlade Republike Hrvatske u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2024. godinu*.

Posebnu pažnju treba pokloniti mijenjanju ponašanja i uklanjanju uzroka teškoća mentalnog zdravlja djece na koje kao odrasli i društvo možemo utjecati te raditi na destigmatizaciji traženja stručne pomoći, kako od djece tako i odraslih, a da bi se prevenirali teži problemi.

Šezdeset i pet ugroženih dječjih života i osam izgubljenih u 2025. uslijed pokušaja suicida ili izvršenog samoubojstva (podaci MUP-a) i više su od ozbiljnog upozorenja o potrebi da se zaštitom mentalnog zdravlja djece bavimo u ovom trenutku, bez odgode, sustavnije i odlučnije.

Informacije o raspisivanju novih specijalizacija za dječju i adolescentnu psihijatriju, povećanje kapaciteta za stacionarno liječenje i liječenje djece u dnevnoj bolnici, proširenje liste psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba, osiguranje kapaciteta za liječenje kronično oboljelih pacijenata dječje dobi, uključujući i maloljetne pacijente koji su u neubrojivom stanju počinili kazneno djelo, povećanje kapaciteta za hitne psihijatrijske ambulante za prijem djece odvojeno od punoljetnih osoba, o čemu nas je izvijestila Vlada RH u *Mišljenju* na naše *Izvješće* iz 2024., smatramo pozitivnim pomakom u odgovoru na potrebe djece, koja imaju potrebu za stručnom pomoći dječjeg i adolescentnog psihijatra.

Smatramo i kako je važno prioritarno i kontinuirano raditi na realizaciji mjera definiranih *Nacionalnim akcijskim planom za provedbu preporuka Vijeća Europske unije o uspostavi europskog jamstva za djecu*. Njima su predviđene aktivnosti usmjerene osiguranju podrške zaštiti dječjega mentalnog zdravlja, uključujući izradu *Akcijskog plana za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih*, s naglaskom na djecu u riziku i prevenciju nasilja, povećanje kapaciteta ambulantnog liječenja i dostupnosti stručnjaka mentalnog zdravlja u zajednici, osnivanje psiholoških savjetovališta pri domovima zdravlja, uspostavu mobilnih timova za mentalno zdravlje, edukacije zdravstvenih djelatnika i stručnjaka koji rade s djecom o integriranom pristupu i specifičnostima djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Važno je provoditi probir mentalnog zdravlja u školama, kojim je potrebno obuhvatiti svu djecu generacije na koju se probir odnosi.

Realizacija predviđenih aktivnosti pridonijela bi organizaciji stručne podrške i pomoći djeci na svim razinama, ovisno o procjeni njihovih potreba, složenosti stručnih intervencija, razini stručnosti pružatelja pomoći i podrške te mjesta djetetova stanovanja, za što se godinama zalažemo. Od **psihološke prve pomoći u školama**⁶⁸, koju mogu pružiti educirani odgojno-obrazovni radnici, do **stručne psihološke pomoći**, koju pružaju psiholozi i drugi stručni suradnici, koji za to imaju specifične kompetencije u sustavu obrazovanja, socijalne skrbi i zdravlja⁶⁹, te **pomoći dječjih i adolescentnih psihijatar**a, u slučaju kad je to potrebno. Realizacija planiranih mjera pridonijela bi i smanjenju problema izvanbolničkog liječenja djece (nakon otpusta), koji postoji zbog aktualno nedovoljnog broja stručnjaka i mjesta na koje se mogu obratiti radi stručne pomoći. Očekujemo da će otvaranjem novih kapaciteta u Neuropsihijatrijskoj bolnici *dr. Ivan Barbot Popovača* biti na odgovarajući način odgovoreno na potrebe za stručnom podrškom i pomoći djeci s **problemima u ponašanju (PUP) i problemima mentalnoga zdravlja**⁷⁰ te zaštitu prava djece s problemima mentalnog zdravlja koja su **lišena slobode**.⁷¹

Ne smijemo zaboraviti na potrebe **djece s višestrukom teškoćama**, koja uza svoju osnovnu teškoću/invaliditet imaju i teškoće mentalnog zdravlja, a koja su smještena u ustanovama. Potrebno je organizirati bolju skrb o njihovu mentalnom zdravlju, za što je nužan dječji i adolescentni psihijatar, čije su usluge na mjestima gdje su djeca smještena često nedostatne i ne prate potrebe djece.

U kontekstu veće dostupnosti stručnjaka mentalnog zdravlja djeci, posebno pod vidom rada na destigmatizaciji traženja i dobivanja pomoći i otporu koji neki roditelji pružaju toj vrsti pomoći djetetu, smatramo kako je važno da kao društvo odgovorimo na pitanje autonomije djeteta, osobito djeteta starijeg od 16 godina u **donošenju odluke o**

68 Mentalnozdravstvena pismenost je skup znanja i vještina, koji ne pripada samo stručnjacima. Uključuje i važnu životnu vještinu pažljivoga, brižnog i suosjećajnog pristupa u razgovoru s osobom koja pati, npr. osobom koja je proživjela gubitak i tuguje ili osobom koja se nosi s depresivnim smetnjama, intenzivnim strahom ili brigama – psihološku prvu pomoć (izvor: <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/mentalnozdravstvena-pismenost-nije-rezervirana-samo-za-strucnjake-ona-je-vazna-za-svakog-pojedinca/>).

69 Očekujemo da će zapošljavanje psihologa u školama i zapošljavanje psihologa na razini primarne zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, što je u skladu s našom preporukom iz 2008. godine, pridonijeti boljoj brizi o mentalnom zdravlju djece i boljoj dostupnosti te usluge djeci i odraslima koji o njima skrbe u svim krajevima RH.

70 Više o djeci s PUP-om govorimo u poglavlju *Prava djece s problemima u ponašanju*.

71 Više o tome govorimo u poglavlju *Zaštita prava djece u sukobu sa zakonom*.

sudjelovanju u psihosocijalnom i psihološkom savjetovanju. Podsjećamo kako je UN-ov Odbor za prava djeteta u *Zaključnim primjedbama/komentarima o objedinjenom petom i šestom periodičkom izvješću Republike Hrvatske* (2022.), u području koje se odnosi na mentalno zdravlje, preporučio da se djeci osigura pristup multidisciplinarnim stručnim bolničkim i ambulantnim uslugama i programima mentalnog zdravlja, uključujući i dječjim i adolescentskim psiholozima i psihijatrima, koji ne ovise o pristanku roditelja. Na putu realizacije ove preporuke Odbora, s obzirom na izričito spominjanje dječjih i adolescentnih psihologa i psihijatara uza stručnjake-praktičare, važnu će ulogu imati Hrvatska psihološka komora, Hrvatska liječnička komora i stručna društva.

Problem **nedostatka pedijatara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti djece** i dalje je prisutan. Na naše traženje ravnateljki domova zdravlja detaljno nas izvještavaju o razlozima ovakve situacije, o broju raspisanih specijalizacija, dinamici specijalističkog usavršavanja i sl. Iz jednoga takvog izvješća proizlazi kako se na natječaj, koji su raspisali 25 puta za zamjenu za rad u punom radnom vremenu, nije javio nijedan kandidat. Radi se o sustavnom i objektivnom problemu, koji se nastoji premostiti mogućnošću da specijalist obiteljske medicine provodi zdravstvenu skrb o djeci. Osim nedovoljnim brojem pedijatara, MZ ovakvo rješenje obrazlaže stavom da specijalist obiteljske medicine specijalističkim usavršavanjem stječe kompetencije da skrbi i za djecu, a kao izabrani doktor djeteta može, s obzirom na indikaciju, uputiti svako dijete specijalistu pedijatrije na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite. U slučajevima pritužbi roditelja koji ne mogu pronaći pedijatra, osobito u slučajevima novorođenčadi i male djece, obavještavali smo HZZO i tražili njegovo aktivno uključivanje.

Ukazano nam je na **neodgovarajuću dostupnost zdravstvene usluge ortodonta**, osobito na području Zadarske županije, a roditelji su uslugu ortodonta potražili u Otočcu. No nailaze na problem u pokušaju ostvarenja prava na naknadu za troškove prijevoza u vezi s korištenjem zdravstvene zaštite. O zaprimljenim pritužbama obavještavali smo Direkciju HZZO-a i tražili da roditelje na području Zadarske županije upoznaju s mogućnostima korištenja prava na dostupnu i besplatnu zdravstvenu skrb ortodonta za djecu.

Djeca s dijabetesom – pritužbe roditelja su se i ove godine odnosile na postupanje nekih dječjih vrtića, koji djeci s dijabetesom predlažu skraćeni boravak s obrazloženjem da osoblje vrtića nije osposobljeno za brigu o djetetu. Pravobranitelj za djecu, MZOM i MZ jedinstveni su u stavu da djeca s dijabetesom mogu boraviti u dječjem vrtiću puno radno vrijeme, uz edukaciju osoblja i organizaciju rada, koji omogućuju potrebno praćenje i regulaciju inzulina kao što to rade i roditelji. Uvjete i način boravka trebaju dogovoriti roditelji i dječji vrtić vodeći pri tome brigu o sigurnosno-zaštitnim uvjetima za pohađanje programa.

Boravak djeteta s dijabetesom u dječjem vrtiću predstavlja izazov za sve djelatnike i postavlja pred njih dodatne zahtjeve s kojima se neki od njih teško nose. U ovim situacijama dječjim vrtićima preporučamo uključivanje još jedne, tzv. „treće odgojiteljice/odgojitelja“ u vrtićkoj skupini s ciljem ravnopravnog sudjelovanja djeteta u odgojno-obrazovnom procesu i mogućnosti boravka u vrtiću na način koji ga neće izdvajati od ostale djece u grupi.

I u školama djeca nailaze na reakcije odraslih, koje ukazuju na nedovoljnu informiranost o potrebama djeteta s dijabetesom. Ravnateljki se suočavaju s pitanjima, kojima se obraćaju i nama, kako se odnositi prema učeniku s dijabetesom, a da dijete dobije poruku o uvažavanju njegovih potreba i dostojanstva.

Smatramo da je edukacija djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova o dijabetesu, a ponajviše o praktičnim aspektima skrbi o djetetu sa šećernom bolesti, ključna za postizanje odgovarajuće razine zaštite prava i dobrobiti djece. Trebala bi biti obvezna za sve djelatnike odgojno-obrazovne ustanove koju pohađa dijete sa šećernom bolesti. Djelatnike odgojno-obrazovnih ustanova stoga upućujemo na edukaciju o dijabetesu, koju u suradnji s AZOO-om provodi Zavod za endokrinologiju i dijabetes Klinike za pedijatriju KBC-a Zagreb, kao i Referentni centar MZ-a za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes.

U kontroli i liječenju dijabetesa važnu ulogu mogu imati pomagala i novi, jednostavniji načini primjene lijekova. Pozdravljamo odluku HZZO-a, koji je uvažio našu preporuku i osigurao jednaku **dostupnost inzulinskih pumpi** bez nadoplate svoj djeci kod koje je indicirana njihova uporaba.

Zalažemo se za ostvarivanje **prava djeteta na cijepljenje** kao jedne od najučinkovitijih preventivnih mjera u očuvanju zdravlja djeteta. Obračali su nam se roditelji koji odbijaju cijepiti dijete protiv bolesti utvrđenih *Programom obveznog cijepljenja djece školske i predškolske dobi*, zbog čega ga ne mogu upisati u **dječji vrtić** i **program predškole** jer se opis uvjetuje urednim cijepljenjem protiv bolesti iz *Programa obveznih cijepljenja*, s iznimkom djece koja imaju kontraindikacije na pojedina cjepiva.

Roditelje, kao i djelatnike dječjih vrtića koji nam se također obraćaju, upućujemo da u pogledu upisa djeteta, koje nije primilo obvezna cjepiva, u program predškole, koji se odvija u dječjem vrtiću, vrijede ista pravila kao i za upis u dječji vrtić. Uz to, da svako neopravdano uskraćivanje obveznog cijepjenja predstavlja kršenje djetetova prava na najvišu moguću razinu zdravlja. Dosljedno postupanje po *Programu zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima*, donesenom na temelju *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju*, pridonosi zaštiti zdravlja sve djece u kolektivu, uključujući djecu koja zbog zdravstvenih razloga ne mogu primiti cjepivo. Po *Zakonu o suzbijanju diskriminacije* spomenuto uvjetovanje ne predstavlja diskriminaciju necijepljene djece, nego se radi o mjeri kojom se roditelji potiču ispuniti svoju odgovornost prema djetetu.

U pogledu cijepjenja djece obveznim cjepivima, uključujući cijepjenje protiv HPV-a, potrebno je intenzivno raditi na cjelovitom informiranju roditelja o koristima cijepjenja, u čemu najvažniju ulogu, osobito s obzirom na izloženost roditelja neprovjerenim informacijama koje nalaze u digitalnom okruženju, imaju pedijatri, obiteljski liječnici, školski liječnici i stručnjaci iz svih zavoda za javno zdravstvo.

Osim otpora roditelja obveznom cijepjenju novorođenčeta, neonatolozi se suočavaju i s problemom **otpora primjeni K vitamina i provođenju probira na nasljedne metaboličke bolesti**. Cijepjenje novorođenčadi obveznim cjepivima, novorođenački probir, kao i primjena vitamina K obvezne su mjere zdravstvene zaštite novorođenčeta. Stoga odbijanje ovih postupaka predstavlja povredu zdravstvenih prava djeteta zagantiranih UN-ovom *Konvencijom o pravima djeteta* i pozitivnim propisima.

Podržavamo preporuke stručnjaka, koje idu u smjeru što teže dostupnosti **energetskih pića** djeci, zabrane njihova reklamiranja djeci te potrebe edukacije djece i njihovih roditelja o rizicima konzumacije za zdravlje.

Sve veći izazov u radu s djecom i mladima predstavljaju **ponašajne ovisnosti**. One podrazumijevaju npr. pretjerano provođenje vremena u mrežnom okruženju, provjeravanje društvenih mreža, igranje računalnih igara, igranje igara na sreću (kladenje, lutrijske igre, kartaške igre, igre na automatima). Zalažemo se za bolju ponudu dostupnih i besplatnih sadržaja namijenjenih slobodnom vremenu djece i mladih, koji mogu biti kvalitetna alternativa vremenu koje djeca i mladi sada provode u mrežnom okruženju.

Rezultati *Europskog istraživanja o pušenju, pijenju i uzimanju droga među učenicima ESPAD 2024*⁷² ukazuju na zabrinjavajuću **dostupnost duhanskih i srodnih proizvoda, alkohola i psihoaktivnih droga djeci** unatoč zakonskim zabranama. Rezultati pokazuju da je 43 % učenika pušilo cigarete barem jednom u životu, 32 % su trenutačni pušači, a 20 % učenika puši svakodnevno. Uporaba e-cigareta među mladima je u porastu. U RH je 53 % učenika pušilo e-cigarete. Ukupno 87 % učenika pilo je alkohol barem jednom u životu, a gotovo 44 % učenika se barem jednom opilo. Kada je riječ o psihoaktivnim drogama, 16 % učenika je probalo neku drogu, a kanabis ostaje najviše korištena tvar u 2024.

Unazad nekoliko godina na tržištu su se pojavile **alternative tradicionalnim cigaretama** kao što su e-cigarete, *vaping*-uređaji, grijani duhan i nikotinske vrećice, koje su postale vrlo popularne te se rašireno koriste uz cigarete ili kao alternativa pušenju cigareta. Navedeni proizvodi lako su dostupni djeci, kako na kioscima i u trgovinama tako i putem dostavnih platformi poput *Glova* i *Wolta* iako je zakonom propisano da se duhanski i alkoholni proizvodi ne smiju prodavati mladima od 18 godina. Osobito je zabrinjavajuća dostupnost *vejpova* s aromama koji ciljano privlače djecu, a u sebi sadrže visoke količine nikotina. Prodaja tih proizvoda je također zakonom zabranjena djeci⁷³. Zbog njihove dostupnosti djeci, unatoč zabranama, osobito u mrežnoj prodaji, obratili smo se Državnom inspektoratu (DIRH).

Zakonom je propisano je da je sustav za provjeru starosti računalni sustav koji elektronički nedvosmisleno potvrđuje dob potrošača. Iako zakonodavac izričito propisuje obvezu raspolaganja sustavom za provjeru starosti za maloprodajna mjesta, koja sudjeluju u prekograničnoj prodaji na daljinu, takva obveza ne postoji za trgovce koji posluju isključivo na nacionalnoj razini, čime se stvara regulatorna razlika između dviju kategorija trgovaca, kojima bi zaštita djece morala jednako biti u fokusu.

DIRH nam je dostavio konkretne primjere iz prakse trgovaca, koji prodaju e-cigarete putem svojih mrežnih stranica,

72 <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/predstavljani-rezultati-istrazivanja-espada-2024-povodom-mjeseca-borbe-protiv-ovisnosti/>.

73 *Zakonom o ograničavanju uporabe duhanskih i srodnih proizvoda* jasno je propisana zabrana prodaje duhanskih, nikotinskih i srodnih proizvoda, uključujući bezdimne duhanske proizvode, te biljnih proizvoda za pušenje, elektroničkih cigareta, spremnika za ponovno punjenje, uložaka za jednokratnu uporabu i grijanih duhanskih proizvoda osobama mladim od 18 godina, neovisno je li riječ o fizičkim ili internetskim trgovinama.

iz kojih jasno proizlazi kako trgovci uspostavljaju sustave za provjeru starosti. No takvi sustavi zbog svojih postavki ne pružaju odgovarajuću zaštitu djece⁷⁴. Zbog neodgovarajućeg sustava zaštite djece i poteškoća u provedbi nadzora prodaje e-cigareta putem interneta, laku dostupnost ovih proizvoda, ograničene mogućnosti učinkovite kontrole dobi kupaca, kao i potrebu osiguravanja stvarne zaštite djece, nastaviti ćemo pratiti ovo područje te predlagati zakonodavne izmjene u cilju jačanja politike zaštite prava i dobrobiti djece te daljnje pojačane provedbe inspekcijskih nadzora.

U pogledu organizacije **prehrane u dječjim vrtićima i osnovnim školama** u kontekstu zaštite zdravlja i prevencije pretilosti djece zalažemo se za osiguranje uravnoteženih i nutritivno vrijednih obroka, kao i za rad na razvoju zdravih prehrambenih navika djece, u čemu škola i vrtići imaju izuzetno važnu ulogu. Podnositeljima pritužbi ukazujemo na temeljne dokumente, koji predstavljaju zakonsku podlogu za ustroj i funkcioniranje sustava prehrane u vrtićima i školama. Smatramo kako je potrebno poduzeti konkretnije aktivnosti usmjerene na osiguranje pristupa kvalitetnoj, subvencioniranoj školskoj **prehrani srednjoškolaca**.

Sustavno se i dosljedno zalažemo za uspostavljanje standarda **pedijatrijske palijativne skrbi** u RH po najvišim europskim standardima, koji u središte stavljaju individualne potrebe djeteta i potrebu podrške djetetovoj obitelji. Oni podrazumijevaju multidisciplinarnu, stručnu timove, stalno dostupne djetetu i obitelji, usmjerene na ispunjavanje fizičkih, psihičkih, emocionalnih, duhovnih i socijalnih potreba djeteta i obitelji. Pozdravljamo osnivanje pedijatrijskoga palijativnog tima i stacionara dječje palijativne skrbi u Splitsko-dalmatinskoj županiji, za što smo saznali iz medija.

U pogledu ostvarivanja **prava djece stranog državljanstva** s odobrenim privremenim boravkom u RH i dalje nema rješenja za djecu obitelji, koje nemaju financijske mogućnosti plaćati mjesečne doprinose za zdravstveno osiguranje, zbog čega ta djeca uglavnom ne koriste zdravstvenu zaštitu – unatoč u nekim slučajevima i teškim zdravstvenim stanjima.

Zaključno, obavijesti i pritužbe odnose se na nedovoljan broj stručnjaka u sustavu zdravstva, njihovu dostupnost djeci, problem komunikacije između roditelja i zdravstvenih djelatnika te teškoće u vezi sa zaštitom zdravstvenih prava djece koja boluju od kroničnih bolesti. Djeca zabrinjavajuće dugo čekaju na specijalističke zdravstvene usluge. Ponašajne ovisnosti predstavljaju izazov u radu s djecom i mladima. Potrebno je ograničiti dostupnost energetskih pića i dosljedno provoditi zabranu prodaje alkohola, duhanskih proizvoda i alternativa klasičnim cigaretama djeci.

Nužno je pojačati javnozdravstvene i medijske kampanje i u odgojno-obrazovnom sustavu trajno provoditi znanstveno utemeljene i evaluirane preventivne programe te snažnije utjecati i na djecu i na roditelje kako bi se pridonijelo razvoju i jačanju socijalnih i emocionalnih vještina djece i mladih te razvoju zdravih životnih navika i očuvanju zdravlja.

U vezi s ostvarivanjem prava djece s kroničnim i drugim bolestima potrebno je pokazati veću osjetljivost za njihove potrebe, a za djelatnike u sustavu odgoja i obrazovanja organizirati kontinuiranu edukaciju o potrebama djece, koje proizlaze iz njihova zdravstvenog stanja.

Potrebno je osigurati veću dostupnost i bolju zaštitu mentalnog zdravlja djece na svim razinama.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati dovoljan broj stručnih radnika u zdravstvenom sustavu.
- Osigurati dostupnu i sustavnu brigu o mentalnom zdravlju djece i mladih i donijeti *Akcijski plan za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih*.
- Raditi na informiranju javnosti i podizanju svijesti o koristima cijepljenja.
- Pojačati aktivnosti usmjerene prevenciji ovisničkih ponašanja djece i mladih.
- Osigurati u cijelosti besplatnu zdravstvenu zaštitu djece, sve zdravstvene usluge i pomagala – bez iznimke i bez skrivenih troškova.

74 Sustavi provjere su postavljeni na način da se odabirom, odnosno klikom na pojedini proizvod otvara dijaloški okvir s tekстом sljedećeg sadržaja: „Molimo potvrdite jeste li punoljetni“. Uz navedenu obavijest potrošačima se nude dva dijaloška okvira, odnosno polje „NE“ i „DA“. Nakon što potrošač odabere polje „DA“, isti može nesmetano sklopiti ugovor na daljinu te može odabrati i dostavu putem paketomata bez obveze kreiranja korisničkog računa. Inspektor nema mogućnost naknadno provjeriti stvarnu dob kupca niti utvrditi je li u konkretnom slučaju došlo do prodaje maloljetnoj osobi s obzirom na to da identitet i dob krajnjeg primatelja pošiljke u pravilu nisu provjerljivi u trenutku sklapanja ugovora, a često ni tijekom same isporuke.

2.5. SOCIJALNA I EKONOMSKA PRAVA

U 2025. godini pratili smo 70 slučajeva kršenja socijalnih i 74 slučajeva ekonomskih prava djece u povodu kojih smo poduzeli inicijative s ciljem postizanja poboljšanja u ostvarenju prava ranjivih skupina djece.

2.5.1. Dječje siromaštvo i Jamstvo za svako dijete

Na razini EU, oslanjajući se na Europski stup socijalnih prava i preporuku na području siromaštva djece *Ulaganje u djecu – suzbijanje kruga deprivacije*, **Vijeće EU** je 14. lipnja 2021. **usvojilo Preporuku o uspostavi Europskog jamstva za djecu** (European Child Guarantee). Radi se o *Preporuci* koja nadopunjuje *Strategiju EU-a o pravima djece 2021. – 2024.* i teži tomu da **svako dijete ima pristup osnovnim pravima i uslugama**. Naglasak je na djelotvornom i **besplatnom pristupu kvalitetnim uslugama na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, obrazovanja (uključujući izvannastavne aktivnosti) i zdravstva te zdravoj (školskoj) prehrani i primjerenom stanovanju**. *Preporuka* je ponajprije usmjerena na djecu u dobi do 18 godina, **primarno ističući djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti**. Njima je predviđeno dodatno ulaganje država članica EU u razvoj usluga za djecu i dodatnih mehanizama podrške usmjerenih djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Na temelju navedene *Preporuke* i *Europske strategije o pravima djece 2021. – 2024.* zemlje članice EU bile su u obvezi donijeti nacionalne akcijske planove.

ECG predstavlja dodatnu priliku da se razvije **integrirani skup mjera i politika** usmjerenih djeci te odgovarajućim mjerama prevenira i ukloni brojne izvore nejednakosti među djecom. Podloga za razvoj *Nacionalnog akcijskog plana* u Republici Hrvatskoj je *Dubinska analiza* koja je izrađena u suradnji s UNICEF-om u sklopu projekta *Faza III EU jamstva za svako dijete*, a koja se odnosi na područja javnih politika bitnih za doseganje ciljeva ECG-a: i) rani i predškolski odgoj i obrazovanje (RPOO), ii) obrazovanje, iii) prehrana, iv) zdravstvo i v) stanovanje. Osim toga, dodatno je obrađeno i područje vi) socijalnih usluga u zajednici (SUUZ) usmjerenih djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Naglasak je Dubinske analize **na organizaciji, strukturi, financiranju i pružanju usluga**. **Poseban je naglasak na pokazateljima uključenosti djece** u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti te **strukturnim i institucionalnim preprekama** pristupa uslugama za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti s ciljem razvoja politika i institucionalnih elemenata koji trenutno nedostaju ili su nedovoljno razvijeni u RH, a bitni su za doseganje ciljeva ECG-a.

Primarni fokus *Nacionalnog akcijskog plana* je na djeci u povećanom riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, uz uključivanje pojedinih kritičnih elemenata povezanih sa širim konceptom socijalne isključenosti (poput pristupa kvalitetnom obrazovanju), a koji uključuje svu djecu. Neke od mjera, pogotovo u području socijalnih usluga u zajednici, usmjerene su samo na djecu, čiji su roditelji primatelji ZMN-a, što je pokazatelj prioritete intervencije koja je usmjerena prvo na pružanje podrške toj djeci koja su u najvećem riziku, a nekima od mjera planira se proširiti podrška na svu djecu radi generalne prevencije.

U Hrvatskoj su identificirana djeca u potrebi i prepreke s kojima se susreću u sljedećim skupinama:

- djeca romske nacionalne manjine
- djeca korisnika zajamčene minimalne naknade
- djeca u manje razvijenim, posebno ruralnim područjima, uključujući i djecu na otocima
- djeca s teškoćama u razvoju
- djeca migranti (djeca bez pratnje, tražitelji, azilanti, stranci pod supsidijarnom i privremenom zaštitom, mlađi od 18 godina)
- djeca u alternativnoj skrbi
- djeca iz Ukrajine i sva ostala raseljena djeca
- djeca čiji su roditelji u zatvoru.

Nacionalni akcijski plan za provedbu Preporuke Vijeća Europske unije o uspostavi Europskog jamstva za djecu **Vlada RH usvojila je 28. srpnja 2023.** Postavljeno je šest općih ciljeva s pripadajućim posebnim ciljevima, kao i mjerama za provedbu općih i posebnih ciljeva.

Također, sukladno preporuci Europske komisije, Vlada RH je *Odlukom* osnovala međuresorni **Odbor za koordinaciju, praćenje i evaluaciju Nacionalnog akcijskog plana za provedbu Preporuke Vijeća EU o uspostavi Europskog jamstva za djecu.**

Radi zajedničkog praćenja rezultata provedbe ciljeva, EK je za sve države članice postavio *Okvir za praćenje pokazatelja uspješnosti provedbe*, na osnovu kojeg je izrađeno prvo *Izvješće o provedbi mjera za 2022. i 2023.*, a koje je usvojila Vlada i podneseno je Europskoj komisiji u 2024. *Izvješće o provedbi Nacionalnog akcijskog plana* obuhvaća ostvarene vrijednosti pokazatelja rezultata i opis napretka u provedbi svakoga posebnog cilja u okviru općih ciljeva. Učinkovitost postavljenih mjera i njihova provođenja mjeri se u odnosu na postavljene ciljane vrijednosti. Za 2024. su prikupljeni podaci o napretku, no zabrinjava činjenica da MROSP još uvijek nije uputio Vladi na donošenje s obzirom na to da je do ožujka 2026. obveza dostaviti i dvogodišnje izvješće sa dodatnim indikatorima praćenja EK.

Dosadašnja provedba *Nacionalnog akcijskog plana* u cjelini se može smatrati djelomično uspješnom. Većina planiranih mjera i aktivnosti je započeta ili je u tijeku provedbe, pri čemu su ostvareni konkretni pomaci u području dostupnosti ranog i predškolskog odgoja, obrazovanja, zdravstvenih i socijalnih usluga, prehrane te stanovanja za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, no EK je u svojim komentarima na prvo *Izvješće* za RH istaknuo potrebu za **jasnijim povezivanjem definiranih ciljnih skupina** s osnovnom skupinom djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, **preciznijim kvantitativnim ciljevima i pokazateljima učinka, boljim praćenjem dostupnosti usluga, posebno u domeni ranog odgoja, prehrane i stanovanja, te jačanjem okvira za praćenje i izvještavanje, uključujući razvoj nacionalnih pokazatelja.**

Po podacima EUROSTAT-a, u EU se u 2024. godini 13,6 % djece suočilo s materijalnom deprivacijom. Najviše stope zabilježene su u Grčkoj (33,6 %), Rumunjskoj (31,8 %) i Bugarskoj (30,4 %), a Hrvatska (2,7 %), Slovenija (3,8 %) i Švedska (5,6 %) imale su najniže stope. Ovi podaci mjere nemogućnost obitelji da osigura osnovne potrepštine i mogućnosti za razvoj djeteta.

KLJUČNA POSTIGNUĆA NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA EU JAMSTVA ZA SVAKO DIJETE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

U području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dovršena je izgradnja i adaptacija 118 dječjih vrtića, čime su povećani kapaciteti za uključivanje djece u programe ranog i predškolskog odgoja za 458 skupina (dnevni boravak) i 7792 mjesta, a u svrhu unaprjeđenja kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U pedagoškoj godini 2024./2025. u dječjim vrtićima zaposleno je 1260 stručnih suradnika i 15 941 odgojitelja. Osigurane su pretpostavke za postupno povećanje obuhvata djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te je u pedagoškoj godini 2024./2025. trajanje programa predškole 150 – 250 sati. Izmijenjen je *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, čime je osigurana prednost pri upisu za djecu iz ranjivih skupina, bez obzira na radni status roditelja. Zabrinjava činjenica da **obuhvat djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti ostaje nizak (8,2 % u 2024. godini u usporedbi s 34,6 % za djecu koja nisu u riziku).**

Prehrana i obrazovanje

Kao izuzetan napredak ističemo da su osigurani besplatni školski obroci za sve učenike osnovnih škola, što je mjera koja se kontinuirano provodi godišnjim odlukama o kriterijima i načinu financiranja. Pravo na besplatan obrok imaju **svi učenici osnovnih škola** u Republici Hrvatskoj, bez obzira na socijalni status, a sudjelovanje djece u programu besplatnih obroka dramatično je poraslo sa 60 % u 2022. godini na 96,6 % u 2023. i 2024. Država financira, odnosno sufinancira prehranu u fiksnom iznosu od 1,33 EUR po danu za svakog učenika koji koristi obrok, a sredstva su osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske. **Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave**, kao osnivači škola, aktivno **sudjeluju u sufinanciranju i organizaciji školske prehrane**, uza sredstva

koja osigurava Vlada. Njihova uloga i način financiranja ovise o tome premašuje li cijena obroka iznos koji daje država te o socijalnim programima koje sami provode. Ako je stvarna cijena obroka ili ručka u školi viša od tog iznosa, razliku pokrivaju osnivači (gradovi ili županije) iz svojih proračuna. Lokalne jedinice kao osnivači ulažu u opremanje školskih kuhinja i blagovaonica te podmiruju troškove energenata i osoblja potrebnog za pripremu hrane, što su troškovi koji nisu obuhvaćeni isključivo Vladinim iznosom po obroku. **Broj škola s funkcionalnim kuhinjama povećan je** na 915, čime je omogućena priprema toplih obroka u skladu s nutritivnim standardima. Mnogi gradovi i županije imaju vlastite programe i **dodatne socijalne olakšice**, kojima u potpunosti oslobađaju roditelje plaćanja drugog ili trećeg obroka (npr. ručka u produženom boravku) za djecu iz socijalno ugroženih obitelji, višechlanih obitelji ili djecu s teškoćama.

Stanovanje

U području stanovanja ističemo značaj **donošenja** Nacionalnog plana stambene politike do 2030. i pripadajućeg *Akcijskog plana za razdoblje 2025. – 2027.* , čime je osigurana strateška podloga za **razvoj priuštivog i održivog stanovanja** . Uspješno su provedene pripremne aktivnosti za izgradnju obiteljskih kuća u romskom naselju Torjanci, kao i mjere za poboljšanje životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine. Međutim **zabrinjava izostanak mjera socijalnog stanovanja** , usmjerenih primarno na obitelji s djecom u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Zdravstvene usluge

U **zdravstvu** je unaprijeđena **dostupnost usluga mentalnog zdravlja** i pojačan je monitoring – probir kod pregleda za upis u osnovnu i srednju školu i kod svih sistematskih pregleda djece, pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i zavodima za javno zdravstvo djeluju službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti, čime se **povećala dostupnosti usluga stručnjaka mentalnog zdravlja** . U novoj mreži javne zdravstvene službe prvi je puta prikazana djelatnost dječje i adolescentne psihijatrije, odvojeno od psihijatrije, i predviđena su **104 mjesta za stacionarno liječenje i 152 mjesta u okviru dnevne bolnice** , a također su osigurane **hitne psihijatrijske ambulante za prijem djece** odvojeno od punoljetnih osoba.

Socijalne usluge

U području **dostupnosti i razvoja socijalnih usluga** velik iskorak predstavlja uspostava Centra za pružanje usluga u zajednici Međimurje s obzirom na velik broj djece u riziku od siromaštva, socijalne isključenosti, zlostavljanja i zanemarivanja i nedostatka usluga za djecu. Takav model integriranih usluga predviđen je uspostaviti se i u svim drugim područjima RH s visokim udjelom djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti i nedostatno razvijenim uslugama. Za **djecu korisnika ZMN-a i djecu koja izlaze iz skrbi** osigurana je **usluga socijalnog mentorstva** usmjerena jačanju sposobnosti, smanjenju rizika od siromaštva i boljoj integraciji.

Jačanjem kapaciteta stručnjaka za provođenje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece i uvođenjem obiteljskih suradnika kao praktičnih pomagača osigurana je stručna pomoć i podrška u obitelji prilagođena specifičnim potrebama i smanjeni su rizici, čime se **preveniralo izdvajanje djece iz obitelji** .

Radi povećanja broja udomiteljskih obitelji, osobito za djecu predškolske dobi, tijekom 2024. godine provelo se mnogo aktivnosti i **kampanja** usmjerenih na **promicanje udomiteljstva** i senzibilizaciju javnosti. S ciljem **unaprjeđenja materijalnog položaja udomitelja** , povećana je **osnovica za izračun naknade** za rad udomitelja i **opskrbnine** za potrebe korisnika i **korištenje financijskog instrumenta** u vrijednosti od 11 milijuna eura, namijenjenih udomiteljskim obiteljima. Ovim financijskim instrumentom prvi put se na nacionalnoj razini sustavno podupire udomiteljstvo kao najadekvatniji oblik izvaninstitucionalne skrbi za djecu izdvojenu iz vlastite obitelji, što predstavlja značajan pozitivan iskorak MROSP-a.

Izazovi u dosadašnjoj provedbi: **nedostatak sveobuhvatnih podataka o djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, neujednačena dostupnost usluga u različitim regijama, nedovoljna razrada ciljanih vrijednosti pokazatelja rezultata i učinka po mjerama te ograničeni mehanizmi za uključivanje djece i mladih u provedbu i evaluaciju mjera** .

Nadogradnja *Nacionalnog akcijskog plana* (NAP) u idućem razdoblju zahtijeva prijelaz s općenitih mjera na **izravno ciljane intervencije** , koje osiguravaju da nitko nije izostavljen.

Prateći rizike i izazove u provedbi, kao i prava djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, preporučamo prioritete usmjeriti na maksimalnu iskoristivost **ESF+ fonda** i smanjenje nejednakosti u sljedećim područjima:

1. Prehrana: *Garancija zdravog obroka*

Iako RH već provodi mjeru besplatnih školskih obroka, ona je univerzalna. Prioritet bi trebao biti **povećanje kvalitete i dostupnosti** za najugroženije:

- **Targetirani dodaci:** za djecu korisnike zajamčene minimalne naknade (ZMN) i djecu iz obitelji s niskim intenzitetom rada osigurati besplatnu prehranu i tijekom **školskih praznika** (vaučerima ili u pučkim kuhinjama/udrugama).
- **Nutritivni standard:** financiranje nabave lokalno uzgojene, ekološke hrane za škole u siromašnijim županijama putem ESF+ sredstava, uz edukaciju roditelja o prehrani.
- **Osiguranje obroka za srednjoškolce:** djecu korisnike zajamčene minimalne naknade (ZMN), djecu iz jednoroditeljskih obitelji, obitelji s niskim intenzitetom rada, djecu iz udomiteljskih obitelji putem vaučera/kartica kojima će moći kupiti hranu.

2. Uključivanje u programe predškolskog odgoja

- Putem **ESF+** osigurati „prijelazno razdoblje“ sufinanciranja troškova boravka za djecu iz najranjivijih skupina (ZMN, niska primanja) kako bi se osiguralo da nova mjesta doista popune djeca u najvećem riziku, a ne samo ona čiji roditelji mogu platiti ekonomsku cijenu.
- Pitanje nejednakih cijena vrtića i uvođenja standardiziranog troškovnika ključna je točka u provedbi jamstva za svako dijete. Trenutačno u Hrvatskoj cijena koju roditelji plaćaju ovisi isključivo o **fiskalnom kapacitetu** njihova grada ili općine, što stvara goleme razlike. Analiza je potvrdila da trenutni sustav sufinanciranja nije održiv i da država mora preuzeti veći dio troškova ako želimo da vrtić bude pristupačan djetetu u riziku.

3. Obrazovanje i slobodno vrijeme: *Jedna izvanškolska aktivnost za svako dijete*

Socijalna isključenost često se očituje u nemogućnosti sudjelovanja djece u riziku od siromaštva u aktivnostima koje plaćaju roditelji.

- **Vaučeri za izvanškolske aktivnosti:** uvođenje sustava vaučera, koji djeci u riziku od siromaštva (djeca korisnika ZMN-a, romska nacionalna manjina, djeca iz ruralnih područja i sl.) omogućuje **besplatnu članarinu** po izboru (sportski klub, glazbena škola, tečaj stranih jezika ili STEM radionice).
- **Putem ESF+ financiranja organiziranih besplatnih izvanškolskih aktivnosti za vrijeme školskih praznika** (ljetovanja, zimovanja) strukturiranim provođenjem vremena za djecu u riziku od siromaštva.
- **Prijevoz kao preduvjet:** u ruralnim bi krajevima ESF+ trebao financirati organizirani prijevoz ili mobilne timove (npr. „treneri u pokretu“) kako bi djeca uopće mogla pristupiti tim aktivnostima.

4. Digitalna i kulturna inkluzija

- **Kulturna iskaznica:** osigurati besplatan ulaz u kazališta, muzeje i kina za djecu u nepovoljnom položaju, uz pokrivenje troškove prijevoza za školske izlete.
- **IKT oprema i internet:** za djecu u obiteljima s niskim intenzitetom rada osigurati ne samo uređaje nego i plaćen pristup brzom internetu za potrebe učenja kod kuće.

5. Sustav praćenja: *Data-driven politika*

Trenutni izazov je neusklađenost podataka između resora (socijalna skrb, obrazovanje, zdravstvo).

- **Jedinstveni registar djece u riziku:** uspostava IT platforme koja u realnom vremenu povezuje podatke iz sustava socijalne skrbi s podacima u zdravstvenom i školskom sustavu.
- **Indikatori ishoda:** umjesto praćenja „koliko je novca potrošeno“ uvesti praćenje **ishoda za dijete** (npr. je li se popravio školski uspjeh djeteta nakon uvođenja besplatne aktivnosti).

6. Jačanje uloge ESF+ u financiranju

- **Prevenција institucionalizacije:** prioritetno financirati usluge koje sprječavaju izdvajanje djece iz obitelji (savjetovaništa, programi podrške roditeljstvu, poludnevni/cjelodnevni boravci, rana intervencija).
- **Pojednostavljeni modeli troškova (SCO):** kako bi udruge na terenu lakše koristile ESF+, uvesti paušalne iznose za provedbu ovih aktivnosti, čime se smanjuje administracija, a fokus vraća na rad s djecom.

Preporuke za daljnju provedbu mjera i aktivnosti iz *Nacionalnog akcijskog plana* uključuju i daljnje povećanje kapaciteta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja novim infrastrukturnim projektima, nastavkom međuresorne suradnje i uključivanjem lokalnih zajednica, jačanjem kapaciteta za prikupljanje, obradu i analizu podataka, definiranjem ciljnih vrijednosti pokazatelja učinaka za sve mjere i osiguranjem financijske održivosti mjera iz nacionalnih i EU izvora.

Koristimo ovu priliku kako bismo ukazali na poteškoće koje u praksi uočavamo u provedbi sveobuhvatne koordinacije i praćenja provedbe *Nacionalnog akcijskog plana* nacionalnog koordinatora Odbora. Nacionalni koordinatorski istovremeno izrađuje izvješće i koordinira provedbu aktivnosti svoga matičnog resora, odnosno sustava socijalne skrbi, ali i drugih sustava, što je u praksi znatno otežano. Ovakvo rješenje nameće nacionalnom koordinatorski dvostruku ulogu – ulogu člana Odbora koji prati operativne provedbe aktivnosti iz *Nacionalnog akcijskog plana* u okviru svog resora i ulogu nacionalnog koordinatorski koji je nadležan za sveobuhvatnu koordinaciju i praćenje provedbe *Nacionalnog akcijskog plana* i kreiranje mjera u skladu s nalazima praćenja na nacionalnoj razini, što obuhvaća mehanizam praćenja i integriranja svih sustava u zaštitu djece prelazeći okvire sustava socijalne skrbi. Praksa pokazuje da se upravo zbog ovakve dvostruke uloge koordinatorski *Nacionalni akcijski plan za provedbu Preporuke Vijeća Europske unije o uspostavi Europskog jamstva za djecu* u narativu ostalih dionika u zaštiti djece ne percipira kao zajednički operativni dokument u kojem su svi dionici odgovorni za provedbu relevantnih preporuka specifičnih za svaku zemlju EU, evaluaciju učinaka i prijedloge za poboljšanje, nego se naglasak stavlja na sustav socijalne skrbi.

Time se *Nacionalnom akcijskom planu* oduzima značaj sveobuhvatnoga provedbenog nacionalnog dokumenta, koji integrira prioritete iz ključnih strateških dokumenata RH koji čine temelje za provedbu mjera i aktivnosti u ključnim područjima intervencije, s naglaskom na međusektorsku suradnju i zajedničko djelovanje.

S obzirom na važnost što djelotvornije i opsežnije provedbe postojećih i kreiranja novih mjera i politika za zaštitu djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, u cilju jačanja kapaciteta Odbora za koordinaciju, praćenje i evaluaciju *Nacionalnog akcijskog plana za provedbu Preporuke Vijeća Europske unije o uspostavi Europskog jamstva za djecu*, koja se naslanja na *Strategiju EU-a o pravima djeteta*, predlaže se ojačati ulogu Ureda pravobranitelja za djecu u Odboru tješnjom međusobnom suradnjom i aktivnijim uključivanjem Ureda pravobranitelja za djecu u pripremne i provedbene poslove koordinacije, praćenja i evaluacije *Nacionalnog akcijskog plana*.

2.5.2. Socijalne naknade

Tijekom 2025. godine većina pritužbi odnosila se na doplatu za djecu, roditeljnu i roditeljske potpore, obiteljsku mirovinu, pravo na jednokratnu pomoć i ostala prava, odnosno naknade iz sustava socijalne skrbi. S obzirom na složenost i širinu pitanja koja se otvaraju u praksi, u potpoglavlju (2.5.3.1.) osvrnut ćemo se na ostvarivanje prava djece s teškoćama u razvoju.

Socijalna skrb je organizirana djelatnost od javnog interesa, čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, a *Zakon o socijalnoj skrbi* temeljni je propis kojim se uređuje djelatnost socijalne skrbi, korisnici, prava i usluge te postupci i uvjeti za njihovo ostvarivanje, sve u cilju zaštite korisnika sustava socijalne skrbi kao najosjetljivije kategorije građana u društvu.

Obitelji s djecom suočene su sa siromaštvom i socijalnom isključenosti, invaliditetom, zlostavljanjem ili zanemarivanjem, kao i s drugim rizicima te spadaju među najranjivije skupine u društvu, a pomoć ostvaruju u sustavu socijalne skrbi.

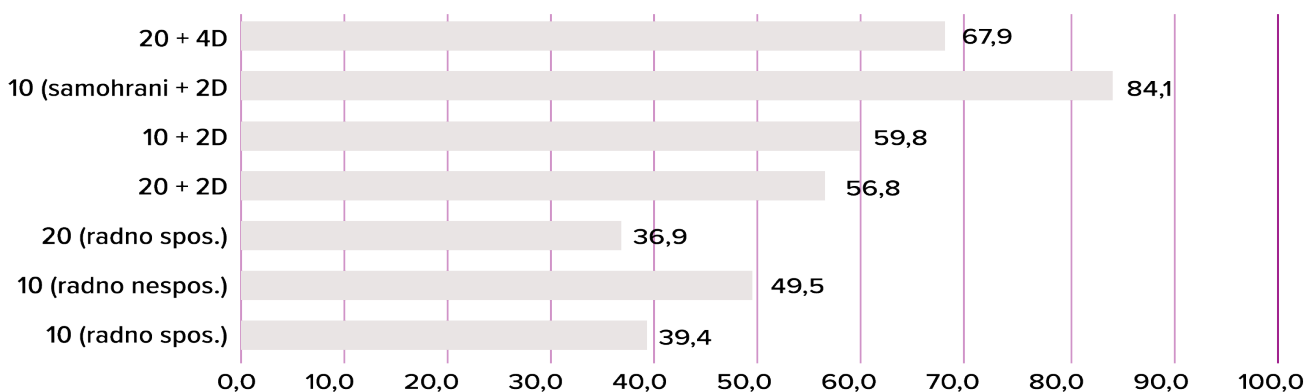
Još je uvijek velik broj obitelji koje žive u siromaštvu, a jedini izvor prihoda je zajamčena minimalna naknada (ZMN). Očekuje se da ona, svojom visinom i olakšanim postupkom ostvarivanja, bude dostatna i dostupna potrebitim građanima.

Upravo prepoznajući rizike za značajan dio obitelji u riziku od siromaštva, u okviru *Nacionalnog programa oporavka i otpornosti u 2025.* mjerom **transparentnost i adekvatnost socijalnih naknada u sustavu socijalne zaštite** i izmjenama *Zakona o socijalnoj skrbi*, provedene su daljnje aktivnosti usmjerene na integraciju socijalnih naknada, bolju pokrivenost i adekvatnost socijalnih naknada, naročito za kućanstva s djecom, kao i povećanje osnovice za izračun iznosa zajamčene minimalne naknade na 160,00 eura.

Također, s ciljem smanjenja rizika od siromaštva ili izlaska iz siromaštva te poboljšanja kvalitete života, posebice za određene skupine građana kao što su djeca i samohrani roditelji, ZMN je usklađen s potrebama i specifičnostima pojedinih skupina povećanjem osobnih faktora tijekom određivanja iznosa zajamčene minimalne naknade. U tu svrhu povećali su se **osobni faktori za izračun ZMN-a za samohranog roditelja (radno sposobnog ili potpuno nesposobnog za rad), za dijete, dijete u jednoroditeljskoj obitelji i dijete samohranog roditelja te trudnici i roditelji do šest mjeseci nakon poroda.**

Primjerice, tako je četveročlana obitelj s dvoje djece, koja je ostvarivala zajamčenu minimalnu naknadu u iznosu od 448 eura, izmjenama ZOSS-a u 2025. ostvarila naknadu u iznosu od 528 eura. Također izmjenama ZOSS-a samohrani, radno sposobni roditelj s dvoje djece, koji je ostvarivao zajamčenu minimalnu naknadu u iznosu od 480 eura, izmjenama ZOSS-a ostvaruje naknadu u iznosu od 600 eura. **Povećanjem osobnih faktora u kućanstvima s djecom povećala se adekvatnost ZMN-a kao osnovne socijalne naknade koja se priznaje siromašnim roditeljima s djecom.**

Slika 1. Omjer između ukupnih primanja u sustavu socijalne pomoći (ZMN + pomoć za stanovanje u iznosu od 30 % pripadajućeg ZMN + NUKE u iznosu od 35 eura za samca i 50 eura za višečlano kućanstvo) i pripadajuće relativne linije siromaštva (60 % medijana nacionalnog dohotka, OECD ekvivalentna ljestvica: prvi odrasli = 1, ostali odrasli = 0,5; djeca ispod 14 god. = 0,3)

Legenda:

- 10 (radno spos.) = jedna odrasla radno sposobna osoba
- 10 (radno nespos.) = jedna odrasla radno nesposobna osoba
- 20 (radno spos.) = dvije odrasle radno sposobne osobe
- 20 + 2D = dvije odrasle radno sposobne osobe plus dvoje djece
- 10 + 2D = jedna odrasla osoba plus dvoje djece (jednoroditeljska obitelj)
- 10 (samohrani) + 2D = 1 samohrani roditelj plus dvoje djece
- 20 + 4D = dvije odrasle radno sposobne osobe plus četvero djece.

Primjetno je iz Slike 1. da su u znatno nepovoljnijem položaju samačka kućanstva i kućanstva bez djece.

Po prof. dr. sc. Zoranu Šučuru s Pravnog fakulteta u Zagrebu, Studijskog centra socijalnog rada, bilo bi poželjno da udio ZMN + pomoć za stanovanje + NUKE u pripadajućim linijama siromaštva bude između 50 % i 80 %, što znači da bi se jaz do linije siromaštva kućanstva premostio drugim primanjima iz sustava socijalne zaštite (jednokratne naknade, dječji doplatci...) ili primanjima s tržišta rada (povremeni rad, javni radovi i sl.). Unatoč napretku, s obzirom na to da je još uvijek velik broj djece i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, ovaj sustav treba **bi snažnije i konkretnije osiguravati njihovu zaštitu, socijalnu uključenost, pratiti ostvarivanje mjera i učinke**

na djecu i obitelji te proširiti dostupnost pomoći.

U 2026. godini Vlada RH donijela je odluke o osnovici za izračun socijalnih naknada, kojima se osnovica za izračun zajamčene minimalne naknade povećava za 10 eura i utvrđuje u iznosu od 170 eura. S obzirom na povećanje troškova života, trenutni iznos ZMN-a ne može pokriti osnovne životne potrebe, stoga je nužno povećanje ovog iznosa i **određivanje osnovice ZMN-a po određenom postotku iznosa bruto minimalne plaće za prethodnu godinu ili uz neku od apsolutnih linija siromaštva**. Prednost je vezivanja osnovice ZMN-a uz određeni postotak minimalne plaće u narednoj godini u tome što je minimalna plaća za narednu godinu u pravilu poznata krajem prethodne godine. Kod vezivanja za relativnu liniju siromaštva, osnovica se određuje uz liniju siromaštva prošle godine, s tim da je ona dobivena na temelju podataka o dohotku iz godine prije prošle.

Naglašavamo da su se odredbe ZSS-a i prije izmjena 2025. primjenjivale tako da se djecu stariju od 15 godina i njihove obitelji ograničava u korištenju ove naknade, ovisno o okolnostima prijave u evidenciju nezaposlenih osoba. Stoga smo u javnoj raspravi predložili da se djeca izuzmu iz te obveze i da ih se potakne na nastavak obrazovanja i stjecanja većih kvalifikacija za održavanje od rada. Naši prijedlozi su prihvaćeni i ove su okolnosti izvrštene u zakonske odredbe.⁷⁵

Kod ostvarenja prava na **jednokratnu novčanu naknadu za novorođeno dijete** i dalje se pojavljuje problem uvjetovanja te naknade prebivalištem roditelja u određenom trajanju u JLS-u koji ovu naknadu isplaćuje. U povodu pritužbi roditelja čija djeca, zbog neispunjavanja uvjeta prebivališta roditelja, ne ostvaruju to pravo, ukazivali smo JLS-ima na socijalnu neosjetljivost, diskriminatoran položaj i potrebu poštovanja najboljeg interesa djeteta i obveze države da pruži pomoć roditeljima i skrbnicima djece (na svim razinama). Za sada nemamo saznanja o učinjenim promjenama u tim uvjetima.

U 2025. pratili smo postupanje Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u slučaju u kojem je jedinica lokalne samouprave odbila isplatu jednokratne novčane naknade za nabavu opreme za novorođenče pozivajući se na svoju *Odluku o jednokratnoj novčanoj naknadi za nabavu opreme za novorođenčad u 2025. godini* po kojoj pravo na navedenu naknadu stječu roditelji novorođenog djeteta ako oba roditelja i novorođeno dijete imaju stalno mjesto prebivališta na području općine. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova upozorila je JLS kako uvjetovanje isplate jednokratne novčane naknade za nabavu opreme za novorođenčad prebivalištem obaju roditelja na području općine ne predstavlja primjer dobre prakse, a *Odluka o jednokratnoj novčanoj naknadi za nabavu opreme za novorođenčad* po svojim je učincima u praksi diskriminirajuća na temelju bračnog i obiteljskog statusa. Iako je nesporno da je korisnik navedenih prava roditelj, a ne dijete, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova ukazuje na to kako se navedena prava i novčane naknade dodjeljuju roditelju kao korisniku upravo radi njege novorođenog djeteta i njegova podizanja. Stoga se navedena prava trebaju vezati prvenstveno uza status djeteta, a ne roditelja, slijedom čega pravobraniteljica za ravnopravnost spolova upućuje na izmjenu pozitivnih propisa na način da se kao uvjet za ostvarivanje prava propiše prebivalište samo za jednog roditelja i dijete.

Primali smo pritužbe u kojima roditelji ističu neslaganje s potrebom dostave dokumentacije potrebne za postupak odlučivanja **o pravu na doplatak za djecu**. Iz pritužbi saznajemo i za problem dokazivanja jednoroditeljskih obitelji u slučajevima u kojima HZMO traži roditelja ishodačnje Plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, koji HZSR, s obzirom na specifičnost obitelji, nema osnove izdati. Nepovoljan položaj djeteta, zbog nemogućnosti ostvarenja prava, riješilo je drugostupanjsko tijelo u povodu žalbe utvrdivši da nije bilo potrebno tražiti navedeni Plan. Kod postupanja u predmetu **priznavanja prava na doplatak za djecu** s međunarodnim elementom, HZMO tvrdi da se u pojedinačnim slučajevima ponekad pojavljuju izazovi u smislu brzine, ujednačenosti i strukture razmjene podataka među nadležnim ustanovama, što dovodi do kašnjenja u plaćanju obiteljskih davanja, a postupci u prekograničnim slučajevima dugotrajni su i složeni. Primjeri u kojima djeca, zbog nedovoljnoga mirovinskog staža umrlog roditelja, **ne uspijevaju ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu**, argument su našim inicijativama kojima već godinama nastojimo potaknuti donošenje posebnog propisa ili dopune postojećih propisa kako bi se toj ranjivoj skupini djece osigurala adekvatna zaštita – no do sada, nažalost, bez uspjeha.

Ulaganje u djecu potrebno je od najranije dobi putem izdvajanja države na svim razinama – kako za novčanu pomoć namijenjenu djeci i obiteljima tako i za ulaganje u kompetentne, dostatne i motivirane stručnjake te u integrirane sveobuhvatne programe usmjerene na dijete i obitelj u njihovoj sredini. Jedna od ključnih odrednica

⁷⁵ Zakon o socijalnoj skrbi, pročišćeni tekst, NN, 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25, na snazi od 1. 4. 2025.

društvene isključenosti djece jest nejednak pristup ključnim uslugama presudnima za njihovu dobrobit i zdravlje te razvoj njihovih socijalnih, kognitivnih i emocionalnih vještina. Djeca koja žive u siromaštvu ili djeca u nepovoljnom položaju češće se suočavaju sa zaprekama u pristupu ključnim uslugama ranoga predškolskog odgoja i obrazovanja, uključivog obrazovanja, zdravstvene skrbi, zdrave prehrane i odgovarajućeg stanovanja. Međugeneracijskim prijenosom društvene isključenosti ugrožava se socijalna kohezija u više generacija i stvaraju se veći troškovi za socijalnu državu, čime se narušava gospodarska i socijalna otpornost. Stoga je omogućavanje jednakog pristupa ključnim uslugama djeci, kojoj je potrebna pomoć, važan način jačanja napora u sprječavanju društvene isključenosti i siromaštva.

Usklađen i koordiniran pristup svih sustava koji se bave zaštitom djece ključni su u daljnjem unaprjeđenju na ovom području s obzirom na to da je za rješavanje pitanja socijalne isključenosti i siromaštva djece potreban integrirani i višedimenzionalni pristup. Jačanjem suradnje i koordinacije među službama na različitim razinama jamči se djelotvorna prevencija i podupire društvena uključenost djece.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Određivanje osnovice ZMN-a po određenom postotku iznosa bruto minimalne plaće za prethodnu godinu ili uz neku od apsolutnih linija siromaštva.
- Osigurati dostupnost socijalnih usluga u svim područjima RH, osobito u ruralnim krajevima i na otocima.
- Osigurati svoj djeci pristup ključnim uslugama ranoga predškolskog odgoja i obrazovanja, uključivog obrazovanja, zdravstvene skrbi, zdrave prehrane i odgovarajućeg stanovanja.

2.5.3. Ekonomska prava

Ove smo godine primili **74 pritužbe** vezane uz kršenje ekonomskih prava djece, od kojih se polovica odnosila na pravo na primjereni životni standard. Ostale su se odnosile na nezakoniti rad i zapošljavanje djece u području radnih odnosa kod poslodavca, zaštitu imovinskih prava djece, zaštitu djece od neprimjerenog oglašavanja i povrede prava učenika kod učenja temeljenog na radu.

2.5.3.1. OSTVARIVANJE PRAVA DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

U odnosu na ostvarivanje prava djece s teškoćama u razvoju, najveći broj pritužbi odnosio se na provedbu *Zakona o inkluzivnom dodatku*, osobito u dijelu koji se odnosi na dugotrajnost postupaka utvrđivanja prava. Posebno su istaknuta znatna čekanja na provođenje vještačenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao i dodatna čekanja na donošenje rješenja nakon provedenog vještačenja. Naša su postupanja bila usmjerena prema spomenutom Zavodu i područnim uredima Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Iz *Izvješća* saznajemo da su nakon našeg obraćanja provedeni postupci vještačenja i donesena rješenja o (ne)priznavanju prava, odnosno da je izvršena isplata sredstava po osnovi inkluzivnog dodatka u prijavama koje su se odnosile na kašnjenja isplate ovoga novčanog davanja. Ovakva dinamika postupanja u pojedinim slučajevima rezultira produljenom nesigurnošću za djecu i njihove obitelji te odgodom ostvarivanja prava, koja su im namijenjena radi ublažavanja socijalnih i razvojnih prepreka.

U manjem smo dijelu postupali po pritužbama u odnosu na pravo na status roditelja njegovatelja, pravo na rad s polovicom radnog vremena zbog njege djeteta i pravo na dopust za njegu djeteta do navršene 8. godine djetetova života. I ove su nam se godine obraćali roditelji koji nisu bili dovoljno upućeni u ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi, mirovinskog osiguranja te sustava roditeljskih i roditeljskih potpora, a koje ostvaruju s obzirom na djetetove teškoće, pa smo ih savjetovali i uputili na nadležne institucije.

Također smo postupali u vezi s organizacijskim, prostornim i smještajnim kapacitetima centara za odgoj i obrazovanje i centara za rehabilitaciju, na što ćemo se detaljnije osvrnuti u narednom tekstu. U ovom poglavlju osvrnut ćemo se i na promjene uvjetovane sudskom praksom u provedbi dvaju važnih zakonskih akata (*Zakon o osobnoj asistenciji* i *Zakon o inkluzivnom dodatku*), kao i na pomake učinjene u kreiranju sustava rane intervencije u djetinjstvu.

Uredu su se obratili građani, roditelji i udruge zbog zabrinutosti vezane uz prostorne uvjete, sigurnost i moguće premještaje djece korisnika u pojedinim centrima za odgoj i obrazovanje i centrima za rehabilitaciju, primjerice Centru za rehabilitaciju *Rijeka*, Podružnica *Kraljevica Oštro*, Centru za odgoj i obrazovanje *Dubrava* te Centru za odgoj i obrazovanje *Velika Gorica*. Ured je postupao i po pritužbi koja se odnosila na promjene u organizaciji prostora u Centru za rehabilitaciju *Zagreb*, Podružnica *Sloboština*, povezane s prenamjenom dijela prostorija radi pružanja dodatne podrške, pomoći i stacionarnog zbrinjavanja osoba s invaliditetom, kao i potrebne reorganizacije postojećih skupina na temelju potreba korisnika. Smatramo da je u ovakvim situacijama osobito važno osigurati da se sve organizacijske i prostorne promjene provode uz pravodobno informiranje korisnika i roditelja te uz jasno jamstvo da se sigurnost i kvaliteta usluge neće dovesti u pitanje.

U odnosu na Centar za rehabilitaciju *Rijeka*, Podružnica *Kraljevica Oštro*, zaprimali smo obraćanja građana i roditelja korisnika iz kojih je vidljiva zabrinutost zbog mogućeg premještaja djece, odnosno svih korisnika Centra na novu privremenu lokaciju u/n Praputnjaku za vrijeme trajanja investicijskih radova na preuređenju postojećeg objekta. Po *Izvješću* Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Samostalnog sektora za upravni i inspekcijski nadzor, iz listopada 2024. godine, Centru su naložene mjere radi osiguravanja zaštite zdravlja i sigurnosti korisnika te usklađivanja prostornih uvjeta s propisanim standardima, uz planirane investicijske zahvate. Smatramo da se eventualne promjene u smještaju i organizaciji usluge trebaju provoditi isključivo uz prethodno osigurane uvjete koji odgovaraju propisanim standardima, kao i uz procjenu učinaka takvih promjena na svakodnevno funkcioniranje i dobrobit djece korisnika.

U Centru za odgoj i obrazovanje *Dubrava* obraćanja su se odnosila na dugotrajnost postupka obnove i modernizacije postojećeg objekta i nezadovoljstvo privremenim zamjenskim prostorom Centra na Jarunu. Po *Izvješću* Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike i Centra, nadležni su svjesni da zamjenski prostor ima ograničenja u odnosu na propisana mjerila za pružanje socijalnih usluga i potrebe korisnika, te se razmatraju rješenja koja bi omogućila poboljšanje uvjeta, uključujući kompletno preseljenje korisnika ili, ako to nije izvedivo,

izmještanje dijela djelatnosti u novi prostor. Smatramo da privremena rješenja, i kada su nužna, trebaju biti kontinuirano preispitivana u praksi i prilagođavana ako se pokaže da ne osiguravaju primjerenu razinu podrške i sigurnosti korisnika. Iako je postupak obnove i modernizacije Centra započeo 2022. godine, radovi su se odužili zbog, kako se navodi u *Izvješću* Ministarstva, utvrđene nesigurnosti konstrukcije uslijed dotrajalosti građevine i potresa, zbog čega je odlučeno da će se graditi novi objekt.

U odnosu na Centar za odgoj i obrazovanje *Velika Gorica* postupali smo po obraćanju vezanom uz neodgovarajuće uvjete objekta koji se koristi kao zamjenski prostor uslijed procesa obnove matične zgrade oštećene u potresu. Izvanrednim inspekcijskim nadzorom Samostalnog sektora za upravni i inspekcijski nadzor Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike nisu utvrđene nezakonitosti u odnosu na objekt koji se koristi kao zamjenski prostor. U ovakvim i sličnim situacijama ističemo da je, uz dinamiku radova i postupaka, važno osigurati transparentnu komunikaciju prema roditeljima i korisnicima te jasno obrazložiti privremena rješenja, njihove rokove i planirane korake kako bi se smanjila neizvjesnost i omogućilo pravodobno planiranje podrške.

U odnosu na iskazanu problematiku, razumijemo da osiguravanje odgovarajućih prostornih uvjeta u okolnostima potresa, inspekcijskih naloga i investicijskih zahvata može zahtijevati složeno planiranje i prilagodbe. Međutim smatramo da u svim fazama – od privremenih rješenja do trajnih ulaganja – u prvom planu trebaju biti sigurnost, dostojanstvo i stvarne potrebe djece korisnika te da je potrebno mijenjati odluke i organizacijska rješenja ako se u njihovoj provedbi pokaže da nisu primjerena ili da dovode do rizika za kvalitetu i dostupnost podrške.

Ured je također zatražio *Izvješće* Centra za odgoj i obrazovanje *Slava Raškaj* i Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike u povodu izbijanja požara u domskom dijelu smještaja u prosincu 2025. godine, pri čemu je jedan korisnik zadobio tjelesne ozljede. Centar *Slava Raškaj* nas je odmah izvjestio o poduzetim mjerama (žurno postupanje, zdravstveno zbrinjavanje ozlijeđenog korisnika, obavješćavanje nadležnih tijela, pružanje psihološke podrške te pojačane preventivne i stručne aktivnosti usmjerene na sigurnost korisnika), a *Izvješće* spomenutog Ministarstva još nismo zaprimili. Smatramo da je u ovakvim situacijama ključno osigurati jasnu, provjerljivu i pravodobnu informaciju o poduzetim mjerama kako bi se očuvalo povjerenje korisnika i roditelja te spriječilo širenje straha i nesigurnosti.

U medijskom izvještavanju o ovakvim i sličnim slučajevima ponekad se u prvi plan stavljaju isključivo negativne okolnosti pojedinih događaja, i prije nego nadležna tijela provedu potrebne nadzore i utvrde relevantne činjenice. Takav pristup povećava rizik stigmatizacije djece, roditelja, stručnjaka i ustanova u kojima se pruža podrška djeci s najkompleksnijim teškoćama u razvoju. Zbog toga je posebno važno da javna komunikacija, uz legitimno ukazivanje na propuste, istodobno doprinosi razumijevanju potreba djece i jačanju povjerenja u sustav podrške, a da se uočeni propusti rješavaju prvenstveno postupanjem nadležnih institucija i u okviru propisanih mehanizama. Djeca s teškoćama u razvoju nisu „problem“ koji treba sakriti ili pojednostaviti na razinu senzacije, nego članovi zajednice s pravom na sigurnost, poštovanje i podršku. Uloga zajednice – institucija, stručnjaka, medija i građana – jest stvarati uvjete u kojima se teškoće ne pretvaraju u isključenost, nego u poticaj za odgovornije i solidarnije postupanje. Zato je važno da se o ustanovama i stručnjacima govori odgovorno, uz nultu toleranciju na propuste, ali bez poruka koje djeci mogu umanjiti osjećaj vrijednosti, pripadanja i sigurnosti.

Opisani slučajevi pokazuju koliko su, uz osiguravanje sigurnosti i kvalitete usluge, važni i jasni mehanizmi zaštite prava djece s teškoćama u razvoju te pravodobno postupanje nadležnih tijela. Stoga se u nastavku osvrćemo na promjene uvjetovane sudskom praksom u provedbi *Zakona o osobnoj asistenciji* (NN, 71/23), koje imaju izravan učinak na dostupnost i opseg podrške djeci.

U 2025. Ustavni sud Republike Hrvatske donio je *Odluku i Rješenje* broj U-I-3330/2023 i dr. od 19. studenog 2025., kojom su zbog nesuglasnosti s Ustavom ukinute pojedine odredbe *Zakona o osobnoj asistenciji* (ZOA). Postupak ocjene suglasnosti s Ustavom pokrenut je u povodu dvaju prijedloga, od kojih je jedan podnijela Udruga obitelji djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom *Sjena*.

Ustavni sud ukinuo je dobno ograničenje iz članka 12. ZOA-e u dijelu koji glasi „koja je navršila 18 godina“ (i povezano ograničenje u članku 5. stavku 1. točki 11. ZOA-e), čime je uklonjena potpuna zakonska zapreka pristupu usluzi osobne asistencije za maloljetne osobe. Sud je pritom posebno razmotrio položaj djece i naglasio da se djeci s teškoćama u razvoju ne može uskratiti pristup socijalnoj usluzi osobne asistencije samo zbog činjenice da uživaju roditeljsku skrb.

Ustavni sud ukinuo je i odredbe kojima su bile propisane zapreke za priznavanje prava na osobnu asistenciju zbog korištenja drugih oblika podrške (članak 13. stavak 1. alineje 1., 3. i 4. ZOA-e). Time je uklonjen automatizam koji je u praksi mogao dovesti do uskraćivanja osobne asistencije, uključujući i situacije u kojima roditelj ili drugi član obitelji ima priznato pravo na status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja.

Nadalje, Ustavni sud ukinuo je dijelove članka 34. ZOA-e, kojima je bio normiran kruti raspon i razvrstavanje satnice usluge (uključujući formulacije „u rasponu od 44 do 352 sata mjesečno“ i pojedinačna ograničenja „do 352/176/88 sati mjesečno“, kao i stavke 3. do 6.). Sud je istaknuo da se opseg podrške mora temeljiti na objektivnoj i stvarno individualiziranoj procjeni svih relevantnih okolnosti konkretnog slučaja te da izostanak zakonske mogućnosti osiguranja podrške iznad unaprijed postavljenog maksimuma, kada je to objektivno nužno radi zaštite temeljnih životnih i zdravstvenih potreba, može dovesti do povrede ustavnih jamstava. U tom je kontekstu naglašeno da je „pravo na podršku (...) nije socijalna povlastica već Ustavom zajamčeno pojedinačno pravo“. Za Ured je pritom osobito važno šire načelo koje proizlazi iz obrazloženja odluke: ostvarivanje prava ne smije se vezati uz formalni status ili automatizme, nego se mora temeljiti na stvarnim potrebama djeteta i obitelji. *Odlukom* su ukinute i pojedine druge odredbe ZOA-e (uključujući članak 54. te članke 18. stavke 1. i 2., uz odgodu prestanka važenja potonjih odredaba).

Ured pravobranitelja za djecu naglašava da se osiguravanje osobne asistencije djeci s teškoćama u razvoju treba promatrati kao pitanje ostvarivanja prava djeteta, a ne kao mjeru koja ovisi o diskreciji sustava. U tom kontekstu osobito je važno načelo najboljeg interesa djeteta (čl. 3. *Konvencije o pravima djeteta*) i obveza osiguravanja posebne skrbi i podrške djeci s teškoćama u razvoju radi dostojanstvenog života, razvoja i uključenosti u zajednicu (čl. 23. *Konvencije*).

U tom smislu, Ured je i u postupku izrade zakonskih rješenja ranije upozoravao na rizik isključenja djece iz sustava podrške. Tako je u travnju 2023. uputio preporuku Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike da se djeci s teškoćama u razvoju, koja ne pohađaju srednjoškolski sustav obrazovanja (u dobi od 15 do 18 godina), omogući nužno potrebna podrška osobne asistencije. Navedeno se može promatrati kao svojevrsno upozorenje Ureda na manjkavosti zakonskog rješenja, a *Odluka* Ustavnog suda iz 2025. potvrdila je šire načelo da se pristup i opseg podrške moraju uređivati na način koji sprječava isključenja i nerazmjerna ograničenja te omogućuje ostvarivanje prava po stvarnim potrebama. Ured će nastaviti pratiti učinke izmjena u praksi, osobito u dijelu koji se odnosi na dostupnost i opseg podrške djeci s teškoćama u razvoju.

U provedbi gore spomenutog *Zakona o inkluzivnom dodatku* (NN, 156/23) otvorilo se i pitanje postupanja u slučajevima kada podnositelj zahtjeva premine prije donošenja rješenja, na što su upozoravale i organizacije civilnog društva, uključujući Udrugu *Sjena*. Upravni sud u Zagrebu u nepravomoćnoj je *Odluci* zauzeo stajalište da se postupak u takvim slučajevima ne obustavlja automatski, nego se nastavlja te se, ako se utvrdi postojanje prava, zaostaci mogu isplatiti nasljednicima. Ovakvo postupanje doprinosi pravnoj sigurnosti korisnika i njihovih obitelji, osobito u okolnostima dugotrajnih postupaka. Smatramo da je pravodobnost postupanja važna jer odgode mogu izravno utjecati na dostupnost podrške i drugih oblika pomoći djeci i njihovim obiteljima, kao i na pravnu sigurnost korisnika.

U ovoj je godini završen prijedlog *Nacionalnog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu za razdoblje 2026. – 2030.* u čiju je izradu Ured aktivno uključen kao član Izvršne radne skupine za izradu *Nacionalnog plana za ranu intervenciju u djetinjstvu* (RID) još od samih početaka, odnosno 2019. godine. Paralelno se izrađuje i *Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana*, kao provedbeni dokument kojim se strateški ciljevi operacionaliziraju aktivnostima, ulogama, rokovima i pokazateljima na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini.

Izrada *Nacionalnog plana* važan je korak jer su u procesu izrade i konzultacija jasno uočene slabosti postojećeg sustava na koje Ured kontinuirano upozorava u svojim godišnjim *Izvješćima*: fragmentiranost sustava, neujednačena dostupnost usluga, nedostatna međuresorna koordinacija i izostanak jedinstvenih protokola. Takvo stanje u praksi dovodi do odgođenog prepoznavanja razvojnih potreba, „lutanja“ roditelja sustavima u potrazi za podrškom i dugih lista čekanja, osobito izvan velikih urbanih sredina. U dokumentu se dodatno naglašava da se djeca često uključuju u podršku tek pri upisu u vrtić ili školu, čime se propuštaju ključna razdoblja za učinkovitu intervenciju.

Nacionalni plan donosi i prvu sveobuhvatnu, zajedničku definiciju RID-a, čime se odgovara na dugogodišnji problem neujednačene terminologije i različitih pristupa između sustava zdravstva, socijalne skrbi i odgoja i obrazovanja. RID se definira kao međusektorski, interdisciplinarni, integrirani i koordinirani sustav individualiziranih usluga koji

se pruža djetetu i obitelji u njihovu prirodnom okruženju kada dijete ima razvojne teškoće, razvojna odstupanja ili razvojni rizik, od rođenja do treće godine života, odnosno do polaska u školu. Kao korisnici sustava prepoznaju se djeca s teškoćama u razvoju, djeca s razvojnim odstupanjima u jednom ili više razvojnih područja te djeca s razvojnim rizicima (biomedicinskim, socijalnim i okolišnim), uz naglasak da se pristup podršci treba temeljiti na prepoznatim potrebama, a ne isključivo na postojanju formalne dijagnoze.

U okviru planiranog modela uvode se i pojmovi koji imaju praktičnu vrijednost za obitelji i stručnjake. Posebno se ističe uspostava Mjesta pristupa ranoj intervenciji u djetinjstvu (MPRID) kao jedinstvene ulazne točke u sustav, organizacijski povezane s domom zdravlja (u okviru dispanzera), čija je uloga da obiteljima osigura pravovremene informacije, procjenu potreba i usmjeravanje te olakša snalaženje u mreži zdravstvenih, socijalnih i odgojno-obrazovnih usluga. Nadalje, uvodi se koncept ključnog stručnjaka (*key worker*) – osobe iz tima koja, na temelju potreba obitelji, postaje primarna kontakt-točka, pomaže u koordinaciji podrške i jača partnerski odnos s roditeljima. Značajna novina je i naglašavanje pristupa koji uključuje prenošenje zadataka (*task shifting*) i kombinaciju kompetencija (*skill mix*) u timovima, s ciljem bolje dostupnosti usluga u uvjetima manjka stručnjaka, uz edukaciju i superviziju.

U procesu izrade i planiranja provedbe posebno se naglašavaju načela na kojima se sustav RID treba graditi, a koja su od posebne važnosti iz perspektive prava djeteta: ravnomjerna dostupnost usluga na cijelom teritoriju Republike Hrvatske (uključujući ruralna područja i otoke), besplatnost i jednaka dostupnost skrbi te obiteljski usmjeren pristup koji podrazumijeva pružanje podrške u prirodnom okruženju djeteta i obitelji. Ističe se i važnost što ranijeg uključivanja djece u programe RID-a, optimalno u prvoj godini života, a najkasnije do navršenih 36 mjeseci, radi postizanja najboljih razvojnih ishoda.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati da se privremena i trajna prostorna rješenja u ustanovama planiraju i provode uz pravodobno informiranje roditelja i korisnika.
- U provedbi *Zakona o osobnoj asistenciji* osigurati dosljednu primjenu načela individualizirane procjene potreba uz praćenje dostupnosti i opsega osobne asistencije nakon *Odluke Ustavnog suda*.
- Ubrzati postupke u ostvarivanju prava iz *Zakona o inkluzivnom dodatku*, osobito u dijelu vještačenja i donošenja rješenja, kako bi se smanjila produljena nesigurnost djece i obitelji te odgode u ostvarivanju prava.
- Usvojiti *Nacionalni plan za ranu intervenciju u djetinjstvu 2026. – 2030.* i izraditi *Akcijski plan* kao provedbeni dokument, s jasno definiranim ulogama, rokovima i pokazateljima na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini.

2.5.3.2. PRAVO NA PRIMJERENI ŽIVOTNI STANDARD

Životni standard djece ovisi o zaposlenosti i prihodima odraslih članova obitelji, njihovu zdravlju i mogućnosti uzdržavanja obitelji vlastitim radom, kao i o državnoj pomoći onima koji ne mogu zarađivati. *Konvencija o pravima djeteta* obvezuje Republiku Hrvatsku da svakom djetetu osigura životni standard primjeren njegovu tjelesnom, mentalnom i socijalnom razvoju. Roditelji su dužni osigurati odgovarajuće životne uvjete u skladu sa svojim mogućnostima, a država je obvezna pružiti im potporu. Na pogoršanje životnog standarda djece mogu utjecati bolest odraslih članova obitelji, nezaposlenost, korištenje roditeljskog dopusta, služenje kazne zatvora i drugi nepovoljni životni događaji.

Pratimo primjere obitelji koje se uzdržavaju od ZMN-a, dječjeg doplatka, novčanih pomoći JLS-a i drugih socijalnih naknada, pri čemu nerijetko izostaje uzdržavanje djece roditelja s kojim ne žive. Socijalno ugrožene obitelji teško podmiruju životne troškove (režije, hranu, troškove školovanja, zdravstvenu skrb i drugo), pri čemu ih svaki izvanredni trošak dovodi do ruba egzistencije. Upoznati smo s primjerima **prestanaka opskrbe električne energije** kućanstvima zbog nepodmirenih računa, često roditeljima s djecom koji stanuju u stanu kao najmpromicmi. Ne ulazeći u osnove nastalog dugovanja, smatramo kako mjera isključenja električne energije ne smije biti korištena, nego bi se trebala razmotriti mogućnost obročne otplate navedenog duga tijekom dužeg razdoblja.

Dio pritužbi odnosi se na **ovršne postupke iseljenja i davanje u posjed nekretnine**, a ove situacije su svakodnevna briga i stres velikom broju obitelji s djecom. Briga za egzistenciju, kada obitelji prijete iseljenje i dugovi, stvara veliku nesigurnost i utječe na zdravlje i odraslih i djece. Teret takve situacije još je veći kada se radi o jednoj nekretnini obitelji koja predstavlja njihov dom, uključujući i situaciju bespravnog useljavanja u nekretninu.

Stanovanje je jedna od osnovnih ljudskih potreba, a djeci ono pruža sigurnost i stabilnost, dok nesigurni ili neprimjereni stambeni uvjeti utječu na djetetovo zdravlje, obrazovanje, sigurnost i druga prava te dovode i do socijalne isključenosti djece. Kontinuiran rast cijena nekretnina i najamnina otežavaju pronalaženje odgovarajućega stambenog rješenja za socijalno ugrožene obitelji s djecom. Mnogi roditelji koji zbog invaliditeta, oboljenja ili gubitka zaposlenja nemaju primanja, kao i oni koji primaju premalu naknadu za rad, ne mogu obitelji priuštiti stan kupnjom ni najmom i ovisе o pomoći države – koja izostaje. Stoga je potrebna pomoć države u osiguravanju primjerenog stanovanja svakom djetetu, kao i mehanizam zaštite od gubitka jedine nekretnine.

Ostvarenje prava na stanovanje i briga o socijalno ugroženim građanima odgovornost je države preuzeta međunarodnim i nacionalnim dokumentima. Polazeći od temeljnih načela Europskog stupa socijalnih prava, EU preporuke o ulaganju u djecu 2013/112 i Europske strategije o pravima djece, i Europsko jamstvo za svako dijete (*Child Guarantee*) preporučuje državama da osiguraju prioritetan i pravodoban pristup socijalnom stanovanju i primjereno stanovanje obiteljima s djecom u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, kao i djeci i mladima koji izlaze iz skrbi.

Ključna obilježja stanovanja u RH karakterizira visok udio privatnog vlasništva te izostanak sustavne politike i programa socijalnog stanovanja. Identificirane skupine djece koja žive u materijalnoj, a time i povezanoj stambenoj deprivaciji, kao i djeca, koja su zbog specifičnih okolnosti u povećanom riziku od beskućništva ili koje je povezano s nesigurnim i neadekvatnim stanovanjem, su djeca bez roditelja koja nemaju osigurano stanovanje, djeca u ekstremnom siromaštvu, djeca migranti, djeca romske nacionalne manjine i djeca koja izlaze iz skrbi.

Mjere stambenog zbrinjavanja za roditelje s djecom u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti raspršene su između obveza države i nadležnosti koje su prepuštene jedinicama lokalne samouprave. Pojedini gradovi i općine osiguravaju stambeno zbrinjavanje dajući osobitu prednost obiteljima s djecom. Međutim zbog nejednakih financijskih i organizacijskih kapaciteta lokalnih jedinica dolazi do neujednačenih mogućnosti ostvarivanja prava, što rezultira nejednakim položajem građana u različitim dijelovima Republike Hrvatske. O posljedicama takvog sustava, kao i o širem položaju roditelja u suvremenom društvu, detaljnije možete pročitati u istraživačkom izvješću *Izazovi roditeljstva u Hrvatskoj: analiza mogućnosti i prostora djelovanja lokalnih zajednica u jačanju prava roditelja i djece*.⁷⁶

Rast cijena nekretnina i ograničena ponuda priuštivih stanova u Republici Hrvatskoj doveli su pitanje stanovanja među ključne društvene izazove. Dominantni model stambenog zbrinjavanja vlasništvom nad nekretninom, uz snažno oslanjanje na tržišne mehanizme, rezultirao je sve izraženijom stambenom i socijalnom isključenošću, osobito među mlađim osobama, obiteljima s djecom i drugim ranjivim skupinama. Istodobno, socijalni programi u području stanovanja imali su rezidualni karakter i ne odgovaraju na potrebe najugroženijih građana.

Socijalno stanovanje namijenjeno je osobama i obiteljima, koje zbog vrlo niskih ili nikakvih prihoda ne mogu samostalno osigurati adekvatno stanovanje. Ono je dio sustava socijalne politike i podrazumijeva stanove s vrlo niskom ili simboličnom najaminom. Nasuprot tomu, priuštivo stanovanje usmjereno je na građane koji ostvaruju određene prihode, ali si ne mogu priuštiti stanovanje po tržišnim uvjetima. Subvencijama, povoljnijim kreditnim modelima ili sniženim najaminama omogućuje im se lakši pristup stambenom prostoru u okviru šire stambene politike države i jedinica lokalne samouprave.

Na prijedlog Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine u javno savjetovanje upućen je novi *Zakon o priuštivom stanovanju*. Donošenje ovog zakona predviđeno je *Nacionalnim planom stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine*, s ciljem modernizacije važećega zakonodavnog okvira, uključujući reformu modela društveno poticane stanogradnje te prilagodbe novim društvenim i tržišnim okolnostima. Poseban naglasak stavljen je na održivost, dostupnost stanovanja, ravnomjeran razvoj naselja i demografsku revitalizaciju, što predstavlja unapređenje, osobito za mlade obitelji s djecom, međutim u potpunosti je izostala regulacija vezana uz

76 Dobrotić, Ivana; Kletečki Radović, Marijana; Zavrtnik, Leona: *Izazovi roditeljstva u Hrvatskoj: analiza mogućnosti i prostora djelovanja lokalnih zajednica u jačanju prava roditelja i djece*, RODA, 2026.

socijalno stanovanje na nacionalnoj razini. Držimo da je potreban sustavniji, pravedniji i teritorijalno uravnoteženiji pristup stambenoj politici za djecu i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA:

- Provesti sveobuhvatnu analizu stanja i potreba u području socijalnog stanovanja za obitelji i djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.
- Razviti mjere utemeljene na dokazima, usmjerene socijalnom stanovanju za obitelji i djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti kao jedno od područja stambene politike RH do 2030.
- Osigurati dostupnost ciljanih programa za ublažavanje energetske siromaštva obiteljima u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.
- Unaprijediti i razvijati skrb izvan vlastite obitelji kao organizirano stanovanje za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti i djecu i mlade koji izlaze iz sustava socijalne skrbi s naglaskom na regionalnu obuhvaćenost.

2.5.3.3. GOSPODARSKO ISKORIŠTAVANJE I OBAVLJANJE ŠTETNIH POSLOVA

Primili smo 11 pojedinačnih prijava, od kojih se osam odnosi na nezakoniti rad i zapošljavanje djece u području radnih odnosa kod poslodavca i po jedna na prava učenika tijekom učenja temeljenog na radu u strukovnom obrazovanju, sudjelovanje djece u audiovizualnim i promidžbenim aktivnostima i djecu koja prose.

Nezakoniti rad i zapošljavanje djece u području radnih odnosa kod poslodavca – nadzor nad provedbom propisa iz područja rada i zapošljavanja djece, kao i sigurnosti i zaštite na radu, provode inspektori rada Državnog inspektorata (DIRH). DIRH nas obavještava o nezakonitom postupanju prema maloljetnicima, zbog kojih poslodavcima izriču kazne i protiv njih pokreću prekršajne postupke. Povrede se odnose primjerice na određivanje noćnog rada, nesklapanje ugovora o radu i neizdavanje pisane potvrde o sklopljenom ugovoru o radu, neprijavlivanje tijelima obveznoga zdravstvenog i mirovinskog osiguranja te zapošljavanje bez prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti.

Upoznati smo i sa slučajem izricanja mjera Dobrovoljnom vatrogasnom društvu (DVD) zbog dežurstva maloljetnika, što je protivno *Zakonu o vatrogastvu* po kojem dežurstva u DVD-u mogu obavljati isključivo osobe koje su vatrogasci vatrogasne postrojbe i ispunjavaju uvjete iz tog zakona. Budući da su maloljetnici u tom slučaju obavljali poslove koji mogu ugroziti njihovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, inspektor rada je, osim povreda odredbi *Zakona o vatrogastvu*, utvrdio i povrede *Zakonu o radu*, *Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik* i *Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada* te podnio optužni prijedlog za prekršaj nadležnom sudu.

Po podacima DIRH-a, u 2025. inspektori rada u području radnih odnosa obavili su ukupno 7903 nadzora nad provedbom propisa iz područja rada i zapošljavanja. U 18 nadzora otkrivene su nezakonitosti počinjene u odnosu na 22 maloljetnika, i to postojanje osnovane sumnje da je počinjena ukupno 51 povreda prekršajno-sankcioniranih odredaba propisa koji se odnose na rad i zapošljavanje maloljetnika. Nezakonitosti su utvrđene u djelatnosti ugostiteljstva, graditeljstva, čišćenja i ostalim uslužnim djelatnostima. Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno je 15 optužnih prijedloga nadležnim sudovima te su im izdana dva prekršajna naloga i jedan obvezni prekršajni nalog.

Inspektori rada u području zaštite na radu obavili su ukupno 5589 nadzora nad provedbom propisa iz područja zaštite na radu. Od navedenog broja obavljena su dva nadzora u povodu ozljede učenika, osam redovitih inspeksijskih nadzora u području zaštite maloljetnika u kojima su zatečena dva maloljetna radnika, dva maloljetna učenika i četiri maloljetna naučnika te 188 nadzora s ciljem zaštite učenika za vrijeme izvođenja praktične nastave i vježbi naukovanja.

Od DIRH-a primamo obavijesti o postupanju sanitarnih inspektora, koji obavljaju nadzor nad provedbom mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti, mjera za zaštitu od buke i za ograničavanje uporabe duhanskih i srodnih

proizvoda kod poslodavaca kod kojih rade maloljetnici te izriču novčane kazne. Utvrđuju povrede kao što su primjerice neosiguravanje povremenoga zdravstvenog pregleda tijekom rada maloljetnika i rada s isteklom sanitarnom iskaznicom, što je protivno *Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti*.

U području **rada učenika posredstvom srednjoškolskih ustanova, tzv. „učeničkih servisa“**, na temelju ugovora o radu redovitog učenika, redovito primamo mali broj prijava. Roditelji nas obavještavaju o slučajevima u kojima poslodavci sklapaju ugovore o radu redovitog učenika kako bi si osigurali povremeni sezonski rad učenika u slučaju potrebe, pri čemu rad djetetu ne bude ni ponuđen ni realiziran ili, unatoč danom obećanju, sklope s djetetom ugovor na kraće razdoblje od prvotno ponuđenog kako bi iskoristili raspoloživost djeteta za rad dok odrasli zaposleni koriste godišnji odmor. U takvim slučajevima upućujemo roditelje na podnošenje prijave DIRH-u radi nadzora nad poslodavcem.

Uočavamo da propisima još nisu regulirana neka pitanja u vezi s takvim radom učenika te su prepuštena na rješavanje djeci i roditeljima, bez odgovarajućeg nadzora nad poslodavcima. To se primjerice odnosi na slučajeve u kojima poslodavac ne želi ovjeriti ugovor o radu redovitog učenika niti ga dopuniti stvarnim brojem sati rada, zbog čega učenici ostaju bez primitka. U postupku javnog savjetovanja o izmjenama i dopunama *Zakona o tržištu rada* u 2024. upozorili smo da to predstavlja gospodarsko iskorištavanje djeteta zabranjeno *Konvencijom o pravima djeteta* te predložili regulirati takve situacije i propisati mjere koje inspektor rada može izreći poslodavcu za nepriznavanje učenikova rada, kao i prekršajne kazne. MROSP nije prihvatio te prijedloge uz obrazloženje da bi takvi slučajevi trebali biti predmet sudskog postupka. Takav pravni put za roditelje i djecu znači materijalne troškove, neizvjesnost oko ishoda i duže vrijeme čekanja okončanja postupka.

Povrede prava učenika tijekom učenja temeljenog na radu i naukovanja kod poslodavca – unatoč malom broju prijava, koje se najčešće odnose na neisplatu pripadajuće naknade učenicima na učenju temeljenom na radu kod poslodavca te neprofesionalno, neetično ili neprimjereno ponašanje poslodavca prema učenicima, već više godina upozoravamo na nedostatnu uređenost zaštite prava djece u propisima iz područja strukovnog obrazovanja i naukovanja.

Zasad nema inspekcije koja bi mogla nadzirati i sankcionirati poslodavce zbog povreda odredaba ugovora o provedbi učenja temeljenog na radu i ugovora o naukovanju, primjerice zbog neisplate pripadajuće naknade ili druge povrede. *Neprofesionalno, neetično ili neprimjereno ponašanje poslodavca prema učeniku* nije odgovarajuće uređeno propisima, odnosno nije uređeno tko obavlja nadzor nad poslodavcima u tim slučajevima, kao ni sankcije za poslodavce. Inspektori rada i inspektori zaštite na radu DIRH-a provode nadzore samo u dijelu koji se odnosi na primjenu propisa o radu, sigurnosti i zaštiti na radu. Jedina je mogućnost zaštite zbog neprofesionalnoga, neetičnog i neprimjerenog ponašanja poslodavca prema djetetu i učeniku ili povreda odredbi ugovora, kad se radi o postupanju poslodavca koji je obrtnik, podnošenje prijave Sudu časti Hrvatske obrtničke komore (HOK), o čemu roditelji i djeca nisu dovoljno informirani niti se na to uobičajeno odlučuju.

Već više godina predlažemo da se u području strukovnog obrazovanja, prvenstveno u *Zakon o strukovnom obrazovanju* jasno propiše primjena općih propisa o radnim odnosima, sigurnosti i zaštiti na radu u učenju temeljenom na radu kod poslodavca, a posebno da se predvide *odredbe o inspekcijskom nadzoru* i nadležnosti za taj nadzor nad poslodavcima, kao i mjere, odnosno sankcije za povrede prava učenika i postupanje protivno dužnosti poslodavaca iz tog *Zakona*. U *Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o strukovnom obrazovanju*, koji je stupio na snagu u lipnju 2022., uvrštene su odredbe o tome tko obavlja stručni nadzor nad izvođenjem učenja temeljenog na radu kod poslodavca, no ne i odredbe o inspekcijskom nadzoru nad poslodavcima zbog povreda na štetu učenika.

Po podacima DIRH-a, inspektori rada za područje zaštite na radu su tijekom 2025. obavili ukupno 188 nadzora kod pravnih i fizičkih osoba na temelju zahtjeva Hrvatske obrtničke komore, u kojima je provjeravano ispunjavaju li pravne i fizičke osobe propisane materijalne i kadrovske uvjete za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja.

Obaviješteni smo da je HOK ravnatelje srednjih strukovnih škola upozorio na promjene koje donose novi strukovni kurikuli, koji će utjecati na provedbu naukovanja kod poslodavca i odgovornost škola. HOK navodi da „iako je *Zakonom o strukovnom obrazovanju* propisana provjera uvjeta za nelicencirane radionice, nije definirano nadležno

tijelo te se ista ne provodi“. HOK stoga apelira na ravnatelje da „u prvom redu upućuju učenike na naukovanje u licencirane radionice koje su dokazale svoju sigurnost i kvalitetu. Tek u slučaju nedostatka licenciranih radionica, škole bi trebale razmatrati ostale gospodarske subjekte, uz obveznu detaljnu provjeru uvjeta rada i sigurnosti.“ Također poziva ravnatelje i na suradnju i zajednički rad na osiguranju kvalitete naukovanja aktivnim informiranjem o licenciranim gospodarskim subjektima, a u slučaju da nema dovoljno licenciranih subjekata, da zajedno s područnim obrtničkim komorama promoviraju licenciranje u svrhu osiguravanja dovoljnog broja licenciranih mjesta za naukovanje.

Zaštita djece koja prose – navođenje ili korištenje djece na prosjačenje ozbiljna je povreda prava djece, stoga već dugo godina od policije tražimo da pojača aktivnosti na identifikaciji osoba koje na taj način iskorištavaju djecu. Evidentiranje osoba koje navode ili koriste djecu za prosjačenje preduvjet je za poduzimanje mjera obiteljsko-pravne zaštite djece. Primjećujemo da mjere koje poduzimaju policija i sud, koji najčešće novčano kažnjava osobe zatečene u prosjačenju ili ih na neko vrijeme protjeruje iz grada, pa ni mjere koje poduzimaju tijela socijalne skrbi, nisu efikasne u zaštiti djece. Zaštita djece koja prose moguća je samo kontinuiranom suradnjom više resora i planiranjem dugoročnih mjera zaštite, evidencijom svih slučajeva, utvrđivanjem uzroka prosjačenja i kontinuiranim radom na njihovu otklanjanju.

Sudjelovanje djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima – *Zakonom o radu* propisano je da dijete i maloljetnik⁷⁷, koji pohađaju osnovno obrazovanje, smiju, uz naplatu, sudjelovati u aktivnostima snimanja filmova, oglašavanja, pripremanja i izvođenja umjetničkih, scenskih ili sličnih kulturnih djela te sportskih natjecanja, na način i u opsegu koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj. Prethodno **odobrenje za sudjelovanje maloljetnika** u tim aktivnostima izdaje **tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi** (HZSR) na temelju zahtjeva zakonskog zastupnika djeteta i maloljetnika, a primjerak istog dostavlja i tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada. Inspektori rada DIRH-a obavljaju nadzor nad provedbom odredbi *Zakona o radu* o **naplatnom** sudjelovanju djece i maloljetnika u tim aktivnostima.

Za **nenaplatno** sudjelovanje djece u navedenim aktivnostima nije potrebno takvo odobrenje niti ono podliježe nadzoru. Nedostaju jasna pravila o sudjelovanju djece u navedenim aktivnostima, kako uz naplatu tako i bez naplate, na što smo proteklih godina više puta ukazivali nadležnim ministarstvima, Vladi RH i Hrvatskom saboru te preporučivali cjelovito reguliranje ovog područja dječjih aktivnosti. Zaštita interesa i dobrobiti djeteta ovise o senzibiliziranosti sudionika i o roditeljskoj spremnosti da zaštite interese djeteta, što nije dovoljno.

Interes javnosti izazvao je slučaj djeteta koje na društvenim mrežama, uza suglasnost roditelja, reklamira proizvode za djecu u suradnji i koordinaciji s marketinškom agencijom specijaliziranom za *TikTok*.

Što se tiče dječjeg rada na društvenim mrežama, o kojem smo primali upite, ne postoji poseban propis koji bi regulirao isključivo ovo područje. Međutim, u postojećim propisima (*Zakon o radu*, *Obiteljski zakon*, *Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima* itd.) postoje odredbe koje reguliraju zaštitu djece. Primjerice *Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima* propisuje tehničke mjere i način postupanja pružatelja audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, pružatelja elektroničkih publikacija i pružatelja platformi za razmjenu videozapisa u slučajevima objavljivanja medijskih sadržaja, koji mogu ozbiljno naštetiti fizičkome, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika ili za koje je vjerojatno da bi mogli naštetiti fizičkome, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika.

Činjenica jest da se međunarodno i nacionalno zakonodavstvo još usklađuju i prilagođavaju s obzirom na brze promjene i trendove u digitalnom okruženju, stoga očekujemo unaprjeđenje zakonske regulative u ovom području. Naš Ured svjedoči brojnim primjerima u kojima influenceri potiču djecu na različita ponašanja neprimjerena njihovoj dobi i zrelosti. Istovremeno nam i sama djeca govore o sadržajima koje kreiraju. Svjesni brojnih rizika ovakvih ponašanja, važno je više raditi na prevenciji edukacijom kako djece tako i roditelja, ali i influencersa. Obveza je države osigurati odgovarajuće mehanizme kojima će se djecu zaštititi od izloženosti medijskim i drugim sadržajima, koji mogu naštetiti njihovu razvoju.

Obiteljskim zakonom koji je stupio na snagu 1. studenog 2015., propisano je da će ministar nadležan za poslove obitelji i socijalne politike donijeti provedbeni propis kojim će urediti sudjelovanje djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima, u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu tog *Zakona*, uza

77 U smislu *Zakona o radu* maloljetnik je osoba koja je navršila 15 godina ili je starija od 15, a mlađa od 18 godina.

suglasnost ministra nadležnog za kulturu, ministra nadležnog za zdravstvo i ministra nadležnog za obrazovanje. No taj propis još nije donesen. Smatramo da bi se tim provedbenim propisom trebalo detaljnije urediti naplatno i nenaplatno sudjelovanje djece u navedenim aktivnostima, ali i sudjelovanje djece u kreiranju sadržaja na društvenim mrežama primjerice radi prodaje, reklamiranja i oglašavanja.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Uspostaviti *Zakonom o strukovnom obrazovanju* cjeloviti nadzor i sankcioniranje poslodavaca za povrede prava učenika.
- Provoditi učenje temeljeno na radu i naukovanje samo kod poslodavaca, koji provode prethodnu provjeru osuđivanosti prije sklapanja ugovora s poslodavcem i periodično o tome obavještavaju škole; upućivati učenike na naukovanje u licencirane radionice, a u nedostatku licenciranih radionica u druge gospodarske subjekte uz detaljnu provjeru uvjeta rada i sigurnosti.
- Evidentirati sve slučajeve iskorištavanja djece za prosjačenje, utvrditi uzroke prosjačenja te kontinuirano raditi na njihovu otklanjanju i pomoći djeci.
- Donijeti provedbeni propis iz *Obiteljskog zakona* o načinu sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima i regulirati sudjelovanje djece, uz naplatu i bez naplate, u tim aktivnostima.

2.5.3.4. ZAŠTITA IMOVINSKIH PRAVA DJETETA

U 2025. primili smo 11 pritužbi i upita, koji se odnose na zaštitu dječjih imovinskih prava, od čega dva slučaja pratimo na vlastitu inicijativu i dva na temelju obraćanja u kojima su kao podnositelji označeni ostali. U preostalim slučajevima tužili su se članovi obitelji. Slučajevi se odnose na zaštitu 19 djece. Bilježimo tek četiri poziva građana vezana uz ovu problematiku. U praćenju je i nekoliko slučajeva povreda imovinskih interesa djece iz prijašnjih godina, koji se odnose na upravljanje imovinom djece pod skrbništvom.

Manji broj pritužbi u ovom području tumačimo pretpostavkom da velik broj djece uopće nema ili nema vrjedniju imovinu i da roditelji koji zastupaju dijete rjeđe prijavljuju povrede imovinskih prava djece jer u tim slučajevima interesi djeteta i roditelja mogu biti u koliziji. Dosadašnja je praksa pokazala da su i područni uredi HZSR-a, odnosno ranije centri za socijalnu skrb, redovito zapimali značajno manji broj obavijesti o kršenju ove grupe prava u odnosu na osobna prava. Međutim, godišnja statistička izvješća o primijenjenim pravima socijalne skrbi u RH, koje jednom godišnje objavljuje ROSP-u, više ne sadrže podatke o broju obavijesti koje su područni uredi HZSR-a zapimali o kršenju djetetovih imovinskih prava, kao ni podatke o mjerama za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta iz nadležnosti suda, pa ih ni ove godine nismo u mogućnosti iskazati u ovom izvješću.

Sadržajno se upiti i pritužbe u 2025. odnose na upravljanje i raspolaganje imovinom djece, ostavinski postupak iza smrti roditelja i drugih srodnika (uključujući i upite o postupanju u slučaju sumnje na dugove ostavitelja), smetanje posjeda, ostvarivanje braniteljskih povlastica za djecu, a zaprimili smo i pritužbu na nedostupnost internet-bankarstva za dječji račun u banci. O poteškoćama na koje djeca nailaze u ovršnim postupcima, osim saznanja iz prijašnjih razdoblja, saznanja crpimo i iz pritužbi koje se odnose na pravo na uzdržavanje i pravo na primjereni životni standard.

Zbog ograničenih ovlasti Ureda, koje isključuju mogućnost davanja pravnih savjeta i zastupanja djece u postupcima, stranke u zaštiti prava i interesa djece najčešće upućujemo na sadržaj propisa i na konkretnu konzultaciju s odvjetnikom.

Pravni okvir – odredbe *Obiteljskog zakona*, koje reguliraju zaštitu imovinskih interesa djece, nisu se mijenjale tako da i dalje vrijedi zakonska pretpostavka da je jedan roditelj drugom dao pristanak za zastupanje djeteta bez njegove izričite suglasnosti, a roditeljevo je zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom (imovinskim pravima) valjano uz pisanu suglasnost drugog roditelja, koji ostvaruje roditeljsku skrb i odobrenje suda u izvanparničnom postupku.

Iz pojedinačnih obraćanja zapažamo da se u praksi različito tumače pojedini pojmovi, primjerice pojam **upravljanja imovinom djeteta**, zbog čega neki roditelji nailaze na poteškoće u ostvarivanju toga svog prava i obveze. Naime po odredbama OBZ-a: „roditelji imaju dužnost, pravo i odgovornost upravljati imovinom djeteta s pažnjom odgovornog roditelja, na način da je očuvaju i po mogućnosti uvećaju“. Upravljanje imovinom nije izriekom navedeno kao zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima, iz čega proizlazi da su kod upravljanja imovinom roditelji u svom postupanju samostalni. Međutim saznajemo za slučajeve u kojima se od roditelja, prilikom upravljanja djetetovom imovinom (konkretno, prilikom najma nekretnine u djetetovu vlasništvu) traži da prethodno pribave odobrenje suda iako je u osnovi riječ o radnjama koje ne spadaju u otuđenje ili opterećenje nekretnine, nego se radi upravo o aktivnostima roditelja, koje su usmjerene na ostvarivanja prihoda od imovine djeteta i poboljšanje djetetova imovinskog stanja.

U praćenju je nekoliko slučajeva vezanih uz upravljanje imovinom djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a koja se nalaze pod skrbništvom. Zapažamo da neke radnje HZSR-i poduzmu tek nakon našeg poticaja i konkretnog upita, iz čega proizlazi da se u nekim slučajevima u njihovu neposrednom radu polaže značajno manje pažnje zaštiti imovinskih, u odnosu na zaštitu osobnih prava i interesa djece. Kako zbog takvih propusta neka djeca potencijalno mogu ostati ili ostaju uskraćena za prihod od imovine, držimo da je ovom segmentu potrebno posvetiti značajno više vremena i angažmana stručnih radnika HZSR-a. Također valja kontinuirano poticati njihova stručna usavršavanja i ujednačavanje prakse, što vidimo kao temeljnu ulogu središnje službe HZSR-a u suradnji s Akademijom socijalne skrbi.

Tumačenje pojma vrjednije imovine – za raspolaganje imovinom djeteta, odnosno za zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima djeteta (u što na temelju odredbe čl. 101. OBZ-a spada: „otuđenje i opterećenje nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti, raspolaganje dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganje nasljedstvom, prihvaćanje darova s teretom ili odbijanja ponuđenih darova te raspolaganje drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja“) potrebna je pisana suglasnost drugog roditelja, koji ostvaruje roditeljsku skrb, i odobrenje suda u izvanparničnom postupku. Kako zakonskom odredbom nije izriekom definirana visina novčanog iznosa, koji bi se imao smatrati djetetovom vrjednijom imovinom, što je u praksi stvaralo poteškoće i dovodilo do neujednačenih postupanja, u rujnu 2014. se tada nadležno Ministarstvo socijalne politike i mladih, kao stručni nositelj izrade *Obiteljskog zakona*, upustilo u tumačenje pojma vrjednije imovine kod raspolaganja novčanim sredstvima na računima otvorenim na djetetovo ime. Mišljenje je i dalje u primjeni na način da, preračunato iz kuna u eure, roditelj kao zakonski zastupnik može raspolagati novčanim sredstvima djeteta u ukupnom iznosu do 1.327,23 eura mjesečno.

S obzirom na to da se radi o mjesečnom, a ne jednokratnom iznosu, i dalje smo stava kako se radi o preširokom tumačenju pojma vrjednije imovine, koje dovodi do mogućnosti da dijete, u slučaju neodgovornih postupanja roditelja, u kratko vrijeme može nepovratno ostati bez značajnih sredstava za život. Stoga su aktualni naši višegodišnji prijedlozi da se predvidi razlika između jednokratne isplate i mogućnosti kontinuiranog podizanja sredstava s računa djeteta te da se kontinuirane isplate usklade s (minimalnim) novčanim iznosima potrebnim za djetetovo mjesečno uzdržavanje.

Važno je naglasiti kako većina roditelja savjesno i odgovorno skrbi o svojoj djeci, uključujući i brigu o njihovoj imovini. Do poteškoća dolazi u onim slučajevima kada roditelji svojim postupcima svjesno štete interesima djeteta (primjerice, kada novac s djetetova računa potroše na vlastite potrebe i/ili poroke) ili pak kada nesvjesno, zbog nedovoljne informiranosti o mogućim posljedicama svojih radnji, štete interesima djeteta upuštajući se u različite pravne poslove u njegovo ime i za njegov račun (primjerice, prihvate dar s teretom ili slično).

Djeca dužnici – neovisno o svojoj dobi, djeca mogu biti dužnici, a tako i ovršenici u postupcima koji se vode radi prisilne naplate tražbina. Djeca mogu postati porezni dužnici na temelju *Zakona o porezu na promet nekretnina* u slučaju kada je stjecatelj nekretnine dijete. Također djeca mogu postati porezni dužnici i na temelju *Zakona o porezu na dohodak*, *Općega poreznog zakona* i drugih propisa, a dugove mogu i naslijediti.

Po podacima MF-a, Porezne uprave, na dan 31. prosinca 2025. godine u evidenciji se nalazi 803 djece poreznih dužnika, od kojih 56 ima zabilježena dugovanja iznad 1.000 eura, 303 djece ima dugovanja između 100 i 1.000 eura, dok se 444 slučaja odnose na dugovanja manja od 100 eura.

U najvećem broju slučajeva radi se o dugovanjima na ime poreza na promet nekretnina, PDV-a, dohotka, doprinosa i drugih javnih davanja o kojima Porezna uprava vodi evidenciju.

Kod 23 maloljetne osobe je u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine izvršen otpis duga ili kamata u cijelosti.

Nasljeđivanje dugova – roditelji ili druge osobe, koje su uključene u skrb o djeci, najčešće nam se obraćaju upitima o mogućnostima zaštite interesa djece u slučaju sumnje na postojanje ostaviteljeva duga, a u nekim slučajevima saznajemo da je do nasljeđivanja duga već došlo. Takvi primjeri ukazuju na moguću nedosljednost u primjeni odredbi OBZ-a kojima su regulirani mehanizmi zaštite. Slučajevi u kojima djeca, unatoč zaštitnim mehanizmima, naslijede dugove, kao i saznanja o različitoj praksi nadležnih tijela, potvrđuju potrebu za izradom protokola, odnosno hodograma aktivnosti za sud i javne bilježnike kao povjerenike suda u slučajevima kada se kao nasljednici ili sunasljednici pojavljuju djeca.

U postupcima koji se vode ponekad problem predstavlja i procjena vrijednosti nekretnine. Usmenim upitom obratila nam se majka, kojoj je sud već ranije odbio prijedlog za davanje odobrenja za davanje nasljedničke izjave o odricanju od nasljedstva iza smrti pok. oca zbog njegovih dugova. Navodi da je pokrenula novi postupak u kojem traži suglasnost za prodaju nekretnine. Prije nekoliko godina napravljena je procjena vrijednosti nekretnine, ali se zbog proteka vremena posebna skrbnica u postupku založila da se napravi nova procjena. Majka se tomu protivi jer nova procjena predstavlja i dodatni trošak, koji ona nema odakle podmiriti. Ranije se trošak procjene podmirio iz sredstava suda jer je majka kao nezaposlena osoba koristila besplatnu pravnu pomoć, međutim u međuvremenu se zaposlila i nije izgledno da će joj se odobriti sekundarna pravna pomoć. Ovakvi slučajevi potvrđuju važnost da se na drugačiji način regulira metodologija i troškovi vještačenja u postupcima koji se vode s ciljem zaštite interesa djece.

Zaključno, iako se povrede imovinskih prava djece rjeđe prijavljuju, uočavamo da preširoko tumačenje pojma vrjednije imovine, a bez konkretnih preventivnih zaštitnih mehanizma, može dovesti do povećanja broja slučajeva povreda njihovih prava. Radi bolje i učinkovitije zaštite interesa djece u ostavinskim postupcima uočava se potreba izrade protokola postupanja u onim situacijama kada nasljeđuju djeca. Potrebno je ažurnije postupanje HZSR-a i poduzimanje radnji za zaštitu imovinskih interesa djece, posebice u slučajevima kada se radi o upravljanju imovinom ili zaštiti imovinskih interesa djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Njihova postupanja i snalaženje u ovim nekada jako kompleksnim i zamršenim slučajevima valja olakšati osmišljavanjem smjernica za postupanje i procjenu rizika te im valja osigurati edukacije i u ovom području. Prijedlozi za poboljšanja i ove godine uključuju izmjene i dopune mnogih propisa temeljena na zapažanjima iz prijašnjih godina, a sve kako bi se unaprijedila zaštita imovinskih prava i interesa djece.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Izmijeniti tumačenje pojma vrjednije imovine i prilagoditi ga realnim društvenim prilikama, odnosno minimalnim novčanim iznosima potrebnim za djetetovo mjesečno uzdržavanje.
- Osigurati edukacije za stručne radnike HZSR-a s jasnim smjernicama za postupanje kako bi im se olakšala procjena ugroženosti imovinskih prava i dobiti djeteta i procjena rizika.
- Regulirati metodologiju i troškove vještačenja procjene vrijednosti imovine u postupcima koji se vode radi davanja odobrenja za odricanje od nasljedstva, a kada postoji sumnja u dugove ostavitelja.
- Izraditi protokol postupanja u slučajevima kada u ostavinskim postupcima nasljeđuju ili sunasljeđuju djeca.
- Dopuniti i unaprijediti propise vezane uza zaštitu imovinskih interesa djece (OBZ, *Ovršni zakon* i dr.).

2.5.3.5. NEPRIMJERENO OGLAŠAVANJE

Najveći broj pritužbi odnosio se na **oglašavanje igara na sreću – na televiziji, radiju, internetu, javnim mjestima, sportskim natjecanjima i u materijalima za djecu**. Građane i medije smo obavještavali o propisima koji reguliraju ovo područje i mogućnostima pravobranitelja u zaštiti djece, obraćali smo se nadležnim tijelima, a sudjelovali smo i u općim inicijativama i normativnim aktivnostima.

U obraćanjima Uredu pravobranitelja za djecu građani traže veću intervenciju nadležnih tijela, a posebno prijavljuju da su reklame za oglašavanje igara na sreću potpuno preuzele medijski prostor, da su vrlo primamljive i emocionalno snažne, ukazuju na to da se reklamiraju u pauzi gledanih emisija.

“ ... na poluvremenu nogometne utakmice u ranim večernjim satima od 16 do 21 sat, koje traje 15 minuta, izbrojio sam 10 do 23 reklama kladionica i kockarnica...

“ ... od prošle godine (2024.) je situacija išla dramatično gore! Osim dosadašnjeg oglašavanja u bilo koje doba dana i noći, na bilo kojem mediju, i uvijek dostupno online, sada nam kockarnice sponzoriraju sportske događaje i koncerte!

Iz pritužbi roditelja

Pritužbe su se odnosile i na dječje igraonice u trgovačkim centrima ispred kojih se nalazi velik broj aparata za igre na sreću za djecu, kao i na oglašavanje kockarnice u trgovačkom centru kroz koji prolazi velik broj djece i mladih, a u čijoj se blizini nalaze odgojno-obrazovne ustanove. Neki aparati za djecu uklonjeni su nakon pritisaka roditelja i medija.

Građani su nas upozorili i na kršenje odredbi *Zakona o igrama na sreću*, kojim je zabranjeno oglašavanje igara na sreću putem audiovizualnih programa. Ova praksa predstavlja dodatni rizik za djecu s teškoćama u razvoju i djecu s invaliditetom jer nisu u mogućnosti samostalno promijeniti program. Osobito se spornom smatra reklama s prikazom mladih, koji se provode u klubu, s porukom „Budi super. Budi i ti tamo gdje su svi“ u kojoj je očito da su mladi ciljana skupina. AEM nas je obavijestio kako je VEM na nesporan način utvrdio da je pružatelj prekršio odredbe *Zakona o elektroničkim medijima* i *Pravilnika o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima* te je izrekao mjeru upozorenja nakladnicima televizije.

Pritužbe su se odnosile i na neprimjereno oglašavanje prehrambenih proizvoda primjerice čokoladnog mlijeka s kofeinom, u kojem se napitak za djecu sa stimulansom promovira kao sredstvo za bolje *gejmanje* – aktivnost koja već sada predstavlja ozbiljan društveni i razvojni fenomen među djecom. Osim očekivanog djelovanja inspeksijskog tijela po odredbi *Zakona o zaštiti potrošača*, očekujemo da će se zaštita djece ostvariti donošenjem propisa kojim bi se ograničila uporaba energetskih pića koja sadrže kofein i slične supstance.

Postupali smo po prijavi protiv jednoga trgovačkog centra, koji je putem džambo plakata i reklama na društvenim mrežama, na kojem je prikazan donji dio tijela djeteta odjevenog u prekratke duge hlače i s istrošenim tenisicama, objavio poruku „Odjeća od prošle godine nije prošla razred – *Back to school veseli popusti*“. Kada se komunikacijska poruka stavi u današnji društveni i ekonomski kontekst, jasno je da se radi o neprimjerenom oglašavanju s potencijalno negativnim utjecajem na djecu, pa smo prijavu prosljedili DIRH-u, koji je pokrenuo inspeksijski postupak na temelju *Zakona o zaštiti potrošača*. U postupku inspeksijskog nadzora utvrđeno je da je trgovac takvim oglašavanjem koristio nedopušten utjecaj, odnosno utvrđeno je da je takvim postupanjem obavljao agresivnu poslovnu praksu, koja je zabranjena, te su protiv trgovca poduzete zakonom propisane prekršajne mjere.

Na upit sportskog saveza izrazili smo stav o neprimjerenosti oglašavanja priređivača igara na sreću na opremi maloljetnih sportaša i maloljetnih sudionika sportskog natjecanja (sakupljača lopti). Osim pozivanja na učinkovitiju zaštitu djece ograničavanjem oglašavanja igara na sreću, ukazivali smo na štetnost uvođenja industrije igara na sreću u svijet sporta (pri čemu priređivači igara na sreću preuzimaju ulogu sponzora različitih nacionalnih i međunarodnih sportskih natjecanja, ali i pojedinih sportskih klubova oglašavajući pritom svoje usluge na sportskim događanjima i opremi igrača).

U javnom savjetovanju o *Nacrtu prijedloga Uredbe o mjerama društveno odgovornog priređivanja igara na sreću*

i Uredbe o mjerama društveno odgovornog priređivanja igara na sreću⁷⁸ zalagali smo se za dodatnu zaštitu djece u skladu s UN-ovom Konvencijom o pravima djeteta.

Nove odredbe Zakona o igrama na sreću, dakako, predstavljaju pozitivan normativni iskorak u zaštiti djece od negativnih utjecaja koji smo pozdravili, istovremeno upozoravajući na nedostatke i moguće opasnosti.

Početak siječnja 2026. obavješteni smo da priređivači igara na sreću sponzoriraju kulturne događaje, koncerte i humanitarne projekte, što pokazuje da nove odredbe nisu dovoljne, odnosno da je država trebala uvesti dodatne mehanizme zaštite djece, na što smo ukazivali. Ovakvim oblicima promotivnih suradnji, suprotno namjeri Zakona, priređivači igara na sreću se i dalje oglašavaju, ali na drugačiji način. Neovisno o tome što se u tim sadržajima ne poziva na igru, time se i dalje ispunjavaju promotivni ciljevi industrije igara na sreću.

Ovi primjeri također potvrđuju naš stav kako je nužno uvesti sveobuhvatnu medijsku i informacijsku pismenost kojom će djeca stjecati znanja i kompetencije zahvaljujući kojima će moći prepoznati da je ovakav sadržaj ustvari promotivni sadržaj i koje će im omogućiti da budu svjesni poruka koje im se žele poslati i negativnih učinaka na njih.

S obzirom na kratko razdoblje primjene novih zakonskih odredbi, još je prerano procjenjivati njihov stvarni učinak. Ipak, nastaviti ćemo pratiti razvoj situacije i upozoravati nadležna državna tijela na potrebu dodatne zaštite djece, kao i na dosljednu provedbu i nadzor poštovanja zakona. Očito je da zakon nije uspio riješiti sve probleme koji su nastali uslijed intenzivnog rasta industrije igara na sreću posljednjih godina, osobito imajući u vidu da je priređivačima igara na sreću i dalje dopušteno pokroviteljstvo.

Po podacima MZOM-a, Samostalni sektor prosvjetne inspekcije obavio je tri inspekcijska nadzora koji su se odnosili na pitanje neprikladne promidžbe i prodaje proizvoda u dječjim vrtićima i školskim ustanovama, koji nisu u skladu s ciljevima odgoja i obrazovanja, a u jednom je slučaju utvrdio kršenje odredbe čl. 59. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (promidžba i prodaja slikovnica i privjesaka učenicima).

Po podacima AEM-a, najviše predmeta u domeni zaštite maloljetnika odnosio se na objavljivanje audiovizualnog komercijalnog predstavljanja igara na sreću, mahom za kladionice i kockarnice.

Godinama upozoravamo na dostupnost **alkohola djeci**, najviše zbog nedosljedne primjene zakonskih ograničenja i zabrane prodaje alkoholnih pića djeci, ali i zbog tolerantnog stava društva prema pijenju. Neophodno je smanjiti izloženost djece oglašavanju alkohola, a najviše piva, na televiziji i putem drugih elektroničkih medija, naročito uz prijenose sportskih natjecanja. Nije dovoljno da **oglašavanje** bude ograničeno samo na nakladnike, koji podliježu Zakonu o elektroničkim medijima, jer ono obuhvaća širi kontekst i višestruka okruženja koja je također potrebno istražiti i utjecati na njih radi zaštite djece.

Nužno je smanjiti izloženost djece oglašavanju hrane i napitaka s povišenom razinom masti, soli i šećera u medijskim sadržajima namijenjenim djeci, čime se od 2021. godine bavi multidisciplinarna Radna skupina za ograničavanje oglašavanja prehrambenih proizvoda djeci. Trenutno u Hrvatskoj Zakon o elektroničkim medijima predviđa dobrovoljni kodeks ponašanja kojim bi se uredila audiovizualna komercijalna predstavljanja hrane i bezalkoholnih pića s visokim udjelom masti, šećera i/ili soli. Nedavno objavljeni rezultati istraživanja HZJZ-a i UNICEF-a pokazuju da su djeca u blizini škola izložena brojnim oglasima za zaslađena bezalkoholna pića, slatkiše, slane grickalice, pekarske proizvode i brzu hranu. Preporuke su usmjerene na uspostavu obvezujuće i sveobuhvatne regulacije oglašavanja hrane i pića usmjerenog djeci, uključujući sve oblike i kanale marketinga te ograničenja u blizini škola, uz neovisan nadzor i transparentno izvještavanje industrije. Naglašava se potreba za edukacijom, multisektorskom suradnjom, dosljednom primjenom propisa o nepoštenoj poslovnoj praksi te davanjem prednosti zaštiti zdravlja i prava djece pred komercijalnim interesima.

U kontekstu zaštite i promicanja prava djece na fizičko zdravlje, Europska mreža pravobranitelja za djecu (ENOC) u svom je Stajalištu o zaštiti i promicanju prava djece na fizičko zdravlje ukazala na potrebu sprječavanja i stroge regulacije oglašavanja štetnih proizvoda usmjerenog na djecu, osobito putem društvenih mreža, influencersa i digitalnih platformi. Ukazala je i na zabranu ili ograničavanje promidžbe alkohola, duhana, e-cigareta (vejpova), nikotinskih proizvoda, zaslađenih i energetskih pića, kao i uvođenje dobrih granica, zdravstvenih upozorenja i pravila pakiranja kako bi se spriječio utjecaj na djecu. Preporučuje se i suzbijanje obmanjujućeg oglašavanja i promicanje točnih, znanstveno utemeljenih zdravstvenih informacija, uključujući ograničavanje promidžbe

78 Više o našim prijedlozima u dijelu Normativne aktivnosti.

nadomjestaka za majčino mlijeko te zabranu oglašavanja solarija usmjerenog na djecu.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Kontinuirano podizati svjesnost o potrebi zaštite djece od negativnog utjecaja oglašavanja.
- Zakonodavnim izmjenama jačati zaštitu djece od oglašavanja igara na sreću, alkohola, energetskih pića, duhanskih i srodnih proizvoda, hrane i pića, čija se pretjerana uporaba ne preporučuje.
- Provoditi kampanje o zdravim životnim navikama i suzbijanju pretilosti i svih oblika ovisnosti.
- Unaprijediti zaštitu djece tijekom dječjih programa te drugih programa i događanja, čija su publika djeca i mladi (naročito sportska događanja), od različitih oglašavanja neprimjerenih sadržaja.
- Poticati građansku odgovornost za prijavljivanje kršenja odredbi o oglašavanju proizvoda i usluga koje štete djeci.
- Učestalije nadzirati i sankcionirati subjekte koji oglašavaju proizvode i usluge koje štete dobrobiti djece na svim mjestima na kojima ona borave te čija su publika djeca i mladi, uključujući društvene mreže i druge digitalne aplikacije.

2.5.3.6. DJEČJI PRORAČUN

Ulaganje u djecu jedno je od temeljnih strateških ulaganja svakog društva jer izravno utječe na dugoročni društveni, demografski i gospodarski razvoj. Djeca ne predstavljaju samo korisnike javnih politika nego i buduće nositelje društvenoga, kulturnog i ekonomskog kapitala. Iz tog razloga međunarodna zajednica već desetljećima naglašava obvezu država da posebnu pozornost posvete zaštiti i promicanju dječjih prava, osobito kroz UN-ovu *Konvenciju o pravima djeteta* iz 1989. godine.

„Opći komentar br. 19. (2016.) o izdvajanju sredstava iz javnih proračuna za ostvarenje dječjih prava“ Odbora za prava djeteta, uz *Konvenciju o pravima djeteta*, utvrđuje obveze država stranaka i daje preporuke o tome kako ostvariti sva prava na temelju *Konvencije*. U skladu s tim potrebno je razviti koncept dječjeg proračuna, koji podrazumijeva sustavno praćenje, analizu i vrednovanje javnih rashoda namijenjenih djeci. Cilj dječjeg proračuna nije samo evidentirati koliko se sredstava troši nego i procijeniti koliko ta potrošnja stvarno doprinosi poboljšanju životnih uvjeta djece, smanjenju nejednakosti i prekidanju međugeneracijskog kruga siromaštva.

U RH dječji je proračun razvijen kao analitički dokument, koji objedinjuje rashode i izdatke iz različitih ministarstava: obrazovanje, zdravstvo, socijalna politika, financije i dr. namijenjenih ostvarivanju dječjih prava. Prvi cjeloviti prikaz iz 2019. godine pokazao je da se za ostvarenje dječjih prava godišnje izdvaja oko 18,7 milijardi kuna, odnosno približno 2,5 milijardi eura. Unatoč tomu što MDU objavljuje trogodišnje projekcije i godišnja izvršenja o sredstvima namijenjenim za ostvarivanje prava djece, koja se planiraju i izvršavaju iz državnog proračuna RH, ostaje činjenica da **dječji proračun u RH još uvijek ima pretežno deskriptivnu, a ne evaluacijsku ulogu. On pokazuje koliko se troši, ali ne i kakvi su stvarni učinci te potrošnje na život djece.**

Stopa rizika od siromaštva po dobi i spolu u 2024. za osobe u dobi od 0 do 17 godina iznosila je 18,3 %.⁷⁹ Rizik od siromaštva ne znači samo nedostatak novca nego i ograničen pristup ranom predškolskom odgoju, obrazovanju, stanovanju, adekvatnoj prehrani, slobodnim aktivnostima te zdravstvenim i socijalnim uslugama. Upravo se značaj dječjeg proračuna očituje u mogućnosti praćenja ulaganja u djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, a na što nas obvezuju i preporuke Europske komisije i Europsko jamstvo za svako dijete.

U tom kontekstu podsjećamo i da je RH usvojila *Nacionalni akcijski plan za provedbu preporuka Vijeća Europske unije o uspostavi europskog jamstva za djecu*, kojim definira na koji će način osigurati pristup temeljnim uslugama za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, predškolskom odgoju, prehrani i stanovanju.

79 Podaci Državnog zavoda za statistiku – pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2024., dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97251>.

Europsko jamstvo za svako dijete naglašava potrebu za ciljanom intervencijom upravo po tim skupinama, a dječji proračun omogućuje procjenu u kojoj su mjeri javna sredstva usmjerena prema onima kojima su najpotrebnija. Iz tog razloga je nužno povezati dječji proračun s Europskim jamstvom za svako dijete kako bi se točno znalo koja aktivnost/projekt iz dječjeg proračuna doprinosi njegovoj provedbi i to na način da je vidljivo ne samo koliko se na nju troši nego i da se mjeri kako to utječe na djecu: smanjuje li se siromaštvo, poboljšava li se pristup ranomu predškolskom odgoju i obrazovanju, smanjuju li se obrazovne nejednakosti, koji su skriveni troškovi u obrazovanju i zdravstvu i dr. Umjesto praćenja „koliko je novca potrošeno“ bilo bi preporučljivo u dječji proračun uvesti praćenje **ishoda za dijete** (npr. je li se popravio školski uspjeh djeteta nakon uvođenja besplatne aktivnosti, dostupnost besplatnih dječjih vrtića, besplatnih školskih obroka, zdravstvenih usluga, uz jačanje fokusa i praćenje ulaganja za posebno osjetljive skupine djece: djeca korisnika zajamčene minimalne naknade, djeca iz jednoroditeljskih obitelji, djeca s teškoćama u razvoju, djeca u alternativnoj skrbi, djeca romske nacionalne manjine, djeca u ruralnim područjima te raseljena djeca koja su u povećanom riziku od siromaštva i socijalne isključenosti). Drugim riječima, dječji proračun u nacionalnom kontekstu trebao bi postati alat kojim se može pratiti ispunjava li država obveze iz Europskog jamstva za djecu i kako se sredstva usmjeravaju u ostvarivanje tih prava.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Uvesti sustav pokazatelja ishoda (npr. smanjenje siromaštva, povećanje obuhvata vrtića).
- Snažnije povezati dječji proračun s Europskim jamstvom za djecu.
- Posebno pratiti ulaganja u najranjivije skupine djece.
- Dugoročno uključiti i lokalne proračune u jedinstveni sustav praćenja.
- Osnaživati djecu na državnoj i lokalnoj razini na konstruktivno sudjelovanje u izradi dječjeg proračuna.

2.6. KULTURNA PRAVA I PRAVO NA SLOBODNO VRIJEME

U području ostvarivanja kulturnih prava i prava na slobodno vrijeme zaprimili smo 41 prijavu povrede prava djeteta, što je neznatno manje nego prethodne godine kada smo zaprimili 43 prijave. Kao i prethodnih godina, znatan broj prijava odnosi se na zaštitu prava djece sportaša (zaprimili smo 34 prijave, što je za tri prijave više u odnosu na 2024.). Ostalim prijavama ukazivano nam je na neadekvatno uređenje dječjih javnih igrališta, parkova i drugih javnih površina, koje su namijenjene za slobodne aktivnosti djece, potom na nedostatne sigurnosne i organizacijske uvjete u obavljanju djelatnosti obrta za čuvanje i/ili igranje djece i dr.

Kulturna prava djeca mogu ostvariti u različitim područjima života, stoga dio naših opažanja u zaštiti ovih prava opisujemo i spominjemo u drugim dijelovima *Izješća* kao što su obrazovna prava, djeca koja se bave sportom i sigurnost djece na dječjim igralištima i u igraonicama.

Iako zaprimamo manji broj prijava vezanih uz ostvarivanje kulturnih prava i prava na slobodno vrijeme, uočavamo nejednaku dostupnost uslugama i sadržajima za djecu i nedostatak sigurnih i kvalitetnih prostora za igru i slobodno vrijeme. Postupali smo po pritužbi na uvjete boravka i skrbi o djecu u poslovnom subjektu, koji se reklamirao kao „igraonica/čuvaonica djece“. Registriran kao trgovačko društvo, poslovni je subjekt roditeljima nudio usluge kao da je riječ o privatnome dječjem vrtiću ili obrtu za čuvanje djece, zbog čega nadzor nad njegovim radom, na temelju važećih propisa, nije u nadležnosti nijednog ministarstva ili drugog tijela državne uprave. Zabrinjava nas što izostanak normativnog okvira u ovom području i nedostatak interesa državnih tijela da se djelatnost dječjih igraonica i drugih prostora za igru i čuvanje djece sustavno regulira još uvijek ostavlja prostor za brojne rizike i kršenje prava djece. Ovaj slučaj iznova ukazuje na potrebu donošenja propisa koji će regulirati uvjete pod kojima djeca mogu boraviti u takvim prostorima i nadzor koji će osigurati da se poštuju dječja prava i sigurnost.

Proračunska ograničenja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, manjak administrativnih i stručnih kapaciteta za pružanje usluga i provođenje programa namijenjenih djeci i obiteljima s djecom i dalje izravno utječu na ostvarivanje dječjih prava i kvalitetu života djece diljem Hrvatske.

Pravobraniteljica za djecu u poruci u povodu završetka školske godine 2024./2025. ponovno je uputila apel lokalnim zajednicama, udrugama, sportskim, obrazovnim, kulturnim i vjerskim organizacijama te centrima za djecu i mlade da osiguraju raznovrsnu ponudu slobodnih aktivnosti kako bi djeca ljeto provodila u poticajnom i sigurnom okružju. Ukazala je na to da mnoge obitelji, zbog financijskih teškoća ili nemogućnosti korištenja godišnjeg odmora, ne mogu djeci ponuditi raznovrsne sadržaje, zbog čega djeca nemaju jednake mogućnosti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. obuhvaća i ciljeve, koji se odnose na poticanje djece na svakodnevno bavljenje tjelesnom aktivnosti i osiguranje kulturnih i umjetničkih aktivnosti za djecu i mlade u riziku od siromaštva.⁸⁰

- Po podacima Ministarstva demografije i useljeništva (MDU), u 2025. putem Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava *Program provedbe edukativnih, kulturnih i sportskih aktivnosti za predškolsku djecu te djecu od 1. do 4. razreda osnovne škole u lokalnim zajednicama*, odobreno je 4,9 milijuna eura za 95 projekata. Tim programom cilj je osigurati podršku roditeljima u skrbi o djeci pružanjem organiziranih, kvalitetnih i sigurnih sadržaja za djecu, poticati tjelesni, intelektualni i emocionalni razvoj te omogućiti široku dostupnost programa u urbanim, prigradskim i ruralnim područjima. Ministarstvo predviđa da će u takve aktivnosti biti uključeno 12 708 djece.
- Valja istaknuti i uspješne programe poput onih koje provodi Savez društva *Naša djeca* i njegovih 95 društava, koji uključuju djecu predškolske i osnovnoškolske dobi. Njima Savez različitim oblicima stručnog rada i organizacije nudi različite igraonice, pričaonice, likovno-kreativne, dramske, lutkarske, plesne, tehničke, ekološke, kulturne, sportske aktivnosti, multimedijalne radionice te edukativne i zabavne

80 *Nacionalni plan za prava djece u RH za razdoblje od 2022. do 2026.*: <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Dokumenti/Nacionalni%20plan%20za%20prava%20djece%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20za%20razdoblje%20od%202022.%20do%202026.%20godine.pdf>.

sadržaje. Posebno je za spomenuti program *More za svako dijete* koji omogućuje besplatno ljetovanje djeci iz obitelji slabijega imovinskog statusa.

- U pogledu uređenja javnih površina na kojima djeca provode slobodno vrijeme, MDU nas je izvijestilo o provedbi Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava *Dostupnost kvalitetnih i priuštivih sadržaja za djecu u lokalnim zajednicama kroz opremanje i uređenje igrališta* u okviru kojeg je dodijeljeno više od 13,3 milijuna eura za uređenje igrališta u 353 gradova i općina.

Programi MDU-a doprinose su u osnaživanju jedinica lokalne samouprave osiguravanju dostupnijih, sigurnijih i kvalitetnijih prostora za igru i slobodno vrijeme. Posebno je važno reći da je veći dio sredstava usmjeren jedinicama slabijeg indeksa razvijenosti u kojima su takvi programi za djecu manje dostupni. Međutim, iako će dodijeljena sredstva omogućiti brojnoj djeci pristup kulturnim, sportskim i dodatnim edukativnim sadržajima, smatramo da provedba takvih programa nije dostatna da se djeci diljem Hrvatske osigura jednake prilike i jednak pristup uslugama u području kulturnih prava i prava na slobodno vrijeme.

Po *Istraživačkom izvješću o izazovima roditeljstva i ulozi lokalnih zajednica u Hrvatskoj*⁸¹, autorica Ivane Dobrotić, Marijane Kletečki Radović i Leone Zavrtni, koje je izradila Udruga RODA u okviru programa *Moderni izazovi roditeljstva i demografija*, 26,3 % roditelja smatra da su troškovi izvannastavnih aktivnosti među glavnim financijskim preprekama s kojima se suočavaju roditelji u Republici Hrvatskoj.

Uzimajući u obzir navedene podatke i cjelokupnu analizu o izazovima roditeljstva, kao i naša opažanja u ostvarivanju dječjih prava u području kulturnih prava i prava na slobodno vrijeme, zaključujemo da je u tom području potrebno planirati dodatne aktivnosti na nacionalnoj razini. Stoga MDU-u predlažemo da u idućem programskom razdoblju proširi dostupnost programa djeci svih dobnih skupina i osigura njihovu provedbu za vrijeme redovnog školovanja, a posebno u razdoblju školskih praznika.

*Nacionalnim planom razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027.*⁸² godine aktivnosti namijenjene djeci obuhvaćene su mjerom *Osiguravanje pristupa i sudjelovanja u kulturi* i provode se u okviru posebnog cilja *Razvoj kulturnog stvaralaštva, produkcije i distribucije*.

Po podacima Ministarstva kulture i medija (MKM), u 2025. je 2378 od 5768 odobrenih programa u okviru navedene mjere i cilja, po samoprocjeni korisnika, bilo namijenjeno djeci.

U 2025. MKM je nastavilo provedbu programa *Ruksak (pun) kulture* i *Rođeni za čitanje*, kao i podršku programima koji omogućuju pristup i dostupnost kulturnih sadržaja za osobe s invaliditetom te djecu i mlade s teškoćama u razvoju. Po podacima nadležnog Ministarstva, u 2025. osigurano je 621.118,50 eura za provedbu programa *Ruksak (pun) kulture* u kojem je sudjelovalo 19 861 djece i mladih, uključujući i sudionike programa *Otočni ruksak*, koji su realizirali u suradnji s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Tijekom 2025. odobrena su 73 umjetnička programa i održano 540 gostovanja u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i centrima. Za provedbu aktivnosti u okviru *Nacionalnog programa poticanja čitanja djeci od najranije dobi – Rođeni za čitanje*, Ministarstvo je u 2025. izdvojilo 265.000,00 eura. U okviru tog programa dotiskane su ili tiskane tri slikovnice: *Bebe su super* (namijenjene djeci od 6 mjeseci do 1,5 godine), *Moj medo* (za djecu od 1,5 do 3 godine) i *Što sve moram napraviti* (za djecu od 3 do 5 godina); poklonjeno je 57 000 slikovnica i 40 000 letaka s uputama kako čitati djeci i zašto je čitanje važno. Ministarstvo nas je obavijestilo da priprema četvrtu slikovnicu koju će, po planu, distribuirati u 2026.

U okviru Javnog poziva za predlaganje programa, koji omogućuju pristup i dostupnost kulturnih sadržaja za osobe s invaliditetom te djecu i mlade s teškoćama u razvoju, odobreno je 15 projekata usmjerenih na djecu i mlade u ukupnom iznosu od 142.800,00 eura.

Oснаživanje kulturnih prava i prava na slobodno vrijeme od iznimnog je značaja za kvalitetan osobni i društveni

81 *Roditelji – između osobnog i društvenog. Istraživanja i analize o izazovima modernog roditeljstva*, nakladnik Udruga RODA, 2025. Istraživanje je dostupno na sljedećoj poveznici: https://www.roda.hr/media/attachments/udruga/projekti/moderni%20izazovi%20roditeljstva%20-%20tematska/izazovi_roditeljstva_u_Hrvatskoj-analiza_mogucnosti_i_prostora_djelovanja_lokalnih_zajednica.pdf.

82 *Nacionalni plan razvoja kulture i medija*: https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Nacionalni%20plan%20razvoja%20kulture%20i%20medija/Nacionalni%20plan_objava.pdf.

razvoj djece i stvaranje dobrih i zdravih navika kod djece. Iako su napravljeni pomaci u provedbi programa, koji su usmjereni na povećanje dostupnosti kulturnih sadržaja i uređenje javnih površina na kojima djeca provode slobodno vrijeme, nedovoljno razumijevanje važnosti ove skupine dječjih prava ukazuje na potrebu sustavnije podrške aktivnostima djece u slobodno vrijeme.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Povećati razinu sigurnosti djece u prostorima za čuvanje i igru, usvojiti normativni okvir koji će regulirati takve djelatnosti i uspostaviti sustav nadzora nad poslovnim subjektima koji pružaju takve usluge.
- Osigurati dostupnost europskih i nacionalnih programa za provedbu edukativnih, kulturnih i sportskih aktivnosti i drugih aktivnosti u lokalnim zajednicama za sve dobne skupine djece.
- Jačati administrativne, financijske i stručne kapacitete jedinica lokalne samouprave kako bi mogle osigurati raznovrsnu ponudu slobodnih aktivnosti za djecu, posebno za vrijeme školskih praznika.

Pravobraniteljica za djecu prati rad sustava zaštite djeteta koje sudjeluje u pravosudnom postupku (sudskom ili upravnom), neovisno o tome je li dijete žrtva, svjedok, počinitelj kaznenog ili prekršajnog djela ili sudionik u postupku.

Tijekom 2025. postupali smo u 127 pojedinačnih slučajeva povrede prava djece u pravosudnom postupku. Na pravo na zaštitu od spolnog iskorištavanja i zlouporebe odnosi se 28 prijava. Slijedi pravo na dostojanstvo u postupku pred nadležnim tijelom (58). U manjem broju zastupljena su obraćanja vezana uz pravo na minimalna jamstva u slučaju da je dijete osumnjičeno, optuženo, okrivljeno ili osuđeno (12), prava djeteta svjedoka (5), pravo na suđenje u razumnom roku (12) i pravo na neodgodivu pravnu pomoć (3). U ostalim slučajevima pratili smo pravo djeteta na zaštitu od prodaje i trgovine te pravo djeteta kao oštećenika.

Pritužbe se ponajviše odnose na nezadovoljstvo građana radom i postupanjem policije, djelatnika HZSR-a, posebnih skrbnika i pravosudnih tijela (sudova i državnih odvjetništava), primarno na dugotrajnost i neučinkovitost postupanja, na rad konkretne osobe koja radi na predmetu te na nezadovoljstvo odlukama koje ta tijela donose. Primili smo i pritužbu na postupanje zaštitara u jednome trgovačkom centru prema djetetu.

Prijave na rad policijskih službenika odnose se na rad tijekom obavljanja poslova i korištenja ovlasti, koja se odnose na postupanja prema odraslima, a odvijaju se pred djecom, na postupanja prema djeci, koja uključuju i primjenu sile, kao i na nepostupanje policije po prijavama nasilja. Pritužbe se odnose i na neprimjeren odnos djelatnika policije tijekom intervencija zbog nasilja u obitelji, prema žrtvi u prisutnosti djece, ali i prema djeci. U takvim slučajevima tražimo dodatne obavijesti i policiji upućujemo preporuke da, kada je god moguće, izbjegavaju situacije u kojima pred djecom provode radnje usmjerene prema odraslima.

“ ... pisala sam vam kad je policija pretukla djecu. Nemam se kome obratiti... gdje god sam tražila pomoć, nisam dobila.

Iz obraćanja roditelja pravobraniteljici za djecu

Pritužbe koje zaprimamo odnose se i na **navodnu prekomjernu uporabu prisile policijskih službenika**. S time u vezi navodimo da je *Mreža neovisnih institucija nadležnih za pritužbe na policiju* (IPCAN) u prosincu 2025. usvojila *Deklaraciju o interakciji između tijela za provođenje zakona i maloljetnika* u kojoj se, između ostalog, navodi da je u nacionalne zakonske okvire potrebno uključiti posebne odredbe o maloljetnicima, s ciljem osiguravanja najboljeg interesa djeteta kao prioriteta u svim intervencijama. *Deklaracijom* se naglašava i nužnost osiguravanja dostatne i učinkovite obuke policijskih službenika i svih ostalih djelatnika u sustavu provođenja zakona o tehnikama intervencije primjerenim dobi i proporcionalnoj upotrebi sile kako bi mogli prepoznati specifične ranjivosti maloljetnika i na odgovarajući način procijeniti njihove posebne potrebe. Uz to, *Deklaracijom* se ukazuje i na potrebu strogog reguliranja korištenja sile nad djecom te se promiču deeskalacijske tehnike i dijalog kao alternative pri postupanju s maloljetnicima kada je to moguće. Isto tako, naglašava se i nužnost osiguravanja pravne pomoći i ostalih proceduralnih jamstava za maloljetnike tijekom boravka u prostorijama za zadržavanje, kao i postojanje namjenskih soba za razgovor prilagođenih potrebama djece (ako su žrtve ili počinitelji). Članice IPCAN-a *Deklaracijom* su se obvezale i na promociju navedenih vrijednosti i preporuka te usklađivanje djelovanja s drugim nacionalnim tijelima zaduženim za zaštitu ljudskih prava, s ciljem postupanja u najboljem interesu djece i zalaganja za provedbu preporuka u nacionalnom kontekstu.

Na **rad Hrvatskog zavoda za socijalni rad (HZSR) i pojedinih njegovih djelatnika** najčešće se tuže roditelji u području obiteljskih odnosa (u postupcima koji se vode radi izricanja mjera za zaštitu i dobrobit djeteta i onih vezanih uz roditeljske sporove o skrbi o djeci). Roditelji se tuže i na odluke koje izriču nadležni područni uredi o mjerama obiteljsko-pravne zaštite smatrajući da su mjere nepotrebne. Tuže se na rad voditelja mjere te da im djelatnici ne pružaju dovoljno razumijevanja i pomoć u situacijama otežanog ili neostvarenog kontakta s djecom. U prijavama često navode svoja očekivanja postupaka i radnji djelatnika te očekuju pomoć Ureda i intervenciju u sâm postupak.

“ Tijekom razgovora roditelj viče, proziva i prijete prijavom institucijama zbog izrečene mjere stručne pomoći potpore. Aktualno, roditelj je podnio predstavke i pritužbe Hrvatskom zavodu za socijalni rad, Središnjoj službi i Samostalnom sektoru za upravni i inspekcijski nadzor u socijalnoj skrbi u vezi primjedbi na izrečenu mjeru stručne pomoći i potpore.

Iz izvješća jednog područnog ureda HZSR-a

Roditelji se često tuže na mišljenja djelatnika sustava socijalne skrbi u postupcima obveznog savjetovanja prije razvoda braka, kada nije postignut sporazum, kao i na odluke koje se tiču izdvajanja djeteta iz obitelji. Uočavamo nerazumijevanje i neprihvatanje procjene stručnjaka o roditeljskim kompetencijama koji ne sagledavaju stvarnu ugrozu djece. U konfliktnim odnosima stručni djelatnici često upućuju stranke na sudsko rješavanje situacije, nakon čega najčešće slijede dugotrajni sudski postupci, koji još više iscrpljuju obitelj i produbljuju sukobe. Nerijetko se istovremeno vode i kazneni postupci protiv jednog roditelja, na štetu drugog roditelja, ali i na štetu djeteta. U situacijama u kojima ujedno postoje i mjere opreza zabrane prilaska drugom roditelju, stručnjacima je otežano provođenje mjera obiteljsko-pravne zaštite. Pri rješavanju zahtjevnih obiteljsko-pravnih situacija nužno je jačanje kapaciteta HZSR-a i pružanje stručne podrške djelatnicima u stručnoj cjelini za djecu, mlade i obitelj županijske službe HZSR-a i središnje službe HZSR-a davanjem uputa, ujednačavanjem postupanja, organiziranjem konferencija slučaja i organiziranjem supervizije

Pritužbe na rad **Državnog odvjetništva** odnose se na nezadovoljstvo odlukom kojom se odbacuje prijava ili obustavlja istraga protiv počinitelja na štetu djeteta i duljinom trajanja postupaka, uz izostanak informacija o tijeku postupanja.

“ ... navedena prijetnja je odmah prijavljena policiji, koja je slučaj prosljedila nadležnom Državnom odvjetništvu. No ni nakon više od mjesec dana od mog službenog zahtjeva za očitovanjem DORH-u nisam zaprimio nikakvu informaciju o statusu predmeta. Smatram to ozbiljnim propustom u zaštiti djetetovih prava.

Iz obraćanja pravobraniteljici za djecu

Zamjera se nedostatno izricanje mjera opreza, koje su u ovlasti Državnog odvjetništva, ili nepodnošenje prijedloga za određivanje istražnog zatvora, ali i dugotrajno produljivanje mjera opreza, bez opravdanosti takve odluke.

“ ... mjera nije revidirana dva mjeseca od donošenja na snagu i stupanja iste niti su izvješća škole i HZSR-a razmotrena... ovakva mjera, ovakvog trajanja i obuhvata, nije utemeljena na stvarnim pokazateljima ugroze i razloga odvojenosti od roditelja...

Iz obraćanja pravobraniteljici za djecu

Roditelji nam se tuže na **postupanje i odluke suda**, najčešće u obiteljsko-pravnim postupcima, u kojima se donose odluke kojima se odlučuje s kojim će roditeljem živjeti dijete nakon prekida bračne zajednice roditelja i kako će se odvijati odnosi s njemu najbližim članovima obitelji, zatim o postupcima utvrđivanja očinstva, oduzimanja prava roditeljima da žive s djetetom ili lišavanja roditeljske skrbi.

Ti su postupci iznimno stresni za dijete jer su roditelji u ulogama sukobljenih stranaka, koje očekuju i žele da se dijete opredijeli za jednog od njih te svakodnevno izlažu djecu narušenim odnosima. U situacijama razdvajanja roditelja i postupaka koji se vode, odrasli donose odluke koje izravno ili neizravno utječu na djecu, na njihov svakodnevni život, obiteljske i društvene odnose, obrazovanje, dobrobit i razvoj, zdravlje, pa i životne šanse. Unatoč tomu, roditelji svojim ponašanjem i korištenjem pravnih mogućnosti produljuju ionako dugotrajne sudske postupke u obiteljsko-pravnim stvarima, čime dodatno otežavaju težak položaj djeteta i utjecaj takvih ponašanja i radnji na njegov rast i razvoj. Ponekad izostaje pravovremeno donošenje privremene mjere, čime se produljuje nezavjesnost u dugotrajnim sudskim postupcima, ali i život djeteta u nepovoljnom i ugrožavajućem obiteljskom okruženju.

“ ... Višestruke su odgode saslušanja djeteta... nijedno od navedenih ročišta nije održano, što u praksi znači da dijete već mjesecima živi u stalnom stanju iščekivanja, straha i emocionalne napetosti.

Iz prijave pravobraniteljici za djecu

Odbor ministara Vijeća Europe donio je u svibnju 2025. preporuku o zaštiti najboljeg interesa djeteta u postupcima rastave roditelja navodeći kako status djece kao nositelja prava treba dobiti odgovarajuće zakonsko, proceduralno i materijalno priznanje te da djeca trebaju imati koristi od odgovarajuće podrške u ostvarivanju svojih prava u svim odlukama i pitanjima koja ih se tiču. Stoga preporučuje vladama osiguranje da u postupcima razdvajanja roditelja najbolji interes djeteta bude primarni ili najvažniji, da se prava djeteta poštuju i štite tijekom cijelog postupka i da se odluke, koje se tiču djeteta, provode ili izvršavaju na učinkovit i pravovremen način, u skladu s najboljim interesom djeteta (*CM/Rec(2025)4 – Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in parental separation proceedings*).

Pritužbe na postupke suda većinom su se odnosile na dugotrajnost sudskih postupaka, rad sudskih vještaka te nalaze i mišljenja u postupku, sporost i nezakazivanje ročišta, što dovodi do višemjesečnih, pa čak i višegodišnjih postupaka pred sudom. Stranke upućujemo na prijave predsjedniku suda i na mehanizme koje nudi *Zakon o sudovima* (zaštita prava na suđenje u razumnom roku).

Kazneni postupci na štetu djece žrtava nasilja također su dugotrajni. Primamo pritužbe na višestruke odgode dokaznih ročišta u kojima je potrebno ispitati dijete, a sporost se uočava u proteku vremena od podnošenja optužnice do njezina potvrđivanja, a potom u višekratnim odgodama sudskih rasprava. Pratimo postupke u kojima su pravomoćne presude donesene nakon osam i više godina od događaja, a neke još uvijek nisu dočekale pravorijek.

Dugotrajnost postupka uočena je i u drugim sudskim postupcima te u upravnoj grani sudovanja tijekom odlučivanja o bitnim pravima djece (poput prava na upis u matricu rođenih, primitka u državljanstvo, ostvarivanja prava na odlazak na liječenje, traženja međunarodne zaštite i dr.).

Po podacima Visokoga upravnog suda RH, u prvom stupnju na upis djeteta u evidenciju državljanstva čekalo se godinu i pol, na odobrenje privremenog boravka u svrhu spajanja obitelji dvije godine, a o pravu na međunarodnu zaštitu odlučivalo se četiri mjeseca. Na sudsku odluku vezanu uz upis u dječji vrtić čekalo se godinu i mjesec dana, na obrazovanje po redovitom programu uz individualizirane postupke godinu i tri mjeseca, a na školovanje po posebnom programu čekalo se osam mjeseci.

Stranke nam se obraćaju pritužbama na postupanje sudaca tijekom rukovođenja raspravom, u kojim slučajevima strankama ukazujemo na to da pravobranitelj za djecu nema zakonske ovlasti ispitati postupanje suda u okviru konkretnoga sudskog postupka. Stranke upućujemo da im, osim pravnih lijekova, na raspolaganju stoje i drugi pravni mehanizmi zaštite njihovih prava u postupku. Smatramo da je iznimno važno da suci i ostale službene osobe, koje dolaze u kontakt s djetetom, prema njemu postupaju s brigom, osjetljivošću i posebnom pozornošću na njegovu osobnu situaciju, dobrobit i konkretne potrebe, kao i uz puno poštovanje njegova tjelesnog i duševnog integriteta. Ured pravobranitelja za djecu kontinuirano dostavlja Pravosudnoj akademiji prijedlog tema programa stručnog usavršavanja pravosudnih dužnosnika, savjetnika u pravosudnim tijelima i službenika u pravosuđu, koje su od značaja za poboljšanje prava i dobrobiti djece u pravosudnim postupcima.

Uz dugotrajnost postupka, najboljem interesu djeteta štete neusklađenost kaznenih, prekršajnih i obiteljskih odluka te neučinkovitost ovrha. Sudske odluke koje se odnose na dijete trebaju se donositi brzo, a u slučaju neizvršenja postupak ovrhe mora biti brz i učinkovit. Pozdravljamo izmjene i dopune *Zakona o sudovima*, kojima se propisuje kako se godišnjim rasporedom poslova određuju suci i državni službenici za rad na predmetima po zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi. Podsjećamo kako se izmjenama *Zakona o područjima i sjedištima sudova* (NN, 21/2022), kojima se utvrđuje nadležnost svih županijskih sudova za rješavanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u građanskim predmetima, odustalo od specijalizacije županijskih sudova za obiteljsko-pravnu problematiku. Smatramo važnim i potrebnim proširenje obveza stručnog usavršavanja za sve suce koji sude u predmetima kojima se uređuju obiteljski odnosi, posebice jer se ova obveza, prije izmjena *Zakona o sudovima*, odnosila samo na suce općinskih sudova. Preporuke za osiguranje specijalizacije i stručnog usavršavanja sudaca drugog stupnja, koji odlučuju u ovim predmetima, u cilju osiguravanja najviših kompetencija za postupanje, i ranije smo upućivali MPUDT-u. Ujedno smatramo potrebnim žurno pristupiti donošenju kriterija za utvrđivanje broja stručnih

suradnika koji se raspoređuju u sudske odjele za postupanje u predmetima po *Obiteljskom zakonu* i donošenju smjernica, kojima će se uskladiti i koordinirati postupanje različitih sudionika u zaštiti participativnih prava djece tijekom postupaka koji se vode na temelju *Obiteljskog zakona*. Naime *Zakonom o sudovima* propisano je da se u općinskim sudovima utvrđenim zakonom osnivaju sudski odjeli za postupanje u predmetima po zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi, a ministar, na temelju *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima* (NN, 21/2022), određuje kriterije za utvrđivanje broja stručnih suradnika koji se raspoređuju u sudske odjele. Unatoč proteku vremena, kriteriji još uvijek nisu doneseni, čime izostaje i ujednačeno postupanje te spoznaja o tome na koji način prisutnost stručnog suradnika na sudu utječe na ostvarenje dječjih participativnih prava u postupcima rješavanja obiteljskih sporova.

Nastavno na našu inicijativu iz 2024. za donošenje Pravilnika o stalnim sudskim vještacima, MPUDT-u smo uputili prijedloge za poboljšanje i unaprjeđenje *Prijedloga pravilnika o stalnim sudskim vještacima*⁸³.

Institut posebnog skrbništva značajna je karika u zaštiti djece u pravosudnom postupku. Posebni skrbnici u postupku imenuju se radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta, odnosno radi zastupanja djetetovih interesa pri donošenju odluka bitnih za njegov život (poput s kojim će roditeljem živjeti, lišenja prava na roditeljsku skrb, osporavanja majčinstva i očinstva, imovinskih postupaka i dr.). Tijekom 2024. povećan je broj zaposlenih i osnovane su nove podružnice CZPS-a. Poboljšani su uvjeti rada i smanjio se broj predmeta po posebnom skrbniku, no unatoč tomu, posebni skrbnici su i dalje preopterećeni brojem predmeta slijedom čega nisu u mogućnosti ispuniti dio svojih zadaća. Dulje vrijeme ukazujemo na slabosti tog instituta i na dvojbe oko učinkovitosti. U 2025. proveli smo posebno istraživanje o primjeni ovog instituta u praksi.⁸⁴

Potrebna je detaljna analiza ovako postavljenog sustava zaštite prava djece i reforma zastupanja u pravosudnom postupku. Po postojećem načinu imenovanja posebnih skrbnika, djetetu se ne imenuje isti skrbnik za sve vrste sudskih postupaka. Dijete sa svakim novim skrbnikom prolazi ponovni razgovor i ispitivanje, što ga zbunjuje i dodatno opterećuje. I dalje smo stava da smjer kojim je odlučeno osnaživati CZPS vodi stvaranju paralelnog sustava s dvjema institucijama koje obavljaju sličan posao (CZPS i HZSR), bez jamstva da će se položaj djeteta u pravosudnom postupku poboljšati, da dijete neće biti višestruko ispitivano, da će s djetetom biti uspostavljen odnos povjerenja, da će ista osoba zastupati dijete u svim postupcima i da će se njegovi interesi kvalitetno zastupati.

Ujedno, preopterećenost posebnih skrbnika i istovremeno više zakazanih ročišta na prostorno udaljenim sudovima uzrokuju nemogućnost zastupanja na svim ročištima, što ponekad dovodi do poništavanja prvostupanjskih odluka i vraćanja na ponovno suđenje. Time se postupak produljuje i dodatno šteti interesu djeteta. Uočavamo i različita postupanja u praksi koja dovode do sudjelovanja posebnih skrbnika u kaznenom postupku, što nije predviđeno *Zakonom o Centru za posebno skrbništvo*.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE

- Jačati kapacitete HZSR-a u stručnoj cjelini za djecu, mlade i obitelj i osigurati kontinuiranu stručnu podršku djelatnicima u rješavanju zahtjevnih situacija županijske službe HZSR-a i središnje službe HZSR-a davanjem uputa, organiziranjem konferencija slučaja i organiziranjem supervizije.
- Unaprjeđenjem procesnih, tehničkih i kadrovskih uvjeta osigurati žurnost u obiteljskom sudovanju.
- Analizirati dosadašnji učinak sustava posebnog skrbništva za djecu i u skladu s rezultatima analize provesti reformu sustava zastupanja djeteta u pravosudnom postupku.
- Osigurati žurnost u postupanju Državnog odvjetništva i suda u kaznenim predmetima u kojima su djeca žrtve.
- Osigurati suradnju i koordinaciju svih sustava koji sudjeluju u pravosudnoj zaštiti djece.

83 Više o tome pišemo u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

84 Više o tome pišemo u poglavlju *Istraživačke aktivnosti*.

2.7.1. Zaštita djeteta žrtve i svjedoka

“ *Pravosuđe usmjereno na dijete osigurava da su djeca osnažena i podržana kako bi se spriječili izazovi i riješili u uključivom i pristupačnom okruženju primjerenom dobi. Učinkovite sudske i izvansudske prakse mogu podržati djecu u smislenom sudjelovanju u pravosudnim sustavima, ostvarivanju svojih prava, podnošenju pritužbi na kršenje svojih prava te traženju odgovarajuće pravne zaštite i pravnih lijekova... ključno je podsjetiti države na njihovu temeljnu odgovornost da poštuju prava djece i olakšavaju im pristup pravdi.*

Deklaracija o unaprjeđivanju pravosuđa usmjerenog na djecu, 2025. Svjetski kongres o pravosuđu za djecu

Važnost osiguravanja prava na pravosuđe prilagođeno djeci naglašava se u nacrtu *Općeg komentara br. 27. uz UN-ovu Konvenciju o pravima djeteta*, Odbora UN-a za prava djeteta, koji se odnosi na prava djece na pristup pravosuđu i učinkovitim pravnim lijekovima. Aktivno smo sudjelovali u pripremi *Općeg komentara br. 27.*, kojem je cilj pružiti mjerodavne smjernice državama strankama u poduzimanju svih odgovarajućih zakonodavnih, upravnih i drugih radnji kako bi se osiguralo ostvarivanje prava djece na pristup pravosuđu i na učinkovite pravne lijekove, odnosno identificiralo praktične, pravne, društvene i kulturne prepreke, koje djecu sprječavaju u ostvarivanju pristupa pravosuđu. Ujedno je cilj pružiti smjernice za osnaživanje djece da znaju svoja prava, traže pravdu i dobiju naknadu štete, odnosno prilagoditi pravosudni sustav djeci.

Po podacima MUP-a, u 2025. počinjeno je 6363 kaznenih djela na štetu djece, što je povećanje za 26 kaznenih djela, odnosno 0,41 % u odnosu na 2024. Podaci ukazuju na to da su djeca u velikom broju bila žrtve kaznenih djela počinjenih u obiteljskom okruženju ili u neposrednoj vezi s obiteljskim odnosima. U najvećem su broju djeca oštećena prijavljenim kaznenim djelima protiv braka, obitelji i djece (3729), od čega je najviše povreda djetetovih prava (2987) i povrede obveze uzdržavanja (436). Prijavljeno je 756 spolnih delikata nad djetetom, od kojeg broja je njih 289 kaznenih djela spolna zlouporaba djeteta mlađeg od 15 godina, a 223 kaznenih djela iskorištavanje djece za pornografiju. Nadalje, 652 djece oštećeno je kaznenim djelom protiv osobne slobode, od kojih je 620 oštećeno kaznenim djelom prijetnje.

Prijavljenim kaznenim djelima oštećeno je 6516 djece, od čega 3559 u dobi do 14 godina, 1551 u dobi od 14 do 16 godina i 1366 u dobi od 16 do 18 godina. Najveći broj djece (6123) oštećeno je kaznenim djelima općeg kriminaliteta, kriminaliteta prometa (191), kibernetičkog kriminaliteta (107), kriminaliteta droga (52) i organiziranog kriminaliteta (40).

Brojni su problemi žrtava u pristupu pravosuđu. Zaštita najboljeg interesa djeteta nužna je u slučajevima kada djeca sudjeluju u sudskim postupcima, odnosno pri svakom njihovu kontaktu sa zakonom. Pravosudna tijela trebaju prema djetetu žrtvi kaznenog djela postupati posebno obzirno imajući u vidu dob djeteta, osobnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta. Nedostatak odgovarajućeg tretmana za dijete, nedovoljna potpora i zaštita žrtava te nedostatak informacija posebno su uočljivi problemi, uz sporst postupka i procesuiranje počinitelja.

Nacionalni plan za prava djece za razdoblje 2022. do 2026. navodi kako je pravosuđe prilagođeno djeci smjernica u poboljšanju zaštite prava djeteta u pravosudnim sustavima, u kojima se promiču prava djece da budu saslušana, obaviještena, zaštićena i nediskriminirana.

“ *... iako su svi relevantni dokumenti, uključujući prijave za nasilje i mišljenja HZSR-a, pravovremeno dostavljeni sudu, postupak ne napreduje, ročište nije sazvano više od godinu dana. U tom razdoblju dijete razvija ozbiljne emocionalne teškoće, uključujući agresivno ponašanje i emocionalnu nestabilnost. Dijete je uključeno u psihološki tretman... Zabrinuta sam jer smatram da ovakvo odugovlačenje predstavlja ozbiljno ugrožavanje prava djeteta na zaštitu, sigurnost i zdrav razvoj kako je zajamčeno Konvencijom o pravima djeteta i dodatnim zakonodavstvom.*

Iz prijave pravobraniteljici za djecu

Dugotrajni sudski postupci imaju negativan utjecaj na oporavak djeteta, a čekanje na ishod suđenja i neizvjesnost za dijete žrtvu teško je iskustvo. Roditelji se tuže na izostanak informacija nakon podnošenja prijave i davanja iskaza, a kad se optužnica potvrdi na sudu, postupci često traju godinama. Kada dijete dočeka sudsku odluku, nerijetko dolazi do ponovljenog suđenja, uslijed čega postupci traju godinama, a nepovjerenje u sustav, koji pravovremeno ne okončava postupke, raste. Zabrinjava podatak da je pred ESLJP-om, u odnosu na prirodu predmeta, najviše povreda zbog duljine trajanja sudskih postupaka (čak 50 % ukupnog broja predmeta), koji su ponavljajuće prirode, što znači da se radi o ponavljajućim, sistemskim povredama.

Individualnu procjenu žrtve dužna su napraviti sva tijela prethodnog i kaznenog postupka, koja dolaze u kontakt sa žrtvom. U praksi dolazi do formalnog ispunjavanja obrasca o provedenom postupku pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom, bez razumijevanja i stvarne osjetljivosti na potrebe pojedinačne žrtve. Podsjećamo na *Preporuku Europske komisije o razvoju i jačanju integriranih sustava u zaštiti djece u najboljem interesu djeteta*, koja navodi da se djecu pojedinačno procjenjuje i da im se pruža potpora prije, tijekom i nakon sudskog postupka, ovisno o slučaju i na temelju pojedinačnih okolnosti slučaja, u skladu s njihovim konkretnim potrebama, uzimajući u obzir njihovu dob, zrelost i stajališta.

Posebno nas zabrinjava izostanak pružanja informacija djeci i roditeljima o načinu pristupa pravosuđu, aspektima vođenja postupka i pravima koja imaju u postupku, na što nam se tuže roditelji. Smatramo da državni odvjetnici i suci, koji rade s djecom žrtvama i svjedocima, trebaju imati specifična znanja iz područja psihologije mladih i komunikacije s djecom, redovitu edukaciju, ali i osjetljivost te istinski afinitet za rad u ovoj vrsti predmeta.

Primamo i pritužbe na izostanak informacija dostupnih zastupniku djeteta žrtve nakon kaznene prijave, tijekom dokaznih radnji i u kaznenom postupku.

“ Podignuta je prijava te je održano dokazno ročište, djetetovu odvjetnicu po službenoj dužnosti, osim imena na papiru, nismo niti čuli niti je bila prisutna na sudu.

Iz prijave pravobraniteljici za djecu

Dijete u kaznenom postupku ima pravo na **tajnost osobnih podataka**. Uočili smo da se na tražilici odluka sudova RH objavljuju presude u predmetima kaznenopravne zaštite djece, u kojima se, unatoč anonimizaciji imena i prezimena žrtve, navode podaci putem kojih je moguće utvrditi identitet djeteta, kao i mjesto gdje je djelo počinjeno. Time se na posredan način omogućuje otkrivanje identiteta djeteta žrtve, ali i njegova dodatna viktimizacija. Saznanje o identitetu žrtve, odnosno mogućnost utvrđivanja istog, posebno je nedopustivo kad se radi o slučajevima seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece kao teškoga kaznenog djela, koje predstavlja kršenje temeljnih dječjih prava, osobito prava djece na zaštitu i brigu za njihovu dobrobit. Upravo zaštita dobrobiti djece u pravosudnom postupku zahtijeva sveobuhvatan pristup koji, osim progona počinitelja, obuhvaća i zaštitu djece žrtava. *Preporuka Komisije (EU) 2024/1238* od 23. travnja 2024., o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta, vezano uz prilagođavanje pravosuđa djeci, preporučuje državama članicama da se štite privatnost i osobni podaci djece uključene u sudske postupke. O navedenom smo upoznali Vrhovni sud RH i MPUĐT-u smo preporučili izmjene *Pravilnika o načinu anonimizacije, objave i pretraživanja anonimiziranih sudskih odluka* kako bi se propisala obveza dodatne anonimizacije u svim slučajevima u kojima je odluka donesena u postupcima kaznenopravne zaštite djece i u sudskim postupcima u kojima se odlučuje o pravima i interesima djece na temelju *Obiteljskog zakona* i drugih propisa. Također smo preporučili da se obvezno primjenjuje odredba čl. 3. *Pravilnika o načinu anonimizacije, objave i pretraživanja anonimiziranih sudskih odluka* po kojoj sudac, koji donese sudsku odluku, može odlučiti i da se pojedini dijelovi teksta sudske odluke dodatno anonimiziraju ako bi se bez toga mogle identificirati osobe, čiji se identitet štiti anonimizacijom ili radi sprječavanja otkrivanja tajnosti podatka, kao i odredba čl. 7. po kojoj se prvostupanjske sudske odluke anonimiziraju i indeksiraju automatski, uz mogućnost dodatne ručne anonimizacije i indeksacije. MPUĐT je naše upozorenje i preporuku prosljedio svim predsjednicima OS-ova i ŽS-ova, a VSRH nas je izvijestio o svojoj uputi iz veljače 2024. upućenoj sudovima u svezi anonimizacije sudskih odluka, čime je poduzeo potrebne mjere radi zaštite privatnosti djece u sudskim postupcima.

Primili smo obavijest jednoga područnog ureda HZSR-a, u kojoj nas obavještavaju o dobroj suradnji s medijima koji su, po upozorenju jednoga područnog ureda HZSR-a, surađivali i uklonili s društvenih mreža tekst o vršnjačkom nasilju u jednoj školi.

Po *Direktivi o pravima žrtava*⁸⁵ zaštita žrtve važno je sredstvo u sprječavanju ponovne viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. *Direktiva* propisuje potrebu poduzimanja svih zakonitih mjera za zaštitu djece kao posebne, ranjive kategorije žrtava. Zabrinjava nerazumijevanje potreba djeteta žrtve i odricanje od obveze da se štiti djetetov interes.

Izmjenama *Zakona o sudovima* iz ožujka 2024. propisuju se posebni uvjeti za suce koji rade na predmetima nasilja u obitelji, na način da se Godišnjim rasporedom poslova određuju suci i državni službenici za rad na takvim predmetima, a predsjednik suda mora voditi računa da određeni suci imaju izražen osjećaj i sklonost za rad na predmetima te vrste, uz obvezu redovitog pohađanja stručnog usavršavanja iz ovog područja kako bi se osigurala specijalizacija i najviša razina kompetencija za postupanje.

Pozdravljamo izmjene *Zakona o državnom odvjetništvu*, kojima se posebno propisuje obveza državnih odvjetnika da na rad na pojedinim vrstama predmeta raspoređuje zamjenike državnog odvjetnika i državne službenike vodeći računa o njihovim sklonostima za rad na pojedinim vrstama predmeta, potrebnim specijalističkim znanjima i redovitim stručnom usavršavanju iz određenog područja, a posebno u područjima nasilja u obitelji. Budući da je nasilje u obitelji izuzetno složen i raširen problem u društvu, tijekom postupka donošenja zakona ukazali smo na potrebu stručnog usavršavanja državnih odvjetnika, koji rade upravo na tim predmetima, radi boljeg razumijevanja i prepoznavanja svih oblika, kao i razumijevanja opsega posljedica na žrtvu zlostavljanja.

Kako bi se unaprijedio položaj djeteta žrtve, u RH je u tijeku provedba projekta uspostave Barnahus modela (odnosno Dječje kuće), koji provodi Europska komisija u suradnji s Vijećem Europe. Riječ je o modelu sigurne kuće kao vodećega europskog modela zaštite prava i interesa djeteta. Godinama se zalažemo za uspostavu organiziranog sustava zaštite djece žrtava kaznenih djela i prekršaja po uzoru na skandinavski model Barnahusa. Cilj je projekta izbjeći ponovnu traumatizaciju i viktimizaciju djeteta tijekom istrage i sudskog postupka, osiguranje koordiniranog i učinkovitog odgovora na nasilje koje je dijete doživjelo i djetetu pružiti podršku i pomoć, uključujući i medicinsku procjenu i liječenje, u sigurnom okruženju. Ovaj model ima za cilj u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti traumu, koju djeca žrtve doživljavaju tijekom sudskih postupaka, okupljanjem relevantnih stručnjaka pod jednim krovom. Podrazumijeva multidisciplinarni i međuagencijski pristup osiguravajući suradnju i koordinaciju različitih tijela te cjelovitu uslugu za dijete i obitelj.

U lipnju 2025. Parlament EU usvojio je stajalište o nacrtu direktive kojom se revidira *Direktiva 2011/93/EU o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije*. Navodi se da bi podrška djeci koja su doživjela seksualno zlostavljanje trebala biti besplatna i uključivati liječničke i forenzičke preglede, pomoć s dokumentiranjem dokaza, rodno osjetljivu zdravstvenu skrb i pristup uslugama zdravstvene skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, u skladu s modelom Barnahus, u kojem se objedinjuju usluge za pružanje podrške žrtvama.

Vlada RH je donošenjem *Nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2027. godine* napravila prvi korak prema uspostavljanju Barnahusa njegovim izravnim uključivanjem u temeljni strateški dokument, čiji je cilj osigurati zaštitu djece od seksualnog nasilja.

Tijekom 2025. Ured pravobranitelja za djecu nastavio je aktivno sudjelovati na projektu Uspostavljanje Barnahus modela u Hrvatskoj, koji provodi MPUDT uz podršku EU i Vijeća Europe, davanjem stručnih doprinosa i mišljenja na sastancima Savjetodavne skupine za Barnahus i na Okruglom stolu za predstavljanje i praćenje rezultata projekata. Naše snažno zalaganje za paralelno i istovremeno osnivanje četiriju dječjih kuća na području cijele Hrvatske nije prihvaćeno i dječje će se kuće osnivati sukcesivno – prvo će se osnovati Dječja kuća u Zagrebu, a potom tri regionalne kuće. Na tijek provedbe samog projekta i na nedefinirane rokove osnivanja regionalnih dječjih kuća osvrnuli smo se i u okviru e-savjetovanja o *Nacrtu Akcijskog plana provedbe Nacionalnog plana razvoja pravosudnog sustava 2022. – 2027.*, za razdoblje od 2025. do 2027. godine⁸⁶.

Također su, na inicijativu Vijeća Europe, predstavnice Ureda pravobranitelja za djecu izradile nacrt projektnog dokumenta pod nazivom *Guidelines on Implementation of the Barnahus Model in the Area of Organisational and Spatial Coordination*, kojim se daju smjernice za izradu zakona kojim će se regulirati ustrojstvo i način funkcioniranja Dječje kuće u Hrvatskoj. Dokument će sadržavati i smjernice za planiranje i izvedbu prostora Dječje kuće. Tijekom priprema za izradu dokumenta predstavnice Ureda pravobranitelja za djecu provele su konzultacije s

85 *Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP.*

86 Više o tome u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

predstavnicima Vijeća Europe, Europske komisije i djelatnicima dječjih kuća u Finskoj, Irskoj i Sloveniji u svrhu prikupljanja informacija i najboljih praksi osnivanja nacionalnih dječjih kuća, a u cilju što kvalitetnije i sveobuhvatnije izrade nacrti smjernica. U tijeku je usuglašavanje teksta nacrti smjernica s članovima Savjetodavne skupine za Barnahus i ostalim dionicima projekta.

Tijekom 2025. sudjelovali smo u radu **Povjerenstva MPUDT-a za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenja sankcija vezanih uza zaštitu od nasilja u obitelji**. U praksi su uočeni nedostaci, odnosno različite metodologije praćenja i prikupljanja podataka različitih nadležnih tijela, pa je zadatak Radne skupine definirati koja kaznena djela trebaju biti obuhvaćena *Pravilnikom*, kao i ujednačiti podatke koje nadležna tijela prikupljaju. Smatramo nužnim da raščlanjeni podaci iz evidencija i izvješća pojedinih nadležnih tijela budu istovrsni i ujednačeni kao jamstvo kvalitetnog statističkog praćenja trendova u ovom području kako bi se omogućilo praćenje pojavnosti ove vrste nasilja u cijelom sustavu, od počinjenja protupravnog djela do izvršenja pravomoćne presude.

Naše aktivnosti u Povjerenstvu utemeljene su i na tvrdnjama *Osnovnoga evaluacijskog izvješća GREVIO-a za RH iz 2023.*, koji ukazuju na to da podaci nisu razvrstani po odnosu na počinitelja i žrtve.

Na potrebu unaprjeđenja *Pravilnika* ukazuje i *Preporuka (EU) 2024/1238 o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta* pozivajući na sveobuhvatnije prikupljanje podataka.

Smatramo **kako nepostojanje podataka o djeci u cijelom kaznenopravnom sustavu onemogućuje naše praćenje kako trendova nasilja u obitelji tako i funkcioniranja sustava zaštite prava i dobrobiti djece, a posljedično i davanje naših prijedloga i preporuka za njegova poboljšanja.**

U rujnu 2023. RH je zaprimila evaluacijsko izvješće GREVIO-a, koje sadrži brojne preporuke vezane upravo uz problem seksualnog nasilja. Među ostalim, naglašava se nedostatak kriznih centara za žrtve seksualnog nasilja, potreba za uspostavljanjem centara za upućivanje žrtava te dostupnost forenzičkih setova. Ističe se i nužnost pružanja specijalizirane psihološke pomoći žrtvama, bez obveze prijave policiji. Poseban naglasak stavljen je na važnost edukacije stručnih osoba i na nužnost financijske održivosti specijaliziranih ženskih organizacija koje pružaju pomoć i podršku žrtvama. **U prosincu 2023. Odbor stranaka potpisnica Istanbulske konvencije donio je izvješće i uputio RH posebno izdvojene preporuke (njih 17), koje zahtijevaju hitnu provedbu, a Vlada RH pozvana je izvijestiti Odbor stranaka o poduzetim mjerama do 5. prosinca 2026.**

Po službenim podacima policije, od 2013. do 2024. u RH je prijavljeno 13 377 kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece, pri čemu broj prijavi ovih kaznenih djela raste. Broj prijavi policiji ne prikazuje stvarnu rasprostranjenost seksualnog nasilja. Preporuke GREVIO-a ukazuju na to da je potrebno skratiti dugotrajne kaznene postupke, povećati izrečene kazne s obzirom na to da se izriču u donjoj trećini od propisanog i ukinuti rutinske olakotne okolnosti za počinitelje. U odnosu na odmjeravanje kazne, pogotovo u odnosu na djecu žrtve, sudska praksa pokazuje brojna izricanja uvjetnih osuda i alternativnih sankcija. Primjerice, u slučaju *Vučković protiv Hrvatske (2024.)* ESLJP je presudio da je podnositeljici povrijeđeno pravo na zabranu ponižavajućeg postupanja i pravo na poštovanje privatnog života zbog preblage sankcije. ESLJP je „ponovio ključnu ulogu koju u institucionalnom odgovoru na rodno uvjetovano nasilje i u borbi protiv rodne neravnopravnosti imaju kazneni progon i kažnjavanje“.

Tijekom godine **pratili smo izvršenje presuda ESLJP-a u pojedinim predmetima zaštite prava i dobrobiti djece.** U odnosu na izvršenje pravomoćne presude u predmetu *Svrtan protiv Hrvatske* (zahtjev br. 57507/19), s obzirom na posebno traženje Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora za dostavom očitovanja o adekvatnosti postojećih mehanizama zaštite djece od opasnosti povezanih s nezakonitim posjedovanjem oružja i preporuke kako bi se poboljšala zaštita djece od sličnih rizika u budućnosti, ukazali smo na to kako oružje predstavlja iznimno velik rizik za djecu, o čemu svjedoče slučajevi teškog stradavanja djece od oružja ili eksplozivnih sredstava. Osim što dijete može biti neposredna žrtva kaznenog djela, ono može doći i u neposredan kontakt s oružjem što, osim njegova ugrožavanja, može potaknuti i djetetov interes za istraživanjem te dovesti do pogubnih posljedica. Osim toga, i porast nasilničkog ponašanja u društvu nerijetko je povezano s dostupnošću i nošenjem oružja. Sve to predstavlja ugrozu za život i sigurnost djeteta te istovremeno izlaže djecu neprihvatljivim obrascima ponašanja. Također je potrebno kontinuirano apelirati na sve vlasnike legalnog oružja da ga čuvaju, nose i rabe isključivo u skladu sa zakonom i pritom vode računa o svojoj sigurnosti, ali i drugih, posebice djece. Pravobraniteljica za djecu smatra nužnim poduzimanje promišljenih i dugoročnih mjera s

ciljem zaštite svih građana, a posebice djece kao ranjive skupine društva, od opasnosti povezanih s nezakonitim posjedovanjem i dostupnosti oružja. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti nadzoru i praćenju distribucije i trgovine oružjem. Također smatramo nužnim i nadzor nad primjenom propisa o zakonitoj nabavi i posjedovanju oružja. Pri tome je izuzetno važna uloga policije, bilo u kontroli uvjeta u kojima se drži dozvoljeno oružje bilo u otkrivanju nezakonitog držanja oružja i sankcioniranja onih koji se ne pridržavaju zakona. Pozdravili smo i provedbu ciljanih akcija i kampanja u svrhu suzbijanja nezakonitog posjedovanja oružja i poticanja šire javnosti na vremenski neograničenu dobrovoljnu predaju zabranjenog i dozvoljenog oružja bez ikakvih sankcija i uz potpunu diskreciju. Iako podaci MUP-a bilježe značajan broj komada raznog oružja, koje su građani dobrovoljno predali, smatramo da je i dalje potrebno intenzivirati provedbu ovakvih i sličnih akcija i kampanja. Nužno je i utjecati na podizanje ukupne svijesti građana o tome da oružje pruža lažnu sigurnost i da prvenstveno ugrožava ljudske živote, ostavlja trajne posljedice, pri čemu se potencijalna tragedija može dogoditi svakom. Posebno je potrebno poticati svijest o ugrozi koju svako oružje predstavlja za djecu.

U dijelu kaznenopravne politike kažnjavanja mišljenja smo da je potrebno pravovremeno i potpuno implementirati međunarodne i europske standarde, instrumente i preporuke u ovom području i, po potrebi, revidirati prekršajne i kaznene odredbe kao pokazatelje stanja reda i sigurnosti u društvu, koji izravno utječu na osjećaj mira i osobne sigurnosti građana, a posebice djece.

Pozdravljamo dobru praksu pojedinih PU HZSR-a i odgojno-obrazovnih institucija koji, po prijavi spolnog zlostavljanja, prepoznaju važnost izbjegavanja višestrukog ispitivanja djeteta i sigurnost okruženja u kojem dijete razgovara o traumi.

“*Roditelj je savjetovan na što obratiti pažnju i da se dodatno obrati za pomoć i podršku. Roditelj je upoznat i s postupkom koji će se voditi na sudu, s činjenicom da će dijete davati iskaz, na koji način će biti ispitano i da će mu biti pružena pomoć Odjela za zaštitu žrtava i svjedoka kaznenih djela.*

Iz nalaza jednog PU HZSR-a

Pomoć i podrška djetetu žrtvi očituje se i u djelotvornoj pravnoj pomoći, odnosno zastupanju djetetovih interesa tijekom kaznenog postupka, sukladno *Smjernicama Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci*.

“*... na Državnom odvjetništvu su nas uputili da zovemo punomoćnika koji je imenovan od suda i dodijeljen djetetu u postupku, no od njega nismo dobili nikakvu pomoć. Kontaktirali smo ga prije djetetova svjedočenja i rekao nam je da on nema veze s tim i da zovu sud.*

Iz obraćanja pravobraniteljici za djecu

Zagovaramo **donošenje posebnog propisa**, koji će razraditi kriterije za određivanje opunomoćenika i vrstu edukacije koja bi bila uvjet za stjecanje kvalifikacije za zastupanje djeteta.

U srpnju 2025. Odjel za prava djece Vijeća Europe predstavio je novi *Alat za procjenu pravosuđa prilagođenog djeci*, koji ima za cilj pomoći državama članicama u procjeni i jačanju svojih pravosudnih sustava kako bi se osiguralo da oni istinski služe potrebama djece. *Alat* pruža ključne pokazatelje za procjenu jesu li nacionalno zakonodavstvo, institucije i prakse usklađeni sa *Smjernicama Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci*. Cilj mu je podržati države članice u ispunjavanju standarda za pravosuđe prilagođeno djeci u svim situacijama u kojima djeca dolaze u kontakt s pravosudnim sustavom. *Alat* se bavi ključnim pitanjima pravosuđa prilagođenog djeci, uključujući potrebu za specijaliziranom obukom stručnjaka i učinkovitom provedbom postupaka prilagođenih djeci, koji podržavaju pravo djece da budu saslušana i da sudjeluju u postupcima koji ih se tiču.

Nastavno na *Preporuku Komisije (EU) o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta* iz 2024., Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) objavila je tijekom 2025. *Izvješće* s nalazima istraživanja o postojećim sustavima zaštite djece u svim državama članicama EU-a. Istraživanja FRA-a pokazuju da integrirani sustavi nisu u potpunosti provedeni u državama članicama, stoga *Izvješće* daje preporuke za daljnje jačanje i provedbu tih sustava.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati žurnost u provođenju sudskih postupaka u kojima djeca sudjeluju kao žrtve ili svjedoci.
- Ojačati međuresornu suradnju i obvezati sve stručnjake koji sudjeluju u pravosudnom postupku na kontinuiranu edukaciju.
- Osigurati dostupnost psihološke i druge stručne pomoći svakom djetetu pod jednakim uvjetima i smanjiti traumatizaciju.
- Posebnim propisom razraditi elemente i kriterije za određivanje podobnosti opunomoćenika te propisati obveznu edukaciju za opunomoćenike kao uvjet za stjecanje kvalifikacije za zastupanje djeteta u pravosudnom postupku.
- Osigurati odgovarajući sustav potpore za svu djecu žrtve seksualnog nasilja uspostavljanjem Barnahus modela u RH.

2.7.1.1. ZAŠTITA OD SPOLNOG ISKORIŠTAVANJA I ZLOUPOTREBE

Po podacima MUP-a, u 2025. počinjeno je 136 kaznenih djela protiv spolne slobode i 756 kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, od čega je 289 kaznenih djela spolne zlouporabe djeteta mlađeg od 15 godina, a 223 kaznenih djela iskorištavanja djece za pornografiju.

Pravobraniteljica za djecu zaprimila je 28 prijava, koje se odnose na spolno iskorištavanje i zloupotrebu djece, o čemu opširnije izvješćujemo u poglavlju 2.1.4. *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

Roditelji nam se obraćaju pritužbama na dugotrajnost postupanja policije i Državnog odvjetništva te zbog odluka o odbacivanju prijava ili obustavi istrage koje donosi Državno odvjetništvo, pri tome izražavajući nezadovoljstvom razlozima i obrazloženjem takvih odluka.

Roditelji također nerijetko navode da savjet o pravima djece žrtava, koja se nađu u kaznenom postupku, nisu dobili od punomoćnika djeteta žrtve imenovanog u postupku. Pratimo slučajeve u kojima se roditelji obraćaju prijavljujući seksualno zlostavljanje djeteta od drugog roditelja, pri čemu se najčešće istovremeno radi o pokušaju da se diskvalificira drugog roditelja u visokokonfliktnom razvodu. Međutim slučajeve seksualnog nasilja u obitelji smatramo posebno zabrinjavajućim i informirani smo o slučajevima seksualnog zlostavljanja u široj, ali i užoj obitelji.

Budući da, po Odboru stranaka *Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* (Lanzarote odbor), većinu slučajeva seksualnog zlostavljanja djece počinio netko koga dijete poznaje i komu vjeruje, u svojem *Izvješću* usvojenom u lipnju 2025. Odbor procjenjuje **zaštitu djece u njihovom „krugu povjerenja“** navodeći kako krug uključuje članove šire obitelji, osobe koje imaju funkcije skrbi ili vrše kontrolu nad djetetom i osobe s kojima dijete komunicira u okruženju povjerenja, uključujući njihove bliske vršnjake. Zaštita djece od seksualnog zlostavljanja u obiteljskom kontekstu zahtijeva rano otkrivanje, brze zaštitne mjere i koordinirane intervencije koje daju prioritet sigurnosti i najboljem interesu djeteta.

“ ... iz razgovora s djetetom saznaje se kako je roditelj bio upoznat da je dijete u partnerskom i emotivnom odnosu s roditeljevim partnerom, a što roditelj priznaje... U razgovoru s roditeljem saznaje se kako je o svim navedenim događajima imalo saznanja, a koje nije pravovremeno prijavio. Roditelj nije zaštitio dijete od spolnog i partnerskog odnosa s osobom u dobi od 30 godina.

Iz izvješća PU HZSR-a

Pratimo slučaj teškoga seksualnog zlostavljanja djeteta koje je počinio roditelj s kojim je dijete živjelo, a slučajevi upućuju i na zlostavljanje koje su počinili obiteljski prijatelji te bake i djedovi.

Djeca žrtve nerijetko prešućuju seksualno zlostavljanje u obitelji ili ih se u prijavljivanju obeshrabruje. Nakon prijave

potrebna je žurna reakcija nadležnih službi i izdvajanje djeteta u sigurno i zaštićeno okruženje te brza reakcija tijela kaznenog progona. Djetetu obitelj treba biti mjesto gdje se osjeća zaštićeno, sigurno i sretno. Žurno uključivanje svih stručnih službi i uključivanje u tretmane psihosocijalne podrške nužno je za dijete i za otkrivanje počinitelja.

Djeca često nose svoju tajnu godinama. Škole nas često izvještavaju o slučajevima za koje djeca, u razgovoru sa stručnim suradnikom, navode da su se dogodila znatno u prošlosti, nerijetko s rođacima, obiteljskim prijateljima ili vršnjacima. Iako djeca ponekad negiraju postojanje traume zbog događaja u prošlosti i aktualno imaju socijalno-emocionalno zrele reakcije, važno im je pružiti roditeljsku podršku i mogućnost podrške stručnih službi radi zaštite mentalnog zdravlja.

Nakon što roditelji saznaju da im je dijete preživjelo seksualno nasilje, ne znaju se nositi s tim saznanjem, često su u šoku i osjećaju krivnju što nisu zaštitili dijete.

“ ... u nedostatku ikakvih informacija o daljnjim mogućnostima i pravima smo se fokusirali na to da spašavamo dijete i cijelu našu obitelj od šoka i situacije u kojoj smo se našli i krivnje što nismo ranije primijetili da se nešto događa s našim djetetom.

Iz prijave pravobraniteljici za djecu

“ Glavni izazovi s kojima su se roditelji nosili nakon saznanja o seksualnom nasilju nad djetetom: vlastito emocionalno stanje i suočavanje s okolinom, briga za dijete i njegovu budućnost, paralelni životni stresori, djetetova neodlučnost oko prijave zlostavljanja, nedostatak informacija i osjećaj nemoći, teškoće u pristupu psihološkoj pomoći, briga za funkcioniranje cijele obitelji.

Ženska soba: Istraživački izvještaj s preporukama za unaprjeđenje sustava podrške roditeljima čija su djeca žrtve kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja

Najviše obavijesti zaprimamo od odgojno-obrazovnih ustanova, sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, jer su one dužne o slučajevima seksualnog nasilja ili uznemiravanja, uz nadležna tijela, obavijestiti i pravobraniteljicu za djecu. Također nastavljamo pratiti slučajeve iz prethodnih godina radi uvida u postupanje nadležnih tijela nakon prijave seksualnog nasilja. Škole prijavljuju saznanja o seksualnom nasilju nad svojim učenicima, neovisno o tome odnosi li se na događaj u školi ili izvan nje. Zabrinjavaju prijave seksualnog nasilja koje doživljavaju učenici na maturalskom putovanju.

Po saznanju o **vršnjačkome seksualnom nasilju ili uznemiravanju** škole uglavnom pružaju podršku djetetu žrtvi, razgovaraju s učenicima i ukazuju na neprihvatljivost takvog ponašanja. Učestalo je dijeljenje neprimjerenih snimki, fotografija koje se šalju među učenicima, uslijed čega neka djeca imaju i psihičke i somatske poteškoće. Stručne službe roditeljima daju upute o mogućim reakcijama djece u teškim situacijama i savjete kako dalje postupati. Nerijetko se u rad s djetetom uključuje i HZSR, koji nakon procjene upućuje dijete i/ili roditelje u daljnji tretman u ustanove socijalne skrbi i/ili zdravstvene ustanove, a kada je riječ o djetetu koji čini nasilje, roditelji ponekad negiraju teškoće u odgoju i nemaju uvid u probleme u ponašanju i tek nakon savjetodavnog rada stručnjaka pristaju na uključivanje u savjetovani rad ili druge oblike stručne pomoći.

“ Stječe se dojam da roditelj nije u potpunosti svjestan ozbiljnosti određenih navoda škole, uz tendenciju davanja društveno poželjnih odgovora i uljepšavanja cijele situacije. Uz poticaj stručnjaka spreman je shvatiti ozbiljnost istog.

Iz izvješća Hrvatskog zavoda za socijalni rad

Škole nas često, po *Protokolu*, samo obavijeste o nasilju, bez konkretnijih informacija o poduzetim radnjama u odnosu na zaštitu djeteta te aktivnostima i stručnim intervencijama. Tada tražimo dodatna izvješća, a u većini slučajeva i informacije o obiteljsko-pravnoj situaciji djeteta žrtve te mjerama usmjerenim na podršku i zaštitu.

Slučajevi **seksualnog nasilja** u školi, koje su počinili **nastavnici ili drugi djelatnici škole**⁸⁷ te u sportskim klubovima

87 O tome više u poglavlju *Obrazovna prava*.

izazivaju posebno zgražanje. Informacije primamo sukladno *Protokolu* i iz medija, kada na vlastitu inicijativu pratimo slučajeve sumnje na spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta i spolno uznemiravanje koje su počinili nastavnici i djelatnici u školi, ali i na stručnoj praksi. Škole i sportski klubovi, u kojima djeca provode puno vremena, moraju biti mjesto na kojem se djeca osjećaju sigurno i zaštićeno. Osim toga, djeca moraju biti slobodna i motivirana na prijavu takvih ponašanja te nemati strah od negativnih posljedica. Kad se radi o zlostavljanju djece od njima poznatih osoba, posebno u školi, onih s kojima su u svakodnevnom kontaktu, važno je odmah reagirati, pružiti djetetu zaštitu, a počinitelja sankcionirati.

“ Nije istraženo gdje je nastala i kako se proširila snimka, izostalo je postupanje po važećim protokolima.
Iz *Izvješća* Agencije za odgoj i obrazovanje

I dalje zabrinjavaju prijave **seksualnog uznemiravanja** učenika u školi koje su počinili nastavnici i drugi djelatnici škole. Pratili smo slučaj ravnatelja škole koji je spolno uznemiravao učenicu. Najčešće se radi o neprimjerenom i neprihvatljivom ponašanju poput seksualnih aluzija, neprimjerenih dodira i uspostavljanju neželjenih komunikacija, zbog čega se djeca osjećaju uznemireno i uplašeno. Neka djeca žrtve dulje vrijeme nisu spremna na povratak u školu. U nekim slučajevima, na zahtjev škole, MZOM odobrava dolazak tima za krizne intervencije, koji pruža podršku učenicima i djelatnicima. Zabrinjava da su takva ponašanja u nekim školama prisutna dulje vrijeme te se tijekom provedenih nadzora utvrđuje kako škole ne pokreću preispitivanje radnopravne i etičke odgovornosti.

“ ... stječe se dojam da su neprihvatljiva ponašanja učitelja prema učenicima i djelatnicima škole dulje prisutna i da se sad prvi put preispituju zahvaljujući psihologinji koja je iskazala profesionalnu hrabrost...
Iz nalaza Agencije za odgoj i obrazovanje

Znatan napredak u zaštiti djece učinjen je izmjenama ZOOSŠ-a u 2023., kojima je omogućena suspenzija djelatnika odmah po podnošenju kaznene prijave. Međutim, po postojećim odredbama *Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju*, ne postoji mogućnost udaljenja od obavljanja poslova ni otkaza ugovora o radu ako protiv radnika za koga se sumnja da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta nije pokrenut kazneni postupak⁸⁸. Susrećemo se sa slučajevima u kojima se protiv radnika, za koga se sumnja da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta, provode istražne radnje, i on nastavlja s radom kao da se ništa nije dogodilo, pri čemu ustanova ne može udaljiti radnika jer kazneni postupak još nije započeo. Nerijetko nam se zbog toga obraćaju ustanove tražeći savjet i uputu kako da postupe i zaštite djecu u konkretnom slučaju. Smatramo da u odgojno-obrazovnoj ustanovi ne bi smjela raditi osoba za koju se sumnja da je počinila kazneno ili prekršajno djelo na štetu djeteta koje joj je povjereno na neki oblik skrbi i koja je stoga u posebnom odnosu povjerenja s djetetom.

Ujedno ističemo kako se sankcioniranje počinitelja seksualnog nasilja nad djecom, što uključuje i seksualno uznemiravanje, ne smije vezati uz kaznenu odgovornost i ishod kaznenog postupka. Škola može provesti disciplinski postupak protiv svakog počinitelja seksualnog uznemiravanja i nasilja i to odmah po zaprimanju prijave, nevezano uz kazneni postupak. Odgojno-obrazovne ustanove trebaju imati nultu toleranciju na neprimjereni ponašanje odraslih prema djeci i koristiti mehanizme iz radnopravnog odnosa kako bi ih uklonili iz odgojno-obrazovnog sustava. Licenciranjem učitelja osiguralo bi se da odgojno-obrazovni rad provode isključivo osobe visokih moralnih i stručnih kvaliteta. Držimo da sankcioniranje za prekršaj seksualnog uznemiravanja treba biti zapreka za rad u školi, što, unatoč našim prijedlozima o potrebi dopuna zapreka za rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi, nije slučaj.

Pozitivnim ocjenjujemo izmjenu *Kaznenog zakona*, kojom se revidira kazneno djelo spolnog uznemiravanja, na način da se za postojanje kaznene odgovornosti više ne traži ponovljeno spolno uznemiravanje, nego je za postojanje kaznene odgovornosti dovoljna jedna radnja (grubog) spolnog uznemiravanja imajući u vidu raniju praksu tijela kaznenog progona u odnosu na odbacivanje kaznenih prijava u nekim slučajevima u povodu prijava spolnog uznemiravanja.

88 O našoj preporuci o općoj primjeni odredaba ZOR-a više u poglavljima *Obrazovna prava* i *Preporuke*.

Provjera kriminalne prošlosti osoba koje rade s djecom nužna je za stvaranje sigurnog okruženja i za djecu u odgojno-obrazovnim institucijama, ali i u svim drugim sustavima u kojima osobe u okviru profesionalnih, volonterskih i drugih aktivnosti dolaze u kontakt s djecom. Provjera se vrši putem uvjerenja da se protiv osobe trenutno ne vodi kazneni postupak i posebnim uvjerenjem iz kaznene evidencije MPUDT-a, sukladno obvezi propisanoj *Zakonu o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji*.

Po podacima MPUDT-a, u kaznenoj evidenciji ukupno je evidentiran 1331 počinitelj spolnih delikata na štetu djece, od toga ih je 167 upisano u 2025. Tijekom godine izrečeno je šest sigurnosnih mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti i dužnosti te pet sigurnosnih mjera zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora zbog počinjenja kaznih djela na štetu djece, za razliku od prošle godine kada nije izrečena nijedna takva mjera. Na temelju posebnih propisa vezanih uz rad s djecom u 2025. zatraženo je ukupno 9167 uvjerenja iz kaznene evidencije.

Direktiva o zaštiti djece od seksualnog nasilja i seksualnog iskorištavanja propisuje provjeru prethodne osuđivanosti kao mjeru zaštite djece navodeći da poslodavci prilikom zapošljavanja na radna mjesta imaju pravo biti obaviješteni o postojećim osudama za seksualna kaznena djela protiv djece ili o postojećim zabranama obavljanja određenih djelatnosti. *Zakonom o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji* ova je provjera obveza poslodavca. Pravne praznine i dalje omogućuju da unatoč načelnoj zabrani, osuđeni počinitelji seksualnih delikata i dalje dolaze u kontakt s djecom. Naime, nisu normirane zapreke u djelatnostima poput čuvanja djece, igraonica, sportskih glazbenih i plesnih radionica za djecu, dječjih kampova i sl., stoga ne postoji obveza provjere prethodne osuđivanosti. To znači da u kontakt s djecom mogu doći i potencijalno opasne osobe s kriminalnom prošlošću. Smatramo važnim donošenje posebnog propisa, kojim bi se obvezna provjera prethodne osuđivanosti regulirala u svim područjima rada i organiziranih aktivnosti s djecom, s ciljem stvaranja sigurnog okruženja za djecu u svim sustavima u kojima osobe u okviru svojih profesionalnih, volonterskih i drugih aktivnosti dolaze u kontakt s djecom. Također je nužno osigurati dugotrajnije čuvanje podataka o prethodnoj osuđivanosti i pravnu osnovu da poslodavci i organizatori aktivnosti s djecom te tijela koja provode mjere zaštite djece imaju mogućnost prevenirati seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece tako da budu i nakon nastupa rehabilitacije upoznata postoji li osuda za kazneno djelo, koja osobu čini potencijalno ugrožavajućom za djecu.

Po podacima MPUDT-a, u 2025. izdano je ukupno 9167 uvjerenja iz kaznene evidencije, od čega najviše u svrhu zasnivanja radnog odnosa u školskoj ustanovi (4037). U ostalim slučajevima uvjerenja se izdaju u svrhu imenovanja članova školskih odbora (1787), obavljanja rada u dječjem vrtiću (1126), utvrđivanja podobnosti za posvojenje (504), izdavanja odobrenja za obavljanje poslova udomiteljstva (450), izdavanja dozvole (licence) obrtniku za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja (398), pružanja usluga volontiranja (300), obavljanja djelatnosti dadilje (236), za potrebe zasnivanja radnog odnosa ili povjeravanja poslova, čije obavljanje podrazumijeva redovite kontakte s djecom (166), postupka zaštite prava i interesa djece (90), postupka povjeravanja određenih poslova i zadataka u radu s djecom (60), primanja u radni odnos kao radnika u djelatnosti socijalne skrbi (10) i imenovanja ravnatelja centra za socijalnu skrb (2).

I dalje uočavamo kako se za spolne delikte na štetu djece nerijetko kao sankcija izriče rad za opće dobro i uvjetna osuda. Izmjenama *Kaznenog zakona* u 2024. onemogućava se zamjena izrečene kazne zatvora radom za opće dobro, odnosno ograničava mogućnost izricanja uvjetne osude kažnjavanja za teška kaznena djela protiv spolne slobode. Iako se time pooštrava kaznenopravna politika kažnjavanja, izmjenama nismo u cijelosti zadovoljni jer ta mogućnost nije proširena na sve seksualne delikte na štetu djeteta. Blage osude obeshrabruju dijete u prijavljivanju i šalju se pogrešne poruke i djetetu koje je pretrpjelo zlostavljanje, ali i drugoj djeci, da ih odrasli ne mogu ili ne žele zaštititi. Ujedno počinitelje osnažuju za činjenje novih delikata.

Smisao zatvorske kazne jest da se počinitelja kaznenog djela izolira iz društva, da ga se na određeno vrijeme onemogućiti u činjenju kaznenog djela. To je i poruka da se njegovo ponašanje neće tolerirati te da će u slučaju ponavljanja djela biti još strože kažnjen. To je ujedno i poruka drugim potencijalnim seksualnim zlostavljačima djeteta što će im se dogoditi ako mu naude. Izricanjem rada za opće dobro kao sankcije za spolni delikt na štetu djeteta, na što i dalje ukazuje sudska praksa, ne postiže se svrha kažnjavanja jer se ne izražava društvena osuda zbog počinjenja

kaznenog djela, ne jača se svijest o pogibeljnosti činjenja tih kaznenih djela niti o pravednosti kažnjavanja.

Po podacima Uprave za zatvorski sustav i probaciju MPUĐT-a, tijekom 2025. rad za opće dobro izvršavalo je 35 počinitelja seksualnog nasilja nad djetetom, od toga jedan sa zaštitnim nadzorom i jedan sa zaštitnim nadzorom i sigurnosnim mjerama. Rad za opće dobro na temelju sudske odluke izvršavali su počinitelji bludnih radnji nad djetetom (2), spolne zlouporabe djeteta mlađeg od 15 godina (7), kao i osobe koje su djecu iskorištavale za pornografiju (13), upoznavale ih s pornografijom (5), mamile ih za zadovoljenje spolnih potreba (3), spolno uznemiravale (1), silovale (1), zatim radi povrede djetetovih prava (1), zadovoljenje pohote pred djetetom mlađim od 15 godina (1). U jednom slučaju, kao i u prošlogodišnjem razdoblju, na rad za opće dobro osuđen je čak i počinitelj teškoga kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta.

Izricanje blagih kazni ima za posljedicu i kratko čuvanje podataka o osuđivanosti u kaznenoj evidenciji i brzi nastup rehabilitacije.

Tijekom 2025. kaznu zatvora izdržavalo je 200 počinitelja seksualnih delikata na štetu djece. Njih 10 nalazilo se na izdržavanju zatvorske kazne do jedne godine, sedam izdržava kaznu od jedne godine, 50 se nalazi na izdržavanju kazne od godine dana do tri godine, a 48 izdržava kaznu do pet godina. Kaznu zatvora do 10 godina izdržava 50 zatvorenika, zatvorsku kaznu do 15 godina izvršava 21 zatvorenik, a osam zatvorenika izdržava kaznu do 20 godina. Šest zatvorenika nalazi se na izdržavanju kazne dugotrajnog zatvora. Među njima je i 35 recidivista.

Nastupom rehabilitacije osoba se smatra neosuđivanom. Provjera kriminalne prošlosti više nije moguća. Počinitelji seksualnih delikata nakon toga mogu raditi u dječjem vrtiću, školi, dječjem domu, mogu postati udomitelji ili posvojiti dijete. I dalje smo stava da bi podatke o osuđenim počiniteljima seksualnog nasilja nad djetetom trebalo trajno čuvati u posebnom registru kako bi im se onemogućio kontakt s djecom.

U tretman počinitelja seksualnih delikata bio je uključen 41 zatvorenik, od njih 200, koji su tijekom 2025. bili na izdržavanju kazne zatvora zbog seksualnih delikata na štetu djece. Njih 44 ima izrečene sigurnosne mjere. Mjera obvezatnog liječenja od ovisnosti izrečena je prema 10 zatvorenika, obveznog psihijatrijskog liječenja prema 12, a obvezan psihosocijalni tretman izrečen je prema sedam zatvorenika. Zabrana pristupa internetu u određenom periodu izrečena je sedmorici zatvorenika, a drugih 10 ima zabranu približavanja, uznemiravanja ili uhođenja. Pod zaštitnim nadzorom po punom izvršenju kazne zatvora, u trajanju od pet godina, bit će tri zatvorenika.

Ponovno ističemo kako su počinitelji seksualnog nasilja rijetko uključeni u tretman stručnjaka, a nakon izdržane zatvorske kazne nisu pod nadzorom nadležnih tijela. Zaštita djece od prethodno osuđenih počinitelja propisana je *Direktivom o zaštiti djece od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja i dječje pornografije*, po kojoj bi počinitelje kaznenih djela trebalo procjenjivati s obzirom na opasnost koju predstavljaju i s obzirom na mogući rizik ponavljanja kaznenog djela. Nažalost, podaci ukazuju na to da se to ne događa u praksi.

Ponovno ukazujemo na *Preporuku Komisije o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta*, po kojoj bi države članice trebale osigurati da se sprječavanje recidivizma potiče razvojem odgovarajućih programa prevencije i rehabilitacije za osobe osuđene za kazneno djelo koje predstavlja nasilje nad djecom.

Po podacima probacijske službe, rad za opće dobro većinom se izriče kao samostalna sankcija, bez da je uz nju izrečen zaštitni nadzor ili neka od sigurnosnih mjera. Tako je u 2025. u 33 predmeta, od njih 35 izrečena sankcija rada za opće dobro kao zamjena za kaznu zatvora, bez da je uz nju izrečen zaštitni nadzor ili neka od sigurnosnih mjera. Time osuđeniku nije omogućen i određen dodatni stručni tretman te se ne doprinosi smanjenju kriminalnog povrata. Počinitelji seksualnog nasilja zahtijevaju specifične tretmane sukladno njihovim osobitostima i vrsti delikta koji su počinili. I nadalje sudovi i državna odvjetništva rijetko koriste mogućnost traženja izvješća probacijske službe o izboru i vrsti kaznenopravne sankcije, odnosno procjeni kriminogenih rizika i vrste tretmana.

Duljina trajanja sudskog postupka ima negativan učinak na djetetov oporavak i dugotrajni sudski postupci su, uz blage kazne za počinitelja, ozbiljan problem. Pratimo slučajeve u kojima se presude na sudu prvog stupnja donose nakon nekoliko godina, nakon čega postupak uslijed žalbi i odluka višeg suda nije dovršen, pa se nerijetko vraća

na ponovno suđenje. Seksualno nasilje ostavlja razne posljedice na dijete, a čekanje na ishod suđenja ponovno otvara traume nastale nakon proživljenog nasilja i retraumatizirajuće je za dijete. Po prijavi za spolno uznemiravanje jedne učenice u školi, premda je nastavnik suspendiran, prvostupanjska osuđujuća presuda donesena je nakon gotovo četiri i pol godine.

“ ... danas naše dijete ide u treći razred srednje škole, šest godina živi u neizvjesnosti i strahu te zbog svega ima velike posljedice za zdravlje i život. Nikad više nije imalo onaj bezbrižni osmijeh na licu niti je ikad više prespavalo noć u komadu bez buđenja niti je prošao dan bez straha od profesora. Umjesto zaštite i podrške kažnjeno je i stigmatizirano jer je imalo hrabrosti reći istinu i prijaviti zločin. Izgleda da je to u našem društvu nepoželjno. Trebalo je to čuvati u sebi i samo se s tim nositi – to je jedina poruka koju je u ovih šest godina dijete primilo...

Iz prijave pravobraniteljici za djecu

Na zaštitu djece od seksualnog nasilja obvezuje *Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja*, poznatija kao *Lanzarote konvencija*. U povodu 15. godišnjice njezina stupanja na snagu, države članice istaknule su odlučujuću predanost sprječavanju i borbi protiv seksualnog zlostavljanja djece naglašavajući da je bezuvjetna zaštita najviša moralna i zakonska dužnost. Odbor stranaka *Konvencije* pozvao je na posebno obraćanje pozornosti na nove izazove, povezane s korištenjem umjetne inteligencije i drugih novih tehnologija putem sveobuhvatnog pristupa s više dionika te na osiguravanje da *Konvencija* ostvari cilj – podršku i zaštitu djece u kontekstu ubrzane digitalne transformacije.

Razvoj digitalne tehnologije ima ogroman utjecaj na izlaganje djece pornografskom sadržaju, kojem djeca mogu pristupiti vrlo lako mobilnom tehnologijom kojom se služe, često nenamjerno. Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece na internetu spada u teška kaznena djela i može uzrokovati nepopravljive traume i posljedice.

Po podacima Europske komisije, najmanje jedno od petero djece žrtva je seksualnog nasilja tijekom djetinjstva. U 2024. pružatelji mrežnih usluga poslali su više od 20 milijuna prijava o sumnji na seksualno iskorištavanje djece, u odnosu na milijun u 2010. Broj prijava o mamljenju djece za zadovoljenje vlastitih potreba povećao se za 12 u posljednje tri godine, a zlostavljanje, koje iz toga proizlazi, postaje sve ekstremnije. Nakon što je u prosincu Vijeće EU dogovorilo stajalište kojim se kriminaliziraju svi oblici seksualnog zlostavljanja i iskorištavanje djece, uključujući i one koje omogućavaju ili olakšavaju novi internetski alati te se uvode strože kazne i konkretniji zahtjevi u vezi s prevencijom i pružanjem pomoći žrtvama, Europski parlament je u lipnju 2025. usvojio stajalište o nacrtu direktive.

Europska komisija je u svibnju 2022. predložila dugoročni zakonodavni okvir i predstavila *Prijedlog Uredbe o utvrđivanju pravila za sprečavanje i suzbijanje seksualnog zlostavljanja djece*. Međutim EU pregovori o tom *Prijedlogu* još nisu zaključeni. Kako bi se izbjegla zakonodavna praznina u otkrivanju i prijavljivanju seksualnog zlostavljanja djece na internetu, Komisija je u prosincu 2025. predložila daljnje produljenje privremenog režima do 3. travnja 2026., na način da je predložila produljenje *Privremene Uredbe* kojom se utvrđuje odstupanje od određenih odredaba *Direktive o e-privatnosti* u svrhu borbe protiv seksualnog zlostavljanja djece na internetu. Time će se pružateljima komunikacijskih usluga omogućiti da nastave s dobrovoljnim otkrivanjem i prijavljivanjem seksualnog zlostavljanja djece u okviru svojih usluga i uklanjanjem materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece. Ovime se premošćuje razdoblje do odobrenja dugoročnog zakonodavstva za suzbijanje seksualnog zlostavljanja djece na internetu. Pozdravljamo nove koncepte usmjerene za zaštitu djece iako su dogovori o zakonodavstvu još u tijelu.

Odbor stranaka *Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* je u srpnju 2025. objavio novo Izvješće o mehanizmima prikupljanja podataka o seksualnom zlostavljanju i iskorištavanju djece, koje pokazuje kako vrlo malo zemalja koristi prikupljene podatke za analizu fenomena seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece i za informiranje razvoja politika i mjera, nudi preporuke i posebno zahtijeva od svih zemalja da uključe različite agencije koje se bave seksualnim iskorištavanjem i zlostavljanjem djece te da surađuju s civilnim društvom u prikupljanju podataka. (*Implementation report Data collection mechanisms on child sexual exploitation and sexual abuse, adopted by the Lanzarote Committee on 3 July 2025*). I dalje uočavam kako preventivni programi i edukacija o opasnosti seksualnog nasilja nisu dio redovitog i obveznog obrazovanja djece te nisu jednako dostupni svoj djeci pod jednakim uvjetima. Provedba programa prevencije, koja ima važnu ulogu u osiguranju sustavne zaštite djece od seksualnog nasilja, trenutno ovisi o inicijativi pojedinih djelatnika

odgojno-obrazovnog sustava, a često se provodi tek nakon što se škola suoči s prijavom i problemom.

“ Škola će u Školsku preventivnu strategiju ugraditi program SNEP junior, prevencija seksualnog i emocionalnog zlostavljanja, te još neki od znanstveno utemeljenih programa.

Iz nalaza AZOO-a

Smatramo kako je potrebna sustavna specijalizirana edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika o tome što je seksualno zlostavljanje, iskorištavanje i uznemiravanje te kako postupati i pružiti pomoć djeci.

“ Pedagoginja je na Učiteljskom vijeću održala temu Školski preventivni program. Dala je ispis prezentacije. Posve je razvidno da izostaje razumijevanje teme. Ovakvom prezentacijom se područje prevencije banalizira, a šalju se fragmentirane, nejasne poruke koje mogu polučiti i negativan učinak.

Iz nalaza AZOO-a

Ovakve su informacije zabrinjavajuće jer su odgojno-obrazovne ustanove dužne djeci pružiti skrb i zaštitu u slučajevima svih oblika seksualnog nasilja, stoga je i učenike i djelatnike potrebno senzibilizirati o seksualnom nasilju.

Važnost prevencije prepoznaje Europska komisija, koja je u kolovozu 2025. donijela *Odluku o pokretanju Mreže za sprječavanje seksualnog zlostavljanja djece*. Svrha Mreže je pružiti stručnost i savjete Komisiji slijedeći multidisciplinarni, integrirani i sveobuhvatni pristup okupljanjem stručnjaka kreatora politika i praktičara u tom području. Posebna će se pozornost staviti na prevenciju.

“ Borba protiv seksualnog zlostavljanja djece mora se voditi na brojnim područjima, uključujući i u društvu u cjelini. Stvarni napredak može se postići samo ako se pojača rad na sprječavanju, prijavljivanju, upućivanju, istrazi, zaštiti i identifikaciji, obradi i praćenju svakoga pojedinog slučaja. Socijalne službe, zdravstveni djelatnici, akademska i znanstvena zajednica, pravosuđe, tijela za izvršavanje zakonodavstva, djeca, obitelji, nevladine organizacije, mediji i šire društvo imaju ulogu u istinski multidisciplinarnom pristupu koji uključuje više dionika.

Strategija EU-a za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece

Zaključno, unatoč unaprjeđenju normativnog okvira i pooštrenju sankcija, sustav zaštite djece od seksualnog nasilja i dalje nije dovoljno dobro uspostavljen. Potrebno je mijenjati sudsku praksu, seksualno zlostavljanom djetetu pružiti kvalitetan sustav emocionalne podrške i pravne pomoći, staviti fokus na stvaranje uvjeta za život bez seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja, uz prevenciju, unaprjeđenje skrbi i osiguranje podrške žrtvama seksualnih delikata, kao i postizanje odvraćajućeg djelovanja kod počinitelja seksualnih delikata.

Ključnu ulogu u prevenciji ima obrazovni sustav na svim razinama počevši od najranije dobi. Preventivni programi i edukacija djece o opasnostima seksualnog nasilja, kao i o mogućim opasnostima i rizicima koji proizlaze iz digitalne tehnologije, nažalost, još uvijek nisu dostupni svoj djeci i pod jednakim uvjetima.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE

- Zakonski regulirati rad udruga, obrta i trgovačkih društava koji organiziraju aktivnosti s djecom (radionice, tečajevi, poduke, kampovi i sl.) kako bi se onemogućilo da osobe koje su počinile spolne delikte dolaze u kontakt s djecom.
- Osigurati trajno čuvanje i dostupnost podataka o počiniteljima spolnih delikata nad djecom.
- Osigurati dostupnost programa prevencije seksualnog nasilja za svu djecu pod jednakim uvjetima.
- Osigurati dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga i strukturiranih tretmana usmjerenih proradi traumatskog iskustva i pružanja sustavne psihosocijalne pomoći i podrške zlostavljanom djetetu.

2.7.2. Zaštitna prava djece u sukobu sa zakonom

Po podacima MUP-a, u 2025. je 1670 djece i maloljetnika počinilo 2719 kaznenih djela, što je povećanje od 7,6 % počinitelja, a smanjenje od 22,7 % kaznenih djela u odnosu na 2024. Od toga je 310 kazneno neodgovorne djece počinilo 455 kaznenih djela, a 1360 maloljetnika (kazneno odgovorne djece) počinilo 2274 kaznenih djela. Obje skupine su počinile najviše imovinskih kaznenih djela (1130), zatim slijede kaznena djela protiv osobne slobode (347), od čega se 330 odnosi na kazneno djelo prijetnje. Slijede kaznena djela protiv života i tijela (273) s najviše kaznenih djela tjelesne ozljede (168) i teške tjelesne ozljede (89), a djeca i maloljetnici su počinili i dva ubojstva. Slijede kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanje djeteta (250), s najviše kaznenih djela iskorištavanje djece za pornografiju (123), upoznavanje djece s pornografijom (66) i kaznenih djela spolne zlouporabe djeteta mlađeg od 15 godina (52). Slijede kaznena djela protiv braka, obitelji i djece (172), a od toga najviše kaznenih djela nasilja u obitelji (65). Slijede kaznena djela protiv javnog reda (162) u kojima se bilježi značajan porast nasilničkog ponašanja. Zatim slijede kaznena djela protiv zdravlja ljudi (146) s najviše kaznenih djela proizvodnje i prometa drogama (97).

Podaci MUP-a upućuju na to da i dalje dominiraju imovinska kaznena djela te kaznena djela protiv osobne slobode. Učestala su i nasilna ponašanja djece i maloljetnika⁸⁹ na svim mjestima i prema različitim žrtvama te kaznena djela iz područja spolnosti. Iako u padu, visoko su rangirana i kaznena djela povezana sa zlouporabom droge. Podaci govore o povećanju broja počinitelja, a smanjenju kaznenih djela djece i maloljetnika, što upućuje na povećani kriminalni povrat, čiji uzroci nisu dovoljno analizirani ni sustavno istraženi. Nužno je preispitati i učinkovitost izvršenja maloljetničkih sankcija te ih unaprijediti. Povećanje broja kazneno neodgovorne djece počinitelja upućuje na nedostatne zaštitne i preventivne mjere sustava, koji se bave primarno prevencijom (odgoj i obrazovanje, socijalna skrb), te na nedostatak ranih intervencija.

Tijekom 2025. prava djece i maloljetnika u sukobu sa zakonom pratili smo putem obraćanja djece, njihovih roditelja i drugih članova obitelji, djelatnika ustanova u kojima se izvršavaju odgojne mjere, djelatnika HZSR-a i odvjetnika. Postupali smo i na svoju inicijativu u povodu medijskih objava o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i prekršaja, najčešće s obilježjima nasilja. Organizirali smo sastanke i sudjelovali na sastancima drugih tijela te ostvarili više inicijativa u ostvarivanju prava maloljetnika u sukobu sa zakonom. Obišli smo i istražni zatvor za maloljetnike te pojedine odgojne ustanove.

Prijave se odnose na ponašanje policije tijekom intervencije prema maloljetniku, traženje da utječemo na ukidanje mjere istražnog zatvora i na odluke Suda za mladež o odgojnim mjerama, na nedostatnu zdravstvenu zaštitu i liječenje ovisnosti u ustanovama u kojima se izvršavaju odgojne mjere. Više prijava odnosi se na izostanak informiranja roditelja o psihijatrijskom liječenju djeteta u ustanovi psihofarmacima koje je propisao psihijatar. Primili smo i prijavu roditelja zbog smještaja neubrojivog maloljetnika u psihijatrijsku bolnicu i nezadovoljstva liječenjem te zbog nemogućnosti ostvarivanja posjeta. Maloljetnici su nam se obraćali sa zamolbom da utječemo na odluku o uvjetnom otpustu ili obustavi odgojne mjere. U takvim slučajevima upućivali smo ih u ovlasti Ureda i neovisnost pravosuđa u djelovanju. Više prijava maloljetnika, roditelja i djelatnika ustanova u kojima maloljetnici izvršavaju odgojne mjere odnosile su se na vršnjačko nasilje i nasilje djelatnika. O tome govorimo i u drugim poglavljima izvješća koja se odnose na nasilje⁹⁰ i na probleme u ponašanju djece.⁹¹ U takvim slučajevima tražili smo djelovanje i očitovanje nadležnih tijela.

Djecom i maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i prekršaja smo se bavili i praćenjem zaštite prava **djece u prometu**. Podaci MUP-a govore o brojnim prometnim prekršajima i kaznenim djelima protiv sigurnosti prometa, koja su počinila djeca i maloljetnici. U 2025. evidentirano je 640 slučajeva u kojima su maloljetnici upravljali motornim vozilima prije stjecanja prava na upravljanje, a prouzročili su 138 prometnih nesreća i to jednu s poginulom osobom, 61 s ozlijeđenim osobama i 76 s materijalnom štetom. Maloljetnici su upravljali motornim vozilima i pod utjecajem alkohola. Poseban je problem upravljanje električnim romobilima, a zabrinjava da roditelji često dopuštaju djeci i

89 Izraz maloljetnik u našem kaznenom zakonodavstvu odnosi se na kazneno i prekršajno odgovornu djecu počinitelje u dobi od 14 do 18 godina.

90 O tome više govorimo u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

91 O tome više govorimo u poglavlju *Djeca s problemima u ponašanju*.

maloljetnicima upravljati motornim vozilima, osobnim prijevoznim sredstvima i biciklima nepropisno s obzirom na dob i nekorištenje zaštitne opreme, ne sagledavajući njihovu sigurnost i sigurnost drugih sudionika u prometu te moguće posljedice. U takvim slučajima pratili smo postupanje nadležnih područnih ureda HZSR-a.⁹²

Prijave na postupanje **policijskih službenika** najčešće su se odnosile na neprimjerenu i neuljudnu komunikaciju s osumnjičenim maloljetnicima, na navodne pogrešne i nepotpune okolnosti utvrđivanja događaja te na neobavješćivanje roditelja o privođenju u policijsku postaju i ispitivanje bez prisutnosti roditelja. Pojedine prijave su ocijenjene neutemeljenima, a u pojedinima, najčešće zbog ispitivanja bez prisutnosti roditelja, policijske uprave su naložile dodatnu edukaciju djelatnika koji su već bili posebno educirani za rad s djecom. Pojedine pritužbe upućuju i na paušalnu procjenu djelatnika policije o sudjelovanju i odgovornosti u nasilnim događajima bez detaljnijeg istraživanja, u kojima su i žrtve okvalificirane kao počinitelji. Jedna prijava upućuje na neprimjereno ponašanje policajca izvan službe prema maloljetniku koji je izazvao prometnu nezgodu. Kada je riječ o ovim pritužbama, ističemo da je nužno policijske službenike kontinuirano i pojačano educirati o pravima djece i važnosti obzirnog postupanja u svim situacijama u kojima su prisutna djeca i maloljetnici.⁹³

Po podacima Uprave za zatvorski sustav i probaciju MPUDT-a, tijekom 2025. u istražni zatvor upućeno je 119 maloljetnika/ca, što je povećanje od 52,5 % u odnosu na prošlu godinu. Ukupno ih je u istražnom zatvoru boravilo 130, što je povećanje od 54,8 % u odnosu na prošlu godinu. Najdulje trajanje istražnog zatvora bilo je jednu godinu i mjesec i pol dana. Na izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod upućeno je 66 maloljetnika/ca, što je povećanje od 50 % u odnosu na prošlu godinu. Ukupan broj maloljetnika/ca, koji su izvršavali navedenu odgojnu mjeru, bio je 124, što je dvostruko više u odnosu na prošlu godinu. U 2025. je 11 maloljetnih počinitelja kaznenih djela upućeno na izvršenje kazne maloljetničkog zatvora, a ukupan broj maloljetnika, koji su izvršavali kaznu maloljetničkog zatvora, bio je 22. Na stacionarno liječenje u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu tijekom 2025. upućeno je 10 maloljetnika. Troje maloljetnika je proglašeno nebrojivima i određen im je prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu.

Zbog nepostojanja zatvorenih zavodskih ustanova, čiji osnutak već godinama propisuje ZSM, maloljetnici i dalje mjeru **istražnog zatvora** izvršavaju u posebnim zatvorskim jedinicama koje se nalaze u zatvorima. Riječ je o jednoj sobi u zatvoru, koja se ne razlikuje od drugih. Izostaju međunarodni i nacionalni standardi provođenja ove mjere lišenja slobode, koji su propisani i *Zakonom o sudovima za mladež* (ZSM). Maloljetnici **nisu obuhvaćeni dijagnostičkim postupkom, nije im omogućen rad ni poduka, a onima koji pohađaju redovnu školu nije osiguran nastavak obrazovanja koji prekidaju tijekom lišenja slobode.** Zbog raspršenosti zatvora po cijeloj Hrvatskoj i nedostatka dječjih i adolescentnih psihijatara u manjim sredinama, u postojećim uvjetima je **nedostatna i specijalizirana psihijatrijska skrb i liječenje maloljetnika.** Nedostatna je i **stručna podrška službenika tretmana,** koji zbog prenapučenosti zatvora i preopterećenosti rada s odraslim zatvorenicima, potrebama maloljetnika ne pristupaju sustavno i planski, nego prigodno i stihijski.

Od djelatnika zatvorskog sustava saznajemo da su i sami svjesni izostanka nužnih standarda, no u postojećim uvjetima prenapučenosti, velikog obima posla, manjka kadra i fokusiranosti na brojnije odrasle zatvorenike, standarde za maloljetnike nisu u mogućnosti u cijelosti osigurati. Rad s maloljetnicima u postojećim uvjetima predstavlja veliko opterećenje i izazov za sustav i za djelatnike. Pojedine standarde formaliziraju tek nakon upućivanja upozorenja pravosudnih tijela. Primjer je *Odluka Ustavnog suda*⁹⁴ u povodu boravka maloljetnice u istražnom zatvoru zajedno s odraslim zatvorenicima, što je protivno domaćem i međunarodnom pravu. Zajednički boravak se treba primjenjivati samo iznimno, a ne kao pravilo, što je zbog nedostatka prostora praksa u našim zatvorima. Maloljetnici često čine kaznena djela i zajedno te je u jednom trenutku potrebno istovremeno smjestiti više maloljetnika u različite sobe. To je veliko opterećenje za prenapučeni zatvorski sustav, koji je tada prisiljen maloljetnike smjestiti s odraslim zatvorenicima. Zajednički boravak koji tada odobrava sudac istrage opravdava se najboljim interesom maloljetnika, zbog sprječavanja izolacije. Ustavni sud je uočio izostanak procjene kvalificirane osobe je li boravak maloljetnice s pojedinim punoljetnim zatvorenicima u skladu s njezinim najboljim interesom i da je takvo postupanje protivno mjerodavnim propisima. Zaključuje da državna tijela nisu ispunila svoju pozitivnu

92 O tome više govorimo u poglavlju *Prometna sigurnost djece*.

93 O tome više govorimo u poglavlju *Pravosudno-zaštitna prava*.

94 *Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske* broj: U-III-3464/2023. od 19. rujna 2023. (NN, 114/2023).

obvezu poduzimanja svih potrebnih mjera za zaštitu psihičkog integriteta maloljetnice. Uvažavajući *Odluku* suda, Zatvorski je sustav izradio *Obrasce za procjenu* i dao upute kaznenim tijelima o obveznoj stručnoj procjeni i pribavljanju suglasnost nadležnog suda za svaku pojedinu odraslu osobu s kojom maloljetnik treba biti smješten.⁹⁵ Za maloljetnika se traži mišljenje liječnika. UZSP je primjenom obrazaca administrativno unaprijedio procjenu, no i dalje će maloljetnici boraviti s odraslim osobama u skućenom prostoru zatvorskih soba, a ovakvo postupanje je više usmjereno rasterećenju prekapacitiranog sustava nego interesima maloljetnika.

Obračanja djelatnika domova socijalne skrbi (sadašnji CPUZ) upućuju na to da suci za mladež često upućuju maloljetnika na **privremeni smještaj u ustanovu socijalne skrbi** tijekom kaznenog postupka.⁹⁶ Riječ je o mjeri kojom sudac za mladež zamjenjuje primjenu istražnog zatvora za maloljetnike, koji je krajnja mjera. Pojedini sudovi za mladež u ustanovu socijalne skrbi upućuju maloljetnike multirecidiviste, sklone nasilju, kojima je ova mjera potpuno neprimjerena jer su skloni bijegu, nepoštovanju pravila ustanove i nastavku činjenja kaznenih djela te su potpuno nedostupni za odgojno djelovanje. Takvi maloljetnici značajno remete rad ustanove i dinamiku odgojne skupine, a nerijetko su i izrazito nasilnog ponašanja prema drugoj djeci i djelatnicima. Pojedini sudovi su takvim maloljetnicima izricali i mjeru opreza kojom nalažu zabranu kontakta s djetetom žrtvom njihova nasilja u istoj ustanovi, što u uvjetima domskog smještaja nije moguće osigurati, pa su djelatnici dijete žrtvu morali premjestiti u drugi dom.

Mjera privremenog smještaja primjerena je pojedinim maloljetnicima, no nije primjerena onima čije potrebe zahtijevaju intenzivniji tretman u zatvorenim uvjetima. Upućivanjem maloljetnog počinitelja kaznenih djela sklonog nasilju i nepoštovanju pravila u dom socijalne skrbi krše se i prava i interesi druge djece na smještaju. U više navrata upozorili smo da je u ovakvim slučajevima nužno da sudovi ostvare učinkovitiju međuresornu suradnju s djelatnicima socijalne skrbi u interesu maloljetnika i da s više pozornosti i uz detaljniju individualnu procjenu osobina maloljetnika odluče je li u njegovu interesu upućivanje u ustanovu socijalne skrbi ili istražni zatvor.

Kršenje prava maloljetnika u istražnom zatvoru upućuje na **nužnost osnutka zatvorenih zavodskih ustanova**. Ranija obrazloženja da osnutak zasebne ustanove nije opravdan zbog malog broja maloljetnika, kojima se izriče mjera istražnog zatvora, i zbog kratkotrajnosti mjere, više nisu relevantna. Naime broj iz godine u godinu raste, a po podacima UZSP-a, u 2025. evidentirano je 130 maloljetnika koji su boravili u istražnom zatvoru, što je dvostruko povećanje u odnosu na godinu ranije. Duljina trajanja mjere ponekad je i više od godinu dana.

Praksa upućuje i na to da se pojedini standardi i obveze, na koje upućuju *Direktiva (EU)2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima* i nacionalno zakonodavstvo ne izvršavaju na način kako je propisano. Riječ je o pružanju psihosocijalne pomoći, stalnoj zdravstvenoj skrbi, omogućavanju rada i poduke te pristupu programima koji potiču njihov razvoj i reintegraciju u društvo. Također praksa pokazuje da se rijetko poduzimaju mjere za nastavak obrazovanja u sadašnjim uvjetima.

Kriterij blizine obitelji koji se navodi značajnim u sadašnjem provođenju mjere istražnog zatvora ionako nije zadovoljen kod izvršavanja sankcija u sustavu pravosuđa jer postoje samo dva odgojna zavoda i dva maloljetnička zatvora u sustavu pravosuđa, odvojena po spolu, u koje se najčešće upućuju maloljetni istražni zatvorenici nakon pravomoćnosti. Napominjemo da zatvorski sustav već nekoliko godina pruža mogućnost videoposjeta u svim kaznenim tijelima.

Dijagnostički postupak se u zatvorskom sustavu provodi samo za pravomoćno osuđene osobe u svrhu izrade individualnog plana i programa izvršenja kazne zatvora i odgojne mjere. No mišljenja smo da je za maloljetnike potrebno i stručno opravdano provesti minimalni dijagnostički postupak i u istražnom zatvoru u svrhu stručne procjene statusa i trenutačnih potreba i prava maloljetnika (zdravstvene potrebe, odgojno obrazovne potrebe, rad na specifičnim problemima u ponašanju, želja za radom, obiteljske prilike i kontakti s obitelji, suradnja sa sucem i HZSR-om i drugo). Procjena bi trebala definirati i ciljeve rada s maloljetnikom za vrijeme boravka u istražnom zatvoru, a služba tretmana bi ih trebala periodički evaluirati. Tako maloljetnik ne bi proveo i više mjeseci bez ikakvog cilja i plana djelovanja, ne bi prekidao školovanje i kontakt s obitelji, a nadzor suca i kontakt nadležnog HZSR-a bili bi definirani kao ciljevi programa. Mišljenja smo da život i razvoj maloljetnika ne mogu čekati dok traje kazneni postupak ili dok se ne dokaže počinjenje kaznenog djela. Obveza je osigurati im ostvarivanje svih njihovih prava

95 Sukladno članku 13. stavku 5. *Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora*.

96 Sukladno čl. 65. *Zakona o sudovima za mladež*.

i potreba u skladu s najboljim interesom i međunarodnim standardima jer načelo najboljeg interesa djeteta mora biti temelj svakog postupanja, koje ne treba uvjetovati dokazanom krivnjom i izricanjem sankcije. Svako dijete/maloljetnik, neovisno o njegovu pravnom statusu, ima pravo na cjelovitu i kontinuiranu stručnu pomoć i podršku sukladno njegovim potrebama i najboljem interesu.

Napominjemo i da *Konvencija o pravima djeteta* potiče države stranke da ostvaruju nadstandarde gdje god je to moguće, što je ZSM i učinio previdjevši osnutak zatvorenih zavodskih ustanova. Nadalje, rad u malim skupinama predstavlja *minimalni stručni standard* u metodici rada s djecom i maloljetnicima s problemima u ponašanju smještenima u instituciju.

Da sadašnji način provođenja istražnog zatvora krši prava maloljetnika, upozoravali smo u više navrata nadležna tijela i preporučivali ustroj zatvorenih zavodskih ustanova u kojima bi se očekivano osigurali svi predviđeni standardi i zajamčena prava. Organizirali smo i više međuresornih sastanaka, a u 2025. smo sazvali sastanak s predstavnicima pravosuđa, zatvorskog sustava i sustava socijalne skrbi, s ciljem razmjene mišljenja i stajališta u odnosu na trenutačne prilike i zakonske obveze. Sudionici su se složili da je potrebno unaprijediti područje zaštite prava maloljetnika, kojima je određen istražni zatvor, jer sadašnje rješenje krši njihova zajamčena prava. Većina sudionika se složila i da maloljetnicima nije mjesto u zatvorima za odrasle te da je potrebno osnovati zasebne ustanove.

Unatoč nekim stajalištima o osnutku zatvorenih zavodskih ustanova u sustavu socijalne skrbi, mišljenja smo da je najpraktičnije i najbrže njihovo osnivanje u zatvorskom sustavu, kao zasebnih odjela pri odgojnim zavodima. Naime odgojni zavodi imaju ili mogu imati potreban prostor, kadar, iskustvo rada s maloljetnicima te sigurnosne uvjete i službu osiguranja. U ove odjele upućivali bi se samo maloljetnici kojima je potrebna čvrsta struktura i zatvoreni uvjeti uza službu osiguranja. Ostale i dalje treba upućivati na privremeni smještaj u ustanove socijalne skrbi, uz pažljiviju procjenu suda u interesu maloljetnika.

Argumenti za održavanje dosadašnjeg stanja usmjereni su primarno praktičnosti i ekonomičnosti postupka, a ne prema pravima i interesima maloljetnika. Odluka o promjeni i unaprjeđivanju stanja trebala bi pokazati usmjerenost zaštiti prava i interesa najugroženijih skupina djece u društvu. Nastavit ćemo provoditi aktivnosti za unaprjeđivanje mjere istražnog zatvora i osnutak zatvorenih zavodskih ustanova te pratiti djelovanje različitih dionika. Pratićemo i poticati i **primjenu istražnog zatvora u domu** jer se ta mjera, po dostupnim saznanjima, počela primjenjivati i na maloljetnike te je potrebno preispitati njezinu učinkovitost i svrhovitost.

Liječenje maloljetnika lišenih slobode provodi se u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu gdje su u posebnoj sobi maloljetnici odvojeni od punoljetnih zatvorenika. Obaviješteni smo da je u tijeku adaptiranje zasebnog prostora za maloljetnike u kojem bi bili zadovoljeni uvjeti primjereni mladim osobama lišenim slobode obaju spolova.

Početak 2026. u Neuropsihijatrijskoj bolnici *dr. Ivan Barbot* u Popovači otvoren je Odjel za dječju i adolescentnu psihijatriju i dječju forenziku, na koji će biti upućivani maloljetnici koji su tijekom postupka **proglašeni neubrojivima** i kojima je određen prisilni smještaj i liječenje.⁹⁷ Odjel je otvoren na temelju *Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba* (2024.) kada je lista dopunjena i ovom bolničkom zdravstvenom ustanovom. Po dostupnim podacima, osim liječnika, u timu na odjelu su zaposleni psiholozi, logopedi, socijalni radnici, socijalni pedagozi i edukacijski rehabilitatori.

Zbog **vještačenja maloljetnika** tijekom kaznenog postupka, koje nerijetko obavljaju psihijatri koji nisu specijalizirani za djecu i mlade, što ne pridonosi boljim standardima zaštite mentalnog zdravlja maloljetnika ni cjelovitom ostvarivanju njihovih zdravstvenih i pravosudnih prava, Vrhovnom sudu RH uputili smo preporuku za unaprjeđivanjem sudske prakse i pozvali na suradnju u povodu učinkovitije zaštite maloljetnika u sukobu sa zakonom. Povratnu informaciju o tome nismo dobili.

Budući da većinu kaznenih djela Državno odvjetništvo za mladež rješava primjenom **načela svrhovitosti** bez postupka suda, napominjemo da je nužno unaprjeđivati ovakav pristup kriminalitetu maloljetnika gdje god je to moguće. Posebno potičemo provođenje mjere posredovanja izvansudskom nagodbom i donošenje provedbenog dokumenta, koji bi unio više strukture u dosadašnji način provođenja ove posebne obveze i spriječio urušavanje dosegnutih standarda.⁹⁸

97 Na temelju *Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*.

98 Na prednosti restitucije u odnosu na kažnjavanje u rješavanju neprihvatljivih oblika ponašanja i u drugim sustavima ukazali smo i

I dalje većina formalno specijaliziranih i posebno imenovanih **sudaca i državnih odvjetnika za mladež** radi i predmete općeg kriminaliteta, zbog čega djeca i maloljetnici nisu u fokusu, a pojedini nisu ni dodatno educirani za rad s djecom i maloljetnicima. Nažalost, unatoč osiguranim zakonskim pretpostavkama, ovi standardi u maloljetničkom sudovanju nisu dosegnuti, zbog čega se pojedina prava maloljetnika u pravosuđu otežano ostvaruju, posebice načelo žurnosti sudskog postupanja, što ima posebne reperkusije na maloljetnike kojima je određen istražni zatvor. Zbog velike fluktuacije kadra na odjelima za mladež, nužna je i stalna dodatna edukacija pravosudnih djelatnika za rad s djecom. Uočili smo i da sudovi neujednačeno postupaju i da izostaje ujednačavanje sudske prakse na razini države, posebice privremenog smještaja u ustanovu socijalne skrbi ili istražnog zatvora te da pojedini sudovi ne razmatraju mišljenje djelatnika socijalne skrbi o interesu maloljetnika, koji je već u njihovu tretmanu. Pojedini sudovi ne obilaze maloljetnike koji izvršavaju institucionalne odgojne mjere, ne održavaju redovita kontrolna ročišta, što su obveze propisane zakonom i odnose se na nadzor suda nad izvršenjem odgojnih mjera. Pojedini slučajevi upućuju i na dvojbenu primjenu načela postupnosti u izricanju sankcija u slučajevima kada je u interesu djeteta izreći strožu odgojnu mjeru. Napominjemo da je načelo najboljeg interesa djeteta iz *Konvencije o pravima djeteta*, s obzirom na iznadzakonsku snagu ovog dokumenta, iznad načela postupnosti.

Uvid u provođenje **institucionalnih odgojnih mjera** stječemo tijekom obilazaka ustanova i postupanja po pritužbama. Uočeno je da ustanove ne informiraju roditelje, koji ostvaruju pravo na roditeljsku skrb, o psihijatrijskom liječenju i liječnikovu propisivanju medikamentozne terapije maloljetnicima u istražnom zatvoru, odgojnom zavodu i ustanovi socijalne skrbi. Sustave smo upozorili da su na temelju *Obiteljskog zakona* roditelji dužni skrbiti o zdravlju djeteta i omogućiti mu korištenje mjera za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja i ozdravljenje u slučaju bolesti, sukladno propisima kojima se uređuje zdravstvo i zahtjevima medicinske znanosti. Pravo pristupa medicinskoj dokumentaciji jedno je od temeljnih prava pacijenata propisanih i *Zakonom o zaštiti prava pacijenata*. Kako bi roditelji mogli ispuniti svoju zakonsku obvezu skrbi o zdravlju djeteta, moraju im biti dostupne informacije o djetetovu zdravstvenom stanju i omogućen uvid u njegovu medicinsku dokumentaciju.

Podaci zatvorskog sustava upućuju na porast broja maloljetnika/ca kojima je **izrečena odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod**. Tijekom obilazaka i pritužbi upućeni smo u nedostatak djelatnika osiguranja i tretmana u odgojnom zavodu za mušku populaciju, što se odražava i na nedostatne tretmanske aktivnosti. Pritužbe upućuju i na vršnjačko nasilje te neopravdanu primjenu sredstava prisile službenika osiguranja. Pojedine prijave su bile osnovane, zbog čega su djelatnici stegovno tretirani, što upućuje na potrebu stalne edukacije pravosudne policije za rad s maloljetnicima i pažljiviji probir osoba za rad s mladim počiniteljima kaznenih djela.

Provođenje **odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu** nailazi na teškoće uvjetovane slabostima u sustavu socijalne skrbi, koje se odnose na rad ovih ustanova (CPUZ-i).⁹⁹ Smanjenje smještanih kapaciteta u procesu transformacije i deinstitucionalizacije dovelo je do otežanog smještaja maloljetnika, posebice ženske populacije i nedostatnih tretmanskih aktivnosti. Većina ranijih domova za djecu s PUP-om proširila je usluge smještaja na djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, čime se izgubila diferencijacija ustanova i tretmana. Za neke ustanove saznajemo da imaju intenciju gašenja usluga i kapaciteta za djecu s PUP-om. Zbog nejasnoća u novoj mreži ustanova i usluga, od MRMSOSP-a smo zatražili da nas izvijesti u kojim CPUZ-ima se izvršava odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu i druge mjere iz ZSM-a. Odgovor očekujemo. Nije razvijeno ni **specijalizirano udomiteljstvo** u kojem bi maloljetnici mogli izvršavati ovu odgojnu mjeru.

Međunarodna zajednica, ali i RH, suočavaju se sa sve težim oblicima kriminaliteta djece i maloljetnika, zbog čega se vode rasprave o pogodnoj minimalnoj dobi za kaznenu odgovornost djece. I u RH se, posebice u reakcijama na nasilje djece, pojavljuju stajališta o potrebi snižavanja dobne granice kaznene odgovornosti, koja je u RH 14 godina. U Europi je praksa različita. U nekim zapadnim državama minimalna dob je 10 godina, što stručnjaci i zagovornici dječjih prava smatraju neprihvatljivim, te su u tim državama pokrenute inicijative za povećanje dobne granice. U pojedinim državama dobna granica je 16 godina, a najviše država propisuje 14 godina kao minimalnu dob za kaznenu odgovornost. Stajalište je Odbora za prava djeteta UN-a, utemeljeno na *Konvenciji o pravima djeteta* i stručnim istraživanjima, da je 14 godina najniža moguća dob za kaznenu odgovornost, a preporučuje se i 15 ili 16 godina bez iznimke. Naime neuroznanstvena istraživanja i dokazi o razvoju mozga upućuju na to da je kod djece mlađe od 14 godina mozak nedovoljno razvijen za postizanje punoga kognitivnog, emocionalnog i

tijekom upućivanja prijedloga za izmjene i dopune *Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*, o čemu više govorimo u drugim poglavljima.

99 O tome više govorimo u poglavlju *Djeca s problemima u ponašanju*.

moralnog kapaciteta potrebnog za preuzimanje kaznene odgovornosti, da je nerazvijena percepcija i kontrola impulsa te da djeca mlađa od 14 godina ne razumiju zakonske procedure i posljedice. Stajalište je da niska dob kaznene odgovornosti šteti i djetetu i zajednici i da je zajednica dužna djeci, koja odrastaju u riziku, pružiti pomoć i zaštitu, a ne kažnjavanje. Naime djeca počinitelji kaznenih djela često odrastaju u nepovoljnim i deprivirajućim razvojnim uvjetima, suočavaju se sa siromaštvom, nasiljem, nezadovoljenim potrebama i traumama i traže brigu i podršku umjesto kažnjavanja. Posljedice rane kriminalizacije su i pogoršanje traume u djece, naglašavanje socijalne nejednakosti i povećanje rizika za buduću kriminalnu aktivnost. Mnogo veće učinke na djecu i zajednicu ima fokus na potrebe svakog djeteta, na brigu, zaštitu i podršku djeci koja rastu u riziku. Kada počine kažnjivo ponašanje, veće učinke daju primijenjene mjere restorativne pravde i alternativnih mjera koje nude razumijevanje, razvijanje odgovornosti i reparaciju. U skladu s mišljenjem stručnjaka i zagovornika prava djece, i sami zagovaramo dosadašnju dobnu granicu kaznene odgovornosti u RH. No upozoravamo na nedostatnu ranu detekciju i rane intervencije, na potrebu unaprjeđivanja brige za mentalno zdravlje svakog djeteta, posebice onog koje odrasta u riziku.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE

- Kontinuirano dodatno educirati sve stručnjake u radu s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i prekršaja (zaštitari, policija, pravosuđe, odvjetnici, djelatnici u sustavu socijalne skrbi, posebice u odgojnim ustanovama i odgojnim zavodima) o dječjim pravima i međunarodnim standardima zaštite djece u sukobu sa zakonom, maloljetničkom sudovanju i komunikaciji s djecom.
- Osigurati da suci i državni odvjetnici za mladež, u skladu sa svojim imenovanjem i specijalizacijom, rade samo na predmetima na koje se primjenjuju odredbe ZSM-a.
- Unaprijediti ravnopravnu suradnju između ustanova socijalne skrbi i pravosuđa za vrijeme trajanja kaznenog postupka te izvršenja maloljetničkih sankcija.
- Osnovati zatvorene zavodske ustanove u skladu sa ZSM-om i unaprijediti uvjete izvršenja mjere istražnog zatvora za maloljetnike u skladu s međunarodnim standardima i nacionalnim propisima; osigurati liječenje maloljetnika lišenih slobode u skladu s propisima i međunarodnim standardima.
- Poticati primjenu istražnog zatvora u domu.
- Osigurati da psihijatrijska vještačenja maloljetnika u kaznenom postupku obavljaju vještaci psihijatri, koji imaju specijalizaciju za djecu i mladež.
- Unaprijediti izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i odgojnu ustanovu.
- Razviti specijalizirano udomiteljstvo za provođenje odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu.

2.8. Sigurnost, nesreće i ugrožavajuća okruženja

U području zaštite sigurnosti djece zaprimljeno je ukupno 176 prijava povreda pojedinačnih prava djece. Najveći broj slučajeva odnosio se na ugroženost i stradavanje djece u prometu (139), štetan utjecaj okoliša na zdravlje i druge slučajeve ugrožene sigurnosti djece (37).

Pratili smo i problematiku nestale djece, trgovanja ljudima, sigurnosti djece na dječjim igralištima i u igraonicama te ugroženost djece zbog raznovrsnih utjecaja kao što su izloženost djece štetnim emisijama koje utječu na njihovo zdravlje (dim, plinovi, neugodni mirisi i buka) i stradavanje djece od pirotehnička sredstva. Pojedinačne prijave bile su osnova za predlaganje općih inicijativa za unaprjeđivanje položaja i zaštitu djece.

2.8.1. Prometna sigurnost djece

U odnosu na stradavanje i ugroženost djece u prometu, na temelju informacija MUP-a i građana, postupali smo u **139 pojedinačnih predmeta**. Pratili smo i opće pojave, upućivali preporuke i sudjelovali u zakonodavnim inicijativama za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece dominantno u **cestovnom prometu**. U pogledu **sigurnosti na moru**, upoznati smo sa slučajem jednog sudara dviju brodica, u kojem je lakše ozlijeđeno petero djece. U **zračnom prometu** nema smrtno stradale djece. U **željezničkom prometu** upoznati smo s četirima slučajevima stradavanja.

Ugroženost djece u cestovnom prometu

Svake godine velik broj građana obraća nam se molbom za pomoć zbog neodgovarajuće **cestovne infrastrukture** koja ozbiljno ugrožava sigurnost djece pješaka, osobito na putu do dječjih vrtića i škola. Upozoravaju na opasne dijelove prometnica, nedostatnu javnu rasvjetu, neadekvatne i nesigurne pristupe autobusnim stajalištima, prometnice koje nisu odgovarajuće za promet školskog autobusa te se zalažu za osiguranje sigurnih ruta kretanja djece. Unatoč upozorenjima, u nekim slučajevima nema sustavnih i trajnih rješenja, što je rezultat više razloga i činitelja.

Inspektori cesta MMPI-ja proveli su 117 inspekcijskih nadzora prometne signalizacije u zonama odgojno-obrazovnih ustanova na koridorima uz javne ceste, pri čemu su utvrđeni nedostaci na horizontalnoj i vertikalnog signalizaciji.

Poseban problem predstavlja **nepropisno parkiranje** u blizini škola, dječjih vrtića i na javnim prostorima, a građani ističu kako su nogostupi u potpunosti okupirani parkiranim vozilima, zbog čega su učenici prisiljeni kretati se kolnikom. Do problema nepropisnog parkiranja dolazi (osim neodgovornog ponašanja) i zbog ubrzane urbanizacije, koja nije praćena prilagodbom postojeće prometne infrastrukture. Povećanjem stambene izgrađenosti kontinuirano raste broj stanovnika i vozila u prometu, dok se istodobno ne planira i ne osigurava dovoljan broj parkirališnih mjesta ni sigurne rute za pješake, bicikliste i korisnike osobnih prijevoznih sredstava¹⁰⁰.

Također se građani tuže na problem nedostatnih parkirališnih kapaciteta i sigurne prometne infrastrukture u blizini javnih ustanova poput bolnica, kao i sezonsko povećanje broja stanovnika i vozila u pojedinim lokalnim sredinama. U takvim okolnostima dodatno se ukazuje na ozbiljan rizik od otežanog ili onemogućenog pristupa interventnim službama.

Posebno zabrinjava nedostatak dugoročnog planiranja i sagledavanja potreba zaštite ranjivih sudionika u prometu tijekom građevinskih radova, prometnih rekonstrukcija i izvođenja radova na prometnicama.

Problem predstavlja i neodgovorno ponašanje vozača motornih vozila i osobnih prijevoznih sredstava, uključujući nepropuštanje pješaka, često upravo u blizini škola, dječjih vrtića i javnih prostora.

Obraćali smo se školama, općinama, gradovima, županijama, županijskim upravama za ceste, Hrvatskim cestama i nadležnim ministarstvima. U svojim obraćanjima naglašavali smo potrebu za međuresornom suradnjom, unaprjeđenjem prometne signalizacije i infrastrukture, osobito u situacijama u kojima su djeca pješaci izložena

100 **Osobno prijevozno sredstvo** je vozilo koje nije razvrstano ni u jednu kategoriju vozila sukladno posebnim propisima, bez sjedećeg mjesta i dr. (npr. vozilo koje se može samo uravnotežiti, motocikl s motornim ili električnim pogonom, romobil s motornim ili električnim pogonom i sl.).

povećanom riziku i stradavanju, kao i potrebu za dosljednim sankcioniranjem neodgovornih i nesavjesnih vozača.

U velikom broju slučajeva uočavamo da se ulažu naponi za poboljšanje stanja iako takvi postupci često zahtijevaju suradnju više institucija, osiguravanje financijskih sredstava, ishođenje potrebne dokumentacije i određeno razdoblje za provedbu. U tim situacijama svojim preporukama ukazujemo na nužnost poduzimanja mjera kojima se bez odgode može spriječiti ugrožavanje djece, uz istodobno planiranje i provedbu dugoročnih rješenja.

U svibnju smo, s obzirom na predstojeći kraj školske godine i očekivana okupljanja učenika osmih razreda i maturanata, nadolazeće ljetne praznike i održavanje raznih festivala i koncerata, nadležnim tijelima uputili preporuku radi zaštite djece, koja se odnosila i na njihovu sigurnost u prometu. Početkom nove školske godine u poruci pravobraniteljice za djecu pozvali smo sve sudionike u prometu da obrate pažnju na povećan broj djece u prometu, osobito na najmlađe školarce, da imaju na umu kako se neki od njih prvi put samostalno kreću u prometu i da odrasli budu djeci uzor u poštovanju prometnih pravila kako bismo im osigurali maksimalnu zaštitu na cesti. U povodu *Nacionalnog dana sigurnosti cestovnog prometa* podsjetili smo na zabrinjavajuće brojke o stradavanju djece i pozvali građane na odgovorno ponašanje u prometu i zaštitu djece kao ranjivih sudionika u prometu.

Redovito se uključujemo i u praćenje te zaštitu učenika, čija je sigurnost ugrožena zbog nedostataka u organizaciji prijevoza do škole, o čemu dodatno izvještavamo u poglavlju posvećenom obrazovanju.

Broj stradale djece u odnosu na 2024. je u porastu

Po podacima MUP-a, u prometnim nesrećama u 2025. na hrvatskim cestama poginule su 262 osobe. Od toga je 14 djece: 10 putnika, troje vozača i jedan pješak. Poginula djeca stradala su upravljajući motociklima i teretnim automobilom. Kao putnici poginuli su na motociklu (dvoje djece), a osmero djece u osobnim automobilima. Ukupno je stradalo 1751 dijete (868 putnika, 566 vozača i 317 pješaka). Njih 339 zadobilo je teške tjelesne ozljede (181 vozača, 95 putnika, 63 pješaka). Lakše je ozlijeđenih bilo 1398 djece (763 putnika, 382 vozača, 253 pješaka). U odnosu na prethodnu godinu, veći je broj poginulih i poginule djece te djece koja su zadobila teške i lakše tjelesne ozljede.

Policija je u 2025. evidentirala **640 slučajeva u kojima su djeca upravljala motornim vozilima prije stjecanja prava na upravljanje**, a prouzročila su 138 prometnih nesreća, i to jednu nesreću s poginulom osobom, 61 nesreću s ozlijeđenim osobama i 76 nesreća s materijalnom štetom.

U prometnim nesrećama u kojima su djeca sudjelovala **osobnim prijevoznim sredstvima**, u 2025. nije bilo smrtno stradale djece, 94 je teže ozlijeđeno, a 178 lakše.

Građane posebno zabrinjava nekontrolirano korištenje električnih romobila na javnim površinama i ističu potrebu zaštite djece koja upravljaju električnim romobilima, ali i druge djece – pješaka – koja su ugrožena nepropisnom vožnjom.

Brojni slučajevi stradavanja djece ukazuju na nepropisnu vožnju djece ovim vozilima te ozbiljnu ugrozu sigurnosti djece kao vozača i ostalih sudionika u prometu. Zabilježeni su slučajevi u kojima i djeca mlađa od 14 godina upravljaju električnim romobilima, bez zaštitne kacige i propisane reflektirajuće opreme, čije tehničke karakteristike ne dopuštaju kretanje javnim prometnim površinama, u kasnim noćnim satima, prevoze druge osobe, što dodatno povećava rizik od gubitka ravnoteže, težih padova i ozljeđivanja te, u pojedinim slučajevima, i pod utjecajem alkohola. Veći broj nesreća dogodio se zbog nepoštovanja prednosti prolaska i zbog nepoznavanja prometnih pravila ili vožnje na neprimjerenim površinama, što sve ukazuje na nedostatak potrebne odgovornosti, znanja i svijesti o rizicima. Sve to potvrđuje da djeca nisu spremna za samostalnu vožnju ovim vozilima i da je nužno sustavno djelovati strožom regulacijom, pojačanim nadzorom i edukacijom kako bi se zaštitila sigurnost djece i drugih sudionika u prometu.

Po podacima Klinike za dječje bolesti *Zagreb* iz srpnja, ozljede prilikom pada s električnog romobila su vrlo ozbiljne, broj hospitalizacija je porastao za 285 posto, a poraslo je i ukupno trajanje hospitalizacije za 143 %. Također se bilježi peterostruko povećanje teških ozljeda mozga, dok je 40 % hospitaliziranih mlade od najmlađe dopuštene dobi za vožnju električnih romobila. Prosječna dob pacijenata bila je 14 godina, no čak 40 posto ih je bilo mlade od 14.

Zbog toga smo početkom kolovoza preporučili MUP-u da intenzivira nadzor i kontrole na terenu, posebno u zonama gdje djeca najčešće koriste električne romobile, te da kampanjama javne sigurnosti informira roditelje i djecu o propisima i rizicima i da sve policijske uprave, u suradnji s ravnateljima osnovnih i srednjih škola, uz mogućnost sudjelovanja roditelja, organiziraju edukacije na temu korištenja električnog romobila u prometu, naročito zakonskih ograničenja propisanih odredbama ZSPC-a, rizicima kojima djeca mogu biti izložena i odgovornosti roditelja u skrbi za djecu. Preporučili smo MZOM-u provođenje preventivnih aktivnosti u školama.

Do stradavanja djece dolazi i u slučajevima kada električnim romobilima upravljaju u skladu s propisima (s obzirom na dob i korištenje propisane zaštitne opreme). Međutim smatramo da i takve situacije nose određene rizike te da je nužno da roditelji pažljivo i odgovorno procijene spremnost svog djeteta za upravljanje ovim prometnim sredstvom. Pri tome je važno pratiti djetetov način vožnje, njegovu prometnu zrelost, kao i uvjete u kojima se električni romobili koriste, uključujući postojanje odgovarajuće prometne infrastrukture i razinu cestovne sigurnosti u lokalnoj sredini.

Aktivnosti za sigurnost djece i roditeljska odgovornost

U prometnim nesrećama djeca najviše stradavaju u **svojstvu putnika**, slijedom čega je potrebno pojačati nadzor i kontrolu korištenja sigurnosnih pojaseva, kao i sjedalica u vozilima, te provoditi preventivne edukacije s roditeljima. Policija je u 2025. evidentirala **2825 prekršaja nepropisnog prijevoza djece** na način da nisu bila smještena u posebnoj sigurnosnoj sjedalici/postolju i/ili vezana sigurnosnim pojansom.

Pratili smo više slučajeva ugroze djece u prometu, koji uključuju najteže oblike roditeljske neodgovornosti, a pojedini slučajevi bili su i **medijski praćeni**, što je dodatno skrenulo pozornost javnosti na ozbiljnost problema roditeljske neodgovornosti u prometu i rizike kojima sami roditelj izlažu djecu. Riječ je o situacijama koje zahtijevaju pravodobno i koordinirano postupanje nadležnih tijela, osobito policije i HZSR-a, radi procjene rizika i osiguravanja odgovarajuće obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite djece.

Preporučili smo nadležnim tijelima odlučnije i koordinirano postupanje radi zaštite djece u svim slučajevima zloporabe alkohola i droga u obitelji, uključujući situacije u kojima roditelji pod utjecajem opojnih sredstava sudjeluju u prometu s djecom. Potrebno je učinkovitije djelovanje i u drugim slučajevima zanemarivanja skrbi o djeci kršenjem odredbi ZSPC-a. Naime dopuštanje djeci da prije stjecanja tog prava upravljaju vozilima, bez prethodne osposobljenosti i ispunjenja uvjeta s obzirom na dob, bez kacige i reflektirajuće opreme, kao i upravljanje novim kategorijama prijevoznih sredstava te nepropisni prijevoz djece u osobnim vozilima (bez sigurnosne sjedalice/postolja i sigurnosnog pojasa) predstavljaju svjesno zanemarivanje djece i kršenje njihovih prava. Uočavamo da se u institucijama socijalne skrbi obavljaju savjetodavni razgovori s roditeljima, izriču usmena upozorenja i procjenjuje izricanje drugih mjera obiteljsko-pravne zaštite, no praksa postupanja nije ujednačena, često je preblaga i izostaje odgovarajuće praćenje zaštite djeteta u obitelji od ponavljanja ugroze djeteta.

Djeca stradavaju kao **pješaci na pješačkim prijelazima**, zbog nedostatne cestovne infrastrukture i nepropisne vožnje vozača, često i pod utjecajem alkohola i bijega s mjesta nesreće, ali i zbog nepropisnog kretanja djece i odsutnosti nadzora.

Brojni su slučajevi stradavanja djece dok upravljaju **biciklima**, često i bez odgovarajuće osposobljenosti za upravljanje biciklom, propisane pratnje, svjetla, reflektirajućeg prsluka i kacige.

Pozdravljamo aktivnosti MUP-a, MZOM-a, AZOO-a, HAK-a, Centra za vozila Hrvatske, Učiteljskog fakulteta i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu u svrhu promicanja prometne sigurnosti i kulture u osnovnoškolskom obrazovanju edukacijom ravnatelja osnovnih škola, imenovanjem i edukacijom koordinatora za sigurnost djece i učenika u prometu u svim osnovnim školama te imenovanjem koordinatora, koja su u tijeku u srednjim školama. Kao podršku radu koordinatora, Fakultet prometnih znanosti, Učiteljski fakultet i MUP izradili su i *Tematski priručnik za provedbu preventivnih prometnih aktivnosti*, a osnovana je i krenula s radom radna skupina za izmjene i dopune kurikuluma tehničke kulture za 5. i 6. razred osnovne škole. U provedbi *Programa za osposobljavanje za upravljanje biciklom i polaganju biciklističkog ispita* (namijenjenim učenicima 5. razreda) sudjelovalo je 119 OŠ (od 860) u 13 županija i Gradu Zagrebu (od 20 županija i Grada Zagreba). Prijavljeno je 3382 učenika, provjeri znanja nakon završenog programa osposobljavanja pristupilo je 2654 učenika (od 35 000 učenika petih razreda u RH), a ispit su položila 1734 učenika. U odnosu na zadnje tri godine (2022. – 2024.) podaci ukazuju na porast

broja učenika koji su položili biciklistički ispit. Podaci ukazuju na nedovoljnu zastupljenost učenika u odnosu na ukupni broj učenika petih razreda, mentora, županija i osnovnih škola, a za propitati su i razlozi nepristupanja svih prijavljenih učenika provjeri znanja i odustajanje od osposobljavanja i polaganja biciklističkog ispita. Potrebna je podrška školama u materijalnim uvjetima za provedbu programa, uključujući biciklistička vježbališta, motiviranost učitelja tehničke kulture, kao i informiranost svih zainteresiranih strana.

Djeca nisu uvijek sigurna u **organiziranom prijevozu**, koji nerijetko nije adekvatno organiziran, a tehničko stanje dijela autobusa i dalje izaziva zabrinutost. Od ukupno 4206 licenciranih autobusa za organizirani prijevoz djece, čak 2830 (oko 67 %) staro je 10 i više godina, a prosječna starost voznog parka je 12,87 godina. Na 3858 redovnih tehničkih pregleda njih 993 (gotovo svaki četvrti autobus) nije zadovoljilo uvjete pri prvom pregledu, a na 370 izvanrednih pregleda 64 autobusa nisu prošla iz prvog pokušaja.

Ovi podaci upućuju na to da je vozni park kojim se prevoze djeca u prosjeku star i da značajan broj vozila ima tehničke nedostatke. Može se zaključiti kako se za prijevoz djece često koriste autobusi, čija su oprema i sigurnosni sustavi na granici dotrajlosti (sigurnosni pojasevi, gume, sustavi vrata, sjedala i dr.). Stoga je nužno poticati i, gdje je moguće, uvjetovati korištenje novijih vozila opremljenih suvremenim sigurnosnim sustavima, što bi doprinijelo smanjenju neispravnosti, većoj pouzdanosti prijevoza i višoj razini sigurnosti djece i svih sudionika u prometu.

Zakonodavne inicijative

U savjetovanje s javnošću o Nacrtu prijedloga *Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi*, kojima se organizirano prevoze djeca, predložili smo uvođenje ograničenja starosti autobusa, kojima se organizirano prevoze djeca kako bi se potaknula obnova voznog parka i povećala sigurnost, propisivanje češćih tehničkih kontrola ispravnosti i poboljšanje standarda održavanja autobusa, ugradnju uređaja *Alcohol Interlock* kao obvezne opreme u svim autobusima koji prevoze djecu i usvajanje posebnog protokola između škola i policije, kojim bi se osigurale obvezne izvanredne kontrole autobusa prije polaska na izlete, na inicijativu ravnatelja škole.

Žao nam je što nisu prihvaćeni ovi naši prijedlozi, kao i prijedlozi drugih osoba koje su sudjelovale u savjetovanju (npr. vezano uz djecu s teškoćama u razvoju, starost i ispravnost guma, sigurnosne pojaseve), čime smatramo da je propuštena prilika za ambiciozniji iskorak u zaštiti djece kao posebno ranjive skupine, što su jasno naglašavali pravobranitelji i organizacije civilnog društva.

MUP i MMPI na temelju više propisa¹⁰¹ nadziru ove autobuse i druga vozila kojima se organizirano prevoze školska djeca, pri čemu je utvrđeno mnogo nepravilnosti, pa su pokrenuti prekršajni postupci i izrečene mjere. Na mjestima polaska učenika na izlete i putovanja nadzirano je 4074 vozila, a povremeno se utvrdi da je vozač pod utjecajem alkohola ili odbija alko-testiranje. Praksa je određenih prijevoznika da angažiraju vozače starije životne dobi, što nije uvijek najbolje rješenje.

U javnom savjetovanju o Nacrtu prijedloga *Pravilnika o izvanrednom prijevozu* izrazili smo zabrinutost zbog smanjenja obveze traženja suglasnosti policije i sudjelovanja prometne policije u izvanrednim prijevozima, uključujući prijevoze u konvoju. Smatramo da se time zanemaruju stvarni uvjeti cestovne infrastrukture, osobito u naseljenim područjima i u blizini ustanova u kojima borave djeca. Upozorili smo i da je Nacrt *Pravilnika* neusklađen s važećim propisima kojima je policiji povjerena isključiva nadležnost za pratnju i upravljanje prometom, no ti prijedlozi nisu prihvaćeni.

Konferencije, stručne publikacije i međunarodni kontekst

Ove je godine i Europska mreža pravobranitelja za djecu (ENOC) u *Stajalištu o zaštiti i promicanju prava djece na fizičko zdravlje*¹⁰² prepoznala sigurnost u prometu kao jedno od područja djelovanja javnih politika naglašavajući potrebu razvoja međusektorskih partnerstava i koordiniranih politika radi stvaranja sigurnih okruženja za sprječavanje smrti i ozljeda djece, uključujući one uzrokovane prometnim nesrećama. Poseban naglasak stavlja se na sustavno praćenje i analizu uzroka smrti djece kao temelj za učinkovite preventivne mjere. Preporučuje se osiguravanje sigurnog prijevoza do škole, uz davanje prednosti pješacima, smirivanju prometa i uspostavi zona bez

101 *Zakon o sigurnosti prometa na cestama, Zakon o prijevozu u cestovnom prometu i Zakon o radnom vremenu, obveznim odmorima mobilnih radnika i uređajima za bilježenje u cestovnom prijevozu.*

102 <https://dijete.hr/hr/dokumenti/medunarodni-dokumenti/enoc-europska-mreza-pravobranitelja-za-djecu/>.

motornog prometa. Istodobno se ističe važnost promicanja aktivnog dolaska u školu, poput hodanja i bicikliranja, razvojem prilagođene infrastrukture i provedbom kampanja za podizanje svijesti. Takav pristup doprinosi ne samo sigurnosti djece u prometu nego i njihovu fizičkom zdravlju, samostalnosti i dobrobiti.

Pratili smo aktivnosti belgijske neprofitne organizacije Europskog vijeća za sigurnost prometa (*European Transport Safety Council – ETSC*) usmjerene na smanjenje broja poginulih i ozlijeđenih u prometu u Europi. Sudjelovali smo na više događanja na kojima su predstavljene aktualnosti i podaci o stradavanjima u prometu.

Nakon konferencije održane krajem 2023. u Rijeci pod nazivom *Zaštita prava djece u prometu – Gdje smo i što još moramo učiniti?*, organizirane u suradnji s Veleučilištem u Rijeci, u 2025. smo objavili **Zbornik radova Dječja prava u prometu** u kojem su izlaganja policijskih službenika, liječnika, prometnih stručnjaka, sveučilišnih profesora i djelatnika odgojno-obrazovnog sustava o dječjim pravima i sigurnosti na cestama. U suradnji s Ravnateljstvom policije predstavili smo zbornik, o kojem su govorili recenzent zbornika i predstavnici MUP-a, Ureda pravobranitelja za djecu, Klinike za dječje bolesti *Zagreb*, Hrvatskoga psihološkog društva, Centra za vozila Hrvatske, a sudjelovali su i profesori i studenti Učiteljskog fakulteta, Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Veleučilišta u Rijeci te nastavnici i učenici Industrijske strojarske škole u Zagrebu.

Izlagali smo na 1. Sjednici Županijskog savjeta za sigurnost prometa na cestama Primorsko-goranske županije, a u časopisu *Žmigavac*, čiji je izdavač Autoklub *Rijeka*, objavljen je zajednički članak s recenzentom Zbornika radova *Dječja prava u prometu*, prof. Hrvojem Baričevićem pod nazivom „Prava djece u prometu kao institucionalna kategorija“.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Nužno je osvještavati da su ozljede u prometu vodeći uzrok smrti i invalidnosti kod djece putem kampanja i medija, sankcioniranjem počinitelja za „četiri ubojice u prometu“ (nekorištenje pojasa, brzinu, alkohol i mobitel) i dužnosti prijave HZSR-u.
- Potrebno je sustavno unaprijediti obrazovanje i preventivne aktivnosti za sigurnost djece u prometu jačanjem i širom provedbom postojećih programa (osobito osposobljavanja za upravljanje biciklom), osiguravanje boljih materijalnih uvjeta i motiviranje učitelja te aktivno uključivanje učenika u osmišljavanje preventivnih sadržaja. Istodobno je nužno povećati informiranost o dostupnim programima, pružiti kontinuiranu podršku koordinatorima za sigurnost u osnovnim i srednjim školama, provoditi edukacije roditelja o sigurnom prijevozu djece te unaprijediti obrazovanje budućih odgojno-obrazovnih djelatnika o dječjim pravima i zaštiti djece u prometu.
- Potrebno je sustavno unaprijediti cestovnu infrastrukturu radi veće sigurnosti djece pješaka, biciklista i korisnika električnih romobila, uz aktivno uključivanje odgojno-obrazovnih ustanova u praćenje stanja i prijavu nepravilnosti. Nužno je intenzivirati suradnju s JP(R)LS-om te upraviteljima cesta u cilju poboljšanja prometne infrastrukture i izgradnje sigurnih autobusnih stajališta, kao i da MMPI planski provodi inspekcijske nadzore u zonama škola.
- Potrebno je sustavno unaprijediti sigurnost vozila i upravljanje sigurnošću prijevoza djece osiguravanjem kvalitetnoga i nadziranoga organiziranog prijevoza modernim i tehnički ispravnim vozilima, posebno u prijevozu školske djece i djece sportaša. Nužno je poticati angažman odgovarajuće osposobljenih vozača, dosljednu primjenu propisa o radnom vremenu, odmorima i nekonzumiranju alkohola te osigurati uvjete za pravodoban nadzor autobusa i vozača prije polaska na putovanja. Istodobno je važno jačati suradnju svih nadležnih tijela, lokalne i regionalne samouprave, privatnog sektora i medija u području sigurnosti cestovnog prometa te olakšati nabavu i dostupnost opreme za siguran prijevoz djece, uključujući autosjedalice i prilagođenu opremu za djecu s teškoćama u razvoju.

2.8.2. Sigurnost djece na dječjim igralištima, igraonicama i drugim mjestima

“ Djece imaju pravo na slobodno vrijeme koje sama mogu oblikovati. Igra, kao i pristup umjetnosti i kulturi, izuzetno su važni za razvoj i dobrobit djece.

Dječje igraonice jedno su od područja u kojima godinama nema poboljšanja u osiguravanju sigurnosti djece. I dalje ne postoji propis¹⁰³ koji uređuje uvjete za otvaranje dječjih igraonica, osiguravanje prostornih, kadrovskih i sigurnosnih uvjeta za njihov rad, kao ni nadzor nad njihovim radom, a nije ni određeno tijelo koje bi bilo nadležno za ovo područje i donošenje takvog propisa. U slučaju kršenja prava djeteta u dječjoj igraonici roditelj ili druga osoba koja skrbi o djetetu nema se komu obratiti radi zaštite njegovih prava, a time i sprječavanja budućih sličnih kršenja prava u igraonici.

“ ... povukla moje dijete za ruku, pritom joj se obratila povišenim tonom, što je izazvalo strah, plač i kasniju emocionalnu reakciju kod djeteta. Radi se o tome da djelatnica nije znala propisno smiriti situaciju, nego je napadala moje dijete i još jednu djevojčicu jer „cvile i plaču“...

Iz pritužbe na djelatnicu u igraonici

O tim saznanjima smo do sada obavještavali razne institucije, no nijedna od njih nije nadležna za nadzor nad radom igraonica. Što se tiče pravnog oblika, osnivanja i djelovanja igraonica, po našim saznanjima, igraonice se pretežno otvaraju kao obrti, trgovačka društva, udruge, pri čemu ne postoje propisani uvjeti vezani uz njihov prostor, sigurnost, zaposlene osobe (ili druge osobe u kontaktu s djecom). Neregularnost ovog područja stvara nesigurnost i vlasnicima koji žele raditi po propisu i u najboljem interesu djece.

Pratili smo postupanja vezano uz pritužbu na rad igraonice koja je kao takva registrirana, ali po pritužbi građana saznajemo da se u stvarnosti bavi čuvanjem djece, odnosno kako djeca tamo borave po sklopljenom ugovoru roditelja/skrbnika i navedene igraonice, kao višesatni boravak djece s obrokom.

Vežano uz dječja igrališta smatramo važnim osigurati ostvarivanje prava djece na igru, slobodno vrijeme i rekreaciju bez diskriminacije te razvijati i provoditi mjere kojima se jamči provedba članka 31. *Konvencije UN-a o pravima djeteta*.

Inkluzivni i, gdje god je to moguće, prirodni prostori za igru potiču djecu na istraživanje svijeta svim osjetilima, zajedničko razvijanje kreativnih ideja, kretanje i testiranje vlastitih granica. Takvi prostori doprinose emocionalnoj dobrobiti djece i jačanju društvenih interakcija.

Planiranje prilagođeno djeci obuhvaća cjelokupni urbani prostor i podrazumijeva aktivno i proaktivno uvažavanje potreba djece, od prostornog planiranja i planiranja otvorenih prostora do urbanističkog oblikovanja i obnove. U tom je procesu važno djecu uključiti što je moguće aktivnije u planiranje i donošenje odluka jer su ona stručnjaci za vlastiti svijet.

Od ostalih ugrožavajućih događaja na drugim mjestima pratili smo incident na gradskim bazenima u Splitu kada je došlo do istjecanja opasnih plinova te je više djece zatražilo liječničku pomoć.

Pravobraniteljica za djecu saznala je iz medija za smrtno stradavanje djeteta, koje je poginulo prilikom pada s vodenog tobogana na Rabu. Za informacije o utvrđenim okolnostima i činjenicama vezanima uza stradavanje djeteta te suradnji s drugim nadležnim službama, kao i o ishodu postupanja, obratili smo se MUP-u, DIRH-u, MINGO-u i PGŽ-u. Tragični događaj nas ponovno osvještava o potrebi bolje regulacije i nadzora nad igraonicama, vodenim

103 Početkom 2024. godine ponovili smo preporuku Uredu predsjednika Vlade RH, tadašnjemu MZO-u, MRMSOSP-u, MGIOR-u, MF-u, MPUGIDI-u i tadašnjem SDUDM-u, kojom smo ukazali na slučajeve ugrožavanja sigurnosti djece te potrebu određivanja nadležnog tijela i donošenja propisa, no i dalje nema promjena. Ova nas tijela obavještavaju o razlozima zbog kojih navedeno područje ne može biti u njihovoj nadležnosti primjerice da se svaki rad s djecom ne smatra odgojno-obrazovnim, pa tako ni rad igraonica za čuvanje djece, proslavu rođendana i zabavu poput onih u trgovačkim centrima, vodenim parkovima i sličnim mjestima, i da to nije u nadležnosti MZOM-a. No primjeri ugrožavanja sigurnosti djece neprestano podsjećaju na potrebu pravnog reguliranja ovog područja kako bi vlasnici igraonica znali uvjete za rad, a roditelji, u slučaju kršenja prava djeteta, kojem se nadležnom tijelu obratiti radi zaštite.

ili drugim zabavnim parkovima te odgovornosti roditelja u nadzoru djece tijekom igre.

U 2024. poslali smo preporuku radi bolje sigurnosti djece na uređenim kupalištima gdje uočavamo nedovoljnu razinu sigurnosti svih korisnika i posjetitelja kupališta, a posebice djece kao najugroženije skupine, kao i sprječavanja daljnjih ugrožavanja i povreda dječjih prava. Ove godine, potaknuti tragičnim događajem utapanja djeteta u rijeci na dijelu neuređenog dijela riječnog korita, uputili smo preporuku za sigurno kupanje na kupalištima i bolje označavanje neuređenih kupališta s oznakama zabrane kupanja (vidi *Preporuke*). Preporučili smo učinkovitije i vidljivije upozoravanje na opasnosti te zabranu kupanja na neuređenim kupalištima, uključujući postavljanje jasno istaknutih znakova s natpisima „Zabranjeno kupanje“ i „Neuređeno kupalište“. U turističkim područjima preporučili smo korištenje višejezičnih oznaka, kao i informiranje javnosti tijekom kupališne sezone putem lokalnih mrežnih stranica, društvenih mreža i medija, uza suradnju s turističkim zajednicama i iznajmljivačima u izradi informativnih materijala o sigurnim i nesigurnim zonama za kupanje (više u poglavlju *Preporuke pravobraniteljice za djecu*).

Nažalost, i dalje zaprimamo pojedinačne prijave građana koji ukazuju na neodržavanje, trošnost i nesigurnost sprava na dječjim igralištima. Upućene su preporuke JLS-ima da, sukladno obvezama, odvoje i utroše više sredstava te unaprijed planiraju u skladu sa svojim komunalnim planovima za izgradnju i obnovu te održavanje igrališta i ostalih otvorenih prostora za igru djece. U 2025. godine uputili smo i preporuku¹⁰⁴ svim jedincima JLS-a u kojoj ukazujemo na potrebu poboljšanja komunalnog nadzora nad igralištima kako bi se spriječio boravak pasa i onečišćenje igrališta. I dalje zaprimamo prijave vezane uz ugriz psa i napad psa na dijete, prijave kako pas nije na povodcu ili da neodgovorni vlasnici puštaju pse na dječje igralište te u blizinu škole ili vrtića.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Održavati dječja igrališta i sigurnost sprava na igralištu, poboljšati uvjete i nadzor nad njima te ih učiniti dostupnima svoj djeci.
- Propisom regulirati prostorne, tehničke i kadrovske uvjete rada dječjih igraonica te sustav nadzora nad njihovim radom.
- Omogućiti djeci inkluzivne i prirodne prostore za igru.
- Izraditi odgovarajući zakonodavni okvir, kojim će se definirati prava i obveze uređenih kupališta u odnosu na obvezu organizacije spašavanja i pružanja prve pomoći kupcima i vidljivije označavanje neuređenih kupališta kao opasnih.
- Provoditi češći i adekvatniji komunalni nadzor nad dječjim igralištima, kao i postupati prema neodgovornim vlasnicima pasa.

2.8.3. Štetni i ugrožavajući utjecaji iz okoliša i drugo

“ Klimatske promjene predstavljaju hitnu i sustavnu prijetnju ostvarivanju prava djeteta, uključujući pravo na život, opstanak i razvoj.¹⁰⁵ ”

Klimatske promjene – klimatske i ekološke krize, gubitak bioraznolikosti i onečišćenje već danas snažno utječu na živote djece diljem svijeta. Učestalost klimatskih poremećaja je u porastu, a njihovi su učinci neravnomjerno raspoređeni – djeca koja žive u siromaštvu i zemljama s niskim prihodima snose najveći teret ove krize. Porast temperature zraka, odnosno globalno zatopljenje posljedično utječe na sve češća i intenzivnija nevremena i oluje praćene ekstremnim vrućinama, poplavama i sušama. Kako bi se smanjili ovi učinci, nužno je jačati javne usluge i infrastrukturu, otporne na klimatske promjene, uključujući sustave ranog upozorenja i brzi odgovor na ekološke krize.

104 Vidjeti u poglavlju *Preporuke*.

105 <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/crccgc26-general-comment-no-26-2023-childrens-rights>.

Smjernice UN-ova *Općeg komentara br. 26* o dječjim pravima i okolišu, s posebnim naglaskom na klimatske promjene¹⁰⁶, pružaju jasan normativni i operativni okvir za oblikovanje i provedbu zelenih politika na nacionalnoj i međunarodnoj razini. S tim u vezi predložene su smjernice, kao i naše preporuke iz 2024.¹⁰⁷, koje su i dalje aktualne te u potpunosti usklađene s međunarodnim standardima zaštite prava djece u području klimatskih promjena i okolišne politike.

Ostvarivanje prava djece na život u zdravom okolišu i u odnosu na klimatske promjene pratimo u pojedinačnim prijavama roditelja i organizacija civilnog društva, putem medija, sudjelovanjem na stručnim skupovima i sastancima, putem izvješća državnih institucija, praćenjem međunarodnih i nacionalnih propisa te sudjelovanjem u radnim skupinama.

Sudjelovali smo aktivnostima u sklopu projekta *ENRICH* koji provodi Zelena akcija, kao jedan od partnera, naziva *Djeca i aktivizam za okoliš – Kako osnažiti sudjelovanje djece u pitanjima zaštite okoliša?* s ciljem podizanja svijesti o tome kako se klimatska kriza i dječja prava isprepliću i kako unaprjeđenjem prava djece imaju glas u pitanjima okoliša / klimatskih promjena.

Sudjelovali smo i u projektu UNICEF-a *Analiza utjecaja klimatskih promjena, okolišnih i energetske pitanja na djecu u Hrvatskoj*. Rezultat projekta su zaključci i vrijedne preporuke. Mnogo preporuka se, osim na klimu, okoliš i energiju, odnosi i na institucionalni okvir, politike i upravljanje, na međuresornu prilagodbu klimatskim i drugim promjenama, sudjelovanje djece i informiranje, na otpornost različitih sustava te na financiranje i dječji proračun.

U odnosu na pojedinačne prijave iz područja štetnih i ugrožavajućih utjecaja iz okoliša na dječja prava, u 2025. smo postupali po prijavama koje su se odnosile na štetne utjecaje iz okoliša na zdravlje djece i na druge slučajeve ugroženosti sigurnosti djece. I dalje pratimo postupanja vezano uza saniranje ruševnih zgrada neodržavanog objekta bivšeg brodogradilišta *Vranjica*, odlaganja otpada na obali Grada Ploče, problem pitke vode u Karlovcu i kvaliteti zraka u Zagrebu.

I dalje zaprimamo pritužbe građana na neodgovorne vlasnike koji dopuštaju psima (čak i opasnim psima) kretanje bez nadzora i povodca, osobito u području oko škole i vrtića te školskih ili vrtićkih igrališta i parkova za djecu. U odgovorima policije i komunalnih službi navodi se da su pojačali kontrole komunalnih djelatnika i ophodnju policije na mjestima koja su navedena u prijavi. Također smo poslali preporuku svim JLS-ima, s namjerom da se važeći zakoni primjenjuju i da se povećaju ophodnje komunalnih službi (vidi *Preporuke*).

Onečišćenje zraka – više pojedinačnih pritužbi građana odnosilo se na dugotrajnu izloženost djece štetnim emisijama koje utječu na njihovo zdravlje (dim, plinovi, neugodni mirisi). Najčešće se radi o onečišćenju zraka koje dolazi od susjednog zemljišta i/ili objekta. Uputili smo prijavu na postupanje nadležnim komunalnim službama JLS-a, kao i DIRH-u.

Zajedno s Uredom pučke pravobraniteljice i dalje pratimo slučaj neugodnog mirisa/smrada koji se već par godina širi Belišćem i Valpovom. Po pritužbi građana pratimo postupanja odgovornih vezano uz neugodan miris/smrad na lokaciji Novi Zagreb Istok – odlagalište Jakuševac.

Prekoračenje dozvoljene razine buke – i ove godine imali smo pritužbe koje se odnose na prekoračenje dozvoljenih granica buke, što osobito u noćnim satima remeti kvalitetu sna i utječe na zdravlje djece. Zabilježili smo nekoliko pritužbi roditelja koji su smatrali da buka koja dolazi iz ugostiteljskih objekata prelazi dopuštenu razinu buke, ugrožava zdravlje, izaziva umor i smanjuje radnu sposobnost njihove djece. U skladu sa *Zakonom o zaštiti od buke*, prosljedili smo pritužbe Sanitarnoj inspekciji kako bi utvrdili jesu li mjerni parametri sukladni propisanim vrijednostima, odnosno prelazi li izmjerena buka zakonsku granicu. Uputili smo i preporuku JLS-u da prilikom davanja dozvola za rad ugostiteljskim objektima i dopuštenja održavanja manifestacijama/koncertima vode računa o djeci i sugrađanima.

Ostale ugrožavajuće pojave – po izvješću MUP-a, tijekom 2025. evidentirana su 54 kaznena djela dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 215. *Kaznenog zakona* na štetu 77 djece i maloljetnika, što je za 45,9 % više kaznenih djela u odnosu na 2024. godinu, kada je evidentirano 37 ovih kaznenih djela.

106 <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/crccgc26-general-comment-no-26-2023-childrens-rights>. Dostupna je i verzija prilagođena djeci: <https://youtu.be/88ytWDLmyC8>.

107 Vidi *Izvješće pravobranitelja za djecu 2024*.

Pratili smo događaj u kojem je odrasla osoba dopustila djeci rukovanje i pucanje iz vatrenog oružja, a protiv odrasle osobe podnesena je kaznena prijava.

Zaštita od elektromagnetskog zračenja – ove godine zaprimili smo jednu pritužbu građana na mogući utjecaj postavljene bazne stanice u naselju u blizini dječjeg vrtića. Zatražili smo očitovanja nadležnih službi i izvješća HAKOM-a.

Pirotehnika i ostale eksplozivne naprave i oružja – u RH zakonska regulativa zabranjuje uporabu pirotehničkih sredstava djeci mlađoj od 14 godina, što predstavlja važan korak u zaštiti djece od ozljeda. Unatoč tomu, praksa pokazuje da i dalje dolazi do stradavanja djece i do oštećenja imovine. Posebno zabrinjava činjenica da se na tržištu pojavljuju pirotehnička sredstva, čija prodaja i distribucija nisu dopuštene u RH, ali su dostupna putem internetske kupnje iz drugih država članica EU. S obzirom na navedeno, potrebno je razmotriti dodatne mjere kako bi se djeci onemogućila kupnja i dostupnost takvih proizvoda.

Osim sigurnosnog aspekta, važno je uzeti u obzir i negativan utjecaj buke na malu djecu. Glasni zvučni efekti pirotehničkih sredstava mogu uznemiriti djecu, izazvati strah i poremetiti san, što dodatno opravdava potrebu za strožom regulacijom i odgovornijim ponašanjem u zajednici.

Sve navedeno upućuje na potrebu sustavnijeg pristupa – kombinacije zakonskih, nadzornih i edukativnih mjera – kako bi se smanjio broj ozljeda, zaštitila imovina i osiguralo mirnije i sigurnije okruženje za djecu.

Na našoj mrežnoj stranici uputili smo preporuku kojom želimo osvijestiti potrebu da se odrasli odgovornije ponašaju prema upotrebi pirotehničkih sredstava – Zaštitimo djecu – ne postoji potpuno sigurna pirotehnika!

Operativnim akcijama „Mir i dobro“, koje MUP provodi više od 30 godina, nastoji se spriječiti stradavanje djece tijekom uporabe pirotehničkih sredstava, a koje obuhvaćaju i medijsku kampanju liječnika i djelatnika MUP-a u isticanju opasnosti od uporabe pirotehničkih sredstava. Po podacima MUP-a, od 29. studenog 2025. do 8. siječnja 2026. nije bilo smrtno stradalih osoba, a od uporabe pirotehničkih i drugih eksplozivnih sredstava ozlijeđena je ukupno 41 osoba, od čega je 13 osoba zadobilo teške, a 28 lakše tjelesne ozljede. Među teško ozlijeđenim osobama nalazi se **sedmero djece mlađe od 14 godina**, troje djece mlađe od 18 godina i tri punoljetne osobe.

Medu lakše ozlijeđenim osobama nalazi se **12-ero djece mlađe od 14 godina**, devetero djece mlađe od 18 godina i sedam punoljetnih osoba.

Po navedenim podacima najveći broj ozlijeđenih su djeca do 14 godina, koja ne bi smjela upotrebljavati pirotehniku.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Poduzimati mjere za ublažavanje posljedica i prilagodbu na klimatsku krizu.
- U školskim dvorištima osigurati dostupnost pitke vode i stvaranje umjetnog hlada kada je nemoguće osigurati prirodni hlad sadnjom novog drveća.
- U nastavne planove i programe na svim razinama obrazovanja unijeti sadržaje vezane uz klimatske promjene.
- Razmotriti prijedlog zabrane, prodaje i uporabe pirotehničkih sredstava djeci te postrožiti kontrolu internetske prodaje i dostave pirotehničkih sredstava, uz obveznu provjeru dobi kupca.

2.8.4. Nestala djeca

Po podacima MUP-a, tijekom 2025. zabilježene su 353 objave o udaljenju 39 djece i 234 maloljetnika iz obiteljskog doma, među kojima je bilo šestero djece i 105 maloljetnika koji su recidivisti.

Najčešći razlozi odlaska iz obiteljskog doma su avanturizam (95), nepoštovanje roditeljskog autoriteta (53), problemi u školi (3) i utjecaj vršnjačkih skupina (10), dok za 82 slučaja nije naveden razlog odlaska od kuće. U bijegu je dvoje djece počinilo kazneno djelo, a petero djece bilo žrtva nekoga kaznenog djela.

Problematiku vezanu uz nestanak djeteta pratimo na temelju obraćanja stranaka, medijskih napisa i praćenjem Nacionalne evidencije nestalih osoba na stranici <https://nestali.gov.hr/>.

Podaci u *Nacionalnoj evidenciji nestalih osoba* pokazatelj su trenutnog broja i podataka o osobama koje se vode kao nestale, uključujući i djecu, no iz te evidencije ne mogu se prikupiti podaci o ukupnom broju nestale djece u pojedinim razdobljima, duljini perioda traganja za djetetom ni ostali podaci. Riječ je o mrežnom mehanizmu koji se koristi kada okolnosti nestanka i potrebe traganja opravdavaju svrhovitost javnog objavljivanja identifikacijskih podataka kako bi se u traganju dobila pomoć građana. Istu svrhu ima i *NENO alarm*, koji je u funkciji od studenog 2022. I dalje se u najvećem broju slučajeva dijete vratilo ili je pronađeno u roku od jednog dana. U pronalaženju nestalog djeteta ključno je vrijeme, osobito prvih 12 sati, jer se rizici pojačavaju protekom vremena. Po izvješću MUP-a, 2/3 djece se pronađe u roku od 24 sata.

Svaki trenutak koji dijete provede u bijegu iz ustanove ili vlastita doma predstavlja rizik za dijete, koje nerijetko postaje žrtva nasilja i iskorištavanja i to upravo onih odraslih koji im pružaju „utočište“, a za koje se djeca vezuju jer su ranjiva zbog svoje dobi i situacije te su najčešće iz nesređenih obiteljskih prilika i nesvjesna rizika kojem se izlažu. Ovako izloženi mogu postati žrtve trgovanja ljudima.

Osobito su rizične situacije povezivanja djece s osobama na društvenim mrežama i drugim digitalnim oblicima povezivanja jer se radi o osobama koje iskoriste djetetovu ranjivost i/ili obiteljsku situaciju, a putem lažnih profila „namame“ žrtvu.

Najbitnije je osvijestiti javnost da se ovakve situacije, nažalost, događaju i da je obveza prijaviti saznanje o mogućem iskorištavanju ljudi, osobito ako se radi o djeci. Isto tako, potrebno je raditi na prevenciji edukacijom djece, mladih, ali i odraslih osoba o opasnostima koje mogu biti primjerice obećanje posla, karijera modela mladim djevojkama, laka zarada i slično.

U ovom dijelu pozornost dajemo i činjenici kako se RH nalazi na području interesantnom za krijumčare ljudima, kao i „ruta“ za ulazak osoba trećih država u područje EU. Već smo ranije pisali kako je RH donijela *Nacionalni plan suzbijanja trgovanja ljudima za razdoblje do 2030. godine*¹⁰⁸ i *Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana suzbijanja trgovanja ljudima za razdoblje od 2024. do 2026. godine*, gdje su u okviru posebnog cilja I. *Prevencija trgovanja ljudima* predviđene aktivnosti usmjerene na djecu i mlade, a među kojima se svakako ističu osmišljavanje i organiziranje javne kampanje o različitim oblicima vrbovanja te osmišljavanje i provođenje informativnih radionica za djecu i mlade.

Po dostupnim podacima MUP-a, u RH identificirano je devet maloljetnih žrtva trgovanja ljudima, četiri muškog i pet ženskog spola, što predstavlja značajan porast u odnosu na prethodnu godinu kada je zabilježen jedan slučaj u kojem je dijete bilo žrtva trgovanja ljudima.

Pratili smo slučaj pronalaska većeg broja djece (11 djece) državljana RH na području Bosne i Hercegovine, u Brčkom i Sanskom Mostu (dvoje djece su bili hrvatski državljani), pod **sumnjom da se radi o mogućim žrtvama trgovanja ljudima**. Postoji osnovana sumnja da su djeca zajedno s roditeljima, odnosno skrbnicima boravila na području više država EU i moguće bila iskorištavana za počinjenje kaznenih djela, prosjačenje ili na druge načine.

Posebnu pozornost potrebno je djelovati u situacijama kada djeca bježe iz ustanova u kojima su smještena i kada je nužna brza reakcija i pravovremeni pronalazak djeteta (vidi poglavlje 4.2.).

108 *Nacionalni plan suzbijanja trgovanja ljudima za razdoblje do 2030. godine* dostupan je na sljedećoj poveznici: <https://ljudskaprava.gov.hr/suzbijanje-trgovarija-ljudima/599>.

Nesporna je važnost podizanja svijesti o potencijalnim opasnostima kada je dijete u bijegu i rad na prevenciji, u čemu znatnu ulogu imaju i organizacije civilnog društva poput Centra za nestalu i zlostavljanu djecu iz Osijeka, koji provodi preventivne aktivnosti u lokalnoj zajednici. Uz potporu organizacije *Missing Children Europe* ovaj je Centar organizirao i humanitarnu utrku naziva *Find Me too!* kako bi podigao razinu svijesti u društvu o postojanju telefonske linije za nestalu djecu u RH.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Uspostaviti kontinuiranu suradnju svih resora koji su uključeni u postupanje prilikom nestanka djeteta.
- Sustavno unaprjeđivati uvjete u odgojnim ustanovama u cilju prevencije bjegova djece iz ustanova.
- Raditi na prevenciji edukacijom djece, mladih, ali i odraslih osoba o opasnostima mrežnog upoznavanja i drugih rizika na društvenim mrežama.

U 2025. primili smo 40 prijava u kojima smo postupali na temelju *Zakona o suzbijanju diskriminacije (ZSD)*, što je tri prijave više nego u 2024. Najzastupljenije su, kao i prethodnih godina, prijave u području **odgoja i obrazovanja** u kojem je prijavljeno 30 slučajeva diskriminatornog postupanja. Tri prijave odnose se na područje **stanovanja**, što prethodnih godina nije bio slučaj. Po dva slučaja prijavljena su u području **sporta i pristupa robama i uslugama**, a po jedan slučaj u području **kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, socijalne skrbi i zdravstvene zaštite**.

Prema djevojčicama je prijavljeno 18 slučajeva diskriminatornog postupanja, prema dječacima 12 slučajeva, prema grupama djece 11 slučajeva, a u pet slučajeva pritužbe su se odnosile na anonimnu djecu. Prijave su se odnosile na postupanja pravnih osoba s javnim ovlastima u 23 slučaja, tijela JLP(R)S-a u pet slučajeva, pravne osobe u jednom slučaju, fizičkih osoba u pet slučajeva, tijela državne uprave u četirima slučajevima i organizacija civilnog društva u dvama slučajevima.

U 2025. diskriminacija je prijavljivana po više osnova nego u 2024. Kao i prethodne godine, najzastupljenije su bile prijave po osnovi obiteljskog statusa (15), čiji je broj povećan u odnosu na prethodne godine, primjerice u odnosu na 2022. kad ih je bilo pet i 2023. kad su bile dvije. U četirima slučajevima prijavljena je diskriminacija po osnovi invaliditeta, rase i etničke pripadnosti te obrazovanja, u trima slučajevima po osnovi dobi, a u dvama slučajevima po osnovi društvenog položaja i zdravstvenog stanja. U po jednom slučaju u prijavama se kao osnove pojavljuju genetsko naslijeđe, imovno stanje, nacionalno podrijetlo, političko ili drugo uvjerenje te vjera i/ili vjersko uvjerenje, a u jednom slučaju nije bilo osnove po ZSD-u. U odnosu na 2024. i 2023. manji je broj prijava po osnovi vjere i/ili uvjerenja, a izostale su prijave po osnovi spola, spolne orijentacije, rodnog identiteta ili izražavanja te prijave višestruke diskriminacije. U odnosu na 2024. novost su prijave po osnovi dobi i obrazovanja.

Prijava koje su se odnosile na izravnu diskriminaciju bilo je 18, onih koje su se odnosile na neizravnu diskriminaciju 16, a u šest slučajeva radilo se o uznemiravanju kao obliku diskriminacije.

Prijave u kojima se postupalo po ZSD-u, po osnovama diskriminacije 2025.

Diskriminacijska osnova	Broj prijava
bračni ili obiteljski status	15
članstvo u sindikatu	
dob	3
društveni položaj	2
genetsko naslijeđe	1
imovno stanje	1
invaliditet	4
jezik	
nacionalno podrijetlo	1
obrazovanje	4
političko ili drugo uvjerenje	1
rasa, etnička pripadnost ili boja kože	4
rodni identitet ili izražavanje	
socijalno podrijetlo	
spol	
spolna orijentacija	
vjera	1
zdravstveno stanje	2
višestruka diskriminacija	
nema osnove po ZSD-u	1
UKUPNO	40

Radi ispitivanja osnovanosti prijave redovito smo tražili izvješća od prijavljenih tijela i pravnih osoba te drugih tijela nadležnih za zaštitu prava i interesa djece. U **20 slučaja** uputili smo **preporuke** (pojedinačne i opće) za poduzimanje radnji radi otklanjanja diskriminacije ili provođenje nadzora nadležnog tijela nad prijavljenim tijelom ili osobom. U ostalim smo slučajevima prijaviteljima uputili mišljenje o slučaju i/ili ih obavijestili o pravima i mogućnostima zaštite. U pojedinim smo slučajevima obaviješteni o usvajanju naših preporuka, stajalištu prijavljenog tijela ili osobe ili provedenom nadzoru, a u nekima još očekujemo obavijesti o poduzetim aktivnostima. U slučajevima u kojima nije utvrđena osnovana sumnja na diskriminaciju iz ZSD-a ispitivali smo prijave i postupali na temelju *Zakona o pravobranitelju za djecu*.

Svake godine najveći broj prijava diskriminacije djece je u **području odgoja i obrazovanja**. Proteklu godinu, kao i 2024., obilježile su prijave koje su se odnosile na nemogućnost ostvarivanja prava prednosti pri upisu u dječji vrtić zbog prebivališta roditelja. Djeca u pojedinim dječjim vrtićima nisu bila u mogućnosti ostvariti prednost pri upisu u dječji vrtić zbog uvjeta prebivališta obaju roditelja na području dječjeg vrtića, propisanog odlukama, pravilnicima i drugih općim aktima JLP(R)S-a i dječjih vrtića.

JLPRS-ima i dječjim vrtićima preporučivali smo uklanjanje uvjeta, odnosno okolnosti prebivališta obaju roditelja na području dječjeg vrtića jer ukazuje na sumnju na diskriminaciju **po obiteljskom statusu** po ZSD-u, a ujedno nije ni u skladu sa ZPOO-om, koji ne propisuje tu okolnost za ostvarivanje prava prednosti, nego isključivo prebivalište, odnosno boravište djeteta. Neki dječji vrtići usvojili su naše preporuke omogućivši upis djece koja nisu ispunjavala uvjet prebivališta obaju roditelja, no većina dječjih vrtića i JLP(R)S-a nije ih uvažila opravdavajući prebivalište obaju roditelja nedostatkom kapaciteta za boravak sve prijavljene djece i zadanošću te okolnostima za ostvarivanje prava prednosti u općim aktima JLP(R)S-a.

Unatoč našim preporukama, prisutno je nerazumijevanje problema, prava i interesa djece te često izostaju reakcije nadležnih tijela radi izmjene spornih odredbi i usklađivanja s propisima. Nakon intervencije prosvjetne inspekcije MZOM-a, koja je nekim dječjim vrtićima naložila uklanjanje ovog uvjeta zbog neusklađenosti sa ZPOO-om, očekujemo njegovo izostavljanje iz općih akata vrtića i njihovih osnivača.

Bilo je i slučajeva u kojima su vrtići, za dokazivanje statusa jednoroditeljske obitelji u postupku upisa, tražili presude o razvodu braka/rješenja o roditeljskoj skrbi, što ukazuje na sumnju na diskriminaciju po osnovi obiteljskog statusa. Traženje takvih dokaza sužava ostvarivanje prava prednosti pri upisu u dječji vrtić jednoroditeljskim obiteljima, pa smo preporučivali JLPRS-ima i dječjim vrtićima uklanjanje takvog dokaza u postupku upisa i izmjenu spornih diskriminatorskih odredbi.

Bilo je i slučajeva u kojima se u postupku upisa različito bodelo boravište djeteta na području dječjeg vrtića u odnosu na prebivalište djeteta. Okolnost boravišta djeteta na području vrtića trebala bi biti izjednačena s prebivalištem jer ZPOO ne pravi razliku između prebivališta i boravišta u rangiranju prednosti pri upisu te takvo razlikovanje ukazuje na sumnju na diskriminaciju.

U dječjim vrtićima uočavamo odbijanje upisa u dječji vrtić **djece s TUR-om**¹⁰⁹, skraćivanje njihova boravka u vrtiću na način koji ne zadovoljava njihove razvojne potrebe, kao i nemogućnost sudjelovanja djece u pojedinim aktivnostima, kao primjerice na izletima, što vrtići opravdavaju nedostatkom kapaciteta ili stručnog kadra. Svako uskraćivanje pohađanja vrtića, ograničavanje boravka ili onemogućavanje sudjelovanja u pojedinim aktivnostima mora biti utemeljeno isključivo na individualnim potrebama djeteta i stručnoj procjeni, koja uključuje i procjenu djetetova najboljeg interesa, a ne na organizacijskim, financijskim ili kadrovskim ograničenjima vrtića.

Nerijetko nam se obraćaju roditelji s prijavom da dječji vrtić ili škola ne iskazuje spremnost na prilagodbu potrebama djeteta s dijabetesom. Neki dječji vrtići djeci s dijabetesom predlažu skraćeni boravak s obrazloženjem da osoblje vrtića nije osposobljeno za brigu o djetetu. Jedinствен stav Ureda, MZOM-a i MZ-a je da djeca s dijabetesom mogu boraviti u dječjem vrtiću puno radno vrijeme, uz edukaciju osoblja i organizaciju rada koji omogućuje potrebno praćenje i regulaciju inzulina kao što to rade i roditelji. Dječjim vrtićima preporučujemo uključivanje još jedne, tzv. „treće odgojiteljice/odgojitelja“ u vrtićkoj skupini kako bi se djetetu omogućilo ravnopravno sudjelovanje.¹¹⁰

Od prijava koje se odnose na predškolski odgoj i obrazovanje, izdvajamo i prijavu neprimjerenog ponašanja odgojiteljica s obilježjima uznemiravanja zbog pripadnosti romskoj manjini djeteta koje iskazuje odstupanja u

109 Više o tome u poglavlju *Obrazovna prava, Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

110 Više o tome u poglavlju *Zdravstvena prava*.

ponašanju, pri čemu se roditelj tuži na netolerantno i nepodržavajuće okruženje te nespremnost odgojno-obrazovnog osoblja za rad s djetetom.¹¹¹

U sustavu osnovnog i srednjeg odgoja i obrazovanja ističu se prijave zbog diskriminacije i uznemiravanja učenika od odgojno-obrazovnih radnika u školama po osnovi **zdravstvenog stanja i invaliditeta**. U tim slučajevima redovito smo tražili provedbu nadzora prosvjetne inspekcije MZOM-a i agencija nadležnih u sustavu odgoja i obrazovanja¹¹².

U protekloj se godini više prijava odnosilo na izravnu diskriminaciju i uznemiravanje učenika s TUR-om, osobito onih s dijagnozom iz spektra autizma i ADHD-a, onih s višestrukim teškoćama u razvoju i onih s problemima mentalnog zdravlja. Slučajevi ukazuju da odgojno-obrazovni radnici nisu dovoljno informirani o **specifičnim potrebama učenika s teškoćama u razvoju, problemima u ponašanju i problemima mentalnog zdravlja** ni prilagodbama koje su im potrebne. Ne primjenjuju individualiziran pristup određen rješenjima o primjerenom programu obrazovanja i individualiziranom pristupu u nastavi, za što često nisu osposobljeni ni podržani od stručnjaka odgovarajućih profila, primjerice edukacijskih rehabilitatora i socijalnih pedagoga, kojih u školama nedostaje.¹¹³ U nekim slučajevima, čak i kad postoji stručna podrška stručnih suradnika odgovarajućih profila, učitelji i nastavnici odbijaju primjenjivati individualizirani pristup, neprimjereni reaguju na ponašanja učenika i njihove razvojne osobitosti i teškoće, što predstavlja povredu prava djeteta na obrazovanje, prava na dostojanstvo te u nekim slučajevima i uznemiravanje u smislu ZSD-a.

Roditelji su nam se obraćali zbog ograničavanja broja pomoćnika u nastavi u posebnim razrednim odjelima i odgojno-obrazovnim skupinama na najviše dva pomoćnika, što je propisano *Pravilnikom o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima* iz 2024. Roditelji i stručnjaci ističu kako je nemoguće da jedan ili dva pomoćnika pruže primjerenu podršku razredu s više učenika koji imaju različite i složene potrebe, što otežava osiguravanje individualne podrške svakom učeniku kojem je ona potrebna. Problem dodatno pogoršava činjenica da je jedan pomoćnik u nastavi često raspoređen na više učenika s različitim teškoćama, što otežava prilagodbu podrške specifičnim zahtjevima svakog učenika. Smatramo da takva ograničavanja broja pomoćnika u nastavi ne uzimaju u obzir individualne potrebe učenika, narušavaju primjenu načela inkluzije u odgojno-obrazovnom sustavu, načela poštovanja djetetova najboljeg interesa, a konačno ukazuju i na sumnju na diskriminaciju po osnovi invaliditeta.

I u školama djeca nailaze na nerazumijevanje i needuciranost odraslih o tome kako se odnositi prema učeniku s dijabetesom. Ključna je edukacija djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova o dijabetesu, a ponajviše o praktičnim aspektima skrbi o djetetu sa šećernom bolesti radi zaštite najboljeg interesa djeteta i zaštite od diskriminacije, a trebala bi biti obvezna za sve odgojno-obrazovne radnike škole koju pohađa dijete sa šećernom bolešću.¹¹⁴

Primali smo i prijave koje se odnose na uznemiravanje učenika od vršnjaka po osnovi **rase, etniciteta i boje kože**, koje ima obilježja vršnjačkog nasilja.¹¹⁵ Nužno je osigurati poučavanje djece o ljudskim pravima, zabrani diskriminacije i govoru mržnje. U 2023. UN-ov Odbor za ukidanje svih oblika rasne diskriminacije¹¹⁶ preporučio je RH da preispita svoj program građanskog odgoja i obrazovanja, osigura njegovu provedbu na svim stupnjevima obrazovanja i da on obuhvati promociju razumijevanja i tolerancije među narodima i etničkim skupinama.

Unatoč postojećim nacionalnim strategijama, provedba mjera za uklanjanje segregacije u odgojno-obrazovnom sustavu, uključujući segregirane „romske razrede“ i nedostupnost nastavnih materijala na romskom jeziku, što dovodi do nižih obrazovnih postignuća i otežane socijalne integracije, spora je i nedovoljna.¹¹⁷

U vezi s upisima u I. razred srednje škole, MZOM-u smo uputili inicijativu za izmjenu i dopunu *Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole* upozorivši da odredba kojom se, kao dodatni element vrednovanja, propisuju dodatni bodovi za upis u I. razred srednje škole na temelju rezultata postignutih na sportskim natjecanjima školskih sportskih društava, ima diskriminirajući učinak. Takva odredba dovodi u nepovoljniji položaj učenike onih škola koje nemaju osnovana školska sportska društva ili koje u okviru

111 Više o tome u poglavlju *Djeca pripadnici nacionalnih manjina*.

112 Agencija za odgoj i obrazovanje i Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

113 Više o tome u poglavlju *Obrazovna prava, Osnovnoškolski i predškolski odgoj i obrazovanje i Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju*.

114 Više o tome u poglavlju *Zdravstvena prava*.

115 Više o tome u poglavlju *Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama*.

116 Preporuke UN-ova Odbora za ukidanje svih oblika rasne diskriminacije Republici Hrvatskoj 2023., <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Zaklju%C4%8Dna%20razmatranja%20-%20CERD.pdf>.

117 Više o tome u poglavlju *Djeca pripadnici nacionalnih manjina*.

školskoga sportskog društva nemaju jednaku ponudu sportova u kojima bi učenici mogli konkurirati za medalje (a posredno i za bodove za upis u srednju školu).¹¹⁸

U području **socijalne skrbi** upućivali smo inicijative za izmjenu odluka o socijalnoj skrbi JLPRS-a. Primjerice, jedna gradska odluka o socijalnoj skrbi je, propisujući uvjete za ostvarivanje prava na novčanu naknadu kućanstvima s blizancima, troje i više djece, a koja dijete od navršene prve godine života nisu upisala u programe predškolskog odgoja i obrazovanja na području grada, propustila obuhvatiti kućanstva u kojima roditelji koriste pravo na dopust ili rad s polovicom punog radnog vremena radi skrbi i njege djeteta s TUR-om. Grad smo upozorili da neuvažavanje potreba djece s TUR-om predstavlja neizravnu diskriminaciju djece s TUR-om, ali i naglasili važnost doprinosa države i lokalne samouprave da roditeljima djece s TUR-om pruže pomoć i podršku u skrbi za njih.¹¹⁹

U **području pristupa dobrima i uslugama** izdvajamo prijave u vezi diskriminacije djece po osnovi dobi, primjerice zbog neprimjerene reakcije radnika u trgovini prema djetetu. Redovito upozoravamo na potrebu uvažavanja razvojnih osobitosti djece te primjerenog postupanja prema djeci i odraslima koji za njih skrbe na način koji ne predstavlja povredu njihova dostojanstva niti uzrokuje strah, neprijateljsko ili ponižavajuće okruženje.

Prijavljena nam je distribucija vrećica ugostiteljskog šećera s istaknutim govorom mržnje prema jednom sportskom klubu, zbog čega smo se obratili trgovačkom društvu koje pakira i distribuira sporni proizvod te upozorili kako takve poruke, osim što nemaju veze s pozitivnim vrijednostima sporta i sportskog navijanja, ujedno povećavaju rizike za produblivanje podjela i antagonizama u društvu, a što posljedično može utjecati i na porast slučajeva nasilja. Preporučili smo uklanjanje spornih vrećica iz daljnje distribucije te, u slučaju da poslovanje uključuje i promociju te podršku sportskim klubovima, korištenje afirmativnih poruka usmjerenih na pozitivan odnos prema sportu i klubu, radi sprečavanja daljnjega govora mržnje.

U području **sporta** uočavamo da se diskriminacija najčešće javlja uslijed nepostojanja pravičnih kriterija vrednovanja dosadašnjega sportskog angažmana ili pak različitih uvjeta za ostvarivanje nekih prava (primjerice, sudjelovanja u timu, ostvarivanja prava na sufinanciranje, ostvarivanja bodova za upis, korištenja sportske infrastrukture). Jedan od takvih primjera, koji smo isticali dosadašnjih godina, odnosio se na način rangiranja liste sportaša Hrvatskoga nogometnog saveza, koji su iskazali interes za upis u sportske razrede srednje škole. Naime sve do 2025. taj je Savez djecu, koja su ispunjavala isti kriterij („nastup u reprezentaciji”), dalje rangirao po abecednom redu i na taj način dodjeljivao dodatne bodove važne za upis u srednju školu, odnosno razredne odjele sportaša. U 2025. ponovili smo upozorenje i preporuku, na koju je Savez reagirao i ukinuo ovakvu diskriminatornu praksu na način da je dodatno razradio više kriterija temeljenih isključivo na sportskoj aktivnosti učenika/sportaša.

Potaknuti slučajevima vršnjačkog nasilja, kao i organiziranih napada maskiranih grupa na djecu po osnovi njihova različitog podrijetla obratili smo se gradovima, općinama i sportskim savezima (putem Udruge gradova u RH, Hrvatske zajednice općina i Hrvatskoga olimpijskog odbora) želeći potaknuti kritičnost i reakciju na poruke mržnje i netrpeljivosti koji se javljaju na javnim površinama (grafitima i muralima). Preporučili smo žurno djelovanje i uklanjanje s javnih prostora svih onih poruka koje veličaju i potiču nasilje i mržnju (grafiti koji sadržavaju parole „ubij...“, „gazi...“, „mrzim...“ i slično), kao i one koji prikazuju predmete koje nasilni pojedinci koriste u međusobnim fizičkim obračunima (palice, bokseri). Naše obraćanje sadržavalo je i preporuku usmjerenu ka sportašima, trenerima i sportskim djelatnicima da se ograde od poruka i postupaka nasilnih pojedinaca kako bi svima, a naročito djeci, pokazali da je nasilje u sportu i aktivnostima vezanim uz sport neprihvatljivo te da u svojim javnim djelovanjima promiču pozitivne vrijednosti sporta i sportskog navijanja.

Zaključno, slučajevi nam pokazuju da je potrebna sustavna edukacija i kontinuirano usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika o pravima djece, zabrani diskriminacije i govora mržnje, kao i sustavno poučavanje djece o tim temama na svim razinama odgoja i obrazovanja. Potrebno je osigurati i edukacije odgojno-obrazovnih radnika o djeci s teškoćama u razvoju, zdravstvenim teškoćama, problemima u ponašanju i problemima mentalnog zdravlja, njihovim pravima te o načinima provedbe odgovarajućih programa obrazovanja i odgovarajućih oblika pomoći i potpore u obrazovanju. Potrebno je provoditi i edukacije predstavnika tijela javne vlasti o ljudskim i dječjim pravima i zabrani diskriminacije, načinima njezina sprječavanja i pružanja zaštite djeci.

118 Više o tome u poglavljima *Djeca koja se bave sportom* i *Normativne aktivnosti*.

119 Više o tome u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

- Osigurati sustavnu edukaciju odgojno-obrazovnih radnika o zabrani diskriminacije i govora mržnje te načinima zaštite djece od diskriminacije u odgojno-obrazovnom sustavu.
- Osigurati sustavnu edukaciju o djeci s teškoćama u razvoju, zdravstvenim teškoćama, problemima u ponašanju i problemima mentalnog zdravlja, njihovim pravima i načinima provedbe primjerenih programa obrazovanja i odgovarajućih oblika pomoći i potpore.
- Razviti mehanizme za praćenje i reagiranje u slučaju bilo kojeg oblika diskriminacije u odgojno-obrazovnom sustavu.
- Ulagati dodatne napore za sprječavanje obrazovne segregacije romskih učenika u sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja.
- U općim aktima JLP(R)S-a i dječjih vrtića, kojima se uređuju upisi u dječje vrtiće i ostvarivanje prava prednosti za upis i sufinanciranje boravka u dječjim vrtićima, izmijeniti, odnosno ukinuti odredbe koje imaju diskriminatorni učinak na djecu.
- Kreirati/osmisлити protokol procjene za utvrđivanje razvojnog profila djeteta s TUR-om tijekom provedbe inicijalnog razgovora s roditeljima i djetetom u procesu upisa u vrtić.
- Provoditi edukacije za predstavnike tijela javne vlasti o ljudskim pravima i zabrani diskriminacije.

2.10. Ostala prava i nenadležnost

Ured pravobranitelja za djecu na svojim službenim stranicama ima navedene uredovne dane rada sa strankama, kako u uredu u Zagrebu tako i u područnim uredima u Osijeku, Rijeci i Splitu. Stranke se primaju uz prethodnu najavu iako često dolaze bez najave. Ujedno nam se obraćaju telefonskim putem tražeći savjet, uputu ili prijavljuju moguće povrede dječjih prava.

Dio upita, zamolbi i telefonskih poziva nije se odnosio na povrede prava djece i nisu u nadležnosti pravobraniteljice za djecu, pa u takvim slučajevima pritužbe upućujemo nadležnim institucijama ili savjetujemo podnositelja komu se obratiti. Sukladno *Sporazumu o međuinstitucionalnoj suradnji*, pritužbe koje se odnose na punoljetne osobe proslijeđene su na postupanje u okvirima nadležnosti pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

U 2025. zabilježili smo 55 pritužbi koje nisu u nadležnosti Ureda. Dio upita upućen Uredu pravobranitelja za djecu odnosio se na pritužbe građana vezane uz imovinske sporove, izvođenje građevinskih radova u privatnim objektima, postupanja poslodavaca prema radnicima, inicijative građana ili udruga koje se ne odnose na djecu, odluke jedinica lokalne samouprave o lokaciji autobusnih stajališta i druge slične pritužbe.

3. DJEČJE SUDJELOVANJE

3.1. Mreža mladih savjetnika i Forum mladih 16+

Mreža mladih savjetnika (MMS), stalno savjetničko tijelo pravobraniteljice za djecu, djeluje od 2010. Forum mladih 16+ (FM 16+) savjetnička je skupina djece na pragu punoljetnosti. Rad FM-a 16+ i rad MMS-a temelje se na istim načelima.

Članovi MMS-a i FM-a 16+ su savjetnici i suradnici pravobraniteljice te svojevrсни ambasadori koji svojim vršnjacima prenose informacije o svojim aktivnostima i radu pravobraniteljice te ih upoznaju s dječjim pravima i njihovom zaštitom. U okviru svoje savjetničke uloge, upoznaju pravobraniteljicu sa svojim stajalištima o položaju djece i mladih u društvu i problemima s kojima se suočavaju u sredinama u kojima žive te predlažu načine njihova rješavanja. Svoju savjetničku ulogu ostvaruju u neposrednom kontaktu s pravobraniteljicom i djelatnicima Ureda, na mrežnim sastancima i putem *WhatsApp* grupe. Tijekom 2025. bila je aktivna šesta generacija MMS-a (25 članova) i druga generacija FM-a 16+ (16 članova).

Uživo smo održali dva nacionalna sastanka MMS-a i jedan FM-a 16+, jedan mrežni sastanak svih članova MMS-a o umjetnoj inteligenciji i obrazovanju te po jedan mrežni sastanak sa svakom od savjetničkih mreža radi upoznavanja s novoizabranom pravobraniteljicom za djecu. Na poziv UNICEF-a, predstavnici Foruma mladih 16+ sudjelovali su u radu Dječje referentne skupine UNICEF-a za evaluaciju sustava praćenja prava djece.

Na međunarodnom planu članovi Mreže i Foruma su i ove godine bili aktivni u radu EU Platforme dječje participacije (CPP) aktivnostima Savjetodavnog odbora CPP-a u koji je izabrana mlada savjetnica FM 16+ Srna Ilić. Jan Veljača, član MMS-a pete generacije, koji je sudjelovao u radu prvoga Savjetodavnog odbora CPP-a je, zbog zapaženog doprinosa i razumijevanja dječje participacije, pozvan nastaviti suradnju s CPP-om i nakon završetka mandata u Savjetodavnom odboru. Godina je obilježena aktivnostima Europske mreže mladih savjetnika pravobranitelja za djecu (ENYA), koja djeluje pri Europskoj mreži pravobranitelja za djecu (ENOC). Bili smo domaćini *ENYA Foruma 2025.* i koordinatori – voditelji aktivnosti u kojima su sudjelovali naši mladi savjetnici, ali i mladi savjetnici zemalja članica ENYA-e/ ENOC-a. Rad MMS-a smo kao primjer dobre prakse dječjeg sudjelovanja predstavili na konferenciji *Children's Rights Days* održanoj u Budimpešti u organizaciji Srednjoeuropske akademije i Udruge za prava djece iz Mađarske, koja se bavila temom autentičnog sudjelovanja djece i održana je pod motom *Samo istinsko zastupanje može dovesti do istinske participacije – „Čujte nas kako treba, uključite nas stvarno – tako se događa promjena.“*

Osim pozitivnih propisa, u radu s djecom pridržavamo se i posebnih *Pravila za zaštitu djece*¹²⁰ koja osiguravaju zaštitu i najbolji interes djece tijekom sudjelovanja u aktivnostima koje organiziramo, kao i transparentnost našeg djelovanja.

Mreža mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu (MMS)

Proljetni sastanak MMS-a (4. i 5. travnja) – tema sastanka bila je pravo djece na fizičko zdravlje u povodu obilježavanja Svjetskog dana zdravlja te *ENYA Foruma* koji je 2025. održan u Hrvatskoj pod nazivom *Let's Talk Young, Let's Talk about Children's Right to Physical Health (Neka mladi govore – Govorimo o pravu djece na fizičko zdravlje).*

Članovi MMS-a raspravljali su o tome tko i što sve doprinosi očuvanju fizičkog zdravlja djece, sadašnjem stanju u pristupu zdravstvenim uslugama te kako bi on trebao izgledati u idealnim uvjetima. Tijekom rasprave dotaknuli su se problema dostupnosti zdravstvenih usluga za djecu, organizaciji nastave Tjelesne i zdravstvene kulture te školske prehrane, kao i potrebe za edukacijom djece, roditelja i učitelja o važnosti promoviranja i poticanja zdravog načina života djece, posebice boravka na svježem zraku i bavljenja sportskim aktivnostima.

Mladi savjetnici sastavili su i preporuke za glavne dionike (odgojno-obrazovni i zdravstveni sustav, roditelje/skrbnike i dr.) za unaprjeđivanje ostvarivanja prava djece na fizičko zdravlje, koje su predstavljene na *ENYA Forumu.*

120 <https://dijete.hr/hr/pravila-za-zastitu-djece/>.

Jesenski sastanak (3. i 4. listopada) – treći godišnji sastanak šeste generacije MMS-a održan je zajedno s članovima mreže Foruma mladih 16+.

Tema ovog sastanka bila je uvođenje Barnahus (Dječja kuća) modela u Hrvatskoj, pa su mladi savjetnici u fokus-grupama raspravljali o načinu provedbe tog modela u Hrvatskoj u području organizacijske i prostorne koordinacije, naročito stručnjaka koji rade s djecom, prostora u kojem će se odvijati rad s djecom i metodama rada s djecom, a i samog naziva na hrvatskom jeziku.

Osim toga, sudionici su razgovarali i o pravu djece na fizičko zdravlje. Mladim savjetnicima predstavljene su aktivnosti s *ENYA Forumu* 2025. Informirani su i o sudjelovanju mladih na *Godišnjoj konferenciji ENOC-a* u Bukureštu.

Ove su aktivnosti predstavile savjetnice MMS-a Aleksandra Miljević i Petra Boroje, koje su sudjelovale na *ENYA Forumu*, odnosno na *Godišnjoj konferenciji ENOC-a*. Mladi su savjetnici raspravili daljnji plan akcije u povodu njihovih preporuka i *Stajališta ENOC-a o zaštiti i promociji prava djece na fizičko zdravlje*¹²¹. Dogovorene su i daljnje nacionalne i međunarodne aktivnosti ovih mreža pravobraniteljice za djecu.

ENYA 2025

Dana 1. i 2. srpnja održan je *Forum ENYA 2025* u organizaciji Ureda pravobranitelja za djecu u Hrvatskoj i pod nazivom Neka mladi govore – *Neka mladi govore o pravu djece na fizičko zdravlje (Let's Talk Young, Let's Talk about Children's Right to Physical Health)*.

ENYA je sastavni dio Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) od 2009., a 2025. je 12 država članica ENOC-a sudjelovalo u dvodnevnom aktivnostima *ENYA Forumu*. Mladi iz Andaluzije, Baskije, Katalonije, Hrvatske, Cipra, Islanda, Italije, Crne Gore, Sjeverne Irske, Poljske, Slovačke i Škotske predstavili su svoje preporuke vezane uz poboljšanje u osiguravanju i primjeni dječjeg prava na fizičko zdravlje, a koje su prethodno raspravili i donijeli s vršnjacima i odraslim koordinatorima u svojim zemljama. Ujedno su proveli različite stručne i kreativne aktivnosti te održali rasprave sa stručnjacima iz područja zdravstva, posjetili su bolnice i razgovarali s drugim relevantnim dionicima. Uz mlade predstavnike država, koji su fizički sudjelovali na *Forumu*, svoj su doprinos preporukama dali i mladi iz Malte i Ukrajine, koji nisu mogli doći na *Forum*.

Tijekom dvodnevnog *Forumu* djeca i mladi imali su priliku upoznati se s predstavnicima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koji su predstavili projekt HZJZ-a *Živjeti zdravo*, primjere uravnoteženih i zdravih obroka, kao i poligon za tjelesnu aktivnost koji su sudionici imali priliku isprobati na licu mjesta. Također su imali priliku čuti više o hrvatskome obrazovnom sustavu i istraživanju o utjecaju digitalnih tehnologija na mentalno zdravlje djece i mladih u Hrvatskoj tijekom prezentacije ravnatelja Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu.

Preporuke mladih savjetnika pravobranitelja za djecu odnose se na mnoge aspekte fizičkog zdravlja djece i mladih – od osiguranja jednakog pristupa zdravstvenim uslugama za svu djecu, bez obzira na njihov ekonomski, društveni i geografski status (a posebno za djecu u pokretu, djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i ostalu djecu koja pripadaju ranjivim skupinama), promicanja zdravih životnih navika, unaprjeđenje propisa vezanih uz oglašavanje i konzumaciju energetskih pića i duhanskih proizvoda do zdrave i uravnotežene školske prehrane (koja bi trebala biti osigurana u osnovnim i srednjim školama), poboljšanja u izvođenju nastave Tjelesne i zdravstvene kulture te uvažavanje mišljenja djece i mladih u pitanjima vezanim uz njihovo zdravlje. Djeca, između ostalog, ukazuju na važnost provođenja zdravstvene edukacije, uključujući edukaciju o odgovornome spolnom ponašanju, edukativnim i zdravstvenim predavanjima u školama, koje bi trebali voditi specijalizirani stručnjaci generacijski bliži mladima. Smatraju kako bi bilo korisno, radi zaštite zdravlja djece, da pakiranja energetskih napitaka sadrže upozorenje o potencijalno negativnom utjecaju na zdravlje djeteta (slično kao pakiranja cigareta), a pakiranje treba biti manje upadljivo. Poručuju i kako bi se odrasli trebali pobrinuti da okusi i marketing *vape*-uređaja nisu usmjereni na mlade i da postoje jasne poruke o rizicima *vapinga* kako bi se otklonila zabuda da se radi o „zdravijoj“ alternativi pušenju cigareta. Njihove su preporuke, nakon održavanja zajedničkog *Forumu* u Hrvatskoj i *Godišnje konferencije mreže ENOC-a* u rujnu u Bukureštu, inkorporirane u stajalište ENOC-a o pravu djece na fizičko zdravlje. Svrha projekta *ENYA* je aktivno uključiti djecu i mlade u godišnji rad ENOC-a i dati im priliku da ih se čuje na razini koja nadilazi granice njihove zemlje, na europskoj razini.

121 <https://dijete.hr/hr/dokumenti/medunarodni-dokumenti/enoc-europska-mreza-pravobranitelja-za-djecu/>.

Dana 17. do 19. rujna u Bukureštu u Rumunjskoj održana je *29. Godišnja konferencija ENOC-a* pod nazivom *Zaštita i promicanje prava djece na fizičko zdravlje (Protecting and Promoting Children's Right to Physical Health)*.

Mladi uključeni u projekt *ENYA 2025* također su aktivno sudjelovali u događaju predstavljajući svoje aktivnosti i preporuke usvojene tijekom *ENYA Foruma* ranije ove godine.

U pripremi aktivnosti s mladim savjetnicima na *Godišnjoj konferenciji ENOC-a* sudjelovale su predstavnica MMS-a i dvije savjetnice pravobraniteljice za djecu – nacionalna koordinatorica MMS-a i FM-a 16+ te ovogodišnja koordinatorica europskog *ENYA* projekta.

EU Platforma dječje participacije (CPP)

Član pete generacije MMS-a je u lipnju 2025. sudjelovao na dvama ključnim međunarodnim događanjima o dječjim pravima u Bruxellesu. Na poziv CPP-a je od 20. do 21. lipnja sudjelovao na Općoj skupštini, na kojoj su mladi predstavnici iz više od 20 država članica EU-a raspravljali o izazovima s kojima se djeca i mladi danas suočavaju te o idejama i prijedlozima za njihovo rješavanje, s naglaskom na obrazovanje, zdravlje i socijalne politike.

Od 23. do 24. lipnja je sudjelovao na *15. Europskom forumu o pravima djeteta*, koji je održan u organizaciji Europske komisije. *Forum* je okupio oko 150 predstavnika vlada država članica EU i Ukrajinu, predstavnike međunarodnih organizacija poput Ujedinjenih naroda (UN), Fonda Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) i Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) te stručnjake iz različitih područja. Rasprave su bile usmjerene na provedbu *EU Strategije za prava djeteta*, donesene 2021., i jačanje sudjelovanja djece u procesima odlučivanja.

Tijekom *Foruma* Jan Veljača je sudjelovao u panel-raspravama kao predstavnik mladih (*Young Advisor*) te iznosio mišljenja i prijedloge Platforme koju je predstavljao. Posebno se zalagao za temu međugeneracijske pravednosti, koja omogućuje da pod jednakim uvjetima različite generacije utječu na društvo.

Na samom završetku *Foruma* Jan je kao jedini predstavnik djece i mladih imao čast zatvoriti događanje u njihovo ime, čime je dodatno potvrđeno njegovo predano zalaganje za dječja prava i prepoznata vrijednost njegova doprinosa.

Ponosni smo što je kao dugogodišnji član našeg MMS-a imao priliku zastupati djecu i mlade na ovako važnim međunarodnim razinama te vjerujemo da će i u budućnosti nastaviti doprinositi izgradnji društva u kojem se glas djece i mladih jasno čuje i uvažava.

Članica FM-a 16+ Srna Ilić postala je članica Savjetodavnog odbora CPP-a u drugom sazivu te je sudjelovala na 7. Sastanku ovog Odbora, koji je održan 12. i 13. listopada 2025. u Bruxellesu.

Mladi i odrasli članovi Odbora raspravljali su s povjerenikom Glennom Micallefom o važnosti kulture za djecu i mlade i temama vezanima uz *cyberbullying*. Sastanak je uključivao pripreme, timske aktivnosti i planiranje budućih inicijativa Platforme, a djeca su aktivno sudjelovala u vođenju programa i raspravama s odraslim članovima Odbora i timom Platforme.

3.2. Susreti s djecom

Osnovna je zadaća susreta i razgovora s djecom podržati ih u boljem poznavanju dječjih prava te ih potaknuti i osnažiti u ostvarivanju prava na participaciju/sudjelovanje.

Radi podizanja znanja i svijesti o dječjim pravima i participaciji je svim školama u RH, dječjim i učeničkim domovima upućen poziv da nam se jave radi organizacije susreta djece s pravobraniteljicom za djecu. Ovi susreti su koncipirani kao radionice kojima djeci predstavljamo instituciju Ureda pravobranitelja za djecu i naš način rada, informiramo ih o UN-ovoj *Konvenciji o pravima djeteta* te ih igrom i grupnim radom potičemo na razmišljanje o dječjim pravima, povezanosti prava i potreba djece te o tome po čemu se prava razlikuju od dječjih želja. S djecom razgovaramo i o odgovornom odnosu prema ostvarivanju prava koja su im zagwarantirana i s kojima su rođena, uz istodobno poštovanje prava druge djece i odraslih koje susreću u društvu. Također nastojimo dobiti

uvid u to kako djeca procjenjuju aktualno stanje u ostvarivanju svojih prava, što sve otežava ostvarivanje dječjih prava u društvu i tko bi i na koji način mogao pomoći da se prepreke prevladaju. Na tim susretima djeca dobiju informacije i o MMS-u i FM-u 16+ te načinu na koji se mogu obratiti pravobraniteljici. Kao podsjetnik na ovaj susret, djeca dobiju i edukativne materijale o dječjim pravima. Susreti se najvećim dijelom održavaju u prostoru Male kuće dječjih prava Ureda pravobranitelja za djecu i u našim regionalnim uredima, koji imaju kapacitet za prijem manjih skupina djece.

Tijekom 2025. realizirano je 16 takvih susreta uživo i dva mrežna susreta u kojima je sudjelovalo 416 djece. U odnosu na prethodnu godinu radi se o manjem broju susreta, do čega je došlo uslijed nemogućnosti korištenja prostora Male kuće dječjih prava iz koje smo privremeno iseljeni. Početkom 2026. pronašli smo alternativno rješenje za organizaciju susreta u prostoru Centra *Doživi Europu*. Informacije koje u tim susretima dobivamo od djece izuzetno su važan putokaz u našem radu i definiranju tema kojima ćemo se prioritetno baviti.

Osim toga, s djecom smo surađivali i međusobno dijelili uvide o ostvarivanju njihovih prava programom *UPSHIFT*.¹²² Sudjelovali smo na predstavljanju projektnih ideja kojima su mladi progovorili o različitim potrebama i temama koje se odnose na život u zajednici, od onih vezanih uz uređenje i zaštitu okoliša recikliranjem i izradom kompostišta do onih koji mogu pridonijeti kvalitetnijem provođenju slobodnog vremena djece i mladih u zajednici, prevenciji ovisnosti, izgradnji boljih međusobnih odnosa između djece i mladih te djece, mladih i odraslih kojima su povjereni na odgoj i skrb. Najzapaženiji projektni prijedlog odnosio se na pitanje *Kako smanjiti stigmatizaciju djece i mladih s problemima u ponašanju u medijima*, a kojim su upozorili na štetnost negativnoga, često jednostranoga medijskog izvještavanja o djeci koja su korisnici usluga CPUZ-a, a imaju probleme u ponašanju, što se izrazito negativno odražava na njihovo samopoštovanje i sliku o sebi.

S djecom smo se susretali, družili te razmjenjivali informacije, dojmove i mišljenja o načinu na koji vide i žive dječja prava u Hrvatskoj i na događajima u organizaciji Saveza društava *Naša djeca* Hrvatske te na sastancima s članovima Vijeća korisnika u Centrima za pružanje usluga u zajednici tijekom obilazaka mjesta u kojima žive.

I ove godine djeca na susretima upozoravaju kako odrasli više pažnje trebaju posvetiti temama koje se odnose na zaštitu djece od svih oblika nasilja, osobito zaštitu od *cyberbullyinga*, zdravstvenu zaštitu osiguranjem zdravstvenih usluga koje će biti dostupne i na koje djeca neće morati dugo čekati, zaštitu mentalnog zdravlja djece, problem visoke razine stresa koji nastaje uslijed preopterećenosti školskim obvezama, obrazovanje za život, a ne ocjene, prehranu u školi, način funkcioniranja Vijeća učenika u školama i dječje sudjelovanje/participaciju. Izražavaju potrebu da se u lokalnim sredinama starijoj djeci osiguraju aktivnosti i mjesta za druženje, zabrinutost zbog dostupnosti cigareta i energetskih pića djeci i sl.

Djeca izrazito pozitivno ocjenjuju sudjelovanje u ovim susretima, mogućnost da dobiju više informacija o dječjim pravima, kao i mogućnost da iskažu svoj doživljaj načina na koji ih ostvaruju. Iz nekih od tih susreta, nažalost, nosimo i poruke djece o gubitku povjerenja u svijet odraslih i nepovjerenje u kapacitet odraslih da djeci pruže odgovarajuću i potrebnu podršku u njihovu sigurnom i sretnom odrastanju. Ovaj dojam je najjači u slučaju rasprava s djecom o problemu izloženosti vršnjačkom nasilju, neprimjerenim porukama odraslih u odnosu na djecu, koje imaju obilježja verbalnog nasilja, kao i u slučaju uskraćivanja djece u ispunjavanju njihovih osnovnih ljudskih potreba. Osobito brine činjenica kako se radi o odraslima koji su odgovorni za odgoj i obrazovanje djece te skrb o njihovoj dobrobiti i razvoju.

Dječje poruke i prijedlozi s ovih susreta važni su u našem radu i u našoj komunikaciji s donositeljima odluka i drugim relevantnim institucijama o potrebama djece i njihovim očekivanjima.

122 *UPSHIFT* program se provodi u organizaciji UNICEF-a za Hrvatsku i Udruge *IKS* i dio je šire inicijative *ISKORAK* usmjerene na izgradnju životnih vještina adolescenata (djece i mladih u dobi od 13 do 19 godina) u izvanobiteljskoj skrbi.

4. IZDVOJENA PODRUČJA ZAŠTITE PRAVA DJECE

4.1. Djeca pripadnici nacionalnih manjina

Ured pravobranitelja za djecu promiče prava djece pripadnika nacionalnih manjina i kontinuirano prati u kojoj mjeri i na koji način mogu ostvarivati svoja prava. Kako bi se osigurao što potpuniji uvid u stanje, Ured se, uz postupanje po pojedinačnim prijavama, oslanja i na druge izvore informacija, uključujući izravne kontakte s djecom i predstavnicima nacionalnih manjina, medijske objave, komunikaciju s nadležnim institucijama i tijelima javne uprave, stručne skupove, istraživanja, sudsku praksu, sudjelovanje u projektima te izvješća državnih tijela i organizacija civilnog društva. Najveći broj prijava i inicijativa koje zaprima odnosi se na ostvarivanje prava djece pripadnika romske nacionalne manjine, a pratio je i zaštitu prava na obrazovanje djece srpske nacionalne manjine.

Prava djece pripadnika romske nacionalne manjine – većina prijava upućenih Uredu tijekom 2025. odnosila se na povrede prava djece u odgojno-obrazovnom sustavu, a potom na pitanja ostvarivanja roditeljske skrbi i uvjeta u kojima djeca odrastaju, povrede prava na zaštitu od nasilja, ostvarivanje prava u sustavu socijalne skrbi, zdravstvena prava i pravosudno-zaštitna prava djece.

Zaprimali smo prijave građana i institucija koje su se odnosile na sumnje u primjerenu roditeljsku skrb te okruženje u kojem odrastaju romska djeca, uključujući navode o nepovoljnim životnim uvjetima, sigurnosnim rizicima i izloženosti djece nasilju. U takvim situacijama zatražili smo postupanje od nadležnih zavoda za socijalni rad, policije te, po potrebi, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Iz zaprimljenih očitovanja proizlazi da su se provodili izvidi i razgovori s djecom i roditeljima te mjere obiteljsko-pravne zaštite i stručne podrške obiteljima kada su utvrđene okolnosti koje mogu ugroziti psihofizički i socijalni razvoj djeteta. U okviru navedenog postupali smo i u povodu medijski praćenoga tragičnog događaja u romskom naselju, pri kojem je smrtno stradalo dijete. Zatražili smo izvješće o postupanju nadležnih službi te o mjerama podrške obitelji i zajednici.

Postupali smo i u predmetima koji su se odnosili na uključivanje djece u odgojno-obrazovni sustav (neredovito pohađanje škole, vrtića i programa predškole), kao i u pojedinačnim predmetima u kojima su rane veze i prijedlozi za sklapanje braka prije punoljetnosti predstavljali rizik za prekid školovanja, osobito kod djevojčica. U tim slučajevima obraćali smo se nadležnim službama socijalne skrbi i policiji radi procjene rizika i osiguravanja zaštite prava i dobrobiti djeteta, a nadležna tijela izvještavala su o pojačanom radu s obiteljima i planiranju individualno prilagođenih mjera. Važno je da se u rješavanju ovih situacija uspostavi koordinirana suradnja između škole, roditelja, sustava socijalne skrbi i drugih stručnih službi, uz kontinuiranu podršku obiteljima i jasnu usmjerenost na najbolji interes djeteta i ostanak djece u sustavu obrazovanja.

U području odgoja i obrazovanja, uz postupanja u pojedinačnim predmetima, osobita se pozornost i dalje usmjerava na strukturne prepreke uključivom obrazovanju romske djece, među kojima se posebno ističe **obrazovna segregacija**. U 2025. zabilježen je povećan broj obraćanja u vezi s odgojem i obrazovanjem romske djece, a uz postupanja po pojedinačnim predmetima, provedene su i druge aktivnosti usmjerene na zaštitu i promicanje obrazovnih prava djece.

Analiza stanja i potreba škola s većim brojem učenika pripadnika romske nacionalne manjine ukazuje na ponavljajuće izazove: otežan rad s učenicima zbog nepoznavanja hrvatskog jezika, potrebu angažiranja dodatnih romskih pomagača, pojavu da dio roditelja većinske populacije izbjegava upis djece u škole po upisnim područjima te potrebu dodatnog i sustavnijeg rada s romskim roditeljima radi osvješćivanja važnosti redovitog pohađanja nastave i podrške obrazovanju djece. Uočava se i da se segregacija može dodatno odražavati u logističkim i demografskim čimbenicima poput organizacije prijevoza i rasporeda nastave, dobne strukture stanovništva te migracijskih kretanja u pojedinim sredinama.

U cilju smanjenja obrazovne segregacije i jačanja uključivosti sustava, mjere obrazovne politike prema djeci pripadnicima romske nacionalne manjine potrebno je usmjeriti na sljedeće:

- **Sustavno mapiranje i praćenje segregacije:** uvesti redovito prikupljanje podataka o razrednim odjelima i školama s izrazito homogenim sastavom (uz jasne kriterije) te obvezu izrade lokalnih planova desegregacije tamo gdje se segregacija utvrdi.
- **Preispitivanje upisnih područja i upisnih politika:** preispitati kako upisna područja i praksa upisa utječu na koncentraciju djece iz romskih naselja u jednoj školi te razmotriti modele koji potiču mješovite razrede (npr. fleksibilnija upisna područja, uravnoteženiji upis, dogovor škola i osnivača).
- **Organizacija prijevoza kao desegregacijska mjera:** osigurati prijevoz tako da logistika ne postane razlog odvajanja djece (npr. planiranje više linija/tura ili drugačiji raspored), uz financiranje lokalne zajednice i koordinaciju sa školama.
- **Ograničavanje odvajanja učenika u organizaciji nastave:** spriječiti razdvajanje razreda po „smjenama“ i stvaranje paralelnih razrednih odjela, koji u praksi dovode do odvajanja učenika (npr. razredni odjeli s pretežito romskim učenicima i razredni odjeli s pretežito neromskim učenicima); uvesti obvezu obrazloženja i nadzora za organizacijska rješenja koja rezultiraju izrazito homogenim skupinama.
- **Obvezno uvođenje dvogodišnjeg programa predškole** uz jasnu podjelu odgovornosti (lokalna zajednica – vrtići / ministarstvo – škole) i osiguranje kapaciteta kako djeca ne bi snosila posljedice nadležnosti i prostornih ograničenja.
- **Intenzivna jezična podrška:** osigurati učenje hrvatskog jezika prije i tijekom prvih razreda osnovne škole kako se jezična barijera ne bi koristila kao argument za odvajanje djece.
- **Dodatna podrška romskim učenicima:** osigurati asistente/pomoćnike, individualizaciju i druge oblike podrške kako bi miješanje učenika bilo održivo i kvalitetno.
- **Osiguranje i širenje programa podrške roditeljstvu** dodatnim modulima za romske obitelji, koji su razvijeni u sklopu *Faze III EU jamstva za svako dijete* u suradnji s Centrom *Rastimo zajedno*.
- **Rad s roditeljima i zajednicom (romskom i većinskom):** informiranje, uključivanje i medijacija te mjere za smanjenje izbjegavanja upisa u školu po upisnom području, uz jasnu poruku o vrijednosti uključivog obrazovanja.
- **Ulaganja u lokalne škole:** oprema, prostor i jačanje stručnih timova (npr. logopedi, psiholozi, socijalni pedagozi) kako bi škole u osjetljivim područjima bile jednako kvalitetne i privlačne svim roditeljima.
- **Uključivanje romskih pomagača i multikulturalnih medijatora:** kao most između škole i roditelja radi smanjenja rizika od ranog napuštanja školovanja i jačanja svakodnevne integracije.
- **Osiguravanje produženog boravka u školama:** kao dodatni oblik podrške učenicima u učenju i socijalizaciji.
- **Dostupnost udžbenika i drugih obrazovnih materijala na romskom jeziku:** kao potpora učenju i uključivanju.
- **Podrška romskim učenicima pri pronalasku poslodavaca za praktični dio nastave u srednjim školama:** radi osiguravanja jednakih mogućnosti u strukovnom obrazovanju.
- **Osiguravanje podrške djeci i mladima nakon završetka školovanja:** radi smanjenja rizika od isključenosti i prekida obrazovnog puta.
- **Osiguravanje financijskih sredstava za projekte usmjerene na rani i predškolski odgoj:** radi jačanja dostupnosti i kvalitete usluga.
- **Podizanje učinkovitosti intervencija prema roditeljima** koji zanemaruju obrazovne potrebe djece i redovitost pohađanja nastave.

Osim mjera usmjerenih izravno na djecu i obitelji, uočava se potreba jačanja kapaciteta odgojno-obrazovnog sustava edukacijama i stručnim usavršavanjima za odgojno-obrazovne djelatnike, s naglaskom na kulturološke specifičnosti romske zajednice, dječja prava i provedbu zakonskih akata, koji se odnose na prava djece pripadnika romske manjine u sustavima koji su relevantni za ostvarivanje dječjih prava. Budući da odgojno-obrazovni radnici i druge službe usmjerene na zajednicu često imaju premalo neposrednih kontakata s romskim zajednicama, dodatno se ističe važnost uloge romskih medijatora, koji mogu doprinijeti boljoj komunikaciji, osnaživanju

zajednice i većoj dostupnosti prava.

Za učinkovitu provedbu navedenih mjera nužno je osigurati jasnu koordinaciju nadležnih tijela na nacionalnoj i lokalnoj razini te kontinuirano praćenje i analizu stanja kako bi se intervencije planirale na temelju stvarnih potreba i mjerljivih pokazatelja. Pritom je važno da organizacijska i kapacitetna ograničenja sustava ne dovode do rješenja koja u praksi rezultiraju odvajanjem djece ili smanjenjem kvalitete obrazovanja.

U okviru jačanja kapaciteta sustava važno je istaknuti ulogu romskih pomagača i kulturnih medijatora kao praktičnog „mosta“ između odgojno-obrazovnih ustanova, djece i roditelja. Ured podržava napore REYN mreže podrške romskoj djeci i drugih dionika, koji potiču razmjenu znanja i razvoj standarda podrške romskoj djeci i njihovim obiteljima. REYN mreža podrške romskoj djeci je u okviru projekta *INVAC: Inicijalno i kontinuirano usavršavanje paraprofesionalaca u odgoju i obrazovanju djece ranjivih skupina* izradila *Smjernice za inicijalno i kontinuirano usavršavanje romskih pomagača u odgoju i obrazovanju*. Smjernice su usmjerene na profesionalni razvoj i profesionalizaciju uloge, uz naglasak na pristup usmjeren na dijete, interkulturalnost i suradnju sa školom, roditeljima, stručnjacima drugih sektora i zajednicom.

Romski pomagači mogu se promatrati i kao paraprofesionalci u obrazovanju, odnosno osobe koje u ulozi podrške, pod stručnim vodstvom odgojno-obrazovnih radnika, doprinose kvaliteti i učinkovitosti odgojno-obrazovnog procesa. Njihove se zadaće u pravilu ostvaruju u trima područjima: podrška u učionici (osobito u prevladavanju jezičnih i kulturnih barijera), podrška izvan nastave (npr. pomoć u učenju i uključivanju u školske aktivnosti) i posredovanje između škole, roditelja i zajednice. Uočava se da romskih pomagača u sustavu nema dovoljno, osobito u ranom i predškolskom odgoju kada je jezična podrška ključna, te da postoje razlike u kvalifikacijama i dostupnosti stručnog usavršavanja, stoga se naglašava potreba za sustavnom početnom obukom i kontinuiranim profesionalnim razvojem.

Prava djece pripadnika srpske nacionalne manjine – praćenje zaštite prava djece pripadnika srpske nacionalne manjine najvećim se dijelom odnosi na prijave vršnjačkog nasilja između učenika srpske i hrvatske nacionalnosti. U takvim slučajevima zatražili smo postupanje nadležnih institucija (PU-a, AZOO-a, PI-a, HZSR-a) te ponovno istaknuli važnost zajedničkog i koordiniranog uključivanja različitih dionika u rješavanje problema nasilja među djecom. Školama smo preporučili provedbu programa i aktivnosti usmjerenih na učenje o toleranciji, nediskriminaciji i prihvaćanju različitosti.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Uvesti obvezatni (najmanje) dvogodišnji program predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine.
- Sustavno pratiti i sprječavati organizacijske oblike segregacije u školama uz jasne kriterije, obvezu obrazloženja i pojačan nadzor nadležnih tijela.
- Preispitati upisna područja i upisne politike te organizaciju prijevoza kako bi se poticalo formiranje mješovitih razreda i smanjila koncentracija djece iz romskih naselja u pojedinim školama.
- Osigurati dostupnost i profesionalizaciju romskih pomagača i kulturnih medijatora u odgojno-obrazovnom sustavu, uključujući jasnije definiranje statusa i uloge, početnu obuku i kontinuirano stručno usavršavanje, osobito u sredinama s većim brojem učenika.
- Uspostaviti čvršće mehanizme međuresorne suradnje, djelotvoran sustav koordinacije i bolju upotrebu resursa s ciljem kvalitetnog provođenja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece pripadnika romske nacionalne manjine.
- Dodatno razvijati i jačati školske preventivne programe nacionalno motiviranoga vršnjačkog nasilja.

4.2. Djeca s problemima u ponašanju

Primili smo stotinjak prijava koje se odnose na djecu s različitim problemima u ponašanju (PUP) na cijelom kontinuumu pojave, od najblažih i onih na razini rizika do najtežih u vidu činjenja kaznenih djela i prekršaja.¹²³ Ovom djecom bavili smo se i u kontekstu roditeljskog zanemarivanja koje je dovelo do teškoća djeteta i u povodu primjene obiteljsko-pravnih mjera. Više desetaka telefonskih poziva odnosilo se na ovu djecu. Najčešće su nam se obraćali roditelji, djelatnici institucija (najviše škola, zatim ustanova socijalne skrbi i psihijatrijske bolnice), udomitelji, skrbnici i odvjetnici, a nekoliko pritužbi uputila su nam djeca i maloljetnici koji se nalaze u institucijama (CPUZ-u i odgojnom zavodu).

Prava djece s PUP-om krše se u svim sustavima od odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, zdravstva i pravosuđa do postupanja policije i izvršenja odgojnih mjera. Ostvarivanje njihovih prava nerijetko je velik izazov za sve stručnjake i sustave u cjelini.

Najveći broj prijava odnosio se na **PUP djece u školi** povezan s ometanjem nastave i vršnjačkim nasiljem.¹²⁴ Velik broj djece, koja se ponašaju nasilno, iskazuje i druge eksternalizirane PUP-ove. Internalizirani PUP-ovi kao povučенost, dječja tjeskoba, depresivne reakcije i drugi u školi se rijetko uočavaju jer ne ometaju druge osobe niti narušavaju školsku disciplinu. Izuzetak je samoozljeđivanje o kojem nas izvještjuju djelatnici škole jer su tragovi vidljivi na djetetovu tijelu. No djetetovi problemi s mentalnim zdravljem u školi dugo ostaju neprepoznati i netretirani.

Proteklu godinu obilježili su brojni događaji nasilja vršnjaka i PUP-a djece u školama koje odgojno-obrazovni sustav nije bio u stanju učinkovito riješiti. Obavljeni nadzori u takvim slučajevima utvrdili su propuste u postupanjima škola, primarno u izostanku pravovremene detekcije rizika i teškoća te u ranoj intervenciji. Slučajevi upućuju na to da u školama i dalje ne postoji pravni okvir ni razvijen sustavni stručni odgovor na potrebe djece s PUP-om. Ne postoji ni znanje o tome kako ostvariti uspješnu inkluziju ove djece na način koji će pomoći djetetu s PUP-om, ali i drugoj djeci u razredu. Izrada individualnog plana podrške djetetu i plan intervencija s ciljevima i evaluacijom ishoda još uvijek nisu postali obvezni standard stručnog postupanja u školama.

PUP djece najčešće se tretira kao disciplinski problem te se djetetu izriču pedagoške mjere koje ne dovode do promjene ponašanja. Nerijetko se djetetu izriče i **pedagoška mjera preseljenja u drugu školu** bez učinka na promjenu njegova ponašanja.¹²⁵ Dio školskih djelatnika nije svjestan da je disfunkcionalno ponašanje posljedica izloženosti djeteta različitim stresorima u odrastanju, a neposluh simptom nezadovoljenih emocionalnih potreba. Nepravovremeno pružanje podrške i ignoriranje potrebe za pomoći i stručnim djelovanjem dovodi do ugrožavanja mentalnog zdravlja djeteta te razvoja sve složenijih i tvrdokornijih PUP-ova, koji značajno remete dinamiku škole, zahtijevaju intenzivno uključivanje drugih sustava i zajedničko međuresorno djelovanje. Škola u slučajevima kasne reakcije, umjesto čimbenika zaštite za dijete u riziku, postaje snažan čimbenik rizika.

Pojedini protektivni **roditelji djece koja iskazuju PUP** velik su izazov za djelatnike škole. Odbijaju suradnju i ne žele se suočiti s neprihvatljivim ponašanjem svog djeteta, a postupke djelatnika škole i ponašanje druge djece vide kao uzrok djetetovih problema te ih prijavljuju različitim tijelima. Subjektivni su u procjeni događaja i nepovjerljivi te ne dopuštaju ili izbjegavaju rad stručnjaka s djetetom, što predstavlja kršenje djetetova prava na primjerenu stručnu pomoć. Često manipuliraju informacijama i nalazima stručnjaka, posebice simptomatskom dijagnozom ADHD-a. Svoje dijete proglašavaju bolesnim i kada je riječ o odgojnim propustima i izostanku primjerene socijalizacije i discipliniranja. Omalovažavaju autoritet djelatnika i posao koji obavljaju, često i pred djetetom, što posljedično dovodi do djetetova nepoštovanja učitelja i kršenja pravila. S druge strane imamo roditelje koji su uznemireni nasiljem i neprihvatljivim ponašanjem djeteta s PUP-om u razredu te se zbog dugotrajno neriješenog problema nerijetko organiziraju zajednički bojkot nastave, čime krše pravo svoje djece na obrazovanje. Zbog potrebe da se ovakvi bojkoti spriječe, sustav odgoja i obrazovanja unio je i dodatne odredbe u novi *Pravilnik o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*, koje su usmjerene prema većoj odgovornosti roditelja u takvim situacijama.¹²⁶ Mišljenja smo da su se ovakve krize mogle spriječiti ranom procjenom rizika na strani djece i/ili roditelja,

123 O tome više u poglavlju *Zaštita prava djece u sukobu sa zakonom*.

124 O tome više u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

125 O pedagoškim mjerama i novom pravilniku koji ih regulira više govorimo u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja* te u poglavlju *Preporuke pravobraniteljice*.

126 O tome više u poglavlju *Obrazovna prava i Preporuke pravobraniteljice*.

integriranim pristupom različitih stručnjaka, pravovremenim stručnim djelovanjem koji seže još u predškolski odgoj i na početak osnovno-školskog obrazovanja te primjernom komunikacijom s roditeljima. Djelatnike koji nam se obraćaju u takvim slučajevima upućujemo da su dužni primijeniti propise za kršenje prava sve djece¹²⁷, ostvariti međuresornu suradnju s drugim institucijama i stručno djelovati. Budući da traže i naše uključivanje i savjete, informiramo ih o našim ovlastima i upućujemo da je za savjetodavno djelovanje u povodu pojedinačnih slučajeva u školama nadležan AZOO.

Roditelji su snažan resurs u odgoju i obrazovanju, koji je potrebno uključiti za dobrobit svih učenika te kontinuirano ulagati u odnose s njima uvažavanjem i uključivanjem u aktivnosti primjerene roditeljskom angažmanu u školi. No nužno je da škole poznaju propise i pravila stručnog djelovanja i da imaju podršku sustava u postavljanju jasnih granica i odlučnijeg postupanja u odnosu na roditelje, koji krše prava svoje ili druge djece. Potrebno je i da djelatnici imaju visoku razinu kompetencija i da su educirani za procjenu i poduzimanje intervencija, koje su u obvezi i ovlasti škole u radu s djecom i roditeljima.

Djeci s PUP-om u školi se izriče velik broj **pedagoških mjera**,¹²⁸ ponekad i u istoj školskoj godini, koje kod ove djece najčešće ne postižu očekivane učinke jer ih ne prati kontinuirano i intenzivno stručno djelovanje. Najteža pedagoška mjera preseljenja u drugu školu dijete izlaže i dodatnom stresu prilagodbe na novu sredinu i najčešće ne dovodi do očekivanih ishoda. Svoje mišljenje o tome da ova mjera nije u interesu djeteta, nego škole koja se djeteta želi „riješiti“ iskazali smo i u povodu izmjena i dopuna novog *Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*. Naše stajalište o brisanju ove pedagoške mjere nije uvaženo.¹²⁹

Kao i za drugu djecu s teškoćama, i za djecu s PUP-om ključno je prilagoditi način obrazovanja djetetovim potrebama. **Primjereni oblici odgoja i obrazovanja** mogu pridonijeti boljem ostvarivanju odgojno-obrazovnih prava i potreba djece s PUP-om, koja nerijetko zbog svojih emocionalnih teškoća otežano udovoljavaju obrazovnim zahtjevima po redovnom programu obrazovanja. Prilikom određivanja primjerenih oblika školovanja nužno je voditi računa o sveobuhvatnoj dobrobiti djeteta, a kod upućivanja u poseban odjel i o organizaciji pohađanja udaljenije škole. Osim prilagodbe obrazovnih zahtjeva, s ovom djecom potrebno je i pojačano odgojno i stručno raditi.

Učitelji i nastavnici u obraćanju Uredu često naglašavaju manjak svojih kompetencija i iskazuju potrebu za opsežnijim temeljnim obrazovanjem na fakultetima, koje se odnosi na djecu s PUP-om te na suradnju s izazovnim roditeljima. Kontinuirano upozoravamo na potrebu da učitelji i nastavnici dobiju učinkovitije alate za rad s djecom i roditeljima u današnjim izazovnim okolnostima.

U ustanovama odgoja i obrazovanja još uvijek nema dovoljno **stručnih suradnika različitih profila**. Današnje potrebe suvremene škole i cjelovit multidisciplinarni pristup pravima i interesima učenika upućuju na potrebu za stručnjacima svih profila u stručnoj službi škole. Ugroženo mentalno zdravlje djece te brojni slučajevi vršnjačkog nasilja i drugih PUP-ova naglašavaju potrebu za psiholozima, socijalnim radnicima i socijalnim pedagogima koji su educirani za prevenciju, procjenu i stručne intervencije u području PUP-a. Naglašavamo i da bi stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila trebali raditi isključivo u okviru svojih stručnih kompetencija, koje se odnose na različite teškoće.

Škole su danas svjesne potrebe **umrežene međuresorne suradnje** s drugim sustavima i institucijama na koju upućuju i brojni propisi. Osim periodičkih redovitih sastanaka s drugim tijelima, potrebno je sazivati i međuresorne sastanke u povodu složenih slučajeva vršnjačkog nasilja i ostvarivanja prava i interesa djeteta koje iskazuje PUP jer neposredni kontakti stručnjaka imaju neprocjenjivu vrijednost u razmjeni informacija, dogovaranju, planiranju, provođenju i evaluaciji intervencija u najboljem djetetovu interesu. Naglašavamo i da učinkovita suradnja treba imati zajednički fokus, a to je usmjerenost na dobrobit djeteta umjesto na odnose i prebacivanje odgovornosti među institucijama. Uočavamo i da se pojedine škole ne obraćaju na vrijeme HZSR-u zbog rizika i ranog PUP-a kod djeteta, pogrešno procjenjujući da time čine uslugu roditeljima i djetetu. I pojedini roditelji obavješćivanje HZSR-a o problemima djeteta vide kao kaznu i osvetu škole, a ne kao nužnu stručnu pomoć. Zakašnjelo obraćanje HZSR-u usporava integrirani pristup u radu s djetetom i roditeljima, a izostanak adekvatne komunikacije s roditeljima dovodi do otežane suradnje. Zakašnjelost intervencija pridonosi i učvršćivanju i razvoju složenijih

127 Riječ je o *Pravilniku o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima*.

128 Sukladno *Pravilniku o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*.

129 O tome više u poglavlju *Normativne aktivnosti*.

PUP-ova, a neuključivanje drugih službi krši pravo djeteta na primjerenu i pravodobnu stručnu pomoć. Stoga je u procjenu razine problema i razine potrebnih intervencija potrebno uključiti djelatnike stručne službe, posebice socijalnih pedagoga koji su educirani potrebe djeteta povezivati s razinom intervencija.

Škola je, uz obitelj i lokalnu zajednicu, mjesto najsnažnije **prevencije svih neprihvatljivih oblika ponašanja** djece i mladih. Svaka škola dužna je izraditi svoju godišnju preventivnu strategiju temeljenu na procjeni potreba učenika i škole, u koju će uvrstiti preventivne programe i druge aktivnosti za učenike, roditelje i učitelje. U pojedinim školama preventivne strategije su formalizirane i nerazrađene te nisu usklađene s uputama AZOO-a. Da bi programi bili uspješni i postizali očekivane ishode, potrebno je da su znanstveno utemeljeni, sveobuhvatni, intenzivni, dugotrajni i održivi, dokazane učinkovitosti te mjerljivih ishoda putem evaluacije. Pojedini programi u školama nemaju navedene kvalitete, a pozitivni učinci na djecu nisu poznati, stoga je potrebno uvesti više strukture u preventivno djelovanje u sustavu odgoja i obrazovanja. Uočili smo i značajne neujednačenosti u kvaliteti i načinu provođenja preventivne strategije i različitih aktivnosti koje su prepuštene izboru i odluci same škole.

Univerzalno-preventivne aktivnosti za svu djecu široko su zastupljene u školama i prepoznate kao potrebne. Većina škola provodi aktivnosti za razvoj socioemocionalnih kompetencija djece u kojima djeca uče o regulaciji emocija, toleranciji, nenasilnom rješavanju sukoba i suradnji te empatiji. Važnost škole je time naglašenija jer mnoge obitelji danas ne poučavaju djecu ovim vještinama. No u školi se ove vještine trebaju svakodnevno živjeti i primjenjivati, kako među djecom tako i kod odraslih osoba. U školama i drugi sustavi provode edukacije djece, najčešće zdravstveni sustav i policija. I pojedine udruge provode vrijedne programe dokazane učinkovitosti, čime pridonose univerzalnoj prevenciji.

U školama je nedovoljno programa i intervencija **selektivne i indicirane** prevencije za djecu u riziku i onu koja već iskazuju PUP. Uspješnim i učinkovitim se pokazao poludnevni boravak u školi koji kao socijalnu uslugu na temelju rješenja PU HZSR-a za djecu u riziku provode djelatnici domova socijalne skrbi (CPUZ-a) ili djelatnici pojedinih udruga. Ova intervencija je dokazano korisnih ishoda po djecu, a provodi se u prirodnom okruženju djeteta, u školi. Stoga smo MZOM-u ranije uputili preporuku za njezinu implementaciju u sve škole u RH i za svu djecu kojoj je potrebna. Preporučili smo i da provođenje bude u nadležnosti škole. No prelaskom na novi koncept cjelodnevne nastave i drugačiju organizaciju boravka djece u školi, upitan je opstanak ove selektivne intervencije, čak i u školama u kojima se već provodi, na što smo upozorili nadležno ministarstvo. Budući da nemamo odgovor kako će odgojno-obrazovni sustav odgovoriti na potrebe ove djece, Ured planira sastanak s nadležnim ministarstvima kako bi se definirao model, međusobna suradnja i osigurala dostupnost i održivost ove intervencije. Pozitivan iskorak predstavlja proaktivno djelovanje pojedinih škola koje, uz financijsku i administrativnu podršku svojih osnivača iz lokalne zajednice, ovu selektivno-preventivnu intervenciju u suradnji s HZSR-om godinama samostalno provode za svoje učenike.

Zaključujemo da unatoč povećanju vršnjačkog nasilja i drugih oblika PUP-a u školi, odgojno-obrazovni sustav potrebama djece s PUP-om još uvijek pristupa stihijski, bez jasnog koncepta i zakonskog okvira, koji bi ujednačili i unaprijedili stručna postupanja u zaštiti prava i interesa ove djece. Dijete s PUP-om učenik je s teškoćama, koji ima pravo na inkluzivno obrazovanje i ostvarivanje svih njegovih specifičnih odgojno-obrazovnih potreba u redovnoj školi, a druga djeca imaju pravo biti zaštićena od njegova neprihvatljivog i nasilnog ponašanja. Nedostatnom ostvarivanju i kršenju prava i interesa djece s PUP-om u školi pridonosi i nedostatak jasnije regulative jer najavljeni *Pravilnik o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne potpore i stručnog tretmana učenika u riziku za razvoj PUP-a i učenika s PUP-om* nije donesen iako je na javno savjetovanje upućen još 2019.

Sustav **socijalne skrbi** postupanjem obuhvaća djecu u riziku i s početnim PUP-om, pa sve do djece koja čine kaznena djela i protiv njih se vode kazneni postupci i izvršavaju odgojne mjere. Učinkovitost socijalnih usluga za dijete i obitelj često ovisi o uspješnoj međuresornoj suradnji s drugim sustavima, posebice odgojno-obrazovnim i sustavom pravosuđa te njihovom zajedničkom i koordiniranom djelovanju.

U mjestima udaljenim od gradskih središta otežano se provode socijalne usluge u sustavu socijalne skrbi za obitelji u riziku koje **preveniraju izdvajanje djeteta**. Pojedini roditelji nas, pokušavajući izbjeći primjenu formalnih mjera, informiraju i o nedostatku usluga savjetovanja i stručne podrške u njihovoj sredini izvan formalnog sustava jer nedostaje djelovanja udruga i privatnih pružatelja ovakvih usluge. Većina socijalno ugroženih obitelji ne može si priuštiti privatne usluge i putovanje u gradska središta. Stoga često izostaje rana intervencija i pomoć djeci s teškoćama mentalnog zdravlja i rizikom od PUP-a. Potrebno je osigurati različite oblike grupnog i individualnog rada

i strukturiranih tretmana usmjerenih prevenciji i modifikaciji PUP-a, posebice psihosocijalnog tretmana i prevencije nasilja za djecu u sklopu Obiteljskog centra jer svi zaposleni stručnjaci imaju dodatne edukacije iz savjetodavnog i/ili psihoterapijskog rada. Kapacitete stručnjaka Obiteljskog centra kao ustanove u sustavu socijalne skrbi treba usmjeriti i na provođenje strukturiranih tretmana i individualnih i grupnih psihosocijalnih savjetovanja za djecu s PUP-om, koja su izdvojena iz vlastite obitelji i smještena u ustanove socijalne skrbi.

Praćenjem uočavamo još uvijek nedovoljno odlučnosti pojedinih PU HZSR-a u poduzimanju snažnijih mjera za zaštitu dobrobiti djece koja dulje vrijeme odrastaju u ugrožavajućim obiteljskim uvjetima. Nerijetko obavijesti o roditeljskom zanemarivanju dobijemo od škole djeteta zbog nepohađanja nastave i nespremnosti roditelja na suradnju. Često je riječ o višegodišnjem provođenju mjera obiteljsko-pravne zaštite bez pozitivnih ishoda po dijete i izostanku učinkovitije sveobuhvatne procjene rizika. Dijete je nerijetko smješteno u ustanovu tek nakon više godina izloženosti nepovoljnim razvojnim uvjetima koji su doveli do razvoja PUP-a.

Najviše kršenja prava zabilježeno je u odnosu na djecu s PUP-om koja borave ili trebaju boraviti u **ustanovama socijalne skrbi** (CPUZ-ovi) o čemu, osim iz pritužbi roditelja i djece, saznajemo i iz obraćanja djelatnika domova, liječnika psihijatarata, udomitelja, prilikom posjeta ustanovama i iz objava sadržaja o nasilju djece u medijima.¹³⁰

Najviše pritužbi PU HZSR-a i CPUZ-a odnosi se na **nemogućnost realizacije socijalne usluge smještaja zbog smanjenja smještajnih kapaciteta za djecu s PUP-om** do kojih je došlo u procesu transformacije, deinstitucionalizacije i neprepoznavanja potrebe za strukturiranim i intenzivnim tretmanom djece s PUP-om u instituciji prije premještaja u organizirano stanovanje sa sveobuhvatnom ili povremenom podrškom. Kadrovski kapaciteti ustanova za djecu s PUP-om većinom su se preusmjerili na uslugu poludnevnog boravka u školama, ne prateći pri tome potrebe za drugim uslugama na razini županije i lokalne zajednice. Na smještaj pojedina djeca čekaju i više mjeseci za koje vrijeme borave u ugrožavajućim obiteljskim uvjetima ili u ustanovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, koja je neprimjerna njihovim potrebama. Pritužbe upućuju na to da pojedina djeca iskazuju intenzivne PUP-ove (bjegovi, konzumiranje sredstava ovisnosti i drugi) i nasilje prema drugoj djeci i odgojiteljima u ustanovama za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a da se, unatoč tomu, njihov premještaj u odgovarajuću ustanovu mjesecima ne može realizirati. U takvim slučajevima najčešće smo tražili uključivanje nadležnog ministarstva i pronalazak mjesta za dijete u odgovarajućoj ustanovi te upozoravali na krašenje prava djeteta s teškoćama na primjerenu podršku i stručni tretman.

Problem predstavlja i inzistiranje CPUZ-a na prethodnoj stacionarnoj opservaciji unatoč činjenici da stručni timovi HZSR-a imaju sve profile stručnjaka (socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog) za provođenje sveobuhvatne procjene i prijedlog adekvatne ustanove. Zbog nedostatka kapaciteta, na stacionarnu opservaciju se nepotrebno čeka i nekoliko mjeseci iako HZSR-i, uz psihodijagnostički instrumentarij psihologa, primjenjuju i standardizirane instrumente socijalnog rada i socijalne pedagogije te je osigurana edukacija stručnjaka za stručnu procjenu i prijedlog daljnjih mjera i intervencija. Često se događa i da nakon provedene stacionarne obrade, tim za dijagnostiku CPUZ-a, ako se radi o djetetu s intenzivnijim PUP-om, predloži isti tip ustanove u drugoj regiji iako za to nema indikacija.

Posebno zabrinjavajući je nedostatak kapaciteta za djevojčice koje iskazuju PUP. Pojedine ustanove su i ukinule kapacitete za socijalnu uslugu smještaja i pružaju samo uslugu obiteljskog stanovanja, čija organizacija i način rada nisu pogodni za pojedinu djecu s intenzivnim PUP-om kojoj treba snažna struktura, pojačani nadzor, cjelodnevna skrb i intenzivan tretman stručnjaka. Dio prijašnjih domova za djecu s PUP-om (Ivanec, Zadar, Bedekovčina) proširio je usluge smještaja i/ili organiziranog stanovanja na djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, uz obvezu privremenog smještaja u kriznim situacijama, čime se izgubila i diferencijacija ustanova i tretmana. Tako u istoj odgojnoj skupini borave djeca koja su izdvojena iz obitelji zbog krizne situacije na temelju ZSS-a, djeca izdvojena iz obitelji zbog PUP-a na temelju OBZ-a i maloljetnici počinitelji kaznenih djela, koji su smješteni na temelju ZSM-a, pri čemu izostaju strukturirani tretmani prilagođeni specifičnim potrebama svakoga pojedinog djeteta.

Zbog nemogućnosti realizacije smještaja, PU HZSR-i nerijetko pribjegavaju upućivanju djeteta u ustanovu na temelju odluke o smještaju u kriznim situacijama¹³¹, koja predstavlja žurno izdvajanje zbog ugroze djeteta i realizira se odmah. Iako bi ova mjera trebala biti kratkotrajna do donošenja odluke o smještaju, nerijetko se protegne i do

130 Djeca s PUP-om u ustanovama socijalne skrbi mogu boraviti na temelju *Zakona o socijalnoj skrbi, Obiteljskog zakona* ili *Zakona o sudovima za mladež*.

131 Na temelju čl. 106. *Zakona o socijalnoj skrbi*.

krajnjeg roka od godinu dana jer smještaj nije moguće realizirati. Takva djeca nerijetko borave u neprimjernih organizacijskim i tretmanskim uvjetima, često i u prihvatnoj stanici ustanove, a poneka su izvan odgojno-obrazovnog procesa bila i godinu dana. Ova djeca ne ostvaruju sva prava koja bi im trebala biti osigurana u dugotrajnijoj alternativnoj skrbi.

U ustanovama u kojima su smještena djeca s PUP-om uočava se kontinuirani problem zapošljavanja **nestručnog kadra**, najčešće učitelja i nastavnika, koji u svome temeljnom obrazovanju nemaju minimalna znanja o djeci s PUP-om i njihovim potrebama, znanja o traumi i metodici rada s ovom djecom. Unatoč nekim stajalištima da trud i humanost mogu nadomjestiti nedostatak potrebnih znanja i vještina, ovi djelatnici djeci s intenzivnim posebnim potrebama ne osiguravaju propisima zajamčenu potrebnu stručnu pomoć i podršku. Budući da nisu opremljeni potrebnim znanjem i alatima, ujedno i sagorijevaju u radu. Stoga je nužno da sustav socijalne skrbi osmisli i razvije modul obveznoga minimalnog obrazovanja za nestručne djelatnike, koje bi bilo preduvjet za rad s djecom s PUP-om. Potrebno je i da se svim djelatnicima kontinuirano omogućavaju dodatne edukacije za unaprjeđivanja znanja i vještina za rad s ovom zahtjevnom skupinom djece.

U prošloj godini javnost i mediji pojačano su se bavili negativnom pojavom na koju Ured upozorava godinama, a to je **vršnjačko nasilje u ustanovama socijalne skrbi**. Vršnjačko nasilje često je neprepoznato, neotkriveno i netretirano, a nerijetko nisu poduzete ni propisima naložene mjere. Svakodnevno je, a djeca su nerijetko i žrtve i počinitelji. Posebno zabrinjava porast obavijesti ustanova o seksualnom nasilju među djecom o čemu su nas obavijestile sukladno propisima.¹³² Ovo nasilje prisutno je u svim ustanovama socijalne skrbi u kojima trajnije borave djeca, a obavijesti upućuju i na činjenje najtežih kaznenih djela koja stariji odgajanci čine na štetu mlađih. Prijave upućuju i na nasilje djece bez pratnje stranih državljana koji su privremeno smješteni u ustanove socijalne skrbi bez stručne procjene rizika i samog djeteta. Iako ustanove poduzimaju propisane mjere nakon događaja sukladno protokolima, široko rasprostranjeno nasilje upućuje na nedostatan nadzor djece te nedostatne preventivne i tretmanske aktivnosti u ustanovama. Primili smo i pritužbe za tjelesno kažnjavanje djece od odgojitelja, koje nisu potvrđene ili su za njega djelatniku izrečene najblaže mjere sukladno *Zakonu o radu*.¹³³

“*Korisnica (14) je kontinuirano u bijegu iz ustanove te su ju za to vrijeme sustavno seksualno iskorištavali punoljetni muškarci uz indicije trgovanja ljudima i podvođenja. Izložena je visokom zdravstvenom riziku zbog redovitog uzimanja opojnih droga koje joj daju iskorištavatelji, nezaštićenih seksualnih odnosa te psihičkih posljedica trauma. Izložena je i vršnjačkom nasilju uz ponavljajuće fizičko nasilje i psihičko maltretiranje. Dijete je u stanju trajne krize i autoagresije, što ukazuje na duboku psihičku patnju i nedostatak adekvatne terapijske podrške. Unatoč brojnim mjerama nadzora, dijete redovito bježi, što dovodi do ponovne viktimizacije. Trenutni oblik smještaja je neadekvatan jer nije u mogućnosti spriječiti pristup odraslim iskorištavateljima niti osigurati intenzivnu psihijatrijsku i psihološku skrb koju dijete treba. Ne može osigurati ni mir i stabilnost djetetu, a CPUZ nije u mogućnosti osigurati njezinu zaštitu ni dugoročnu rehabilitaciju. Djetetu treba žurni premještaj u specijaliziranu ustanovu zatvorenog tipa ili pojačanog nadzora, koja može osigurati zaštitu od bjegova i pristupa iskorištavateljima. Potrebno je osigurati i intenzivnu psihijatrijsku i psihološku skrb usmjerenu na traumu, ovisnost i poremećaje u ponašanju te smještaj u blizini psihijatrijskog odjela za mlade. Potreban je siguran okvir za resocijalizaciju, bez izloženosti nasilju i pritisku. Ovo nije samo pitanje resocijalizacije nego i hitne zaštite života i zdravlja djeteta. Nepoduzimanje odlučnih mjera dalje će produbiti njezinu traumu, ovisnost i društvenu isključenost, uz moguće tragične posljedice. Dijete je trenutačno sustavno ugrožavano na više razina, a njezino ponašanje predstavlja tešku krizu zaštite djeteta.*

Iz izvješća jednog CPUZ-a

Obračanja ustanova socijalne skrbi upućuju na zahtjevnost, a često i nemoć u radu s djecom s **intenzivnim PUP-om**, za koju djelatnici procjenjuju da su „preteška“ za boravak u otvorenoj ustanovi. Riječ je o djeci koja učestalo bježe, čine kaznena djela, sklona su konzumiranju sredstava ovisnosti, nerijetko nasilnog ponašanja i nedostupna odgojnom djelovanju, a u bijegu su sklona promiskuitetnom ponašanju. Za ovu djecu nije primjeren smještaj u

132 Riječ je o primjeni *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

133 O nasilju u domovima socijalne skrbi više govorimo u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

otvorenoj ustanovi, a sustav za njih nema primjerenog rješenja. Kada je riječ o djeci koja su kazneno odgovorna i čine kaznena djela, najčešće se čeka izricanje odgojne mjere upućivanja u ustanovu zatvorenog tipa u sustavu pravosuđa (odgojni zavod) iako pojedini Sudovi za mladež, inzistirajući na principu postupnosti, upućuju djecu/maloljetnike u otvorenu ustanovu koja nije primjerena njihovim potrebama.¹³⁴ Teškoće su naglašenije u radu s djecom mlađom od 14 godina koja iskazuju složene PUP-ove jer sustav nema kapaciteta ni načina za sigurno zadržavanje u ustanovi i intenzivan tretman. Neka djeca iskazuju i teškoće s mentalnim zdravljem koje se zbog nedostatka ili udaljenosti ustanove od dječjeg psihijatra ne mogu adekvatno tretirati. Poseban problem je zaštita prava i interesa djece mlađe od 16 godina koja su razvila ovisnosti jer ne postoje kapaciteti za njihov smještaj, liječenje i specifičan tretman. Ne postoje ni strukturirano preventivno ni tretmansko djelovanje za brojnu djecu koja puše u ustanovama, na pojedinim mjestima izvan prostora ustanove zajedno i s odgojiteljima.

U izvješću za 2025. MUP navodi da je tijekom 2025. evidentirano ukupno 3105 objava bijega iz ustanova.¹³⁵ U bijegu iz ustanova češće su evidentirani dječaci (549) nego djevojčice (232). Većinom su to bila djeca starija od 14 godina (689), no zabilježeni su i bjegovi djece mlađe dobi (92). Od navedenog broja, 412 djece su recidivisti u ponovljenim bjegovima i u odnosu na prethodnu godinu evidentan je porast broja raspisanih objava zbog udaljenja znatno manjeg broja djece i maloljetnika. Navedeni brojevi pokazuju odnose se i na dio korisnika ustanova koji, kršeći kućni red ustanove, tijekom istog dana u nekoliko navrata bez dozvole odgojitelja napuštaju prostore ustanove u koju su smješteni i proizvoljno se u nju vraćaju. Iako se ne radi o klasičnom bijegu iz ustanove, u svrhu zaštite dobrobiti ove ranjive skupine, o njihovim odlascima obavještava policija i raspisivanjem objave započinje traganje za njima. Djeca napuštaju ustanovu zbog problema adaptacije (185) i izbjegavanja odgojne mjere u ustanovi (382). U određenom broju slučajeva nije utvrđen razlog bijega. Zabrinjava podatak da je u više slučajeva za vrijeme bijega nad djetetom počinjeno kazneno djelo i da su djeca bila počinitelji kaznenog djela.

Pojedine pritužbe upućuju na djecu koja su učestalo ili dugotrajno **u bijegu** i *de facto* borave na ulici jer pobjegnu čim ih policija vrati u ustanovu. Takva djeca su u skitnji i, osim što zbog zadovoljenja primarnih potreba čine kaznena djela, izložena su snažnom riziku od različitih zlouporaba odraslih osoba koje o njima „brinu“. Najčešće je riječ o seksualnom zlostavljanju, podvođenju i općenito opasnostima od trgovanja ljudima. Tako imamo obavijesti policije da je djevojčica mlađa od 14 godina za vrijeme višednevnog bijega bila žrtva kaznenih djela i seksualno su ju zlostavljali osam različitih odraslih muškaraca, koji su joj davali i drogu na korištenje. Stoga je s posebnom pozornošću i žurnošću potrebno djelovati kada djeca bježe iz ustanova u koje su smještene.

Zabrinjava da djeca iskazuju kako bježe zbog loših uvjeta u ustanovama, neodgovarajućeg pristupa odgojitelja ili vršnjačkog nasilja. Potrebno je svakomu ovom slučaju posvetiti punu stručnu i institucionalnu pozornost kako bi se otklonili razlozi koji su doveli do bijega djeteta. Važno je da se u odgojnim ustanovama bjegovi djece ne smatraju uobičajenim ponašanjem te da im se pristupa kao ozbiljnom problemu koji se mora istražiti i prevenirati. Aktivnosti moraju biti usmjerene i na sustavno jačanje međuresorne suradnje policije, socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja. Zabrinjava i da policija pojedinu djecu u bijegu iz ustanove ne traži dovoljno aktivno jer se neposredno nakon dovođenja djeteta ponovno udalji iz ustanove. Time se značajno pridonosi ponovnoj viktimizaciji i iskorištavanju djeteta koje boravi na ulici.

Zabrinjava nedostatak kontinuiranih i strukturiranih **preventivnih i tretmanskih aktivnosti** u ustanovama u kojima borave djeca s PUP-om. Problemi se rješavaju najčešće samo „interventno“ na dnevnoj razini. Planovi i programi rada s djetetom najčešće su unificirani, nedovoljno razrađeni i evaluirani, bez plana primjene specifičnih tretmanskih programa i aktivnosti za pojedine PUP-ove. Pritužba jednog roditelja navodi da u domu „djecu čuvaju, daju im jesti i šalju ih u školu“, što nije dovoljno za djecu koja zbog PUP-a imaju posebne potrebe. Iako većina ove djece ima iskustvo zlostavljanja, zanemarivanja i drugih traumatskih događaja, u ustanovama ne postoje stručnjaci specijalizirani za rad s traumom niti se provode specijalizirani tretmansi programi za rad s djecom kod koje su uočene traume. Napominjemo da u nekim ustanovama za djecu, čiji osnivač nije država, postoje takvi stručnjaci i programi. Djelatnici ustanova tuže se i na često lošu organizaciju rada, nedostatak supervizije i edukacija.

134 O tome više govorimo u poglavlju *Zaštita prava djece u sukobu sa zakonom*.

135 Dio se odnosi na djecu strane migrante koji su napustili RH, čiji bijeg se i dalje vodi kao aktivan.

Primili smo i pritužbe koje se odnose na **uskratu informacija roditeljima**, koji ostvaruju pravo na roditeljsku skrb, o psihijatrijskom liječenju djeteta, a roditelji ih nisu mogli dobiti ni na izričito traženje. Ustanove su obrazlagale takve odluke time da je liječenje i terapiju propisao liječnik. Ustanove smo upozorili da su roditelji na temelju *Obiteljskog zakona* dužni skrbiti o zdravlju djeteta te mu omogućiti korištenje mjera za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja i ozdravljenje u slučaju bolesti, sukladno propisima kojima se uređuje zdravstvo i zahtjevima medicinske znanosti. Kako bi roditelji mogli ispuniti svoju zakonsku obvezu skrbi o zdravlju djeteta, moraju im biti dostupne informacije o djetetovu zdravstvenom stanju i omogućen uvid u medicinsku dokumentaciju. Također je pravo pristupa medicinskoj dokumentaciji jedno od temeljnih prava pacijenata propisanih i *Zakonom o zaštiti prava pacijenata*.

Obaviješteni smo i o slučaju **volontiranja** muške osobe koja je boravila u ustanovi i radila s djevojčicama protivno propisima koji reguliraju ovu djelatnost. Inspekcijski nadzor utvrdio je propuste ustanove, naložio primjenu propisa i prekid volontiranja te unaprjeđivanje internih propisa. O radnim sankcijama za osobe odgovorne za propuste nismo obaviješteni. Napominjemo da su propisi koji se odnose na volontiranje unaprijeđeni upravo iz razloga sprječavanja rada s djecom osobama koje nisu za to pogodne.

Specijalizirano udomiteljstvo za djecu s PUP-om nije razvijeno i zbog toga udomiteljstvo ne može zamijeniti ni odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu, što kao mogućnost predviđa ZSM za maloljetne počinitelje kaznenog djela. Ovakav oblik udomiteljstva omogućio bi da djeca s PUP-om izdvojena iz obitelji i počinitelji kaznenih djela dobiju potrebnu stručnu pomoć bez upućivanja u institucije.

Iako su učinjeni određeni pomaci na razvoju svjesnosti sustava i djelatnika u ostvarivanju **participativnih prava djece s PUP-om** u alternativnoj skrbi, uočavamo da se u svakodnevnom životu i ova prava nedovoljno i formalno ostvaruju.

Zaključno, ostvarivanje prava i interesa djece s PUP-om otežano je u svim sustavima, posebice odgoja i obrazovanja te socijalne skrbi. Nužno je da škole, u suradnji s drugim resorima, razviju sustavnu stručnu podršku ovim učenicima, zbog čega je potrebno donijeti odgovarajući pravni i stručni okvir za djelovanje u radu s ovom djecom. Potrebno je i da učitelji i nastavnici u svome temeljnom obrazovanju dobiju više sadržaja koji se odnose na specifične potrebe i metodiku rada s djecom s PUP-om. Potrebno je zaposliti više stručnjaka u stručnoj službi koji će, osim u pružanju podrške djeci s PUP-om, sustavnije raditi i na svim razinama prevencije. Sustav socijalne skrbi treba unaprjeđivati i razviti različite socijalne usluge kako bi osigurao stručnu pomoć i podršku obiteljima i djeci u riziku te takve intervencije i usluge učiniti svima dostupne. U ovom resoru najsnažnije se krše prava i interesi djece s PUP-om koja su izdvojena iz obitelji i smještena u ustanove socijalne skrbi, a pritužbe upućuju na to da nije riječ o pojedinačnim, nego sustavnim propustima. Podaci upućuju i na to da je godinama riječ o tek dvjestotinjak najugroženije djece i da cjelovito ostvarivanje njihovih prava i interesa traži reorganizaciju i bolje korištenje resursa i kapaciteta stručnjaka u sustavu, uz istovremeno jačanje međuresorne suradnje i osiguranje mobilnih timova stručnjaka mentalnog zdravlja. Stoga je nužno da država poduzme odlučnije i učinkovitije mjere za zaštitu jedne od najugroženijih skupina djece u društvu te sustavno i kontinuirano unaprjeđuje svaki segment njihove zaštite i ostvarivanja svih prava i najboljeg interesa.

4.3. Djeca čiji su roditelji u zatvoru

Po podacima UZSP-a¹³⁶, tijekom 2024. (izvješće za 2025. još nije dostupno), u kaznenim ustanovama se nalazilo 16 826 osoba lišenih slobode, od čega je u istražnom zatvoru bilo 8219 osoba. Od 6074 zatvorenika i maloljetnika, koji su se tijekom 2024. godine nalazili na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 2376 ili 39,12 % su roditelji maloljetne djece, a ukupno 4841 dijete je imalo jednog ili oba roditelj u zatvoru. Tijekom 2024. ostvareno je ukupno 4409 fizičkih posjeta maloljetne djece roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, od čega je 4221 posjeta očevima, a 188 posjeta majkama. Odobreno je i više zatraženih produženih i izvanrednih posjeta djece, a razlozi su dob djece, loše materijalne prilike u obitelji, udaljenost od kaznenog tijela i organizacijski razlozi (prijevoz, škola djeteta i drugo). U 2024. u svim kaznenim tijelima realizirano je 9394 videoposjeta, od kojih su u njih 4330 bila uključena djeca. U odnosu na 2023. smanjio se broj videoposjeta i broj djece, što UZSP povezuje s povećanjem broja realiziranih pogodnosti izlaza izvan kaznenog tijela. Na Odjelu za roditelje u Kaznionici u Požegi je tijekom 2024. s majkama boravilo petero djece u dobi do tri godine.

U 2024. povećao se broj osoba lišenih slobode i njihove djece, što i druge sustave osim zatvorskog obvezuje na povećanje svjesnosti o njihovim potrebama. Razvijanje svjesnosti naročito je važno u sustavu odgoja i obrazovanja te socijalne skrbi jer su djeca zatvorenika izložena snažnijim čimbenicima rizika u svom životu i potrebna im je intenzivnija podrška bliskih osoba i stručnjaka. U *Izvješću* zatvorskog sustava i dalje nema podataka o djeci istražnih zatvorenika koji čine gotovo polovicu svih osoba lišenih slobode, stoga ova skupina djece i njihove potrebe i dalje ostaju nedovoljno vidljivi. U *Izvješću* se navodi da u zatvorskom sustavu djeca posjećuju roditelje svaki tjedan i blagdanima po rasporedu određenom posebno za dječje posjete i u prostorima prilagođenima djeci, koji su opremljeni didaktičkim materijalom. Kontinuirano naglašavamo važnost ostvarivanja prava djece na neposredni i fizički kontakt s roditeljem koji je lišen slobode i na zajedničke aktivnostima usmjerene djetetu u vrijeme posjete. Kontakt se mora odvijati što lakše i uvjetima u kojima je moguća kvalitetna i smisljena komunikacija s djetetom u prihvaćajućoj i pozitivnoj atmosferi. Osim prostora za posjete djece, nužno je i da oni, u kojima djeca čekaju na posjetu, budu primjereni, ugodni i umirujući za djecu različite dobi.

U svim kaznenim tijelima zatvorskog sustava i svim kategorijama osoba lišenih slobode omogućeno je ostvarivanje besplatnog kontakta s članovima obitelji i putem videoposjeta, pri čemu posjete djece trebaju imati prioritet. Videoposjete su osigurane za djecu koja ne mogu fizički posjećivati roditelje zbog udaljenosti, financijskih ograničenja, bolesti, radnog angažmana drugog roditelja i slično.

Tijekom 2025. primili smo 25 pojedinačnih prijava koje se odnose na prava djece, čiji su roditelji lišeni slobode i ostvarili smo dvadesetak telefonskih savjetovanja od kojih se većina odnosi na pritužbe jednog zatvorenika na postupanje zatvorskog sustava. Prijave su nam upućivali roditelji djece (oni na slobodi i oni u zatvoru) i u nekoliko slučajeva institucije. Pojedine prijave odnosile su se na traženje da sudjelujemo u odlukama o uvjetnom otpustu ili prekidu kazne za zatvorenika zahtjevom da se odluka primarno temelji na činjenici roditeljstva. U takvim slučajevima upućivali smo prijavitelje na ovlasti Ureda i neovisnost pravosudnih tijela u postupanju, kao i na činjenicu da roditeljstvo ne oslobađa od kazneno-pravne odgovornosti.

Najveći broj prijava odnosio se na neprimjernu roditeljsku i/ili srodničku skrb, nedostatna materijalna sredstva za život djece, nedovoljno posjeta i kontakata, na sprečavanje sudjelovanja u životu djeteta te na pitanje sigurnosti djeteta. U jednom slučaju majka se pritužila na nemogućnost ostvarivanja punog roditeljskog dopusta jer otac nije potpisao zajedničku izjavu o prijenosu dopusta. U pozadini većine ovih pritužbi su poremećeni roditeljski ili srodnički odnosi, zbog čega roditelj u zatvoru propituje skrb o djetetu, a nerijetko prijavljuje i sumnju na nasilje drugog roditelja i/ili njegova partnera.

U pojedinim slučajevima roditelj izvršava kaznu zbog kaznenih djela obiteljskog nasilja, prijetnji i povrede djetetovih prava, pa mu drugi roditelj odbija dovesti dijete u posjetu u zatvoru. Jednom roditelju koji se nalazi na izvršenju kazne zatvora sud je zabranio odnose s djecom jer je utvrđeno da ga se djeca boje, da ih je u kontaktima

136 *Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda i centara za 2024.*

uznemiravao, raspitivao se o drugom roditelju i tražio od djece da nagovore drugog roditelja da povuče prijave protiv njega. U ovakvim slučajevima i prilikom sudske odluke o ostvarivanju osobnih odnosa nužna je procjena najboljeg interesa djeteta.

Prijave se odnose i na neplaćanje uzdržavanja za djecu. Boravak roditelja u zatvoru najčešće otežava poziciju djeteta koje potražuje sredstva uzdržavanja u cilju osiguravanja svojih svakodnevnih životnih potreba. Još prije nekoliko godina predlagali smo izmjene *Zakona o izvršavanju kazne zatvora*, da se naknada ostvarena radom zatvorenika, u slučaju kada je on ujedno i obveznik djetetova uzdržavanja, umjesto u korist kaznionice/zatvora primarno usmjeri na potrebe uzdržavanog djeteta. Naša inicijativa nije bila prihvaćena.

Većina prijavitelja je u ovakvim slučajevima bila nezadovoljna i radom PU HZSR-a, zbog čega smo tražili izvješća te preporučivali veći angažman HZSR-a u ostvarivanju prava djeteta na kontakte s roditeljem u zatvoru, osim ako to nije u suprotnosti s djetetovim interesima.

Pritužbe su se odnosile i na okolnosti lišenja slobode. Prijavitelji su često bili nezadovoljni udaljenošću kaznenog tijela od mjesta prebivališta djeteta zbog čega se posjete rjeđe odvijaju. Prijavljuju i duljinu posjeta i telefonskog razgovora, koji kaznena tijela skraćuju zbog objektivne okolnosti velikog broja zatvorenika i nisu ujednačeni u svim kaznenim tijelima. U takvim slučajevima UZSP nas je izvješćivao da se trude izaći u susret zatvorenicima, no zbog organizacijskih izazova uslijed prenapučenosti teško je organizirati sve predviđene aktivnosti i ostvarivanja prava u maksimalnom trajanju.

Za roditelje koji izvršavaju kaznu zatvora u kaznenim tijelima provodi se edukativno-razvojni program za unapređivanje roditeljskih kompetencija *Zatvorenik kao roditelj*. U izvješću za 2024. UZSP nije iskazao koliko je roditelja bilo uključeno u navedeni program, a uočili smo i da organizacije civilnog društva nisu provodile aktivnosti u zatvorskom sustavu vezane uz osnaživanje roditeljstva. Tek krajem 2024. započelo je provođenje projekta *Budi blizu – izazovi obiteljske povezanosti u zatvorskom okruženju* Udruge RODA – roditelji u akciji.

Vijeće Europe prepoznaje važnost ostvarivanja prava i interesa djece čiji su roditelji u zatvoru, na što upućuje i *Preporuka Odbora ministara državama članicama o djeci čiji su roditelji u zatvoru* utemeljena na stajalištu da u svim pitanjima, koja se tiču djece, trebaju prevladati prava djeteta i njegovi najbolji interesi. Djeca čiji su roditelji u zatvoru nisu počinila nikakav zločin i ona nisu u sukobu sa zakonom zbog postupaka njihovih roditelja. Budući da je u tijeku revizija *Smjernica Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci*, sudjelovali smo, kao članovi mreže *Children of Prisoners Europe* (COPE) s komentarima na nacrt budućih smjernica. Naglasili smo da su djeca, čiji su roditelji u sukobu sa zakonom, izuzetno ranjiva te je zbog njihovih specifičnih i višedimenzionalnih potreba nužno da budu vidljivija. Posebno smo istaknuli moguće prijetnje pravima djece koja žive s majkama u zatvoru, opasnosti u situacijama u kojima se djeca nađu u slučaju uhićenja roditelja i opasnosti prilikom odlučivanja o pravima posjeta u kontekstu obiteljskog nasilja. U takvim se slučajevima djeca, čiji su roditelji u zatvoru, moraju tretirati kao posebno ranjiva kategorija.

Osim u pojedinačnim slučajevima, ostvarili smo i **mnoge druge aktivnosti** za djecu roditelja lišenih slobode, koje se odnose na suradnju sa zatvorskim sustavom, civilnim društvom ili s međunarodnim organizacijama. Obišli smo prostore za posjete djece i prostore u kojima djeca i njihova pratnja čekaju na posjetu. To su bili Zatvor u Osijeku, Zatvor u Zagrebu, kaznionice u Lepoglavi i Požegi te Odgojni zavod u Turopolju.

Na više skupova smo govorili ili vodili radionice o pravima djece čiji su roditelji u sukobu sa zakonom: konferencija *Roditeljstvo iza rešetaka* Udruge studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu, radionici *Djeca su samo jednom mala i brzo odrastu – Roditeljstvo iz zatvoreničke perspektive*, na KOKOSS konferenciji *Interdisciplinarnost kao resurs. Zajednica, obitelj, roditelj, dijete i profesionalno pomaganje*, četverosatnim radionicama pod nazivom *Zločin nije njihov, a kazna?*, na šest temeljnih tečajeva za službenike pravosudne policije u Zagrebu, Lepoglavi i Požegi te smo nazočili svečanim prisegama polaznika temeljnog tečaja. U okviru radionica smo s polaznicima obilazili prostore za posjete.

Pet djelatnika je sudjelovalo u utrci *Yellow Ribbon Run* pod nazivom *Pobjegni predrasudama* u organizaciji MPUDT-a u okviru projekta *Unapređenje kapaciteta i vidljivosti zatvorskog i probacijskog sustava*. U cilju zaštite prava djece čiji su roditelji u zatvoru ostvarili smo konstruktivnu suradnju s MPDUT-om i Uprave za zatvorski sustav i probaciju s kaznionicama u Požegi i Lepoglavi, Zatvorom u Zagrebu, Odgojnim zavodom u Turopolju i njihovim upraviteljima i stručnim djelatnicama te s Centrom za izobrazbu.

U odnosu na prava djece čiji su roditelji u zatvoru nastavila se intenzivna suradnja s Udrugom RODA, posebice u provedbi Erasmus+ projekta *Child Trust* i s udrugom *Kreativna udruga za socijalni rad*. Nastavilo se i intenzivno partnerstvo s novinarkom i publicistkinjom Višnjom Biti, s kojom smo u 2024. razgovarali sa zatvorenicima i zatvorenicama u pripremi dokumentarnih radiodrama o roditeljstvu u zatvoru, a u 2025. na temelju tih razgovora izdali knjigu *Tata u zatvoru – Mama u zatvoru, Priče s obje strane rešetke*. Ove priče, koje predstavljaju autorsko oblikovanje direktnih svjedočanstava o roditeljstvu u zatvoru, koristimo kao sredstvo i način osvješćivanja potreba i različitosti djece, edukacije i iskustvenog učenja te kao način poticanja empatije i razumijevanja djece i njihovih potreba.

Na međunarodnom planu nastavljen je aktivitet i sudjelovanje u radu paneuropske mreže *Children of Prisoners Europe* institucionalnim i individualnim članstvom te članstvom u Upravnom odboru i dužnosti potpredsjednice mreže.

Zaključno, možemo i u ovom *Izvješću* reći da se i u Hrvatskoj i na međunarodnom planu sve više prepoznaju potrebe i važnost zaštite prava djece čiji su roditelji u zatvoru, kao i da postoji mnogo dobrih praksi i načina rada u zaštiti, promociji i praćenju ostvarivanja prava ove skupine djece. Zatvorski sustav u RH je aktivno prigrio svoj dio odgovornosti za podršku ovoj skupini djece i spremno se otvorio novim inicijativama i oblicima stručnog partnerstva. Međutim ima još prostora za unapređivanje, naročito za uključivanje i drugih sustava kao što su odgoj i obrazovanje i socijalna skrb.

4.4. DJECA I MEDIJI

“Bilo kakav senzacionalizam i utrka za klikovima nije od javnog interesa i u skladu s postulatima novinarske struke. Objavljivanje imena i prezimena maloljetnih osoba je kršenje prava djeteta.

Hrvatsko novinarsko društvo

Uloga medija na pojedine aspekte dječjeg razvoja, kao i na poštovanje dječjih prava, prenošenje vrijednosti, formiranje stavova i identiteta te općenito na razvoj društva postaje sve veća, osobito kada se uzme u obzir izloženost djece i mladih brojnim medijskim sadržajima. Hoće li taj utjecaj biti pozitivan ili negativan, najviše ovisi o kakvom medijskom sadržaju su djeca izložena, ali i o društvenoj odgovornosti samih medija kakve će vrijednosti prenositi i hoće li svojim djelovanjem pridonositi dobrobiti cijelog društva.

Kada govorimo o izvještavanju o djeci, mediji bi se trebali voditi najboljim interesom djece i o djeci izvještavati osobitim oprezom. To se prije svega odnosi na zaštitu privatnosti djeteta, njegovih obiteljskih prilika i drugih okolnosti iz kojih bi se moglo zaključiti o djetetovu identitetu. Na to medije obvezuju odredbe UN-ove *Konvencije o pravima djeteta*, kao i nacionalni propisi *Zakon o medijima (ZM)*, *Zakon o elektroničkim medijima (ZEM)*, *Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima*, *Kodeks časti hrvatskih novinara*, ali i *Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*. U tom kontekstu Ured pravobranitelja za djecu redovito ističe nužnost kontinuiranog obrazovanja medijskih djelatnika tijekom studija, ali i kasnije tijekom rada u redakcijama, kao i u strukovnim udrugama.

Tijekom 2025. zabilježili smo kršenja prava djeteta u medijima korištenjem neprimjerenog rječnika za djecu s problemima u ponašanju i to osobito tijekom izvještavanja o slučajevima vršnjačkog nasilja i fizičkih sukoba u zagrebačkim naseljima Retkovec i Novi Jelkovec. Koristile su se riječi pogrdnog i negativnog značenja za djecu s problemima u ponašanju poput „maloljetnička banda“, „problematična djeca“, „nasilno dijete“, „maloljetni delinkventi“, „banda maloljetnih nasilnika“ iako je Ured pravobranitelja za djecu na ovu negativnu pojavu upozorio u svome prošlogodišnjem *Izvješću* kada su mediji intenzivno izvještavali o slučaju vršnjačkog nasilja u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi. U tom kontekstu ponavljamo kako se ovakvim neprihvatljivim, senzacionalističkim pristupom u izvještavanju krše prava i interesi djece te apeliramo na urednike i novinare, kao i druge medijske djelatnike, da se suzdrže od učestalih objava u konkretnim osjetljivim situacijama imajući u vidu važnu ulogu medija u formiranju

stavova javnosti o nekom događaju i u suzbijanju budućeg nasilja.

Suradnja s medijima – u 2025. svakodnevno smo zaprimali medijske upite vezane uz poštovanje dječjih prava i interesa, koji su i dalje najčešće potaknuti pojedinačnim slučajevima, odnosno aktualnim događajima. Mediji su nastavili prenositi naše preporuke, apele i javna priopćenja i pratiti aktivnosti našeg Ureda. Zabilježili smo više od 1270¹³⁷ medijskih objava o našem radu, 934 objave na mrežnim portalima, 118 televizijskih i 133 radijskih priloga te 139 objava u tiskanim medijima.¹³⁸

Tijekom 2025. odgovorili smo na više od 150 novinarskih upita o različitim područjima zaštite prava djece. Ponovno su najbrojniji upiti bili o vršnjačkom nasilju i pojedinačnim slučajevima povrede prava djece (posebno o nasilju među djecom u zagrebačkim naseljima Retkovec i Novi Jelkovec, Bundek, napadima na maloljetnike na trgovima i ulicama Zagreba, Splita i Rijeke). Uz jasnu osudu nasilja i podršku djeci koja su pretrpjela nasilje i poziv na suradnju nadležnih službi u suzbijanju i sprječavanju nasilja, apelirali smo na odgovornost medija u izvještavanju. Kao pozitivan primjer ističemo članak i analizu u *Novom listu* o izvještavanju o nasilju među djecom i mladima u kojem autorica u razgovoru sa stručnjacima otvara pitanja o granicama odgovornog izvještavanja o slučajevima nasilja, odnosno kako javnosti pružiti informacije i upozoriti na negativne društvene trendove, a istovremeno zaštititi djecu.

Značajan interes medija zabilježili smo o postavljanju tzv. „prozora života“, kaznenog postupka pokrenutog protiv saborskog zastupnika zbog povrede djetetovih prava tijekom korištenja vatrenog oružja, izvikivanju pozdrava „Za dom spremni“ te sudjelovanju djece u javnim događanjima, kao i o najavi štrajka u obrazovnom sustavu. Novinarski upiti odnosili su se i na prava djece u prometu, uslijed stradavanja djece zbog vožnje na električnim automobilima, i korištenja pirotehničkih sredstava. I dalje bilježimo upite o nedostatku smještajnih kapaciteta u sustavu socijalne skrbi, nedostacima u zaštiti djece od seksualnog nasilja, zabrani korištenja društvenih mreža za djecu mlađu od 16 godina, korištenja mobitela u školama, dostupnosti zdravstvenih usluga, nedostatku asistenata u nastavi, upisu djece s teškoćama u razvoju u vrtić i osnovnu školu, cijenama i dostupnosti vrtića itd.

Reagirali smo (u studenom 2025.) i na objavljeni članak na portalu *Narod.hr*: *Nastavak analize Tomaševićevih ljudi za „zdravstveni odgoj“: Čemu bi djecu učila Gabelica Šupljika?*. U članku se netočno i potpuno neistinito navodi da je zakonska dobna granica za nekažnjivi spolni odnos djeteta i odrasle osobe u Hrvatskoj 12 godina (*Narod.hr* tvrdi: „Podsjetimo, dobna granica za seksualni odnos u Hrvatskoj je 12 godina za što se izborio seksolog Aleksandar Štulhofer“).

Činjenica je da po važećem *Kaznenom zakonu* dobna granica za spolni odnos bez kaznene odgovornosti iznosi 15 godina. Prije izmjena *Zakona* 2011. ona je iznosila 14 godina, a u Hrvatskoj ta dobna granica nikada nije bila 12 godina. Dakle izmjenama i dopunama *Kaznenog zakona* 2011., koji je stupio na snagu 2013., dobna granica za spolni odnos s djetetom bez kaznene odgovornosti je s 14 godina povećana na 15 godina.

Podsjećamo (u više navrata objavljivano u godišnjem *Izvešću*) da je Ured pravobranitelja za djecu preporučivao (2010. i 2011.) da se dobna granica podigne na 16 godina, čemu je prethodilo istraživanje na 2500 srednjoškolaca, koji su smatrali u najvećem broju da ta granica treba biti 16 godina (preko 45 %), a velik broj ih smatra da treba biti 17 ili 18 godina. Nažalost, preporuka pravobraniteljice se nije uvažila i dobna granica podignuta je za tek jednu godinu. I dalje smatramo da je dobna granica od 15 godina preniska.

Iako smo od urednice portala zatražili ispravak netočne informacije u skladu s odredbama *Zakona o medijima*, to nije učinjeno. Osim što to pokazuje nepoštovanje temeljnoga medijskog propisa, izraz je neobjektivnog izvještavanja i dezinformiranja javnosti. Uzimajući u obzir da je riječ o članku koji se bavi obrazovnim pitanjima, odnosno uvođenjem zdravstvenog odgoja u škole, širenjem dezinformacija o stavovima, stručnim radovima i prijedlozima stručnjaka neizravno se čini šteta djeci.

Medijski izvještaji nerijetko su temelj za naše postupanje i uključivanje u praćenje postupaka nadležnih tijela u rješavanju pojedinačnih slučajeva povrede prava. Iako jača osviještenost i oprez medija u izvještavanju o djeci, posebice u slučajevima u kojima su djeca žrtve kaznenih i prekršajnih dijela, i dalje se suočavamo s izvještavanjem koje ne predstavljaju dobru praksu. Medijski fokus na teme od društvenog značaja, u pojedinačnim slučajevima

137 Po podacima Agencije za praćenje medija, u prethodnoj 2024. godini zabilježeno je oko 1990 objava na internetu, 172 na televizijskim kanalima i 216 na radiju.

138 I ove godine aktivnosti Ureda pratili su sljedeći tiskani mediji: *Jutarnji list*, *Večernji list*, *24sata*, *24express*, *Novi list*, *Slobodna Dalmacija*, *Nacional*, *Globus*, *Novosti* i *Glas Koncila*.

povrede djetetovih prava, zasigurno doprinose ubrzanju promjena u različitim sustavima. Nedvojbeno je da se za medijske slobode treba snažno zalagati i poticati ih na istraživanje i propitkivanje sustava zaštite djece, međutim i dalje je potrebno raditi na tome da se u izvještajima stavlja fokus na pojavnost problema, a ne na senzacionalistički prikaz pojedinačnih slučajeva.

Slika o djeci u medijima – analizom medijskog sadržaja u 2025. evidentirano je ukupno 2708 članaka u dnevnim i tiskanim izdanjima novina u RH koja se odnose na djecu (usporedbe radi, u 2024. evidentirano je 2437 novinskih članaka). Ukupno 1936 (71,5 %) novinskih članaka odnosilo se na dječja prava općenito, a 772 (28,5 %) članaka odnosilo se na temu nasilja među djecom i nad djecom. I dalje pojedini mediji više pozornosti posvećuju općim objavama o pravima djeteta poput *Večernjeg lista* i *Novog lista*, a drugi, poput *Jutarnjeg lista* i *24 sata*, više se bave problematikom nasilja među i nad djecom. U 2025. u svim tiskovinama zabilježen je i dalje značajan interes za temu nasilja među mladima, što ukazuje na aktualnost i razmjere toga velikog društvenog problema.

Medijske objave o nasilju među i nad djecom u 2025. godini¹³⁹

DNEVNI TISAK	UKUPNO OBJAVA O DJECI	OBJAVE O NASILJU	OBJAVE O NASILJU U POSTOCIMA
<i>Večernji list</i>	500	142	28,4 %
<i>Novi list</i>	428	81	18,9 %
<i>Jutarnji list</i>	306	200	65,3 %
<i>24sata</i>	306	184	60,1 %
<i>Slobodna Dalmacija</i>	250	110	44,0 %
<i>Nacional</i>	32	18	56,2 %

Kada je riječ o medijskom prikazu djece i izvještavanju o djeci, analizirani članci i dalje ukazuju na to da se o djeci najviše izvještava u osobito ranjivim situacijama kao što su vršnjačko ili obiteljsko nasilje, bolest djeteta, izloženost siromaštvu, potom osobne ili obiteljske tragedije i slično. U izvještajima o društvenim i/ili političkim prijedlozima djeca su nerijetko korištena za sučeljavanja stavova. I u 2025. medijima smo upućivali upozorenja, prijedloge i preporuke za izbjegavanje neprimjerenih prikaza djece i izvještavanja o djeci, otkrivanje osobnih podataka o djetetu, o čemu više pišemo u dijelu *Privatnosti djece u medijima*. U svim javnim obraćanjima ukazivali smo na važnost objektivnoga medijskog izvještavanja, izbjegavanje senzacionalističkog prikaza i obvezu medija da prije objavljivanja bilo kojega medijskog sadržaja, koji neizravno ili izravno uključuje djecu, promisle o opravdanosti i svrsishodnosti te o mogućim štetnim učincima objavljenog sadržaja na djecu. Iznova ističemo da valja imati na umu da jednom objavljeni podaci o djeci postaju dostupni svima, i onima koji nemaju dobre namjere i mogu naštetiti djetetu. Pri tom treba voditi računa da čak i pozitivno izvještavanje, poput bezazlenih prikaza djeteta, šaljivih izjava i slično, može biti zlouporabljeno protiv i/ili na štetu djece.

ZAŠTITA PRAVA DJECE NA PRIVATNOST I DOSTOJANSTVO

Kada je riječ o zaštiti prava djece na privatnost, tu obvezu propisuju i međunarodni i nacionalni zakoni. Prije svega 16. članak *Konvencije o pravima djeteta*, a na nacionalnoj razini pravo na privatnost zajamčeno je Ustavom, kao i *Kaznenim zakonom*. Medijsko zakonodavstvo, *Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji*, *Zakon o medijima* i *Zakon o elektroničkim medijima*, kao i *Pravilnik o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima* također propisuju obvezu zaštite privatnosti, no zakonska rješenja nisu potpuno ujednačena za sve vrste medija. Naime u *Zakonu o HRT-u* stoji vrlo općenita odredba da je HRT u ostvarivanju programa dužan poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast čovjeka i temeljna prava i slobode drugih, osobito djece i mladih. *Zakon o medijima* člankom 16. propisuje da su mediji dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, osobito djece, mladeži i obitelji, a zabranjuje objavu informacije kojima se otkriva identitet djeteta ako se time ugrožava dobrobit djeteta. *Zakon o elektroničkim medijima* ovo pravo ne propisuje kao zaštitu privatnosti u širem kontekstu, nego se ta odredba odnosi na zabranu otkrivanja identiteta djeteta do 18. godine, koje je uključeno u slučajeve bilo kojeg oblika

¹³⁹ Podaci su dobiveni na temelju evidentiranja priloga Agencije za praćenje medija putem pretrage ključnih riječi. Pojedine vijesti pokrivalo su istovremeno obje teme (nasilje i dječja prava).

nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je pokušalo samoubojstvo, a zabranjuje i iznošenje pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života.

U svom istraživačkom radu *Zaštita identiteta djece u medijima: jesmo li pretjerali?* novinarka *Jutarnjeg lista* Kristina Turčin donosi usporednu analizu regulatornog okvira i prakse u Republici Hrvatskoj i 11 drugih država članica Europske unije i iznosi zabrinjavajući podatak u primjeni nacionalnoga medijskog zakonodavstva. Naime, dok *Zakon o medijima*, u nadležnosti Ministarstva kulture i medija, ne propisuje nadzorno tijelo za poduzimanje radnji i izricanje kazni po službenoj dužnosti, nadzor i provedba *Zakona o elektroničkim medijima* povjerena je Agenciji za elektroničke medije, odnosno Vijeću za elektroničke medije. Budući da *Zakon o elektroničkim medijima* izričito zabranjuje objavu otkrivanja identiteta djeteta do 18. godine, a *Zakon o medijima* samo ako je time ugrožena dobrobit djeteta, u praksi se događa da je elektroničkim medijima zabranjeno nešto što tiskanima nije. Ministarstvo kulture i medija najavilo je donošenja novog *Zakona o medijima* u 2026., kojim bi se trebala objediniti dva medijska zakona, pa je iznimno važno da se ove dvije zakonske odredbe usuglase kako bi se u praktičnoj primjeni izbjegla različita pravila za tiskane i elektroničke medije.

Uz medijske zakone, na zaštitu privatnosti djece novinare obvezuje i Kodeks časti Hrvatskoga novinarskog društva u trima člancima. Među ostalim, novinaru je zabranjeno intervjuiranje i fotografiranje djeteta (do 14. godine) bez njegova pristanka i bez nazočnosti i pristanka roditelja ili druge odrasle osobe odgovorne za dijete. Ako i postoji pristanak odrasle osobe, nedopustivo je intervjuiranje ili fotografiranje kojim bi mogla biti ugrožena njegova dobrobit. Identitet djeteta ili maloljetnika dopušteno je otkriti samo iznimno, kada je to u javnom interesu i ne ugrožava dobrobit djeteta ili maloljetnika, te uz pristanak roditelja ili skrbnika djeteta ili maloljetnika ili kada to, radi dobrobiti djeteta, traže državna tijela.

Ured pravobranitelja za djecu redovito upozorava medije na njihovu osobitu odgovornost u izvještavanju o djeci i potrebu da se vode etičkim i profesionalnim načelima, koja ih obvezuju na poštovanje dostojanstva privatnog i obiteljskog života, a posebice da vode računa o zaštiti interesa djeteta. Također ističemo obvezu medija da štite osobnost i integritet djeteta prikrivanjem njegova identiteta, odnosno svih podataka po kojima se on može otkriti, posebice u situaciji u kojoj bi mu medijsko izlaganje moglo štetiti. Ovu obvezu osobito treba imati na umu u slučajevima kada roditelji/skrbnici daju pristanak za objavu medijskog sadržaja. Važno je uvijek promisliti o mogućoj štetnosti za dijete i prije objave medijskog sadržaja procijeniti može li ono ugroziti ili osramotiti dijete, naštetiti mu, ugroziti njegovu privatnost, odnosno uznemiriti ga. Jednom objavljeni podaci o djeci postaju dostupni svima te se mogu koristiti u različite svrhe i na štetu djece. Također djeca na taj način mogu biti izložena neugodnostima, pa i postati žrtve iskorištavanja ili nasilja. Stoga je nužno podizati svijest o ranjivosti djece kao posebno zaštićene skupine u društvu te ustrajati na minimalnom izlaganju djece javnosti u svrhu zaštite njihove privatnosti.

Ipak, ako je suditi po broju prijava povrede prava na djetetovu privatnost u medijima, mediji su u 2025. o djeci uglavnom izvještavali izbjegavajući senzacionalizam i štiteći privatnost djece.

Povreda privatnosti u većoj mjeri sada se odnosi na područje društvenih mreža na kojima i sami roditelji dijele snimke, fotografije i zajedničke trenutke s djecom, što može biti štetno i uznemirujuće za dijete. Sve širi razvoj i uporaba društvenih mreža i općenito izlaganje djece u digitalnom okruženju ne prati odgovarajući pravni okvir, koji bi na primjeren način regulirao zaštitu njihove privatnosti, zbog čega upozoravamo i na važnost provođenja kampanja za podizanje svijesti, posebice među roditeljima i djecom o tom pitanju. O ovoj problematici više pišemo u poglavlju *Djeca i digitalno okruženje*.

Po izvješću Hrvatskoga novinarskog društva (HND), u 2025. za povredu prava djeteta Vijeću časti nije stigla nijedna prijava, a lani su bile dvije, koje su bile vezane uz izravnu povredu prava djeteta, i jedna koja se neizravno odnosila na tu povredu. No HND je, u povodu izvještavanja o tragičnom događaju u zagrebačkoj Osnovnoj školi *Prečko* krajem 2024., kao i onog u Cetinju u Crnoj Gori¹⁴⁰, medije pozvao da se drže Kodeksa časti hrvatskih novinara, odnosno univerzalnih novinarskih etičkih načela.

„Objavljivanje detalja tragičnog događaja, neprovjerenih informacija, a posebno potresnih osobnih ispovijesti neposrednih svjedoka, pa i kada ih svojevoljno žele ispričati, može biti opasno. Bilo kakav senzacionalizam i utrka za klikovima u ovakvim tragedijama koje su nepovratno uništile živote brojnih obitelji nije od javnog interesa i u skladu s postulatima novinarske struke. Ponavljamo da je objavljivanje imena i prezimena maloljetnih osoba

140 Naoružani napadač je 1. siječnja 2025. ubio 12 osoba, među kojima je bilo i dvoje djece.

kršenje prava djeteta“, poručili su medijima iz HND-a. Ovakav stav i inicijativa strukovne novinarske udruge, kojim se ističe važnost poštovanja dostojanstva i privatnost djeteta, ukazuje na jačanje svijesti o velikoj odgovornosti medija u promicanju dječjih prava.

Tijekom 2025. godine Vijeće za elektroničke medije raspravljalo je o 67 predmeta, koji se odnose na zaštitu maloljetnika u elektroničkim medijima. Izrečeno je **devet sankcija**, odnosno upozorenja za pružatelje medijskih usluga, a u 50 predmeta donesena je odluka da nije došlo do kršenja odredbi *Zakona o elektroničkim medijima*.

Od ukupnog broja predmeta u domeni zaštite maloljetnika Agencija za elektroničke medije inicirala je otvaranje triju predmeta. Zbog otkrivanja identiteta maloljetnika bilo je sedam predmeta. U šest predmeta Vijeće je donijelo odluku da nije prekršen zakon, a u jednom predmetu nije bilo moguće utvrditi povrede *Zakona* zbog nedostatka dokaza (odnosno snimka s *YouTube* kanala već je bila uklonjena).

VEM je izrekao upozorenje nakladniku elektroničke publikacije *035.portal.hr* zbog izvještavanja o tragičnom stradavanju majke i njezina jednogodišnjeg djeteta, pri čemu je otkriven identitet djeteta žrtve nasilja na način da su informacije o imenima „prikrivene“, ali ih je moguće pročitati. Vijeće je posebno istaknulo kako motivi za objavu ovakve vrste informacija ne moraju biti maliciozni, no to ne negira činjenicu kako je objavom takve informacije došlo do kršenja propisa.

PRIJAVE PRAVOBRANITELJICI ZA DJECU

Zbog povrede prava na privatnost u medijima zabilježili smo 26 prijava, što je manje nego godinu ranije kada ih je bilo 42. Prijave su se odnosile na medijsko izvještavanje, odnosno objave fotografija/snimaka djeteta bez suglasnosti roditelja, objave medijskih sadržaja na kojima su djeci zamućena lica, no iz drugih je podataka moguće otkriti njihov identitet te snimanje i fotografiranje lokalnih političara s djecom u sklopu kampanje za lokalne izbore. O tome više u poglavlju *Prava djece kao članova društvene zajednice*. Postupali smo u prijavama objave fotografija djeca na privatnim *Facebook* profilima, stranicama jedinica lokalne samouprave i sportskih klubova.

Tijekom 2025. pisalo se o slučajevima vršnjačkog nasilja u zagrebačkom naselju Retkovec i Novi Jelkovec i prilikom izvještavanja o tim slučajevima nismo uočili povredu prava privatnosti djece, no učestalo se koristio neprimjeren rječnik, kao i pogrdni nazivi za počinitelje vršnjačkog nasilja. Senzacionalistički pristup u izvještavanju nikako ne doprinosi smirivanju situacije.

Na povredu prava privatnosti u medijima odnosi se 26 prijava, njih 15 podnijeli su majka ili otac djeteta, sedam prijava ostali građani, tri su prijave podnesene anonimno, a jednu smo zaprimili od institucije.

U predmetima u kojima su fotografije djece bez suglasnosti roditelja objavljene u medijima, roditelje smo uputili da imaju pravo zahtijevati uklanjanje djetetove fotografije s platforme, odnosno medija na kojem je ona objavljena, u skladu s *Konvencijom o pravima djeteta* i *Općoj uredbi o zaštiti podataka* da se osobni podaci djeteta ne smiju objavljivati bez privole roditelja ili skrbnika. Stava smo da djeca imaju pravo na potpunu zaštitu identiteta u medijima, a pogotovo ako bi njegovo otkrivanje moglo štetiti njihovoj dobrobiti. Roditelje smo uputili da se obrate nakladniku sa zahtjevom za uklanjanje fotografije i Vijeću za elektroničke medije kada je privatnost djeteta ugrožena u elektroničkim medijima, odnosno Vijeću časti Hrvatskoga novinarskog društva kada se radi o tiskanim medijima. Osim toga, moguće je i obraćanje Agenciji za zaštitu osobnih podataka. Stajalište je AZOP-a da roditelji, tj. zakonski zastupnici djeteta imaju pravo u svakom trenutku na pristup (uvid) u osobne podatke, koji se o njihovu djetetu prikupljaju i obrađuju, te da bi trebali biti upoznati s pravom da u svakom trenutku mogu zatražiti izmjenu i brisanje osobnih podataka svog djeteta, pa tako i uklanjanje fotografije ili snimke. Također ako su dali privolu na obradu osobnih podataka djeteta, imaju pravo u svakom trenutku odustati od dane privole i zatražiti prestanak daljnje obrade podataka o djetetu.

Kada je riječ o snimanju, odnosno fotografiranju na javnim mjestima, ono u načelu nije zabranjeno, osim ako se događa na prostoru na kojem bi djeca mogla biti bez odjeće ili ako su u situaciji u kojoj je uputno i nužno zaštititi njihovu intimu. Međutim jasnija je regulacija koja se odnosi na objavu snimki djece. Takve su objave nezakonite i roditelj ima pravo zahtijevati njihovo uklanjanje iz javno dostupnih medija. U našem svakodnevnom radu redovito ističemo da u današnje vrijeme, kada tehnologija omogućuje trenutačnu javnu objavu snimki i njihovo korištenje u najrazličitije svrhe, treba biti vrlo oprezan.

Postupali smo po prijavama za povredu prava na privatnost tijekom kampanje za lokalne izbore, o čemu više pišemo u poglavlju *Prava djece kao članova društvene zajednice*. Uoči lokalnih izbora Ured pravobranitelja za djecu uputio je više preporuka nastalih na temelju našega višegodišnjeg praćenja postupaka u političkom marketingu, među kojima ističemo preporuku da tijekom izrade političkih promidžbenih materijala (letaka, plakata, filmova, spotova) te objava na društvenim mrežama i u medijima općenito nije dopušteno djecu prikazivati na način koji im može nanijeti štetu. Političarima smo preporučili da ne objavljuju snimke s djecom na svojim i stranačkim javnim profilima na društvenim mrežama i da ih ne koriste u svrhe političke promidžbe. U postupanju na pojedinačne prijave povrede prava privatnosti uputili smo i pojedinačne preporuke kandidatima i političkim strankama, od kojih je jedna preporuka prihvaćena, a na dvije nismo dobili odgovor.

Otac jedne maloljetne žrtve seksualnog zlostavljanja molio je da apeliramo na medije da prestanu izvještavati o tom događaju kako bi se spriječila dodatna traumatizacija. Premda je u ovom slučaju zaštićen identitet maloljetnice, ističemo da dobrobit djeteta uvijek treba biti ispred javnog interesa, pa nije opravdano ni iznošenje opisa događaja koje uključuje seksualno zlostavljanje. Roditelja smo uputili da se obrati izravno nakladnicima zamolbom da to više ne čine kako bi se maloljetnica mogla posvetiti oporavku od doživljene traume.

Postupali smo i u slučaju kada su neki mediji prenijeli informaciju o krađi počinjenoj ispred jednog hostela, pri čemu je objavljena i videosnimka počinitelja uz koga se nalazilo dijete. Budući da je na snimci maloljetnica prikazana bez prikriivanja lica tako da bude prepoznata u svojoj okolini, medijima smo poslali upozorenje i preporuku navodeći da su novinari i urednici morali biti svjesni da time nanose štetu djetetu i da krše prava djeteta na zaštitu privatnosti i dostojanstva, osobito stoga što snimka nedvojbeno ističe situaciju u kojoj se dijete prikazuje u lošem svjetlu. *Svako* dijete ima pravo na zaštitu privatnosti, neovisno o tome tko su mu roditelji. UN-ova *Konvencija o pravima djeteta*, koja obvezuje i Republiku Hrvatsku, u čl. 16. navodi da nijedno dijete ne smije biti podvrgnuto samovoljnom i nezakonitom miješanju u njegov život ni napadima na njegovu čast i ugled. Također u čl. 3. navodi da u svim akcijama koje se odnose na djecu prednost uvijek treba dati najboljem interesu djeteta. Uza zakonska ograničenja, i Etički kodeks hrvatskih novinara izričito navodi: „Dobrobit djeteta nadređena je javnom interesu“, a prenošenjem konkretne snimke mediji su potpuno zanemarili svoju obvezu zaštite najboljeg interesa djeteta. Jedan nakladnik postupio je po našoj preporuci, a drugi nije odgovorio na upozorenje i preporuku.

U 2025. javljali su nam se razvedeni roditelji, koji su prijavljivali bivše supružnike zbog objave fotografije djece u medijima i na društvenim mrežama bez suglasnosti drugog roditelja. Kada je riječ o zaštiti privatnosti djece, to je pitanje regulirano na način da se objava podataka o djetetu ili objava djetetovih snimki uvjetuje suglasnošću roditelja, što znači da se roditelja smatra temeljnim nositeljem zaštite djetetova najboljeg interesa. Dakle samo objavljivanje fotografija djeteta nije zabranjeno, osim u slučajevima kad se procijeni da se takvom objavom nanosi šteta. Međutim do problema dolazi ako se jedan roditelj protivi takvom javnom izlaganju djeteta. Roditelji su primarni skrbnici svoje djece i pretpostavlja se da u slučaju zajedničke roditeljski skrbi dogovorno odlučuju o svim pitanjima koja se odnose na skrb o djeci.

Objavu podataka o djeci, njihovih fotografija, snimki ili sudjelovanje djece u snimanju emisija općenito ne preporučujemo. Isto tako, roditeljima savjetujemo da bi s djecom trebali razgovarati o sudjelovanju u medijskom sadržaju ili objavi takvog sadržaja na društvenim mrežama, o tome kako bi to moglo utjecati na njih i, ovisno o djetetovoj dobi i zrelosti, zatražiti djetetovo mišljenje o tome.

Zbog sudjelovanja djece smještene u ustanovama socijalne skrbi u humanitarnoj kampanji jedne televizije, inspekcijskim nadzorom utvrđeni su propusti u vidu nedostatka procjene rizika i nedostatka propisane suglasnosti. Informirani smo da je nadzor rezultirao mjerom o donošenju Protokola i procjene rizika u slučajevima medijskog izlaganja korisnika.

ZAŠTITA DJECE OD POTENCIJALNO ŠTETNIH SADRŽAJA U MEDIJIMA

Potencijalno štetnim sadržajem smatraju se sadržaji koji mogu uznemiriti i prestrašiti dijete, koji su neprimjereni dobi djeteta, mogu ga navesti na opasna i štetna ponašanja, odnosno izložiti ga rizicima i opasnostima, a u medijskom zakonodavstvu najčešće su definirani kao sadržaji koji mogu naštetiti fizičkomu, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika. Zabrana emitiranja štetnih sadržaja propisana je *Zakonom o elektroničkim medijima* i *Pravilnikom o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima*, no zakonodavac je odredio i obvezu pružateljima medijskih usluga da takav sadržaj osiguraju alatima za provjeru dobi ili nekom drugom tehničkom mjerom, odabirom vremena

emitiranja kako ga maloljetnici u području prijenosa ne mogu čuti ili gledati, i označe na propisani način.

Smatramo da se sporni (primjerice opasni, nasilni, zastrašujući, pornografski i sl.) sadržaji ne bi smjeli prikazivati na televiziji u vrijeme kada ih mogu vidjeti maloljetnici, kao ni bez vizualnog simbola s odgovarajućom oznakom te zvučnog i/ili tekstualnog upozorenja neposredno prije njihova emitiranja. Ukazujemo i na individualne razlike među djecom uvjetovane njihovom mentalnom dobi i kulturološkim, obiteljskim i drugim čimbenicima. U tom smislu, uza zakonsku obvezu nakladnika i pružatelja medijskih usluga, ističemo važnu ulogu roditelja u određivanju koji će medijski sadržaj dopustiti konzumirati svojoj djeci.

Broj prijava VEM-u vezanih uza sadržaje neprikladne za maloljetnike u smislu nasilnih sadržaja u filmovima ili vijestima, neodgovarajuću grafičku oznaku (12, 15, 18 godina), seksualizirani sadržaj, opsceni jezik, pa čak i sotonizam, ne izdvajaju se u odnosu na ranije godine. Izrečena su tri upozorenja nakladnicima zbog kršenja ZEM-a i *Pravilnika o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima*.

Prijave VEM-u odnosile su se na emitiranje pjesme *Klupa s tvojim imenom* na HRT – Hrvatski radio Rijeka, sportski događaj *Dynamite MMA championship* na kanalu SPTV i na oglašavanje alkoholnih pića.

O prijavama VEM-u, koje se tiču oglasa za igre na sreću, više u poglavlju *Nepريمjereno oglašavanje*.

U 2025. zaprimili smo 36 prijava, koje su se odnosile na potencijalno štetne sadržaje u medijima.

S obzirom na to da nemamo ovlasti zaustaviti, spriječiti i/ili zabraniti medijske sadržaje, upućivali smo upozorenja, davali prijedloge i preporuke nadležnim tijelima kako bi se ovo područje što bolje reguliralo i zaštita djece poboljšala. Prijave su se uglavnom odnosile na reklame kladionica, automat-klubova i kasina u elektroničkim medijima, oglašavanje alkoholnih pića bez oznaka i ograničenja u terminima dostupnim maloljetnicima, erotskih i neprimjerenih sadržaja na dječjoj manifestaciji, kao i na sadržaj pojedinih plakata na javnim površinama. Neke prijave su se odnosile i na neprimjerene filmove u poslijepodnevnim terminima, kao i na animirane filmove dostupne na audiovizualnim medijskim uslugama na zahtjev.

Obraćali smo se Agenciji za elektroničke medije, koja provodi nadzor nad provedbom ZEM-a, da provedbom odredbi o programskim načelima i obvezama utvrđenim tim *Zakonom* i drugim propisima razmatra pritužbe građana na postupanje pružatelja medijskih usluga, nadzire rad pružatelja audiovizualnih i radijskih sadržaja te poduzima mjere sukladno *Zakonu*. Prijave vezane uz dostupnost animiranih i drugih filmova, koji su dostupni na *streaming*-platformama, VEM uglavnom odbacuje. Ono što *streaming*-platforme oslobađa odgovornosti za dostupnost eventualno neprimjerenog sadržaja, jest tehnička zaštita i dobna kategorizacija filma. Primjerice kod jedne od najpopularnijih *streaming*-platformi korisnik tijekom kreiranja profila odabire dobnu kategoriju, pa se sadržaj automatski filtrira. Roditelji također mogu postaviti PIN kôd kao zaštitu kako bi spriječili djecu da mijenjaju postavke profila ili pristupaju sadržaju s višom kategorijom od dopuštene. Osim toga, omogućen je i roditeljski nadzor putem računa jer roditelji mogu pregledati i primijeniti sadržaj dostupan djetetu te pogledati povijest gledanja i na temelju toga prilagoditi ograničenja.

Iz svega zaključujemo da je, uza sva zakonska ograničenja, krajnja odgovornost roditelja provjeriti i procijeniti je li neki sadržaj primjeren njihovu djetetu. Od roditelja se očekuje da budu uz dijete u doživljaju i interpretaciji raznih prizora kojima mogu svjedočiti, a koji moguće nisu primjereni djeci. Također se od odraslih očekuje da djetetu, ako ne razumije neki sadržaj, objasne njegovo značenje i smisao na način primjeren djetetovoj dobi i zrelosti te da zajedno nakon čitanja, slušanja ili gledanja sadržaja razgovaraju o njemu i iz njega izvuku odgovarajuću pouku. Potrebno je uzeti u obzir i to da je dječja percepcija često različita od percepcije odraslih. Smatramo da je odgovornost roditelja ponuditi djetetu informacije koje će pridonijeti njegovu razvoju i biti usmjerene dobrobiti djeteta.

Međutim treba imati na umu da nisu svi roditelji svjesni rizika od izloženosti djece štetnim sadržajima i potrebno im je pomoći. Programi medijske pismenosti pomažu roditeljima prepoznati neprimjerene sadržaje, ali i razumjeti kako mediji utječu na razvoj i ponašanje djeteta. Osaženi tim znanjima, roditelji mogu učinkovitije nadzirati i usmjeravati medijske navike djece te ih zaštititi od štetnih utjecaja.

MEDIJSKI PROPISI

U Republici Hrvatskoj su temeljni medijski propisi, relevantni za zaštitu maloljetnika, *Zakon o medijima*, *Zakon o elektroničkim medijima* i *Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji*. Međutim *Zakon o medijima* star je čak 21 godinu i više ne odgovara u potpunosti zahtjevima suvremenih medija, a nadležno Ministarstvo kulture i medija najavilo je donošenje novog *Zakona o medijima*.

Iako *Zakon o elektroničkim medijima* obuhvaća radio, televiziju, elektroničke publikacije, a primjenjuje se i na platforme za dijeljenje videozapisa, kao i na audiovizualne medijske usluge na zahtjev, odnosno *streaming*-platforme, nužno je dodatno regulirati odgovornost i transparentnost internetskih portala. Također je nužno urediti pitanje izvora informacija, vlasništva nad medijima, njihova financiranja i borbe protiv dezinformacija i govora mržnje, osobito u digitalnom prostoru. Bolja zakonska regulacija svih ovih elemenata osigurat će i kvalitetnije medije i sigurnije medijsko okruženje za najranjivije skupine, osobito djecu.

U kontekstu medijskog zakonodavstva u Europskoj uniji posebno se ističe *Europski akt o slobodi medija (European Media Freedom Act, EMFA)*, odnosno *Uredba*, koja se počela primjenjivati 8. kolovoza 2025. u svim državama članicama EU. Ovaj akt uspostavlja jedinstveni pravni okvir za zaštitu slobode medija, pluralizma i uredničke neovisnosti, a sadržava i mjere za zaštitu novinara od političkog uplitanja, povećanje transparentnosti vlasništva nad medijima i olakšavanje prekograničnog rada medijskih usluga u EU.

U odnosu na hrvatsko zakonodavstvo, EMFA je važna jer kao uredba ima izravan učinak u Republici Hrvatskoj – države članice ne trebaju dodatno prenositi njezine odredbe u nacionalno pravo, no moraju osigurati da njihovi postojeći zakoni i prakse ne proturječe njezinim zahtjevima i štite ono što uredba jamči. To je posebno bitno za Hrvatsku jer njezin *Zakon o medijima* i drugi medijski propisi datiraju iz vremena prije masovne digitalne transformacije. Iako EMFA ne uključuje odredbe, koje se direktno tiču zaštite maloljetnika ili privatnosti djece u medijima, uvođenjem tog akta u hrvatsko zakonodavstvo odredbe *Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMSD)* proširit će se njezino područje primjene na radio i tisak. Konkretno, kada na snagu stupi *Zakon o provedbi te Uredbe*, AEM postat će nadležno regulatorno tijelo i za tisak, što znači da će se tom tijelu moći podnositi pritužbe i na rad tiskanih medija.

U kontekstu zaštite maloljetnika u europskom zakonodavstvu ključni zakoni su AVMSD i, kada je riječ o području društvenih mreža i općenito digitalnog okruženja, osobito *Akt o digitalnim uslugama (DSA)*, o čemu će biti više riječi u poglavlju *Djeca u digitalnom okruženju*.

Pravo na pristup kvalitetnim sadržajima i druga medijska prava – budući da medijski sadržaj može imati velik utjecaj na kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djeteta, važno je da takav sadržaj potiče učenje, kritičko razmišljanje, kreativnost i razvoj pozitivnih vrijednosti. Sadržaji prilagođeni djeci omogućuju im da informacije usvajaju na siguran, razumljiv i poticajan način te da medije koriste kao podršku zdravom razvoju, a ne kao izvor rizika. Važno je i da medijski sadržaj bude oblikovan po potrebama djece s teškoćama u razvoju jer sva djeca imaju pravo na jednak pristup informacijama, učenju i sudjelovanju u društvu. Prilagođen i inkluzivan medijski sadržaj omogućuje djeci s teškoćama da lakše razumiju poruke, razvijaju svoje sposobnosti, jačaju samopouzdanje i istodobno smanjuju osjećaj isključenosti. Osim toga, mediji prilagođeni različitim razvojnim potrebama mogu biti važan alat u poticanju komunikacijskih, kognitivnih i emocionalnih vještina te pružiti podršku cjelokupnom razvoju djeteta.

Iz Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija namijenjenih projektima, programima i sadržajima, koji su od javnog interesa i usmjereni na poticanje kvalitetnih programa za djecu i mlade, Agencija za elektroničke medije je u 2025. dodijelila 319.610,60 eura.

SADRŽAJI ZA DJECU NA HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI

U sklopu usluga javnog servisa HRT-a, *Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji* propisane su obveze koje se odnose na proizvodnju i objavljivanje sadržaja za različite dobne skupine djece, od predškolske i rane školske do adolescentske dobi. Obveze HRT-a definirane su i *Ugovorom Vlade RH s HRT-om za razdoblje od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2027.*

HRT je na svojim televizijskim i radijskim programskim kanalima u 2025. emitirao 169 794 minuta programa za djecu i mlade. Većina sadržaja za djecu i mlade objavljena je na televizijskom programu (83,16 %), od čega najviše na HTV2 i HTV3. Kao i u 2024., po programskoj vrsti/žanru najviše je emitiran igrani program (animirani program za djecu, igrano-dokumentarni, igrani film i sl.) i obrazovni (predškolsko i školsko obrazovanje, mozaični program za djecu, odgojno–obrazovni program itd.).

U proizvodnju i investiciju programa za djecu i mlade na HRT-u u 2025. ukupno je utrošeno 3. 304.962 eura.

Ukupno je prilagođeno 11 145 emisija za gluhu i nagluhu djecu i mlade te za slijepu i slabovidnu djecu i mlade, u trajanju od 98 926 minuta. Za gluhu i nagluhu djecu i mlade titlovima je prilagođeno 11 012 emisija, a prijevodom na hrvatski znakovni jezik prilagođene su 83 emisije. Za slijepu i slabovidnu djecu i mlade izrađena je audiodeskripcija za 50 emisija. Prilagođeni programski sadržaji dostupni su i na platformi *HRTi* (titlovi i audiodeskripcija) te na mrežnoj stranici *juhuhu.hrt.hr*.

Kada je riječ o sadržaju za gluhu i nagluhu djecu, uočavamo da je povećan broj emisija prilagođenih titlovima, no smanjen je broj minuta takvog sadržaja. Slična je situacija i s programskim sadržajem namijenjenim slijepoj i slabovidnoj djeci – unatoč povećanom broju emisija, ukupno je emitirano manje minuta prilagođenog sadržaja.

Što se tiče programa za djecu na jezicima nacionalnih manjina, broj emisija je u odnosu na prošlu godinu smanjen, odnosno sada se emitira samo jedna emisija i to samo na mrežnim stranicama.¹⁴¹ Radi se o serijalu *La i Bu*, čiji je sadržaj prilagođen na *romani chib* (ukupno 135 minuta) i *bajaško-rumunjski jezik* (ukupno 135 minuta). U programu HRT-a i HR-a nema nijedne emisije posvećene nacionalnim manjinama u kojoj su ciljana publika djeca, odnosno uopće se ne stvara programski sadržaj namijenjen djeci i mladima – pripadnicima nacionalnih manjina. Teme vezane uz djecu pripadnike nacionalnih manjina prate se u sklopu multinacionalnog magazina *Prizma* na HRT – HTV1 te u emisiji Prvoga programa Hrvatskog radija *Multikultura*.

Kada se uzme u obzir da je i broj emisija na mrežnim stranicama namijenjen toj populaciji smanjen na samo jednu, postavlja se pitanje ispunjava li HRT svoje programske obveze iz čl. 5. *Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2027.*¹⁴²

Na HRT-u je i u 2025. nastavljeno sudjelovanje djece u stvaranju programa. U sinkronizaciji stranih programskih sadržaja za djecu sudjelovao je veliki broj djece. Također je nastavljeno otkupljivanje prava za nelinearno prikazivanje stranih programskih sadržaja, čime je dodatno proširena ponuda na nelinearnim platformama. Većina sadržaja za djecu, koji su emitirani na linearnim kanalima, dostupni su i na mrežnoj stranici *juhuhu.hrt.hr* i mobilnoj aplikaciji *Juhuhu*.

Izdvajamo emisije u kojima najčešće sudjeluju djeca i mladi. To su emisije za predškolsku dob *Leti, leti, Zujalica* i *Mališani* te igrana serija *Sram* (nezavisna produkcija) za adolescentsku dob. Radi se o hrvatskoj adaptaciji norveške igrane serije za mlade, koja na autentičan način progovara o životu adolescenata, a prati nekolicinu međusobno povezanih zagrebačkih srednjoškolaca. Ta je serija stekla veliku popularnost i veliku gledanost u drugoj sezoni emitiranja. U usporedbi s prvom sezonom bilježi se rast od čak 101 posto. Adolescentima je namijenjen i internet-sko-multimedijski projekt *Meeting*, koji se prikazuje na *YouTubeu*, *Instagramu*, *Facebooku* i *TikToku*.

I na HRT – HR-u se stvaraju emisije u kojima sudjeluju mladi: *U trendingu* za srednjoškolce, *Glas mladih* za studente, *Pet za pet* – emisija za djecu i mlade te *Čituljci* – emisija snimana u osnovnim školama (u razredima) s učenicima i njihovim nastavnicima.

HRT je 1. siječnja 2025. pokrenuo novi radijski program za djecu – *Juhuhu radio*. Radi se o proširenju popularnog brenda HRT-a *Juhuhu*. Program traje 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu i sadržaj se mijenja dnevno.

Kao javni servis HRT bi trebao povećati broj sadržaja namijenjenog djeci i mladima pripadnicima nacionalnih manjina i unaprijediti praksu kreiranja sadržaja po stvarnim potrebama djece, ali i povećati broj sadržaja namijenjenog starijoj školskoj dobi i adolescentima.

Dječje stvaralaštvo u medijima – Ured pravobranitelja za djecu ističe stav kako je važno da djeca sudjeluju u kreiranju medijskog sadržaja umjesto da ga samo pasivno konzumiraju. Na taj način jačaju kreativnost, kritičko

141 U 2024. emitirale su se emisije *Jojo i prijevozna sredstva*, *Jojo i brojevi* te *Jojo i lijepe riječi*.

142 Čl. 5., uz obveze definirane *Zakonom o HRT-u*, regulirano je obavljanje dodatnih zadaća HRT-a, među kojima i dodatne obveze u odnosu na sadržaje namijenjene nacionalnim manjinama i manjinskim skupinama.

razmišljanje i imaju priliku izraziti svoje ideje i stavove, što potiče samopouzdanje i osjećaj odgovornosti u komuniciranju u javnom prostoru. I ove smo godine bili partner *17. Festivalu prava djece* u organizaciji Udruge za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti *Alternator*. Ove je godine tema *Festivala* bila Nasilje je flop, tolerancija top! – s fokusom na važnost međusobnog razumijevanja, prihvaćanja i prijateljstva, a filmsko-edukativnim programima, radionicama, projekcijama dječjega filmskog stvaralaštva i panel-raspravama organizatori su nastojali ukazati na različite oblike nasilja među djecom i mladima.

MEDIJSKA PISMENOST

Sposobnost kritičkog razmišljanja i razumijevanja u preplavljenosti velikom količinom raznoga medijskog sadržaja postaje ključna vještina. Količina i brzina, kojom informacije dopiru do ciljane i nenamjerne publike, sve je veća, stoga je izuzetno važno moći ocijeniti i pronaći relevantnu informaciju. U takvom svijetu brzoga tehnološkog razvoja i nedovoljno reguliranih komunikacijskih i medijskih platformi ključno je razviti koncept medijske pismenosti kao cjeloživotnog učenja za sigurno konzumiranje medijskog sadržaja i korištenje društvenih mreža.

Smatramo da medijsko i informacijsko obrazovanje prvenstveno treba biti integrirano u redovno školsko obrazovanje u formi obveznih kurikuluma medijske i informacijske pismenosti. Nažalost, medijska pismenost još uvijek je međupredmetna tema u našim školama, a informacijske vještine uče se u nastavnom predmetu Informatika, koji nije obavezan za sve razrede osnovne škole. Treba istaknuti i da je sustavno osnaživanje u vještinama medijske pismenosti nužno za sve dobne skupine, a ne samo djecu i mlade.

Medijska pismenost istaknuta kao jedan od strateških ciljeva u *Nacionalnom planu razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027.*, krovnoga srednjoročnog akta strateškog planiranja, koji obuhvaća cjelokupni sektor kulture i medija, kao i u *Akcijskom planu razvoja kulture i medija za razdoblje do 2027.* Za mjeru Poticanja medijske pismenosti, obrazovanja i stjecanja vještina za digitalno okruženje osigurano je 4.469.558,00 eura. Regulatorni poslovi poticanja medijske pismenosti u nadležnosti su Agencije za elektroničke medije. Projekti medijske pismenosti provode se i u okviru *Nacionalnog plana za prava djece za razdoblje od 2022. do 2026.* za čiju je provedbu zaduženo Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, a Agencija za elektroničke medije sudionik je provedbe aktivnosti *Poticanje preventivnih programa u odgojno-obrazovnom sustavu usmjerenih na medijsku pismenost i Unaprjeđenje sigurnosti i zaštite djece na internetu i društvenim mrežama* u posebnom cilju *Sustavna potpora za djecu u digitalnom okruženju*. Za 2025. godinu ukupna dodijeljena sredstva iznose 319.610,62 eura.

Aktivnosti vezane uz medijsku pismenost još uvijek se u značajnoj mjeri provode u neformalnom obrazovanju, odnosno radionicama, predavanjima i drugim aktivnostima institucija, međunarodnih organizacija i udruga civilnog društva. Najznačajnija inicijativa vezana je uz portal medijskapismenost.hr i njihov najznačajniji projekt Dani medijske pismenosti. U 2025. održani su *8. Dani medijske pismenosti* s brojnim aktivnostima i u tjednima prije i poslije toga. U fokusu je bilo osvještavanje djece i mladih o digitalnom otisku, koji stvaraju svojim aktivnostima na internetu i društvenim mrežama, te edukacija o dezinformacijama i provjeravanju informacija. Održano je rekordnih 730 događanja s više od 2100 aktivnosti u 191 gradu i mjestu diljem Hrvatske, s više od 37 tisuća sudionika – uglavnom djece, mladih i edukatora.

Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu (DKMK) provodi brojne programe medijske pismenosti, pa su tako u 2025. proveli šest nacionalnih i međunarodnih projekata medijske pismenosti, a tri nova projekta započela su s provedbom krajem godine. U projektima, ali i suradnjama s raznim institucijama te volonterskim angažmanom članovi DKMK-a održali su 200 predavanja i radionica za 3901 sudionika, od kojih su 2355 djeca i mladi.

Ured pravobranitelja za djecu sudjelovao je na trećoj po redu dodjeli nagrade *Medijski Sokrat*, koja predstavlja javno priznanje odgojno-obrazovnim djelatnicima koji svojim radom sustavno razvijaju medijsku pismenost djece i mladih u vrtićima, osnovnim i srednjim školama.

- Poticati edukaciju medijskih djelatnika o načinu izvještavanja o djeci u redakcijama i strukovnim udrugama, kao i donošenje samoregulacijskih dokumenata u novinskim redakcijama.
- Ne objavljivati snimke vršnjačkog nasilja, kao ni bilo kojeg oblika nasilja u kojem su maloljetnici žrtve ili počinitelji.
- Izbjegavati korištenje neprimjerenog rječnika za maloljetne počinitelje kaznenih djela.
- Provoditi kampanje i edukacije roditelja o potrebi zaštite privatnosti djeteta u medijima, kao i važnosti izbora sadržaja kojima su djeca izložena.
- Osigurati veći broj medijskih sadržaja namijenjenih djeci i mladima pripadnicima nacionalnih manjina na njihovim materinskim jezicima (na linearnim i nelinearnim platformama), prilagođenih sadržaja za djecu sa senzornim teškoćama, kao i sadržaja za djecu starije školske dobi i adolescentima.
- Uvesti predmet medijske i informacijske pismenosti u obvezne kurikulume.

4.5. Djeca u digitalnom okruženju

Dječja prava moramo poštovati, ostvarivati i štiti u stvarnosti u kojoj dijete živi, a ona danas u velikoj mjeri obuhvaća i digitalni svijet. Rezultati mnogih istraživanja među djecom osnovnoškolske i srednjoškolske dobi, vezanih uz korištenje novih tehnologija¹⁴³, pokazuju da **više od 90 posto djece ima svakodnevni pristup internetu**, što znači da je internet postao središnji dio njihove svakodnevice. Djeca se sve ranije uključuju u digitalni svijet i, s obzirom na brze promjene i stalne nove trendove u digitalnom okruženju, jasno je da je **djeci u kontroliranju vremena i sadržaja nužna potpora odraslih osoba**. Međutim ista ta istraživanja, ali i pritužbe Uredu pravobranitelja za djecu ukazuju na to da se roditelji vrlo često osjećaju nedovoljno informirano o tome kako zaštititi dijete u mrežnom okruženju te da nemaju nadzor i kontrolu nad onime što im dijete radi i kako provodi vrijeme na internetu. Stoga je nužno osnaživati roditelje različitim radionicama ili kampanjama o pravilnom korištenju novih tehnologija i o načinima zaštite, ali i dodatnu edukaciju odgojno-obrazovnih djelatnika vezanih uz ovo područje. Digitalno okruženje ne nosi samo brojne rizike nego i brojne mogućnosti, koje je također potrebno prepoznati. Isto tako, u rasprave o digitalnom okruženju važno je uključiti djecu kako bi se kreirao digitalni svijet, koji će podržavati i štiti sigurnu i ravnopravnu uključenost svakog djeteta.

Rizici i potrebe djece u digitalnom okruženju prepoznate su u međunarodnim i nacionalnim propisima i politikama. No još je mnogo prostora za poboljšanje, kako na praktičnoj i preventivnoj razini tako i na zakonodavnoj. Obveze država potpisnica UN-ove *Konvencije o pravima djeteta* ne odnose se samo na sve aspekte života djece, odnosno opstanak, dobrobit, razvoj, zaštitu i pravo na izražavanje mišljenja, nego i na sve prostore u kojima djeca žive, uključujući i digitalno okruženje.

U nacionalnom zakonodavstvu regulirana je zaštita djece u digitalnom okruženju. Odgovornost roditelja propisana je odredbama *Obiteljskog zakona*, a odgovornost odgojno-obrazovnih ustanova *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, *Protokolom postupanja u slučaju nasilja među djecom* i *Protokolom postupanja u slučaju seksualnog nasilja*. Kaznena odgovornost počinitelja propisana je odredbama *Kaznenog zakona*.

Nadalje, temelj za poduzimanje mjera zaštite i promociju prava djece u RH je *Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine*, kao i *Akcijski plan za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2022. do 2024.* Ured pravobranitelja za djecu sudjelovao je u radnoj skupini koja je u 2024. izradila *Nacionalni program za djecu u digitalnom okruženju za razdoblje od 2024. do 2026.*, a u izradi nacrtu programa, uza stručnjake, sudjelovala su djeca članovi Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu (MMS)¹⁴⁴. Iako je nacrt programa završen, on još uvijek nije donesen. Time su djeca, a i stručnjaci uskraćeni za brojne aktivnosti i mjere u području zaštite djece u digitalnom okruženju.

143 Ovdje se prije svega referiramo na istraživanje *Kids Online Hrvatska 2025*. i istraživanje u okviru međunarodnog projekta *deShame 3 Hrvatska*.

144 Preporuke V. generacije MMS-a objavili smo u publikaciji-zborniku radova *Zaštita djece u digitalnom dobu*.

Na razini Europske unije došlo je do znatnih promjena u regulaciji digitalne tehnologije i internetskih prostora usvajanjem *Zakona o digitalnim uslugama (Digital Services Act – DSA)*. Na sve platforme počeo se primjenjivati 17. veljače 2024., a u 2025. je i **Republika Hrvatska donijela odgovarajući zakon – Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2022/2065**, koji se počeo primjenjivati 18. travnja 2025. Mjere propisane ovim *Zakonom* odnose se na privatnost, sigurnost i zaštitu maloljetnika, ciljne grupe na koje su usmjereni oglasi i na dostupnost štetnim sadržajima. Svaka internetska platforma, a pogotovo one najveće poput *Facebooka*, *Googlea* i *TikToka*, koje imaju preko 45 milijuna aktivnih korisnika u EU, ovim aktom dobivaju dodatne obveze, koje se u prvom redu tiču umanjivanja i izbjegavanja utvrđenih sistemskih rizika koji se pojavljuju upotrebom platformi, kao i uspostavljanja mehanizma za brzo i jednostavno uklanjanje nezakonitog sadržaja. Kada je riječ o zaštiti maloljetnika na internetu (članak 28. DSA), *Zakonom o provedbi Uredbe određeno je da je Agencija za zaštitu osobnih podataka nadležna za provedbu tog članka*, a HAKOM je koordinator za digitalne usluge u Republici Hrvatskoj. Uz AZOP su određena i tijela za izdavanje naloga protiv nezakonitog sadržaja i naloga za davanje informacija, ovisno o kojoj se vrsti povrede prava radi: DORH i MUP za nezakonit sadržaj koji predstavlja kazneno djelo i prekršaj, Carinska uprava za nezakonit sadržaj koji predstavlja povredu prava intelektualnog vlasništva, Državni inspektorat za povredu propisa iz djelokruga inspekcija DIRH-a, Ministarstvo zdravstva za sadržaj koji predstavlja povredu iz područja zdravstva, lijekova i medicinskih proizvoda te Agencija za elektroničke medije za povredu iz područja elektroničkih medija.

Važna novina, koju *Zakon* donosi, jest da će spomenuta nadležna tijela moći izdavati naloge za uklanjanje nezakonitog sadržaja i naloge za davanje informacija ne samo pružateljima usluga posredovanja sa sjedištem u Republici Hrvatskoj nego i pružateljima smještenima u drugim državama članicama Europske unije.

Po podacima HAKOM-a, u 2025. nije zaprimljena nijedna pritužba vezana uz kršenje dječjih prava, pa u tom smislu nije bilo postupanja prema pružateljima usluga posredovanja.

Europska komisija je u studenom 2025. objavila *Izvješće o Aktu o digitalnim uslugama*, koji mapira najistaknutije i ponavljajuće rizike na vrlo velikim platformama i tražilicama¹⁴⁵. Jedan od ključnih nalaza obuhvaća **i rizike za mentalno zdravlje i zaštitu maloljetnika na internetu**, a od konkretnih ugroza navodi se rizik od širenja CSAM-a (*Child Sexual Abuse Material*) i *groominga* (vrbovanje), vršnjačkog nasilja/uznemiravanja, *doxinga* (prikupljanje nećijih osobnih podataka i njihovo javno objavljivanje) i izloženosti nasilnom sadržaju i „opasnim izazovima“, pri čemu algoritamske preporuke i postavke vidljivosti profila mogu olakšati neželjeni kontakt s djecom. Uz *Izvješće*, EK je objavio i *Smjernice za zaštitu maloljetnika*¹⁴⁶, koje **platformama nalažu uvođenje strožih provjera dobi, postavljanje računa maloljetnika na privatne tako da su njihovi osobni podaci, kao i podaci i sadržaj društvenih mreža skriveni od onih s kojima nisu povezani te zabranu ciljanog oglašavanja djece**.

Kao nacionalni koordinator za digitalne usluge HAKOM ima obvezu donijeti pravilnik o kriterijima i načinu dodjeljivanja, suspendiranja ili opozivanja statusa pouzdanog prijavitelja¹⁴⁷, čime bi se trebao ubrzati postupak uklanjanja nezakonitog sadržaja s platformi.

Ured pravobranitelja za djecu lani je ostvarivanje prava djece u digitalnom okruženju pratio u kontaktima s djecom, međunarodnim i nacionalnim propisima i dokumentima koji se odnose na ovo područje, pojedinačnim obraćanjima roditelja i stručnjaka, medijima, izvješćima državnih institucija i nevladinih udruga te sudjelovanjima na stručnim skupovima i sastancima.

Sudjelovali smo u radnoj skupini Europske komisije (EK) *Sigurniji internet za djecu* te smo nastavili biti **koordinatori za prikupljanje podataka za portal EK-a Better Internet kids (BIK)**. I ove smo godine dostavili podatke prikupljene od više institucija za ažuriranje mape BIK portala za RH. **Ured sudjeluje i u radu Savjetodavnog mehanizma za zaštitu djece u digitalnom okruženju**, koji je 2025. osnovao HAKOM, a okuplja predstavnike operatora, nadležna državna tijela i udruge. Bavit će se temama poput digitalne sigurnosti i zaštite djece, digitalne vještine za djecu i roditelje, digitalnog kurikulumu, uključivanja djece u oblikovanje digitalnih politika te prednostima i nedostacima GUI-a. U radu tog tijela sudjelovat će i dvoje članova MMS-a.

145 Europska komisija odredila je da su vrlo velike platforme (VLOP) i vrlo velike tražilice (VLOSE) one koje mjesečno imaju više od 45 milijuna korisnika. Po posljednjim podacima, 23 je VLOP-ova i dva VLOSE-a.

146 *Smjernice o mjerama za postizanje visoke razine privatnosti, sigurnosti i zaštite maloljetnika na internetu*, u skladu s člankom 28. stavkom 4. *Uredbe (EU) 2022/2065*.

147 Platforme su dužne prioritetno reagirati po prijavama prijavitelja za uklanjanje nezakonitog sadržaja.

Aktivni smo sudionici stručnih skupova namijenjenih djeci i odraslima na temu zaštite djece u digitalnom okruženju, kao i obilježavanja Dana sigurnijeg interneta.

Ured pravobranitelja za djecu u 2025. zaprimao je **prijave povreda prava djece, koja se odnose na različita područja digitalnog okruženja: privatnost, nasilje¹⁴⁸, oglašavanje...** U slučajevima pojedinačnih prijava povreda obraćali smo se AZOP-u, AEM-u, MUP-u, prosvjetnim tijelima i tijelima socijalne skrbi. Roditelji i stručnjaci obraćali su nam se za savjete o načinima i protokolima postupanja u zaštiti djece na internetu, a pritužbe Uredu su se **uglavnom odnosile na povredu djetetove privatnosti**. U slučajevima razvedenih roditelja, u kojima jedan objavljuje fotografije zajedničkog djeteta na društvenim mrežama bez odobrenja onoga drugog, stava smo da je roditelj temeljni nositelj zaštite djetetova najboljeg interesa kada je u pitanju zaštita privatnosti djeteta. Objava podataka o djetetu i njegovih snimki uvjetuje se suglasnošću roditelja, pri čemu je važna komunikacija između roditelja i razmjena informacija koje su bitne i odnose se na dijete. Iako se dakle roditelj smatra temeljnim nositeljem zaštite djetetova najboljeg interesa, vrlo često pravo djeteta na privatnost krše sami roditelji.

Zaprimali smo i **pritužbe na roditeljsku komercijalizaciju djece na društvenim mrežama**, a sve širi razvoj i uporaba društvenih mreža ne prati odgovarajući pravni okvir koji bi na primjereni način regulirao zaštitu djece od izlaganja na društvenim mrežama.

Budući da nove tehnologije mijenjaju okruženje u kojem djeca odrastaju, važno je promijeniti i način na koji roditelji ostvaruju svoju ulogu u brizi za djetetov razvoj i zaštitu njegove dobrobiti. **Snažna je i potreba za širom edukacijom i senzibilizacijom i djece i odraslih o pravilnom korištenju digitalnih tehnologija**, kao i o načinima zaštite i postupanja kad se dogode povrede prava djece u digitalnom okruženju.

Centar za nestalu i zlostavljaju djecu i Centar za sigurniji internet (CSI) su u 2025. provodili brojne aktivnosti s ciljem razvoja sigurnijega mrežnog okruženja poput **međunarodnog projekta deSHAME Hrvatska** u okviru kojeg je provedeno nacionalno istraživanje o vršnjačkom i elektroničkom nasilju među djecom viših razreda osnovnih škola u Republici Hrvatskoj, o **digitalnim navikama učenika**, kao i prijavama nasilnih ponašanja. Nađeno je da manje od 11 % učenika nema aktivan profil ni na jednoj društvenoj mreži, a najviše učenika, njih 38,2 %, provodi na mreži tri do četiri sata dnevno. Više od sedam sati na internetu provodi čak 13,2 % osnovnoškolaca. **Najniža prijavljena dob za otvaranje profila je šest godina**, a najviša 15 godina, što ukazuje na široku varijabilnost, ali i često kršenje dobnih ograničenja (najčešće 13 godina) koje postavljaju platforme. Odgovori o početku korištenja interneta i mobitela ukazuju i na **neujednačene obiteljske prakse u pogledu nadzora i dostupnosti tehnologije**. Digitalna svakodnevica učenika vrti se oko triju mreža – *TikTok*, *Snapchat* i *YouTube*. *Instagram* također ima sve veću ulogu, osobito u višim razredima, ali još uvijek nije dominantan kao među srednjoškolcima. Gotovo svi učenici imaju barem jedan aktivan profil na društvenoj mreži, skoro polovica učenika (49,4 %) ima samo jedan profil koji aktivno koriste, a čak četvrtina (25,8 %) upravlja dvama profilima. Tri ili više profila koristi 17,1 % učenika, a udio onih koji imaju tri ili više profila raste u višim razredima. Zabrinjavajuće je da gotovo četvrtina njih (23,5 %) svoje profile ostavlja u potpunosti javnima, čime se izlažu povećanim rizicima. Rezultati su pokazali i da su viralni izazovi široko prepoznati među učenicima viših razreda osnovne škole – 30,7 % učenika ih je pratilo, a 15,7 % se aktivno uključilo u neki od izazova. Osobito su zabrinjavajući podaci vezani uz uključenost roditelja u mrežne aktivnosti svoje djece. Naime, **više od polovice učenika (56,6 %) navodi da njihovi roditelji nikad ne koriste aplikacije ili programe za ograničavanje sadržaja**.

Putem besplatne savjetodavne linije Helpline, namijenjene roditeljima, odgojno-obrazovnim djelatnicima, djelatnicima u sustavu socijalne skrbi i djeci za poteškoće koje su povezane s digitalnim svijetom, **zabilježena su 1262 kontakta, što je za 30 % više u odnosu na godinu ranije**. Gledano kumulativno, u razdoblju **od 2023. do 2025. broj kontakata povećao se za više od 160 %**, što ukazuje na **rastuću potrebu djece, roditelja i stručnjaka za savjetodavnom i stručnom podrškom** u području zaštite dječjih prava i sigurnosti djece u mrežnom okruženju, ali i na veću spremnost ljudi na traženje pomoći. U odnosu na vrstu tražene pomoći, **najveći se broj kontakata odnosio na temu medijske pismenosti i edukacije**, a velik broj poziva uključuje elektroničko nasilje. **Ozbiljan rizik predstavlja aplikacija OmeTV**, koja omogućuje videorazgovor s potpunim neznancima iz cijelog svijeta (minimalna dob za korištenje platforme je 18 godina), a zabilježeni su slučajevi u kojima su maloljetnici tijekom razgovora s nepoznatim osobama bili snimani bez njihova dopuštenja, što je objavljeno na drugim društvenim mrežama uz pogrdne komentare. Zabrinjavajuća je i sve **veća prisutnost phishing-prevara**, kao i **prisutnost**

148 O nasilju u digitalnom okruženju više pišemo u poglavlju *Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja*.

hakiranih računa. Poseban izazov predstavljaju prijetnje i ucjene, osobito kod mladih korisnika platformi poput *Robloxa*, gdje postoji opasnost *hakiranja* profila te **izloženost djece neprimjerenom sadržaju**, kao i mogući kontakt s odraslim nepoznatim osobama. Roditelji su se CSI-ju obraćali i zbog prekomjernog igranja videoigrica tražeći pomoć i intervenciju.

Mnoge platforme, poput *Mete*, **ne odgovaraju na prijave elektroničkog nasilja, govora mržnje i zloupotrebe osobnih podataka**, a kao pozitivan primjer istaknula se društvena mreža *TikTok* koja je uspostavila posebnu platformu za prijavu kršenja pravila zajednice i nasilje putem interneta.

Kao primjer dobre prakse ističemo aktivnosti CSI-ja *GenZ akademiju* – edukativni program, čiji je cilj približiti mladima svijet interneta, društvenih mreža i novih tehnologija preko stvarnih priča influensera. U 2025. započela je provedba treće generacije *GenZ akademije*, koja se provodi u 28 osnovnih škola diljem RH. Vrijedno je i **uvođenje fakultativnog predmeta Digitalna pismenost**, razvijenog u suradnji CSI-ja i A1Hrvatska, **u zagrebačkoj 1. gimnaziji u školskoj godini 2025./2026.** Riječ je o **prvome takvom programu u RH, koji je uveden u srednjoškolski sustav kao strukturirani fakultativni predmet.** Učenici 35 sati godišnje obrađuju teme elektroničkog nasilja, govora mržnje, manipulativnog i štetnog sadržaja, sigurnosnih postavki na društvenim mrežama, granica u mrežnoj komunikaciji, kao i primjere dobrih praksi.

Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu DKMK je uz potporu Agencije za elektroničke medije provelo nacionalno istraživanje EU Kids Online Hrvatska 2025.¹⁴⁹, a radi se o drugom krugu istraživanja o medijskim navikama djece i njihovih roditelja te sigurnosti na internetu. Rezultati su predstavljeni u prosincu 2025. i omogućili su izravnu usporedbu digitalnog djetinjstva djece u dobi od 10 do 16 godina s podacima iz 2017. kada je to istraživanje prvi put provedeno. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1172 djece u dobi od 10 do 16 godina iz 37 osnovnih i srednjih škola.

Pokazalo se da **svakodnevni pristup internetu ima čak 94,3 %** djece u odnosu na 92,7 % koliko ih je imalo 2017. Digitalne uređaje djeca najviše koriste tijekom večere s obitelji i drugima, čak 61,7 %. Ono što je zabrinjavajuće jest da **19,3 % djece digitalne uređaje koristi tijekom nastave, a čak 27,1 % djece tijekom noći.** Alarmantan je podatak da gotovo **svako treće dijete koristi umjetnu inteligenciju za razgovor o svome fizičkom zdravlju ili kondiciji te za razgovor o svojim problemima (30,6 %).** Zabilježen je porast broja djece s uznemirujućim iskustvima na internetu u odnosu na istraživanje provedeno 2017. Naime **čak 27,1 % djece doživjelo je jednom mjesečno ili češće neki oblik uznemiravanja, a prije osam godina taj je postotak bio znatno manji – 14 %.** Svako peto dijete doživjelo je da se prema njemu netko ponašao na povređujući ili neugodan način uživo, a prema njih 13,9 % netko se na takav način ponašao na internetu. Zabrinjava i podatak da djeca neugodna iskustva u 43,9 % slučajeva doživljavaju od svojih prijatelja i u 35,7 % od kolega iz razreda i škole, a u 11,9 % od nekog s kim dijete komunicira samo na internetu. Podatak, koji izaziva posebnu zabrinutost, jest da je **svako četvrto dijete, odnosno 25 % ispitanih u posljednjih godinu dana dobilo slike i poruke seksualnog sadržaja, što je velik porast u odnosu na podatke od prije osam godina kada je takvom sadržaju bilo izloženo 8 % djece.**

Istraživanje je pokazalo da čak 41,8 % roditelja nikad ili gotovo nikad ne razgovara s djecom o tome što rade na internetu, a **više od polovica roditelja (51,3 %) nikad ili gotovo nikad ne određuju pravila kada mogu ili ne mogu koristiti internet.**

Podaci o (ne)sudjelovanju roditelja/skrbnika u odlučivanju, nadzoru i kontroli nad vremenom i vrsti sadržaja, kojima je dijete izloženo, ukazuju na nedovoljno postojanje svijesti o mogućim posljedicama štetnosti sadržaja na internetu i na hitnu potrebu za sustavnim mjerama javne politike koje će osnažiti **digitalnu pismenost**, potaknuti roditeljsku medijaciju i osigurati bolju podršku mentalnom zdravlju djece u digitalnom dobu. Također je nužno osnaživati roditelje/skrbnike u razvijanju partnerskog odnosa s djecom i pojačati rad na digitalnoj pismenosti te tako aktivno raditi na zaštiti dobrobiti djeteta u digitalnom okruženju.

Osim toga, i odgojno-obrazovni sustav se treba znatno aktivnije uključiti u razvijanje digitalnih kompetencija učenika i to u temama sigurnosti, komunikacijske kulture, zaštite privatnosti i kritičkog vrednovanja sadržaja, ali i odgovornog korištenja umjetne inteligencije.

149 Cjelokupni rezultati dostupni su na poveznici: <https://djecamedija.org/istrazivanja/>.

- Sustavna edukacija djece i roditelja o opasnostima u digitalnom okruženju, mehanizmima zaštite, kao i komunikacijskoj kulturi u mrežnom prostoru.
- Uvođenje kurikuluma digitalne pismenosti u redovnu nastavu u sve razrede.
- Donošenje *Nacionalnog programa za djecu i mlade u digitalnom okruženju*.
- Provođenje medijskih kampanja u cilju promocije podrške djeci u mrežnom prostoru.
- Osigurati uključivanje djece u osmišljavanje, provedbu i evaluaciju zakona, politika, mehanizama, praksi, tehnologija i resursa kojima je cilj poštovanje, zaštita i ostvarivanje prava djeteta u digitalnom okruženju.

4.6. Djeca i umjetna inteligencija

Ured pravobranitelja za djecu jedno je od tijela nadležnih za nadzor i provedbu obveza vezanih uza zaštitu temeljnih prava pri korištenju visokorizičnih sustava umjetne inteligencije, sukladno *Uredbi (EU) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. (Akt o umjetnoj inteligenciji)*.

U svibnju 2025. započela je s radom Stručna skupina za izradu *Nacionalnog plana i Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije*, a okupljanjem stručnjaka započeo je proces koji uključuje analizu postojećeg stanja, izradu strateških prioriteta i definiranje mjera na području razvoja umjetne inteligencije.

Imajući u vidu dalekosežnost i razornost posljedica, koje nepravilno i protupravno korištenje umjetne inteligencije može imati na djecu i njihovu dobrobit, potrebu za implementacijom konvencijskih načela, međunarodnih i europskih standarda i instrumenata, kao i preporuka međunarodnih i europskih institucija te potrebu za preispitivanjem postojećega nacionalnog okvira na način prati li on rastuće prijetnje, rizike i sve sofisticiranije trendove poduzimanja kriminalnih aktivnosti u području umjetne inteligencije, MPUDT-u smo ukazali na potrebu uključivanja svih relevantnih dionika u sve aktivnosti Vlade RH, kojima je cilj unaprjeđenje nacionalnog okvira za područje umjetne inteligencije. U tom smislu podržali smo sve napore i inicijative Udruge *Pragma* u zagovaranju izrade okvira koji će zaštititi djecu u daljnjem razvoju i korištenju umjetne inteligencije u svim područjima njihovih života.

MPUDT je prihvatio inicijativu pravobraniteljice za djecu i u srpnju 2025. uključio Ured u izradu *Nacionalnog plana i Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije* (dalje u tekstu: UI). U odnosu na nomotehniku i opseg normiranja područja UI-ja izrazili smo mišljenje kako je potrebno obuhvatiti sva područja zaštite prava i interesa djece u kojima postoje opasnosti i ugroza od korištenja sustava UI-ja, a ne isključivo i jedino odredbe *Akta o umjetnoj inteligenciji*. *Akt o umjetnoj inteligenciji* implementirat će se u nacionalno zakonodavstvo RH *Zakonom o provedbi Akta o umjetnoj inteligenciji*.

U odnosu na prijedlog mjere *Nacionalnog plana „Poticanje dječje participacije u vidu uključivanja i sudjelovanja djece u kreiranju politika koje se bave utjecajem umjetne inteligencije na njihov život“* istaknuli smo kako je participaciju djece na nacionalnoj razini, u javnim politikama i u odlučivanju potrebno osigurati u svim fazama određenog procesa, kako pripremnim tako i provedbenim. U tom smislu je smislenu i kvalitetnu participaciju djece trebalo osigurati upravo u postupku izrade i donošenja *Nacionalnog plana i Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije*, što je u ovom slučaju, nažalost, izostalo.

“*Potrebno je učiti djecu o etici korištenja UI-ja u obrazovne svrhe (jer sve više učenika koristi umjetnu inteligenciju za prepisivanje, ali i za učenje).*”

Iz preporuka MMS-a

Potencijal digitalizacije i UI sustava, koji djeci omogućuje razvoj informatičke i medijske pismenosti te im olakšava dostupnost korisnim informacijama i kreativnom sadržaju, neupitan je. Međutim rizici i koristi uporabe UI

sustava odnose se na širok raspon temeljnih prava, bez obzira na područje primjene. To uključuje, ali i nadilazi privatnost, zaštitu podataka, nediskriminaciju i pristup pravosuđu, ali i druga područja poput zdravlja, odgoja i obrazovanja i zaštite od nasilja. **Stoga je posebnu pozornost potrebno posvetiti UI sustavima koji predstavljaju rizik za djecu kao posebno ranjivu skupinu, uz jamstvo određivanja prioriteta dječjih prava u politikama svih dionika koji koriste UI sustave.** Upravo sprječavanje rizika, uz istovremeno iskorištavanje dobrobiti koje donosi UI, izazovan je zadatak ne samo zbog složenosti fenomena UI-ja nego i zbog činjenice da UI postavlja temeljna pitanja o etičkoj odgovornosti, ljudskoj sigurnosti i njihovim širim implikacijama na društvo u cjelini.

Iako postojeći dokumenti, usvojeni na razini međunarodne zajednice i Europske unije, prepoznaju djecu kao posebno ranjivu skupinu koja zahtijeva posebnu pažnju, navedeni se pravni izvori ili nedovoljno koriste ili ne pružaju dovoljan pravni okvir s jasnim načelima i smjernicama za kreatore politika, nadležna tijela i ostale dionike u sustavima zaštite prava i interesa djece.

Primjerice UNICEF je razvio Smjernice za politike razvoja sustava UI za djecu, osmišljen za promicanje dječjih prava u vladinim i privatnim politikama i praksama UI-ja, uz istovremeno podizanje svijesti o tome kako UI sustavi mogu podržavati ili *potkopavati* navedena prava. Nažalost, u praksi se smjernice i preporuke ovog dokumenta rijetko provode. Oslanjajući se na *Konvenciju o pravima djeteta*, smjernice nude devet zahtjeva za UI sustave usmjerene na djecu: podržati razvoj i dobrobit djece, osigurati uključenost djece i za djecu, dati prioritet pravednosti i nediskriminaciji djece, zaštititi podatke i privatnost djece, osigurati sigurnost za djecu, osigurati transparentnost, objašnjivost i odgovornost za djecu, osnažiti vlade i tvrtke znanjem o UI-ju i pravima djece, pripremiti djecu za sadašnji i budući razvoj UI-ja te stvoriti poticajno okruženje. Kako bi se podržala provedba *Smjernica*, osiguran je popis mrežnih izvora i skup praktičnih alata za provedbu.

Okvirna konvencija Vijeća Europe o umjetnoj inteligenciji, koju su države članice Vijeća Europe usvojile 17. svibnja 2024., **prvi je pravno obvezujući međunarodni instrument o UI-ju koji zahtijeva pažljivo razmatranje svih negativnih posljedica korištenja UI sustava** kako bi se iskoristile prednosti njegova korištenja i istovremeno umanjili rizici, uz uzimanje u obzir specifičnih potreba i ranjivosti djece (čl. 18.). *Konvencija* ne zahtijeva od država da primjenjuju obveze na privatne aktere, osim ako ti akteri ne djeluju u ime javnog sektora. *Konvencija* navodi da će države, pri provedbi *Konvencije*, uzeti u obzir dječja prava, međutim ne pruža operativne odredbe za njihovu provedbu.

Akt o umjetnoj inteligenciji priznaje prava djece navodeći u svojim Uvodnim izjavama *Konvenciju UN-a o pravima djeteta* i pojašnjavajući *Opći komentar br. 25* o pravima djece u digitalnom okruženju. U operativnom dijelu *Akta* pojedine odredbe dovode u vezu upotrebu ili korištenje UI sustava vezano uz dob (čl. 5., čl. 7. i čl. 9.). Međutim *Akt* ne uzima u obzir prava djece pri klasifikaciji UI sustava kao „visokorizičnih sustava“, koja podliježu procjeni utjecaja na temeljna prava, niti se rizici za djecu smatraju „sistemskim rizicima“.

U srpnju 2025. Europska komisija je objavila *Smjernice Komisije o zabranjenim praksama u području umjetne inteligencije uspostavljenima Uredbom (EU) 2024/1689 (Akt o umjetnoj inteligenciji)*¹⁵⁰. U njima se nastoje protumačiti zabrane koje bi se trebale proporcionalno primjenjivati tako da se postižu ciljevi *Akta o umjetnoj inteligenciji* u području zaštite temeljnih prava i sigurnosti i istodobno promiču inovacije i osigura pravna sigurnost. Kada su u pitanju djeca, *Smjernice* posebno uzimaju u obzir njihovu ranjivost kao osoba koje mogu biti podložnije šteti koju mogu prouzročiti određeni UI sustavi.

UI sustavi za stvaranje materijala, koji sadržavaju seksualno zlostavljanje djece (ili manipulacija postojećeg materijala koji prikazuje stvarnu djecu kako bi se stvorio nov sadržaj s njihovim likom) i za razvijanje strategija za mamljenje i seksualnu iznudu djece često dovode do dugoročnih fizičkih, psihičkih i društvenih posljedica po preživjele. Također UI sustavi **usmjereni na ranjivosti mladih korisnika** mogu izazvati povećanu tjeskobu i ovisnost djece o usluzi, kao i dugoročnije štetiti djetetovoj dobrobiti. Takve **namjerne izrabljivačke značajke dizajna usluga**, koje izazivaju ovisnost i mogu dovesti do kumulativne znatne štete, trebalo bi razlikovati od drugoga **legitimnog ponašanja dobavljača i subjekata koji uvode sustav radi povećanja korisničkih interakcija**, ponašanja koje poštuje osobnu anatomiju i sigurnost djece te ne dovodi do znatne štete.

Kao primjer štetnog ili nepovoljnog postupanja *Smjernice* u kontekstu djece navode **primjere** dvojbene predikcije rizika za djecu i identifikacije ugrožene djece od sustava socijalne skrbi na temelju profila obitelji, njihova mentalnog

150 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/library/commission-publishes-guidelines-prohibited-artificial-intelligence-ai-practices-defined-ai-act>.

zdravlja, nezaposlenosti i društvenog ponašanja. Policijska procjena rizika za djecu i adolescente, koji bi mogli biti uključeni u buduće nasilje i uništavanje imovine, provodi se putem UI-ja na temelju toga jesu li osobe s kojima djeca žive ili komuniciraju (roditelji, braća, prijatelji) procijenjeni kao visokorizični. Takva djeca se evidentiraju, prate, istražuju i upućuju centrima za socijalnu skrb o mladima. UI sustavi trebaju osiguravati pouzdane, na dokazima utemeljene i pravodobne informacije iz više izvora, koje djeci omogućuju da kritički prosuđuju različite ideje i donose informirane odluke. OECD zbog toga u svojoj preporuci o integritetu informacija daje smjernice državama u jačanju otpornosti društva na pogrešne informacije, dezinformacije i druge oblike manipulacije informacijama.

Uzimajući u obzir pravne praznine i izostanak dostatne regulative, kao i rastuće prijetnje uporabe UI sustava u odnosu na djecu, mišljenja smo kako je **na nacionalnoj razini potrebno osigurati jasna i nedvosmislena temeljna načela i standarde**, koje bi UI sustavi trebali poštovati u odnosu na djecu, kao i detaljne i konkretne smjernice, radnje i korake za države, tvrtke i druge dionike kako bi ispunili svoje obveze u vezi s pravima djece i UI tehnologijama.

U sustavu UI-ja **djeca su izložena povećanom riziku**, između ostalog, od komercijalnog iskorištavanja, dezinformacija, manipuliranja javnim diskursom, obmanjivanja, kao i seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja.

Kao krajnjim i samostalnim korisnicima, djeci je **potrebno pružiti na njima razumljiv način sve relevantne informacije s ciljem boljeg razumijevanja i povjerenja u UI sustave** istovremeno uklanjajući mitove i zablude o UI-ju. Djecu je nužno zaštititi od sustava koji koriste UI tehnologiju za komunikaciju koja je slična razgovoru sa stvarnom osobom (*chatbot*). Predstavljene rezultati istraživanja *Kids Online Hrvatska 2025.* pokazuju da današnja djeca vrlo aktivno koriste UI alate, pri čemu je izrazito zabrinjavajuće da gotovo svako treće dijete koristi UI za razgovor o svome fizičkom zdravlju ili kondiciji te za razgovor o svojim problemima (30,6 %). UI se najviše koristi za pisanje eseja za školu (42,5 %).

“ Dječaci i djevojčice podjednako koriste umjetnu inteligenciju. Jedina statistički značajna razlika uočena je kod kreiranja deepfakeova, koje češće kreiraju dječaci u odnosu na djevojčice.

Podatak iz istraživanja *EU Kids Online Hrvatska 2025.*

UI sustavi mogu zavarati ranjive korisnike te istovremeno djelovati osobnije i snažnije na osobe u emocionalnoj krizi. Osim što djecu treba osvijestiti da je **UI sustav umjetan i manipulativan**, a njegova socijalna interakcija simulirana, lišena empatije i podložna pogreškama i pristranosti u pružanju informacija, sami UI sustavi moraju imati ugrađene zaštitne mehanizme koji sprečavaju razvoj dublje emotivne povezanosti i odnosa ovisnosti između djeteta i UI sustava. Također je nužno **ugrađivanje sustavnih zaštitnih mehanizama** koji prepoznaju rizične aktivnosti i obrasce komunikacije djece te, po mogućnosti, alarmiraju druge sustave (primjerice krizne linije za podršku). Sustavni zaštitni mehanizmi trebali bi istovremeno **upućivati djecu na stručne resurse umjesto na rasprave s UI sustavima o osjetljivim temama**, uz obavještanje zakonskih zastupnika o tome s kojim sustavima dijete učestalo i intenzivno komunicira.

U skladu s *Dokumentom Vijeća Europe o izvedivosti, pravovremenosti i relevantnosti izrade alata za procjenu utjecaja sustava UI na prava djeteta i Studijom mapiranja Vijeća Europe o UI i pravima djece*¹⁵¹ potrebno je da **svaki UI sustav sadrži procjenu utjecaja i rizika na prava djeteta**. Države koje žele ostvarivati dječja prava trebale bi planirati kako će od samog početka nadzirati dizajn, razvoj, primjenu i upravljanje ovom tehnologijom te kako će u tehnologiju i njezino upravljanje integrirati potrebe, prava i mišljenja djece koja su u povećanom riziku zbog svog razvoja razumijevanja i zrelosti. Razvoj alata za razumijevanje i rješavanje takvih povećanih rizika, kao i omogućavanje djeci da pristupe UI sustavima, koji doprinose ispunjavanju njihovih prava, trebao bi biti prioritet za države. Iako su mnoga od načela i instrumenata o UI-ju uvelike primjenjiva i na djecu, njihova jedinstvena prava i karakteristike zahtijevaju nijansiran i predan pristup.

Vijeće Europe trenutno razvija fleksibilan i praktičan alat CRIA+ (*Child rights impact assessment tool on artificial intelligence*), koji će pružiti praktične smjernice u razumijevanju i podržavanju prava djeteta u kontekstu UI sustava **popunjavajući prazninu u znanju i sudjelovanju aktera bez iskustva ili stručnosti u uzimanju djece u obzir u svojim aktivnostima**. CRIA+ bi trebao služiti za provjeru UI sustava u odnosu na sve rizike za sva dječja prava po UN-ovoj *Konvenciji o pravima djeteta, Općem komentaru 25.* i po *Preporuci Vijeća ministara Vijeća Europe*

151 <https://rm.coe.int/cdenf-2024-04-mapping-study-children-and-artificial-intelligence-/1680b212f8>.

o *Smjernicama za poštovanje, zaštitu i ostvarivanje prava djeteta u digitalnom okruženju*¹⁵². **Stoga je potrebno pratiti aktivnosti Vijeća Europe te osigurati implementaciju preporuka i smjernica u ovom području.** Potrebno je baviti se izazovima poput pristranosti i diskriminacije u algoritmima UI sustava; odgovornosti i transparentnosti sustava, načina na koji on izvodi zaključke i donosi odluke, tko je za njih odgovoran i tko ih kontrolira; pravednosti i uključivosti (neodgovorna uporaba UI-ja dovodi do produblivanja digitalnog jaza i stvara nejednake mogućnosti za sve); privatnosti i sigurnosti (prikupljanje i korištenje podataka djece i odraslih bez njihova znanja ili pristanka); prekomjernog oslanjanja na UI u procesu učenja ili kao nadomjeska za ljudsku interakciju; nedostatka regulacije i jasnih smjernica za uporabu UI-ja, a koje su posebno usmjerene na zaštitu djece i mladih.

Posebno nas zabrinjava porast širenja slika djece stvorenih umjetnom inteligencijom. Izrada golih fotografija djece generiranih pomoću UI-ja ozbiljan je oblik nasilja i digitalnog zlostavljanja. Ovaj potez duboko narušava dostojanstvo, osjećaj sigurnosti i privatnost djece. Djeci je potrebno skrenuti pozornost kako se u ovim slučajevima radi o ozbiljnom uznemiravanju koje može imati trajne psihičke posljedice i koje podliježe sankcijama. Pri tome treba imati u vidu *Deklaraciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja omogućenog novim tehnologijama*¹⁵³, koja traži stvaranje jasnoga strateškog i zakonodavnog okvira usmjerenog zaštiti djece u mrežnom prostoru, posebice u odnosu na opasne trendove „nudifikacije“ djece i *deepfakeove* te da kriminalizacija svih oblika seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece, uključujući stvaranje materijala o seksualnom zlostavljanju djece olakšanog novim tehnologijama, materijalima generiranim ili izmijenjenim uporabom UI-ja, prati rastuće trendove razvoja i zlouporabe UI-ja te da se, u skladu s tim, redovito preispituje i pooštava. *Deklaracija* zahtijeva da su stručnjaci, koji su u redovitom kontaktu s djecom, osposobljeni za razumijevanje rizika povezanih s UI tehnologijama, za njihovo prepoznavanje i za pomoć svakom djetetu. Potrebno je jačati podizanje svijesti šire javnosti o razmjerima seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece te korištenju UI sustava za počinjenje kaznenih djela na štetu djece te pružati obrazovanje i osposobljavanje djece, u suradnji s roditeljima, o korištenju UI tehnologije kao dijela njihova razvoja, kao i za poboljšanje razumijevanja štetnoga seksualnog ponašanja djece u digitalnom okruženju.

Imajući sve navedeno u vidu, a posebno složenost područja UI-ja i posebna znanja koja je potrebno imati u navedenom području za razvoj politika, smjernica i preporuka, izradi ovih strateških dokumenata važno je pristupiti odgovorno i sveobuhvatno s obzirom na još uvijek nepoznate dalekosežne učinke UI sustava na djecu, njihova prava i integritet. Stoga predlažemo da se u izradu *Nacionalnog i Akcijskog plana* uključe i druga relevantna nacionalna tijela koja prate područje UI-ja, s posebnim osvrtom na praksu, kao što je UNICEF, Centar za sigurniji internet, Udruga *Pragma* i Institut za društvena istraživanja, kao i da se uzmu u obzir rezultati nedavno provedenog istraživanja *AI, mentalno zdravlje i Gen Z*. Naime UNICEF se posljednjih godina intenzivno bavi područjem utjecaja UI-ja na prava djece te je proveo analizu nacionalnih strategija u ovom području i ustanovio da većina njih samo površno spominje djecu i njihove specifične potrebe. Spominjanje poštovanja dječjih prava obično se usredotočuje na poboljšanje pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi, dok općenito nisu istražena ključna prava poput zaštite od diskriminacije, zlostavljanja i iskorištavanja ili prava na slobodu izražavanja, udruživanja i pristupa informacijama.

Aktivnosti Centra za sigurniji internet, između ostalog, obuhvaćaju trening za stručnjake koji rade s djecom o suvremenim izazovima UI-ja i kibernetičkoj sigurnosti, edukativne materijale za roditelje te informiranje javnosti o novim trendovima i pojavnostima na europskoj razini u ovom području, posebice u dijelu zabrinjavajuće progresije izrade i širenja slika i videosnimki seksualno zlostavljane djece generirane UI-jem, pri čemu prijestupnici sve češće koriste brže i pristupačnije alate za stvaranje kriminalnog sadržaja koji se može pronaći na internetu. U povodu donošenja *Odluke Vlade RH o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za razvoj umjetne inteligencije za razdoblje do 2032. godine* Udruga *Pragma* pozvala je Vladu RH na zabranu UI aplikacija koje stvaraju seksualni sadržaj usmjeren djeci i na stvaranje jasnoga zakonodavnog i društvenog okvira usmjerenog zaštititi djece u mrežnom prostoru zbog razvoja UI-ja.

Zaključno, za pohvaliti je inicijative i aktivnosti u području odgoja i obrazovanja koje nastoje uravnotežiti korištenje tehnologija, pa tako i UI-ja, i tako utjecati na razvijanje kognitivnih vještina, posebno kritičkog mišljenja i rješavanja problema. Tehnologija bi trebala biti pomoć u učenju, a ne mijenjati ga pasivizirajući učenika. Pozitivan primjer su obrazovne aktivnosti CARNET-a u sklopu projekta *Primjena digitalnih tehnologija temeljenih na umjetnoj*

152 <https://rm.coe.int/09000016808b79f7>.

153 <https://rm.coe.int/declaration-on-protecting-children-against-sexual-exploitation-and-sex/1680b25a78>.

inteligenciji u obrazovanju — *BrAln*, u okviru kojeg su se u 2025. provodila tri kurikula izvannastavne aktivnosti zajedničkog naziva *Umjetna inteligencija: od koncepta do primjene* za učenike osnovne i srednje škole. Tijekom ovog projekta učenici su se upoznali s potencijalom digitalne tehnologije i umjetne inteligencije i njihova utjecaja na život. Poticalo ih se na razumijevanje etičkih i društvenih perspektiva umjetne inteligencije, koristi i opasnosti, prednosti i nedostatke korištenja različitih digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije.

Ističemo i jedan primjer dobre prakse – osnivanje prvoga školskog laboratorija za UI u Prvoj gimnaziji u Varaždinu, u sklopu Centra izvrsnosti iz informatike Varaždinske županije, kojem je cilj omogućiti kvalitetnu primjenu UI-ja i novih tehnologija u nastavi, poučavanju i svakodnevnom radu škola, s posebnom pozornošću na učenike s poteškoćama i darovite učenike. Također je primjer dobre prakse i portal **medijska pismenost.hr** na kojem su dostupni materijali za učitelje i učenike¹⁵⁴.

Konačno, ukazujemo i na dva važna dokumenta, koja su u 2025. objavili UNICEF i Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA). UNICEF je krajem godine objavio Smjernice o UI i djeci. Radi se o trećem, ažuriranom izdanju *Smjernica* iz 2020., potaknutom brzim napretkom UI tehnologija, sve većim dječjim korištenjem UI sustava, novim prilikama i rizicima u vezi s dječjim pravima te promjenama u upravljanju UI-jem. Svrha smjernica jest podizanje svijesti o pravima djece i davanje preporuka, prvenstveno državnim i javnim tijelima i privatnom sektoru, u provedbi politika i praksi kreiranja i implementacije UI sustava kada oni uključuju djecu.

Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) je u 2025. objavila Izvješće o temeljnim pravima 2025., u kojem je posebno poglavlje posvećeno području UI-ju. Navodi da „iako postoje beskonačne mogućnosti i prednosti, upotreba umjetne inteligencije može negativno utjecati na temeljna prava (...) Kako bi riješila ta pitanja, FRA ponavlja svoje pozive upućene EU-u i njegovim državama članicama, iznesene u njezinim publikacijama. To uključuje praktične korake koje EU i države članice mogu poduzeti (...) kako bi se povećala zaštita temeljnih prava pri upotrebi umjetne inteligencije trebalo bi upotrebljavati procjene učinka. (...) uspostaviti sustave odgovornosti kako bi se pratili i rješavali svi negativni učinci (...) i dalje postoji potreba za većim znanjem, osviještenosti i resursima kako bi se provjerila pristranost u algoritmima umjetne inteligencije, kao i pristup podacima i skupovima podataka.“

4.7. Djeca koja se bave sportom

U najširem smislu, na prava djece koja se bave sportom odnosilo se 77 predmeta u 2025., što je znatno povećanje u odnosu na 52 predmeta u 2024.

Od ukupnog su broja 33 pojedinačna slučaja vezana uz problematiku kulturnih prava i slobodnog vremena. Ostali se predmeti odnose na problematiku koju opisujemo u drugim poglavljima (primjerice zaštitu od nasilja, zaštitu privatnosti i dr.), a opći se predmeti odnose na sudjelovanja pravobraniteljice i suradnica na sastancima, skupovima i predavanjima, praćenje propisa i preporuke vezane uza zaštitu i promociju prava djece sportaša.

Neki građani se obraćaju pravobraniteljici kako bi prijavili nasilno ili nepedagoško postupanje sportskih djelatnika, tužili se na nestručan rad u sportu ili pak ukazali na posljedice konflikata odraslih na djecu sportaše. Zaprimali smo i pritužbe na odluke klubova i saveza, kao i na okolnosti vezane uza sportska natjecanja. Neke pritužbe su se odnosile na privatnost djece sportaša, a postupali smo i po pritužbama vezanim uz dostupnost sportskih građevina.

Zbog povreda prava djece sportaša najčešće nam se obraćaju roditelji, sportski klubovi i djelatnici, a bilježimo i nekoliko anonimnih pritužbi. Neka obraćanja uključuju zamjerke na ograničene ovlasti pravobraniteljice, a što je vezano uz očekivanja da će ona *riješiti* slučaj i svojom odlukom zaštititi interes djece sportaša. Po procjeni smo se uključivali u praćenje nekih pojedinačnih slučajeva te od nadležnih tijela, ovisno o problematici na koju se pritužba odnosila, tražili izvješća o njihovim saznanjima i postupanjima.

Pravni okvir – *Zakon o sportu* se kao temeljni propis nije mijenjao iako smo, s ciljem unaprjeđenju prava i položaja djece sportaša, prethodnih godina upućivali inicijative za njegovu dopunu. Stoga su i dalje aktualni prijedlozi koje smo upućivali u inicijativi za dopunu *Zakona o sportu* krajem 2023. i tijekom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o *Obrascu zakonodavnih aktivnosti Ministarstva turizma i sporta (MTS) za 2025*. Naši tadašnji prijedlozi

154 <https://www.medijskapismenost.hr/oznaka/umjetna-inteligencija/>.

odnosili su se na proširenje obveze udaljenja osobe od obavljanja poslova u sportu u kojima se dolazi u kontakt s djecom na način da se, osim u slučaju počinjenja kaznenog djela na štetu djeteta, osoba udalji i u slučaju saznanja da se protiv nje vodi kazneni postupak za kazneno djelo na štetu odrasle osobe (što je posebice važno u slučaju seksualnih delikata), kao i u slučaju počinjenja prekršaja (osobito vezano uz prekršajna djela spolnog uznemiravanja). Prijedlozi su bili usmjereni i na za uvođenje sustava licenci za rad s djecom u sportu kojima bi se, osim stručnih kvalifikacija, vrednovala i pedagoške kompetencije trenera te na proširenje kruga aktivnosti i zadaća, koje nacionalni sportski savezi obavljaju kao javnu ovlast.

Nažalost, ni u prošloj godini nije donesen *Pravilnik o zdravstvenim pregledima sportaša* za čije je donošenje rok istekao u lipnju 2023., što izravno utječe na zaštićenost prava i dobrobiti svih sportaša, a posebice djece. U vrijeme pisanja ovog teksta *Pravilnik* je predstavljen javnosti i očekuje se njegovo stupanje na snagu.

U širem smislu, na područje sporta odnosile su se tri normativne inicijative pravobraniteljice u 2025., od čega se dvije odnose na školski sport. Radi se o inicijativi za izmjenu *Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole* (upućenu s ciljem ukidanja diskriminatorne prakse koju, s obzirom da nemaju sve škole osnovana školska sportska društva ni jednaku ponudu sportova, potiče odredba o bodovanju uspjeha postignutih na natjecanjima školskih sportskih društava za upis u srednju školu). Druga inicijativa se odnosila na *Opća pravila za provedbu natjecanja i smotri učenika osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske za školsku godinu 2024./2025.* gdje smo predlagali razradu kriterija za plasman u daljnji krug natjecanja. Treća normativna inicijativa, koja je prihvaćena, odnosila se na kriterije sportske uspješnosti Hrvatskoga nogometnog saveza za upis u sportske odjele. Više o inicijativama bit će riječi u poglavlju *Normativna aktivnost*.

I u 2025. nastavljena je suradnja s Kineziološkim fakultetom u Zagrebu te je savjetnica pravobraniteljice održala predavanje studentima, koji pohađaju izborni predmet *Djeca u sportu* na Katedri za kineziološku psihologiju, sociologiju i metodologiju. Radi se o obliku promocije prava djece sportaša među budućim trenerima i voditeljima sportskih aktivnosti djece.

Predstavnica ureda je članica Povjerenstva za zaštitu djece u sportu, tijela koje je u srpnju 2023. osnovao HOO, a sudjelovali smo i u provedbi programa projekta *Za siguran sport* i manifestaciji *Dani sigurnog sporta* u okviru koje su, sa svrhom poticanja i stvaranja sigurnog okruženja za djecu sportaše, održane dvodnevne edukacije u svibnju 2025. u Zagrebu i u studenom 2025. u Splitu. Edukacije su namijenjene sportašima i trenerima, a njihov značaj je osnažiti mlade sportaše da prijave nasilje koje doživljavaju te ih informirati o tome komu se u takvim slučajevima mogu obratiti za pomoć.

Da je projekt aktualan i dalje, pokazatelj su i **pritužbe na nasilno i zlostavljajuće ponašanje** trenera i drugih sportskih djelatnika koje smo zaprimili u 2025.

“ Svaki put kada bi neka djevojka pogriješila, pogrešno dodala loptu ili napravila neku drugu grešku za vrijeme utakmice, pred publikom, on bi pozvao djevojku da mu priđe, jako blizu, te bi se na 5 centimetara udaljenosti izrazito glasno derao na nju, vrijeđao ju, govorio da je nesposobna, a paralelno bi njegova pljuvačka kapala po licu djevojaka. S djevojkom koja bi mu nešto odgovorila natrag je skoro imao fizički sukob za vrijeme utakmice te se jednom dogodilo naguravanje. Puno djevojaka bi znao rasplakati jer su napravile neku pogrešku na utakmici. (...) Tijekom treninga je, rijetko, znao djevojke, na koje se naljutio, gađati loptom. Nemali broj članica ispisao se iz kluba baš zbog njegova vrijeđanja...”

Iz obraćanja roditelja pravobraniteljici za djecu

Kada pritužbe na **neprijemeno i zlostavljajuće ponašanje trenera** sadrže informacije o kojem se klubu i treneru radi, obraćamo se nadležnom samostalnom sektoru sportske inspekcije MTS-a zamolbom da utvrde ispunjava li dotični trener uvjete za rad s djecom.

Po podacima MTS-a za 2025., sportska inspekcija provela je 279 inspekcijskih nadzora u slučajevima koji se posredno i neposredno odnose na zaštitu djece sportaša te je izrekla 193 mjere u slučajevima koji se odnose na zaštitu djece. Najčešće se izricala naredba klubovima da usklade *Statut* s odredbama *Zakona o sportu* (115). Slijede naredbe da klub sklopi ugovor s instruktorom/trenerom (42), kao i mjere zabrane obavljanja stručnih poslova osobi koja ne ispunjava propisane uvjete (12) i druge mjere.

U 2025. sportska inspekcija nije utvrdila nepravilnosti vezano uz primjenu čl. 111. *Zakona o sportu* (zapreke za obavljanje poslova u sportu).

Osim na zlostavljajuća ponašanja prema djeci, pritužitelji su u nekoliko slučajeva ukazivali i na postupke trenera koji nisu izravno usmjereni prema djeci, ali ukazuju na određene rizike za djecu sportaše. Postupali smo po pritužbi u kojoj se navodi da je trener ranije počinio više kaznenih djela iz materijalnog spektra, kao i više kažnjivih radnji povezanih sa zlorabom opojnih droga. Postupali smo i po prijavama **nepedagoških postupaka trenera prema djeci**, primjerice u slučaju u kojem je pritužitelj ukazivao na to da *trener tjera djecu da se na utakmicama fizički obračunavaju s protivnicima*.

Kod prijave nasilnog i neprimjerenog ponašanja prema djeci obraćamo se i policijskoj upravi kako bi ispitali ispunjavaju li se u postupcima trenera obilježja kažnjivih radnji. Često se dogodi, posebice kod anonimnih pritužbi, da policija ne potvrdi navode o nasilju. Nažalost, u nekim ranijim razdobljima saznavali smo za slučajeve u kojima roditelji i djeca pojedina nasilna i neprimjerenog ponašanja trenera ne prepoznaju kao nasilje, odnosno toleriraju ih i pravdaju sportskom srčanošću i željom za postizanjem što boljih sportskih rezultata. Iako u 2025. ne bilježimo takve prijave, oni i dalje ukazuju na potrebu kontinuirane edukacije sportaša, roditelja i sportskih djelatnika o neprimjerenosti nasilnog i nepedagoškog postupanja, kao i o mehanizmima zaštite.

Mnogo je slučajeva u kojima su pritužitelji iskazivali svoje nezadovoljstvo reakcijama klubova i sportskih djelatnika na **vršnjačko nasilje** koje se dogodilo za vrijeme treninga ili sportskog natjecanja, ali i na ono koje se dogodilo u nekome drugom kontekstu i vremenu, a da su klubovi posredno doznali za njega. U takvim slučajevima od klubova tražimo informacije o postupanju na temelju *Protokola o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* te im na taj način skrećemo pozornost na taj, za njih obvezujući dokument.

U jednom slučaju roditelj se tužio na reakciju trenera prema djetetu s TUR-om, koja je uslijedila nakon vršnjačkog nasilja u kojem je to dijete fizički napalo i ozlijedilo drugo dijete. Na pritužbe roditelja da je dijete bilo *izdvojeno, etiketirano i poniženo*, iako trener nije vidio događaj, očitovao se prozvani trener. Naveo je da je incidentu pristupio odmah nakon udarca koji se nedvojbeno dogodio (čemu su svjedočila djeca, ali i vidljiva ozljeda djeteta), da je bio dužan primjerenom opomenuti dijete koje je počinilo nasilje te ga privremeno izdvojiti s treninga dok se situacija ne smiri. Saznaje se da konkretni klub nije specijaliziran za rad s djecom s TUR-om, ali ih unatoč tomu prihvaća i uključuje u rad u okviru svojih realnih mogućnosti. Trener skreće pozornost na važnost da roditelji sami, imajući u vidu specifičnosti grupnog sporta i način rada kluba, procijene predstavlja li takvo okruženje dugoročno najbolje rješenje za potrebe i dobrobit njihova djeteta. Slažemo se da je primarno važno da roditelji kod uključivanja djece s TUR-om u aktivnosti slobodnog vremena sagledaju odgovara li cjelokupni kontekst, način rada i okolnosti u kojima klub djeluje specifičnim potrebama konkretnog djeteta u odnosu na njegove teškoće te da svoje dijete uključe u onaj sportski kolektiv koji će odgovarati interesima djeteta, ali i predstavljati za njega poticajno i sigurno okruženje.

Saznavali smo i o neprimjerenim scenama **nasilja na sportskim tribinama** među navijačima i to u konkretnom slučaju – članovima obitelji djece tijekom dječje utakmice. Intervenirala je policija koja je provela kriminalističko istraživanje i utvrdila počinjenje prekršaja, ali i kaznenog djela jer je nasilje rezultiralo i teškom tjelesnom ozljedom jednog od sudionika. Djeca su svjedočila nemilim scenama kojima nipošto nije mjesto na sportskim terenima i tribinama.

Po podacima MUP-a vezano uz primjenu *Zakona o sprečavanju nereda na sportskim natjecanjima*, tijekom 2025. evidentirano je 1147 počinitelja prekršaja, od kojih je 159 maloljetnih (sve muških). Za usporedbu, 2024. evidentirano je 205 maloljetnih počinitelja prekršaja, od kojih 203 muških i dvije ženske osobe.

S ciljem poticanja tolerantnog okruženja na sportskim tribinama i terenima te zalaganja za nenasilno i afirmativno navijanje, reagirali smo na nasilne i uvredljive poruke navijačkih skupina na muralima i grafitima te uputili preporuke

gradovima, općinama i sportskim savezima da takve poruke iz javnog prostora čim prije uklone. Istom preporukom pozvali smo i sportaše da se ograde od nasilnih poruka i postupaka nasilnih pojedinaca. Reagirali smo i na poruke govora mržnje protiv jednoga sportskog kluba, koje su tiskane na ambalaži ugostiteljskog šećera. O ovome više u poglavlju *Preporuke pravobraniteljice za djecu*.

Nekoliko pritužbi ukazivalo je na posljedice **konfliktnih odnosa odraslih na dijete**. Nekada je izbor sporta i kluba u kojem će dijete trenirati predmet međusobnog roditeljskog spora. Međutim se najčešće radi o neslaganjima na relaciji roditelj – klub, ali i na relaciji klub – savez.

“ Kad sam u grupi napisala da mi je žao što još jedan trener odlazi zbog neslaganja s predsjednikom, gospodin se osjećao uvrijeđen te krenuo s vrijeđanjem roditelja, mene i još jedne majke u grupi, koje su čitala sva djeca iz ekipe.

Iz obraćanja roditelja pravobraniteljici za djecu

Neke takve situacije kulminiraju do mjere da klubovi **jednostranom odlukom o isključenju** dijete/djecu isključe iz kluba. Takva praksa, bez prethodnog zahtjeva roditelja ili bez sudjelovanja djeteta ili roditelja u postupku, predstavlja povredu i ugrozu interesa djece. Iako 2025. nismo bilježili isključenja, kojima su prethodili sukobi odraslih, pratili smo slučajeve isključenja iz kluba zbog sudjelovanja djece u vršnjačkom nasilju. U jednom slučaju u postupku isključenja nisu sudjelovala djeca ni njihovi roditelji, koji su za odluku o isključenju njihova djeteta saznali putem objave na Facebook stranici kluba. Kako se radilo o odluci koja nije donesena u postupku na temelju propisa, odluku o isključenju poništio je Samostalni sektor sportske inspekcije MTS-a nakon čega je dijete nastavilo trenirati.

Stranke nam u nekim slučajevima ukazuju i na poteškoće u **ishođenju ispisnica** za djecu iz matičnih klubova u želji i namjeri promjene kluba.

“ Obraćam Vam se s molbom za pomoć... Naime klub odbija izdati ispisnicu za dijete, što mu onemogućava prelazak u drugi klub i nastavak treninga. Za dijete koje već 5 godina trenira 3,5 sata dnevno i koje ima vrhunske rezultate to je veliki šok. Pokušali smo razgovarati s trenerom, pisali Savezu..., međutim naši naponi nisu urodili plodom. Trener radi sve kako bi opstruirao prelazak u drugi klub, što se vidi iz poruka koje je slao predsjedniku kluba u koji dijete želi prijeći.

Iz obraćanja roditelja pravobraniteljici za djecu

Stajališta smo da u situaciji kada se dijete amaterski bavi sportom i kada nema s klubom potpisan ugovor, odnosno nije pod ugovornom obvezom, neizdavanje ispisnice iz sportskog kluba i onemogućavanje prijelaza u drugi klub može predstavljati i povredu konvencijskog prava na slobodu udruživanja. Važeći *Zakon o sportu* dokinuo je praksu plaćanja odšteta ili obeštećenja za prijelaz za sportaše amatere, a za što smo se zalagali u svome dotadašnjem radu.

U nekim obraćanjima roditelji se tuže **na nestručni rad** s djecom u sportu očekujući da bi dijete, s obzirom na svoj sportski talent ili dosadašnja postignuća, trebalo u okviru sportskog kluba dobiti bolji tretman i poziciju u timu/momčadi ili da bi trebalo biti izabrano u reprezentaciju. S obzirom na to da procjene sportske pripreme izlaze iz okvira djelokruga ovog Ureda, roditelje u takvim slučajevima najčešće upućujemo na obraćanje sportskom savezu. Naime nadzor nad obavljanjem stručnih poslova u sportu nije u nadležnosti sportske inspekcije, nego ga provode krovna sportska udruženja i nacionalni sportski savezi.

Imamo informaciju o stajalištu HOO-a, koje upućuje na to da je u ekipnim sportovima odluka o izboru igrača i igračica za reprezentativne aktivnosti u pravilu isključiva i autonomna odgovornost izbornika reprezentacije, koji raspolaže punom operativnom i stručnom autonomijom u skladu s pravilnicima i ustrojem nacionalnoga sportskog saveza. Odluke donosi na temelju kombinacije kriterija; sportske forme, zdravstvenog stanja, svakodnevnog angažmana, uklopivosti u timsku dinamiku, ali i taktičkih i strateških potreba ekipe u danom trenutku. S druge strane, u individualnim sportovima odluke o uključivanju sportaša češće se temelje na jasno mjerljivim i provjerljivim rezultatima.

Unatoč hvalevrijednom angažmanu i kriterijima kojima se HOO vodi u svojim razvojnim programima sufinanciranja i stipendiranja sportaša, i dalje držimo da bi transparentnost kriterija u području donošenja različitih odluka, koje se tiču prava i statusa sportaša na različitim razinama, valjalo osigurati općim propisom.

Zapažamo da neki roditelji nisu sagledali sveukupne posljedice **sportskih ugovora** koje su potpisali u ime svog djeteta. Obratila nam se tako jedna majka, koja se tužila da sportski klub ne želi izdati ispisnicu djetetu, vjerojatno zanemarujući da u tom slučaju ne vrijede opća pravila za prijelaz, nego stavke potpisanog ugovora. U jednoj drugoj predstavi roditelj ukazuje na situaciju u kojoj se zateklo dijete, koje se nakon potpisanog ugovora s klubom preselilo u drugi grad. Djetetu je bilo teško jer, osim što se odvojilo od svoje obitelji i prijatelja, na njega je dodatno utjecalo i nezadovoljstvo nedovoljnom igračkom minutažom i općenito tretmanom u klubu. Pretpostavljamo da u trenutku u kojem djeca iz rekreativnog/amaterskog bavljenja sportom prelaze u status profesionalca, očekivanja i djece i roditelja mogu biti u tolikoj mjeri ambiciozna da isključuju promišljanje o mogućnostima drugačijeg ishoda sportskog razvoja i uspjeha. Stoga je važno da roditelji tijekom potpisivanja ugovora realno sagledaju sve mogućnosti razvoja događaja, da vode računa o interesima djeteta te da, u situaciji kada njihova očekivanja ne budu u potpunosti ispunjena, osiguraju djetetu stručnu pomoć i podršku. Držimo da bi svakako o podršci djeci trebali voditi računa i sportski klubovi, koji potpisivanjem takvih ugovora preuzimaju svojevrсну odgovornost za dijete i njegov sportski razvoj. Čini se da se kod ovakvih slučajeva nedosljedno primjenjuju odredbe *Obiteljskog zakona* koje predviđaju pisanu suglasnost drugog roditelja i odobrenje suda u izvanparničnom postupku za pravnu valjanost zastupanja djeteta tijekom sklapanja ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba, kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim aktivnostima.

Nekoliko pritužbi u 2025. odnosilo se na **organizaciju ili provedbu sportskog natjecanja**. U jednom slučaju roditelji su se tužili na navodnu odluku kluba da na daljnje turnire neće voditi djecu koja nisu sudjelovala na nekom ranijemu međunarodnom turniru, što ukazuje na izostanak komunikacije na relaciji klub – roditelji o pitanjima značajnim za organizaciju i sudjelovanje djece na turnirima. Obratili smo se klubu i naglasili kako držimo neprimjerenim da klubovi informacije o putovanjima i potrebi dodatnog financiranja s roditeljima razmjenjuju preko djece i/ili da se djecu dovodi u nepovoljniji položaj zbog toga što roditelji nisu u mogućnosti ili spremni izdvojiti dodatna sredstva za sudjelovanje na nekome sportskom događaju.

Postupali smo i po pritužbama na promjene sustava natjecanja usred sezone, kao i na promjene pravila natjecanja tijekom sportskog turnira, u kojem slučaju je pritužitelj isticao da je postupcima organizatora turnira dijete ostalo zakinuto za novčanu nagradu. Saznajemo i za slučaj u kojem je djetetu za sportski uspjeh kao nagrada uručena – butelja vina. Sportski savez smo informirali o stavu da je nagrađivanje djeteta bocom alkoholnog pića potpuno nepedagoško postupanje i ozbiljan propust organizatora. Povratno saznajemo da je protiv organizatora pokrenut stegovni postupak.

Nekoliko pritužbi odnosilo se na **privatnost djece sportaša** vezano uz objave u medijima, fotografiranje djece i obradu njihovih osobnih podataka.

I u protekloj godini postupali smo po pritužbama na **nedostupnost sportske infrastrukture**, koja je u vlasništvu JLS-a, djeci sportašima, što i dalje aktualizira prijedloge pravobraniteljice da se u *Zakonu o sportu* predvidi obveza vlasnika javne sportske građevine da donese i javno objavi kriterije za korištenje sportskih građevina i pritom zajamči zaštitu od diskriminacije.

Iako nismo primili konkretne pritužbe na **organizaciju prijevoza djece** na natjecanja, činjenica da ovo područje nije normirano i da je praksa sportskih klubova, saveza i lokalnih sportskih zajednica šarolika ukazuje na rizike po djecu i njihovu sigurnost. O načinu na koji pojedine lokalne zajednice uspješno rješavaju ovu problematiku stekli smo uvid i na sastancima sa Zajednicom športskih udruga Grada Osijeka, Športskom zajednicom Osječko-baranjske županije i Zajednicom sportova Grada Knina. Radi se o praksama besplatnog prijevoza za mlađe dobne kategorije na službena natjecanja na temelju *Pravilnika o korištenju usluge prijevoza sportskih klubova*, o raspolaganju dvaju kombija za prijevoz djece ili o noćenju u slučaju udaljenijih destinacija, i za odmor djece i radi odmora vozača.

U odnosu na **sigurnost djece sportaša** građani su nas informirali u svojim pritužbama na mjesto i način postavljanja opreme sanjkalista, na izostanak kontrole i djetetovo samovoljno napuštanje sportskog objekta, na izlaganje djece religijskim sadržajima tijekom turnira, na oglašavanje priređivača igara na sreću na opremi maloljetnih sportaša i drugih maloljetnih sudionika sportskog natjecanja. Saznavši iz medija za slučaj stradavanja djece na bazenu uslijed kemijske reakcije i širenja plina kroz ventilacijski sustav, uključili smo se u praćenje konkretnog slučaja, iz kojeg

saznajemo da je javna ustanova pristupila analizi eventualnih potreba za dodatnim poboljšanjem sigurnosnih aspekata i važećih protokola kako bi se osigurali najviši sigurnosni standardi za sve korisnike.

Zaključno, redovita fizička aktivnost doprinosi očuvanju i unapređenju zdravlja svakog pojedinca, a sport svojim zadanim pravilima doprinosi stjecanju radnih navika kod djece, uči ih poštovanju pravila te djeluje odgojno i preventivno. Osim toga, bavljenje sportom zadovoljava potrebe djece za igrom, kretanjem, druženjem i kompetitivnošću. Sve su to razlozi zbog kojih je važno poticati djecu na uključivanje u sport i zbog kojih je vrijedno osigurati da uključivanje djece u sportske aktivnosti bude njihovim roditeljima, a posredno i djeci – fizički i materijalno dostupno. Veliku ulogu i značaj pridajemo školskom sportu te se i dalje zalažemo za njegovo unapređenje i stručnim vodstvom kineziologa tijekom razredne nastave i poticanjem osnivanja školskih sportskih društava u onim školama koje ih do sada nemaju.

Dodatni snažni motivator za uključivanje djece u sport može biti i jest uređen sustav koji učinkovito prevenira mogućnost različitih povreda prava djece, odnosno koji spremno reagira kada do njih dođe.

U postizanju tog cilja značajno je dopuniti i odredbe *Zakona o sportu*, odnosno popuniti pravne praznine koje djecu izlažu rizicima povreda prava na zaštitu od svakog oblika nasilja i diskriminacije. S obzirom na izravne učinke na zdravlje djece sportaša i prevenciju povreda i mogućih različitih zdravstvenih komplikacija, pozdravljamo donošenje *Pravilnika o zdravstvenim pregledima sportaša*.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

Dostupnost

- Osigurati veću dostupnost besplatnih sportskih aktivnosti, osobito za djecu u riziku od siromaštva, kao i informacija i mehanizama zaštite osobnih i imovinskih prava djece sportaša.
- Osigurati prostorne uvjete za bavljenje sportom i treniranje, a sportske građevine u vlasništvu JLP(R)S-a učiniti jednako dostupnima uz jasne, transparentne i pravične kriterije za njihovo korištenje.
- Poticati osnivanje školskih sportskih društava i njihovo osnaživanje.
- Osmisliti strategiju uključivanja fizički neaktivne djece u sportske i rekreativne aktivnosti.

Sigurnost i kvaliteta

- Ojačati zaštitu interesa djece licenciranjem stručnih kadrova u sportu.
- Regulirati ulogu i djelokrug rada zaštitnika u sportu (*Child Safeguarding Officer*).
- Ujednačiti odredbe koje reguliraju sudjelovanje djece u stegovnim postupcima.
- Normirati organizaciju i prijevoz djece sportaša na natjecanja/turnire i pripreme.
- Osigurati da nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture od prvog do četvrtog razreda osnovne škole vode magistri kineziologije.

“ Svijet nam nudi boju kroz mora, planine i šarena neba. Na nama je da taj svijet gledamo otvorenim očima. U svakoj boji prepoznamo ljepotu, a ne razliku. Učimo jedni od drugih, ne gasimo tuđe svjetlo samo zato što svijetli druge boje. Svijet je najljepši kad ga gledamo srcem.

Natječaj *Oboji svijet*, 2025.

Pravobraniteljica za djecu prati ostvarivanje prava djece u migracijama, i to djece koja dolaze s obiteljima, djece bez pratnje, djece koja se nalaze u nezakonitom boravku, djece tražitelja međunarodne zaštite i djece kojima je odobrena međunarodna zaštita i/ili privremena zaštita. Djeca u pokretu, osobito djeca koja putuju sama ili su odvojena od obitelji posebno su ranjiva, pa je zbog povećanog rizika od kršenja njihovih prava potrebno posebno pratiti poštuju li se njihova prava i interesi.

Učestalo primamo upozorenja organizacija civilnog društva kojima ukazuju na kolektivna protjerivanja na granici i onemogućavanje pristupa međunarodnoj zaštiti. U obavijestima se učestalo ukazuje na uskraćivanje prava na međunarodnu zaštitu od djelatnika hrvatske policije, kao i na neprimjereno postupanje policije, otuđivanje osobnih stvari i vraćanje osoba u BiH, među kojima su djeca i osobe starije životne dobi. Postupajući po pojedinim prijavama, radi praćenja postupanja nadležnih tijela prema djeci u migracijama, pravobraniteljica za djecu obaviještena je izvješćima MUP-a da su policijski službenici, koji postupaju prema migrantima, educirani za prepoznavanje tražitelja međunarodne zaštite i ranjivih osoba, da poštuju njihova prava i da im omogućuju pristup sustavu međunarodne zaštite.

Nova pravila za upravljanje azilom i migracijama i uspostavu zajedničkog sustava azila na razini EU-a primjenjuju se od 1. srpnja 2026. (*Pakt o migracijama i azilu*). Pravni akti sadrže odredbe o djeci u pokretu i pružaju nova jamstva za djecu bez pratnje, a najbolji interes djeteta ostaje prioritet. Paktom se skraćuju rokovi za imenovanje skrbnika djeci bez pratnje i postrožuju standardi u vezi s njihovim osposobljavanjem, kvalifikacijama i nadzorom postupanja. Naglašena je važnost uzimanja djetetova mišljenja u obzir i pružanja informacija prilagođenih djeci. Nove su odredbe za sprječavanje nestanka djece, obavezan je multidisciplinarni pristup procjeni dobi i definirana su čvršća jamstva za djecu u vezi sa zadržavanjem. Skraćuju se rokovi povezani s pristupom djece obrazovanju i proširuje se pristup zdravstvenoj skrbi.

Naše zabrinutosti iskazali smo tijekom postupka donošenja *Plana za upravljanje azilom i migracijama za razdoblje do 2030. godine*. Podsjetili smo kako zadržavanje djece nikad nije u najboljem interesu djeteta, da predstavlja kršenje prava djeteta i treba ga izbjegavati te da uvjeti prihvata maloljetnika trebaju biti prilagođeni posebnoj situaciji i njihovim posebnim potrebama u vezi s prihvatom vodeći računa o njihovoj sigurnosti. Pozdravili smo aktivnost usmjerenu na povećanje broja stručnjaka koji rade s maloljetnicima bez pratnje, posebnih skrbnika i drugih stručnih radnika. Na ove zabrinutosti upozorila je i Europska mreža pravobranitelja za djecu (ENOC) u svojoj *Izjavi*, u kojoj je naglasila obvezu država članica u osiguranju poštovanja i zaštite dječjih prava, neovisno o njihovom statusu i bez diskriminacije poštujući, između ostalog, najbolji interes djeteta, kao i pravo na identitet, izražavanje mišljenja, zaštitu od mučenja i degradirajućeg postupanja, zabranu detencije, *pushback*-ova, očuvanje jedinstva obitelji, pravovremenu informaciju i podnošenje pravnog lijeka. Navodi se kako je potrebno osigurati podršku tijelima nadzora na granicama i edukaciju službenika na granici, djelatnika socijalnih službi te svih onih koji sudjeluju u prihvatu djece u pokretu kako bi se osiguralo da se njihova prava poštuju u cijelosti.

U ovom kontekstu podsjećamo i na *Preporuku Europske komisije o razvoju i jačanju integriranih sustava u zaštiti djece u najboljem interesu djeteta*, u kojoj se navodi da bi države članice trebale osigurati da u **provedbi Pakta o migracijama i azilu i s njim povezanih reformi** svojih sustava za prihvata, središnju ulogu ima zaštita djece i stalno uvažavanje najboljih interesa djeteta, što uključuje jasne i rane postupke za pojedinačne procjene najboljih interesa i prioritarnu prilagodbu svih relevantnih postupaka i sustava prihvata dobi, potrebama i ranjivostima djece, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom.

I dalje pratimo *Odluke Odbora ministara Vijeća Europe* iz rujna 2023., koje se odnose na nadzor **izvršenja presude**

M. H. i drugi protiv Hrvatske. RH je bila obvezna do ožujka 2025. izraditi *Akcijski plan mjera* koje je država poduzela i koje namjerava poduzeti kako bi izvršila navedenu presudu. Nakon razmatranja, Odbor ministara VE-a zatvorio je predmet u odnosu na dva članka *Konvencije*: čl. 3. koji se odnosi na smještaj djece u prihvatne centre i čl. 34. koji se odnosi na komunikaciju s pravnim savjetnicima i predstavnicima civilnog društva. Svi ostali aspekti presude i povrede *Konvencije* su otvoreni i RH je obvezna u ožujku 2026. izvijestiti VE o postignutom napretku, što znači da je praćenje izvršenja presude i dalje u pojačanom nadzoru.

Broj tražitelja međunarodne zaštite, po statističkim pokazateljima MUP-a, smanjio se u odnosu na 2024. (26 776) i u 2025. iznosi 14 928. U 2024. je 1980 djece bez pratnje zatražilo međunarodnu zaštitu, a u 2025. godini 1229 djece.

Po podacima MROSP-a za 2025., u ustanovama socijalne skrbi bilo je smješteno 427 djece bez pratnje, što je smanjenje u odnosu na 2024. kada ih je u ustanovama socijalne skrbi bilo smješteno 487.

Po *Pravilniku o boravku u prihvatnom centru za strance i načinu izračuna troškova prisilnog udaljenja*, tijekom donošenja odluke o smještaju uzima se u obzir najbolji interes djeteta i ranjivost zbog prethodnih stresnih događaja i učinka smještaja na njegovo psihološko stanje. Po odredbama *Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*, djetetu bez pratnje može se ograničiti sloboda kretanja smještajem u prihvatni centar za strance, odvojeno od odraslih osoba, u što kraćem trajanju, ako se individualnom procjenom utvrdi da je takav smještaj nužan. Smatramo da smještaj i zadržavanje djece uz pogled na rešetke te ograničeno kretanje i prostor, koji nije prilagođen boravku djece, nije u najboljem interesu djeteta i nije primjeren njegovu pravilnom psihofizičkom razvoju, čak i kad je takav boravak kratkotrajan.

Spajanje obitelji siguran je i zakonit način migracije za članove razdvojenih obitelji. Osobe u pokretu, pa tako i tražitelji međunarodne zaštite, od trenutka napuštanja svoje domovine do dolaska u RH susreću se s različitim poteškoćama, pa i sa slučajevima razdvajanja obitelji tijekom dugotrajnog putovanja. Djeca odvojena od obitelji često se moraju izlagati životnoj opasnosti, izložena su većem riziku od iskorištavanja, zlostavljanja i nasilja. Kada se djeca bez pratnje zateknu u RH, uglavnom traže spajanje s roditeljima ili najbližim rođacima koji se već nalaze u nekoj od zemalja članica EU.

Države članice uputile su RH 120 zahtjeva za preuzimanje odgovornosti u postupku **spajanja obitelji**, od kojih je 59 prihvaćeno. Od toga se 56 odnosilo na djecu. RH je uputio 13 zahtjeva prema drugim državama članicama, od kojih je devet prihvaćeno, a pet zahtjeva se odnosilo na djecu. Važno je da svi koji sudjeluju u sustavu zbrinjavanja i podrške djeci bez pratnje kontinuirano upozoravaju djecu na sve opasnosti krijumčarenja i trgovine ljudima te ih ohrabruju da izaberu zakonit i siguran put te da su im dostupni sigurni, brzi i učinkoviti postupci.

Pravo na spajanje obitelji jedno je od prava osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. U svrhu spajanja obitelji u 2025. odobrena su tri privremena boravka u svrhu spajanja s osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom, koja se odnose na djecu do 14 godina starosti i na spajanje s ocem/majkom. U postupcima spajanja obitelji postoji mnogo faktora koji ga čine dugotrajnim i otežanim. Poteškoće se očituju u dugotrajnom i otežanom pribavljanju dokumenata. Diplomatsko-konzularna predstavništva, u kojima član obitelji podnosi zahtjev, udaljena su, pa odlazak i pribavljanje dokumenata predstavljaju znatan financijski izdatak člana obitelji koji se želi spojiti s osobom u RH, a često i nesigurno i opasno putovanje. Organizacije koje pružaju pravnu pomoć i podršku pri spajanju obitelji ne dobivaju tijekom dugotrajnih postupaka od nadležnih tijela RH dostatne informacije i upute za postupanje u slučaju administrativnih poteškoća, a dugotrajnost dodatno produžuje razdvojenost roditelja s djetetom te ima posljedice za rast i razvoj djeteta, ali i na cijelu obitelj.

U kontekstu spajanja obitelji važan je *Zajednički opći komentar br. 4 (2017.) Odbora za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji* i *br. 23 (2017.) Odbora za prava djeteta o obvezama država u vezi s ljudskim pravima djece u kontekstu međunarodne migracije, u zemljama podrijetla, tranzita, odredišta i povratka*, koji, kada govori o obiteljskom životu, navodi da zaštita prava na obiteljsku okolinu često zahtijeva od država ne samo da se suzdrže od postupaka koji bi mogli uzrokovati odvajanje obitelji ili neki drugi oblik samovoljnog utjecanja na pravo na obiteljski život nego i poduzimaju pozitivne mjere za očuvanje obitelji, što obuhvaća ponovno okupljanje odvojenih članova obitelji.

“ Kada su odnosi djeteta s obitelji prekinuti zbog migracije (roditelja bez djeteta ili djeteta bez roditelja), prilikom procjenjivanja najboljeg interesa djeteta u odnosu na odluke o ponovnom spajanju obitelji, potrebno je uzeti u obzir očuvanje obitelji.

Opći komentar br. 14 (2013.) o pravu djeteta da njegovi ili njezini najbolji interesi moraju imati prednost

Pozdravljamo Izmjene *Zakona o strancima* iz ožujka 2025. kojima se omogućuje, ako oba roditelja u trenutku podnošenja zahtjeva imaju odobren privremeni boravak, izdanu dozvolu za boravak i rad ili odobren stalni ili dugotrajni boravak, podnošenje zahtjeva za privremeni boravak u Policijskoj upravi ili postaji jer bi u suprotnom zahtjev za dijete kojem je potrebna viza roditelji morali podnijeti izvan RH i tamo čekati okončanje postupka.

O neprimjerenosti smještaja djece bez pratnje izvještavamo godinama. Po podacima MROSP-a, tijekom 2025. za djecu bez pratnje priznata je socijalna usluga smještaja u kriznim situacijama kod pružatelja socijalnih usluga, od kojih je najveći broj, kao i prethodne godine, smješten u CPUZ-u Zagreb – Dugave (125) i CPUZ-u Split (94). Znatno broj djece smješten je i u CPUZ-u Ivanec (89) i CPUZ-u Osijek (59). Broj djece koja su smještena u ustanove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi iznosio je 49. Djeca su bila smještena u CPUZ-u Lipik (2), CPUZ-u *Vladimir Nazor* u Karlovcu (6), Centru za djecu *Zagreb* (2), CPUZ-u *Ruža Petrović*, Pula (1), CPUZ-u *Sv. Ana*, Vinkovci (6), CPUZ-u *Maestral*, Split (5), CPUZ-u *Zadar* (1), CPUZ-u *Maslina*, Dubrovnik (7), CPUZ-u *Kuća sretnih ciglica*, Slavonski Brod (9), CPUZ-u *Vrbina*, Sisak (8) i CPUZ-u *Klasje*, Osijek (2).

Djeca bez pratnje smještaju se u prihvatne centre ustanova socijalne skrbi za djecu s problemima u ponašanju (PUP). Djelatnici ustanova i organizacija uključenih u prihvat i rad s djecom bez pratnje ukazuju na neadekvatnost ovakve organizacije smještaja. Nedostatak prostornog kapaciteta, koji uzrokuje poteškoće pri održavanju odgovarajuće razine skrbi, česta su upozorenja ustanova koje prihvaćaju djecu bez pratnje. Odgajatelji navode kako, osim manjka prostornog kapaciteta i nedostatne popratne dokumentacije (posebno u odnosu na procjenu dobi), nepravovremena rješenja o smještaju nadležnih PU HZSR-a stvaraju poteškoće u pružanju personalizirane skrbi i prilagođenog pristupa svakom djetetu. Često korisnici nemaju dokument kojim bi potvrdili datum rođenja. Do poteškoća dolazi i zbog kulturoloških razloga. Jezična barijera također je velik izazov u radu, a događaju se i povremena neprihvatljiva ponašanja u vidu oštećenja inventara i fizičkog nasilja prema djeci u ustanovi i prema odgajateljima. Stoga smještaj u prekapacitirane ustanove s djecom s PUP-om nije odgovarajuće rješenje.

Podsjećamo kako je u svojim komentarima na peto i šesto periodičko **Izvešće RH o stanju prava djece**, Odbor za prava djeteta UN-a preporučio da djeca koja traže azil, izbjeglice i djeca migranti, kao i obitelji s djecom, ne budu smještena u čuvane zatvorene objekte kao što su rezidencijalne ustanove za djecu s problemima u ponašanju.

Sukladno Zakonu o udomiteljstvu moguć je smještaj djeteta bez pratnje u udomiteljsku obitelj. Tijekom 2025. ostvaren je smještaj sedmero djece u udomiteljskim obiteljima. Iako se radi o malom broju, uočava se pozitivan pomak u smještaju i skrbi za djecu u obiteljskom okruženju. Prilikom donošenja rješenja o dozvoli za obavljanje udomiteljstva, podnositelj zahtjeva može iskazati interes za smještaj djeteta bez pratnje, u kojem se slučaju provodi dodatno osposobljavanje. Nažalost, i dalje je malen broj udomitelja koji su iskazali interes za buduće udomljenje. Ključne prepreke za osiguranje deinstitucionaliziranog smještaja za djecu bez pratnje odnose se na nedovoljan broj obitelji, odsutnost kampanja za mobilizaciju udomiteljskih obitelji i ograničenu dostupnost podrške, posebice zbog složenih administrativnih procedura, koje često prate pružanje pomoći i podrške djetetu bez pratnje. Tu su dodatno i specifične potrebe i ranjivost djece bez pratnje, jezična barijera i nedostatak prevoditelja, što dovodi do izazova u komunikaciji. Sve navedeno otežava smještaj djece bez pratnje u udomiteljske obitelji, zbog čega podržavamo jačanje programa podrške udomiteljima i djeci u udomiteljskim obiteljima kako bi se potaknuo interes za smještaj djece bez pratnje.

U Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: *Zaštita djece migranata iz 2017.* Europska komisija je naglasila da „iako se u zadnje vrijeme proširila te pokazala kao uspješna i ekonomična udomiteljska skrb o djeci bez pratnje još uvijek se ne koristi u dostatnoj mjeri“ te je pozvala države članice da „osiguraju pružanje različitih alternativnih rješenja za skrb o djeci bez pratnje, uključujući udomiteljsku skrb“.

Po novoj *Direktivi o utvrđivanju standarda za prihvata tražitelja međunarodne zaštite*, djecu bez pratnje smješta se u obiteljsko okruženje, odnosno s odraslim srođnicima ili u udomiteljsku obitelj, odnosno u centar za smještaj s posebnim mogućnostima zbrinjavanja maloljetnika i u druge smještajne objekte prikladne za maloljetnike.

I dalje uočavamo problem **nedostatka centraliziranog prikupljanja podataka o djeci bez pratnje**. Podaci u nadležnosti MUP-a i sustava socijalne skrbi nisu jedinstveni ni usporedivi, a često se razlikuju i u samom sektoru. Postojanje baze podataka omogućilo bi uvid u točan broj djece bez pratnje na području države, njihov smještaj i pravni status, podatke o uključivanju u obrazovanje i o skrbnicima. U *Preporuci o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta* ističe se kako je nasilje svakodnevna prijetnja djeci u pokretu i poziva se države članice na prikupljanje relevantnih službenih raščlanjenih statističkih podataka u vezi sa zaštitom djece kako bi se, između ostalog, omogućila komparativna analiza učinkovitosti sustava za zaštitu djece. Povezivanje različitih sustava podataka preporučio je RH i Odbor za prava djeteta UN-a u svojim komentarima na peto i šesto periodičko *Izvješće RH o stanju prava djece*.

Opći komentar br. 6. Odbora UN-a za prava djeteta navodi da su statistički podaci o djeci bez pratnje obično ograničeni na broj dolazaka i/ili broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu te da ti podaci nisu dovoljni za detaljnu analizu provedbe prava te djece. Razvoj detaljnog i integriranog sustava prikupljanja podataka o djeci bez pratnje preduvjet je za razvoj učinkovitih politika za provedbu prava takve djece.

Izmjenama *Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti* osnažena je uloga posebnog skrbnika u brizi za dijete bez pratnje, slijedom čega će se djetetu bez pratnje odmah imenovati posebni skrbnik, koji će u najkraćem mogućem roku nakon podnošenja zahtjeva poduzeti sve potrebne radnje radi pronalaženja članova obitelji i spajanja djeteta s obitelji. Posebni skrbnici najčešće se imenuju iz mjesno nadležnih PU HZSR-a. Tijekom 2025. doneseno je 1248 rješenja o imenovanju posebnih skrbnika kao zakonskih zastupnika za dijete bez pratnje, što je manje nego 2024. Od toga su za 1232 djece kao posebni skrbnici imenovani stručni radnici nadležnog PU HZSR-a, a za ostalu djecu srođnici i druge osobe. Po novim pravilima o azilu i migracijama, skraćeni su rokovi za imenovanje zastupnika i postrožuju se standardi za osposobljavanje, kvalifikacije i nadzor postupanja skrbnika. Potrebno je osiguranje dovoljnog broja kvalificiranih zastupnika sukladno *Uredbi o postupcima azila*. O kvalifikacijama skrbnika govori i *Uredba o kvalifikaciji*.

Uloga posebnog skrbnika obuhvaća mnogo aktivnosti te zbog zahtjevnosti i obujma njihova primarnog posla često dolazi do preopterećenosti i suočavaju se s brojnim izazovima. Za jedno dijete vodi se znatan broj upravnih postupaka, a dijete se u RH najčešće zadrži jedan ili dva dana.

Organizacije koje rade s djecom bez pratnje obavještavaju o potrebi podrške pri suočavanju sa svakodnevnim izazovima i edukaciji o zdravim načinima nošenja sa stresnim situacijama. Ujedno, omogućavanje stvarne dostupnosti i češći kontakt nužni su kako bi djeca dobila informacije o spajanju obitelji, zdravstvenim i drugim pravima i uslugama te o uključivanju u obrazovni sustav, a u kojim područjima ujedno posebni skrbnici najviše iskazuju potrebu za dodatnom podrškom.

Držimo da je potrebno provođenje temeljite procjene postojećih kapaciteta i svih nedostataka te jačanje aktivnosti usmjerenih na povećanje broja stručnjaka koji rade s djecom bez pratnje, posebnih skrbnika i drugih stručnih radnika.

Tijekom ostvarivanja **prava na zdravstvenu zaštitu** dijete bez pratnje često se suočava s poteškoćama prilikom prijema u bolnicama i domovima zdravlja ili pri propisivanju ili izdavanju lijekova iako ostvaruje pravo u istom opsegu kao osigurana osoba iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.

Obaviješteni smo o poteškoćama s kojima se suočavaju djelatnici nadležnih tijela kada se osobe, pa i djeca, po *Dublinskom postupku* vraćaju s obitelji u RH, često bez liječničke dokumentacije, što je posebno ugrožavajuće u slučaju kroničnih, rijetkih i opasnih bolesti. Pratili smo slučaj djeteta kojem je bilo potrebno osigurati posebnu medicinsku skrb, a hrvatski liječnici nisu bili upoznati s njegovim zdravstvenom stanjem i prethodnim tretmanima. Djetetu je bila osigurana adekvatna medicinska skrb i podrška, što je uključivalo specijalističke i dijagnostičke preglede, kao i adekvatna psihosocijalna podrška za cijelu obitelj, a imajući u vidu najbolji interes djeteta, RH je zbog specifičnosti bolesti zatražio preuzimanje odgovornosti druge države iz humanitarnih razloga s ciljem

osiguranja liječenja zbog specifičnih okolnosti, što je država prihvatila.

Direktiva o prihvatu koja utvrđuje standarde za prihvata tražitelja međunarodne zaštite zagovara uzimanje u obzir posebnih potreba maloljetnika, posebno u pogledu prava djeteta na obrazovanje i pristupa zdravstvenoj skrbi. Potičemo jačanje svih aktivnosti koje se odnose na osiguranje zdravstvene zaštite i razvoj specijaliziranih programa psihosocijalne podrške za djecu bez pratnje. Također je potrebno osigurati dostupnost usluga i da zdravstveni djelatnici budu educirani o pravima osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom i o procedurama. Kod djece s odobrenom međunarodnom zaštitom najviše prepreka očituje se u nepoznavanju procedura koje se odnose na prijavu osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u zdravstveni sustav ili odbijanju pružanja zdravstvene zaštite zbog jezične barijere i dugotrajnog povrata troškova. Djeca s poteškoćama ili kroničnim bolestima dugo čekaju na rehabilitaciju. Pojedini liječnici nisu upućeni kako registrirati djecu bez pratnje u sustavu, pa dolazi do poteškoća pri nabavi lijekova za primarnu zdravstvenu zaštitu. Djelatnici organizacija civilnog društva često su uključeni u savjetovanje liječnika o specifičnim procedurama, no ključnu bi ulogu u davanju preciznih informacija trebala imati nadležna tijela.

Poseban problem predstavlja **određivanje dobi** djeteta bez pratnje zbog nedostatka dokumenata pa se i dalje javljaju slučajevi predstavljanja djece kao odraslih osoba, zbog čega se takva djeca smještaju u prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite ili prihvatne centre neprimjerene njihovoj dobi te se djeca izlažu većim rizicima. Sukladno novim odredbama, procjena dobi u svim slučajevima trebala bi se provoditi na način kojim se uzima u obzir najbolji interes djeteta tijekom cijelog postupka. Prvi korak procjene trebao bi obuhvaćati multidisciplinarnu procjenu, koju bi trebali provoditi stručnjaci sa stručnim znanjem u području procjene dobi i razvoja djece, kao što su socijalni radnici, psiholozi ili pedijatri, kako bi se procijenili fizički, psihološki, razvojni, okolišni i kulturni čimbenici. Tek potom, ako rezultat multidisciplinarnu procjene dobi nije jasan, provodio bi se liječnički pregled pri kojem bi trebalo dati prednost najmanje invazivnim postupcima. Ako nakon procjene dobi rezultati ostanu nejasni, tijelo odlučivanja trebalo bi pretpostaviti da je tražitelj maloljetnik (*Uredba (EU) 2024/1348 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o utvrđivanju zajedničkog postupka za međunarodnu zaštitu u Uniji i stavljanju izvan snage Direktive 2013/32/EU*).

Nedostatak **prevoditelja i dalje je izazov** zbog materinjeg jezika djece bez pratnje pa se stručni djelatnici često sporazumijevaju putem internetskih prevoditelja ili engleskog jezika koji neka djeca djelomično razumiju, što dovodi u pitanje vjerodostojnost izjava.

Imajući u vidu sve navedeno, i dalje se ukazuje potreba za **specijaliziranom ustanovom** za skrb o djeci bez pratnje. Očiti su problemi postojećeg smještaja i nedostatak prostornih kapaciteta koji omogućuju minimum zbrinjavanja, nedostatak uvjeta za provođenje slobodnog vremena u većini ustanova, psihosocijalne podrške, učenja hrvatskog jezika, uvjeta za temeljitiji zdravstveni pregled i nedostatak prevoditelja i kulturnih medijatora. Smještaj u ustanove socijalne skrbi ili udomiteljske obitelji zahtijeva osiguranje odgovarajućih uvjeta u skladu sa specifičnim potrebama djece, a djelatnici trebaju biti educirani i stručno osposobljeni u vezi specifičnosti djece bez pratnje.

Postojanje specijalizirane ustanove za prihvata djece bez pratnje omogućilo bi lakše vođenje evidencije, kao i individualizirani pristup uz pružanje psihosocijalne podrške za djecu s poteškoćama u mentalnom zdravlju i unaprjeđenje kvalitete skrbi u skladu s najboljim interesom pojedinog djeteta. O navedenom smo i ove godine upoznali MUP tijekom postupka donošenja *Plana za upravljanje azilom i migracijama*.

I dalje upozoravamo kako je *Protokol o postupanju prema djeci bez pratnje iz 2018.* potrebno unaprijediti zbog izmjena zakonskog okvira i aktivacije privremene zaštite za osobe raseljene iz Ukrajine, kao i usklađivanja s reformom sustava migracija i azila u RH.

Protokolom se predviđa smještaj djece starije od 16 godina koja izraze namjeru za međunarodnom zaštitom u prihvatilišta u Zagrebu i Kutini ako se posebni skrbnik usuglasi. Po podacima HCK-a, većina djece starije od 16 godina smještena je u jedno od prihvatilišta, a razlog tomu je ograničenost kapaciteta. Djeca se smještaju s drugim punoljetnim tražiteljima međunarodne zaštite i izlažu riziku negativnog utjecaja nekih odraslih osoba, od krijumčarenja i iskorištavanja do zlostavljanja. Iako Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Kutini obavlja poslove prihvata i smještaja tražitelja međunarodne zaštite ranjivih skupina, uključujući obitelji s djecom i djecu bez pratnje stariju od 16 godina, ondje se smještaju i druge osobe u slučaju manjka mjesta u Prihvatilištu u Zagrebu.

Kratko zadržavanje djece bez pratnje i dalje je trend u RH. Većina ustanova izvještava o zadržavanju do dva dana, a smještaj se najčešće prekida zbog samovoljnog odlaska. Nažalost, na takav je način gotovo onemogućena rana identifikacija ranjivosti i zadovoljenje njihovih potreba, kao i organiziranje učenja jezika i uključivanje u odgojno-obrazovni sustav.

Međuresorno povjerenstvo za zaštitu djece bez pratnje osnovano je kako bi se unaprijedila suradnja tijela državne uprave i drugih dionika uključenih u zaštitu djece bez pratnje. Podržavamo uključivanje većeg broja predstavnika ustanova socijalne skrbi i udruga iz područja zaštite djece u rad Povjerenstva.

Djeca tražitelji međunarodne zaštite i djeca s odobrenom međunarodnom zaštitom i dalje se suočavaju s poteškoćama u **odgojno-obrazovnom sustavu**. Djeca koja imaju 15 godina upućuju se u program obrazovanja odraslih. Program osnovnoškolskog obrazovanja odraslih nije adekvatan za razvojne potrebe djeteta adolescenta koje ulazi u novu zajednicu, a ne uključuje ni pripremnu nastavu jezika. U slučaju nedostatka svjedodžbe, u programima osnovnoškolskog obrazovanja odraslih često nije moguće provesti vrednovanje, zbog čega dijete s navršenih 15 godina duže ostaje izvan sustava obrazovanja.

Djeca tražitelji međunarodne zaštite i djeca s odobrenom međunarodnom zaštitom imaju pravo pohađati **pripremnu nastavu iz hrvatskog jezika**, u koju ih je škola dužna uključiti. Proces je spor i na početak nastave za svakog učenika čeka se više mjeseci, što odgađa podršku djetetu. Ukupno 140 sati nastave hrvatskog jezika nije dovoljno da dijete samostalno sudjeluje u obrazovanju i ostvaruje ciljeve, a i dalje nema udžbenika koji su prilagođeni djeci s drugoga govornog područja.

“ Prvu kategoriju izazova s kojima se nastavnici susreću u radu s učenicima migrantskog porijekla čine izazovi povezani s institucijskim resursima i strategijama za implementaciju kulturno-responzivnog odgoja i obrazovanja te nedostatnom razinom podrške na sustavnoj razini. Nastavnici su opisivali osjećaj prepuštenosti samima sebi u procesu uključivanja učenika migrantskog porijekla u školu, kojemu najčešće nije prethodila nikakva priprema, već su se nastavnici, suočeni s takvom situacijom, snalazili najbolje kako su znali, rješavajući na licu mjesta izazove povezane s utvrđivanjem obrazovnog i jezičnog statusa učenika; izvedbom pripreme nastave hrvatskog jezika; pripremom učenika i roditelja ostale djece za dolazak novih učenika u razred i drugim izazovima.

Djeca migrantskog porijekla u hrvatskome obrazovnom sustavu – stanje i perspektive, Iskustva, izazovi i potrebe nastavnika osnovnih i srednjih škola u radu s učenicima migrantskog porijekla

I dalje uočavamo probleme izostanka podrške učenju jezika i pisanju zadaća. Boravak u razredu s drugim vršnjacima dok čekaju odobrenje nastave kod djece izaziva frustraciju zbog nepoznavanja jezika i sadržaja. Često su upisani u niže razrede, što utječe na socijalizaciju, uzrokuje izolaciju i vršnjačko nasilje. Postoje i problemi s utvrđivanjem razine obrazovanja zbog nedostatka dokumenata i razlika u obrazovnom sustavu. Djeci s traumama često je jedina sustavna podrška školski psiholog, koji u pravilu ne govori materinji jezik djeteta, te je, u odnosu na potrebe, njegova podrška nedovoljna. Na problem jezika i nedostatka asistenta u nastavi koji bi pomogao u svladavanju nastavnoga gradiva već godinama ukazuju i udruge koje rade s djecom u odgojno-obrazovnom sustavu. Učenjem hrvatskog jezika djeca pružaju podršku i svojim roditeljima u njegovu svladavanju i uključivanju u novo društvo. Organizacije koje rade s ovom ranjivom skupinom djece ukazuju i na izostanak podrške te poteškoće uključivanja u školu.

“ ... pravo na obrazovanje učenika migrantskog porijekla, kao i njihov glas u novoj školi i razredu, izrazito obilježava jezična barijera. Ona im stvara probleme u praćenju nastave, komunikaciji s učiteljima i nastavnicima, vršnjačkim odnosima i mnogim drugim aspektima. S druge strane, kao glavne resurse u prevladavanju jezične barijere učenici vide upravo svoje učitelje i nastavnike te vršnjake. Važno im je kada nastavnici aktivno adresiraju njihove teškoće s jezikom, prilagođavajući odgojno-obrazovne sadržaje i načine vrednovanja. U kontekstu vršnjačkih odnosa, učenicima je važno da ih domicilni vršnjaci prihvaćaju, druže se s njima i pokazuju pozitivan interes za njihovu zemlju i jezik.

Djeca migrantskog porijekla u hrvatskome obrazovnom sustavu – stanje i perspektive, Ostvarivanje prava na obrazovanje učenika migrantskog porijekla kroz prizmu njihova „glasa“

“ Pravo na obrazovanje odnosi se na kvalitetu obrazovanja. Sadržaj nastavnog programa, pedagoške metode i školsko okruženje moraju biti usmjereni na djecu i prilagođeni djeci, osnažiti djecu i podupirati određene vrijednosti. Obrazovanjem se mora poštovati djetetovo dostojanstvo, omogućiti djetetu da izražava svoje mišljenje, pokazati razumijevanje za njegov kulturni kontekst i pridonositi kulturi ljudskih prava i sprječavanju diskriminacije i ksenofobije.

UN-ov Odbor za prava djeteta, 2001., *Opći komentar br. 1*

S otežanom integracijom u lokalnu zajednicu suočavaju se obitelji migranata zbog nedostatka pristupa **vrtićima**. Nedostatni kapaciteti sprječavaju roditelje, osobito majke, u zapošljavanju i doprinose financijskoj nesigurnosti. Nedostatak rodnog lista prepreka je za upis u vrtić, a djeca koja su rođena na putu često nemaju nikakvu dokumentaciju, dok je ishođenje rodnog lista iz države u kojoj je dijete rođeno dugotrajno i nesigurno. Povećanje kapaciteta vrtića nužno je za kvalitetniji život izbjegličkih obitelji.

Tijekom godine sudjelovali smo u Programskom odboru za potporu provedbe programa *Podrška djeci i obiteljima u migracijama u procesu zaštite i integracije u Hrvatskoj* kojim koordinira Ured UNICEF-a za Hrvatsku. U sklopu programa provedeno je mnogo aktivnosti usmjerenih na podršku djeci i obiteljima u migraciji, pravodobnu procjenu njihovih potreba i omogućavanju pristupa uslugama, s ciljem brže i lakše integracije u društvo. Pozdravljamo aktivnosti programa u sklopu kojeg su zaposleni interkulturalni medijatori u CPUZ-u Zagreb – Dugave koji rade s djecom bez pratnje.

Posebnu preporuku RH vezanu uz integraciju uputila je u lipnju 2025. Europska komisija protiv rasizma i nesnošljivosti (ECRI) tražeći njezinu prioritetnu provedbu. ECRI očekuje „da vlasti razviju i usvoje sveobuhvatnu nacionalnu strategiju ili akcijski plan za integraciju i uključivanje korisnika međunarodne zaštite i drugih skupina migranata. Razvoj strategije ili akcijskog plana trebao bi uključivati konzultacije s organizacijama civilnog društva i drugim dionicima te bi trebalo osigurati dovoljno financijskih sredstava za buduću provedbu strategije ili akcijskog plana. U izradi takvog dokumenta, vlasti mogu crpiti inspiraciju iz Modela okvira Vijeća Europe za strategiju interkulturalne integracije na nacionalnoj razini.“

“ Biti stranac znači osjećati se drugačije. Kada naučiš jezik, pravila i kulturu zemlje, svijet postaje toplije i prijateljsko mjesto.

Natječaj *Oboji svijet*, 2025.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati učenje hrvatskog jezika s povećanim brojem sati od prvog dana dolaska djeteta, kao i druge socijalne aktivnosti, uz dostupnost prevoditelja i psihosocijalnu pomoć za djecu kojoj je to potrebno.
- Osigurati pravovremeno uključivanje djece migranata u odgojno-obrazovni sustav.
- Osigurati dovoljan broj pomoćnika u nastavi za djecu migrante, djecu tražitelje međunarodne zaštite i djecu kojima je odobrena međunarodna i privremena zaštita te pružati podršku u razvijanju vještina učiteljima i nastavnicima.
- Osigurati dostupnost predškolskog odgoja i obrazovanja djeci u migracijama.
- Osigurati pravodobnu razmjenu podataka međuresornom suradnjom te ažurirati i uskladiti podatke o djeci bez pratnje.
- Osigurati kontinuiranu edukaciju posebnih skrbnika, djelatnika ustanova i udomitelja o specifičnim potrebama djece bez pratnje te uvesti mehanizam evaluacije i praćenja rada posebnih skrbnika i skrbnika.
- Povećati smještajne kapacitete i broj stručnog osoblja za ustanove koje su određene kao kontaktne točke za prihvata djece bez pratnje.
- Osigurati odgovarajući smještaj djece bez pratnje u vidu specijalizirane ustanove u kojoj bi se na jednom mjestu evidentirala sva djeca bez pratnje, provela procjena potreba i osigurali svi resursi za rad i pomoć u cilju osiguranja bolje skrbi i zaštite njihovih interesa i potreba.
- Osigurati usluge za podršku mentalnom zdravlju.

4.9. Prava djece koja žive u ruralnim područjima i na otocima

Ured pravobranitelja za djecu i u ovoj je godini nastavio ukazivati na probleme i izazove života djece u ruralnim područjima i na otocima. Ta se djeca češće suočavaju s ograničenom dostupnošću obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga, slabijom prometnom povezanošću i manjim brojem sadržaja za slobodno vrijeme i sportske aktivnosti.

Odbor za obitelj, mlade i sport Hrvatskog sabora održao je u Novalji na otoku Pagu **7. Tematsku sjednicu posvećenu pravima djece koja žive na otocima**. Cilj je bio potaknuti raspravu o aktualnim izazovima u ostvarivanju i zaštiti prava djece na otocima te predložiti konkretna rješenja za uočene probleme. Na Sjednici je sudjelovala i pravobraniteljica za djecu, koja je istaknula ozbiljan problem nedostatka stručnjaka iz područja socijalne skrbi, zdravstva te odgoja i obrazovanja. Iako je riječ o izazovu prepoznatom i na nacionalnoj razini, na otocima je njegov utjecaj posebno izražen zbog geografske izoliranosti i ograničene dostupnosti usluga. U cilju ublažavanja navedenih poteškoća nadležna ministarstva i jedinice lokalne i regionalne samouprave poduzimaju različite mjere, među kojima su uvođenje mobilnih stručnih timova, razvoj telemedicine i uvođenje otočne iskaznice koja omogućuje besplatni linijski prijevoz. Ove mjere predstavljaju važan korak prema osiguravanju jednakih prava i dostupnosti usluga djeci koja žive na otocima.

Svjesni smo da na kvalitetu i dostupnost usluga za djecu utječu **razlike u ekonomskom i gospodarskom razvoju pojedinih županija i regija** u RH. To dovodi do nejednakih mogućnosti, pa djeca, ovisno o mjestu stanovanja, nemaju uvijek jednake uvjete za obrazovanje, zdravstvenu skrb, socijalnu podršku i sudjelovanje u društvenom životu.¹⁵⁵ Upravo je zato važno sustavno raditi na smanjenju tih nejednakosti i osigurati ravnomjeran razvoj svih dijelova Hrvatske kako bi svako dijete imalo jednake prilike za rast i razvoj. Više o tome pišemo u poglavlju *Socijalna i ekonomska prava*.

Iako imaju jednaka prava kao i njihovi vršnjaci u urbanim sredinama, činjenica da žive na otocima i u ruralnim područjima često značajno utječe na stvarnu dostupnost tih prava. **Sustav socijalne skrbi**, kao jedan od ključnih mehanizama zaštite prava i dobrobiti djece, suočava se s posebnim poteškoćama upravo u otočnim sredinama. Više o tome pisali smo u *Izvjješću o radu pravobraniteljice za djecu 2024*.¹⁵⁶

Kao primjer dobre prakse dostupnosti usluga socijalne skrbi **ističemo mobilne timove** (socijalni radnik i psiholog) koje pojedine ustanove za pružanje usluga u zajednici imaju te na taj način ostvaruju dostupnost i usluge savjetovanja, psihosocijalne podrške, kao i provođenje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, a Obiteljski centar omogućuje pružanje programa podrške roditeljstvu *Rastimo zajedno* na internetu.

Promet i prometna povezanost, odnosno izoliranost, jedan su od razloga otežanog pristupa i dostupnosti javnih usluga, na otocima još izraženija jer prijevoz uvelike ovisi o vremenskim prilikama. U ruralnim sredinama zbog raspršenosti naselja i slabije naseljenosti djeca nemaju dovoljan broj dnevnih linija javnog prijevoza koje povezuju manje mjesto s većom urbanom sredinom.

Slobodne aktivnosti, kulturni sadržaji i sportske aktivnosti najčešće ne postoje ili su vrlo skromne ponude te uključivanje djece u bilo koji sportski ili kulturno-umjetnički sadržaj ovisi o angažmanu roditelja.

Iako **osnovna i predškolska obrazovna** infrastruktura postoji, ona je često ograničenih kapaciteta i nedostaje stručni kadar (logopedi, pedagozi, psiholozi).

Djeca s teškoćama u razvoju i njihove obitelji suočavaju se s posebnim preprekama pronalaska i financiranja terapijskih usluga jer na mnogim otocima nedostaje logopeda, edukacijskih rehabilitatora i psihologa. Djeca i njihove obitelji često su primorani odlaziti u udaljena veća središta radi liječničkih pregleda i terapija. Takve okolnosti predstavljaju i dodatno financijsko opterećenje za roditelje. Pravo djeteta na dostupnu i pravodobnu **zdravstvenu zaštitu** time postaje uvjetovano mjestom stanovanja.

155 Stopa rizika od siromaštva u 2024. za Panonsku Hrvatsku iznosila je 29,7 %, za Jadransku Hrvatsku 21,2 %, za Grad Zagreb 9,7 % i za Sjevernu Hrvatsku 17,4 %. Pokazatelj *Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti* za Panonsku Hrvatsku u 2024. iznosio je 31,0 %, za Jadransku Hrvatsku 22,9 %, za Grad Zagreb 11,1 %, a za Sjevernu Hrvatsku 18,3 %, <https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97251>.

156 https://dijete.hr/wp-content/uploads/2025/03/Izvjescje-pravobraniteljice-2024_FINAL.pdf.

PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJA

- Osigurati pravo na predškolski odgoj za djecu koja u svom JLS-u nemaju ustanovu predškolskog odgoja omogućavanjem subvencioniranog upisa u predškolsku ustanovu susjedne općine ili grada.
- Postojeće kapacitete područnih škola koristiti u svrhu organiziranja integriranih usluga sustava odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi i zdravstva i različite izvannastavne, izvanškolske i kulturne aktivnosti za djecu i mlade.
- Organizirati mobilne timove svih profila stručnjaka (socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog, edukacijski rehabilitator, logoped) i integrirani pristup u pružanju usluga koristeći resurse lokalne zajednice.
- Pružati mrežne usluge kada je to moguće (savjetovanja, programi podrške roditeljstvu i sl.).
- Subvencionirati češći međugradski linijski prijevoz.
- Subvencionirati i poticati zapošljavanje i ostanak stručnjaka deficitarnih zanimanja u ruralnim sredinama i na otocima (subvencije stanovanja, porezne olakšice i slično).
- Osigurati dostupnost pedijataru i dječjih specijalista za ortodontiju.

5. PREPORUKE PRAVOBRANITELJICE

Na temelju odredbe *Zakona o pravobranitelju za djecu*, u obavljanju poslova iz svog djelokruga pravobranitelj za djecu ovlašten je upozoravati, predlagati i davati preporuke. Preporuke pravobraniteljice su važan mehanizam praćenja i analize stanja dječjih prava u RH. Tijekom 2025. pravobraniteljica je uputila ukupno **35 preporuka, upozorenja i priopćenja** u cilju unaprjeđivanja zaštite prava sve djece ili pojedinih skupina.

Niže donosimo preporuke pravobraniteljice po područjima u 2025.

odgoj i obrazovanje	10
diskriminacija	7
korištenje djece u političke svrhe	7
pravosuđe	3
nasilje	2
promet	2
zdravstvena prava	1
socijalna skrb	1
roditeljska skrb	1
privatnost	1

Preporuke najčešće upućujemo Vladi RH i nadležnim ministarstvima, posebice MZOM-u, MUP-u, MROSP-u, MZ-u i MPUDT-u, a neke od njih upućujemo istovremeno na više navedenih adresa. Preporuke upućujemo i drugim tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima, pravnim osobama s javnim ovlastima, županijama, gradovima, medijima i udrugama.

Od 35 naših preporuka, 10 preporuka je u cijelosti prihvaćeno (28,6 %)¹⁵⁷, od čega su tri realizirane. Pet naših preporuka je djelomično prihvaćeno (14,3 %). Nisu prihvaćene tri naše preporuke (8,5 %), a čak na 12 preporuka nismo dobili odgovor (34,3 %), od čega je čak 6 preporuka iz područja odgoja i obrazovanja. Pet naših preporuka (14,3 %) primljeno je na znanje.

Status prihvaćenosti naših preporuka nas zabrinjava, posebice imajući u vidu činjenicu da je postotak njihove prihvaćenosti, u odnosu na ranije godine, u drastičnom padu s obzirom na to da je u 2024. prihvaćeno 58 % naših preporuka.

5.1. Odgoj i obrazovanje

Poruka na početku školske godine 2025./2026.: *Neka se svako dijete osjeća dobro u svojoj školi.*

U povodu početka školske godine 2025./2026. pravobraniteljica je podsjetila kako su istraživanja pokazala da su učenici s više mogućnosti za sudjelovanje/participaciju u životu škole zadovoljniji i da imaju izražen osjećaj pripadnosti školi. Pozvala je sve odrasle da razgovaraju s učenicima, ali ne samo o njihovim obvezama i očekivanjima od njih. Sve odgojno-obrazovne djelatnike pozvala je da budu motivirajući i ohrabrujući mentori svojim

¹⁵⁷ Radi se o područjima pravosuđa, korištenja djece u političke svrhe, sporta i prometa.

učenicima te je apelirala na sve sudionike u prometu da obrate pažnju na povećan broj djece u prometu. Također je pravobraniteljica uputila apel roditeljima da ne dopuštaju djeci upravljanje romobilima bez osposobljenosti i zaštitne opreme.

Unaprjeđenje uvjeta rada i boravka djece u učeničkim domovima

U povodu obraćanja Udruge učeničkih domova Republike Hrvatske Uredu pravobranitelja za djecu, u kojem se ukazuje na probleme s kojima se susreću učenički domovi u svojem radu, uputili smo preporuku MZOM-u za unaprjeđenje uvjeta rada i boravka djece u učeničkim domovima, prvenstveno u odnosu na sufinanciranje potpore smještaja i prehrane, zapošljavanja potrebnog osoblja i uspostave zajedničkoga mobilnog tima stručnih suradnika za više ustanova, kao i drugih pitanja od značaja za njihov rad. MZOM nas je obavijestio da će naše preporuke uzeti u obzir tijekom revidiranja zakonskih propisa kojima se regulira rad učeničkih domova. Naša preporuka primljena je na znanje.

Poruka u povodu cirkularnog štrajka u školama

U povodu najavljenoga cirkularnog regionalnog štrajka u školama početkom travnja 2025. pravobraniteljica je uputila poruku, objavljenu na mrežnoj stranici Ureda pravobranitelja za djecu, kako je ključno osigurati da provođenje štrajka ne ugrozi pravo djece na obrazovanje, koje je zajamčeno Ustavom RH i *Konvencijom o pravima djeteta*. Naglasila je važnost odgovornog ponašanja svih strana uključenih u štrajk i važnost jasnih poruka djeci roditeljima o organizaciji nastave, dolasku ili nedolasku u školu, kao i važnost podrške kako bi se nadoknadila propuštena nastava, kao i izrade planova postupanja za vrijeme i nakon štrajka.

Stručno-pedagoški nadzor nad radom „nestručnih zamjena“ u okviru odgojno-obrazovnog sustava

Uočavajući da AZOO ne prati neposredan odgojno-obrazovni rad tzv. „nestručnih zamjena“ u dječjim vrtićima obrazlažući navedeno činjenicom da se „odgovornost za rad nestručne osobe usmjerava na čelnika ustanove (ravnatelja dječjeg vrtića)“, MZOM-u i AZOO-u smo uputili preporuku za provođenje nadzora i nad radom „nestručnih zamjena“ imajući u vidu potrebu ujednačavanja prakse radnika u okviru odgojno-obrazovnog sustava, osiguravanja što kvalitetnijega odgojno-obrazovnog rada i stjecanja ključnih znanja i vještina, a sve u cilju zaštite prava i dobrobiti djece. Nismo zaprimili odgovor na našu preporuku.

Zapošljavanje djelatnika u odgojno-obrazovnim ustanovama

Tijekom 2025. uputili smo preporuke za davanje suglasnosti za zapošljavanje stručnih suradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama. Ured je i u 2025. dao ponovljenu pisanu podršku Osnovnoj školi *Vis* za podnošenje zahtjeva MZOM-u za davanje suglasnosti za zapošljavanje stručnog suradnika psihologa u toj školi. Naša preporuka konačno je prihvaćena. MZOM-u smo preporučili davanje suglasnosti za zapošljavanje dodatnih stručnih suradnika u Osnovnoj školi *Župa dubrovačka* u Mlinima i u Školi likovnih umjetnosti u Splitu. Odgovore na naše dvije preporuke nismo zaprimili.

Ustrojavanje posebnog razreda odjela

MZOM-u smo preporučili da, sukladno traženju i iskazanoj potrebi Osnovne škole *Braća Glumac* u Lastovu, u školi ustroji posebni razredni odjel, posebice imajući u vidu specifičnosti otočnih škola. Do danas nismo zaprimili odgovor MZOM-a.

Preporuka za osiguravanje prostora Centra za mlade u Gradu Buzetu

Preporučili smo gradonačelniku Buzeta da primi grupu djece Srednje škole *Buzet* uključene u program *Škola i zajednica*, da sasluša njihove ideje i razmotri sve mogućnosti osiguravanja prostora za provođenje slobodnog vremena i sudjelovanja djece u kojem će se djeca osjećati sigurno i moći ostvariti svoja prava na druženje i sudjelovanje. Do danas nismo zaprimili odgovor Grada Buzeta.

Preporuka i poruka u povodu završetka školske godine 2025./2026.

U povodu završetka školske godine 2025./2026. i očekivanog okupljanja učenika osmih razreda i maturanata, nadolazeće ljetne praznike i održavanje raznih festivala i koncerata, uputili smo preporuku DIRH-u, MUP-u, HZZ-u, UG-u, HZO-u i MZOM-u. Preporučili smo pojačanu kontrolu provedbe propisa radi zaštite djece, odnosno osiguravanje djeci i mladima sadržaja i prostora u njihovim lokalnim zajednicama kako bi se u povodu kraja školske godine zabavili na siguran način, bez konzumacije alkohola. Preporučili smo informirati javnost i roditelje o opasnostima, rizicima i u konačnici zakonskim odredbama o ograničenjima vezanim uz noćne izlaske i konzumaciju nedopuštenih sredstava. Od pojedinih TDU-a, područnih JLPRS-a i škola smo zaprimili informacije o aktivnostima koje provode (Karlovačka županija, Istarska županija, Grad Pazin, OŠ Petra Kanavelića, Korčula, OŠ *Luka*, OŠ Mirka Pereša, Kapela, Gimnazija Daruvar, TSS *Buje*, DIRH). Odgovore nismo zaprimili od MUP-a i MZOM-a. Naša preporuka djelomično je prihvaćena.

Na službenim stranicama Ureda pravobranitelja za djecu podsjetili smo na obvezu i odgovornost odraslih u zaštiti djece od mogućih rizika i tijekom ljetnog perioda, kao i na osiguranje adekvatnih uvjeta i sadržaja za djecu za provođenje slobodnog vremena. Pozvali smo nadležne službe da obrate pažnju na pojačane rizike kojima bi djeca mogla biti izložena tijekom praznika te apelirali na medije da redovito informiraju javnost o ponudi aktivnosti za djecu, ali i o potencijalnim izazovima koji zahtijevaju pojačan oprez i brigu odraslih o djeci. Roditelje smo pozvali da se informiraju o opasnostima virtualnog svijeta, upoznaju stranice koje posjećuju njihova djeca i da razgovaraju s njima o raznim mogućnostima korištenja interneta i rizicima koji na njemu vrebaju.

Preporuka za poduzimanje mjera u cilju sigurnosti djece na putu do Osnovne škole Mače

U povodu pritužbe roditelja iz Općine Mače u Krapinsko-zagorskoj županiji, u kojoj se ukazuje na ugroženu sigurnosti djece iz Općine Mače na svakodnevnom putu do škole i natrag zbog nepostojanja organiziranog prijevoza učenika u OŠ *Mače*, u situaciji u kojoj učenici svakodnevno moraju pješaćiti 2,6 kilometara do škole i natrag, na prometnicama bez nogostupa i uz vrlo prometnu cestu, uputili smo preporuku Krapinsko-zagorskoj županiji, Općini Mače i OŠ *Mače*.

Vodeći računa o nužnosti zaštite najboljeg interesa djece, dostupnosti obrazovanja svim učenicima, dužnosti brige o sigurnosti učenika te osiguranja pretpostavki za siguran put učenika do škole, preporučili smo da u konkretnom slučaju razmotre sve okolnosti i mogućnosti koje im stoje na raspolaganju u cilju zaštite sigurnosti učenika na putu do škole. U tom smislu, u cilju zaštite sigurnosti učenika, preporučili smo da učenicima iz Općine Mače osiguraju organizirani prijevoz do škole, bez obzira na udaljenost. Također, u cilju povećanja sigurnosti djece u prometu, preporučili smo da se poduzmu mjere za uređenje prometne infrastrukture te poboljšanje prometne signalizacije i prometnih znakova (adekvatno označavanje pješačkih prijelaza, postavljanje uspornika na ključnim mjestima i sl.). Ujedno smo apelirali da u ovoj, ali i u svim budućim situacijama vode računa o svim aspektima organizacije nastave i prijevoza učenika te potrebi osiguranja primjerenih uvjeta koji će učenicima omogućiti redovito pohađanje nastave te siguran dolazak u školu i povratak iz škole. Škola, Općina i Županija su prihvatile našu preporuku i obvezale se poduzeti daljnje mjere u cilju poboljšanja sigurnosti učenika OŠ *Mače* na putu do škole.

Preporuke nakon obilaska odgojno-obrazovnih ustanova

Nakon obilazaka odgojno-obrazovnih ustanova (OŠ Jože Šurana, Višnjan; OŠ *Mljet*; Gimnazije *Dubrovnik*; DV-a *Dubrovnik*; OŠ Jurja Dobrile, Rovinj; DV-a *Neven*, Rovinjsko Selo; DV-a *Lovran*; OŠ *Zadarski otoci*) nadležnim smo službama dostavljali naša opažanja i preporuke u cilju podizanja kvalitete rada i ostvarenja svih prava i najboljih interesa djece. MZOM-u smo preporučili da žurno razmotri potrebe škola i mogućnosti za zapošljavanje stručnih suradnika različitih profila (edukacijskih rehabilitatora, logopeda, psihologa) u svrhu ranog prepoznavanja potreba djece, pružanja stručne podrške svim dionicima odgoja i obrazovanja te jačanja preventivnih aktivnosti, kao i da izda suglasnosti za zapošljavanje ostalih djelatnika u školama (kuharica i operativnih djelatnika za sigurnost); da u dogovoru s osnivačem i školama razmotri mogućnost otvaranja posebnog/ih razrednog/ih odjela za djecu s TUR-om i PUP-om. Osnivačima (gradovima i županijama) smo, uz navedeno, dodatno preporučili da razmotre mogućnosti osiguravanja digitalne infrastrukture i opremanja otočnih škola novom opremom potrebnom za održavanje nastave na daljinu; razmotre načine osiguravanja školskog prijevoza za djecu kako bi se on odvijao u najboljem interesu djece putnika; intenziviraju aktivnosti u cilju osiguravanja organiziranoga predškolskog

odgoja; razmotre načine osiguravanja mobilnih timova stručnih djelatnika za škole koje nemaju ekipiranu stručnu službu (osobito na otocima); razmotre mogućnost osnivanja Centra izvrsnosti na svom području s ciljem dodatnog rada s darovitim učenicima i poticanjem darovitosti. Zabrinuti stanjem koje smo zatekli u odgojno-obrazovnim ustanovama na otocima, izrazili smo stajalište da problematiki zaštite prava i interesa djece na otocima, posebno manjim udaljenim otocima, treba dati primjerenu pozornost s ciljem ostvarenja njihovih prava i najboljih interesa prilagođavanjem individualnim potrebama djece i specifičnostima otoka.

5.2. Nasilje

Ostvarivanje prava učenika na zaštitu od nasilja te prava i interesa učenika s problemima u ponašanju

MZOM-u smo uputili preporuku za žurnim donošenjem novog *Akcijskog plana za prevenciju nasilja u školama za naredno razdoblje (2025. – 2028.)* te smo preporučili unaprjeđenje novog *Akcijskog plana* u odnosu na prethodni, u kojem su pojedine aktivnosti deklarativnog karaktera i nemjerljive. Preporučili smo i žurno donošenje *Pravilnika o načinu i obliku provođenja odgojno-obrazovne potpore i stručnog tretmana učenika u riziku za razvoj problema u ponašanju i učenika s problemima u ponašanju* koji se odnosi na odgoj i obrazovanje djece koja su u riziku ili već iskazuju probleme u ponašanju školi, koji će, osim obrazovnih, predvidjeti i urediti način ostvarivanja i drugih specifičnih potreba ove djece u školi. Naša preporuka nije prihvaćena.

Zaštita prava i dobrobiti djeteta od neprofesionalnoga, neprimjerenog i nasilnog ponašanja odraslih osoba u odgojno-obrazovnom sustavu

MZOM-u, AZOO-u i ASOO-u preporučili smo da odgojno-obrazovni sustav na svako neprimjereno, neprofesionalno i nasilno ponašanje odgojno-obrazovnih djelatnika prema djeci primjenjuje odredbe *Zakona o radu*, kao propisa općeg prava primjenjivog na sve radno-pravne odnose. Preporučili smo obvezati sve predškolske i školske ustanove na donošenje *Pravilnika o radu i/ili Pravilnika o stegovnoj odgovornosti radnika* te da se razmotri uvrštavanje ovog dijela radno-pravne tematike u Katalog stručnih skupova AZOO-a i ASOO-a, s ciljem upoznavanja relevantnih dionika sustava s pozitivnim propisima i postupcima njihove primjene i provedbe. Pritom smatramo nužnim provođenje dodatnih edukacija tajnika i (po potrebi) drugih radnika o radno-pravnoj tematici, o radno-pravnoj odgovornosti i odgovarajućem praćenju rada, relevantnim propisima i općim aktima ustanova, radnim sporovima i teretu dokazivanja u tim sporovima, a radi prikupljanja svih relevantnih činjenica i dokaza koji pružaju izgleda za uspjeh u sudskom sporu. Nismo zaprimili odgovor na našu preporuku.

5.3. Diskriminacija

Ostvarivanje prava prednosti pri upisu u dječje vrtiće

I ove godine smo, zbog velikog broja pritužbi roditelja koji nisu u mogućnosti ostvariti prednost pri upisu djece u vrtić zbog primjene općih akata osnivača u kojima je to pravo uvjetovano prebivalištem obaju roditelja na području vrtića, upozorili osnivače i ravnatelje vrtića da se pri propisivanju pravila upisa treba rukovoditi konvencijskim odredbama koje propisuju zabranu diskriminacije djeteta, odnosno uskladiti opće akte sa zakonskim odredbama jer takav uvjet ukazuje na sumnju na diskriminaciju po obiteljskom statusu po ZSD-u i ujedno nije ni u skladu sa ZPOO-om. Isto smo upozorenje uputili i u slučaju ponovnog provođenja upisa već upisane djece. U jednom slučaju uputili smo preporuku za uklanjanje presude o razvodu braka/rješenja o roditeljskoj skrbi nadležnog suda kao dokaza statusa jednoroditeljske obitelji. U drugom slučaju smo preporučili dječjem vrtiću i osnivaču da u svojim općim aktima izmijene odredbe, kojima se boravištu djeteta na području dječjeg vrtića dodjeljuje manji broj bodova nego prebivalištu djeteta. Okolnost boravišta djeteta na području vrtića trebala bi biti izjednačena s

prebivalištem pri propisivanju prednosti pri upisu i dodjeljivanju bodova jer takvo razlikovanje ukazuje na sumnju na diskriminaciju, a ZPOO također ne pravi razliku između prebivališta i boravišta u rangiranju prednosti pri upisu. U nekim su slučajevima naše preporuke rezultirale izmjenama diskriminatornih odredaba akata i/ili upisom djece koja nisu ispunjavala uvjet prebivališta obaju roditelja, no većina dječjih vrtića i JLPRS-a nije uvažila preporuku radi uklanjanja uvjeta koji imaju diskriminatorni učinak opravdavajući uvjet prebivališta obaju roditelja nedostatkom kapaciteta za boravak sve prijavljene djece. Više o našim aktivnostima i saznanjima u ovom području pišemo u poglavljima *Odgovno-obrazovna prava* i *Diskriminacija*. Naša preporuka djelomično je prihvaćena.

Ostvarivanje prava na sufinanciranje vrtića

I dalje zaprimamo pritužbe roditelja djece koja pohađaju vrtiće na području RH vezano uz praksu općina koje aktima reguliraju ekonomsku cijenu programa predškolskog odgoja, kao i sudjelovanje roditelja u cijeni vrtića, na način da roditelji koji nemaju prebivalište na području vrtića, kao i roditelji koji su strani državljanima, gube pravo na sufinanciranje i plaćaju punu ekonomsku cijenu vrtića. U pojedinim općinama roditelji su se tužili na drastičan rast iznosa participacije roditelja u cijeni dječjih vrtića. Osnivačima vrtića redovito preporučujemo da preispitaju odluke o visini sufinanciranja boravka djece u vrtiću i da svoje opće akte usklade s višim aktima poštujući načelo hijerarhije pravnih akata, uz uvažavanje najboljeg interesa djece i načela zabrane diskriminacije. U nekim slučajevima naše preporuke rezultirale su izmjenama diskriminatornih odredaba akata, a drugi adresati su to odbili argumentacijom da se radi o diskriminaciji djece. Više o našim aktivnostima i saznanjima u ovom području pišemo u poglavljima *Odgovno-obrazovna prava* i *Diskriminacija*. Naša preporuka djelomično je prihvaćena.

Zaštita djece od diskriminacije u sportu

U području zaštite djece od diskriminacije u sportu uputili smo ukupno četiri preporuke. U vrijeme prije upisa učenika osmih razreda u srednju školu ponovno smo se obratili HNS-u i ponovili upozorenje zbog ranije uočene diskriminatorne prakse po pitanju izrade rang-liste sportaša zainteresiranih za upis u sportske razrede srednjih škola. Naime do tada je djecu koja su iskazivala interes za upis u razredne odjele sportaša i ispunjavala isti kriteriji („nastup u reprezentaciji“) HNS dalje rangirao po abecednom redu, na temelju čega su djeca dobivala bodove za upis. Ponovili smo preporuku za izmjenu takvih diskriminatornih kriterija. HNS je prihvatio našu preporuku, na način da je kriterije izmijenio i sada ih temelji isključivo na sudjelovanju djece u različitim sportskim aktivnostima.

Saznavši da se u nekim ugostiteljskim objektima uz napitke serviraju vrećice šećera s natpisom koji izravno potiče na mržnju prema jednom sportskom klubu, preporukom smo se obratili tvrtki koja pakira i distribuira takav proizvod. U svom obraćanju naglasili smo da otvorene poruke, na kojima se izravno ističe mržnja prema nekome (u konkretnom slučaju prema jednome sportskom klubu), sadržajno nemaju apsolutno nikakve veze sa sportom – koji u osnovi počiva na vrijednostima prijateljstva, solidarnosti i *fair playa*, pa tako ni s navijanjem za drugi klub. Osim što smo zatražili da u skladu društveno odgovornim ponašanjem uklone sporne vrećice iz svake daljnje distribucije, uputili smo im i preporuke usmjerene na poticanje mirnog i tolerantnog okruženja za odrastanje djece. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

Potaknuti slučajevima vršnjačkog nasilja, kao i organiziranih napada maskiranih grupa na djecu po osnovi njihova različitog podrijetla, obratili smo se gradovima, općinama i sportskim savezima (putem Udruge gradova u Republici Hrvatskoj, Hrvatske zajednice općina i Hrvatskog olimpijskog odbora) želeći potaknuti kritičnost i reakciju na poruke mržnje i netrpeljivosti koji se javljaju na javnim površinama (grafitima i muralima). Osim što je sadržavala preporuke za žurno djelovanje i uklanjanje s javnih prostora svih onih poruka koje veličaju i potiču nasilje i mržnju (grafiti koji sadržavaju parole „ubij...“, „gazi...“, „mrzim...“ i slično), kao i one koji prikazuju predmete koje nasilni pojedinci koriste u međusobnim fizičkim obračunima (palice, bokseri...), obraćanje je sadržavalo i preporuku sportašima, trenerima i sportskim djelatnicima da se ograde od poruka i postupaka nasilnih pojedinaca kako bi svima, a naročito djeci, pokazali da je nasilje u sportu i aktivnostima vezanim uza sport – neprihvatljivo te da u svojim javnim djelovanjima promiču pozitivne vrijednosti sporta i sportskog navijanja. Za sada smo zaprimili odgovore nekolicine općina, od kojih su neke objavile preporuku na svojim službenim stranicama ili o njoj informirale sportske klubove koji djeluju na njihovu području.

Nastavno na novu pritužbu jednoga sportskog kluba u vezi diskriminacije zbog nemogućnosti korištenja gradskog stadiona i nejednake raspodjele sredstava na ime javnih potreba u sportu (posredno i diskriminaciju djece – članova

kluba), ponovili smo preporuku Gradu Imotskom, koja se odnosi na izradu i dostupnost kriterija korištenja javnih sportskih građevina zainteresiranih klubova/udruga koje okupljaju djecu, kao i donošenja i objave kriterija raspolaganja javnim novcem. Kako je odgovor koji smo zaprimili bio načelne naravi i sadržavao hipotetska pitanja, Grad smo ponovno podsjetili na obveze koje proizlaze iz *Konvencije o pravima djeteta*.

Zaštita djece u trgovačkim lancima

U povodu pritužbe roditelja na neprimjerene reakcije radnika na ponašanje djeteta u poslovnici *Müller*, preporučili smo *Müller* trgovini Zagreb d.o.o. da radnike koji dolaze u kontakt s kupcima upozori na potrebu uvažavanja razvojnih osobitosti djece te primjerenog postupanja prema djeci i odraslima koji za njih skrbe, na način koji ne predstavlja povredu njihova dostojanstva niti uzrokuje strah, neprijateljsko ili ponižavajuće okruženje. Iako nije utvrđeno postupanje na način i u opsegu kako je to opisano u pritužbi, naša preporuka je prihvaćena.

5.4. Zdravstvena prava

Prava dijalizirane i transplantirane djece

Preporučili smo promjenu zakonskog okvira kako bi se roditeljima transplantirane i dijalizirane djece omogućilo ostvarivanje statusa roditelja njegovatelja s obzirom na to da se ova djeca suočavaju s mnogo svakodnevnih izazova koji zahtijevaju stalnu podršku i nadzor odrasle osobe.

Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom složio se s našom preporukom i potrebom izmjene zakonskog okvira, a od MROSP-a nismo zaprimili odgovor. Naša preporuka nije prihvaćena.

Dostupnost inzulinskih pumpi bez nadoplate djeci kod koje je indicirana njihova uporaba

U 2025. prihvaćena je naša preporuka iz prethodne godine kojom smo ukazivali na nejednaku dostupnost inzulinskih pumpi s važnim funkcijama djeci kod kojih postoji indikacija za njihovu upotrebu. HZZO je inzulinske pumpe učinio jednako dostupnima bez nadoplate svoj djeci kod koje je indicirana njihova uporaba kako bi i djeca roditelja slabijega materijalnog statusa bila u istoj poziciji kao i djeca roditelja koji si tu vrstu nadoplate mogu priuštiti.

Bolnički smještaj roditelja/skrbnika različitog spola u pratnji djece pacijenata

Prihvaćena je i naša preporuka upućena Klinici za dječje bolesti *Zagreb* da pravila vezana uza smještaj roditelja uz dijete tijekom bolničkog liječenja usklade s konvencijskim načelima na način da roditeljima omoguće smještaj uz dijete, bez dodatnih ograničenja. Naime po dosadašnjoj praksi, u slučaju boravka više djece u istoj sobi s djetetom nisu mogli biti smješteni roditelji različitog spola. Takvu praksu, kojom se u potpunosti gubi iz vida bolesno dijete radi koga i postoji mogućnost smještaja roditelja uz dijete tijekom liječenja, kao i najbolji interes djeteta, smatramo neprihvatljivom, dvojbenom i potencijalno diskriminirajućom.

5.5. Socijalna skrb

Kontinuirana dostupnost djelatnika HZSR-a u Novalji na otoku Pagu

Tijekom obilaska Grada Novalje gradonačelnik i djelatnici javnih službi ukazali su nam na potrebu kontinuirane dostupnosti djelatnika HZSR-a u Gradu Novalji. Grad je iskazao spremnost osigurati sve potrebne uvjete za djelatnika Zavoda koji bi boravio na otoku cijeli tjedan, a sve u cilju prevencije nepoželjnih oblika ponašanja te pružanje pravovremene i učinkovite pomoći obiteljima kojima je pomoć potrebna. HZSR-u smo preporučili da u suradnji s

djelatnicima javnih službi Grada analiziraju stanje i procjene potrebe na svom području te poduzmu sve mjere kako bi se u Gradu osigurala kontinuirana dostupnost djelatnika HZSR-a. HZSR nas je obavijestio da je u tijeku izrada *Izmjena i dopuna Pravilnika o unutarnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta HZSR-a*, pri čemu će posebna pozornost biti usmjerena na područja s nedostatkom stručnih radnika. Sukladno *Pravilniku* i sistematiziranim, a nepopunjenim radnim mjestima, provodit će se natječaji s ciljem zapošljavanja stručnih djelatnika. Naglašeno je da će, unatoč poteškoćama sa zapošljavanjem, HZSR nastojati omogućiti što kvalitetnije usluge korisnicima, a osobito djeci. U slučaju potrebe, predmeti se mogu i preraspodijeliti u one urede koji imaju dovoljno stručnih timova za rad ili se stručni radnici trenutno preraspodjeljuju „na ispomoć“ uredima u kojima postoji nedostatak stručnih radnika. Naša preporuka primljena je na znanje.

5.6. Roditeljska skrb / uzdržavanje

Po saznanju za slučaj u kojem je dijete zbog kršenja načela žurnosti Agencije za osiguranje radničkih tražbina (AORT) i smrti obveznika uzdržavanja ostalo uskraćeno za novčana sredstva na ime privremenog uzdržavanja (obveznik uzdržavanja preminuo je prije nego je nastupila izvršnost rješenja kojim se djetetu priznalo pravo, a nakon čega je AORT postupak obustavio) obratili smo se MROSP-u i AORT-u. Osim inicijative za izmjenu propisa, koja je uključivala prijedlog da se postupak priznavanja prava na privremeno uzdržavanje regulira kao jednostranački, uputili smo još i upozorenje i preporuku. Upozorenje se odnosilo na činjenicu da je konkretno dijete ostalo uskraćeno za privremeno uzdržavanje, između ostalog, i zbog činjenice da je AORT značajno premašio zakonski rok za rješavanje predmetnog slučaja. U takvim okolnostima preporučili smo, odnosno predložili tumačenje propisa u najboljem interesu djeteta, odnosno nastavak postupka uza sudjelovanje samo djeteta kao stranke uzimajući u obzir činjenicu da se radi o sredstvima na koje je dijete neosporno imalo pravo, a koja država može potraživati od obveznikovih nasljednika. U protivnom, predložili smo razmotriti mogućnosti obeštećenja one djece koja su ostala zakinuta za privremeno uzdržavanje primarno zbog dugotrajnosti postupka AORT-a. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

5.7. Pravosuđe

Zaštita prava i interesa maloljetnika u sukobu sa zakonom

MPUDT-u smo preporučili razmatranje mogućnosti ustroja dviju zatvorenih zavodskih ustanova u okviru dvaju odgojnih zavoda u Hrvatskoj (Odgojni zavod u Turopolju za muški spol i Odgojni zavod u Požegi za ženski spol). Predložili smo da Sudovi za mladež pažljivije i svrhovitije rade individualnu procjenu svakog maloljetnika i potrebu lišenja slobode u skladu s njegovim interesom, utemeljenu na ZSM-u, kao i procjenu sigurnosnih uvjeta za drugu djecu na smještaju u ustanovi. Preporučili smo da, u slučaju kada se ova već primijenjena mjera pokaže izrazito neučinkovitom za maloljetnika i opasnom za drugu djecu na smještaju, sudovi ozbiljno razmotre mišljenja i prijedloge djelatnika sustava socijalne skrbi za prekidom ovakvog smještaja. Predložili smo revidiranje prakse većine sudova da posebno imenovani suci za mladež rade i predmete općeg kriminaliteta, čime izostaje fokus na djeci i maloljetnicima, a često izostaje i zakonom propisana žurnost u rješavanju ovih predmeta. Smatramo nužnim da se za potrebe psihijatrijskog vještačenja maloljetnika u kaznenim postupcima koriste isključivo usluge vještaka psihijatarata za djecu i mladež. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

Anonimizacija sudskih odluka

VSRH-u i MPUDT-u smo uputili upozorenje i preporuku vezano uz manjkavosti provedbe anonimizacije sudskih odluka jer iz prakse saznajemo da se na tražilici odluka sudova RH objavljuju presude u predmetima kazneno-pravne zaštite djece, u kojima se, unatoč anonimizaciji imena i prezimena žrtve, navode podaci putem kojih je moguće

utvrditi identitet djeteta¹⁵⁸. Naša preporuka je prihvaćena.

Izvršenje presude ESLJP-a *Svrtan protiv Hrvatske*

Vezano uz izvršenje pravomoćne presude ESLJP-a u predmetu *Svrtan protiv Hrvatske* (zahtjev br. 57507/19), a nastavno na traženje Hrvatskog sabora, dali smo mišljenje i preporuke o prikladnosti i unaprjeđenju postojećih mehanizama zaštite djece od opasnosti povezanih s nezakonitim posjedovanjem oružja, s ciljem poboljšanja zaštite djece od sličnih rizika u budućnosti¹⁵⁹. Naša preporuka je primljena na znanje.

5.8. Korištenje djece u političke svrhe

Preporuke u povodu lokalnih izbora i izbornih kampanja u 2025.

U 2025. uputili smo šest preporuka u povodu provođenja lokalnih izbora i izbornih kampanja. S obzirom na to da *Zakon o lokalnim izborima* ne propisuje da se za provedbu lokalnih izbora imenuje Etičko povjerenstvo, Uredu predsjednika Hrvatskog sabora uputili smo preporuku za hitno rješavanje ovog pitanja osnivanjem nadležnog tijela s ovlastima poput Etičkog povjerenstva tijekom izbora zastupnika u Hrvatski sabor i izbora članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske. Djelokrug rada ovog tijela trebao bi obuhvaćati mogućnost ocjene ponašanja sudionika izbora tijekom izborne promidžbe i samog postupka izbora, provođenja izvanupravnog nadzora izborne promidžbe i donošenja pravila o nužnoj zaštiti djece od iskorištavanja tijekom izbornih kampanja lokalnih izbora u RH. MPUDT nam je odgovorio da će našu inicijativu, kao hvalevrijednu i dobrodošlu, uzeti u obzir tijekom eventualnih budućih izmjena *Zakona o lokalnim izborima*. U odnosu na naše traženje za objavu našeg priopćenja, DIP nas je obavijestio kako ne može objaviti dijelove naše preporuke u kojoj navodimo da bi prijave zbog sumnje na povredu prava djece tijekom izborne kampanje građani trebali uputiti DIP-u. Naša preporuka primljena je na znanje.

U povodu prijave da je kandidatkinja za gradonačelnicu Siska u izbornoj kampanji koristila promidžbeni materijal s fotografijama djece, za čije korištenje navodno nije imala suglasnost roditelja, i da je navodno svim ravnateljima škola u Sisku uputila pismo s uputom da se proslijede roditeljima učenika, u kojem se navode novi i nastavak postojećih projekata „s ciljem izgradnje Siska kao grada sretnih obitelji“, gradonačelnici Siska (kao kandidatkinji tijekom lokalnih izbora) napomenuli smo da uključivanje djece u aktivnosti izborne kampanje smatramo neprimjerenim jer djeca trebaju biti slobodna od bilo kakvih političkih i/ili ideoloških pritisaka. Podsjetili smo i na naše opće preporuke tijekom izbornih kampanja. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

Nastavno na zaprimljenu pritužbu, preporučili smo HDZ-u Karlovačke županije da sa svih materijala, uključujući i *Facebook* stranice i ostalih društvenih mreža i platformi namijenjenih izbornoj promidžbi u predstojećim lokalnim izborima, ukloni snimke djece i da u daljnjemu političkom djelovanju vodi računa o zaštiti prava djece tijekom izbornih kampanja. Odgovoreno nam je da snimke korištene u spotu nisu nastale u svrhu predizborne kampanje, nego su dokumentarne naravi i nastale su u okviru javnih i medijskih popraćenih događaja otvaranja radova na infrastrukturi obrazovnih ustanova u Karlovačkoj županiji. Smatraju da se radi o prikazu aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu, a ne o iskorištavanju djece u političke svrhe. Izrazili su spremnost razmatranja dodatnih mjera zaštite i pojačanu internu kontrolu budućih materijala koji uključuju maloljetne osobe. Naša preporuka je prihvaćena.

U povodu pritužbe na moguće neprimjerenost korištenje djece u predizbornim promidžbenim aktivnostima Nezavisne liste dr. Dinka Burića tijekom manifestacije *Cvjetno korzo* održane u Belišću i gastrofestivala održanoga istog dana u Bocanjecima, uputili smo preporuku Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Belišća, kao tijelu nadležnom za nadzor pravilnosti izborne promidžbe, da razmotri mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera u cilju zaštite prava i interese djece na području Grada Belišća tijekom izbornih kampanja. Ukazali smo da Nezavisnu listu dr. Dinka Burića treba upozoriti da ne koristi predizborne skupove i ostale aktivnosti u sklopu izborne kampanje kao priliku za organiziranje zabavnih sadržaja za djecu, odnosno da ne uključuje djecu u svoje predizborne aktivnosti, nego da se u svom svakodnevnom političkom djelovanju, neovisno o izbornoj kampanji, zauzima za unaprjeđenje

158 O našoj preporuci pišemo detaljnije u poglavlju *Pravosudno-zaštitna prava*.

159 O našoj preporuci pišemo detaljnije u poglavlju *Pravosudno-zaštitna prava*.

zaštite prava i interesa djece te svakako vodi računa o zaštiti prava djece tijekom izbornih kampanja. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

U povodu pritužbi na moguće iskorištavanje djece u predizbornim promidžbenim aktivnostima načelnika Općine Vođinci Martina Kordića i stranke Hrvatski suverenisti, zbog preuzimanja fotografija učenika sa stranica Osnovne škole *Vođinci* i korištenja navedenih fotografija u pamfletu i videospotu svoje kampanje, bez suglasnosti roditelja i škole, obratili smo se Općinskomu izbornom povjerenstvu Općine Vođinci, kao tijelu nadležnom za nadzor pravilnosti izborne promidžbe. Preporučili smo da razmotre mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera u cilju zaštite prava i interese djece tijekom izborne kampanje za načelnika Općine te da provjere je li u ovome konkretnom slučaju došlo do povrede prava i interesa djece i predložili da se u svim slučajevima kršenja prava i interesa djece političke stranke i kandidate upozori na nedopuštenost takvog postupanja. Ujedno smo istaknuli kako je potrebno apelirati na kandidate i političke stranke da ne uključuju djecu u svoje predizborne aktivnosti, nego da se u svojem svakodnevnom političkom djelovanju, neovisno o izbornoj kampanji, zauzimaju za unaprjeđenje zaštite prava i interesa djece te svakako vode računa o zaštiti prava djece tijekom izbornih kampanja. Naša preporuka je prihvaćena i provedena.

U povodu pritužbe na iskorištavanje djece u predizbornim promidžbenim aktivnostima kandidata za gradonačelnika Grada Otočca, aktualnoga gradonačelnika Gorana Bukovca, i korištenja fotografija njegove i tuđe djece u predizborne svrhe, uputili smo preporuku Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Otočca, kao tijelu nadležnom za nadzor pravilnosti izborne promidžbe, da razmotri mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera u cilju zaštite prava i interese djece tijekom izborne kampanje te da provjeri je li u ovome konkretnom slučaju došlo do povrede prava i interesa djece i predložili da se u svim slučajevima kršenja prava i interesa djece političke stranke i kandidate upozori na nedopuštenost takvog postupanja. Ujedno smo apelirali na kandidate i političke stranke da ne uključuju djecu u svoje predizborne aktivnosti, nego da se u svojem svakodnevnom političkom djelovanju, neovisno o izbornoj kampanji, zauzimaju za unaprjeđenje zaštite prava i interesa djece te svakako vode računa o zaštiti prava djece tijekom izbornih kampanja. Naša preporuka je prihvaćena i provedena.

5.9. Privatnost

Preporuka dječjim vrtićima Grada Čakovca i TZ-u Grada Čakovca

Potaknuti apelom jednoga građanina Gradu Čakovcu, dječjim vrtićima, čiji je osnivač Grad Čakovec i Turističkoj zajednici Grada Čakovca u povodu prakse objavljivanja fotografija malodobne djece na *Facebook* stranicama Turističke zajednice Grada Čakovca i na stranicama dječjih vrtića, čiji je osnivač Grad Čakovec, uputili smo preporuku navedenim institucijama. Preporučili smo da vode računa o nužnosti postupanja u skladu s postojećim propisima prilikom prikupljanja i obrade osobnih podataka djece, pri čemu je potrebno voditi računa o načelima i pravnim temeljima obrade osobnih podataka djece te poduzeti mjere koje će doprinijeti zaštiti njihovih osobnih podataka. Posebno smo preporučili da se suzdrže od objava fotografija djece, pogotovo fotografija na kojima se jasno vidi djetetovo lice ili druga obilježja na temelju kojih se može utvrditi identitet djeteta. Preporučili smo da se kod objava fotografija fokus stavi na aktivnosti djece koje se žele prikazati i promovirati, a ne na samu djecu. Naglasili smo da svaka aktivnost koja uključuje djecu mora biti organizirana tako da se uvažavaju njihove potrebe, da se s njima postupa na način primjeren njihovoj dobi i zrelosti, da se pritom poduzmu sve potrebne mjere zaštite djece i da se spriječi svaka mogućnost zlouporabe djece, odnosno njihovih fotografija i snimki. Naša preporuka je prihvaćena i provedena.

Upozorenje i preporuka vezano uz korištenje fotografija djece u promidžbi TZ-a Općine Kali

Na temelju prijave stranke vezane uz korištenje fotografija njezine malodobne djece na plaži na mrežnim stranicama Turističke zajednice Općine Kali, TZ-u smo uputili upozorenje i preporuku da se ne bi smjelo objavljivati osobne podatke (uključujući fotografije i/ili snimke) djeteta bez privole roditelja ili skrbnika djeteta. Naglasili smo da su takve objave nezakonite i da roditelj ima pravo zahtijevati njihovo uklanjanje iz javno dostupnih medija. Odgovor na našu preporuku nismo zaprimili.

U povodu pogibije dječaka, stradalog u automobilu kojim je upravljao roditelj pod utjecajem alkohola i drugih opojnih sredstva, preporučili smo odlučnije djelovanje u zaštiti prava i interesa djece koja odrastaju u obiteljima u kojima članovi obitelji konzumiraju alkohol i druga opojna sredstva. Predložili smo jači angažman u predmetima obiteljsko-pravne zaštite djece općenito, nasilja u obitelji ili sporova oko roditeljske skrbi, a naročito u slučajevima prometnih kontrola i prometnih nesreća kada se roditelj, koji prevozi djecu, zatekne pod utjecajem alkohola ili opojnih sredstava.

Smatramo nužnim dodatno ulaganje u edukaciju roditelja i djece o sigurnosti u prometu, ali i uspostavu čvršćih mehanizama nadzora i intervencije u obiteljima u kojima postoji zlouporaba alkohola ili drugih sredstava. Potrebno je učinkovitije djelovanje i u drugim slučajevima zanemarivanja skrbi o djeci kršenjem odredbi *Zakona o sigurnosti prometa na cestama*. Naime dopuštanje djeci da prije stjecanja tog prava upravljaju vozilima, bez prethodne osposobljenosti i ispunjenja uvjeta s obzirom na dob, bez kacige i reflektirajuće opreme, kao i upravljanje novim kategorijama prijevoznih sredstava, kao i nepropisni prijevoz djece u osobnim vozilima (bez sigurnosne sjedalice/postolja i sigurnosnog pojasa) predstavljaju svjesno zanemarivanje djece i kršenje njihovih prava. MUP nas je u svom odgovoru izvijestio o preventivnim i represivnim aktivnostima koje provode, a od MROSP-a i HZSR – Središnje službe nismo zaprimili odgovor ni po poslanoj požurnici. Naša preporuka djelomično je prihvaćena.

S obzirom na brojne rizike povezane s korištenjem električnih romobila, MUP-u i MZOM-u smo preporučili poduzimanje pojačanih mjera radi zaštite djece. Posebno se ističe potreba za intenziviranjem policijskog nadzora i kontrola, osobito na mjestima gdje se djeca najčešće kreću, kao i provedba javnih kampanja kojima bi se roditelji i djeca informirali o zakonskim ograničenjima, obveznoj zaštitnoj opremi i opasnostima nepropisne vožnje. Preporučili smo organiziranje edukacija u osnovnim i srednjim školama u suradnji s policijom uoči početka školske godine te sustavno uvođenje prometno-edukativnih programa u obrazovni sustav. Također smo naglasili odgovornost roditelja u sprječavanju vožnje djece bez propisane dobi, osposobljenosti i zaštitne opreme, potreba dosljednijeg sankcioniranja neodgovornog ponašanja te unapređenje prikupljanja podataka, tehničkih standarda romobila i cestovne infrastrukture, uz poziv nadležnima da izvijeste o poduzetim i planiranim mjerama. MUP je prihvatio našu preporuku i naložio svim ustrojbenim jedinicama policije provođenje pojačanog nadzora, a od MZOM-a nismo zaprimili odgovor ni po poslanoj požurnici. Naša preporuka djelomično je prihvaćena.

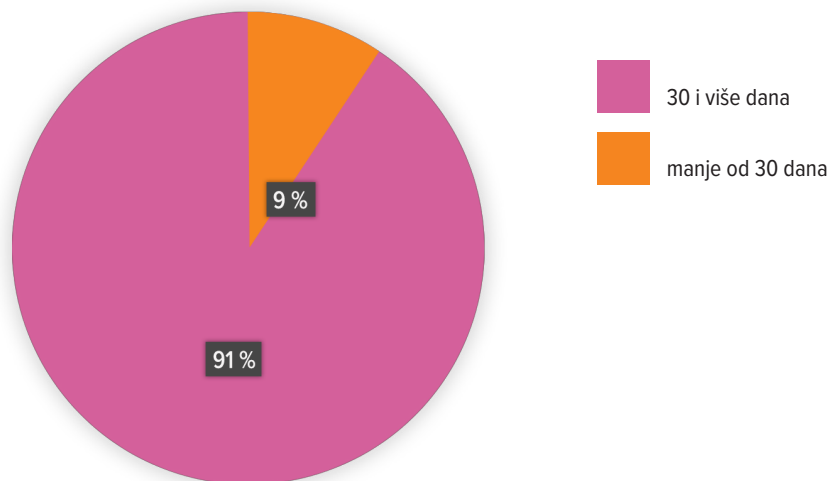
6. NORMATIVNE AKTIVNOSTI

Razvijeno društvo, među ostalim, obilježavaju otvoren dijalog, suradnja i partnerstvo državnih tijela i svih dionika zainteresirane javnosti uključenih u postupke savjetovanja prilikom donošenja novih zakona, drugih propisa i akata. Sukladno odredbama *Zakona o pravu na pristup informacijama* (*Narodne novine*, broj 25/13, 85/15 i 69/22) i *Zakona o instrumentima politike boljih propisa* (*Narodne novine*, broj 155/23) tijela državne uprave provode savjetovanje s javnošću preko središnjega državnog internetskog portala, u pravilu u trajanju od 30 dana.

U praksi se redovito suočavamo sa značajnim odstupanjima u provedbi ovih zakonskih odredbi. O pojedinim propisima na javnom savjetovanju (primjerice o prijedlogu o izmjenama *Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera*) saznajemo iz medija, a ne direktnim pozivom na sudjelovanje na središnjem portalu *e-Savjetovanja*. Ovakvim postupanjem ne poštuje se *Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata* (*Narodne novine*, broj 140/09), koji načela sudjelovanja, povjerenja, otvorenosti i odgovornosti proklamira kao opća načela savjetovanja.

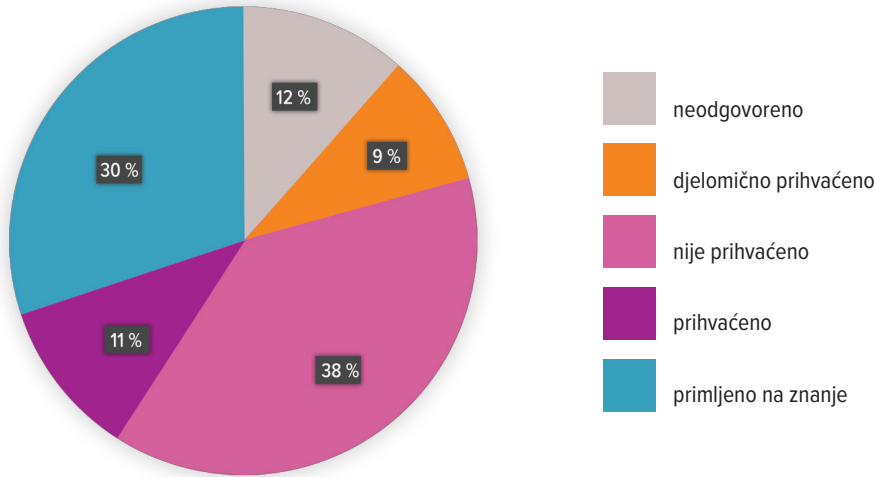
Tijela državne uprave i državna tijela i dalje provode savjetovanja u mnogo kraćem roku od propisanog pozivajući se na žurnost donošenja akta. Po podacima *Godišnjeg izvješća o provedbi savjetovanja s javnošću za 2024. godinu* u postupcima donošenja zakona i drugih propisa: „Od 896 provedenih savjetovanja u 2024., njih 84 trajalo je 30 ili više dana dok je preostalih 812 savjetovanja bilo na savjetovanju u skraćenom roku, odnosno manje od propisanih 30 dana. Sustav također bilježi kako je prosječan broj dana savjetovanja iznosio 22 dana što predstavlja povećanje u odnosu na rezultate iz 2023. godine, kad su savjetovanja u prosjeku trajala 21 dan“. Kratkoća trajanja savjetovanja, odnosno usvajanje iznimke kao pravila kod određivanja trajanja savjetovanja ispod 30 dana spoticaj je u ostvarivanju prava na sudjelovanje zainteresirane javnosti u izradi općih akata. Osim ovakve prakse, koja nam ostavlja nedovoljno vremena za proučavanje nacрта propisa, oblikovanje stručnog mišljenja i davanja doprinosa u postupcima donošenja i unaprjeđenja propisa kojima se poboljšava položaj djece u pojedinim područjima života, na naše djelovanje negativno utječe i problematična praksa započinjanja javnih savjetovanja u tjednima godišnjih odmora (ljetno, božićni praznici), što vidimo kao taktiku smanjenja participacije javnosti u javnim politikama.

Grafički prikaz strukture trajanja savjetovanja u 2024.

Prijedlozi pravobraniteljice za djecu u okviru e-savjetovanja najčešće nisu prihvaćeni ili se primaju na znanje bez analize i konkretnog očitovanja o tome zašto prijedlog nije moguće prihvatiti u cijelosti ili djelomično. Ponekad se naši prijedlozi primaju na znanje uz naznaku da će se uzeti u obzir tijekom budućih izmjena propisa, koje se ne realiziraju. U *Godišnjem izvješću Ureda za zakonodavstvo Vlade RH o provedbi savjetovanja s javnošću za 2024. godinu* u postupcima donošenja zakona i drugih propisa navodi se da: „Prijedlog i mišljenje stručni nositelj može prihvatiti, djelomično prihvatiti, ne prihvatiti ili primiti na znanje, uz obvezno odgovarajuće obrazloženje (...) **Samo popisivanje pristiglih prijedloga i primjedbi, bez očitovanja tijela javne vlasti na iste, ne predstavlja primjereno ispunjavanje zakonske obveze**“.

Grafički prikaz strukture komentara na pristigla očitovanja u 2024.

Godišnje izvješće o provedbi savjetovanja s javnošću za 2024. godinu u postupcima donošenja zakona i drugih propisa dalje navodi: „U 2024. godini ukupno je na nacрте zakona, drugih propisa i akata pristiglo 13.766 komentara. Od zaprimljenih komentara, prihvaćeno je 1477 komentara, djelomično je prihvaćeno 1272 komentara, 4143 komentara je primljeno na znanje, 5288 komentara nije prihvaćeno dok na 1586 komentara nije odgovoreno odnosno izvješća o provedbi savjetovanja nisu bila objavljena u trenutku izrade ovog Izvješća“. Dakle u potpunosti prihvaćenih komentara u 2024. bilo je 11 %.

Sve navedeno ukazuje na važnost aktivnog uključivanja Ureda za zakonodavstvo u daljnji razvoj savjetovanja s javnošću i njegova utjecaja na dosljedno izvršavanje obveza savjetovanja s javnošću putem koordinacije, kontrole i nadzora rada tijela državne uprave u području savjetovanja s javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata. Kao jedno od rješenja premošćivanja problema vidimo propisivanje strožih uvjeta za trajanje savjetovanja ispod 30 dana, odnosno jasnije i preciznije propisivanje kada je dopušteno i opravdano pristigle prijedloge samo primiti na znanje. Mišljenja smo kako se isključivo na ovaj način može postići disciplina javnog sustava, kojom se osigurava zakonito, učinkovito i etično obavljanje javnih poslova.

Ured pravobranitelja za djecu nije uvijek prepoznat kao relevantan dionik za sudjelovanje u normativnim aktivnostima TDU-a, posebice u radu pojedinih radnih skupina. Primjerice u rad Radne skupine za izradu *Nacrta prijedloga Zakona o provedbi Akta o umjetnoj inteligenciji*, odnosno Stručne skupine za izradu *Nacionalnog plana i Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije* (MPUDT) uključeni smo tek na naše inzistiranje.

Kao i prethodnih godina, naše sudjelovanje u normativnim aktivnostima očituje se u našim inicijativama za donošenje ili izmjenu propisa, odnosno davanju mišljenja u okviru radnih skupina TDU-a i tijekom javnih rasprava o novim propisima ili izmjenama i dopunama postojećih propisa. Osim u radu radnih skupina, sudjelujemo i u radu povjerenstava i saborskih odbora.

Tijekom 2025. savjetnice pravobraniteljice za djecu sudjelovale su u radu Radne skupine za izradu *Nacrta Akcijskog plana zaštite i promicanja ljudskih prava za 2026. – 2027.* i *Nacrta Akcijskog plana suzbijanja diskriminacije za 2026. – 2027.*, radne skupine za izradu *Nacrta Akcijskog plana za promicanje prava djece 2025. – 2026.*, Savjetodavne skupine MPUDT-a za uspostavljanje Barnahus modela u Republici Hrvatskoj i Stručne radne skupine za izradu *Nacionalnog plana i Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije*.

Savjetnice pravobraniteljice sudjelovale su u radu Povjerenstva za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenja sankcija vezanih uza zaštitu od nasilja u obitelji i u radu Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava.

Tijekom 2025. ostvarili smo 36 normativnih aktivnosti, a u pojedinim propisima uputili smo 134 konkretna prijedloga zaštite i unaprjeđenja položaja djece. Naših 24 normativnih aktivnosti odnosilo se na davanje stručnog mišljenja u okviru postupka e-savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, a u ostalim smo slučajevima dali inicijativu za normativne izmjene propisa uočavajući slabosti sustava u okviru našega redovitog praćenja.

Reakcije nadležnih tijela RH na prijedloge pravobraniteljice za djecu za poboljšanje normativnog okvira zaštite prava djece u 2025.

Ukupno 134 prijedloga			
prihvaćeno	nije prihvaćeno	primljeno na znanje	bez povratne informacije
23 (%)	49 (%)	34 (%)	23 (%)

U nastavku se nalazi pregled propisa za koje smo uputili konkretne prijedloge u cilju unaprjeđivanja zaštite prava djece.

NACIONALNI PLAN STAMBENE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE DO 2030. GODINE

U okviru postupka e-savjetovanja o *Nacionalnom planu stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine* ukazali smo na potrebu propisivanja i osiguravanja primjerenog stanovanja za djecu ranjivih skupina, koja žive u obiteljima ispod granice siromaštva. Po podacima Državnog zavoda za statistiku, stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj je preko 19 %, odnosno petina stanovništva živi gotovo ispod granice siromaštva. Godinama pratimo djecu, kojima obitelji zbog siromaštva nisu u mogućnosti samostalno osigurati primjereno stanovanje bez pomoći države, stoga predlažemo prioritarno osmišljavanje stambene politike koja uzima u obzir interese obitelji s djecom, kojima je potrebna pomoć i koja predviđa rješavanje energetske siromaštva, sprečavanje rizika od beskućništva i mjere socijalnog stanovanja. Izostanak takve politike utječe na zdravlje, obrazovanje, socijalnu isključenost i sva druga područja života djece bez adekvatnog doma. Ostvarenje prava na stanovanje i briga o socijalno ugroženim građanima odgovornost je države preuzeta međunarodnim i nacionalnim dokumentima. Europsko jamstvo za svako dijete (*Child Guarantee*) preporučuje državama da osiguraju prioritetan i pravodoban pristup socijalnom stanovanju i pomoći za stanovanje za djecu kojoj je potrebna pomoć. Naš prijedlog nije prihvaćen, uz obrazloženje da RH ima izgrađen sustav zaštite ugroženih društvenih grupa, što se očituje u mnogim zakonima, podzakonskim propisima i strateškim dokumentima.

NACIONALNI PLAN ZAŠTITE OD NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U OBITELJI ZA RAZDOBLJE DO 2029. GODINE

U postupku e-savjetovanja pozdravili smo donošenje *Nacionalnog plana zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za razdoblje do 2029. godine*. Imajući u vidu preporuku Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti (ECRI) u izvješću o Hrvatskoj da vlasti dodatno osnaže obrazovanje o ljudskim pravima i jednakosti, posebno intenziviranjem početne i kontinuirane obuke za nastavnike o ljudskim pravima, uključujući pitanja jednakosti, raznolikosti i inkluzije, predložili smo dopuniti jačanje kapaciteta djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova o rodno uvjetovanom nasilju i ravnopravnosti žena i muškaraca i jačanjem kapaciteta o ljudskim pravima. Podsjetili smo kako cjeloživotno obrazovanje stručnjaka uključuje poznavanje rodno uvjetovanog nasilja, njegovih uzroka i posljedica te zalaganje stručnjaka u cilju pomoći žrtvama, kao i da stručnjaci moraju imati kompetencije za rad s posebno osjetljivim skupinama u riziku od višestruke diskriminacije.

Predložili smo dopuniti jačanje kapaciteta pravosudnih dužnosnika, probacijskih službenika, službenika zatvorskog sustava, službenika odjela za podršku žrtvama i svjedocima i policijskih službenika o odredbama domaćeg i europskog zakonodavstva usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje nasilja u obitelji, svih oblika nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja obuhvaćenih *Konvencijom i edukacijom o odredbama domaćeg i europskog zakonodavstva usmjerenih na ljudska prava i borbu protiv diskriminacije*. Ukazali smo na nužnost uključivanja edukacije o odredbama svih relevantnih međunarodnih i domaćih dokumenata, kao i relevantnih protokola, sukladno preporuci GREVIO-a, kojom se ukazuje na manjak usavršavanja stručnjaka. U odnosu na unaprjeđenje zaštite i potpore žrtvama nasilja te osnaživanje žrtava svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji putem usluge psihosocijalnog savjetovanja (psihoterapijske i psihosocijalne potpore) naglasili smo pravovremenost i dostupnost usluge. Podsjetili smo na *Direktivu o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* po kojoj bi specijalističke službe za potporu trebale biti dostupne u dovoljnom broju i primjereno raspoređene na državnom području, kao i ponudu putem interneta. Naši prijedlozi dijelom su prihvaćeni.

AKCIJSKI PLAN ZA PROVEDBU NACIONALNOG PLANA ZAŠTITE OD NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U OBITELJI ZA RAZDOBLJE DO 2026. GODINE

U postupku e-savjetovanja o *Nacrtu Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za razdoblje do 2026. godine* podsjetili smo na Zaključne komentare Odbora za prava djeteta o objedinjenom petom i šestom periodičkom *Izvješću Republike Hrvatske* koji s ozbiljnom zabrinutošću uočava sustavne nedostatke u području nasilja nad djecom. Odbor poziva RH da razvije sveobuhvatnu politiku za sprečavanje, suzbijanje i praćenje svih oblika nasilja nad djecom, uključujući nasilje u obitelji, kao i da ojača programe osvještavanja i edukacijske programe, uključujući kampanje, pritom uključujući djecu, kako bi se razvila strategija za prevenciju i borbu protiv zlostavljanja djece i da pojača mjere za iskorjenjivanje svih oblika nasilja nad djecom, posebice nasilja u obitelji.

Pozdravili smo provedbu edukacija o rodno uvjetovanom nasilju u okviru odgojno-obrazovnog sustava i ukazali na nužnost mjerenja učinka, odnosno zastupljenosti ove mjere u školama, provođenja sustavne obuke nastavnika i izrade smjernica za pripremu kvalitetnih nastavnih sadržaja. Za učinkovito mjerenje upravljanja rizikom od ponavljanja nasilničkog ponašanja nužno je navesti procjenu učinkovitosti procjene rizika u preveniranju i smanjenju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, uz osiguranje resursa i stalnu edukaciju stručnjaka. U jačanju kapaciteta medijskih djelatnika važno je osigurati podizanje razine svijesti o nasilju nad ženama i nasilja u obitelji te pravilno izvještavanje o slučajevima nasilja. Sustavno i obvezno početno i stručno osposobljavanje sustava zdravstva, socijalne skrbi i odgoja i obrazovanja trebalo bi obuhvaćati promicanje načela ravnopravnosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodnih uloga, uzajamnog poštovanja, nenasilnog rješavanja sukoba u osobnim odnosima te prava na osobni integritet i osiguravanje informacija o različitim oblicima rodno uvjetovanog nasilja nad ženama. Unapređenje rada policijskih službenika, pravosudnih dužnosnika, službenika probacije i zatvorskog sustava te službenika odjela za podršku žrtvama i svjedocima mora obuhvatiti i odredbe domaćeg i europskog zakonodavstva usmjerene na sprječavanje i suzbijanje nasilja u obitelji, svih oblika nasilja nad ženama i rodno utemeljenog nasilja, u bliskoj suradnji sa svim relevantnim dionicima, uključujući neovisne ženske nevladine organizacije za specijaliziranu potporu ženama žrtvama nasilja.

Vezano uz ujednačavanje postupaka prikupljanja spolno razlučivih podataka o svim prekršajnim i kaznenim djelima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, podsjetili smo kako je nužno obvezivanje svih tijela da prikupljaju istu vrstu i opseg podataka (sukladno preporuci GREVIO-a), čime bi se osigurala jasna i dosljedna metodologija, a posljedično bi se omogućilo praćenje pojavnosti ove vrste nasilja u cijelom sustavu, i to od počinjenja protupravnog dijela do izvršenja pravomoćne presude. Nepostojanje podataka, posebice o djeci, u cijelom kaznenopravnom sustavu onemogućuje naše praćenje kako trendova nasilja u obitelji tako i funkcioniranja sustava zaštite prava i dobrobiti djece, odnosno utvrđivanje mogućih nedostataka u odgovoru policije, Državnog odvjetništva i pravosuđa na slučajeve nasilja, a posljedično i davanje naših prijedloga i preporuka za njegova poboljšanja. Naši prijedlozi nisu prihvaćeni.

AKCIJSKI PLAN ZA SUZBIJANJE SEKSUALNOG NASILJA I SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA ZA RAZDOBLJE OD 2025. DO 2027. GODINE

MROSP-u smo uputili preporuke za poboljšanje prijedloga *Akcijskog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje od 2025. godine do 2027. godine*. U odnosu na pojedine mjere predložili smo uključivanje dodatnih pokazatelja uspješnosti njihove provedbe. Primjerice u odnosu na razvoj svijesti javnosti o neprihvatljivosti seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja, njegovim pojavnim oblicima i posljedicama te mogućnostima zaštite žrtava predložili smo dodavanje pokazatelja koji bi mjerio učinak ove mjere, koliko je razvijena svijest javnosti o neprihvatljivosti seksualnog nasilja i uznemiravanja. U odnosu na razvoj politike zaštite djece u nacionalnim sportskim savezima i osvještavanje djelatnika u turizmu o kriminalitetu spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece na turističkim lokacijama te jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta policije na prevenciji i suzbijanju kriminaliteta spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta počinjenog putem komunikacijske tehnologije, odnosno izobrazbu stručnjaka u sustavu odgoja i obrazovanja za prepoznavanje i razumijevanje viktimizacije te zaštite maloljetnih žrtava seksualnog nasilja i mjeru, ukazali smo na nužnost evaluacije primjene stečenog znanja.

Vezano uz mjeru koja se odnosi na uspostavu Dječje kuće, po modelu Barnahusa, istaknuli smo kako je nužno precizirati sve aktivnosti koje su predviđene projektom *Uspostavljanje Barnahus modela u Republici Hrvatskoj*

poput pronalaska prikladnog prostora za Dječju kuću, izrade zakonodavnog okvira, zapošljavanja osoblja i konačno ispunjenje svih pretpostavki za operativno funkcioniranje i početak rada Dječje kuće. Ujedno smo, u okviru posebnog cilja postizanja odvratajućeg djelovanja kod počinitelja seksualnih delikata, u odnosu na mjeru uključivanja počinitelja seksualnog nasilja u terapijske programe rada s počiniteljima, pozdravili održavanje edukacija za sudove i državna odvjetništva te smo podsjetili kako broj održanih edukacija nije odgovarajući pokazatelj rezultata mjere, nego je to evaluacija primjene stečenog znanja, uza samoprocjenu, kao i broj izrečenih zaštitnih nadzora ili sigurnosnih mjera te učestalost traženja izvješća od probacijske službe. Nismo primili očitovanje na naše prijedloge.

AKCIJSKI PLAN PROVEDBE NACIONALNOG PLANA RAZVOJA PRAVOSUDNOG SUSTAVA ZA RAZDOBLJE OD 2022. DO 2027. GODINE, ZA RAZDOBLJE OD 2025. DO 2027. GODINE

Uputili smo prijedloge za poboljšanje razvoja ljudskih potencijala u pravosudnom sustavu u postupku e-savjetovanja o *Nacrtu Akcijskog plana provedbe Nacionalnog plana razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine, za razdoblje od 2025. do 2027. godine*. U odnosu na mjeru stručnog usavršavanja pravosudnih dužnosnika i službenika ponovili smo našu inicijativu iz 2024. o provedbi specijalizacije županijskih sudova za obiteljsko-pravnu problematiku. Obiteljski odjeli osnovani su 2022., no ministar nadležan za poslove pravosuđa još uvijek nije donio pravilnik, koji bi trebao propisati program i način održavanja stručnog usavršavanja sudaca u tim predmetima. Osim edukacije sudaca, koji rješavaju obiteljske predmete u prvom i drugom stupnju, potrebno je predvidjeti i edukaciju stručnih suradnika raspoređenih u tzv. „obiteljskim“ odjelima sudova, s ciljem osiguravanja ujednačenog postupanja. Tijekom višegodišnjeg razdoblja ukazujemo Pravosudnoj akademiji na potrebu kontinuirane i sustavne edukacije pravosudnih dužnosnika i službenika u razumijevanju koncepta dječjih prava te poznavanju i primjeni međunarodnih i nacionalnih propisa u ovom području.

Ukazali smo na to da mjera uspostave Barnahus modela u Republici Hrvatskoj ne obuhvaća cijeli krug strateškog planiranja za predviđeno razdoblje i da planirane mjere nisu dovoljno konkretizirane. Prihvaćen je jedino naš prijedlog da se kao pokazatelj rezultata, uz broj održanih edukacija u organizaciji Pravosudne akademije, kao i broj pravosudnih dužnosnika, savjetnika i službenika u pravosudnim tijelima koji su pohađali programe, navede „evaluacija primjene stečenog znanja, uz samoprocjenu“.

PLAN UPRAVLJANJA MIGRACIJAMA I AZILOM REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO 2030.

U postupku e-savjetovanja o prijedlogu *Plana upravljanja migracijama i azilom Republike Hrvatske za razdoblje do 2030.* podsjetili smo da, sukladno *Direktivi o utvrđivanju standarda za prihvata tražitelja međunarodne zaštite*, uvjeti prihvata trebaju biti prilagođeni posebnoj situaciji maloljetnika, bilo bez pratnje ili u obitelji, i njihovim posebnim potrebama u vezi s prihvatom vodeći računa o njihovoj sigurnosti, uključujući sigurnost u pogledu seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, tjelesnoj i psihološkoj skrbi te da trebaju biti pruženi na način kojim se potiče opći razvoj maloljetnika. Zadržavanje djece nikad nije u najboljem interesu djeteta, predstavlja kršenje prava djeteta i treba ga izbjegavati. Potrebno je provoditi aktivnosti jačanja programa podrške udomiteljima i djeci u udomiteljskim obiteljima kako bi se, s obzirom na njihove specifične potrebe, potaknuo interes za smještaj djece bez pratnje. Djeca bez pratnje smještaju se u prihvatne centre ustanova socijalne skrbi i sva djeca borave u istom prostoru unatoč tomu što su dovedena u prihvata iz različitih razloga, što je ujedno i izazov za odgajatelje. U dijelu osiguravanja odgovarajućih smještajnih kapaciteta u sustavu socijalne skrbi za maloljetnike bez pratnje podsjetili smo kako godinama ukazujemo na potrebu za specijaliziranom ustanovom za skrb o djeci bez pratnje. U okviru ove mjere pozdravili smo aktivnost usmjerenu na povećanje broja stručnjaka koji rade s maloljetnicima bez pratnje, posebnih skrbnika, interkulturalnih medijatora i drugih stručnih radnika imajući u vidu kako posao posebnog skrbnika obuhvaća razne aktivnosti uza složene procedure. Naši prijedlozi djelomično su prihvaćeni.

AKCIJSKI PLAN ZA PROVEDBU NACIONALNOG PLANA UPRAVLJANJA MIGRACIJAMA I AZILOM REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2025. – 2027.

U postupku javne rasprave o prijedlogu *Akcijskog plana za provedbu plana upravljanja migracijama i azilom Republike Hrvatske za razdoblje 2025. – 2027.* podsjetili smo na nužnost primjene načela najboljeg interesa djeteta u svakom stadiju postupka te na stabilnog skrbnika i kontinuitet, neovisno o migracijskom statusu djeteta

i fazi postupka. Vezano uz područje stvaranja uvjeta za uspješnu i ranu integraciju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, koje se odnosi na mjeru brzog i učinkovitog pristupa obrazovanju i učenju jezika, podsjetili smo da je proces uključivanja djece u pripremnu nastavu iz hrvatskog jezika spor, da se na početak nastave za svakog učenika čeka više mjeseci, što odgađa uključivanje u obrazovni sustav. Podsjetili smo na nužnost dostupnosti usluga zdravstvene zaštite i važnost educiranosti zdravstvenih djelatnika o pravima osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom i o procedurama.

Podsjetili smo na stajalište Odbora UN-a za prava djeteta, koji navodi da su statistički podaci o djeci bez pratnje obično ograničeni na broj dolazaka i/ili broj zahtjeva za međunarodnu zaštitu te da ti podaci nisu dovoljni za detaljnu analizu provedbe prava te djece, a da je razvoj detaljnog i integriranog sustava prikupljanja podataka o djeci bez pratnje preduvjet za razvoj učinkovitih politika za provedbu prava takve djece. Podsjetili smo kako se u *Preporuci Europske komisije o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta* posebno ističe nužnost kontinuirane zaštite prava djece migranata i djece bez pratnje koja traže međunarodnu zaštitu te se države poziva na prikupljanje relevantnih službenih raščlanjenih statističkih podataka u vezi sa zaštitom djece kako bi se, između ostalog, omogućila komparativna analiza učinkovitosti sustava za zaštitu djece. Naši prijedlozi primljeni su na znanje.

NACIONALNI PLAN ZA RAZVOJ UMJETNE INTELIGENCIJE ZA RAZDOBLJE DO 2032. GODINE I PRIPADAJUĆI AKCIJSKI PLAN ZA PROVEDBU NACIONALNOG PLANA ZA RAZVOJ UMJETNE INTELIGENCIJE ZA RAZDOBLJE OD 2026. DO 2028.

Aktivno smo sudjelovali u radu Stručne radne skupine MPUDT-a za izradu *Nacionalnog plana* i *Akcijskog plana za razvoj umjetne inteligencije*. O našim stavovima i mišljenjima u ovom području detaljno pišemo u posebnom poglavlju *Djeca i umjetna inteligencija*.

AKCIJSKI PLAN RAZVOJA KULTURE I MEDIJA ZA RAZDOBLJE OD 2025. DO 2027. GODINE

U okviru e-savjetovanja o *Akcijskom planu razvoja kulture i medija za razdoblje od 2025. do 2027. godine* predložili smo da se aktivnostima podrške poticanju sudjelovanja u kulturi i razvoju publike, s naglaskom na programe namijenjene djeci i mladima, uključujući poticanje suradnje kulturnih ustanova i umjetničkih organizacija, uz osnovne i srednje škole obuhvate i predškolske ustanove. U okviru aktivnosti poticanja zastupljenosti obrazovanja u području kulture i medija u izbornim predmetima u formalnom obrazovanju, uključujući medijsku i filmsku pismenost, uz kontinuirano obrazovanje odgojno-obrazovnih djelatnika, predložili smo navođenje i kontinuiranog obrazovanja studenata novinarstva i novinara za prava djece na kulturne sadržaje, prava vezana uz medije i etička pitanja izvještavanja o djeci ili u vezi s djecom. Istaknuli smo nužnost povećanja razine medijske i filmske pismenosti općenito u društvu primjerice u programima za roditelje u lokalnoj zajednici, medijima i ostalim sličnim mogućnostima, kao i razvoja profesionalnih standarda (kodeksa) ponašanja prema djeci pri izvještavanju o djeci i izravnom komuniciranju s njima. Smatramo važnim poticati urednike, novinare i njihova udruženja na primjerene načine izvještavanja o svim situacijama koje se odnose i/ili uključuju djecu, pronaći učinkovitije načine za kontrolu neprimjerenog sadržaja i ograničavanje njegove dostupnosti djeci, posebno kada je riječ o pornografiji, pedofiliji i nasilju te osmisliti i provoditi aktivnosti s djecom (ali i roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima) koje će se temeljiti na djetetovim sposobnostima kritičkog vrednovanja i razumijevanja sadržaja, a koje se povećavaju tijekom njegova odrastanja i razvoja. Konačno, ističemo važnost dječjeg sudjelovanja u donošenju odluka o odabiru i provedbi aktivnosti u kojima sudjeluju djeca i koje trebaju biti oblikovane po potrebama djece, uzimajući u obzir njihov socijalni i emocionalni razvoj, kao i potrebu očuvanja i zaštite njihova zdravlja, sigurnosti i dobrobiti. Naši prijedlozi djelomično su prihvaćeni.

ZAKON O SOCIJALNOJ SKRBI

U okviru e-savjetovanja o Nacrtu prijedloga *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi*, zbog tumačenja na štetu djece zbog kojeg se djecu od 15. godine i/ili obitelji s djecom od 15. godine ograničavalo u korištenju zajamčene minimalne naknade (ZMN), predložili smo da se jasno naglasi kako se odredbe o ograničavanju prava na korištenje ZMN-a ne odnose na nezaposlenu djecu (stariju od 15 godina). Naš prijedlog je prihvaćen. Također je prihvaćen i naš prijedlog da se ne promijeni nadležnost za provođenje usluge stručne

procjene na HZSR-u jer nemaju zaposlene stručnjake edukacijsko-rehabilitacijskog usmjerenja sa znanjima o specifičnim potrebama djece s TUR-om i OSI da bi mogli provoditi kvalitetnu stručnu procjenu o obuhvatu i intenzitetu pojedinih socijalnih usluga.

Naš prijedlog za dopunu odredbe za rad u djelatnosti socijalne skrbi da se kao zapreka propiše i izricanje mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti suda primljen je na znanje, a ostali naši prijedlozi nisu se niti razmatrali.

ZAKON O SUDOVIMA

U postupku e-savjetovanja o izmjenama i dopunama *Zakona o sudovima* pozdravili smo izmjene kojima se proširuje obveza stručnog usavršavanja za sve suce koji sude u predmetima kojima se uređuju obiteljski odnosi, posebice jer se ova obveza trenutno odnosi samo na suce općinskih sudova. Time je uvažena i naša preporuka iz svibnja 2024. kojom smo ukazivali na potrebu osiguravanja specijalizacije i stručnog usavršavanja sudaca drugog stupnja koji odlučuju u ovim predmetima. Podsjetili smo kako je žurno potrebno pristupiti donošenju kriterija za utvrđivanje broja stručnih suradnika koji se raspoređuju u sudske odjele za postupanje u predmetima po zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi¹⁶⁰, koje sukladno odredbama *Zakona o sudovima* određuje ministar nadležan za poslove pravosuđa. Ni nakon tri godine kriteriji još uvijek nisu doneseni. S obzirom na uočen izostanak ujednačenog postupanja i spoznaje o tome na koji način prisutnost stručnog suradnika na sudu utječe na ostvarivanje dječjih participativnih prava u postupcima rješavanja obiteljskih sporova, ukazali smo na nužnost donošenja smjernica kojima će se uskladiti i koordinirati postupanje različitih sudionika postupka (poseban skrbnik, stručni suradnik suda, stručna osoba HZSR-a). Ponovili smo našu inicijativu za donošenje *Pravilnika o stalnim sudskim vještacima* iz 2024. nakon što smo uočili pravnu prazninu u provedbenim propisima, koja se odnosi na postupke imenovanja i razrješenja stalnih sudskih vještaka.

ZAKON O DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU

U okviru e-savjetovanja o izmjenama i dopunama *Zakona o državnom odvjetništvu* pozdravili smo propisivanje obveze raspoređivanja na rad na pojedinim vrstama predmeta zamjenika državnih odvjetnika i državnih službenika u Državnom odvjetništvu sukladno njihovim sklonostima, potrebnim specijalističkim znanjima i redovitom stručnom usavršavanju kako bi se za rad na pojedinim vrstama predmeta osigurala specijalizacija i najviša moguća razina kompetencija za postupanje. Navedeno je posebno važno kod vrsta predmeta u kojima su ovakve obveze posebno propisane poput *Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027.* za predmete nasilja u obitelji. Budući da je nasilje u obitelji izuzetno složen i raširen problem u odnosu na koji je potrebna odgovarajuća reakcija i kazna, ukazuje se na nužnost stručnog usavršavanja državnih odvjetnika koji rade upravo na tim predmetima, u cilju prepoznavanja i razumijevanja svih oblika nasilja poput fizičkoga, emocionalnog, seksualnog i ekonomskog, kao i razumijevanja opsega posljedica na žrtvu zlostavljanja. Kako bi se omogućilo kvalitetno procesuiranje ovih kaznenih djela, potrebno je licenciranje za sve zamjenike državnih odvjetnika koji postupaju u predmetima nasilja u obitelji. Naš je prijedlog prihvaćen.

ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI

U postupku e-savjetovanja o *Zakonu o zdravstvenoj zaštiti* pozdravili smo odredbe kojima se propisuje udaljenje, odnosno otkazivanje ugovora o radu povezano s počinjenjem nekog od kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, ali smo ukazali i na to da je nužno da zdravstveni sustav primjenjuje opće institute radnog prava u očito opravdanim situacijama. Sustav je obavezan adresirati i situacije u kojima nema elemenata kaznenog djela te aktivirati pravne mehanizme otkazivanja ugovora o radu u slučajevima neprimjerenoga, neprofesionalnog i nasilnog ponašanja djelatnika prema djeci. Pozdravili smo postrožavanje uvjeta za obavljanje privatne prakse u ordinaciji u smislu da privatnu praksu u ordinaciji može obavljati zdravstveni radnik ako protiv njega nije pokrenut kazneni postupak niti je pravomoćno osuđen za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Predložili smo propisivanje zabrane rada za obavljanje privatne prakse u slučaju pojedinih prekršaja zdravstvenih radnika koji su takve naravi da ih njihovo počinjenje čini nepodobnim i neprihvatljivim

160 Sukladno odredbi članka 112. *Zakona o sudovima* (Narodne novine, broj 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23, 155/23, 36/24, 136/25).

za rad na poslovima koji uključuju rad s djecom, kao i propisivanje obveze poslodavca da u kaznenoj evidenciji MPUDT-a periodično provjerava postojanje zapreka za zasnivanje radnog odnosa i obavljanje rada zdravstvenog radnika, za koju ne treba suglasnost zdravstvenog radnika.

Pozdravili smo odluku da je zapreka za prijam u radni odnos za obavljanje poslova u zdravstvenoj djelatnosti ako je protiv osobe pokrenut kazneni postupak, odnosno ako je osoba pravomoćno osuđena za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta sukladno *Kaznenom zakonu*. Predložili smo proširenje zapreka za prijam u radni odnos na zdravstvenog radnika za koga se sumnja da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta i u drugim slučajevima, a ne samo u slučajevima tzv. „spolnih delikata“. Pohvalili smo izmjene, koje onemogućuju da radnici protiv kojih je pokrenut kazneni postupak za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, i dalje, za vrijeme trajanja kaznenog postupka, pružaju zdravstvenu zaštitu. Predložili smo propisati obvezu poslodavca da privremeno udalji od obavljanja poslova radnika za koga sazna da je protiv njega podnesena kaznena prijava za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, posebice imajući u vidu da je takva odredba propisana i *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Naši prijedlozi su primljeni na znanje.

ZAKON O ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

U okviru e-savjetovanja predložili smo brisanje ograničenja (limita) za naknadu plaće radi njege osigurane osobe djeteta ili izjednačavanje u plaćanju bolovanja za dijete s vlastitim bolovanjem zaposlene osobe na način da zaposlenoj osobi bolovanje za dijete bude jednako plaćeno kao i bolovanje zbog vlastite bolesti. Naš prijedlog primljen je na znanje.

ZAKON O OGRANIČAVANJU UPORABE DUHANSKIH I SRODNIH PROIZVODA

DIRH-u, MZ-u i MINGO-u smo ukazali na sve veću dostupnost duhanskih i nikotinskih proizvoda maloljetnicima, osobito elektroničkih cigareta i tzv. „vejpova“ kako na kioscima i u trgovinama tako i putem dostavnih platformi poput *Glova* i *Wolta* iako je zakonom jasno propisano da se duhanski i alkoholni proizvodi ne smiju prodavati mladima od 18 godina. DIRH je potvrdio naše navode kojima ukazujemo na manjkavosti sustava provjere identiteta kupaca, pri čemu trgovci uspostavljaju neadekvatne sustave za provjeru starosti djece. S obzirom na to da *Direktiva 2014/40/EU o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duhanskih i srodnih proizvoda*, kojom se uređuje predmetno područje, ostavlja državama članicama mogućnost propisivanja i strožih mjera od onih predviđenih *Direktivom*, uključujući i potpunu zabranu prodaje elektroničkih cigareta putem interneta ili točno definiranje uvjeta koji sustav za provjeru starosti mora zadovoljiti, nastaviti ćemo pratiti ovo područje i tijekom 2026. te predlagati zakonodavne izmjene u cilju jačanja politike zaštite prava i dobiti te daljnje pojačane provedbe inspekcijskih nadzora u ovom području.

ZAKON O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

U okviru e-savjetovanja o *Zakonu o rodiljnim i roditeljskim potporama* pozdravili smo povećanje novčanih potpora predviđenih pomaganju roditeljima i drugim osobama u pružanju brige o djeci. Vodeći se time da udomitelji ostvaruju određene novčane potpore sukladno *Zakonu o udomiteljstvu* i odlukama nadležnog ministarstva, ZORRP-om su za udomitelje predviđene vremenske potpore, ali ne i novčane. U tom dijelu smatramo važnim upozoriti na potrebu usklađivanja novčanih potpora, koju primaju roditelji po ZORRP-u i udomitelji po drugim propisima kako udomljena djeca ne bi bila u nepovoljnijem položaju u odnosu na drugu djecu radi neostvarivanja novčanih potpora iz ZORRP-a. S obzirom na to da se nacrtom propisa trajanje udomiteljskog dopusta za dijete do 14. godine života predviđa u neprekidnom trajanju od mjesec dana, a da prilagodba starijeg djeteta može biti čak i kompleksnija i zahtjevnija, predložili smo da se djeci svih dobnih skupina osigura jednaki standard. Naši prijedlozi primljeni su na znanje.

ZAKON O MEĐUNARODNOJ I PRIVREMENOJ ZAŠTITI

U postupku e-savjetovanja o prijedlogu *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti* predložili smo da se kao posebna kategorija tražitelja međunarodne zaštite, kojima se pruža potpora putem

postupovnih i prihvatnih jamstava zbog njihovih osobnih okolnosti, uvrste i maloljetnici bez pratnje. Smatramo da osoba koja se u slučaju iznimnih okolnosti privremeno imenuje kao zastupnik maloljetnika bez pratnje ima iste obveze kao i posebni skrbnik, odnosno da je dužan maloljetniku bez pratnje objasniti značenje svih radnji koje se poduzimaju u postupku međunarodne zaštite.

Smatramo važnim da se isključenje za rad s maloljetnicima, osim za osobe protiv kojih se vodi postupak pred nadležnim sudom za kazneno djelo spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta i kaznena djela protiv braka, obitelji i djece, propiše i za osobe protiv kojih se vodi kazneni postupak, odnosno istraga pred nadležnim državnim odvjetništvom. Također smo predložili propisivanje mogućnosti zamjene posebnog skrbnika koji nije obavljao zadatak na odgovarajući način. U odnosu na zadržavanje maloljetnika, podsjetili smo da se za obitelj s maloljetnicima u pravilu koriste odgovarajuće alternative zadržavanju te se maloljetnik s pratnjom iznimno može zadržati ako je zadržan roditelj ili njegov primarni skrbnik. Zadržanim obiteljima potrebno je osigurati odvojen smještaj koji jamči odgovarajuću privatnost u objektima prilagođenima potrebama maloljetnika. Zadržavanje djece nikada nije u najboljem interesu djeteta i to predstavlja kršenje prava djeteta. Naši prijedlozi djelomično su prihvaćeni.

ZAKON O PRIVREMENOM UZDRŽAVANJU

Potaknuti pritužbama na dugotrajnost postupaka, koji se radi priznavanja prava na privremeno uzdržavanje vode pred Agencijom za osiguranje radničkih tražbina (AORT), kao i saznanjima da do dugotrajnosti najčešće dolazi zbog nedostupnosti obveznika uzdržavanja, obratili smo se MROSP-u i AORT-u te naglasili kako smatramo nužnim razmotriti učinkovitost i svrhovitost odredbe članka 12. *Zakona o privremenom uzdržavanju*, koja posredno, određujući da su dijete i obveznik uzdržavanja stranke u postupku radi ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje, definira taj postupak kao *dvostranački*. MRMSOSP-u kao nositelju zakonodavne aktivnosti predložili smo da razmotri i poduzme aktivnosti radi izmjena *Zakona o privremenom uzdržavanju* u interesu sve djece na način da se odredi kako se radi o jednostranačkom postupku u kojem samo dijete sudjeluje kao stranka. Nismo primili očitovanje na ovaj prijedlog.

ZAKON O PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

U postupku javnog savjetovanja o *Prijedlogu zakona o izmjenama i dopuni Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju* predložili smo uvođenje modela (su)financiranja pomoćnika (pomagača) i stručnih komunikacijskih posrednika iz sredstava državnog proračuna ili decentralizaciju sredstava državnog proračuna za navedenu namjenu JLP(R)S-ima jer postojeći sustav financiranja lokalne zajednice nije dovoljan. Predložili smo uvođenje istog modela i za edukaciju pomoćnika (pomagača) i posrednika. Također smo predložili predvidjeti mjerila za ujednačavanje sufinanciranja predškolskog odgoja i obrazovanja na nacionalnoj razini jer različiti kriteriji sufinanciranja dječjih vrtića osnivača imaju za posljedicu nejednaku dostupnost predškolskog odgoja i obrazovanja djeci. Predložili smo predvidjeti mjerila za ujednačavanje i usklađivanje kriterija i uvjeta za upis djece u dječje vrtiće na nacionalnoj razini zato što opći akti dječjih vrtića i JLS-a predviđaju različite uvjete i kriterije upisa djece, od kojih neki imaju ili mogu imati diskriminirajuće učinke.

Potrebno je jasnije definirati postupanja dječjih vrtića pri provedbi inicijalnog razgovora s djetetom i roditeljem, posebice kod upisa djece s teškoćama u razvoju, kako bi se prije upisa mogla napraviti procjena djetetovih potreba i u skladu s tim poduzeti potrebne aktivnosti za osiguravanje podrške za dijete u vrtiću. Procjena potreba djeteta treba se temeljiti na razgovoru (opservaciji) djeteta i preporukama vanjskih stručnjaka, ako postoje, koji su radili s djetetom do polaska u vrtić.

Predložili smo propisivanje nemogućnosti zasnivanja radnog odnosa, obavljanja poslova i udaljavanja od obavljanja poslova za osobe koje su pravomoćno osuđene za neko od ZPOO-om navedenih kaznenih djela, bez obzira na vrstu kazne i bez obzira na stupanj krivnje. Predložili smo propisati, osim već propisane zabrane rada osoba pravomoćno osuđenih za neko od prekršajnih djela nasilničkog ponašanja, i zabranu rada u slučaju prekršaja uznemiravanja, spolnog uznemiravanja i dovođenja u nepovoljniji položaj osobe koja je u dobroj vjeri prijavila diskriminaciju, na bilo koji način sudjelovala u postupku zbog diskriminacije, nazočila diskriminaciji ili odbila nalog za diskriminatorskim postupanjem (viktimizacije) u skladu sa ZSD-om. Predložili smo propisati i zabranu rada u slučaju izricanja mjere opreza, zaštitne ili sigurnosne mjere koje radnika čine nepodobnim i neprihvatljivim za odgojno-obrazovni rad. Upozorili smo da je potrebno propisati obvezu poslodavca da u kaznenoj evidenciji

MPUDT-a periodično provjerava postojanje zapreka za zasnivanje radnog odnosa i obavljanje rada za radnike, za koju ne treba suglasnost radnika. Predložili smo urediti zaštitu prava djece prije pokretanja kaznenog postupka protiv radnika za koga se sumnja da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta jer po postojećim odredbama ZPOO-a ne postoji mogućnost udaljenja od obavljanja poslova ni otkaza ugovora o radu radniku za koga se sumnja da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta, a protiv koga još nije pokrenut kazneni postupak iako se provode istražne radnje. Predložili smo makar ujednačiti regulativu ovih odredbi ZPOO-a s odredbama ZOOSŠ-a u slučajevima kada je tek podnesena kaznena prijava protiv radnika za neki od spolnih delikata na štetu djeteta.

Konačno, predložili smo propisati jasan i nedvosmislen način na koji dječji vrtić saznaje, odnosno zaprima dokaz da je protiv radnika pokrenut i vodi se kazneni postupak ili je pravomoćno osuđen jer su to okolnosti su prvenstveno poznate tijelima koje vode kazneni i prekršajni postupak, a odredbe ZPOO-a su nedorečene po pitanju na koji način dječji vrtić zaprima dokaz o navedenim okolnostima. S time u vezi, predložili smo propisati donošenje pravilnika o etičkoj i radnopravnoj (stegovnoj) odgovornosti radnika, u kojem bi se propisala radnopravna odgovornost i sankcije za radnike u slučaju povrede prava djeteta, odnosno nezakonitoga i/ili neprofesionalnog ili neetičnog postupanja na štetu prava i interesa djece. Nijedan od naših prijedloga nije prihvaćen.

ZAKON O OBRANI

U okviru postupka e-savjetovanja o *Zakonu o obrani* ukazali smo MORH-u da je ministar obrane putem sredstava javnog priopćavanja na pitanje treba li se *Zakonom o obrani* slanje poziva za uvođenje u vojnu evidenciju preciznije regulirati istaknuo kako su: „pri izradi Nacrta izmjena Zakona o obrani detaljno razmotrili ovu problematiku te će se od sljedeće godine osobe upisivati u vojnu evidenciju tek nakon što navrše 18 godina“. Budući da *Nacrtom izmjena Zakona o obrani* navedeno nije propisano, predložili smo ponovno razmotriti navedeno rješenje. Predložili smo da se *Zakonom o obrani* propiše da se: „državljeni Republike Hrvatske uvode u vojnu evidenciju po navršetku 18 godina života, odnosno po punoljetnosti“ umjesto važećeg rješenja da se: „državljeni Republike Hrvatske uvode u vojnu evidenciju u kalendarskoj godini u kojoj navršavaju 18 godina života“. Podredno, u slučaju da se ne usvoji ovaj prijedlog pravobraniteljice za djecu, predložili smo propisati da se pojedinačni poziv dostavlja vojnom obvezniku putem zakonskog zastupnika na adresu prebivališta ili boravišta i sadrži podatke o mjestu, vremenu i razlogu pozivanja. Naše preporuke primljene su na znanje.

ZAKON O PROVEDBI UREDBE (EU) 2024/1083 O USPOSTAVI ZAJEDNIČKOG OKVIRA ZA MEDIJSKE USLUGE NA UNUTARNJEM TRŽIŠTU I IZMJENI DIREKTIVE 2010/13/EU (EUROPSKI AKT O SLOBODI MEDIJA)

U postupku donošenja *Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2024/1083 o uspostavi zajedničkog okvira za medijske usluge na unutarnjem tržištu i izmjeni direktive 2010/13/EU (Europski akt o slobodi medija)* pozdravili smo osnivanje novoga regulatornog tijela koje će u svom djelokrugu obuhvatiti tiskane i elektroničke medije osiguravajući na taj način funkcionalno unutarnje tržište svih medijskih usluga. S obzirom na sve veću digitalizaciju raznih usluga (pa tako i medijskih) koja dovodi do povećanog broja dezinformacija, lažnih vijesti i polarizirajućih sadržaja kojima su, zbog njihove sveopće dostupnosti, izložena i djeca, smatramo da bi Agencija za medije (i ujedno Vijeće za medije) trebala više pažnje posvetiti upravo zaštiti maloljetnika od neprimjerenog sadržaja u svim oblicima (tiskanim i elektroničkim) medija. AEM-u/VEM-u redovito upućujemo upozorenja vezano uz neprimjeren sadržaj u elektroničkim medijima (najčešće na televiziji), a koji, zbog termina njegova prikazivanja i/ili nepostojanja upozorenja u obliku dobnih oznaka, maloljetnici mogu čuti i/ili vidjeti. VEM u svojim odgovorima nerijetko (i vrlo šturo) tvrdi da nema kršenja *Zakona o elektroničkim medijima* iako je kršenje propisa vidljivo iz dostavljenih priloga, a za neke slučajeve ne dobijemo nikakav odgovor. Primjećujemo i da nedostaju upozorenja i prilikom najava određenih filmova, serija i sl. sa scenama koje bi mogle naštetiti fizičkomu, mentalnom ili moralnom razvoju djece. Unatoč poboljšanju zakonskog okvira u elektroničkim medijima, i dalje upozoravamo na nužnost intenzivnijeg praćenja njegove provedbe i dosljednog kažnjavanja kršenja propisa. Naše preporuke upućene medijima, koje se odnose na primjerice suzdržavanje od izvještavanja o konkretnim slučajevima nasilja, većinom se ignoriraju, a nadležna tijela (poput HND-a i AEM-a/VEM-a) ne određuju sankcije takvim medijima u dovoljnoj mjeri. Smatramo da bi mjere koje se poduzimaju u slučaju kršenja odredbi zakona koji se odnose na zaštitu maloljetnika u medijskom okruženju trebale biti strože i konkretnije, a ne samo u obliku izricanja opomene /ili upozorenja. Odgovor na našu preporuku nismo dobili.

PRAVILNIK O STALNIM SUDSKIM VJEŠTACIMA

Nastavno na našu inicijativu za donošenje *Pravilnika o stalnim sudskim vještacima* koju smo u srpnju 2024. uputili MPUDT-U, a nakon objave prijedloga *Pravilnika* u e-savjetovanju, MPUDT-u smo predložili propisivanje obveze pribavljanja podataka iz kaznene evidencije o eventualnoj prethodnoj osuđivanosti sudskog vještaka, reguliranje obveze stalnoga sudskog vještaka da MPUDT i pravosudno tijelo bez odgode obavijesti i o eventualnom izricanju mjera opreza (s obzirom na to da se one mogu izricati i prije formalnog pokretanja kaznenog postupka), jasno propisivanje postupka i suradnje nadležnih tijela po zaprimanju pritužbi, kao i suradnje sa strukovnim komorama, uz predviđanje mogućih ishoda postupaka po pritužbama. Naglasili smo nužnost da provođenje vještačenja u postupcima, koji se vode na temelju propisa kojim se uređuju obiteljski odnosi bude vezano isključivo uza zahtjev/nalog suda ili drugog nadležnog tijela (kako bi se spriječilo manipulativno i samoinicijativno uključivanje djece u različite tretmane). Naglasili smo potrebu da se u postupcima obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite djece primarno osigura sudjelovanje vještaka odgovarajućih specijalizacija (posebice za potrebe vještačenja djece i maloljetnika počinitelja kaznenih djela, na način da ih vještače dječji i adolescentni psihijatri). Još uvijek nemamo informaciju o postupanjima i stavu MPUDT-a u odnosu na ove prijedloge.

PRAVILNIK O NAČINU PRIKUPLJANJA, OBRADJE I DOSTAVE STATISTIČKIH PODATAKA I IZVJEŠĆA IZ PODRUČJA PRIMJENE ZAKONA O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI

U okviru rada *Povjerenstva za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršavanja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji* iznijeli smo prijedloge za poboljšanje statističkog praćenja prekršaja i kaznenih djela iz područja nasilja u obitelji, i to od počinjenja protupravnog dijela do izvršenja pravomoćne presude, sukladno preporukama GREVIO-a. Nepostojanje podataka o djeci u cijelom kaznenopravnom sustavu onemogućuje naše praćenje kako trendova nasilja u obitelji tako i funkcioniranja sustava zaštite prava i dobrobiti djece, a posljedično i davanje naših prijedloga i preporuka za njegova poboljšanja.

PRAVILNIK O KRITERIJIMA ZA IZRICANJE PEDAGOŠKIH MJERA

U postupku javnog savjetovanja o prijedlogu *Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima za izricanje pedagoških mjera* iznijeli smo prijedloge za poboljšanje sustava izricanja pedagoških mjera uvođenjem mogućnosti restitucije i unaprjeđenja suradnje škola i HZSR-a u zaštiti prava i interesa djece. Ponovno smo, kao i ranijih godina, upozorili na upitnu svrhovitost i zanemarivanje interesa djeteta u primjeni odgojne mjere preseljenja u drugu školu kao najteže pedagoške mjere u osnovnoj školi. Uz postojeće teškoće, dijete se suočava i s osjećajem odbačenosti iz škole te potrebom prilagodbe na novu sredinu, što je dodatni stres i rizik za dijete s teškoćama. Predložili smo predvidjeti mogućnost provođenja restitucije primjerice postupkom medijacije ili popravljanjem nastale štete u onim slučajevima u kojima je restituciju moguće primijeniti. Restituciju smatramo učinkovitim modelom reakcije na neprihvatljivo ponašanje, pri čemu je naglasak na razvoju odgovornosti i učenju novih vještina i oblika ponašanja kod učenika, a ne na represiji.

Naglasili smo obvezu nadležnoga područnog ureda HZSR-a da procijeni potrebu za stručnim intervencijama i/ili poduzimanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u slučaju obavijesti škole da roditelji iz različitih razloga ne dopuštaju djetetu odlazak u školu. Predložili smo ujednačiti obavještavanje nadležnog/nadležnih tijela iz prijedloga *Pravilnika s odredbama ZOOSŠ-a* jer je ZOOSŠ-om propisana i obveza škole da obavijesti nadležno upravno tijelo županije ili ured Grada Zagreba nadležan za poslove obrazovanja o slučajevima u kojima roditelj učestalo zanemaruje obvezu brige o urednom izvršavanju školskih obveza. Konačno, predložili smo propisati obvezu škole da, uz obavijest o slučajevima izricanja težih pedagoških mjera koju dostavlja nadležnom područnom uredu HZSR-a, dostavi i izvještaj o rizicima na strani učenika i ponašanju zbog kojeg je izrečena pedagoška mjera, dosadašnjoj suradnji s roditeljima i poduzetim mjerama. Uvođenje obaveze obavještavanja nadležnoga područnog ureda HZSR-a prilikom izricanja težih pedagoških mjera predstavlja jačanje međuresorne suradnje i osiguravanje dodatne podrške učenicima, roditeljima i nastavnicima.

PRAVILNIK O ELEMENTIMA I KRITERIJIMA ZA IZBOR KANDIDATA ZA UPIS U I. RAZRED SREDNJE ŠKOLE

MZOM-u smo uputili inicijativu za izmjenu i dopunu *Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole*, konkretno odredbe članka 17. koja regulira vrednovanje rezultata kandidata za

upis u I. razred srednje škole postignutim uspjesima na sportskim natjecanjima (radi se o natjecanjima školskih sportskih društava, koja su ustrojena po *Propisniku Državnoga prvenstva školskih sportskih društava Republike Hrvatske*, i održavaju se pod nadzorom natjecateljskog povjerenstva Hrvatskoga školskog športskog saveza). Izrazili smo stav da su primjenom ove odredbe u nejednaki i nepovoljniji položaj dovedena djeca, učenici onih škola koje nemaju osnovana školska sportska društva ili pak koje u okviru školskoga sportskog društava nemaju jednaku ponudu sportova u kojima bi učenici mogli konkurirati za medalje (a posredno i za bodove za upis u srednju školu). Predložili smo da se odredba članka 17., koja potiče diskriminatornu praksu stavi van snage sve dok se ne osiguraju jednake mogućnosti za svu djecu. Odgovor na našu inicijativu nismo dobili. Međutim isti prijedlog smo u travnju 2025. izrazili i u e-savjetovanju, gdje smo obaviješteni da članak 17. važećeg *Pravilnika* nije predmet izmjena i dopuna *Pravilnika* objavljenog na e-savjetovanju. U obrazloženju je naznačeno također da će nakon donošenja novoga zakonodavnog okvira biti izrađen i novi *Pravilnik o upisima u srednje škole* te da će se tada razmatrati navedeni prijedlog.

PRAVILNIK O POLAGANJU DRŽAVNE MATURE

Ponovili smo našu preporuku iz 2024. i preporučili donošenje novog *Pravilnika o polaganju državne mature*, kojim će se detaljno urediti sadržaj, uvjeti, način i postupak polaganja državne mature s obzirom na to da i dalje zaprimamo pritužbe vezano uza sporno provođenje državne mature sukladno odredbama postojećeg *Pravilnika*. Od MZOM-a smo zaprimili odgovor da će se naša preporuka uzeti u obzir prilikom budućih izmjena zakonskog okvira.

PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE VOJNIH OBVEZNIKA I IZVRŠAVANJU VOJNE OBVEZE

U praćenju provođenja postupka uvođenja djece u vojnu evidenciju, u kojem se pozivi upućuju neposredno djeci umjesto njihovim zakonskim zastupnicima, ukazali smo MORH-u na odredbe *Zakona o općem upravnom postupku* kojima je propisano da za stranku bez postupovne sposobnosti radnje u postupku poduzima zakonski zastupnik, a da se dostavom pismena osobi ovlaštenoj za zastupanje stranke ili opunomoćeniku za primanje pismena smatra da je dostava izvršena samoj stranci. Ukazali smo na propisanu zaštitu procesnih prava djeteta u upravnim postupcima, upravo na temelju činjenice da se u slučaju djeteta radi o osobi koja nema poslovnu, odnosno procesnu sposobnost, slijedom čega je pravo i dužnost roditelja zastupati djetetova prava i interese. Pritom nedostatak procesne sposobnosti djeteta ne uskraćuje pravo djetetu na aktivno sudjelovanje u postupku, odnosno pravo djeteta da ga se sasluša. Okolnost da stranku u upravnom postupku nije zastupao zakonski zastupnik, odnosno da stranci nije dana mogućnost sudjelovanja u postupku predstavlja bitnu procesnu povredu sukladno odredbama *Zakona o općem upravnom postupku*. Stoga smo predložili izmjenu *Pravilnika o načinu vođenja evidencije vojnih obveznika i izvršavanju vojne obveze* na način da se briše odredbu članka 12. stavka 3. kojom je propisano da se „na dostavu pojedinačnog poziva ne primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku o osobnoj dostavi“ s obzirom na to da smatramo kako je takvo propisivanje suprotno *Zakonu o općem postupku* kao općem propisu koji uređuje pravila na temelju kojih tijela državne uprave, u okviru djelokruga utvrđenog na temelju zakona, postupaju i rješavaju u upravnim stvarima. Naša preporuka nije usvojena.

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O PROSTORNIM I TEHNIČKIM UVJETIMA PRIREĐIVANJA IGARA NA SREĆU U KASINIMA, NA AUTOMATIMA I UPLATNIM MJESTIMA KLADIONICA

U okviru e-savjetovanja podržali smo sve izmjene koje će doprinijeti zaštiti djece od oglašavanja i dostupnosti igara na sreću. U postupku nismo bili u mogućnosti procijeniti sve izmjene i dopune jer, iako Nacrt prijedloga sadrži odjeljak „Obrazloženje“, u njemu nije jasno precizirano obrazloženje za članke koji se brišu. Istaknuli smo nužnost da se odredbe o minimalnoj udaljenosti i ograničenju vanjskog uređenja i oglašavanja na vanjskim dijelovima prostora za igre na sreću primjenjuju što prije i na one priređivače igara na sreću koji su svoje poslovanje organizirali na temelju ranijih propisa, čime bi se zaista dalo prednost interesima djece, u skladu s odredbama UN-ove *Konvencije o pravima djeteta*. Također smo se založili da se kao preduvjet za izdavanje odobrenja za otvaranje, produljenje ili preseljenje kasina, automat-kluba te uplatnog mjesta kladionica traži i suglasnost jedinica lokalne samouprave i da se za izdavanje odobrenja za otvaranje, produljenje ili preseljenje mjesta za primanje uplata klađenja kao preduvjet dodatno traži i suglasnost predstavnika stanara. Naši prijedlozi

nisu prihvaćeni, uz obrazloženje da se prijedlogom *Pravilnika* brišu odredbe o načinu mjerenja minimalne udaljenosti prostora za igre na sreću od odgojno-obrazovnih ustanova i vjerskih objekata koje su prenesene u sadržaj *Uredbe o mjerama društveno odgovornog priređivanja* te odredbe koje reguliraju postupak izdavanja prethodnog mišljenja.

PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU PROVEDBE TJELESNE ZAŠTITE

Iz medija saznajemo za mnogo incidenata nasilja redara, odnosno zaštitara prema građanima, što je izazvalo opravdanu zabrinutost javnosti i otvorio brojna pitanja o njihovoj ulozi, radu, nadzoru i odgovornosti. Pojedini slučajevi – uključujući upotrebu fizičke sile, neprikladno postupanje prema građanima, ilegalni rad i nejasne granice njihovih ovlasti – ukazali su na potrebu nadzora njihova rada, sustavne analize i moguće zakonske intervencije. Ovi događaji ne samo da štete povjerenju građana u sigurnosni sustav nego dovode i do pravne nesigurnosti. Tijekom 2020. donesen je *Zakon o privatnoj zaštiti (Narodne novine, broj 16/20)*, gdje smo u okviru javnog savjetovanja iznijeli prijedlog da propis percipira dijete kao poseban subjekt zaštite i osobu u razvoju u skladu sa *Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima*. Naime navedeni *Zakon* djecu percipira kao posebnu skupinu samo u kontekstu primjene sredstva prisile koja će se prema djeci primijeniti s posebnim obzirom i u krajnjoj nuždi. S obzirom na to da nas je tadašnji predlagatelj *Zakona* izvijestio da će položaj djece detaljnije regulirati *Pravilnikom o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite*, a da *Pravilnik* do danas nije donesen, obratili smo se MUP-u i MROSP-u¹⁶¹ s preporukom za donošenje *Pravilnika* koji će regulirati problematiku postupanja prema djeci, odnosno detaljnu razradu primjene ovlasti u skladu sa sveobuhvatnom zaštitom njihovih prava i interesa. Upozorili smo da ovo područje, kada su u pitanju djeca, ne može biti prepušteno samoregulaciji trgovaca i drugih subjekata koji koriste usluge zaštitarske djelatnosti subjektima koji obavljaju zaštitarsku djelatnost, nego mora biti regulirano odredbama zakona jer zadire u područje dječjih prava i međunarodnim pravom propisane zabrane mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja. S obzirom na značajnu ulogu privatne zaštite u očuvanju javnog reda, sigurnosti i imovine, preporučili smo DIRH-u i MUP-u da se dodatno založe za unapređenje uvjeta i kvalitete rada zaštitarskog sektora, naročito tijekom turističke sezone, pojačanim inspekcijskim nadzorima nad zaštitarskim tvrtkama radi suzbijanja neprijavljenog rada, unapređenjem obuke i licenciranja zaštitara, uz obveznu kontinuiranu edukaciju radi stvaranja uvjeta za zakonit i siguran rad zaštitara, čime se direktno doprinosi sigurnosti građana i zaštiti imovine, a naročito djece i mladih.

PRAVILNIK O UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI AUTOBUSI KOJIMA SE ORGANIZIRANO PREVOZE DJECA

U e-savjetovanju o *Pravilniku o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizirano prevoze djeca* predložili smo uvođenje ograničenja starosti autobusa kojima se organizirano prevoze djeca kako bi se potaknula obnova voznog parka i povećala sigurnost, propisivanje češćih tehničkih kontrola ispravnosti i poboljšanje standarda održavanja autobusa, ugradnju uređaja *Alcohol Interlock* kao obvezne opreme u svim autobusima koji prevoze djecu te usvajanje posebnog protokola između škola i policije, kojim bi se osigurale obvezne izvanredne kontrole autobusa prije polaska na izlete, na inicijativu ravnatelja škole. Naši prijedlozi nisu prihvaćeni i izražavamo žaljenje što nisu prihvaćeni i prijedlozi drugih dionika savjetovanja vezano uz djecu s teškoćama, sigurnosne pojaseve, starost i ispravnost guma i dr. Neprihvatanjem prijedloga propuštena prilika za ambiciozniji iskorak u zaštiti djece kao posebno ranjive skupine u prometu, što su jasno naglašavali pravobranitelji i organizacije civilnog društva.

PRAVILNIK O IZVANREDNOM PRIJEVOZU

Podržali smo izmjene propisa koje doprinose povećanju sigurnosti građana, osobito djece, međutim istaknuli smo da nacrt prijedloga *Pravilnika* ne sadrži procjenu učinaka na sigurnost prometa, a predložene odredbe umanjuju razinu sigurnosti na cestama. Posebno zabrinjava značajno smanjenje obveze traženja suglasnosti nadležne Policijske uprave i sudjelovanja prometne policije kod izvanrednih prijevoza, kako na autocestama tako i izvan njih, uključujući prijevoze u konvoju. Time se zanemaruju stvarni uvjeti cestovne infrastrukture, osobito u

¹⁶¹ Ovlasti koje će se primjenjivati prema djeci, odnosno maloljetnicima bit će propisane *Pravilnikom o provedbi tjelesne zaštite* koji donosi ministar unutarnjih poslova, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za poslove obitelji (čl. 35. st. 4. *Zakona o privatnoj zaštiti*).

naseljenim mjestima i u blizini škola, vrtića i drugih prostora u kojima borave djeca. Upozorili smo da je važećim propisima policiji povjerena isključiva nadležnost za pratnju izvanrednih prijevoza i upravljanje prometom te da nacrt *Pravilnika* nije usklađen s *Pravilnikom o postupanju policijskih službenika* i *Zakonom o sigurnosti prometa na cestama*. Stoga smo predložili da se u njemu jasno propiše obvezno sudjelovanje policije u određenim slučajevima izvan autocesta, sukladno važećim propisima, jer izvanredni prijevoz zbog svojih rizika zahtijeva stručnu procjenu i ne smije biti prepušten isključivo odluci prijevoznika. Naši prijedlozi nisu uvaženi uz manjkavo obrazloženje da stanje sigurnosti cestovnog prometa, kao i sigurnost djece te ostalih sudionika u prometu neće biti ugroženi propisivanjem kriterija za policijsku pratnju na način kako je to predloženo odredbama nacrt *Pravilnika o izvanrednom prijevozu*, a posebice jer se pratnja izvanrednih prijevoza u pravilu provodi na cestama više razine služnosti, odnosno autocestama, državnim cestama i županijskim cestama.

OPĆA PRAVILA ZA PROVEDBU NATJECANJA I SMOTRI UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA REPUBLIKE HRVATSKE ZA ŠKOLSKU GODINU 2024./2025.

Postupali smo u povodu pritužbe na odredbu 6.4. *Općih pravila za provedbu natjecanja i smotri učenika osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske za školsku godinu 2024./2025.*, po kojoj broj sudionika određenoga predmetnog područja i kategorije u umjetničkom području državne razine natjecanja mora iznositi najviše 50 % sudionika županijske razine natjecanja. Kako propisima (*Općim pravilima* i *Pravilnikom hrvatskog natjecanja učenika i studenata glazbe i plesa*) nisu bili utvrđeni kriteriji za prolaz u daljnju fazu natjecanja, s obzirom na specifičnost predmetnog natjecanja, preporučili smo dopunu odredbi *Općih pravila*, odnosno propisivanje kriterija za daljnji plasman na način da se pritom primarno vrednuju učenička postignuća i uspjesi. Uvidom u javno dostupne podatke saznajemo da se o prijedlogu pravobraniteljice raspravljalo na *132. Plenumu skupštine Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga*. Također saznajemo da se pristupilo izradi novog *Pravilnika hrvatskog natjecanja učenika i studenata glazbe i plesa*, koji je donesen na Sjednici 24. listopada 2025., po čijim odredbama (čl. 43.) pravo nastupa na državnom natjecanju ostvaruju natjecatelji koji na županijskom natjecanju osvoje prvu nagradu. Osim toga, *Opća pravila za provedbu natjecanja i smotri učenika osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske u školskoj godini 2025./2026.*, donesena u listopadu 2025., više ne sadrže odredbu kojom se ograničava broj sudionika državne razine natjecanja.

ODLUKA O TABLICI O PROSJEČNIM POTREBAMA MALOLJETNOG DJETETA

Uključili smo se u savjetovanje o *Odluci o tablici o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta* i zatražili brisanje točke koja nije usklađena s odredbama *Obiteljskog zakona* kao akta više pravne snage. Konkretno, radi se o točki koja je predviđala mogućnost utvrđivanja uzdržavanja *maloljetnog djeteta u iznosu nižem od zakonskog minimuma, ali ne manje od polovice zakonskog minimuma uzdržavanja, u slučaju ako roditelj obveznik uzdržavanja ostvaruje primitak manji od najnižeg iznosa u tablici*. Istaknuli smo da je ovakva odredba protivna općem pravilu utvrđivanja visine iznosa za uzdržavanja (po kojem prihod nije jedina stavka koju sud treba imati u vidu prilikom utvrđivanja visine uzdržavanja) i da je predlažemo brisati jer je protuzakonita i protivna interesima djece. Naš prijedlog je uvažen.

ODLUKA O SOCIJALNOJ SKRBI GRADA OMIŠA

Gradu Omišu obratili smo se upozorenjem i preporukom za izmjenom odredbe 21. *Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o socijalnoj skrbi Grada Omiša* koja regulira pravo na novčanu naknadu kućanstvima u kojima pojedine kategorije djece nisu ostvarile upis u programe predškolskog odgoja i obrazovanja na području Grada Omiša zbog manjka kapaciteta. Kako odredba nije obuhvaćala djecu s teškoćama u razvoju, čiji roditelji koriste pravo na dopust ili rad s polovicom punog radnog vremena radi skrbi i njege djeteta s teškoćama u razvoju, upozorili smo da neuvažavanje potreba djece s teškoćama u razvoju u kontekstu uvjeta za priznavanje novčane naknade predstavlja neizravnu diskriminaciju djece. Gradsko vijeće Grada Omiša donijelo novu *Odluku o socijalnoj skrbi Grada Omiša* kojom se usvaja naša preporuka.

PREPORUKA HNS-u ZA IZMJENU KRITERIJA SPORTSKE USPJEŠNOSTI

U vrijeme koje je neposredno prethodilo upisima djece učenika osmih razreda u srednju školu, ponovno smo se obratili Hrvatskomu nogometnom savezu i ponovili upozorenje zbog ranije uočene diskriminatorne prakse po pitanju izrade rang-liste sportaša zainteresiranih za upis u sportske razrede srednjih škola. Naime do tada je djecu, koja su iskazivala interes za upis u razredne odjele sportaša i ispunjavala isti kriteriji („nastup u reprezentaciji“) Savez dalje rangirao po abecednom redu na temelju čega su djeca dobivala bodove za upis. Ponovili smo preporuku za izmjenu takvih diskriminatornih kriterija te smo ovog puta obaviješteni da je Savez uvažio preporuku na način da je kriterije izmijenio i sada ih temelji isključivo na sudjelovanju djece u različitim sportskim aktivnostima.

UREDBA O MJERAMA DRUŠTVENO ODGOVORNOG PRIREĐIVANJA IGARA NA SREĆU

U okviru propisivanja mjera kojima se nastoji unaprijediti sustav odgovornog priređivanja igara na sreću koji bi, kao jedan od osnovnih ciljeva definiranih nacionalnim strateškim okvirom na području politika prema ovisnostima, trebao znatno učinkovitije štititi društvo od negativnih posljedica priređivanja igara na sreću, založili smo se za povećanje minimalne udaljenosti lokacije prostora kasina, automat-kluba i uplatnih mjesta kladionica te automata za igre na sreću od odgojno-obrazovnih ustanova i vjerskih objekata, na način da se predvidi minimalna udaljenost od 1000 metara. Predložili smo da se primjena ove odredbe proširi tako da se primjenjuje i za minimalnu udaljenost kasina, automat-klubova, uplatnih mjesta kladionica i za postavljanje automata za igre na sreću od svih drugih ustanova i mjesta u kojima djeca organizirano borave primjerice ustanova socijalne skrbi za djecu, dječjih odmarališta, igrališta, igraonica, kulturnih, zdravstvenih i sportskih objekata te Ureda pravobranitelja za djecu. Istaknuli smo važnost da se odredbe o minimalnoj udaljenosti i ograničenju vanjskog uređenja i oglašavanja na vanjskim dijelovima prostora za igre na sreću primjenjuju što prije i na one priređivače igara na sreću koji su svoje poslovanje organizirali na temelju ranijih propisa, čime bi se zaista dala prednost interesima djece. Predložili smo da se kao preduvjet za izdavanje odobrenja za otvaranje, produljenje ili preseljenje kasina, automat-kluba i uplatnog mjesta kladionice smatramo potrebnim traženje i suglasnosti jedinica lokalne samouprave, kao i za izdavanje odobrenja za otvaranje, produljenje ili preseljenje mjesta za primanje uplata klađenja, dodatno propiše i suglasnost predstavnika stanara. Naši prijedlozi nisu uvaženi.

7. ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

U 2025. godini proveli smo istraživanja u području zaštite prava i interesa djece. Istraživanje *Djeca u ustanovama za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi* naš Ured provodi već godinama s ciljem praćenja ostvarivanja prava ove skupine djece i praćenja učinkovitosti promjena. Analiza *Uzdržavanje djece smještene u instituciju socijalne skrbi* kvalitetna je podloga i vrijedan doprinos za izradu preporuka Ureda u osnaživanju ostvarivanja ovog prava djece u sustavu socijalne skrbi, a u okviru istraživanja *Djetetovo pravo na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene Obiteljskog zakona* prikupili smo vrijedna saznanja o potrebi jasnije regulacije postupanja u zaštiti participativnih prava djece tijekom sudskih postupaka.

7.1. Djeca u ustanovama za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Ured je i 2025., u cilju praćenja zaštite prava djece koja odrastaju bez odgovarajuće roditeljske skrbi u ustanovama proveo istraživanje o djeci i mladima koji se nalaze na smještaju, organiziranom stanovanju i boravku u centrima za pružanje usluga u zajednici i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Podatke smo prikupili upitnikom koji je prosljeđen u 23 institucije:

- 16 centara za pružanje usluga u zajednici (*Maslina*, Dubrovnik; *Maestral*, Split; *I. B. Mažuranić*, Lovran; *Ruža Petrović*, Pula; *Zagreb*, Zagreb; *Vrbina*, Sisak; *Sv. Ana*, Vinkovci; *Izvor*, Selce; *V. Nazor*, Karlovac; *Svitanje*, Koprivnica; *Lipik*, Lipik; *Kuća sretnih ciglica*, Slavonski Brod, *Klasje*, Osijek; *Zadar*, Zadar, *Zagorje*, Bedekovčina i *Ivanec*, Ivanec)
- dvije ustanove socijalne skrbi drugih osnivača (CPUZ SOS Dječje selo *Ladimirevci*, Ladimirevci; CPUZ SOS Dječje selo *Lekenik*, Lekenik)
- pet vjerskih zajednica i udruga koje pružaju usluge skrbi izvan vlastite obitelji bez osnivanja doma (*Caritas Zagrebačke nadbiskupije*; Hrvatska provincija karmelitanke Božanskog Srca Isusova, Zagreb; *Kuća milosrđa Majmajola*, *Caritas Porečko-pulske nadbiskupije*, Vodnjan; *Udruga Nova budućnost*, Samobor i *Križevačka eparhija*, *Paviljon za djecu sv. Marko Križevčanin*, Križevci).

Zanimao nas je broj djece i mladih u odnosu na spol, dob, vrstu smještaja, pravni temelj smještaja, kao i eventualni smještaj koji je prethodio sadašnjem, a tražili smo i podatke o broju djece kojoj je priznata usluga boravka u ustanovama. Dio upitnika odnosio se na razloge prekida smještaja i daljnji tijek skrbi, obilježja različitih grupa djece te na socijalne usluge savjetovanja i pomaganja pojedincu ili obitelji koje pružaju stručni djelatnici ustanova u cilju prevladavanja i stvaranja uvjeta za svakodnevno funkcioniranje.

Ukupan broj **djece i mladih na smještaju i organiziranom stanovanju** u ustanovama za skrb o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi i centrima za pružanje usluga u zajednici na dan 31. prosinca 2025. bio je **1143, što je za 130 više nego u 2024.** Od ukupnog broja djece i mladih u ustanovama, 1016 su djeca i 127 su mlade osobe. Od 1016 djece je 511 djevojčica i 505 dječaka. Mlađe od sedam godina je 316 djece, 177 djece je u dobi od sedam do 10 godina, 268 u dobi 10 – 14 godina i 255 u dobi 14 – 18 godina, što je ukupno za **75 djece više** u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

Broj djece koja ostvaruju socijalnu uslugu smještaja na dan 31. prosinca 2025. bio je 638, što je za 62 više nego u 2024., a uslugu organiziranog stanovanja ostvarilo je 378 djece, što je za 13 više nego u 2024. godini.

Djeca i mladi koji se nalaze na smještaju i organiziranom stanovanju u centrima za pružanje usluga u zajednici i domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, 31. prosinca 2025.

INSTITUCIJA	Broj djece i mladih na dan 31. 12. 2024.	Broj djece na dan 31. 12. 2025.			Broj mladih na dan 31. 12. 2025.			UKUPNO
		Smještaj	Organizirano stanovanje	Ukupno	Smještaj	Organizirano stanovanje	Ukupno	
CPUZ <i>Izvor</i> , Selce	14	0	13	13	0	4	4	17
CPUZ <i>Maslina</i> , Dubrovnik	23	27	0	27	0	3	3	30
CPUZ <i>Lipik</i>	53	39	12	51	0	0	0	51
<i>Caritas</i> Zagrebačke nadbiskupije	69	56	8	64	1	8	9	73
CPUZ <i>I. B. Mažuranić</i> , Lovran	43	49	6	55	0	0	0	55
CPUZ <i>Klasje</i> , Osijek	81	65	26	91	0	2	2	93
CPUZ <i>Kuća sretnih ciglica</i> , Slavonski Brod	31	0	34	34	0	3	3	37
CPUZ <i>Ruža Petrović</i> , Pula	23	10	7	17	0	2	2	19
CPUZ <i>SOS Dječje selo Ladimirevci</i>	96	0	79	79	0	10	10	89
Udruga <i>Nova budućnost</i>	22	6	11	17	3	4	7	24
CPUZ <i>SOS Dječje selo Lekenik</i>	73	9	58	67	3	2	5	72
CPUZ <i>Zagreb</i>	158	115	41	156	0	10	10	166
CPUZ <i>Maestral</i> , Split	98	93	12	105	1	5	6	111
CPUZ <i>Svitanje</i> , Koprivnica	10	0	7	7	0	2	2	9
CPUZ <i>Vrbina</i> , Sisak	19	13	6	19	0	3	3	22
Hrvatska provincija karmelićanki BSI	38	16	14	30	0	6	6	36
CPUZ <i>V. Nazor</i> , Karlovac	32	23	10	33	2	0	2	35
Kuća milosrđa <i>Majmajola</i> , Vodnjan	11	9	0	9	0	0	0	9
CPUZ <i>Sv. Ana</i> , Vinkovci	49	34	14	48	0	4	4	52
Križevačka eparhija, <i>Paviljon za djecu sv. Marko Križevčanin</i>	25	26	0	26	0	0	0	26
CPUZ <i>Zagorje</i> , Bedekovčina	8	0	6	6	0	0	0	6
CPUZ <i>Zadar</i> , Zadar	9	0	14	14	0	1	1	15
CPUZ <i>Ivanec</i> , Ivanec	28	48	0	48	48	0	48	96
UKUPNO	1013	638	378	1016	58	69	127	1143

Na dan 31. prosinca 2025. u ustanovama za skrb o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi nalazilo se **316 djece mlađe od sedam godina, od čega 113 mlađe od tri godine**. Od njih 316, 262 nalazilo se na smještaju, a tek 54 u organiziranom stanovanju. Tih 262 djece čini 41,1 % ukupnog broja djece na smještaju. Od ukupnog broja djece u organiziranom stanovanju samo 14,3 % čine djeca mlađa od sedam godina. Navedeni podaci zabrinjavaju s obzirom na to da je ZSS-om definirano da se djetetu, a posebno djetetu mlađem od sedam godina, pravo na uslugu smještaja priznaje prvenstveno u udomiteljskoj obitelji ili obiteljskim oblicima skrbi, a što ni u kojem slučaju nije smještaj u ustanovi. Unatoč brizi stručnog osoblja u dječjim domovima, ni jedna institucija ne može zamijeniti obitelj. Samo odrastajući u brižnome obiteljskom okruženju djeca dobivaju priliku učiti o tome što čini obiteljsku svakodnevicu i osjetiti pripadnost i podršku. Individualizirana pažnja i privrženost omogućuju djetetu

učenje pozitivnih obiteljskih obrazaca. Iznimno, ako nije moguće realizirati smještaj u udomiteljskoj obitelji, može se priznati u ustanovi, ali uz uvjet da traje najduže godinu dana.

“ Ustanova ne može nadomjestiti ono što je djeci najpotrebnije – obiteljsko okruženje i privrženost.

S druge strane, djeca koja odrastaju u domovima u životu nose doživotne posljedice. Unatoč značajnom napretku koji je ostvaren u razvoju udomiteljstva za djecu i transformaciji ustanova za djecu, u Hrvatskoj još uvijek neopravdano velik broj djece provodi djetinjstvo u institucionalnoj skrbi.

Iako je MRMSOSP u suradnji s partnerima uložio značajne napore u promociju udomiteljstva medijskim kampaњama i unaprjeđenjem uvjeta i naknada za udomitelje, nažalost, nije se postigao očekivani učinak povećanja broja udomitelja za djecu.

UNICEF za Hrvatsku je u suradnji s Institutom za istraživanje ekonomske politike (*Economic Policy Research Institute* – EPRI), MRMSOSP-om i HZSR-om proveo i istraživanje o primjerenosti naknade i dopusta za rad udomitelja, kao i opskrbnine za djecu u udomiteljstvu.

Istraživanjem su se po prvi puta na nacionalnoj razini osigurali relevantni podaci o primjerenosti postojećih udomiteljskih potpora, njihovu učinku i doprinosu zadovoljavanju razvojnih potreba djece. Rezultati su pokazali da iako je visina opskrbnine za dijete i udomiteljskih naknada (uključujući i dopuste) važna, nije odlučujuća kod donošenja odluke da postanu udomitelji, nego je ključno osigurati sustavnu stručnu pomoć i podršku stručnjaka i superviziju za udomitelje.

Na smještaju i organiziranom stanovanju bilo je 127 mladih osoba, 58 na smještaju i 69 u organiziranom stanovanju. U odnosu na prošlo izvještajno razdoblje na smještaju se nalazilo 48 mladih osoba više.

Na dan 31. prosinca 2025. u institucijama se nalazilo 366 djece koja su bila smještena u kriznim situacijama zbog ugroženosti života, zdravlja ili dobrobiti u neposrednom okruženju, što u odnosu na 2024. i s obzirom na sveukupan broj djece predstavlja značajno povećanje (za 71 dijete). Pri tome kod povećanja treba uzeti u obzir i broj djece bez pratnje koja se smjeste u kriznim situacijama, a u ustanovama se uglavnom zadržavaju kratkotrajno. Ukupno 152 djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi ostvarivalo je uslugu smještaja u drugim slučajevima, 17 radi kraćih rehabilitacijskih programa, a 103 ih se nalazilo na smještaju sukladno izrečenoj žurnoj mjeri izdvajanja i smještaja.

Broj djece u **organiziranom stanovanju** uza stalnu ili povremenu pomoć na dan 31. prosinca 2025. bio je 378 (od toga 372 djece uza sveobuhvatnu podršku).

Iz navedenih je podataka vidljivo da je i dalje značajno veći broj djece na smještaju nego u organiziranom stanovanju, što ukazuje na nedovoljno razvijeno udomiteljstvo, osobito za djecu predškolske dobi i udomiteljstvo u kriznim situacijama.

Također naglašavamo da je u procesu deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne skrbi naglasak bio na razvoju izvaninstitucionalnih usluga s ciljem povratka u biološku obitelj i na organiziranom stanovanju uz povremenu podršku, a praksa pokazuje da se, uza sve veći broj djece koja se izdvajaju zbog ugroženosti zdravlja, života i/ili dobrobiti, većina djece zadržava u ustanovi duži period jer nisu stvoreni uvjeti za povratak u vlastitu obitelj, a da istovremeno zbog kronološke dobi i drugih razvojnih rizika još uvijek nisu u mogućnosti koristiti uslugu organiziranog stanovanja uz povremenu podršku. Većini je i nadalje potrebna usluga organiziranog stanovanja uz sveobuhvatnu podršku.

Od 372 djece u **organiziranom stanovanju uza stalnu pomoć** bilo je 194 djevojčica i 178 dječaka, od kojih četiri u dobi do tri godine, 50 u dobi od tri do sedam godina, 62 u dobi od sedam do deset godina, 117 u dobi od 10 do 14 godina i 139 u dobi od 14 do 18 godina. Od šestero djece koja su se nalazila u **organiziranom stanovanju uz povremenu pomoć**, pet je djevojčica i jedan dječak, svi su u dobi od 14 do 18 godina.

U organiziranom stanovanju nalazilo se 69 mladih osoba, od kojih 26 u organiziranom stanovanju uza stalnu pomoć i 43 uz povremenu pomoć.

Zakonski temelji smještanja djece i mladih u domove za djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi ili u CPUZ-e tijekom 2025.

Na temelju <i>Obiteljskog zakona</i>	Spol	Ž	205
		M	180
	Ukupno		385
	Dob	0 – 3	91
		3 – 7	99
		7 – 10	69
		10 – 14	82
14 – 18		44	
18 +		0	
Na temelju <i>Zakona o socijalnoj skrbi</i>	Spol	Ž	115
		M	107
	Ukupno		222
	Dob	0 – 3	33
		3 – 7	29
		7 – 10	40
		10 – 14	58
14 – 18		47	
18 +		15	
UKUPNO		607	

Tijekom 2025. u domove i CPUZ-e smješteno je 607 djece i mladih, od čega 592 djece i 15 mladih osoba. Gledajući **pravni temelj smještaja**, na temelju Obiteljskog zakona tijekom godine **smješteno je 385 djece**, a na temelju Zakona o socijalnoj skrbi **smješteno je 222 djece**.

Sveukupni broj djece i mladih smještenih tijekom 2025. manji je za 21 dijete i sedam mladih osoba u odnosu na 2024. kada ih je bilo smješteno 635. Tijekom 2025. odlukom suda privremeno je povjereno ustanovama 216 djece, a 276 djece povjereno je na svakodnevnu skrb ustanovama s obzirom na to da je roditeljima oduzeto pravo na stanovanje s djecom.

U promatranom razdoblju 316 djece bilo je smješteno u ustanovu na temelju izrečene žurne mjere u situacijama kada postoji opasnost za život, zdravlje ili dobrobit djeteta koje se može zaštititi samo izdvajanjem iz neposrednog okruženja. Navedena je mjera izrečena u odnosu na 85 djece mlađe od tri godine, 76 u dobi od tri do sedam godina, 54 u dobi od sedam do deset godina, 65 u dobi 10 – 14 godina i 36 u dobi 14 – 18 godina. Zabrinjavajući je podatak da je tijekom ovog izvještajnog razdoblja žurnom mjerom **izdvojeno 161 dijete mlađe od sedam godina**, a ta brojka u 2024. bila je 109. Nakon isteka trajanja navedene mjere 168 djece je ostalo i dalje u institucijama na temelju sudske odluke.

Od 207 djece koja su na temelju ZSS-a povjerena na svakodnevnu skrb ustanovama, za njih 46 je tijekom godine pokrenut sudski postupak oduzimanja prava roditelju/ima na stanovanje s djetetom.

Od ukupno 607 djece i mladih koji su primljeni na smještaj ili organizirano stanovanje tijekom 2025., njih čak 402 izdvojeno je **iz biološke obitelji**. Iz drugih je domova primljeno 82 djece, a u najvećem broju slučajeva razlog premještaja je prekapacitiranost ustanove, spajanje braće i sestara, nastavak školovanja u željenim školama ili približavanje obitelji. Iz zdravstvenih ustanova došlo je u dom 39 djece, najčešće su to bila novorođenčad ili djeca za koju je tijekom hospitalizacije utvrđeno da bi im povratak u obitelj bio visokorizičan i potencijalno opasan za život ili **djeca imaju značajne razvojne teškoće**. Iz rodbinskih obitelji je u dom došlo 23 djece, 12 ih je prije smještaja bilo na nekome drugom mjestu (poput skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, djeca bez pratnje, COO), a dvoje djece došlo je iz obiteljskih domova.

Značajan broj djece (47) premješten je iz udomiteljskih obitelji u domove. U toj skupini je 25 djevojčica i 22 dječaka – od kojih je 21 dijete mlađe od sedam godina. Prekidi smještaja u udomiteljskim obiteljima **najčešće su pokrenuti na zahtjev udomitelja, koji nisu bili u mogućnosti odgovoriti na potrebe djece koja su imala složene probleme s prilagodbom, zdravstvenim stanjem i ponašanjem.** Prekid smještaja nastao je i zbog učestalih sukoba među djecom u obitelji, poteškoća s biološkim roditeljima te velike udaljenosti između udomitelja i roditelja, što je onemogućavalo redovito ostvarivanje osobnih odnosa. Otežana dostupnost socijalnih i zdravstvenih usluga neophodne djetetu također je bila razlog prekida smještaja. Bilo je i slučajeva kada su udomitelji iz osobnih razloga odlučili prekinuti udomiteljstvo, kao i onih kada su PU HZSR-i procijenili da udomitelji ne postupaju primjereno prema djeci ili je bilo sumnje na zanemarivanje i zlostavljanje djece. Prekobrojnost djece u udomiteljskim obiteljima također je bio razlog prekida smještaja.

U 2025. godini blago je smanjen broj djece kojoj je odobrena usluga **boravka**, kojom je bilo obuhvaćeno 678 djece, od kojih 17 cjelodnevnim i 661 poludnevnim boravkom. Od toga je 303 djece u 2025. po prvi puta obuhvaćeno uslugom boravka, devet cjelodnevnim i 294 poludnevnim. Usluga boravka u domovima/CPUZ-ima je preventivna socijalna usluga kada su procijenjeni manji ili srednji razvojni rizici za dijete jer se njom pruža stručna pomoć roditeljima i djeci na način da se djeci osigurava zadovoljavanje životnih potreba pružanjem usluga prehrane, održavanja osobne higijene, brige o zdravlju, čuvanja, odgoja, učenja, radnih aktivnosti, organiziranja slobodnog vremena te organiziranog prijevoza, a sve u skladu s potrebama djeteta. Radi prevencije institucionalizacije i ostanka djeteta u vlastitoj obitelji ova usluga, kao i aktivnost obiteljskog suradnika kao praktičnog pomagača u obitelji koji podučava roditelje svakodnevnoj brizi o djeci, može se osiguravati i uz mjere obiteljskopravne zaštite kad je procijenjena srednja ili visoka razina razvojnih rizika. Prije korištenja usluga i/ili određivanja mjera obiteljskopravne zaštite izuzetno je važno provesti sveobuhvatnu obiteljsku procjenu i procijeniti rizike na strani djeteta i roditelja i kapacitete roditelja za promjenu i sustavno pratiti učinke. U slučaju da je dijete nužno, zbog visokih rizika za život, zdravlje ili dobrobit djeteta, zaštititi izdvajanjem iz neposrednog okruženja izuzetno je važno intenzivnim radom s roditeljima na uklanjanju rizika zbog kojih je dijete izdvojeno osigurati povrat djeteta u vlastitu obitelj, a kada to nije moguće, žurno poduzeti trajnije mjere zaštite djece jer dugotrajan boravak djeteta u ustanovi ostavlja teške posljedice za daljnji pravilan razvoj.

Tijekom 2025. ustanove je napustilo 463 djece, što je za 85 manje u odnosu na 2024. kada je 546 djece napustilo ustanove. Od njih se 169 djece vratilo u biološku obitelj, među kojima 63 djece mlađe od sedam godina, a 106 djece premješteno je u drugi dom (67 u dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, 30 u dom za djecu s PUP-om i 15 u dom za djecu s TUR-om). Nadalje, 80 djece premješteno je u udomiteljske obitelji (od čega je 50 mlađe od sedam godina), 36 je posvojeno, 21 smješteno u obitelj rodbine i jedno je dijete smješteno u obiteljski dom. Smještaj je prestao za 44 djece zbog završetka školovanja i punoljetnosti, osamostaljivanja, spajanja s obitelji, nastavka obrazovanja ili zapošljavanja u drugom gradu, bijega iz ustanove i počinjenja kaznenog djela.

Stručni djelatnici domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i CPUZ-a smatraju da bi, s obzirom na vrstu oštećenja ili smetnji, još 116 djece trebalo biti premješteno u drugu ustanovu i to 44 djece s PUP-om i 44 djece s TUR-om, a za 28 djece predlaže se smještaj u ustanove koje skrbe o djeci s kombiniranim smetnjama PUP-a i TUR-a. Zabrinjavaju informacije da stručni radnici CPUZ-a predlažu premještaj u drugu ustanovu bez organiziranja međusektorskih sastanaka sa stručnim timovima HZSR-a, koji procjenjuju potrebu za premještajem, a vrlo često se traži i premještaj djece sa složenijim teškoćama u funkcioniranju u istu vrstu ustanove koja pruža iste usluge i tretmanske intervencije, što je s aspekta zaštite najboljeg interesa djeteta apsolutno neprihvatljivo.

Djeca u ustanovama koja ispunjavaju uvjete za posvojenje, po spolu i dobi

Djeca koja ispunjavaju uvjete za posvojenje u 2025.							UKUPNO
Spol		Dob					
Ž	M	0 – 3	3 – 7	7 – 10	10 – 14	14 – 18	
107	101	8	41	26	70	63	208

Tijekom godine su iz ustanova koje skrbe o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi realizirana 36 posvojenja, što je za sedam manje nego u 2024. Na dan 31. prosinca 2025. u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i CPUZ-ima nalazilo se 208 djece koja su imala ispunjene zakonske uvjete za **posvojenje**, što je za 23 djece više nego u 2024. godini. Od toga je osmero djece mlađe od tri godine, 41 u dobi od tri do sedam godina, 26 u dobi od sedam do deset, 70 u dobi 10 – 14 i 63 u dobi 14 – 18 godina. Od 208 djece koja bi mogla biti posvojena, 51 dijete je s TUR-om, a 12 ih boluje od kroničnih bolesti. Također je među djecom za posvojenje 44 djece romskog podrijetla. Tijekom godine 13 djece je ostvarivalo osobne odnose s najprikladnijim posvojiteljima radi procjene hoće li posvojenje biti u skladu s njihovom dobrobiti.

Broj djece s ostvarenim pretpostavkama za posvojenje koja se nalaze u institucijama i dalje je velik. Među njima se nalaze braća i sestre u čijem interesu nije razdvajanje, a za njihovo zajedničko posvojenje ne postoji interes. U takvim situacijama bi bilo važno dodatnim savjetodavnim radom s potencijalnim posvojiteljima naglasiti važnost i potrebu da nakon posvojenja braća i sestre redovito održavaju međusobne kontakte kada između njih postoji emocionalna veza s obzirom na to da trenutačno ne postoji zakonsko uporište po kojem bi se posvojitelje obvezalo na redovito održavanje osobnih odnosa među braćom i sestrama. Važnost nastavka emocionalne veze među djecom naglašena je u programu stručne pripreme posvojitelja. Ima i djece za čije posvojenje ne postoji interes zbog dobi ili psihofizičkog stanja, ali ima i djece koja se protive posvojenju. Također značajan broj posvojitelja nije spreman posvojiti neurorizično dijete, dijete s TUR-om, dijete starije životne dobi i djecu romske nacionalne manjine, pa bi stručne pripreme posvojitelja trebale uključivati i ove teme.

Od ukupno 1016 djece koja se nalaze na smještaju/organiziranom stanovanju, 224 ih **ne ostvaruje osobne odnose s roditeljima**. Razlozi za to su višestruki: lišenje roditeljske skrbi, smrt roditelja, zabrana održavanja osobnih kontakata s djecom, nezainteresiranost roditelja, roditelji se nalaze u zatvoru ili se radi o djeci bez pratnje.

Tijekom 2025. godine u ustanove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi smješteno je **49 djece stranih državljana bez pratnje**.¹⁶² Navedeni broj djece značajno je manji od broja iz 2024. kada je iznosio 364. Djeca su došla iz Turske, Afganistana, Ruske Federacije, Sirije, Njemačke, Francuske, Austrije, Poljske, Švedske, Egipta, Nizozemske, Rumunjske, Češke, Portugala, Jordana, Palestine, BiH i Albanije. Do prekida smještaja te djece dolazilo je zbog bijega, spajanja s obitelji i povratka u državu podrijetla. Za 27 djece smještaj je trajao manje od sedam dana, devetero djece je u ustanovama provelo do 30 dana, šest do šest mjeseci, a petero djece i dulje.

Osim brige o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi koja su im povjerena na svakodnevnu skrb, ustanove pružaju i **izvaninstitucijske usluge** za djecu i obitelji u lokalnoj zajednici: usluge rane razvojne podrške, savjetovanja, psihosocijalnog savjetovanja, boravka, psihosocijalne podrške djetetu, obiteljima u riziku, udomiteljskim obiteljima usmjerene na prevenciju, smanjenje rizika u obitelji i jačanje roditeljskih kapaciteta za brigu o djetetu. Provode se i mjere savjetovanja i pomaganja obitelji koje obuhvaćaju sve oblike stručne pomoći u prevladavanju obiteljskih poteškoća i poteškoća roditelja u odgoju i skrbi za djecu te osposobljavanje obitelji za funkcioniranje u svakodnevnom životu. Ta usluga uključuje podršku obitelji, intenzivnu podršku obitelji u krizi i dugoročni rad s članovima obitelji usmjeren na poboljšanje obiteljskih odnosa; psihološku pripremu djeteta za odlazak roditelja na održavanje zatvorske kazne i za kontakte djeteta s roditeljem zatvorenikom u penalnoj ustanovi.

Tijekom 2025. godine 494 obitelji (primarnih, udomiteljskih i posvojiteljskih) ostvarilo je izvaninstitucionalne usluge. Također je 301 dijete ostvarilo uslugu rane intervencije.

Zaključno, na temelju podataka prikupljenih od ustanova socijalne skrbi za djecu na smještaju i u organiziranom stanovanju, možemo reći da se smještaj povećao u 2025. I dalje je značajno veći broj djece na smještaju nego u organiziranom stanovanju, pri čemu su znatno veće potrebe za organiziranim stanovanjem uza sveobuhvatnu podršku od organiziranog stanovanja uz djelomičnu podršku. Velik broj djece mlađe od sedam godina nalazi se u institucijama zbog nedostatnih kapaciteta u udomiteljskim obiteljima. Najviše djece u ustanove je stiglo iz bioloških obitelji. Tijekom 2025. uočavamo blago smanjenje broja djece obuhvaćene uslugom boravka, ali se razvijaju druge usluge usmjerene na prevenciju institucionalizacije, osigurava praktična pomoć obiteljskih suradnika i u nekim CPUZ-ima provodi mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora na temelju OBZ-a. Djeci koja se nalaze u ustanovama, s obzirom na izloženost traumatskih iskustvima i izdvajanju iz vlastite obitelji, treba osigurati psihosocijalni tretman i savjetovanje zasnovano na znanjima o traumi, a po potrebi i psihološko-psihijatrijski tretman radi prevencije teškoća mentalnog zdravlja. Tijekom godine realizirana su 36 posvojenja djece

162 Više o tome u poglavlju *Djeca u pokretu*.

iz ustanova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. U ustanovama se i dalje nalazi 208 djece s ostvarenim pretpostavkama za posvojenje.

7.2. Uzdržavanje djece povjerene ustanovama socijalne skrbi

U prosincu 2025. prilikom druge posjete CPUZ-u *Maestral* u Splitu savjetnica pravobraniteljice napravila je uvid u rješenja suda kojim su djeca povjerena toj ustanovi, a sve kako bi na primjeru ove ustanove analizirala postupanja HZSR-a, posebnog skrbnika i suda u odnosu na zaštitu prava djece na uzdržavanje, odnosno stekla uvid u primjenu odredbi *Obiteljskog zakona* (OBZ) koje štite to djetetovo pravo. Predmet analize bila su rješenja suda koja su se odnosila na djecu koja su u trenutku obilaska koristila socijalnu uslugu smještaja u sjedištu ustanove Šižgorićeva 4 te za djecu koja koriste uslugu organiziranog stanovanja na lokaciji Getaldićeva 10. Na ovaj način napravili smo uvid u rješenja za ukupno 48 djece, međutim istraživanje se odnosilo na 39 djece u odnosu na koju su roditeljima izrečene teže mjere obiteljskopravne zaštite (mjera oduzimanja prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu te mjera lišenja roditeljske skrbi), a za koje OBZ predviđa mogućnost određivanja uzdržavanja na temelju odredbi članka 166. stavak 2. i članka 174. stavak 2¹⁶³.

Od njih 39, samo četvero djece (10,25 %) ima sudskom odlukom određeno uzdržavanje, a za ostalu djecu povjerenu ustanovi, njih 35 (89,74 %) , sud uopće nije odlučivao o uzdržavanju, odnosno nadležni područni uredi i posebni skrbnici nisu ga niti tražili.

Osim niskog postotka slučajeva u kojima se HZSR-i odlučuju na traženje uzdržavanja, u ovim četirima slučajevima zamjetna je i različita sudska praksa. U jednom slučaju sud je odredio da roditelji uzdržavanje uplaćuju na račun djetetove skrbnice kojoj je dječak ranije bio povjeren, u drugom da plaćaju uzdržavanje na račun nadležnog područnog ureda HZSR-a, u trećem da plaćaju na račun CPUZ-a, a u zadnjem slučaju određeno je da roditelji plaćaju uzdržavanje u korist državnog proračuna. Stava smo da u ovim slučajevima nije ispravno primijenjen propis i da je uzdržavanje valjalo odrediti na način da se uplaćuje na račun djeteta, a ne državnog proračuna ili računa ustanova socijalne skrbi. Naime neosnovano je primjenom *Obiteljskog zakona* odlučivati o participaciji u troškovima smještaja jer je to pitanje regulirano odredbama *Zakona o socijalnoj skrbi*. Saznanja koja smo zaprimili podloga su za preporuku koju smo u vrijeme pisanja ovog teksta uputili Središnjem uredu HZSR-a.

7.3. Djetetovo pravo na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene *Obiteljskog zakona* (OBZ)

“ U potpunosti poštujemo i zagovaramo pravo djece na izražavanje vlastitog mišljenja, no u praksi se navedeno „pravo“ sve češće pokazuje kao opterećenje djetetu, a ne kao stvarna zaštita. Način na koji se navedeno pravo primjenjuje može dovesti do dodatnoga emocionalnog pritiska na dijete. Iako zakonski definirano kao pravo, posebice u kontekstu visokokonfliktnih razvoda roditelja, mišljenje djeteta često se pretvara u emocionalni teret umjesto da služi kao alat za bolje razumijevanje djetetovih potreba. Na taj način dovodimo dijete u poziciju da bira stranu, da pojačava pritisak lojalnosti prema roditeljima, da se izlaže riziku neadekvatnih postupaka roditelja u smislu dobivanja bolje pozicije na sudu, a često može rezultirati i djetetovim osjećajem odgovornosti za odluke suda.

Isječak iz odgovora HZSR-a na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

163 U preostalim 9 slučajeva radilo se o mjerama kraćeg trajanja, odnosno mjeri privremenog povjeravanja djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi kod koje OBZ ne predviđa mogućnost traženja uzdržavanja od HZSR-a.

Pravo djeteta na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose regulirano je odredbom članka 12. *Konvencije o pravima djeteta*, a u području obiteljskih odnosa detaljnije je razrađeno odredbama OBZ-a i *Pravilnika o načinu pribavljanja mišljenja djeteta*. Po OBZ-u sud će omogućiti djetetu izraziti mišljenje na prikladnom mjestu i u nazočnosti stručne osobe ako procijeni da je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno, a odredbe obvezuju posebnog skrbnika djeteta, sud ili stručnu osobu HZSR-a na obavještanje djeteta o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan djetetovoj dobi i zrelosti. Iz tako koncipiranih odredbi proizlazi da je izbor osobe koja će razgovarati s djetetom u ovlasti suda i da o okolnostima slučaja ovisi hoće li to biti stručni radnik HZSR-a, posebni skrbnik ili zaposlenik suda.

Još u ožujku 2022. na snagu je stupila odredba *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima* (NN, 21/2022) po kojoj ministar nadležan za poslove pravosuđa određuje *kriterije za utvrđivanje broja stručnih suradnika* koji se raspoređuju u sudske odjele za postupanje u predmetima po zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi. Kako predmetni kriteriji još uvijek nisu doneseni, u svibnju 2024., u okviru inicijative za izmjene i dopune *Zakona o područjima i sjedištima sudova*, predložili smo i to da MPUDT žurno pristupi njihovom donošenju, kao i donošenju smjernica kojima će se uskladiti i koordinirati postupanje različitih sudionika postupka (poseban skrbnik, stručni suradnik suda, stručni radnik HZSR-a) u zaštiti participativnih prava djece tijekom postupaka koji se vode na temelju OBZ-a. U svom odgovoru na inicijativu MPUDT nas je u ožujku 2025. informirao o tome da se sudovima, koji su iskazali potrebu za zapošljavanjem stručnog suradnika psihologa u obiteljskim odjelima, omogućilo takvo zapošljavanje iako *Mjerila za određivanje broja službenika i namještenika u sudovima* još uvijek nisu dopunjena kriterijima (mjerilima) za određivanje broja stručnih suradnika u obiteljskim odjelima. Saznajemo da je do tada samo predsjednica Obiteljskog odjela Općinskoga građanskog suda u Zagrebu, koji zaprima u rad daleko najveći broj predmeta, iskazala potrebu za povećanjem broja stručnih suradnika psihologa. Za donošenje smjernica za postupanje sudionika postupka (posebnog skrbnika, stručnog suradnika suda i stručnjaka HZSR-a) MPUDT vidi neophodnom međuresornu suradnju.

U takvim okolnostima, kako bismo stekli bolji uvid u dosadašnju praksu i u stanje participativnih prava djece kao sudionika postupaka pred sudom, u 2025. godini proveli smo anketu namijenjenu HZSR-ima, Općinskim sudovima koji imaju Obiteljske odjele i Centru za posebno skrbništvo (CZPS).

Anketa je upućena na adrese 16 Općinskih sudova koji imaju oformljene Obiteljske odjele te smo zaprimili odgovore njih 14. Tim putem saznajemo i za stajališta neformalno okupljenih stručnih suradnika na obiteljskim odjelima i za njihovu inicijativu da se pokrene izrada pravilnika o organizaciji rada i sistematizaciji radnog mjesta psihologa/inja na Obiteljskim odjelima Općinskih sudova. Naime ističu da nepostojanje pravilnika utječe na nejednake pozicije učestalosti i vrste radnih dužnosti koje preuzimaju, a posljedično i nejednakog vrednovanja njihova rada u odnosu na kolege izvanpravne struke, koji rade na poslovima kaznenopravne zaštite djece i mladih u Državnim odvjetništvima i na sudovima, a čiji se rad temelji na provedbenom propisu. Stručni suradnici također ističu da njihov rad ne obuhvaća samo „razgovor s djetetom“ nego i psihologijsku procjenu koja se temelji na primjeni psihodijagnostičkih mjernih instrumenata, a što se obezvrjeđuje nepostojanjem pravilnika i dosadašnjom praksom utvrđenja njihova statusa i pratećeg koeficijenta složenosti poslova.

Većina zaprimljenih odgovora ukazuje na to da suci povremeno uključuju stručne suradnike u pojedinačne slučajeve, po potrebi ili po procjeni suca, najčešće kada se radi o kompleksnijim slučajevima, koje obilježavaju visokokonfliktni odnosi ili dugotrajnost postupka.

Zatražili smo i da nas informiraju o primjerima dobre prakse, gdje izdvajamo odgovor koji ukazuje na to da postoji velik broj slučajeva u kojima je upravo angažman stručnih suradnika suda rezultirao postizanjem dogovora između roditelja u vezi izvršavanja roditeljske skrbi ili ostvarivanja prava djeteta na ostvarivanje osobnih odnosa s drugim roditeljem. Odgovori sudova ukazuju na načelno zadovoljstvo suradnjom različitih dionika sustava, međutim gotovo svi kao problem ističu činjenicu da ona, kao ni rad stručnih suradnika sudova, nisu odgovarajuće normirani. Neki sudovi pritom ističu i svoje konkretne prijedloge.

“ Kao što je navedeno, dosadašnja praksa je uključivala različite načine ispitivanja djetetova mišljenja jer isto nije određeno posebnim propisima, a zbog ispunjavanja zahtjeva i potreba svih uključenih strana. S obzirom na potrebu bolje zaštite djece, kao i težnji stvaranja ugodnijih uvjeta djetetu prilikom dolaska na sud, stručna suradnica je mišljenja da bi se budući rad trebao temeljiti na razgovoru samo

stručne suradnice s djetetom, o čemu bi bila obaviještena posebna skrbnica te bi joj bilo dostavljeno mišljenje, po potrebi obavljene konzultacije, a posebna skrbnica bi nadalje zastupala dijete na sudu.

“ Propisima je određeno da HZSR dostavlja mišljenje i prijedlog vezano uz predmet spora u kojem slučaju obavlja razgovor s djetetom, imenovana posebna skrbnica je dužna obaviti razgovor s djetetom i upoznati dijete s predmetom spora, a tijekom postupka može i obiteljski sudac razgovarati s djetetom, a što smatram da je neprimjereno i nepotrebno izlagati djecu dodatnom stresu, stoga je prijedlog da se definira kada i tko bi s djecom razgovarao u spornim situacijama. Također je za naglasiti kako nije propisano na koji način se djeca saslušavaju, sastavlja li se zapisnik ili službena bilješka, učitava li se takav zapisnik u e-spis, dostavlja li se zapisnik sudionicima postupka (npr. roditeljima) i sl. Sudska praksa nije po tom pitanju izjednačena, pa smatram da bi se taj dio trebao procesno regulirati uređujućim propisima.

“ Posebni skrbnik je, pored zastupanja u postupku za koji je imenovan, dužan ujedno obavijestiti dijete o predmetu spora te njegovu tijeku i ishodu, pa u tom cilju provodi i razgovor s djetetom. Kako je čl. 3. st. 2. Pravilnika propisano da posebni skrbnik prilikom pribavljanja mišljenja djeteta koristi pomoć stručne osobe, a stručnom osobom smatra se psiholog, smatram da bi bolje rješenje bilo potrebne stručne suradnike – psihologe zaposliti pri Centru za posebno skrbništvo, a ne sudu, sve u cilju kvalitetnijeg zastupanja djece u sudskim postupcima.

Isječci iz odgovora sudova na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

Posebni skrbnici upoznati su s radom stručnih suradnika na sudovima te su se u praksi susretali s njihovim radom, međutim iz njihovih odgovora proizlazi da se radi o manjem broju predmeta, odnosno ograničenim iskustvima. Suradnju uglavnom vide kao dobru. Međutim neke podružnice CZPS-a ističu negativnu praksu suda koji naloži da razgovor s djetetom obavi i poseban skrbnik i stručni suradnik suda, čime se djeca izlažu višekratnim razgovorima sa službenim i stručnim osobama, što je suprotno interesu djece. Većina podružnica CZPS-a ističe da je nužno regulirati postupanja stručnih suradnika na sudovima.

Kako na ostvarivanje participativnih prava djece u postupcima gledaju stručni radnici HZSR-a, saznajemo iz odgovora na upitnik koji smo pripremili za njihove županijske službe i Službu Grada Zagreba, uza zamolbu da nam dostave objedinjene odgovore područnih ureda na razini svake županijske službe. Zaprimili smo 19 odgovora od ukupno njih 21. S obzirom na to da su neki odgovori objedinjeni na razini županijske službe, a u nekima iznesena različita iskustva i stajališta pojedinih područnih ureda, može se tek načelno reći da iz odgovora proizlazi kako su područni uredi uglavnom upoznati s radom stručnih suradnika na obiteljskim odjelima, ali da i dalje ima jako velik broj onih koji se s njihovim radom nisu susretali i koji uopće nemaju informaciju o njihovom djelokrugu i praksi. Dio njih referira se na suradnju sa stručnim suradnicima u kaznenim postupcima na štetu djece i u postupcima po Zakonu o sudovima za mladež.

Saznaje se da u nekim slučajevima područni uredi informacije o radu stručnih suradnika na sudovima ne dobiju u izravnoj suradnji, nego posredno, na temelju zaprimljene dokumentacije ili pak iz informacija koje dobiju od stranaka u postupku.

“ Nije nam u cijelosti poznata uloga stručnog suradnika u sudskim postupcima u području primjene Obiteljskog zakona. Poznata nam je informacija da stručni suradnik u nekim postupcima u području primjene Obiteljskog zakona po nalogu suda razgovara s djetetom i to često nakon što i stručni djelatnik ovog PU obavi razgovor s djetetom te se s djetetom u tim slučajevima razgovara minimalno dva puta u istom postupku (kod protoka vremena s djetetom se po nalogu suda razgovara i više od dva puta).

“ Nismo se susretali s radom stručnih suradnika na obiteljskim odjelima i nemamo informacija o njihovoj ulozi u postupcima koji se vode na temelju Obiteljskog zakona.

- “ PU se u jednom slučaju susreo s radom stručnog suradnika psihologa na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu te je njegova uloga bila baš primjerena s obzirom na to da je bilo potrebno nepristrano mišljenje djeteta jer se prijedlog temeljio na mišljenju PU s kojim roditelj nije bio zadovoljan.
- “ Vezano uz dopis pravobraniteljice, mogu reći da sam upoznata da na sudu radi psihologinja kao stručna suradnica, ali mi nije poznata njezina uloga niti sam ju osobno upoznala. Stručni suradnik na sudu bi trebao biti prisutan i pomoći djetetu koje se izjasni da bi htjelo na sudu, odnosno pred sutkinjom reći svoje mišljenje (s kojim će roditeljem stanovati, viđanjima s drugim roditeljem). Mislim da se sve te uloge i funkcije preklapaju te da djeca kod posebnog skrbnika ponavljaju ono što su već razgovarali kod psihologa u PU.
- “ Do sada smo se susretali s radom stručnih suradnika na poslovima delikvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u Državnim odvjetništvima i na Sudovima za mladež (socijalni pedagog), dok se na Obiteljskim odjelima sudova na području naše nadležnosti nismo susretali.
- “ U dosadašnjem radu stručni radnici PU nisu imali neposredni kontakt sa psihologom stručnim suradnikom suda iako je u natječaju za taj posao u opisu poslova pisalo da će stručni suradnik surađivati i biti kontakt s područnim uredima.

Isječci iz odgovora HZSR-a na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

Na upit o suradnji u zaštiti dječjeg prava na izražavanje mišljenja HZSR-i se uglavnom osvrću na suradnju s posebnim skrbnicima koju u načelu vide kao pozitivnu, uz gdjekoju kritiku, najčešće vezanu uz njihove kadrovske deficite.

- “ Stručni radnici imaju iskustva u suradnji s različitim dionicima, uključujući stručne suradnike suda, stručne radnike HZSR-a i posebne skrbnike, u zaštiti dječjeg prava na izražavanje mišljenja. (...) Poznato je da posebni skrbnici redovito daju mišljenje sudu u postupcima koji se vode na temelju Obiteljskog zakona, ali također i da isti svoje mišljenje više puta temelje na telefonskom razgovoru s djetetom (zbog velike fizičke udaljenosti obitelji od Centra za posebno skrbništvo). Stručni radnici PU su mišljenja da bi stručni suradnici suda izvan pravne struke bili bolji izbor za zastupanje djece u postupcima rješavanja obiteljskih sporova.

Isječak iz odgovora HZSR-a na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

Oni PU / županijske službe, koji su ukazivali na postojanje suradnje sa stručnim suradnicima suda, nju uglavnom ocjenjuju kao pozitivnu iako bilježimo i određene zamjerke pojedinih područnih ureda.

- “ ... suradnja djeluje pomalo neregulirano, ne postoji dogovor između sudionika (stručni suradnik suda, poseban skrbnik, stručni radnik HZSR-a) kada i tko sve treba razgovarati ili je već obavio razgovor s djetetom kako bi dijete moglo izraziti svoje mišljenje u sudskom postupku u području primjene Obiteljskog zakona. Iskustvo ovog PU je da dijete vrlo često prolazi tri dionika u postupku (stručni radnik HZSR-a, poseban skrbnik, stručni suradnik suda), što smatramo neprimjerenim i opterećujućim za dijete.
- “ Suradnje s posebnim skrbnicima, kao i stručnim radnicima na obiteljskim odjelima nema, vrlo često njihova uključivanja znače opstruiranje rada djelatnika područnog ureda na način da na temelju djelomičnog uvida u cjelokupnu situaciju daju suprotne prijedloge ili inzistiraju na nepotrebnim stvarima (npr. obavljanje razgovora s djetetom niske kronološke dobi ili s posebnim potrebama – posebni skrbnici).

“ Do sada je stručni suradnik bio uključen uglavnom radi pokušaja postizanja dogovora između roditelja, nešto manje glede provođenja razgovora s djecom. U posljednje vrijeme iskorištavamo mogućnost predlaganja pribavljanja mišljenja djeteta putem stručnog suradnika suda psihologa u postupcima u kojima se to smatra potrebnim, a što su prihvatili i suci. Nemam primjer dobre prakse u suradnji HZSR-a, posebnog skrbnika i stručnog suradnika, no nemam primjer ni loše prakse. U pravilu dobro surađujemo i dopunjujemo se.

Isječci iz odgovora HZSR-a na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

Zapažanja HZSR-a o propisima i praksi koja se odnosi na zaštitu prava djece na izražavanje mišljenja u postupcima koji se vode na temelju OBZ-a uglavnom u fokusu imaju potrebu normiranja i koordiniranja suradnje s ciljem izbjegavanja izlaganja djece učestalim razgovorima sa stručnim radnicima.

“ Propisi koji uređuju zaštitu prava djece u postupcima na temelju Obiteljskog zakona pružaju dobar okvir za zaštitu djece, a praksa pokazuje potrebu za stalnim usavršavanjem stručnjaka te razmjenu iskustava između sustava socijalne skrbi, pravosuđa i drugih nadležnih tijela.

“ Smatramo da su u praksi djeca ponekad previše izložena razgovorima, bilo s psihologom u zavodu za socijalni rad bilo sa stručnim suradnicima na sudu ili posebnim skrbnicima. Iako je važno omogućiti djeci da izraze svoje mišljenje, smatramo da bi trebalo nastojati smanjiti broj intervencija i razgovora kako bi se djeca što manje izlagala stresu, a istovremeno osigurala njihova zaštita i dobrobit. Smatramo da bi trebalo razmotriti alternative koje omogućuju djeci da se uključe u postupak na način koji je manje stresan i koji štiti njihov emocionalni integritet.

“ Kao najveći problem u praksi želimo istaknuti nedostatak zaposlenih stručnih suradnika na obiteljskim sudovima, a posebice se isto odnosi na psihologe koji imaju posebne vještine i znanja za provođenje razgovora sa djecom. Navedeni problem je evidentan i Područnim uredima, gdje nema dovoljno zaposlenih svih stručnih radnika, a posebice psihologa koji obavljaju razgovore sa djecom. Mišljenja smo kako je radi pravodobne i učinkovite zaštite dječjih prava, potrebno promicati zapošljavanje psihologa kako na sudu tako i u Područnim uredima i drugim institucijama koje se bave zaštitom najboljeg interesa djece.

“ Smatramo potrebnim da se jasnije precizira u kojim slučajevima će sud tražiti postupanje stručne osobe / stručnog suradnika suda, a u koje uključivanje drugih stručnih osoba, pri čemu smatram da bi uključivanje stručnih suradnika suda trebalo biti pravilo, dok bi se uključivanje drugih stručnih osoba odgovarajuće struke koji nisu djelatnici suda, npr. psiholog HZSR, trebalo primjenjivati u izuzetnim situacijama.

“ Ističe se potreba za češćom međuresornom komunikacijom i zajedničkim edukacijama stručnjaka kako bi se standardizirali postupci i osigurala jedinstvena praksa. Važno je razviti alate i smjernice koje bi stručnim suradnicima olakšale prenošenje dječjeg mišljenja u postupke, uz naglasak na osiguravanje djetetove sigurnosti i osjećaja da je njegovo mišljenje uvaženo. Takvim standardiziranim postupcima bi se i smanjio broj ispitivanja istog djeteta u istom postupku od različitih stručnjaka.

“ Propisima treba biti jasno definirano tko obavlja razgovor s djetetom kako ne bi došlo do dupliranja ili propuštanja razgovora, jasno definirati da se treba sagledavati interes djeteta, a ne njegove želje (njih se treba čuti), jasno definirati način suradnje područnih ureda sa stručnim radnicima obiteljskih odjela / posebnim skrbnicima kako ne bi bilo prebacivanja odgovornosti, ali ni nametanja odluka s jedne strane.

“ Propisi koji se odnose na zaštitu prava djece na izražavanje mišljenja u postupcima koji se vode na temelju Obiteljskog zakona česta su podloga za zlouporabu roditelja koji ima veći utjecaj na dijete. Potrebni su dobri stručnjaci koji razgovaraju s djetetom da bi se utjecaj roditelja na djetetovo mišljenje mogao detektirati. Često su djeca izložena razgovorima s većim brojem različitih stručnjaka u različitim institucijama kako bi se od njih dobilo mišljenje koje pojedini roditelj očekuje dobiti. Slaba je zaštita djece u roditeljskome manipuliranju sustavom.

Isječak iz odgovora HZSR-a na upitnik o zaštiti djetetova prava na sudjelovanje u sudskim postupcima u području primjene OBZ-a

Zaključno, iako je zajamčeno *Konvencijom o pravima djeteta* te osigurano OBZ-om i *Pravilnikom o načinu pribavljanja mišljenja djeteta*, djetetovo pravo na izražavanje mišljenja u postupcima koji se vode na temelju odredbi OBZ-a može biti narušeno, između ostalog, i zbog izlaganja djeteta višestrukim razgovorima, a samim time i dodatnoj traumatizaciji. S obzirom na to da važeći propis daje mogućnost izbora sucima da sami odrede koja će osoba razgovarati s djetetom (ne isključujući mogućnost da tijekom postupka odredi i više njih), za očekivati je da te stručne osobe u svom radu međusobno surađuju, da njihov rad bude koordiniran i da nema preklapanja, odnosno da njihove uloge budu jasne i transparentne.

Stoga je nužno da se, osim kriterija za utvrđivanje broja stručnih suradnika izvanpravne struke u obiteljskim odjelima, čim prije donese te objavi i opći akt kojim bi trebao biti reguliran njihov rad, kao i hodogram postupanja različitih dionika u zaštiti dječjih participativnih prava tijekom sudskih postupaka. S obzirom na to da se radi o osjetljivom području obiteljskih odnosa, donošenje ovih dokumenata vidimo kao prioritetno. U okolnostima u kojima neki od dionika još uvijek nemaju informaciju što onaj drugi uopće radi i za što je zadužen, ne može se očekivati da će sustav spremno i učinkovito zaštititi interese i dobrobiti djece. Djetetovo pravo na sudjelovanje u postupcima ne smije biti na njegovu štetu, nego jedino i isključivo usmjereno zaštititi djetetove dobrobiti i najboljeg interesa.

8. OBILASCI USTANOVA ZA DJECU I DRUGIH MJESTA

Pravobraniteljica za djecu, na temelju zakonskih ovlasti, ima pravo pristupa prostorijama i uvida u način ostvarivanja brige o djeci koja borave ili su smještena privremeno ili trajno kod fizičkih i pravnih osoba te drugih pravnih subjekata na temelju posebnih propisa. U 2025. obišli smo ukupno 33 ustanove: devet ustanova u sustavu socijalne skrbi, jednu županijsku službu i jedan područni ured HZSR-a, jednu dislociranu jedinicu Centra za posebno skrbništvo, jedno sklonište za žrtve obiteljskog nasilja, 12 odgojno-obrazovnih ustanova, pet kaznenih ustanova i tri ustanove gdje borave djeca migranti i djeca bez pratnje.

8.1. Ustanove socijalne skrbi

Ustanove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

U 2025. posjetili smo sedam ustanova koje skrbe o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, na 15 lokacija:

- CPUZ *Ivana Brlić Mažuranić*, Lovran
- CPUZ *Ivana Brlić Mažuranić*, PU Rijeka
- CPUZ *Ivana Brlić Mažuranić*, dislocirana stambena jedinica u Rijeci
- *Paviljon za djecu sv. Marko Križevčanin*, Križevci
- CPUZ *Izvor*, Selce
- CPUZ *Izvor*, organizirano stanovanje Rijeka
- CPUZ *Izvor*, organizirano stanovanje Crikvenica
- Udruga *Nova budućnost*, Samobor, Ured stručne službe
- Udruga *Nova budućnost*, Samobor, stambena jedinica 1
- Udruga *Nova budućnost*, Samobor, stambena jedinica 2
- Udruga *Nova budućnost*, Samobor, stambena jedinica 3
- Udruga *Nova budućnost*, Samobor, organizirano stanovanje
- Centar za djecu *Zagreb*, Podružnica *Laduč*
- CPUZ *Klasje*, Osijek
- CPUZ *Maestral*, Split.

Prilikom posjete posebna je pažnja bila usmjerena na izradu i evaluaciju individualnog plana promjena za svako dijete; sudjelovanje djece u donošenju odluka i organizaciji života u ustanovi; tijek obrazovanja djece; slučajeve nasilja u domu, školi i na drugim mjestima; brigu o mentalnom zdravlju djece; duljinu trajanja smještaja; proces pripreme djece za izlazak iz sustava skrbi; suradnju s PU HZSR-om i drugim institucijama; suradnju s lokalnom zajednicom (vrtići, škole, zdravstvene ustanove, policija, sportski klubovi); prostorne uvjete u kojima žive djeca, kao i na djelatnike koji skrbe o djeci, njihovim edukacijama i potrebi njihova dodatnog zapošljavanja.

Djelatnost običenih ustanova ostvaruje se u uslugama smještaja, organiziranog stanovanja, boravka, savjetovanja, psihosocijalnog savjetovanja i psihosocijalne podrške primarnim i udomiteljskim obiteljima, usluzi rane intervencije i provođenja mjere za zaštitu prava i dobrobit djeteta; intenzivnoj stručnoj pomoći i nadzoru. CPUZ *Ivana Brlić Mažuranić*, Podružnica *Rijeka*; CPUZ *Maestral* i CPUZ *Klasje*, Podružnica *Osijek* pružaju i uslugu smještaja trudnicama ili majkama s djetetom do jedne godine starost i pomoći majkama u prilagodbi i preuzimanju brige i

odgovornosti u čuvanju i odgoju djeteta.

Sve posjećene ustanove (osim *Paviljona za djecu sv. Marko Križevčanin* i Udruge *Nova budućnost*, koje uslugu boravka ne mogu provoditi zbog nedostatnih prostornih i kadrovskih uvjeta) djeci koja odrastaju u nedovoljno poticajnim ili rizičnim uvjetima pružaju i uslugu boravka koja je prepoznata kao važan oblik preventivne intervencije, a provode ju u prostoru ustanove, a neke zbog velike potrebe u zajednici i na drugim mjestima (osnovne škole).

Obilaskom ustanova uočili smo da CPUZ *Klasje* i *Maestral* skrbe o prekobrojnoj djeci uz napomenu da u CPUZ-u *Maestral*, Podružnici *Miljenko i Dobrila* u Kaštel Lukšiću te CPUZ-u *Ivana Brlić Mažuranić* nije utvrđen smještajni kapacitet, pa ne možemo govoriti o prekobrojnoj djeci, a u ostalim je običenim ustanovama smještajni kapacitet popunjen u skladu s njihovim licencama. Ustanove, unatoč navedenom, svakodnevno primaju brojne zahtjeve za smještaj djece, i to najviše za novorođenčad i djecu niske kronološke dobi.

Kao što smo istaknuli i u prošlogodišnjem *Izvješću o radu*, uvjeti u kojima žive djeca u CPUZ-u *Ivana Brlić Mažuranić* u Lovranu i dalje nisu zadovoljavajući – prostor je zapušten i neodržavan; stolarija i zidovi su oštećeni i cijeli je prostor vrlo skromno namješten.

U Podružnici *Rijeka* uvjeti u kojima djeca žive također su nezadovoljavajući – dječji su krevetići nagurani jedan na drugi, hodnici i druge prostorije služe ujedno i kao skladišta, pa se postavlja pitanje ispunjava li podružnica minimalne tehničke i sigurnosne uvjete za prostor, opremu i zaštitu korisnika, koja uključuje i zaštitu od požara. Iako je problem prostora prisutan već duže vrijeme, obavješteni smo da se ne traži novi primjereniji prostor za djecu niske kronološke dobi, nego se promišlja o preseljenju sve djece na lokaciju u Lovranu. Iako CPUZ ima jednu stambenu jedinicu za organizirano stanovanje uza sveobuhvatnu podršku, ukupan smještajni kapacitet ne zadovoljava potrebe lokalne zajednice.

Prostor koji također nije primjeren djeci, a ona u njima žive već desetljećima, jest Dvorac Vranyczany-Dobrinović u Laduču, koji je podružnica Centra za djecu *Zagreb*. Zgrada doma, iako je opremljena novim namještajem, u lošem je građevinskom stanju (vlaga, oštećenja podova/parketa, zidova, plafona, stolarije), a obzirom na to da se radi o objektu druge spomeničke kategorije, za sve su popravke potrebna posebna odobrenja; tj. postupci su dugotrajni, a djeca su svakodnevno izložena mogućem ozljeđivanju.

Ostale posjećene ustanove imaju primjerene prostorne uvjete, koji su aktualno značajno poboljšani u *Paviljonu za djecu sv. Marko Križevčanin* s obzirom na završenu adaptaciju kompletnog prostora.

Međutim općenito gledano, uočavamo da su u RH domovi drugih osnivača u značajno težoj financijskoj situaciji s obzirom na način financiranja. S domovima drugih osnivača u mreži socijalnih usluga ugovara se broj socijalnih usluga i iznos naknade po korisniku za ugovorenu socijalnu uslugu u intervalu cijena koje se izračunavaju na temelju jedinstvene metodologije za izračun cijena usluga za svaku godinu, što ponekad ne odgovara stvarnim potrebama i životnim troškovima (npr. dodatni troškovi odlaska djeteta logopedu, školski izlet i druge aktivnosti), pa su djelomično ovisni o pomoći lokalne zajednice i donatora. Uočava se da djeca smještena u domovima drugih osnivača nemaju iste mogućnosti kao djeca u državnim domovima.

Najveći broj djece smješten je u domove zbog zanemarivanja i/ili zlostavljanja u obitelji. Kod većeg broja smještenih djece prisutne su izražene psihičke teškoće, zbog kojih su uključeni u psihološki ili psihijatrijski tretman u ustanovi i izvan nje. Prilikom posjete Udruzi *Nova budućnost* upoznati smo s terapijskim radom koji primjenjuju, tzv. *Play Attention*, koji je usmjeren na smanjenje simptoma poremećaja hiperaktivnosti i deficita pažnje (ADHD) kod djece i koji, po njihovim navodima, doprinosi značajnom poboljšanju kontrole pažnje i ponašanja kod djece, a što je vidljivo u boljem uspjehu djece u školi.

Iako svjesni važnosti individualnog planiranja za svako dijete, uočavamo da u većini posjećenih ustanova stručni djelatnici bez aktivne suradnje roditelja, djeteta i predstavnika PU HZSR-a samostalno popunjavaju „predloženi obrazac“. Samo smo u Podružnici *Laduč* uočili planiranu suradnju sa školama i zdravstvenim ustanovama te iskazane kratkoročne ciljeve i njihovu evaluaciju. U nekoliko smo ustanova zamijetili da djeca nisu potpisala individualni plan promjena iako su, s obzirom na dob, to mogla.

Djeca koja se nalaze u posjećenim ustanovama sudjeluju u domskom životu putem Vijeća korisnika i redovitih sastanaka sa stručnim timom. Zamjećujemo da djeca sudjeluju u sastavljanju jelovnika, a o drugim sadržajima uglavnom razgovaraju individualno ili grupno sa svojim odgovateljima. Značajnom broju djece u domovima osigurani

su stambena štednja i životno osiguranje, što je za njih velika financijska pomoć pri osamostaljenju nakon izlaska iz sustava skrbi.

U razgovorima s djecom i djelatnicima ustanova uočili smo da je u skoro svim ustanovama tijekom godine bilo slučajeva verbalnoga i fizičkoga vršnjačkog nasilja. U tim se slučajevima, osim ako nije postojala životna ugroza, uglavnom nije postupalo sukladno *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*, nego je s djecom provedeno više razgovora, nakon kojih su nekima izricane sankcije u skladu s *Kućnim redom*, najčešće dodatnim dežurstvima ili kratkotrajnim uskraćivanjima povlastica ili onog što je djeci posebno važno (npr. korištenje mobitela, gledanje televizije, igranje na računalu, izlasci i sl.).

Iako odgajatelji prepoznaju važnost uključivanja djece u slobodne aktivnosti, zamjećujemo da izostaje aktivno poticanje djece na bavljenje tim dodatnim sadržajima, što rezultira kratkotrajnom uključenošću u odabranu aktivnost ili učestalim mijenjanjem aktivnosti. Posebno nas je zabrinuo slučaj djeteta smještenog u domu, koje se godinama aktivno bavi sportom i ostvaruje značajne rezultate, za koje je od ustanove zatražena jednokratna naknada u svrhu podmirenja troškova putovanja, smještaja i kotizacije za sudjelovanje na internacionalnom kampu na koji je bio pozvan. Tražena pomoć mu nije bila odobrena iako ZSS u čl. 45. st. 4. prepoznaje takve situacije.

Iako je jedan od zadataka stručnih timova domova pripremanje i osnaživanje djece i mladih za siguran, kvalitetan i odgovoran samostalan život po izlasku iz institucije, zamjećujemo da je način pripreme djece i mladih za izlazak iz sustava skrbi i dalje manjkav. To je osobito vidljivo u ustanovama u kojima živi veći broj djece na jednom mjestu, a primjerena priprema djece provodi se u jedinicama organiziranog stanovanja.

Većina djece susreće se s roditeljima sukladno sudskim odlukama ili kućnom redu doma. U slučajevima kada je određeno da se susreti moraju održavati u ustanovama, oni se odvijaju u prostorijama namijenjenim toj svrsi.

Svi posjećeni domovi ukazuju na jako velik pritisak PU HZSR-a za prijem djece, na koji u većini slučajeva ne mogu pozitivno odgovoriti zbog prekapacitiranosti. Ističu dobru suradnju s dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, zdravstvenim ustanovama, a posebno s ustanovama koje pružaju psihološku ili psihijatrijsku pomoć djeci te nevladinim organizacijama.

Higijenski su uvjeti u svim ustanovama uglavnom zadovoljavajući.

U svim posjećenim ustanovama, osim CPUZ-a *Maestral*, naglašeno je kako nedostaje stručnih djelatnika i pomoćnog osoblja, što je posebno izraženo u vrijeme kad su neki djelatnici na bolovanjima ili godišnjim odmorima. Sve obidene ustanove koriste usluge volontera koji pomažu djeci u učenju i osmišljenom provođenju slobodnog vremena.

Ukazano nam je i na problem pronalaska udomiteljskih obitelji kako bi se djeci osiguralo odrastanje u obiteljskom okruženju, ali i na problem prekida udomiteljske skrbi u slučaju izraženih teškoća, kada se djecu ponovno smješta u ustanove.

Tijekom obilazaka ustanova razgovarali smo i s djecom te primijetili da su dobro informirani o dječjim pravima. Osim za kvalitetu prehrane, djeca su velik interes pokazala za temu njihova sudjelovanja u odlukama koje ih se direktno tiču, kao i o temama vezanim uz organizaciju života u domu. Kao najveći problem ističu vršnjačko verbalno nasilje, ali također govore i o neprimjerenim ponašanjima odraslih osoba u ustanovama. Te se primjedbe uglavnom odnose na suradnike u odgoju i skrbi koji zbog nedostatnog broja odgajatelja često samostalno preuzimaju ulogu odgajatelja iako za to nisu educirani nakon zapošljavanja.

Djeca sama izabiru djelatnika ustanove koji im je osoba od povjerenja s kojom individualno komuniciraju, ali o grupnoj dinamici vole razgovarati i na zajedničkim sastancima. Stručnim smo djelatnicima na temelju razgovora s djecom preporučivali da više pažnje treba posvetiti dječjoj participaciji i njegovanju odnosa koji počivaju na istinskom razumijevanju potreba svakoga pojedinog djeteta.

Ustanove za djecu s problemima u ponašanju

Centar za pružanje usluga u zajednici (CPUZ) Rijeka

CPUZ *Rijeka* ustanova je socijalne skrbi čiji osnivač je Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Nekadašnji dom za djecu s PUP-om nakon dovršenog procesa transformacije i deinstitutionalizacije korisnicima pruža razne oblike socijalnih usluga na više lokacija na riječkom području, a naglasak je na provođenju

izvaninstitucionalnih socijalnih usluga, odnosno na radu s djecom koja su u riziku za razvoj problema u ponašanju, čime se prevenira izdvajanje djeteta iz obitelji. Najzastupljenija je usluga poludnevnog boravka za djecu u riziku, koja se provodi u prostorima pet osnovnih škola te za skupinu u ustanovi u kojoj se izvršava odgojna mjera. Ustanova pruža i usluge savjetovanja, socijalnog mentorstva, psihosocijalne podrške te smještaja i organiziranog stanovanja. U ustanovi se izvršava i više odgojnih mjera sukladno ZSM-u te mjera privremenog smještaja za vrijeme trajanja kaznenog postupka. U ustanovi su ustrojena tri odjela u kojima se izvršavaju socijalne usluge i to Odjel dijagnostike, savjetovanja i prihvata, Odjel boravka i Odjel smještaja. Tijekom obilaska izvršen je uvid u prostorne uvjete, način rada s djecom i u teškoće u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Najviše teškoća bilježi se zbog nedostatnih smještajnih kapaciteta za svu djecu iz RH za koju zaprimaju zamolbe za smještaj i zbog intenziteta PUP-a djece koja se upućuju u ustanove. Saznali smo i da Sudovi za mladež ne obilaze maloljetnike kojima su izrekli odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu, što su dužni na temelju ZSM-a. Problem je i smještaj djece kojima je izrečena žurna mjera smještaja u kriznim situacijama, a koji dugotrajno ostaju u ustanovi. Ova djeca borave u prihvatnoj stanici, zajedno s djecom strancima i onom koja izvršavaju odgojnu mjeru upućivanja u disciplinski centar, što upućuje na izostanak nužne diferencijacije smještaja i tretmana.

Ustanove u kojima se djeci pružaju usluge poludnevnog boravka

Centar za pružanje usluga u zajednici (CPUZ) *Tić – Rijeka*

CPUZ *Tić – Rijeka* je ustanova čiji osnivač je Grad Rijeka, a sredstva za financiranje rada osigurana su najvećim dijelom iz proračuna Grada Rijeke, zatim Primorsko-goranske županije i Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Sve su usluge za korisnike besplatne. Ustanova pruža pomoć i podršku djeci, mladima i njihovim obiteljima putem usluge poludnevnog boravka, savjetodavne stručne pomoći i preventivnih aktivnosti. Poludnevni boravak namijenjen je djeci kojoj je potrebna dodatna podrška i pomoć u odrastanju. Roditelji ove djece također primaju grupnu i individualnu savjetodavnu podršku s ciljem jačanja roditeljskih kompetencija. Uključivanje u poludnevni boravak mogu zatražiti roditelji, stručni suradnici škola u suradnji s roditeljima i djelatnici Zavoda za socijalni rad. U trenutku obilaska u ustanovi su postojale dvije grupe po osmero djece uzrasta osnovne i srednje škole, a po spolu su podjednako zastupljeni. Djeca na poludnevnom boravku imaju osiguran ručak koji donosi Crveni križ, a financira Grad Rijeka. U uslugu savjetovanja se uključuju djeca, mladi i njihove obitelji iz Rijeke, iz cijele Primorsko-goranske, Istarske, Ličko-senjske županije te iz ostalih dijelova Hrvatske. Savjetodavnim radom obuhvaćeno je 50 djece i njihovih roditelja. U preventivnim aktivnostima ustanova provodi istraživanja, projekte i edukacije za djecu, roditelje i stručnjake u području jačanja roditeljskih kompetencija, mentalnog zdravlja i prevencije nasilja. Tijekom posjete obišli smo prostorne uvjete koji su dostatni i opremljeni za sve aktivnosti koje se provode, lijepo i toplo uređeni te prilagođeni djeci. Uposleno je 10 stručnih djelatnika (psiholozi, socijalni pedagozi, socijalni radnici i učitelji) od kojih su većina i psihoterapeuti. Posebna se pozornost posvećuje edukaciji i radu volontera s djecom, koji su najčešće studenti pomagačkih i pedagoških zanimanja. Upućeni smo u to da postoje velike potrebe za ovakvim djelatnostima u zajednici, a ova ustanova predstavlja primjer dobre prakse kakvu bi svaka lokalna zajednica trebala imati u svojoj sredini i financijski ju podržati kao u ovom primjeru.

8.2. Hrvatski zavod za socijalni rad i Područni uredi

Posjetili smo županijsku službu HZSR-a Primorsko-goranske županije i Područni ured *Knin*.

Na sastanku županijske službe bili su prisutni predstavnici područnih ureda iz Rijeke, Crikvenice, Opatije, Cresa-Lošinja i Krka. Svi su iznijeli identične poteškoće s kojima se susreću u svakodnevnom radu: nedostatak stručnog kadra (posebno psihologa, socijalnih radnika i socijalnih pedagoga), izostanak interesa stručnjaka za zapošljavanje u područnim uredima, velika fluktuacija stručnog kadra i zapošljavanje mladih stručnjaka s nedovoljnim iskustvom za rad na složenim poslovima obiteljsko-pravne zaštite. Kao moguće rješenje za nedostatak stručnih djelatnika istaknuli su ideju osnivanja Studija socijalnog rada u Primorsko-goranskoj ili Istarskoj županiji (po uzoru na Osijek). Problem u funkcioniranju predstavlja i nedostatak voditelja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djece-te demotivirajuća naknada za rad.

Kao velik problem istaknuli su značajno povećanje broja djece sa smetnjama mentalnog zdravlja uz istovremeni nedostatak stručnjaka, kao i nepostojanje specijaliziranih ustanova za djecu s težim psihofizičkim i ponašajnim problemima i/ili kombiniranim smetnjama. Istaknuti su i nedostatni smještajni kapaciteti u ustanovama i udomiteljskim obiteljima unatoč pojačanoj aktivnosti promocije udomiteljstva u županijama, stoga realiziraju uglavnom samo žurne smještaje.

Predstavnici svih područnih ureda naglasili su iskustva dobre suradnje s policijom i odgojno-obrazovnim institucijama. Vezano uz Obiteljski centar iskazuju primjedbu u odnosu na njihov rad koji je većinom temeljen na dobrovoljnom uključivanju korisnika. U odnosu na pravosuđe iznijeli su primjedbe na sporost i dugotrajnost sudskih postupaka, a u odnosu na Centar za posebno skrbništvo naveli su da razumiju njihovu preopterećenost zbog koje često ne ostvaruju neposrednu komunikaciju s djecom koju zastupaju. U odnosu na Agenciju za osiguranje radničkih tražbina iskazali su otežanu komunikaciju i izostanak povratnih informacija.

U odnosu na HZSR istaknuli su da im centralizacija sustava otežava operativno funkcioniranje, a da im u odnosu na MROSP nedostaju jasno definirani komunikacijski kanali.

Tijekom posjete Područnom uredu *Knin* obavješteni smo da u stručnoj cjelini za zaštitu djece, mladih i obitelji nemaju većih teškoća u radu, što dovode u vezu s malom zajednicom u kojoj rade. Imaju zaposlene potrebne stručne djelatnice. Iskazuju zadovoljstvo suradnjom s policijom, sudovima, ODO-om, Centrom za posebno skrbništvo, školama i lokalnom zajednicom. Obavješteni smo i o planiranom preseljenju u novi prostor.

Centar za posebno skrbništvo, Dislocirana jedinica *Rijeka*

Posjetili smo imenovanu instituciju u kojoj su zaposlene četiri posebne skrbnice i stručna suradnica psihologinja. Obavješteni smo da razgovore s djecom najčešće provode u prostorijama ureda, koje su prikladne za provođenje razgovora, a posebno prostorija koja je opremljena za djecu. Posebno je istaknuta vrlo dobra suradnja sa sucima i stručnim radnicima Općinskog suda u Rijeci te su istaknuti slučajevi kada su suci zajedno sa stručnim suradnikom suda došli u prostorije Centra za posebno skrbništvo gdje su zajedno s posebnim skrbnikom, koga dijete već poznaje, u djetetu poznatom okruženju proveli razgovor. Međutim istaknuli su i primjere loše prakse u kojima sud upućuje djecu na razgovor sa stručnim radnikom tog suda, a često posebni skrbnik o tome nije bio obaviješten.

Razgovarali smo i o primjedbama stručnih djelatnika HZSR-a i ustanova u kojima su smještena djeca da posebni skrbnici često ne vide djecu do sudskog ročišta ili da s djecom obavljaju razgovore telefonski ili videopozivima. Objašnjeno je da se ponekad razlog za navedeno nalazi u kratkim rokovima u kojima moraju dostaviti svoje mišljenje i prijedlog sudu i tada mišljenje donose na temelju dostupne dokumentacije. Nedolazke na ročišta opravdavaju istovremenim zakazivanjem ročišta na više sudova. Također su naveli da telefonske razgovore s djecom obavljaju u iznimnim slučajevima i to sa starijom djecom, a videopozive ostvaruju samo sa starijom djecom koja žive u udaljenijim područjima (npr. Gorski kotar), uz prethodnu videoprovjeru da je dijete samo u prostoriji tijekom razgovora.

Kao značajnu poteškoću u radu istakli su problem dugotrajnosti sudskih postupaka, neizricanja privremenih mjera, nesagledavanje najboljeg interesa djece u sporovima o roditeljskoj skrbi i nedovoljne zaštite imovinsko-pravnih interesa djece uslijed raspolaganja imovinom djece u skladu sa mišljenjem MROSP-a.

8.3. Skloništa za žrtve obiteljskog nasilja

Prihvatište za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja *Caritasa* Šibenske biskupije

U 2025. posjetili smo Prihvatište za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja *Caritasa* Šibenske biskupije. Prihvatište djeluje na tajnoj adresi i ima kapacitet smještaja za 10 osoba. U trenutku obilaska nije bilo smještenih korisnica, pa tako ni djece. Tijekom obilaska o dosadašnjim iskustvima rada skloništa razgovarali smo sa zamjenicom ravnatelja *Caritasa*, voditeljicom skloništa i stručnom vanjskom suradnicom skloništa, u čijoj smo pratnji obišli prostor. U prostoru su izvršeni kućni red i dnevni plan života u Prihvatištu. Prostorni uvjeti zadovoljavaju potrebe

smještenih korisnika i njihove djece. U vrijeme smještaja majki s djecom, ovisno o okolnostima svakoga konkretnog slučaja, voditeljica i vanjska suradnica angažirane su oko pomoći majkama pri uključivanju djece u vrtić i školu te oko ishođenja besplatne pravne pomoći od ovlaštenih pružatelja. Naime pravna pomoć nije osigurana u okviru Prihvatišta jer *Caritas* nema zaposlenog pravnik. Smještaj sukladno propisima traje do šest mjeseci, iznimno godinu dana. Rad Prihvatišta financira se sredstvima MROSP-a, dijelom iz sredstava JLPRS-a i iz donacija.

8.4. Odgojno-obrazovne ustanove

Posjetili smo (11) odgojno-obrazovnih ustanova: četiri dječja vrtića, igraonicu za djecu predškolske dobi u Mljetu, pet osnovnih škola i jednu srednju školu. Posjeti su se sastojali od uvida u prostore u kojima borave djeca i razgovora s ravnateljima i stručnim suradnicima ustanova. Nakon obilazaka smo odgojno-obrazovnim ustanovama i nadležnim tijelima po potrebi dostavljali preporuke u cilju podizanja razine zaštite dječjih prava.

Predškolske ustanove

Posjetili smo četiri dječja vrtića (DV) i igraonicu za djecu predškolske dobi na otoku Mljetu:

- DV *Radost*, Darda
- DV *Lovran*
- DV *Dubrovnik*
- DV *Neven*, Rovinjsko Selo
- Igraonica za djecu predškolske dobi na otoku Mljetu.

U svim posjećenim vrtićima uočeno je da vodstvo vrtića postavlja visoke profesionalne standarde i očekivanja te vrlo predano radi na samoprocjeni i podizanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada. Uočava se iznimno nastojanje da se u okviru postojećih resursa odgojno-obrazovni rad kontinuirano unaprjeđuje i provodi u najboljem interesu djece.

Posjetili smo Igraonicu za djecu predškolske dobi na otoku Mljetu jer otok Mljet još nema dječji vrtić, a program predškole odvija se u sklopu Osnovne škole *Mljet*. U planu je gradnja vrtića te smo Županiji i Ministarstvu znanosti i obrazovanja uputili preporuku da pruži podršku Općini u osiguravanju organiziranoga predškolskog odgoja i obrazovanja na otoku. Igraonica za djecu predškolske dobi djeluje preko Kulturne udruge *Mljet*, a u njoj se provode kraći programi odgojno-obrazovnog rada.

U posjećenim vrtićima uočljive su razlike u prostornim, kadrovskim, sigurnosnim i organizacijskim uvjetima, programu rada, broju djece i odgojno-obrazovnih skupina, pristupu djeci s posebnim potrebama, motivaciji djelatnika, postignućima te ulaganjima i interesu osnivača za potrebe vrtića.

U gotovo svim vrtićima nema neupisane djece. DV *Lovran* djeluje u sklopu DV-a *Opatija* i u njemu je uočena potreba za odvajanjem u cilju unaprjeđenja kvalitete rada. DV *Dubrovnik* također je velik vrtić i u planu je razdvajanje na barem dva vrtića. Obiđeni vrtići su namjenski građeni i uočljiva su ulaganja u **prostore** svih vrtića, kao i nastojanja da se prostori prilagode stvarnim potrebama djece. Prostori posjećenih vrtića udovoljavaju standardima **sigurnosti**.

U manjim vrtićima omogućen je kvalitetniji individualni pristup, bolji nadzor i pravovremeno i cjelovito odgovaranje na sve potrebe, čime se osiguravaju bolji uvjeti za razvoj djeteta i zaštitu njegovih prava i interesa. Ovakav vrtić otvara mogućnost za fleksibilniju organizaciju rada, efikasnije vođenje i upravljanje te prilagođavanje programa specifičnim potrebama djece. Olakšava i poboljšava suradnju s roditeljima i drugim ustanovama u lokalnoj zajednici, kao i suradnju sa samim osnivačem. Stoga smo Općini Lovran i Gradu Opatiji preporučili da zajednički razmotre sve mogućnosti razdvajanja Dječjeg vrtića *Lovran* kao samostalne javne odgojno-obrazovne ustanove, kojoj bi osnivač bio Općina Lovran. Preporuku za razdvajanje DV-a *Dubrovnik* kao velike organizacijske jedinice na barem dva vrtića uputili smo i osnivaču vrtića Gradu Dubrovniku.

Djelatnici gotovo svih vrtića ukazuju na poteškoće u pronalasku stručnog **kadra** kako odgajatelja tako i stručnih suradnika. Nemaju svi vrtići ekipiranu stručnu službu, a ističe se nedostatak odgovarajućeg kadra na tržištu. Potreba za podrškom stručnih suradnika sve je naglašenija u radu s djecom s govornim poteškoćama i drugim teškoćama u razvoju.

Ravnateljima kao najveći izazov navode **suradnju s roditeljima**. Ističu konfliktne roditelje koji se teško mire s teškoćama djeteta i ne prihvaćaju savjete djelatnika te naglašavaju kako im je u tom dijelu potrebno osnaživanje i podrška sustava. Uglavnom ističu zadovoljstvo **suradnjom s osnivačima**. Nezadovoljni su **suradnjom sa Zavodima za socijalni rad**, kao i protokom informacija o djetetu od Zavoda prema njima, a s **drugim tijelima u lokalnoj zajednici** dobro surađuju i gotovo svi su aktivno uključeni u život i projekte lokalne zajednice. Svi **razmjenjuju informacije o djetetu na prelasku iz vrtića u osnovnu školu**. Kao slabost navode **rad s potencijalno darovitom djecom**. Razlog tomu vide u nepostojanju stručnog kadra, potrebnih materijala za dijagnostiku i rad s potencijalno darovitom djecom te nedovoljne kompetencije.

Preporuke koje smo upućivali vrtićima i nadležnim tijelima odnosile su se na otvaranje vrtića na otoku Mljetu, razdvajanje vrtića *Lovran* i *Dubrovnik*, podršku u osnivanju posebnih odgojno-obrazovnih skupina za djecu s teškoćama u razvoju u DV-u u Rovinjskom Selu, suglasnost za zapošljavanje stručnih suradnika, redovitu razmjenu informacija sa zavodima za socijalni rad, organizaciju sastanaka studije slučaja u kompleksnijim situacijama koje zahtijevaju međuresornu suradnju i uključivanje sustava socijalne skrbi i zdravstva, praćenje potreba vrtića od osnivača (kadrovske, prostorne, materijalne i organizacijske) te osiguravanje boljih uvjeta u cilju podizanja kvalitete skrbi, odgoja i obrazovanja djece, upoznavanje roditelja s propisima koji se odnose na rad vrtića i zaštitu prava i interesa djece, prijenos informacija o djeci na relaciji vrtić – škola, provođenje samoprocjene rada, praćenje i nadzor rada odgajatelja, privatnost djece, rad s darovitom djecom, izvod iz kaznene evidencije za djelatnike i stručno usavršavanje djelatnika.

Osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove

Posjetili smo šest škola – pet osnovnih škola (OŠ) i jednu srednju školu (SŠ):

- Osnovna škola *Mljet*, Mljet
- Osnovna škola *Jurja Dobrile*, Rovinj
- Osnovna škola *Jože Šorana*, Višnjan
- Osnovna škola *Vladimira Nazora*, Potpićan, PŠ *Sv. Katarina*
- Osnovna škola *Zadarski otoci*, Zadar
- Gimnazija *Dubrovnik*.

Posjećene škole razlikuju se po broju učenika, područnim školama, prostornim, kadrovskim, sigurnosnim i organizacijskim uvjetima, izazovima u radu, motivaciji djelatnika, postignućima, participaciji djece i roditelja u životu i radu škole te brojnosti i sadržaju izvannastavnih aktivnosti.

Osoblje svih škola zajedno s osnivačima kontinuirano nastoji unaprijediti **prostorne uvjete** te su nam u svim školama istakli potrebe za nadogradnjom ili adaptacijom prostora.

U odnosu na **kadrovske potrebe** sve škole izrazile su potrebu za ekipiranjem stručnih suradnika zbog sve većih izazova u radu sa svim dionicima odgoja i obrazovanja te zahtjevnijih i raznovrsnijih potreba i teškoća učenika. Vezano uza **sigurnost** učenika i školskog osoblja sve škole su u postojećim uvjetima uložile dodatne napore (sigurnosne kamere, sigurnosne brave i dežurstvo osoblja na vratima) kako bi podigli razinu sigurnosti.

Osnovna škola *Jurja Dobrile* u Rovinju istakla je nedostatak školskog liječnika koji će biti dostupan školi, posebno zbog određenog broja učenika s teškoćama mentalnog zdravlja te smo uputili preporuku NZJZ-u, Službi za školsku medicinu da razmotri načine osiguravanja stalno dostupnoga školskog liječnika.

OŠ *Zadarski otoci* posebno su istakli problem kadra na malim otocima, odnosno u njihovim područnim školama i odlazak stručnih suradnika u područne škole zbog loše prometne povezanosti. Istakli su ujedno situaciju u kojoj na otoku Veli Iž jedna profesorica predaje sve predmete i priprema se za odlazak u mirovinu, što predstavlja velik

izazov za osiguravanje kadra na otoku za sljedeću školsku godinu. Uputili smo preporuku osnivaču i nadležnom Ministarstvu da čim prije razmotre mogućnosti rješavanja kadrovskih poteškoća u područnim školama, posebno u Područnoj školi *Veli Iž*, odnosno da sa školama i drugim županijskim ustanovama razmotre mogućnosti osiguravanja i intenziviranja pomoći stručnih suradnika djeci, učiteljima i roditeljima na otocima koristeći postojeće resurse u lokalnoj zajednici, primarno plovila MUP-a i Županijske lučke uprave. Ujedno smo preporučili da razmotre mogućnosti osiguravanja digitalne infrastrukture i opremanja otočnih škola novom opremom potrebnom za održavanje nastave na daljinu.

Iznenadeći i zabrinuti stanjem koje zatičemo u odgojno-obrazovnim ustanovama na otocima stajališta smo da problematici zaštite prava i interesa djece na otocima, posebno manjim udaljenim otocima treba dati primjerenu pozornost s ciljem ostvarenja njihovih prava i najboljeg interesa prilagođavanjem individualnim potrebama djece i specifičnostima otoka.

Gotovo sve škole istakle su izazov u radu s konfliktnim roditeljima, učenicima s teškoćama u razvoju i problemima u ponašanju. Ujedno ističu nesigurnost postupanja u odnosu na takve roditelje te **nedostatak poznavanja pravnih propisa i procedura postupanja**. Ravnatelji izražavaju osjećaj obeshrabrenosti kad je riječ o poštovanju njihova mišljenja u određivanju primjerenog oblika školovanja za dijete od drugostupanskog tijela i nezadovoljstvo suradnjom sa službama socijalne skrbi. OŠ Jurja Dobrile u trenutku obilaska ostala je bez edukacijskog rehabilitatora te su u posebnoj odgojno-obrazovnoj skupini uz djecu bila prisutna dva asistenta. Stoga smo nadležnom Ministarstvu uputili preporuku da školi pruži podršku u rješavanju aktualne situacije u kojoj je posebna odgojno-obrazovna skupina za TUR ostala bez edukacijskog rehabilitatora te asistenti vode odgojno-obrazovni proces.

Osim **suradnje s roditeljima** koja im je u današnje vrijeme najveći izazov, kod odgojno-obrazovnih djelatnika se osjeća i „strah“ od odvjetnika, medija, Prosvjetne inspekcije i drugih vanjskih institucija. Uglavnom su zadovoljni **suradnjom s osnivačima** koji nastoje ulagati u prostorne uvjete škola, kao i drugim državnim i javnim tijelima. **Sudjelovanje i participaciju djece u životu i radu škole** sve posjećene škole moraju unaprijediti, a uloga učeničkih vijeća uglavnom je formalna.

Posebno loše međuljudske odnose u školi i lošu suradnju na relaciji škola – roditelj zatekli smo u OŠ *Mljet*. Stoga smo preporučili da, s obzirom na vidno narušene odnose dionika u školi, u suradnji s osnivačem razmotre mogućnosti organizirane sustavne edukacije, supervizije i medijacije u cilju boljeg funkcioniranja odgojno-obrazovne ustanove i zaštite dječjih prava i interesa.

U školi *Mljet* prijevoz nije adekvatno riješen, pa djeca ustaju rano i kreću autobusom do škole, a prijevoz do kuće podjednako dugo traje, što nije u skladu s DPS-om. Stoga smo preporučili da osnivač zajedno s upravom škole procijeni potrebe i razmotri načine osiguravanja školskog prijevoza za djecu kako bi se on odvijao u najboljem interesu djece putnika.

Škole su istakle kako primjećuju povećani trend pušenja *vip*-cigareta među učenicima osnovnoškolskog uzrasta, kao i više slučajeva nasilja na internetu.

Preporuke koje smo upućivali školama, kao i prethodnih godina, odnosile su se na intenziviranje rada vijeća učenika i participaciju djece, osmišljavanje slobodnih aktivnosti, zapošljavanje potrebnoga stručnog kadra, osnivanje posebnih razrednih odjela za djecu s problemima u ponašanju, organizaciju sastanaka s osnivačima na kojima će razmotriti sve potrebe škole (kadrovske, prostorne, materijalne i organizacijske) te iznaći načine njihova osiguravanja, upoznavanje roditelja s propisima koji se odnose na rad škole i zaštitu prava i interesa djece, posebice *Protokolom o postupanju u slučaju nasilja nad i među djecom* i *Protokolom o postupanju u kriznim situacijama*, kao i kućnim redom škole, suradnju s nadležnim PU HZSR-om u cilju razmjene informacija i pravovremene i sveobuhvatne zaštite djece, organizaciju sastanaka studije slučaja s ciljem razmjene informacija te planiranja jasnih intervencija, nositelja i rokova kako bi svi uključeni u pomoć djetetu mogli pravovremeno postupati i donijeti odluke u interesu djeteta, provođenje samoprocjene rada, rad s darovitom djecom, potrebu ishoda posebnog uvjerenja o podacima iz kaznene evidencije prije zapošljavanja djelatnika, privatnost djece, stručno usavršavanje djelatnika i poboljšanje prostornih uvjeta. Školama koje imaju učenike putnike preporučivali smo da s vozačima autobusa dogovore jasne protokole postupanja u kriznim situacijama, posebice situacijama nasilja među učenicima.

Preporuke koje smo upućivali osnivačima odnosile su se na potrebu snimanja potreba škola (prostorne, sigurnosne, materijalne i organizacijske) i pomoć školi u osiguravanju svih potrebnih uvjeta za kvalitetan odgojno-obrazovni rad.

MZOM-u smo preporučili da razmotri mogućnost otvaranja posebnoga razrednog odjela za djecu s problemima u ponašanju zajedno s djelatnicima škole *Zadarski otoci* (koji su iskazali potrebu), kao i susjednih im škola te s osnivačem i izda suglasnosti za zapošljavanje potrebnog kadra, kao i za osnivanje posebnih razrednih odjela za djecu s problemima u ponašanju i teškoćama u razvoju sukladno čl. 14. *Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*.

8.5. Kaznene ustanove

U 2025. godini posjetili smo pet kaznenih ustanova:

- Kaznionicu u Lepoglavi
- Kaznionicu u Požegi
- Zatvor u Zagrebu
- Zatvor u Požegi
- Odgojni zavod u Turopolju.

Kao i prethodnih godina kaznene ustanove obilazili smo s ciljem uvida u ostvarivanje prava djece osoba koja su lišena slobode i aktivnosti koje su usmjerene na razvoj roditeljskih kompetencija i očuvanja obiteljskih veza (zatvor u Požegi), praćenje promjena u odnosu na zadnji obilazak ili obilazak s polaznicima temeljnog tečaja za pravosudnu policiju (Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Požegi, Zatvor u Zagrebu i Odgojni zavod u Turopolju).

U svim ustanovama koje smo posjetili razgovarali smo s upraviteljem kaznenog tijela, službenicima i službenicama Odjela osiguranja i Odjela tretmana.

Temeljni tečajevi pravosudne policije u Kaznionicama u Lepoglavi i Požegi i Zatvoru u Zagrebu

I ove smo godine održavali predavanja i radionice za polaznike Temelnog tečaja pravosudne policije s ciljem upoznavanja i senzibiliziranja polaznika s ostvarivanjem prava djece čiji su roditelji lišeni slobode. U okviru ovih aktivnosti obišli smo prostore u kojoj se djeca susreću s roditeljem koji je lišen slobode, u kojima se vrši pretraživanje i u kojima djeca čekaju na susret s roditeljem.

Zatvor u Zagrebu

U okviru projekta Erasmus+ *Child Trust* u suradnji s Udrugom *RODA*, u zatvoru u Zagrebu i u Kaznionici u Lepoglavi održali smo i radionicu za pravosudne policajce. Interaktivna radionica održana je kao dio razvoja kurikuluma za pravosudne policajce. Nakon radionice smo s polaznicima obišli prostore u kojima se djeca susreću s roditeljem u zatvoru.

Zatvor u Požegi

Cilj posjete bio je steći uvid u ostvarivanje prava djece osoba koje su lišene slobode te u aktivnosti za razvoj roditeljskih kompetencija i očuvanje obiteljskih veza koje se provode u zatvoru. Također u ostvarivanje prava i interesa maloljetnika koji izvršavaju mjeru istražnog zatvora u prostoru određenom za maloljetnike. Prilikom posjete obišli smo prostor u kojem se odvijaju posjete djece zatvorenicama i prostor za maloljetnike istražne zatvorenike u kojem smo obavili razgovor s maloljetnikom koji je zatečen u istražnom zatvoru. Većina zatvorenika su istražni zatvorenici, što otežava provođenje tretmanskih programa koji se provode samo za one koji izvršavaju kaznu te se zbog malog broja roditelja ne može formirati grupa za program *Zatvorenik kao roditelj*. Na roditeljskim kompetencijama djelatnici rade sa zatvorenicama individualno, jednako s istražnim i pravomoćno osuđenima.

Posjete djece odvijaju se u zasebnom terminu, nema gužvi ni čekanja jer se naručuju, a prilikom ulaza djeca se ne pregledavaju detaljnom pretragom. Posjete se odvijaju u prostoru za posjete djece, a moguće su i videoposjete za onu djecu koja ne mogu dolaziti u posjete. Prostor za posjete je skučen, oslikanih zidova dječjim motivima, s namještajem i predmetima prilagođenima djeci, no ne djeluje naročito toplo i oplemenjeno. Prostor ima više potencijala od iskorištenog, ne osvježava se i ne nadopunjuje. Moguće je organizirati posjetu s djetetom u središtu, ali u prostoru se nalazi i zaseban stol za odrasle, pa o posjetiteljima ovisi kako će posjetu organizirati. Obišli smo i sobu za maloljetne istražne zatvorenike koju sustav zove „posebna pritvorska jedinica za maloljetnike“. Soba je ista kao i druge, skućena je, ima sanitarni čvor bez tuša, krevet, stol i TV. Čisto je i održavano. U slučaju potrebe može se staviti još jedan krevet na kat. Soba je prazna ako nema maloljetnika i ne koristi se za potrebe drugih punoljetnih zatvorenika. Maloljetnicima se omogućuje učenje i priprema razrednih ispita ako to žele.

Odgojni zavod u Turopolju

Tijekom posjeta Odgojnom zavodu u Turopolju susreli smo se s upraviteljem Zavoda i službenicama Odjela tretmana. Razgovarali smo o odgoju i obrazovanju maloljetnika u Zavodu, mogućnostima za strukovno obrazovanje i stručnu praksu, o dodatnim mogućnostima poticanja u okviru postpenalnog prihvata, provođenju slobodnog vremena i mogućnostima tjelesne aktivnosti te strukturi dnevnih aktivnosti.

8.6. Ustanove gdje borave djeca migranti i djeca bez pratnje

U 2025. godini obišli smo tri lokacije na kojima borave djeca bez pratnje:

- Prihvatni centar za migrante u Dugom Dolu
- Prihvatni centar za strance *Ježevo*
- Tranzitni prihvatni centar za strance *Trilj*.

Prihvatni centar za migrante u Dugom Dolu otvoren je u studenom 2023. zbog povećanog broja tražitelja međunarodne zaštite na području Policijske uprave karlovačke te služi za registraciju tražitelja međunarodne zaštite, koji se potom upućuju u prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite ili, ovisno o procjeni, u prihvatne centre za strance. U Centru se i dalje ne vode jedinstvene i sveobuhvatne evidencije djece koja dolaze s obitelji i djece bez pratnje te nema evidencije po dobi i spolu, što onemogućuje kontrolu rada i pregled postupanja prema djeci koja se nalaze u detenciji. Materijalni uvjeti nisu odgovarajući za smještaj. Ponovno smo preporučili uvođenje sveobuhvatne evidencije i poboljšanje materijalnih uvjeta osiguranjem dostatne odjeće, obuće i primjerenog smještaja za djecu.

Prihvatni centar za strance *Ježevo* je centar u koji se smještaju državljani trećih zemalja i tražitelji međunarodne zaštite, a obilazak je izvršen radi uvida u uvjete u kojima ondje borave djeca u pratnji obitelji i djeca bez pratnje. Uvažavajući navode da se djeca bez pratnje u Prihvatnom centru ne zadržavaju dulje vrijeme, napominjemo da djelatnici prihvatnih centara moraju biti na odgovarajući način osposobljeni u području zaštite djece, zaštite djetetovih prava i komunikacije s djecom na način koji je prilagođen njihovom spolu, dobi i kontekstu. Preporučili smo zapošljavanje dodatnih stručnih suradnika (psihologa, socijalnih radnika itd.) kako bi se djeci osigurala sveobuhvatna pomoć i podrška imajući u vidu da je riječ o posebno ranjivoj skupini djece.

Posjetili smo i Tranzitni prihvatni centar za strance *Trilj*. Upoznali smo se s uvjetima i zbrinjavanjem djece u pratnji obitelji i djece bez pratnje te dali preporuke za unaprjeđenje materijalnih uvjeta, prilagodbu okruženja potrebama djece i osiguranje podrške zapošljavanjem stručnjaka.

Zaključno, ističemo da smještaj i zadržavanje djece u ovakvim centrima te ograničeno kretanje i prostor koji nije prilagođen boravku djece nije u najboljem interesu djeteta te nije primjeren za njihov pravilan psihofizički razvoj, čak i kad je takav boravak kratkotrajan.

9. OSTALE AKTIVNOSTI U ZAŠTITI I PROMICANJU PRAVA DJECE

9.1. Skupovi i događanja u organizaciji Ureda pravobranitelja za djecu

U 2025. organizirali smo ili sudjelovali u organizaciji 15 skupova, manifestacija i stručnih tematskih sastanaka. Od toga smo sedam organizirali samostalno (međunarodni događaj, dva javna događanja i četiri stručna sastanaka), a tri događanja (regionalna konferencija pravobranitelja, otvaranje festivala i dodjela nagrada u sklopu natječaja) ostvarili smo u suradnji s drugim organizatorima.

Forum Europske mreže mladih savjetnika pravobranitelja za djecu (ENYA)¹⁶⁴ – Ured pravobranitelja za djecu bio je domaćin ovogodišnjeg Foruma Europske mreže mladih savjetnika za djecu, koji je održan 1. i 2. srpnja u Jezerčici. Forum pod nazivom *Neka mladi govore – Neka mladi govore o pravu djece na fizičko zdravlje (Let's Talk Young, Let's Talk about Children's Right to Physical Health)* okupio je mlade savjetnike iz 12 članica ENOC-a; mlade iz Andaluzije, Baskije, Katalonije, Hrvatske, Cipra, Islanda, Italije, Crne Gore, Sjeverne Irske, Poljske, Slovačke i Škotske, a preporukama su doprinos radu Foruma dali i mladi iz Malte i Škotske.

Mladi savjetnici predstavili su preporuke za poboljšanje osiguravanja i primjene dječjeg prava na fizičko zdravlje o kojima su prethodno raspravili sa svojim vršnjacima i koordinatorima u vlastitim zemljama. Mladi su provodili stručne i kreativne aktivnosti, održavali rasprave sa stručnjacima iz područja zdravstva i drugim relevantnim dionicima te posjećivali bolnice. Tijekom dvodnevnog Foruma djeca i mladi imali su priliku upoznati se s predstavnicima HZJZ-a, koji su predstavili projekt *Živjeti zdravo*, primjere uravnoteženih i zdravih obroka, kao i poligon za tjelesnu aktivnost, koji su sudionici imali priliku isprobati na licu mjesta. Također su imali priliku čuti više o hrvatskome obrazovnom sustavu i istraživanju o utjecaju digitalnih tehnologija na mentalno zdravlje djece i mladih u RH.

Preporuke mladih savjetnika pravobranitelja za djecu odnose se na mnoge aspekte fizičkog zdravlja djece i mladih – od osiguranja jednakog pristupa zdravstvenim uslugama za svu djecu, bez obzira na njihov ekonomski, društveni i geografski status (posebno za djecu u pokretu, djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i ostalu djecu koja pripadaju ranjivim skupinama), promicanja zdravih životnih navika, unaprjeđenje propisa vezanih uz oglašavanje i konzumaciju energetskih pića i duhanskih proizvoda do zdrave i uravnotežene školske prehrane, poboljšanja u izvođenju nastave *Tjelesne i zdravstvene kulture* te uvažavanje mišljenja djece i mladih u pitanjima vezanim uz njihovo zdravlje. Njihove su preporuke, nakon održavanja zajedničkog Foruma u RH i godišnje konferencije mreže ENOC predstavljene u rujnu u Bukureštu.

Svrha projekta *ENYA* je aktivno uključiti djecu i mlade u godišnji rad ENOC-a i dati im priliku da ih se čuje na razini koja nadilazi granice njihove zemlje, na europskoj razini.

Promocija publikacije *Dječja prava*¹⁶⁵ – u prostorijama Ravnateljstva policije u studenom 2025. održali smo promociju Zbornika radova *Dječja prava u prometu* s ciljem senzibiliziranja javnosti o pravima djece u prometu. Zbornik radova rezultat je znanstveno-stručne konferencije *Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti*, koja je održana 26. studenog 2023. u Rijeci u organizaciji Ureda pravobranitelja za djecu i Veleučilišta u Rijeci. Zbornik sadrži 15 izlaganja policijskih službenika, liječnika, prometnih stručnjaka, sveučilišnih profesora, djelatnika odgojno-obrazovnog sustava i roditelja o dječjim pravima i sigurnosti na cestama.

Zamjenica pravobraniteljice za djecu podsjetila je kako je u posljednjem desetljeću na hrvatskim prometnicama poginulo 156 djece, odnosno oko sedam školskih razreda i da te brojke pozivaju institucije preispitati uloge, propise, kratkoročne i dugoročne planove o sigurnosti na cestama, proanalizirati stanje prometnica te da se

164 <https://dijete.hr/hr/enya-forum-2025-neka-mladi-govore-neka-mladi-govore-o-pravu-djece-na-fizicko-zdravlje-odrzan-u-hrvatskoj/>.

165 <https://dijete.hr/hr/zamjenica-gabelica-supljika-zbornik-djecja-prava-u-prometu-poziv-je-na-promjenu-javnih-politika-i-pristupa-u-odluke-treba-ukljuciti-djecu/>.

kao društvo zapitamo imamo li sigurnost na cestama zapravo ili samo na papiru istaknuvši da Zbornik ne donosi samo pregled stanja nego je i poziv na djelovanje i promjenu. Zamjenik glavnog ravnatelja policije predstavio je aktivnosti policije u okviru Nacionalnog plana sigurnosti cestovnog prometa.

Promocija zbornika *Zaštita djece u digitalnom dobu* – održana je studenom 2026. u okviru konferencije *Sigurno djetinjstvo* Centra za sigurniji internet. Zaključci i prijedlozi za unaprjeđenje zaštite djece sa stručnog skupa održanog u Splitu 2023. godine pretočeni su u Zbornik sa sedam znanstvenih osvrti, analizom Općeg komentara br. 25 (2021.) o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje i preporukama Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice.

Predstavljanje vodiča Vijeća Europe *Tvoje zdravlje, tvoja odluka* – u Uredu pravobranitelja za djecu u Rijeci je u svibnju predstavljen vodič za djecu Vijeća Europe *Tvoje zdravlje, tvoja odluka*. Riječ je o vodiču namijenjenom djeci i mladima u dobi od 9 do 15 godina, a nastao je na inicijativu Child Advocacy Teama pri organizaciji Child Rights Connecta s ciljem da djeca bolje razumiju svoja prava i nauče kako aktivno sudjelovati u odlukama vezanim uz njihovo zdravlje. Vodič je koristan i za roditelje, učitelje, zdravstvene djelatnike i druge stručnjake koji rade s djecom. Konkretnim primjerima, ilustracijama i praktičnim metodama djeci se približila tematika zdravstvene skrbi osnažujući ih za samostalno donošenje odluka i osjećaj sigurnosti u zdravstvenim situacijama.

Savjetnice pravobraniteljice za djecu ovom su prigodom predstavile rad riječkog ureda i istaknule s kakvim se problemima djece i odraslih najčešće susreću i na koji način ih rješavaju. Ukazale su na važnost dječje participacije i zdravlja djece te istaknule da je tema fizičkog zdravlja središnja tema Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) u 2025.

STRUČNI TEMATSKI SASTANCI

I u 2025. organizirali smo i sudjelovali na tematskim međuresornim sastancima sa stručnjacima i predstavnicima nadležnih tijela i civilnog društva oko aktualnih tema, hitnih situacija i potreba da se suradnjom unaprijedi ostvarivanje i zaštita prava djece.

Sigurnost u školama – sastanak s predstavnicima Osječko-baranjske županije – pravobraniteljica za djecu je u siječnju sudjelovala na sastanku ravnatelja osnovnih i srednjih škola, kojima je osnivač Osječko-baranjska županija, a povod su bile nove sigurnosne mjere, koje su se započele provoditi u školama nakon tragičnog događaja u Osnovnoj školi *Prečko* u Zagrebu.

Ured pravobranitelja za djecu naglasio je kako je sigurno okruženje za djecu u školama imperativ, no treba voditi računa i o mentalnom zdravlju djece, koja bi ove mjere mogla doživjeti tjeskobno, na što su neki srednjoškolci već i upozorili. Pravobraniteljica je istaknula da je stoga nužno razgovarati s djecom, uvažiti njihove doživljaje i ozbiljno razmotriti njihove prijedloge, što je u duhu ostvarivanja konvencijskog prava na participaciju djece i iznošenja mišljenja o stvarima koje se na njih odnose.

Pravo na kvalitetniju zdravstvenu zaštitu djece s dijabetesom¹⁶⁶ – u Uredu pravobranitelja za djecu u siječnju je održan sastanak s predstavnicima Zagrebačkoga dijabetičkog društva i Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga. Neposredan povod bile su aktivnosti pravobraniteljice za djecu usmjerene prema osiguranju jednake dostupnosti (bez nadoplate) tzv. „naprednih“ inzulinskih pumpi, koje sadrže važne funkcije djeci kod koje je indicirana njihova uporaba. Djeci s dijabetesom bile su dostupne na korištenje tri inzulinske pumpe, koje se nalaze na *Osnovnoj listi ortopedskih i drugih pomagala* HZJZ-a, no bez nadoplate im nisu bile dostupne pumpe, koje načinom rada i funkcionalnošću pridonose višoj razini sigurnosti i boljoj regulaciji šećerne bolesti djeteta.

Na sastanku se razgovaralo o potrebi edukacije djelatnika u odgojno-obrazovnom sustavu o potrebama djeteta s dijabetesom i preporučenom načinu postupanja, a spomenuta je i potreba ponavljanja preporuke pravobraniteljice za djecu iz 2021. MZO-u. S predstavnicima udruga razmijenjena su mišljenja o iskustvima vezanima uz primjenu glukagona u spreju u školi i dogovoren je nastavak suradnje u podizanju razine standarda zdravstvene zaštite djece oboljele od šećerne bolesti.

Upravno vijeće HZZO-a u lipnju 2025. donijelo je odluku o ukidanju doplata za inzulinske pumpe za sve

166 <https://dijete.hr/hr/sastanak-pravobraniteljice-za-djecu-s-predstavnicima-zagrebackog-dijabetickog-drustva-i-hrvatskog-saveza-dijabetickih-udruga/>.

osobe mlađe od 18 godina i za mlade na redovnom školovanju, čime su prihvaćene preporuke i upozorenja pravobraniteljice, o čemu više pišemo u poglavlju *Zdravstvena prava*.

Povećanje subvencija za privatne vrtiće u Gradu Zagrebu¹⁶⁷ – u Gradskom uredu za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba je u ožujku održan sastanak na temu sufinanciranja dječjih vrtića privatnih osnivača na području Grada Zagreba. Ponovno smo istaknuli našu preporuku i upozorenje nadležnim tijelima i Hrvatskom saboru na nejednaku dostupnost i kvalitetu predškolskog odgoja za svu djecu, tako i vezano uza subvencioniranje cijene privatnih vrtića, kao i potrebu ujednačavanja subvencioniranja (kao i kriterija za upis u dječje vrtiće) na razini države, s ciljem osiguravanja jednake dostupnosti predškolskog odgoja za svu djecu. Jedinicama lokalne samouprave, uključujući i Grad Zagreb, preporučili smo pronalaženje načina za ujednačavanje cijene iznosa vrtića za svu djecu, neovisno o tome tko je osnivač vrtića, u slučajevima kada JLS nije osigurao mjesto za upis svakog djeteta u vrtić čiji je osnivač, kako ovakva neujednačena praksa ne bi dovela do nejednakih mogućnosti u ostvarivanju njihova prava na predškolski odgoj i obrazovanje.

Suzbijanje i sprječavanje nasilja među djecom i mladima¹⁶⁸ – na inicijativu pravobraniteljice za djecu početkom listopada održan je međuresorni sastanak s predstavnicima Grada Zagreba, MZOM-a, MUP-a i HZSR-a na temu generalnog porasta trenda vršnjačkog nasilja, koje predstavlja kršenje prava djeteta i ugrožava njegovu sigurnost i dostojanstvo. Sastanak s predstavnicima nadležnih tijela iniciran je kako bi se Ured pravobranitelja za djecu upoznao s relevantnim informacijama o postupanjima u slučajevima fizičkih sukoba na području zagrebačke Dubrave u cilju zaštite prava i sigurnosti djece. Istaknuta je i važnost prevencije i nužnost provođenja preventivnih programa te proaktivna komunikacija među svim nadležnim tijelima.

Zaštita prava maloljetnika u istražnom zatvoru – u listopadu 2025. održan je međuresorni sastanak na temu unaprjeđivanja izvršavanja istražnog zatvora za maloljetnike. Na sastanku su sudjelovali predstavnici MPUDT-a – Uprave za zatvorski sustav i probaciju, MROSP-a, Visokoga kaznenog suda i DORH-a.

Predstavnici Ureda pravobranitelja za djecu ponovno su ukazali na to da postojeći sustav i izvršavanja mjere istražnog zatvora ne osigurava međunarodne i nacionalne standarde koje propisuje Zakon o sudovima za mladež. Ponovno je naglašena važnost osnivanja zatvorene zavodske ustanove i nužnost prihvaćanja odgovornosti nadležnih sustava u ostvarivanju prava djece na obrazovanje sukladno UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta i drugim međunarodnim i nacionalnim propisima.

SKUPOVI I DOGAĐANJA U SUORGANIZACIJI S DRUGIMA

9. regionalna konferencija tijela za jednakost Jugoistočne Europe – u organizaciji hrvatskih pravobraniteljskih institucija – pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, pravobraniteljice za djecu i pravobranitelja za osobe s invaliditetom u Splitu je od 22. do 23. rujna održana *9. Regionalna konferencija tijela za jednakost Jugoistočne Europe (9th Regional conference of equality bodies from Southeastern Europe)*. Riječ je o konferenciji koja se održava od 2016. s ciljem razmjene iskustva, izazova, primjera dobrih praksi i aktualnosti u području zaštite ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije.

Tema ovogodišnje konferencije bila je analiza i jačanje suradnje između tijela za jednakost i organizacija civilnog društva, a uz predstavnike institucija iz RH na konferenciji su sudjelovali stručnjaci iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Albanije, Kosova i Sjeverne Makedonije.

Zamjenica pravobraniteljice za djecu u svojem je izlaganju naglasila važnost uključivanja djece, kao nositelja prava, u borbu protiv diskriminacije, koja se manifestira u svim područjima djetetova života. Ukazala je na to da podaci iz godišnjih izvješća o radu ukazuju na široki spektar diskriminacijskih praksi koje pogađaju djecu – kao najranjivije članove društva.

17. Festival prava djece (FPD) – i ove smo godine, kao partner, sudjelovali na *Festivalu prava djece* u organizaciji Udruga za promicanje stvaralaštva i jednakih mogućnosti *Alternator*. Festival je održan od 22. listopada do 20. studenog 2025. pod motom „Nasilje je flop, tolerancija top!“. Središnja tema ovogodišnjeg festivala bila je nasilje među djecom i mladima, a cilj je bio programskim aktivnostima obraditi i podići svijest djece i mladih

167 <https://dijete.hr/hr/odrzan-sastanak-s-gradom-zagrebom-na-temu-sufinanciranja-djecjih-vrtica-privatnih-osnivaca/>.

168 <https://dijete.hr/hr/sastanak-o-porastu-trenda-vrsnjackog-nasilja/>.

o različitim oblicima nasilja.

Festival je otvoren projekcijom filmova *Lars is LOL* i *Lisica i zečica spašavaju šumu* za učenike osnovnih škola u Kinu *Kinoteka* u Zagrebu. U sklopu *Festivala prava* tijekom listopada i studenog u Zagrebu, Labinu, Đurđevcu, Cetingradu, Zadru, Koprivnici, Šibeniku, Sisku i Zaboku održan je niz filmskih projekcija, radionica i razgovora. U Prvoj privatnoj gimnaziji 6. studenog u Zagrebu održan je Okrugli stol *Riječ udara. Šutnja boli*.

Festival je zatvoren 20. studenog, na Svjetski dan djece, u Uredu Europskog parlamenta, uz panel-raspravu i predstavljanje poruka djece i mladih koje su prikupljene tijekom festivala.

Natječaj Oboji svijet¹⁶⁹ – Ured pravobranitelja za djecu i ove je godine sudjelovao u provedbi natječaja *Oboji svijet* Foruma za slobodu odgoja, koji učenicima osnovnih i srednjih škola iz cijele RH omogućuje podijeliti vlastite ideje o toleranciji i poštovanju različitosti, viđenje ključnih problema današnje generacije djece i mladih, kao i vizije budućnosti. Predstavnice Ureda dale su svoj doprinos ovom natječaju u ulozi članica komisije za odabir pristiglih radova u kategoriji pjesme, priče i fotografije.

U okviru jubilarnoga, 15. natječaja, nagrađeno je 27 učeničkih radova. Ove godine na natječaj je bilo prijavljeno **255 učeničkih radova iz 126 škola**. Radovima su djeca i mladi progovarali o njima najvažnijim temama: sloboda, jednakost, različitosti, prijateljstvo, empatija, solidarnost i aktivno građanstvo. Natječaj im je ponovno pružio prostor da izraze svoj glas, pokažu kreativnost i svoju odgovornost prema zajednici.

9.2. Izdavački projekti

Tijekom 2025. tiskali smo *Kalendar za 2026.* i tri publikacije o dječjim pravima u prometu, pravima djece čiji su roditelji u zatvoru te zaštititi djece u digitalnom dobu.

Kalendar Pravobranitelja za djecu 2026.

Za 2026. izrađen je kalendar u B2 formatu u kojem svaki mjesec predstavlja po jedno od dječjih prava iz UN-ove *Konvencije o pravima djeteta*. Kalendarom smo željeli dodatno promovirati dječja prava (poput prava na zaštitu od nasilja na internetu, prava na vlastiti identitet, prava djece s teškoćama u razvoju, prava na sudjelovanje, prava na kvalitetnu zdravstvenu skrb i čist okoliš, prava na obrazovanje i odmor, prava na privatnost itd.) pomoću ilustrativnih pojašnjenja što pojedino pravo predstavlja. Kalendar sadrži i kontakt-informacije o Uredu pravobranitelja za djecu, a tiskan je u 1000 primjeraka koji su dijeljeni na stručnim skupovima, susretima s djecom i sastancima s predstavnicima raznih tijela i institucija koji se bave dječjim pravima. Objavljen je i na mrežnoj stranici www.dijete.hr, s koje se može preuzeti u PDF formatu.¹⁷⁰

Dječja prava u prometu – zbornik radova s konferencije Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti?

Na temelju iskustva koje je Ured pravobranitelja za djecu stekao baveći se od 2006. temom sigurnosti djece u prometu, održana je konferencija pod nazivom *Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti?* u Rijeci 2023., koja je na jednome mjestu okupila stručnjake iz različitih institucija, sustava i područja sa zajedničkom misijom kada su djeca u pitanju: učiniti sve što se može da djeca odrastaju sigurno, imaju sretno djetinjstvo i sve uvjete za razvoj.

Razmjena vrijednih informacija i saznanja o tome kako je djeci danas na cesti, podataka o dječjem stradanju, kao i smislenim aktivnostima i mjerama za dječju dobrobit i sigurno odrastanje poslužila je kao temelj za pripremu zbornika *Dječja prava u prometu*. Tekstove su, osim predstavnica Ureda pravobranitelja za djecu, pripremila i većina izlagača s konferencije te drugi stručnjaci i predstavnici različitih institucija (ministarstava, visokoškolskih ustanova, organizacija civilnog društva itd.). Tekstovi u ovom zborniku govore o stanju na europskim i hrvatskim

169 <https://dijete.hr/hr/nagrađeni-radovi-natjecaja-oboji-svijet/>.

170 <https://dijete.hr/wp-content/uploads/2026/01/PRAVOBRANITELJICA-KALENDAR-2026.pdf>.

cestama i načinima smanjenja stope smrtnosti djece na njima, perspektivi i aktivnostima Ureda, kao i stavovima djece i članova Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu. Također predstavljaju svakodnevna nastojanja, rad i praksu usmjerene na zaštitu djece u prometu. Zbornik sadrži 15 tekstova (uz *Riječ pravobraniteljice* i *Urednički predgovor*), a recenzent je prof. dr. sc. Hrvoje Baričević. Tiskan je u 700 primjeraka.

Tata u zatvoru – Mama u zatvoru – Priče s obje strane rešetke

Publikacija Ureda pravobranitelja za djecu pod naslovom *TATA U ZATVORU – MAMA U ZATVORU – Priče s obje strane rešetke* autorice Višnje Biti donosi osobne priče zatvorenika/ica, članova njihovih obitelji i stručnjaka koji rade s njima. Nakon prethodno objavljene knjige *S obje strane rešetke* pravobranitelja za djecu i u cilju daljnjeg promoviranja prava djece čiji je roditelj u zatvoru, rodila se ideja o novim pričama koje jačaju svjesnosti o pravima ove skupine djece i o tome da se, unatoč odvojenosti, kod većine mogu razvijati i održavati obiteljski odnosi. Dvadeset i jedna priča predstavlja dvadeset i jedno ljudsko iskustvo, od kojih su neke zapis snimljenog razgovora, a neke su oblikovane na temelju prikupljenih zapisa, razgovora i svjedočanstava. Ove priče svjedoče o doživljaju roditeljstva u zatvoru, bez uljepšavanja, ponegdje i s mirenjem s onim što se ne može promijeniti. Osim o odnosima između mame i tate i djeteta, neke su priče o prijateljstvu između zatvorenica, ali i između zatvorenika i savjetnica (djelatnica tretmana), koje govore i o smislu tretmanskog rada i odnosa sa zatvorenicima u stručnom radu u zatvoru. Publikacija je namijenjena sadašnjim i bivšim zatvorenicima i članovima njihovih obitelji, stručnjacima u svim sustavima koji su usmjereni na rad s djecom, djelatnicima u pravosudnom i zatvorskom sustavu, predstavnicima vlasti i donositeljima odluka, organizacijama civilnog društva, medijima i općoj populaciji. Tiskana je u 500 primjeraka.

Zaštita djece u digitalnom dobu – Zbornik radova nastavno na stručni skup Zaštita djece u digitalnom dobu

Zbornik obuhvaća sadržaj, koji su predstavnici i stručnjaci iz relevantnih tijela iz RH, iznijeli na stručnom skupu *Zaštita djece u digitalnom dobu*, održanom u listopadu 2023. u Splitu, uz dodatne osvrtne ostalih relevantnih dionika. Skup je bio namijenjen stručnjacima iz odgoja i obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi, pravosuđa i organizacija civilnog društva, čije je djelovanje usmjereno na zaštitu djece u digitalnom okruženju. Zbornik se sastoji od šest radova koji govore o trendovima, rizicima i benefitima digitalnog okruženja te preventivnim aktivnostima uza zaključke i prijedloge za unaprjeđenje zaštite prava i interesa djece u ovom području, a tiskan je u 300 primjeraka. Publikacija je namijenjena predstavnicima izvršne vlasti i civilnog sektora, donositeljima odluka, stručnjacima koji rade s djecom i za djecu, djeci i mladima i široj javnosti.

Publikacije objavljene na www.dijete.hr

Na našoj mrežnoj stranici www.dijete.hr u rubrici *Izvješća o radu pravobranitelja za djecu* objavljena su sva dosadašnja *Izvješća pravobraniteljica za djecu*. U 2025. objavili smo *Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2024. godinu*, *Sažetak Izvješća 2024.* i *Sažetak Izvješća o radu na engleskom jeziku (Summary Report on the Work of the Ombudsman for Children for 2024.)*.

U 2025. **naša je stranica ostvarila 119 559 pregleda** i 53 820 posjetitelja. Najviše pregleda ima naslovna stranica (25 070), potom rubrike *Kako se obratiti pravobraniteljici* (6163) i *Česta pitanja* (5988). I ove godine najposjećenija je stranica o *Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* sa 6246 pregleda.

9.3. Izlaganja na stručnim skupovima

O pravima djece, njihovim povredama i potrebi zaštite izlagali smo na 79 skupova u RH. Od toga u nastavku navodimo izlaganja razvrstana u 10 područja.

Obrazovna prava

- *Uloga učitelja u zaštiti prava djece u digitalnom okruženju* u Centru za sigurniji internet, Osijek i Split, 16. i 27. siječnja i 18. veljače.
- *Izazovi u zaštiti i ostvarivanju prava djece u školi* u Osnovnoj školi *Jelenje Dražice*, Jelenje, 3. veljače.
- *Izazovi u zaštiti i ostvarivanju prava djece u školi* u Osnovnoj školi *Ravna Gora*, Ravna Gora, 4. veljače.
- Sudjelovanje u panel-raspravi *Školarci i adolescenti u fokusu: izazovi modernog okruženja – Poteškoće učenja, primjereni oblici školovanja, potpore i pomoći* u organizaciji Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, 11. travnja.
- Izlaganje na završnoj konferenciji u sklopu projekta *Thematic Country Cluster Activities (TCCA)* u organizaciji Europske agencije za posebne obrazovne potrebe i inkluzivno obrazovanje (*European Agency for Special Needs and Inclusive Education*), Zagreb, 14. – 16. travnja.
- *Tko se boji roditelja još? Izazovi i iskustva suradničkih odnosa odgojno obrazovnih ustanova i roditelja* u sklopu promocije knjige *Teorija i praksa partnerstva*, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, 21. svibnja.
- *Kada „zaštita“ djece prelazi u „kršenje“ njihovih prava* na Konferenciji *Zajedno rastemo sretno* u organizaciji Centra *Holos* i Centra za sigurniji internet, Split, 23. svibnja.
- *Kvalitetna komunikacija kao temelj zaštite dječjih prava* na Državnom skupu učitelja razredne nastave u organizaciji AZOO-a, Vodice, 24. lipnja.
- *Zaštita prava i dobrobiti djece* na Ljetnom kampu *Kaštela for kids* u organizaciji Udruge *Robofutura*, dva predavanja za roditelje polaznika kampa, 23. i 30. lipnja.
- *Kvalitetna komunikacija dionika odgoja i obrazovanja – temelj za pravovremenu i cjelovitu zaštitu dječjih prava* na Međužupanijskome stručnom vijeću učitelja razredne nastave, Crikvenica, 25. kolovoza.
- Sudjelovanje na panelu na konferenciji o uvođenju sveobuhvatne seksualne edukacije u zagrebačke škole u organizaciji Udruge *Status M. i CESI*, Zagreb, 9. rujna.
- *Granice između prava i očekivanja*, panel na Državnom skupu edukacijskih rehabilitatora, Brela, 8. listopada.
- *Etika, zakoni i granice odgovornosti stručnjaka* na Državnom skupu edukacijskih rehabilitatora, Brela, 9. listopada.
- *Zaštita dobrobiti djece i mladih u školi i sportu* i sudjelovanje u panel-raspravi *Dobrobit djece i mladih kroz učenje i sportske aktivnosti* na 17. Međunarodnom stručnom skupu sportskih i prosvjetnih djelatnika *Mentalno zdravlje – dobrobit djece i mladih kroz učenje i sportske aktivnosti*, Križevci, 10. listopada.
- *Uloga učitelja u prepoznavanju potreba i zaštiti prava djece* na Županijskom stručnom vijeću voditelja preventivnih programa osnovnih i srednjih škola, PŠ *Sveta Katarina*, 15. listopada.
- *Kad škola (ne)štiti* na Državnom skupu ravnatelja osnovnih škola u organizaciji HUROŠ-a, Brela, 21. listopada.
- *Zaštita mentalnog zdravlja i prava djeteta od zajedničke odgovornosti do stvarne podrške* na javnoj tribini u organizaciji *Lions kluba Trogir*, Trogir, 27. listopada.
- *Darovita djeca u raskoraku između propisa i prakse* na obilježavanju 10. godina Udruge *DAR*, Zagreb, 30. listopada.
- *Umor pomagača – tanka linija između empatije i izgaranja* na regionalnoj konferenciji *Ovisnosti 360°* u organizaciji Klinike za psihijatriju *Vrapče* i Zajednice pape Ivana XXIII., Split, 14. studenog.
- *Darovita djeca u raskoraku između propisa i prakse* u okviru edukacije *Program odgojno-obrazovnog*

rada u poticanju darovitosti djece rane i predškolske dobi pri Stručno razvojnom centru DV-a Cvit Mediterana, Split, 14. studenog.

- Promocija zbornika *Zaštita djece u digitalnom dobu* u okviru konferencije u organizaciji Centra za sigurniji internet *Sretno djetinjstvo zajedno protiv zlostavljanja*, Split, 20. studenog.
- *Dječja prava od sveučilišnih kurikuluma do učiteljskih praksi* na 4. Znanstveno-stručnom skupu u povodu obilježavanja međunarodnog dana dječjih prava *Dječja prava – pitanje kurikuluma i(li) politika* u organizaciji Učiteljskog fakulteta, Zagreb, 22. studenog.
- Sudjelovanje na Okruglom stolu *Uvođenje homeschoolinga u obrazovni sustav Republike Hrvatske* u Hrvatskom saboru, 4. prosinca.
- *Pripravništvo usmjereno na dijete* na Danima Agencije za odgoj i obrazovanje, Šibenik, 8. prosinca.

Nasilje, zlostavljanje, zanemarivanje i tjelesno kažnjavanje

- *Vršnjačko nasilje u školama – perspektiva pravobraniteljice za djecu* u Babinoj Gredi, 3. siječnja.
- Izlaganje *Suradnja odgojno-obrazovne ustanove i obitelji u cilju zaštite prava i interesa djeteta* na Državnom stručnom skupu za ravnatelje na temu *Uloga društvenog okruženja i dječjeg vrtića u cilju zaštite prava i sigurnosti djece u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* u organizaciji Udruge ravnatelja predškolskih ustanova Hrvatske, 13. –14. veljače.
- Predavanje o pritužbama na nasilje u sportu na tribini *Zaštita dobrobiti djece u sportu*, u organizaciji Sekcije za psihologiju sporta i tjelesnog vježbanja Hrvatskoga psihološkog društva i Kineziološkog fakulteta u Zagrebu, 19. veljače.
- Izlaganje o ulozi, ovlastima i djelovanju Ureda pravobranitelja za djecu na tribini o vršnjačkom nasilju, u organizaciji Osnovne škole Ivana Meštrovića, 24. ožujka.
- *Prepoznavanje nasilja među sportašima – cyberbullying i seksualno nasilje* na edukaciji Hrvatskoga olimpijskog odbora (HOO) *Dani sigurnog sporta – mjesto gdje razgovor počinje* u sklopu projekta *Za siguran sport*, 14. i 15. svibnja.
- Izlaganje na VII. konferenciji školske medijacije *Možemo to riješiti: Jačanjem suradnje i nenasilne komunikacije do sigurnijih škola* u Zagrebu u organizaciji Foruma za slobodu odgoja, 3. srpnja.
- Sudjelovanje na Okruglom stolu u povodu predstavljanja istraživanja UNICEF-a uza stručnu podršku prof. emerite M. Ajduković i izv. prof. M. Rajtera: *Nasilje u odgoju djece u Hrvatskoj: Što roditelji rade, kako razmišljaju i što je potrebno mijenjati*, u Zagrebu, 1. listopada.
- Izlaganje na Okruglom stolu *Maloljetničko nasilje* u Hrvatskom saboru, 30. listopada.
- *Nasilje u školi – gdje smo danas?*, izlaganje socijalnim pedagogima i drugim stručnim suradnicima iz osnovnih i srednjih škola s područja Dubrovačko-neretvanske županije, u Dubrovniku, 5. studenog.

Pravosudno-zaštitna prava

- Predavanje i radionica na 51. Temeljnem tečaju za službenike pravosudne policije u Centru za izobrazbu Ministarstva pravosuđa i uprave u Remetincu, 23. svibnja.
- Izlaganje na Drugom okruglom stolu u Zagrebu, u okviru projekta *Uspostavljanje Barnahus modela u Hrvatskoj*, 27. svibnja.
- Predavanje i radionica na 52. Temeljnem tečaju za službenike pravosudne policije u Kaznionici u Lepoglavi, 12. lipnja.
- Predavanje i radionica na 53. Temeljnem tečaju za službenike pravosudne policije u Kaznionici u Požegi, 13. lipnja.
- Izlaganje na javnoj tribini *Istražni zatvor ili privremene mjere za maloljetnike* u organizaciji Udruge sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i stručnjaka za djecu i mlade, 4. studenog.
- Predavanje i radionica na 55. Temeljnem tečaju za službenike pravosudne policije u Kaznionici u Lepoglavi, 27. studenog.

- Predavanje i radionica na 54. Temeljnem tečaju za službenike pravosudne policije u Centru za izobrazbu i u zatvoru u Zagrebu, 5. prosinca.

Medijska prava i prava djece u digitalnom okruženju

- Uvodno izlaganje na tematskoj konferenciji *Potruga za boljim internetom*, u organizaciji Udruge *Suradnici u učenju*, HAKOM-a, Centra za sigurniji internet i CARNET-a – Nacionalni CERT, 11. veljače.
- Uvodno izlaganje na predstavljanju prve mobilne aplikacije na temu dječjih prava u RH *Prvaci dječjih prava* u organizaciji Saveza društava *Naša djeca* Hrvatske u suradnji s Gradom Samoborom i Dječjim forumom Grada Samobora, u Samoboru, 12. veljače.
- Izlaganje o ovlastima i djelovanju Ureda pravobranitelja za djecu u ostvarivanju prava djece u digitalnom okruženju na stručnom skupu za logopede iz regije *Izazovi digitalnog doba za kognitivni, mentalni, komunikacijski, jezično-govorni i društveni razvoj djeteta*, u Osijeku, 27. ožujka.
- Pozdravni govor na konferenciji *CyberGuard 2025: Djeca su eksperti svog iskustva, potrebno ih je uključiti u rasprave o digitalnom okruženju*, u Zagrebu, 2. listopada.
- Izlaganje na Okruglom stolu *Kradu li mobiteli i društvene mreže našoj djeci djetinjstvo*, 27. listopada.
- Izlaganje na Tematskoj sjednici Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku o utjecaju društvenih mreža i digitalnog okruženja na mentalno zdravlje djece i mladih, 4. prosinca.

Zdravstvena prava i sigurnost

- Sudjelovanje u panelu *Kako smanjiti rizik međugeneracijskog prijenosa traume i unaprijediti psihološku dobrobit djece utemeljeno na znanjima o traumama?* na završnoj konferenciji projekta *Međugeneracijski prijenos rizika za mentalno zdravlje adolescenata*, u Sisku, 20. svibnja.
- Pozdravni govor o važnosti podrške roditeljima djece s teškoćama u razvoju i dostupnosti usluga i stručnjacima na predstavljanju priručnika *Poticanje aktivnosti senzorne integracije kod kuće* u Opatiji, 22. svibnja.
- *Klimatske promjene i zaštita djece* na Okruglom stolu *Zaštita okoliša i izazovi održivosti* na Pravnom fakultetu u Osijeku, 5. lipnja.
- *Zdravstvena prava djeteta – perspektiva pravobranitelja za djecu* na 16. Kongresu Hrvatskoga pedijatrijskog društva s međunarodnim sudjelovanjem i 15. Kongresu Pedijatrijskog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara u Šibeniku, od 9. do 12. listopada.
- Izlaganje na promociji zbornika *Dječja prava u prometu* u MUP-u, u Zagrebu, 26. studenog.

Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb ili osobna prava

- Sudjelovanje na panelu *Psihologija, rehabilitacija i podrška* na konferenciji *Roditeljstvo iza rešetaka* Udruge studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu, 22. ožujka.
- Radionica *Djeca su samo jednom mala i brzo odrastu – Roditeljstvo iz zatvoreničke perspektive* na trećoj KOKOSS konferenciji *Interdisciplinarnost kao resurs. Zajednica, obitelj, roditelj, dijete i profesionalno pomaganje* na otoku Braču u organizaciji pet strukovnih komora, od 23. do 24. travnja.
- Izlaganje o aktivnostima Ureda pravobranitelja za djecu u području uzdržavanja na konferenciji *Šest mjeseci provedbe Zakona o privremenom uzdržavanju* u mrežnom formatu u organizaciji Udruge za unaprjeđenje kvalitete življenja *LET* iz Zagreba, 8. srpnja.
- Sudjelovanje na Okruglom stolu *Izazovi i prilike u razvoju udomiteljstva za djecu bez pratnje u Republici Hrvatskoj* u organizaciji Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, u Zagrebu, 21. listopada.

Pravo djece na sudjelovanje

- *Pravo djeteta na izražavanje mišljenja u postupcima zaštite djetetove dobrobiti i prava* na trećoj KOKOSS konferenciji *Interdisciplinarnost kao resurs. Zajednica, obitelj, roditelj, dijete i profesionalno pomaganje* na otoku Braču u organizaciji pet strukovnih komora, 23. – 24. travnja.
- Mreža mladih savjetnika i Forum mladih 16+ pravobraniteljice za djecu – razvoj dječje participacije koji se

temelji na *Lundy* modelu dječje participacije i odnosu ravnopravnog dostojanstva sudionika na 32. Godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa, *Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima: jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice*, Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem, Split, 5. – 8. studenog.

Socijalna prava

- Izlaganje *Najbolji interes djeteta – osobni statusi djece u migraciji* na seminaru projekta *Towards Universal Parenthood in Europe – UniPAR Građanska stanja u prekograničnim stvarima: pravni odnos roditelja i djeteta (majčinstvo, očinstvo, posvojenje...)* održano na poziv Pravnog fakulteta u Osijeku, 9. travnja.
- Sudjelovanje u panel-raspravi *Obitelji, skrb i siromaštvo: Što mogu učiniti gradovi i općine?* u organizaciji Centara za demokraciju i pravo *Miko Tripalo* i Pravnog fakulteta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada, 10. travnja.

Zaštita i promicanje dječjih prava

- Izlaganje *Zaštita najboljeg interesa djeteta* na trećoj KOKOSS konferenciji *Interdisciplinarnost kao resurs. Zajednica, obitelj, roditelj, dijete i profesionalno pomaganje* na otoku Braču u organizaciji pet strukovnih komora, 23. – 24. travnja.
- Pozdravni govor na 14. Susretu Dječjih vijeća i foruma sa saborskim zastupnicima, u sklopu projekta *Utjecaj, a ne ukras* u organizaciji Odbora za obitelj, mlade i sport Hrvatskog sabora i Saveza društava *Naša djeca* Hrvatske, u Zagrebu, 20. siječnja.
- Pozdravni govor na Festivalu održivosti *Naši kotačići čine promjenu* u okviru projekta *Glas djece u održivoj zajednici* u Rijeci u organizaciji Društva *Naša djeca*, Opatija, 5. lipnja.
- Uvodno izlaganje u sklopu 9. *Regionalne konferencije tijela za jednakost Jugoistočne Europe (9th Regional conference of equality bodies from Southeastern Europe)* u Splitu, 22. rujna.
- Izlaganje na Okruglom stolu *Predstavlanje i razmjena dobrih praksi za poticajno okruženje za djecu inojezičare i djecu migrantskoga porijekla* u organizaciji Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, u Zagrebu, 24. listopada.

Predavanja za studente

- *Ured pravobranitelja za djecu – Konvencija o pravima djeteta s posebnim naglaskom na zaštitu najboljeg interesa djeteta* za studente Studijskog centra socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu, 15. siječnja i 24. studenog.
- *Ured pravobranitelja za djecu – Konvencija o pravima djeteta s posebnim naglaskom na zaštitu najboljeg interesa djeteta* za studente Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 17. siječnja i 29. travnja.
- Predavanje studentima Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci na temu povijesnog razvoja prava djece i nastanka institucije pravobranitelja za djecu, 21. travnja i 25. studenog.
- Predavanje studentima Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci na tribini *Nasilje mladih u suvremenom društvu – što nam se to događa i što nam je činiti*, 9. svibnja.
- Predavanje studentima treće godine Učiteljskog studija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 25. studenog.
- Predavanje *Djeca u sportu – (i njihova prava!)* za studente 3. godine Kineziološkog fakulteta u Zagrebu, održano u mrežnom formatu, 1. prosinca.
- Predavanje studentima pete godine studija Pedagogije u Zagrebu u Uredu pravobranitelja za djecu, 5. prosinca.
- Predavanje studentima Psihologije u okviru kolegija Teorije čovjekova razvoja o važnosti poznavanja i promicanja prava i interesa djeteta, 10. prosinca.
- Predavanje studentima druge godine preddiplomskog studija Psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 11. prosinca.

9.4. Objavljeni radovi i tekstovi

Tijekom 2025. u zbornicima i drugim publikacijama objavljeno je 12 tekstova o pravima djece, odnosno aktivnostima pravobraniteljice za djecu, čiji su (su)autori bili članovi multidisciplinarnog tima Ureda pravobranitelja za djecu.

- Gabelica Šupljika, M., ur. (2025), *Dječja prava u prometu*, zbornik radova s konferencije *Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti*, Pravobranitelj za djecu, Zagreb.
- Gabelica Šupljika, M. (2025), *Urednički predgovor* u zborniku *Dječja prava u prometu*, ur. Gabelica Šupljika, M., Pravobranitelj za djecu, Zagreb.
- Gabelica Šupljika, M., ur. (2025), Biti, V. (2025) *TATA U ZATVORU – MAMA U ZATVORU, Priče s obje strane rešetke*, Pravobranitelj za djecu, Zagreb.
- Gabelica Šupljika, M. (2025), *Urednički predgovor „Prava djece čiji su roditelji u zatvoru“*, u: Biti, V. (2025) *Tata u zatvoru – Mama u zatvoru, Priče s obje strane rešetke*, Pravobranitelj za djecu, Zagreb.
- Gabelica Šupljika, M. i Osmak-Franjić, D. (2025) *Psiholozi u institucijama za ljudska prava, s naglaskom na institucije za dječja prava* u (ur. I. Žegura i drugi): *Psihologija u promociji i zaštiti ljudskih prava*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet u Puli, Filozofski fakultet u Rijeci, Hrvatsko psihološko društvo.
- Osmak-Franjić, D. (2025), *Mreža mladih savjetnika i Forum mladih 16+ pravobraniteljice za djecu – razvoj dječje participacije koji se temelji na Lundy modelu dječje participacije i odnosu ravnopravnog dostojanstva sudionika*, sažetci priopćenja, 32. godišnja konferencija hrvatskih psihologa, Split, 5. – 8. studenog 2025., *Psihologija i psiholozi u kriznim vremenima: jačanje otpornosti pojedinca, obitelji i zajednice*, Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem, Hrvatsko psihološko društvo.
- Osmak-Franjić, D. (2025), *Pravo djeteta na izražavanje mišljenja u postupcima zaštite djetetove dobrobiti i prava*, 3. KOKOSS konferencija, zbornik sažetaka, *Interdisciplinarnost kao resurs – Zajednica, obitelj, roditelj, dijete i profesionalno pomaganje*, Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora, Hrvatska psihološka komora, Hrvatska komora psihoterapeuta, Hrvatska komora socijalnih pedagoga, Hrvatska komora socijalnih radnika, Zagreb, ožujak 2025.
- Osmak-Franjić, D. (2025), *Zdravstvena prava djeteta – perspektiva pravobranitelja za djecu*, 16. Kongres Hrvatskog pedijatrijskog društva HLZ-a, 15. Kongres Pedijatrijskog društva HUMS-a, knjiga sažetaka, 16. kongres Hrvatskog pedijatrijskog društva HLZ-a, urednici: Aida Mujkić, Iva Mihатов Štefanović, Joško Markić, 15. Kongres Pedijatrijskog društva HUMS-a, urednik: Kristina Kužnik, Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Hrvatski liječnički zbor – Hrvatsko pedijatrijsko društvo, Zagreb.
- Žagar, D. (2025), *Dječja prava u prometu*, zbornik radova s konferencije *Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti*, Pravobranitelj za djecu, Zagreb (tri rada: *Smanjimo smrtnost djece na europskim cestama*, po izlaganju izvršnog direktora ETSC-a Antonija Avenosa; *Zaštita prava djece u prometu – perspektiva pravobranitelja za djecu*; *Važno je da se i mene pita! Stavovi djece i mladih, članova MMS-a o stanju cestovne sigurnosti u Hrvatskoj*).
- Baričević, H. i Žagar D., (2025), *Prava djece u prometu kao institucionalna kategorija*, Časopis *Žmigavac*, broj 119, 1. 10. 2025.

9.5. Suradnja s institucijama, nevladinim i drugim organizacijama

Djeca su posebno ranjiva skupina, a zaštita dječjih prava zahtijeva intenzivnu međuinstitucionalnu suradnju i multidisciplinarni pristup. Ured pravobranitelja za djecu ima važnu ulogu u praćenju, zaštiti i promicanju dječjih prava, no naš rad uvelike ovisi i o suradnji s tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacijama civilnog društva, ustanovama iz sustava visokog obrazovanja, odgojno-obrazovnim institucijama, zdravstvenim ustanovama, pojedinim stručnjacima, medijima i drugim relevantnim dionicima.

U skladu sa zakonskim ovlastima i kao opunomoćenik Hrvatskog sabora surađivali smo s odborima Hrvatskog sabora u postupcima donošenja zakona ili njihovih izmjena i dopuna. Sudjelovali smo na 17 tematskih sjednica. Posebno ističemo suradnju s Odborom za obitelj, mlade i sport, Odborom za zdravstvo i socijalnu politiku, Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odborom za ravnopravnost spolova i dr.

Surađivali smo s Vladom RH, Vladinim uredima i relevantnim ministarstvima – najviše s MZOM-om, MROSP-om, MUP-om i Ravnateljstvom policije, Policijskom akademijom, MPUDT-om (posebice s Upravom za zatvorski sustav i probaciju i Centrom za izobrazbu) sudjelovanjem na temeljnim tečajevima za pravosudnu policiju, potom s upravom i djelatnicima Kaznionice u Lepoglavi i Kaznionice u Požegi u pripremi dokumentarnih radiodrama i nove publikacije te u suradnji s novinarkom i publicistkinjom Višnjom Biti.

I ove godine aktivno smo sudjelovali na sastancima u organizaciji MPUDT-a u okviru projekta *Uspostavljanje Barnahus modela u Hrvatskoj*.

U skladu sa *Sporazumom o međuinstitucionalnoj suradnji* je u 2025. održano nekoliko sastanaka pravobraniteljskih institucija. Ističemo sastanak u prosincu, koji je održan na inicijativu pravobraniteljice za djecu s ciljem upoznavanja pravobraniteljskih institucija o ključnim prioritetima u novome mandatu pravobraniteljice za djecu, razmjene mišljenja o aktualnim izazovima i problemima u području zaštite ljudskih prava u RH te jačanja suradnje pravobraniteljskih institucija.

Također u organizaciji hrvatskih pravobraniteljskih institucija u Splitu je od 22. do 23. rujna održana *9. Regionalna konferencija tijela za jednakost Jugoistočne Europe (9th Regional conference of equality bodies from Southeastern Europe)*.

Sudjelovali smo i na edukaciji Hrvatskoga olimpijskog odbora (HOO) pod nazivom *Dani sigurnog sporta – mjesto gdje razgovor počinje*, održanoj u svibnju 2025. u sklopu projekta *Za siguran sport*. Njezini su ciljevi zaštita svih dionika sportskog sustava i njihovo osnaživanje u prepoznavanju, prijavi i zaustavljanju štetnih postupaka, kao i razgovor o važnosti sigurnosti u sportskom okruženju – emocionalnoj, psihološkoj i fizičkoj.

Nastavili smo dugogodišnju suradnju s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku, primjerice u okviru sastanaka Savjetodavnih odbora osnovanih pod njegovim vodstvom. Tako smo sudjelovali na 6. Sastanku Savjetodavnog odbora za zaštitu i tretman djece i mladih s problemima u ponašanju, a po pitanju podrške djeci i obiteljima u migracijama u procesu zaštite i uključivanja u hrvatsko društvo. Aktivno smo se uključili u *Formativnu evaluaciju sustava praćenja prava djece u Republici Hrvatskoj* i sudjelovali na tematskim skupovima, kao i u projektu/studiji *Analiza utjecaja klimatskih promjena, okolišnih i energetske pitanja na djecu u Hrvatskoj* i dr.

U 2025. nastavili smo surađivati i s organizacijama civilnoga društva poput *Ženske sobe* (u okviru održanih sastanaka Mentorske mreže stručnjakinja i stručnjaka koji rade s djecom žrtvama kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja s ciljem razvoja nužne podrške roditeljima djece), *Saveza Društava Naša djeca* Hrvatske, *Udruge žena oboljelih od raka Sve za Nju*, *Kreativne udruge za socijalni rad*, *Udrugom Pragma*, *Udruge Roditelji u akciji – RODA na temu Maternalna skrb s poštovanjem, Roditeljstvo i profesionalna uloga, Roditeljstvo i digitalna ravnoteža – politike po mjeri djece i roditelja*, a posebno na temu povezujućeg roditeljstva u odnosu na djecu čiji su roditelji u zatvoru. Pridruženi smo partner RODA-i u Erasmus+ projektu *Child Trust* i dr.

Na poziv Centra za nestalu i zlostavljanu djecu i Centra za sigurniji internet Hrvatska sudjelovali smo na konferenciji *CyberGuard 2025*, održanoj u listopadu, kako bismo istaknuli važnost zajedničkih napora u jačanju kibernetičke otpornosti RH poslavši snažnu poruku o važnosti komunikacije, edukacije i odgovornosti u odgoju i obrazovanju

djece i mladih i njihovu odrastanju u digitalnom okruženju naglašavajući pritom važnost uključivanja djece i mladih u rasprave o digitalnom okruženju.

Sastali smo se i s predstavnicima Zagrebačkoga dijabetičkog društva i Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga s ciljem osiguranja jednake dostupnosti (bez nadoplate) tzv. „naprednih“ inzulinskih pumpi.

Nastavili smo surađivati i s predstavnicima lokalnih vlasti te smo se na temu sufinanciranja dječjih vrtića privatnih osnivača na području Grada Zagreba sastali s predstavnicima Grada Zagreba, predstavnicima Udruge osnivača privatnih predškolskih ustanova Grada Zagreba i predstavnikom roditelja, čija djeca borave u vrtićima privatnih osnivača. Sudjelovali smo i pratili rad Povjerenstva za izvannastavnu aktivnost zdravstvenog odgoja i obrazovanja u Gradu Zagrebu.

Na temu generalnog porasta trenda vršnjačkog nasilja, koje predstavlja kršenje prava djeteta te ugrožava njegovu sigurnost i dostojanstvo, u listopadu 2025. održali smo sastanak s predstavnicima Grada Zagreba, MZOM-a, MUP-s i HZSR-a.

Suradnja je nastavljena i s brojnim državnim i javnim agencijama poput AZOP-a, AZOO-a, ASOO-a, kao i s HOK-om i drugima.

Suradnja i zajedničke aktivnosti ostvarene su i s brojnim fakultetima, čiji su nam stručnjaci znanstvenim mišljenjima i doprinosom bili dragocjeni partneri u zaštiti i promociji dječjih prava. Buduće smo profesionalce predavanjima o dječjim pravima i ulozi pravobranitelja za djecu na više fakulteta upoznavali s radom Ureda pravobranitelja za djecu, UN-ovom *Konvencijom o pravima djeteta*, a posebno s konvencijskim načelom zaštite najboljeg interesa djeteta. Ured je povodom 150. obljetnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dobio zahvalnicu za dugogodišnju suradnju i doprinos obrazovanju studenata psihologije u razumijevanju zaštite prava i interesa djece te kvaliteti psihološke djelatnosti psihologa u odgojno-obrazovnim, socijalnim i medicinskim ustanovama u RH.

Pružali smo podršku različitim inicijativama i projektima, o čemu detaljnije izvještavamo u poglavlju *Projektne aktivnosti*.

Povrede dječjih prava često uključuju različite aspekte – pravne, socijalne, obrazovne i zdravstvene – koji se ne mogu izolirano rješavati. Stoga je suradnja pravobranitelja za djecu s drugim institucijama ključna za učinkovitu zaštitu dječjih prava zbog kompleksnosti problema koji obuhvaćaju više sustava; potrebe za pravodobnom razmjernom informacijama; implementacije naših preporuka u operativne politike; uključivanja djece u procese odlučivanja.

Snažna međuinstitucionalna suradnja ne samo da unapređuje zaštitu prava djece nego i povećava povjerenje javnosti u sustav, jača prevenciju i osigurava zaštitu djece u svim fazama njihova razvitka.

9.6. PROJEKTNE AKTIVNOSTI

U 2025. sudjelovali smo u provedbi različitih projekata s područja prava djece kao partneri i suradnici te smo ujedno pružili podršku za provođenje različitih projekata drugih organizacija.

Na poziv talijanske Udruge *BambiniSenzaSbarre* uključili smo se u projekt *Child Trust – Children visiting parents – TRaining EU prison STaff*, financiran iz programa *EU Erasmus+*. Nositelj projekta je Udruga *BambiniSenzaSbarre*, a kao partneri sudjeluju udruge iz Francuske i Poljske te Udruga *Roditelji u Akciji – RODA* iz Hrvatske. Ured pravobranitelja za djecu sudjeluje kao pridruženi partner. Ciljevi ovoga dvogodišnjeg projekta (2024. – 2026.) su razvoj zajedničkog modela obuke za unaprjeđenje profesionalnog profila zatvorskog osoblja u radu s roditeljima zatvorenika i njihovom djecom, povećanje kompetencija zatvorskog osoblja te poticanje angažmana i podizanje svijesti u sustavu probacije i civilnom društvu s ciljem ažuriranja obuke zatvorskog osoblja osnažujući ih za rad s djecom i obiteljima zatvorenika. Projektom će se razviti *CHILD TRUST Toolkit*, standardizirani priručnik, koji će ostati dostupan institucijama i stručnjacima i nakon završetka projekta pružajući smjernice za bolje postupanje s djecom koja posjećuju roditelje u zatvoru.¹⁷¹

171 Više o projektu na: <https://www.roda.hr/en/projects/child-trust-children-visiting-parents-training-eu-prison-staff/>.

I u 2025. nastavili smo sudjelovati u provedbi zajedničkog projekta **Europske unije i Vijeća Europe** Uspostavljanje Barnahus modela u Hrvatskoj sudjelovanjem u radu stručne Savjetodavne skupine projekta i izradu *Smjernica za organizacijski i prostorni koncept Dječje kuće Republike Hrvatske*, kao temelj za donošenje *Zakona o Dječjoj kući Republike Hrvatske* u 2026. Više o projektu i njegovu očekivanome dugoročnom učinku poboljšanom kvalitetom usluga pravosudnog sustava za djecu žrtve seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja u Hrvatskoj pišemo u poglavlju *Pravosudno-zaštitna prava*.

U 2025. bili smo uključeni u **UNICEF**-ovu Formativnu evaluaciju Sustava za praćenje prava djeteta u RH iz prošle godine uza sudjelovanje inozemnog evaluatora. Predstavnice Ureda sudjelovale su u opsežnom intervjuu koji se odnosio na relevantnost i koherentnost u odnosu na dječja prava u RH, na učinkovitost i efikasnost praćenja prava djece i na održivost, utjecaj i međusektorska pitanja. Intervjuu je prethodio upitnik Dubinska analiza konteksta zemlje i rekonstrukcija, koji se odnosio na prepreke implementacije *Konvencije o pravima djeteta*, prikupljanje podataka, razvoj politika i strategije promjene. Evaluacija je predstavljena javnosti u svibnju 2025.

Sudjelovali smo i u **projektu/studiji UNICEF-a** Analiza utjecaja klimatskih promjena, okolišnih i energetskih pitanja na djecu u Hrvatskoj (CLAC). Cilj je bio donijeti zaključke i preporuke za suočavanje s rastućim izazovima vezanima uz klimatske promjene, degradaciju okoliša, energetiku i prirodne katastrofe za djecu i mlade. Mnogo donesenih preporuka, osim na klimu, okoliš i energiju, odnosi se i na institucionalni okvir, politike i upravljanje, međuresornu prilagodbu klimatskim i drugim promjenama, sudjelovanje djece i informiranje, otpornost različitih sustava te financiranje i dječji proračun. Sudjelovanje Ureda odnosilo se na inicijalnu radionicu, CLAC upitnik o pravobraniteljskoj perspektivi i izazovima vezanima uz toplinske valove, sušu, nestašicu vode, olujna nevremena, poplave, onečišćenje zraka, voda i tla, negativni utjecaj buke, dostupnost energije i prirodne katastrofe, na intervju o pravima djece, ranjivosti, nejednakosti i osjetljivosti na klimu, okoliš i prirodne katastrofe. Na kraju smo sudjelovali u validacijskoj radionici i prijedlozima za finalno izdanje *Analize utjecaja*.

U okviru dvogodišnjeg projekta Uspostava strateškog, zakonodavnog i institucionalnog okvira za demografsku revitalizaciju Hrvatske, koji **MDU** provodi u suradnji s **OECD-om** i **Europskom komisijom**, OECD stručni tim proveo je mrežne konzultacije s odabranim institucijama, uključujući i pravobranitelja za djecu. Projekt financira Europska komisija putem Instrumenta za tehničku potporu, Službom za reforme i ulaganja (SG REFORM). Teme konzultacija obuhvaćale su pregled nadležnosti i ovlasti pravobranitelja za djecu, uključujući način praćenja prava djece u različitim županijama; informacije o uključivanju Ureda u nacionalne reforme povezane s demografskim promjenama; uvide iz godišnjih izvješća o teritorijalnim nejednakostima koje utječu na djecu (predškolski odgoj, obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb); povratne informacije koje je Ured dostavio u okviru savjetovanja o *Strategiji demografske revitalizacije*; ključne pokazatelje i podatke na temelju kojih Ured prati razlike u dostupnosti i uključenosti djece; najveće prepreke s kojima se djeca i obitelji suočavaju u različitim regijama, osobito djeca s teškoćama u razvoju, djeca pripadnici manjina i adolescenti; uvide Ureda o načinima sudjelovanja djece u pitanjima koja ih se tiču, kao i o regionalnoj prisutnosti Ureda i njegovim mogućim učincima na provedbu nadzora.

U **projektu** Roditeljstvo iza rešetaka **Hrvatske akademske zajednice** – Udruge studenata Pravnog fakulteta u Zagrebu sudjelovali smo kao panelisti na temu *Psihologija, rehabilitacija i podrška o izazovima u kontaktima djece i njihovih roditelja koji su u zatvoru* o specifičnim potrebama djece, o reintegraciji zatvorenika te o podršci djeci i roditeljima uslugama i multidisciplinarnom suradnjom.

Započeli smo sudjelovanje u projektu **DIREKT** – Prava djece u sportu i tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi – poticanje kompetencija za demokratske kulture u organizaciji **Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**. Razdoblje provedbe projekta je 2025. – 2029., a njegov je cilj promicanje dječjih prava i demokratske kulture u sportu i TZK-u. Projektom će se razviti okvir za integriranje dječjih prava i Referentnog okvira kompetencija za demokratsku kulturu u nastavne planove i programe za sport i TZK. Projekt će provoditi i vrednovati opsežno istraživanje koje uključuje analizu postojećeg stanja, kao i empirijsko istraživanje na obrazovnim institucijama i sportskim organizacijama mjereći njihov utjecaj na znanje, stavove, vještine i ponašanje.

Na poziv Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uključili smo se u projekt **EU Cost Action** – Mental Health Improvement for Children & Adolescents in Care (Poboljšanje mentalnog zdravlja djece i adolescenata u sustavu skrbi). Riječ je o COST projektu umrežavanja i rada na poboljšanju mentalnog zdravlja djece i adolescenata u alternativnoj skrbi. Glavni cilj mreže je unaprijediti znanje o različitim oblicima izvanobiteljske skrbi u Europi i o potrebama mentalnog zdravlja različitih skupina u odnosu na infrastrukturu za intervencije za

unapređenje mentalnog zdravlja djece i adolescenata u skrbi. COST projekti (*European Cooperation in Science and Technology*) su inicijativa Europske unije za poticanje suradnje i umrežavanja znanstvenika, organizacija javnog i civilnog sektora, malih i srednjih poduzeća diljem Europe, s ciljem promicanja novih ideja i rješavanja znanstvenih, tehnoloških i društvenih izazova. COST program organizira istraživačke mreže – COST akcije, koje omogućuju sudjelovanje u radnim grupama, konferencijama i seminarima promičući tako interdisciplinarna istraživanja i osnaživanje mladih istraživača.

Kao i prethodnih godina i u 2025. smo sudjelovali u odabiru najboljih radova u okviru kreativnog natječaja **Forum za slobodu odgoja** pod nazivom Oboji svijet! – bojama ravnopravnosti, koji se provodio uz financijsku podršku Grada Zagreba, u okviru javnog natječaja za financiranje programa i projekata udruga iz područja ljudskih prava iz Proračuna Grada Zagreba za 2025. Projekt je bio usmjeren na podizanje svijesti djece i mladih te njihovo promišljanje i kreativno izražavanje o temama uključenosti, pravičnosti, raznolikosti i ravnopravnosti.

Dali smo i podršku brojnim projektima i programima drugih organizacija koje su usmjerene na postizanje sveobuhvatne zaštite prava i dobrobiti djece.

10. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

Na međunarodnom planu komunicirali smo i surađivali s međunarodnim organizacijama i mrežama organizacija, institucijama, tijelima i neovisnim stručnjacima te smo aktivno sudjelovali na više skupova.

I tijekom 2025. dio je ovih aktivnosti održan u vidu videokonferencija, virtualnih sastanaka, *webinara* i hibridno.

10.1. Suradnja s međunarodnim organizacijama, tijelima i stručnjacima

ODBOR ZA PRAVA DJETETA UJEDINJENIH NARODA (*UN Committee on the Rights of the Child*) – pratili smo aktivnosti Odbora iz brojnih područja prava djece te smo aktivno sudjelovali u postupku izrade *Općeg komentara br. 27.* o pravima djece na pristup pravdi i učinkovitim pravnim lijekovima.

CHILD RIGHTS CONNECT – pratili smo aktivnosti ovoga savjetodavnog tijela UN-ova Odbora za prava djeteta, koje koordinira aktivnosti Odbora i komunikaciju Odbora s relevantnim sudionicima, djecom i civilnim društvom. **CHILD HUMAN RIGHTS DEFENDERS (CHRD)** je mreža koja povezuje *Child Rights Connect*, *Save the Children*, *Eurochild* s više drugih organizacija u praćenju izrade i implementacije CHRD strateške vizije. Usmjereni su na djecu i odrasle koji, zbog toga što zagovaraju ljudska prava djece, trpe napade, uvrede i izloženi su drugim rizicima. Posebno u tom kontekstu istražuju dječju participaciju, rastuće pokrete i kampanje koje su protiv ljudskih i dječjih prava; strukturalne barijere i kontekst, civilno društvo, javnu svijest i što se saznaje iz osobnih iskustava branitelja dječjih prava, područja ljudskih prava koja se najviše osporavaju: seksualno i rodno uvjetovano nasilje, djeca na ulici, aktivizam za ljudska prava.

UNIVERZALNO PERIODIČNO IZVJEŠĆE (UPR) – Ured je priredio opsežan pregled stanja dječjih prava za izradu četvrtog *Univerzalnog periodičnog pregleda* – mehanizma Vijeća za ljudska prava Ujedinjenih naroda koji periodično ispituje stanje ljudskih prava u zemlji članici UN-a. Posebno smo procjenjivali izazove u područjima siromaštva i rizika od siromaštva, mentalnog zdravlja i nasilja u školi, sveobuhvatne zaštite žena i djece žrtava nasilja i suzbijanja nasilja, obiteljskog nasilja, građanskog i zdravstvenog odgoja i obrazovanja, nezavisnosti pravobranitelja za djecu, klimatskih promjena, prava djece migrantskog porijekla, djece bez pratnje i nestale djece, trajanja sudskih procesa i pravičnog suđenja, suzbijanja diskriminacije, prava djece s TUR-om i prava djece nacionalnih manjina.

VIJEĆE EUROPE (*Council of Europe*) – pravobraniteljica za djecu sudjelovala je na konferenciji *Mid-Term Review Conference of the Strategy for the Rights of the Child (2022–2027)*, održanoj od 2. do 4. travnja u Strasbourgu u organizaciji Vijeće Europe (Odjela za prava djece), s ciljem što boljeg nastavka provedbe *Strategije o pravima djece* usmjerene na poboljšanje zaštite i promocije prava djece u cijeloj Europi. Sudjelovala je na radionicama o pravima djece u području digitalne tehnologije i umjetne inteligencije te o sudjelovanju djece u odlukama vezanim uz njihovo zdravlje. U Uredu pravobranitelja za djecu 9. rujna održan je sastanak s predstavnicima Vijeća Europe, Resorne ustrojstvene jedinice za migracije i izbjeglice, Odjela za izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava i predstavnicima Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Raspravljalo se o temama vezanima uz prava djece migranata, s posebnim fokusom na djecu bez pratnje koja se zateknu u Republici Hrvatskoj i uvjetima smještaja u tranzitnim prihvatnim centrima i ustanovama socijalne skrbi, rada posebnih skrbnika, kao i prava djece bez pratnje u području zdravstvene zaštite i obrazovanja.

Sudjelovali smo na konferenciji pod nazivom *Zaštita najboljeg interesa djeteta: pravda, zaštita i uključivanje (Safeguarding the Best Interest of the Child: justice, protection and inclusion)* održanoj 23. listopada na Malti,

u organizaciji resornog ministarstva, kao jednom od ključnih događaja u zemlji tijekom njihovog predsjedanja Odborom ministara Vijeća Europe.

Nastavili smo sudjelovati u provedbi zajedničkog projekta Europske unije i Vijeća Europe *Uspostavljanje Barnahus modela u Hrvatskoj* sudjelovanjem u radu stručne Savjetodavne skupine projekta i izradi *Smjernica za organizacijski i prostorni koncept Dječje kuće Republike Hrvatske*, kao temelj za donošenje *Zakona o Dječjoj kući Republike Hrvatske* u 2026. godini.¹⁷²

EUROPSKA KOMISIJA (European Commission) – savjetnica pravobraniteljice kao predstavnica RH u radu ekspertne radne skupine Europske komisije *Sigurniji internet za djecu (Safer Internet for Children)* i ove je godine pratila aktivnosti ove skupine. Ured je bio kontakt-točka za prikupljanje informacija o mjerama i aktivnostima koje se provode u cilju zaštite djece u digitalnom okruženju i objedinjavao podatke RH za *Better Internet for Kids portal*.

Pravobraniteljica i savjetnica su 18. i 19. lipnja sudjelovale su na sastanku radne skupine Europske komisije *Sigurniji internet za djecu* i posjetile Ured pravobranitelja za djecu u Luksemburgu.

Sudjelovali smo u više aktivnosti u sklopu *Platforme EU o participaciji djece*, koju vodi Europska komisija. Jan Veljača, član pete generacije Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu (2021. – 2024.), u lipnju je u Bruxellesu sudjelovao na **Općoj skupštini**, na kojoj su mladi predstavnici iz više od 20 država članica Europske unije raspravljali o izazovima s kojima se djeca i mladi danas suočavaju, s naglaskom na obrazovanje, zdravlje i socijalne politike. Sudjelovao je i na **15. Europskom forumu o pravima djeteta**, koji je okupio oko 150 predstavnika, a rasprave su bile usmjerene na provedbu *EU Strategije za prava djeteta*, donesene 2021. godine, i jačanje sudjelovanja djece u procesima odlučivanja.

Članica Foruma mladih 16+ Srna Ilić postala je članica Savjetodavnog odbora Platforme EU za dječju participaciju i sudjelovala na 7. sastanku ovog Odbora, koji je održan 12. i 13. listopada u Bruxellesu. Sastanak je uključivao pripreme, timske aktivnosti i planiranje budućih inicijativa Platforme, a djeca su aktivno sudjelovala u vođenju programa i raspravama s odraslim članovima Odbora i timom Platforme.

Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) – putem Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske dostupni su nam podaci o programima, planovima, studijama, izvješćima, podacima i kampanjama Agencije Europske unije za temeljna prava te se povremeno i uključujemo u komentiranje ili dopunu dokumenata i iskazivanje suglasnosti.

EUROPSKA MREŽA PRAVOBRANITELJA ZA DJECU (European Network of Ombudspersons for Children – ENOC) – kao dugogodišnji član aktivno smo sudjelovali u radu mreže razmjenjujući informacije o raznim temama i aktivnostima. Tema rada ENOC-a u 2025. bila je zaštita i promicanje prava djece na fizičko zdravlje, koja uključuje i projekt *ENYA* s djecom iz 14 država i regija, kojim je ove godine koordinirao Ured pravobranitelja za djecu Republike Hrvatske.¹⁷³

Sudjelovali smo na proljetnom seminaru ENOC-a održanom u Luksemburgu 26. i 27. svibnja na temu *zaštite i promocije djetetova prava na fizičko zdravlje te skrbi i kvalitete skrbi o djeci tražiteljima azila u kontekstu EU Pakta o migracijama i azilu*. Zamjenica i savjetnica su na seminaru govorile o programu ENYA foruma, dosadašnjim pripremnim aktivnostima i temama koje su djeci važne. Sudjelovale su i na radionici pripreme za završnu izjavu ENOC-a u odnosu na pravo djeteta na fizičko zdravlje te su posjetile Centar za planiranje obitelji u Luksemburgu.

Ured je bio domaćin godišnjeg skupa Europske mreže mladih savjetnika *ENYA Forum 2025* pod nazivom *Let's Talk Young, Let's Talk about Children's Right to Physical Health* održanim 1. i 2. srpnja u Jezerčici, na kojem su se okupila djeca iz Andaluzije, Baskije, Katalonije, Hrvatske, Cipra, Islanda, Italije, Crne Gore, Sjeverne Irske, Poljske, Slovačke i Škotske. Predstavili su svoje preporuke vezane uz poboljšanje u osiguravanju i primjeni dječjeg prava na fizičko zdravlje, a koje su prethodno raspravili i donijeli s vršnjacima i odraslim koordinatorima u svojim zemljama.¹⁷⁴

172 Više o projektu i njegovu očekivanom dugoročnom učinku poboljšanom kvalitetom usluga pravosudnog sustava za djecu žrtve seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja u Hrvatskoj pišemo više u poglavlju *Pravosudno-zaštitna prava*.

173 Više na: <https://enoc.eu/enya-2025-lets-talk-young-lets-talk-about-promoting-and-protecting-childrens-right-to-physical-health/>.

174 Više na: <https://dijete.hr/hr/enya-forum-2025-neka-mladi-govore-neka-mladi-govore-o-pravu-djece-na-fizicko-zdravlje-odrzan-u-hrvatskoj/>.

U Bukureštu smo od 17. do 19. rujna sudjelovali na 29. Godišnjoj konferenciji ENOC-a popratnim aktivnostima mreže. Konferencija je okupila pravobranitelje i povjerenike za djecu iz cijele Europe i šire, uz predstavnike europskih i međunarodnih institucija, stručnjake, akademike i stručnjake posvećene promicanju prava djece, a glavna tema bila je fizičko zdravlje djece. Rezultati i zaključci istraživanja o godišnjoj temi ENOC-a pokazali su kako se pravo djece na fizičko zdravlje može bolje poštovati i provoditi diljem Europe. Ovogodišnju konferenciju su zajednički organizirale institucija pravobranitelja iz Rumunjske i Ured pravobranitelja za prava djeteta Moldavije. Djeca uključena u projekt *ENYA 2025* su aktivno sudjelovala u događanju predstavljajući svoje aktivnosti i preporuke usvojene tijekom ENYA Foruma. Savjetnice pravobraniteljice za djecu su koordinirale i sudjelovale u pripremi mladih savjetnika za predstavljanje preporuka članovima ENOC-a i ostalih aktivnosti s djecom.

Rezultat cjelogodišnjih aktivnosti ENOC-a na temu fizičkog zdravlja je *Statement on the Protection and Promotion of Children's Right to Physical Health (Stajalište o zaštiti i promicanju prava djece na fizičko zdravlje¹⁷⁵)* koji smo preveli na hrvatski jezik te je podloga za daljnje aktivnosti članovima ENOC-a, a u *Izvješću* upućujemo na njegov sadržaj na više mjesta.

EUROCHILD – pratili smo i sudjelovali u različitim aktivnostima mreže i članova (organizacija i pojedinaca) koji diljem Europe rade na promociji prava i unaprjeđivanju dobrobiti djece i mladih. Godišnja Opća skupština i Dan članova *Eurochilda* održani su virtualno u svibnju, a na njima se raspravljalo o tekućim pitanjima i aktivnostima mreže i tematskim sesijama, a izvanredna Opća skupština održana također mrežno u studenom kada se raspravljalo o prijemu novih članova i važnosti članova i mreže u zalaganju za djecu i njihova prava.

CHILDREN OF PRISONERS EUROPE (COPE) – kao institucionalni član i individualnim članstvom aktivno smo sudjelovali u radu paneuropske mreže organizacija za djecu čiji su roditelji u zatvoru.

Ured je pridruženi partner u projektu ERASMUS+ *CHILD Trust – Children visiting parents Training EU prison Staff, koji se provodi od 1. studenog 2024. do 31. listopada 2026.* Nositelj projekta je talijanska organizacija *Bambinisenzasbarre*, a Udruga *Roditelji u akciji – RODA* partner iz RH. U Montrougeu smo od 12. do 13. veljače svojim prijedlozima sudjelovali smo na sastanku sudionika u projektu, a tijekom godine sudjelovali u aktivnostima i njihovoj pripremi. U Centru za izobrazbu Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije je 5. prosinca održana radionica na Temeljnem tečaju za pravosudnu policiju, na kojoj je 27 sudionika iz 10 zatvora u RH upoznavalo prava i potrebe djece čiji su roditelji u zatvoru te primjere i mogućnosti dobre prakse. Voditeljice radionice bile su predstavnica iz Udruge *RODA* i zamjenica pravobraniteljice.

Pratili smo i provedbu projekta talijanske organizacije *Bambinisenzasbarre Game with Mum & Dad, koji se provodi u europskim zatvorima*, a potiče aktivnosti koje će omogućiti djeci da provedu kvalitetno vrijeme u aktivnostima s roditeljem koji je u zatvoru, s onim koji nije u zatvoru i sa zatvorskim djelatnicima na zatvorskom dvorištu, igralištu, vanjskom ili unutarnjem prostoru.

U lipnju – mjesecu Europske kampanje za prava djece čiji su roditelji u zatvoru, od 11. do 14. lipnja smo na Malti sudjelovali na godišnjem susretu mreže – *COPE Annual Network Meeting 2025*. Dana 11. lipnja održana je **Opća skupština** organizacije. Tijekom izbora članova Upravnog odbora zamjenica pravobraniteljice, kao individualni član mreže, ponovno je izabrana za članicu Upravnog odbora i imenovana potpredsjednicom. Istog dana, nakon Opće skupštine mreže, sudionici su **posjetili zatvor** u okviru Agencije za zatvorske usluge (*Malta Correctional Services Agency Prison Facility*), jedini zatvor u državi. U prostoru *Caritas Malta Community Centre* 12. lipnja održana je 17. Međunarodna godišnja konferencija COPE mreže, na kojoj je domaćin bila članica mreže, malteška organizacija *Mid-Dlam għad-Dawl*. Ovogodišnja konferencija *Stigma dismantled, dignity upheld, Child rights standards for children affected by parental imprisonment* bavila se razumijevanjem i uklanjanjem stigme s kojom se djeca suočavaju kada je roditelj na izdržavanju kazne zatvora. COPE Forum i *Networking Corner* održani su 13. lipnja. Pratili smo i sudjelovali na tematskim sastancima i *webinarima* ove organizacije.

175 <https://enoc.eu/wp-content/uploads/2025-ENOC-Policy-statement-croatian-version.pdf>.

EUROPRI (European Organisation of Prison and Correctional Services) – Europska organizacija za zatvorske i penalne sustave je mreža organizacija, čiji su članovi 36 europskih zatvorskih sustava, koja omogućuje suradnju, uzajamno učenje i razmjenu dobre prakse između europskih zatvorskih sustava. Hrvatski zatvorski sustav je član EuroPrisa. Rad EuroPrisa pratimo i aktivno sudjelujemo u edukacijama poput *webinara* pod nazivom *Juveniles in Detention Webinar: Exploring Challenges & Best Practices* za razmjenu iskustava i primjera dobre prakse stručnjaka iz zatvorskih sustava i područja rada s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u cijeloj Europi.

INTERNATIONAL COALITION FOR CHILDREN WITH INCARCERATED PARENTS (INCCIP), WELLS OF HOPE – UGANDA i ADVOCACY IN ACTION COALITION – PRISONERS FAMILY CONFERENCE (AIAC) – kontakti s ovim globalnim mrežama vrijedan su nam izvor informacija o djeci zatvorenika izvan Europe. Na poziv INCCIP-a sudjelovali smo u istraživanju Sveučilišta u Salfordu, u partnerstvu s Sveučilištem u Liverpoolu *John Moores*, za stručnjake i pružatelje podrške o iskustvima i podršci djeci čiji su roditelji u zatvoru, koji nemaju ili imaju ograničene kontakte.

UNICEF – 7. veljače sudjelovali smo na trećem sastanku Programskog odbora za potporu provedbe programa *Podrška djeci i obiteljima u migracijama u procesu zaštite i integracije u Hrvatskoj*, na kojem se raspravljalo o provedbi programa u 2024., aktualnim informacijama u područjima migracija i predstavljanju provedbenih partnera i planiranih aktivnosti.

Dana 19. ožujka smo sudjelovali na godišnjem sastanku UNICEF-a i MVEP-a o provedbi *Plana suradnje Vlade Republike Hrvatske i Ureda UNICEF-a za Hrvatsku za period 2023. – 2027.*

U Prelogu smo 30. travnja sudjelovali na predstavljanju projektnih ideja u sklopu programa **UPSHIFT**, koji provode UNICEF i Udruga *IKS* u okviru inicijative *ISKORAK*. Program je usmjeren na razvoj životnih vještina adolescenata u izvanobiteljskoj skrbi te potiče mlade da prepoznaju probleme u svojoj zajednici i osmisle rješenja uz mentorsku podršku.

Pravobraniteljica je na poziv UNICEF-a, Ureda za Hrvatsku, sudjelovala na međunarodnom forumu/konferenciji na temu izazova u jačanju mehanizama za zaštitu dječjih prava u zemljama centralne Azije održanom 11. – 12. rujna u Taškentu, Uzbekistan, gdje je održala izlaganje.

Dana 25. rujna sudjelovali smo na sastanku s regionalnom direktoricom UNICEF-a za Europu i središnju Aziju, gospođom Reginom De Dominicis, kako bi se izravno upoznali s rezultatima zajedničkih napora u ostvarivanju prava djece u Hrvatskoj tijekom proteklih desetljeća te razgovarali o viziji daljnjeg djelovanja UNICEF-a u zemlji, ali i stekli uvid u programe koje UNICEF podržava u Hrvatskoj.

U organizaciji Ureda UNICEF-a smo 21. listopada sudjelovali na Okruglom stolu *Izazovi i prilike u razvoju udomiteljstva za djecu bez pratnje u Republici Hrvatskoj*, organiziranom u partnerstvu s CPUZ-om Zagreb – Dugave i HZSR-om, uz financijsku podršku Državnog tajništva za migracije Vlade Švicarske Konfederacije, u okviru programa *Podrška djeci i obiteljima u migracijama u procesu zaštite i integracije u Hrvatskoj*.

Sudjelovali smo na simpoziju pod nazivom *Predstavljanje i razmjena dobrih praksi za poticajno okruženje za djecu inojezičare i djecu migrantskoga porijekla*, koji je Ured UNICEF-a za Hrvatsku organizirao 24. listopada.

Zamjenica i savjetnica sudjelovale su u radu Referentne skupine odraslih, a troje članova Foruma mladih 16+ u radu Referentne evaluacijske skupine djece i mladih UNICEF-a, dok je savjetnica sudjelovala u radu Savjetodavne skupine za društveno odgovorno poslovanje i dječja prava UNICEF-a.

Bili smo aktivno uključeni u UNICEF-ovu Formativnu evaluaciju *Sustava za praćenje prava djeteta u RH* i u projektu/studiji UNICEF-a *Analiza utjecaja klimatskih promjena, okolišnih i energetske pitanja na djecu u Hrvatskoj* (CLAC).

EUROPSKO VIJEĆE ZA SIGURNOST PROMETA (European Transport Safety Council – ETSC) – rad ove belgijske neprofitne organizacije, koji je posvećen smanjenju broja poginulih i ozlijeđenih u cestovnom prometu u Europi, i suradnja s njom vrijedan su izvor informacija o praksama i stanju sigurnosti prava djece u Europi. Sudjelovali smo u više *webinara* i mrežnih susreta na kojima su predstavljene aktualnosti i podaci o stradavanjima u prometu.

International Step by Step Association (ISSA) – kontinuirano pratimo aktivnosti mreže u području ranog razvoja djece.

End Corporal Punishment (ECP) – pratimo aktivnosti i kampanje ECP mreže, koja nam je važan izvor informacija o zabrani, ali i praksi tjelesnog kažnjavanja u svim zemljama svijeta. Na važnost ukidanja tjelesnog kažnjavanja djece posebno se podsjeća na Međunarodni dan potpunog ukidanja tjelesnog kažnjavanja djece, koji se obilježava svake godine 30. travnja.

Sudac iz Francuske, g. Piere Msiku, specijaliziran za obiteljsko pravo, u okviru Programa razmjene Europske mreže za pravosudno osposobljavanje (EJTN), 6. lipnja posjetio je Ured pravobranitelja za djecu. U razgovoru sa savjetnicama iznesene su sličnosti i razlike u radu pravosudnih i drugih tijela usmjerenih ostvarivanju zaštite prava i interesa djece obiju država, a dodatno su naglašene teme vezane uz postupke izdvajanja djece iz bioloških obitelji, posvojenje djece i suradnju sustava socijalne skrbi i pravosudnih tijela.

10.2. Sudjelovanje na međunarodnim skupovima¹⁷⁶

Osim kontakata s međunarodnim organizacijama i stručnjacima, sudjelovali smo i **na međunarodnim skupovima**, a neke od njih prikazali smo u sklopu tematskih aktivnosti i suradnje s međunarodnim organizacijama i tijelima.

Konferencija pod nazivom *Child Wellbeing: Longitudinal Evidence for Research and Policy in Europe*, u sklopu projekta *COORDINATE*, održana je 5. ožujka u Zagrebu. Prezentirani su rezultati projekta, čiji je cilj razvoj studije *Growing Up In Digital Europe* (GUIDE), prve paneuropske longitudinalne studije dobrobiti djece, mladih i obitelji, a konferenciju je pratila savjetnica pravobraniteljice.

Završna konferencija projekta *Thematic Country Cluster Activities (TCCA)*, koji provodi Europska agencija za posebne obrazovne potrebe i inkluzivno obrazovanje (*European Agency for Special Needs and Inclusive Education*), održana je od 14. do 16. travnja u Zagrebu u okviru aktivnosti Klastera 2, u kojem sudjeluju Hrvatska, Irska, Malta, Srbija i Ujedinjena Kraljevina (Engleska), a domaćin je bio Ured pravobranitelja za djecu. Na konferenciji je sudjelovala savjetnica pravobraniteljice koja je predstavila ulogu institucije pravobranitelja za djecu u praćenju i vrednovanju inkluzivne prakse u Republici Hrvatskoj.

Peti Svjetski kongres o pravosuđu za djecu održan je u Madridu od 2. do 4. lipnja 2025., na kojem su sudjelovale pravobraniteljica i savjetnica u mnogim aktivnostima te su u interaktivnim radionicama razmjenjivali iskustva i imale mogućnost umrežavanja. Glavni fokus odnosio se na nužnost stavljanja djece u centar pravosudnog sustava te odgovora na i prevencije sve većeg nasilja i izazova koji ugrožavaju njihovu sigurnost i razvoj.

33. Europska konferencija o socijalnim uslugama (ESSC 2025) pod nazivom *Transforming Social Services – Where Care Meets Tech*, održana je od 22. do 25. lipnja u Aarhusu u Danskoj, u organizaciji Europske mreže socijalnih službi (*European Social Network – ESN*). Okupila je gotovo 700 sudionika, uključujući donositelje odluka iz javnih institucija, organizacije civilnog društva, stručnjake iz socijalnih službi, pružatelje tehnoloških rješenja i istraživače. Omogućila je razmjenu znanja i iskustava među stručnjacima iz Europe i drugih dijelova svijeta, na kojoj je naglašeno da su relacijski pristupi u socijalnoj skrbi i korištenje tehnologije u socijalnim uslugama ključni pokretači modernizacije socijalnih službi kako bi bile prilagođene izazovima 21. stoljeća. Konferenciju i popratne aktivnosti je pratila savjetnica pravobraniteljice.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) predstavila je svoje prvo *Izvešće o tjelesnom kažnjavanju djece* na interaktivnom *webinaru* održanom 20. kolovoza u sklopu serije *Digitalni dijalog*, nakon napretka u obećanjima o okončanju nasilja nad djecom na Prvoj globalnoj ministarskoj konferenciji o okončanju nasilja nad djecom. Na globalnom predstavljanju ovog *Izvešća* sudjelovala je zamjenica pravobraniteljice, zajedno s ostalim zdravstvenim čelnicima, praktičarima, kreatorima politika i zagovornicima prava djece. Svi sudionici raspravljali su o javnozdravstvenim argumentima protiv tjelesnog kažnjavanja i o tome kako osigurati da djeca dobiju istu zaštitu kao i odrasli.

¹⁷⁶ Neke od važnijih međunarodnih konferencija na kojima smo sudjelovali spomenute su u prethodnom poglavlju *Suradnja s međunarodnim organizacijama*.

Međunarodna znanstvena konferencija posvećena dobrobiti djece i mladih – EuSARF 2025: *Transformation, Transition and Innovation in Child Welfare*, koju je organizirala Europska znanstvena udruga za rezidencijalnu i obiteljsku skrb za djecu i adolescente – EuSARF (*European Scientific Association on Residential and Family Care for Children and Adolescents*), u suradnji s ERF-om održana je u Zagrebu je od 8. do 12. rujna. Na konferenciji su sudjelovali znanstvenici, stručnjaci i praktičari iz cijelog svijeta koji se bave istraživanjima i praksama u području skrbi za djecu, s naglaskom na inovacije, tranziciju i transformaciju sustava dječje zaštite. Na konferenciji su sudjelovale zamjenica i savjetnice.

9. regionalna konferencija tijela za jednakost Jugoistočne Europe (9th Regional conference of equality bodies from Southeastern Europe) održana je u Splitu od 22. do 23. rujna u organizaciji hrvatskih pravobraniteljskih institucija – pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, pravobraniteljice za djecu i pravobranitelja za osobe s invaliditetom. Tema konferencije bila je analiza i jačanje suradnje između tijela za jednakost i organizacija civilnog društva, a uz predstavnike institucija iz Hrvatske na konferenciji su sudjelovali stručnjaci iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Albanije, Kosova i Sjeverne Makedonije. Zamjenica pravobraniteljice je u uvodnom obraćanju istaknula zabrinjavajuće oblike diskriminacije u svim područjima djetetova života, a na panelu je savjetnica predstavila načine suradnje Ureda pravobranitelja za djecu s udrugama civilnoga društva i primjere iz prakse te suradnju s djecom i uključivanje djece u konzultacije o pitanjima koja se odnose na njih.

Prvo izdanje međunarodne znanstvene konferencije Instituta za društvena istraživanja Dani IDIZ-a s temom Pod napadom? održano je u Zagrebu 25. i 26. rujna. Konferencija je koncipirana na način koji je omogućio objedinjavanje uvida iz različitih znanstvenih disciplina o važnim i aktualnim pitanjima današnjice kao što su populizam, rat, migracije, identitetski sukobi te narušena dobrobit djece i mladih. Na konferenciji su predstavljeni i znanstveni i umjetnički radovi. Pratili su ju pravobraniteljica i savjetnica.

Konferencija CyberGuard 2025 održana je 2. listopada u Zagrebu u okviru projekta *SIC-CRO: Safer Internet Croatia*, koji sufinancira Europska unija, a okupila je više od 600 uzvanika, vodećih stručnjaka, predstavnika institucija iz Republike Hrvatske i inozemstva iz područja kibernetičke sigurnosti i zaštite djece na internetu. Na poziv Centra za nestalu i zlostavljenu djecu i Centra za sigurniji internet Hrvatska pravobraniteljica je sudjelovala na konferenciji i u pozdravnom govoru istaknula važnost zajedničkih napora u jačanju kibernetičke otpornosti Republike Hrvatske ukazujući na važnost komunikacije, edukacije i odgovornosti u odgoju i obrazovanju djece i mladih i njihovu odrastanju u digitalnom okruženju. Posebno se osvrnula na važnost uključivanja djece i mladih u rasprave o digitalnom okruženju.

17. Međunarodni stručni skup sportskih i prosvjetnih djelatnika Mentalno zdravlje – dobrobit djece i mladih kroz učenje i sportske aktivnosti održan je 10. listopada u Križevcima u organizaciji Udruge kineziologa Križevci i Hrvatskoga pedagoškog književnog zbora, Ogranak Križevci. Pravobraniteljica je održala izlaganje na temu *Zaštita dobrobiti djece i mladih u školi i sportu* i sudjelovala u panel-raspravi *Dobrobit djece i mladih kroz učenje i sportske aktivnosti*.

Konferencija Children's Rights Days održana je u Budimpešti od 2. do 3. prosinca, u organizaciji Srednjoeuropske akademije i Udruge za prava djece iz Mađarske. Tema ovogodišnje konferencije bila je autentično sudjelovanje djece pod motom: *Only genuine representation can lead to genuine participation – Hear us right, include us true – that's how change happens too* (Samo istinsko zastupanje može dovesti do istinske participacije – „Čujte nas kako treba, uključite nas stvarno – tako se događa promjena“).

Na poziv Akademije socijalne skrbi u ime Ureda pravobranitelja za djecu na konferenciji su sudjelovale savjetnice pravobraniteljice, koje su predstavile način rada i aktivnosti Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu kao primjer dobre prakse dječjeg sudjelovanja. Na okruglim stolovima sudjelovalo je i četvero učenika VII. gimnazije iz Zagreba.

11. OSTALE AKTIVNOSTI PODRUČNIH I SREDIŠNJEG UREDA

Kako bi se osigurala bolja dostupnost Ureda pravobranitelja za djecu djeci i odraslima, osim u Središnjem uredu u Zagrebu, djelujemo i u Područnim uredima u Osijeku, Rijeci i Splitu. Na taj način djelatnici Ureda mogu učinkovitije surađivati s institucijama i obilaziti mjesta na kojima su smještena djeca na području županija koje pokrivaju Središnji i Područni uredi.

U svom radu savjetnici Područnih ureda po teritorijalnom načelu promoviraju prava djece, a u radu po pojedinačnim prijavama povreda prava djece i u predlaganju mjera zaštite primjenjuje se funkcionalno načelo, u skladu s profesionalnom specijalizacijom savjetnika za pojedino područje zaštite i praćenja prava djece.

Tablica 9. Broj telefonskih poziva u 2025.

PODNOŠITELJ	BROJ PRIJAVA
anonimno	10
baka	114
dijete osobno	4
djed	21
institucije	63
majka	599
ostali	64
otac	263
roditelji	7
rođaci	22
sestra ili brat	4
susjedi	4
Ured PZD-a	7
UKUPNO	1182

Središnjem i Područnim uredima svakodnevno se telefonom obraćaju stranke koje u pravilu podnose prijavu ili traže savjet u regiji u kojoj žive. Ukupan broj zabilježenih poziva tijekom 2025. bio je 1182, po prijavitelju najviše su nam se obraćala majke (599 puta), očevi (263 puta) i bake (114 puta).

Ostale aktivnosti (administrativne, organizacijske i koordinacijske) obavljaju se iz Središnjeg ureda u Zagrebu.

11.1. Ured u Osijeku

U Područnom uredu pravobraniteljice za djecu u Osijeku zaposlene su dvije savjetnice – diplomirana socijalna pedagoginja i diplomirana pravnica – koje obavljaju poslove vezane uz područje pet županija: Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska, ali i stručne poslove u skladu sa svojim područjem rada.

Tablica 10. Prijave pojedinačnih povreda prava djece po vrsti prava i županiji – Osijek, 2025.

URED U OSIJEKU	Brodsko-posavska	Osječko-baranjska	Požeško-slavonska	Virovitičko-podravska	Vukovarsko-srijemska	Ukupno za regiju	ostale županije	UKUPNO
osobna prava – ukupno	26	47	10	9	26	118	1134	1252
<i>pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb</i>	11	22	6	3	19	61	472	533
<i>pravo na djetetovu privatnost</i>	1	1				2	73	75
<i>pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja</i>	13	22	4	6	6	51	486	537
<i>ostala osobna prava</i>	1	2			1	4	103	107
prava djece kao članova društvene zajednice		1				1	46	47
obrazovna prava	29	31	6	7	17	90	656	746
zdravstvena prava	8	8	2	7	7	32	142	174
socijalna prava	2	1			1	4	66	70
ekonomska prava		5		1		6	68	74
kulturna prava		5			1	6	35	41
pravosudno-zaštitna prava	3	6		2	2	13	114	127
sigurnost i zaštita djece	50	3				53	123	176
diskriminacija	1	1				2	38	40
nenadležnost		3			1	4	51	55
ostala prava							3	3
UKUPNO	119	111	18	26	55	329	2476	2805

Od ukupno 2805 prijava, na područje ove regije odnosilo se 329 prijava. Najveći broj prijava odnosio se na osobna prava (118), i to najviše na pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb (61), pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja (51), a potom na obrazovna prava (90). Najviše prijava je iz Osječko-baranjske županije (47).

Od ostalih aktivnosti izdvajamo sudjelovanje na sastanku ravnatelja osnovnih i srednjih škola, kojima je osnivač Osječko-baranjska županija, u povodu novih sigurnosnih mjera u školama nakon tragičnog događaja u Osnovnoj školi *Prečko* u Zagrebu. Posjetili smo i obišli Kaznionicu u Požegi i zatvor u Požegi. U Kaznionici je održana i radionica za službenike odjela osiguranja na kojoj je novozaposlene službenike savjetnica upoznala s ostvarivanjem prava djece, čiji su roditelji lišeni slobode u zatvorskom sustavu.

Obišli smo poludnevni boravak u Dardi za djecu u riziku koji vodi Centar za nestalu i zlostavljenu djecu u suradnji s HZSR-om u Belom Manastiru, zatim CPUZ *Klasje* u Osijeku i održali radni sastanak u Općini Darda s predstavnicima lokalne vlasti.

U povodu Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama sudjelovali smo na stručnom skupu *Zajedno protiv nasilja: Interdisciplinarni pristup u radu sa žrtvama nasilja*, koji je organizirao Obiteljski centar, Područna

služba osječko-baranjska.

U organizaciji Foruma za slobodu odgoja u Zagrebu je održana VII. Konferencija školske medijacije pod nazivom *Možemo to riješiti: Jačanjem suradnje i nenasilne komunikacije do sigurnijih škola* s ciljem razmjene iskustva učinkovitije prevencije vršnjačkog nasilja u školama, s naglaskom na primjeni metode medijacije.

U povodu obilježavanja Dana zaštite okoliša sudjelovali smo na Okruglom stolu u organizaciji Zelene pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku *Klimatske promjene i zaštita djece*.

Sudjelovali smo na preventivnoj aktivnosti *Mogu, hoću, znam*, koju je organiziralo Ravnateljstvo policije MUP-a u suradnji s PU-om osječko-baranjskim i PU-om vukovarsko-srijemskim. Ova aktivnost u skladu je s ciljevima *Nacionalnog plana za prava djece u RH za razdoblje od 2022. do 2026.* i *Nacionalnog plana sigurnosti cestovnog prometa*.

U povodu obilježavanja Dana planeta Zemlje Ured pravobranitelja za djecu je, u suradnji sa Zelenom pravnom klinikom Pravnog fakulteta u Osijeku, organizirao izložbu kojom se nastoji potaknuti odrasle na poduzimanje mjera radi poštovanja, zaštite i ostvarenja prava djece na zdrav okoliš.

U organizaciji Slavonsko-baranjske podružnice Hrvatskoga logopedskog društva sudjelovali smo na stručnom skupu za logopede iz regije pod nazivom *Izazovi digitalnog doba za kognitivni, mentalni, komunikacijski, jezično-govorni i društveni razvoj djeteta*.

Sudjelovali smo na međunarodnom *webinaru* u organizaciji EuroPrisa pod nazivom *Juveniles in Detention Webinar: Exploring Challenges & Best Practices* i na konferenciji *Cyber Security Conference* pod nazivom *Digitalna stvarnost i društvena odgovornost* u organizaciji Centra za nestalu i zlostavljaju djecu i Hrvatskog instituta za kibernetičku sigurnost (HIKS).

Sudjelovali smo i u svečanom obilježavanju 155. obljetnice osnutka CPUZ-a *Klasje* u Osijeku.

Na poziv voditeljice Županijskoga stručnog vijeća za socijalne pedagoge i preventivne programe u Dubrovačko-neretvanskoj županiji održali smo izlaganje na temu vršnjačkog nasilja pod nazivom *Nasilje u školi – gdje smo danas?*, namijenjeno socijalnim pedagogima i drugim stručnim suradnicima iz osnovnih i srednjih škola.

Cilj izlaganja bio je razmjena iskustava i jačanje stručnih kompetencija u području prepoznavanja, prevencije i pravovremenog reagiranja na vršnjačko nasilje u školskom okruženju.

U okviru dugogodišnje suradnje održali smo predavanje o dječjim pravima za studente Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, učiteljski studij. Sudjelovali smo i na završnoj aktivnosti projekta *ROZA za žene – Ravnopravnost, osvještavanje i zagovaranje za ženska prava i aktivizam*.

11.2. Ured u Rijeci

Područni ured u Rijeci teritorijalno pokriva područje Primorsko-goranske, Ličko-senjske i Istarske županije. U njemu dvije savjetnice pravobraniteljice za djecu, diplomirane pravnice, obavljaju poslove vezane uz regiju, ali i za ostala područja Hrvatske, koja prate u skladu sa svojim područjima rada i sistematizacijom radnih mjesta u Uredu.

Tablica 11. Prijave pojedinačnih povreda prava djece po vrsti prava i županiji – Rijeka, 2025.

URED U RIJECI	Primorsko-goranska	Ličko-senjska	Istarska	Ukupno za regiju	ostale županije	UKUPNO
osobna prava – ukupno	76	4	51	131	1121	1252
<i>pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb</i>	32	1	15	48	485	533
<i>pravo na djetetovu privatnost</i>	7	1	2	10	65	75
<i>pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja</i>	34	2	32	68	469	537
<i>ostala osobna prava</i>	3		2	5	102	107
prava djece kao članova društvene zajednice	4		1	5	42	47
obrazovna prava	47	3	26	76	670	746
zdravstvena prava	5	1	5	11	163	174
socijalna prava	2	1		3	67	70
ekonomska prava	4	1	4	9	65	74
kulturna prava	6		1	7	34	41
pravosudno-zaštitna prava	6	1	4	11	116	127
sigurnost i zaštita djece	4	2	3	9	167	176
diskriminacija	1		2	3	37	40
nenadležnost	3		1	4	51	55
ostala prava					3	3
UKUPNO	158	13	98	269	2536	2805

Od ukupno 2805 prijava, na područje ove regije odnosilo se 269 prijava. Najveći broj prijava odnosio se na osobna prava (131), i to najviše na pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja (68) i pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb (48), a potom na obrazovna prava (76). Najviše prijava je iz Primorsko-goranske (158) i Istarske županije (98), a iz Ličko-senjske bilo je samo 13.

Održavali smo sastanke vezane uz probleme djece u regiji i sudjelovali u raspravama o dječjim pravima na događanjima u organizaciji drugih tijela, ali i tijekom druženja s djecom.

Susreli smo se s predstavnicama Centra za posebno skrbiništvo, Podružnica *Rijeka* i obišli radne prostore, kao i s predstavnicima HZSR-a, Područnih ureda *Rijeka* (uključujući i *Delnice*), *Opatija*, *Crikvenica*, *Cres-Lošinj* i *Krk* te Županijske službe na radnom sastanku radi uvida u aktualne izazove i potrebe u radu. Posjetili smo i Općinu Lovran i sastali se s načelnikom i pročelnicom za društvene djelatnosti radi uvida u ostvarenje prava djece.

U raspravama o različitim temama sudjelovali smo, ili smo ih samo pratili, na sljedećim događajima: tribina za udomiteljstvo *Svako dijete treba obitelj* u organizaciji Tima za obitelj HZSR-a, Županijske službe PGŽ-a i regionalna konferencija o udomiteljstvu djece za područje PGŽ-a, u organizaciji Foruma za kvalitetno udomiteljstvo djece; Forum Udruge *Sidro* u sklopu projekta *Obrazovanje – pravo, a ne dar* na javnozdravstvenom kongresu *Kajetan Blečić* u organizaciji NZZJZ-a PGŽ-a, promocija priručnika *Poticanje aktivnosti senzorne integracije kod kuće* i Festival održivosti *Naši kotačići – čine promjenu* u organizaciji DND-a Opatija. U suradnji s MUP-om i PU-om primorsko-goranskim sudjelovali smo na obilježavanju Dana sigurnijeg interneta i na Okruglom stolu *Elektroničko nasilje nad ženama – novi oblici starih prijetnji*. Pratili smo i prvi stručni simpozij o zdravstvenom odgoju u Rijeci *365 dana zdravlja u školi: iskustva, učinci, izazovi* te događanja u sklopu Festivala *Smoqua* u organizaciji Udruge *LORI*. Sudjelovali smo i na obilježavanju 65. obljetnice rada Centra za odgoj i obrazovanje *Rijeka* i na predavanju *Internetsko nasilje: Pravni i društveni izazovi* na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Sudjelovali smo na Međužupanijskom vijeću učitelja razredne nastave Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske županije u Crikvenici, u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje te na stručnom skupu *Vinodolska 22* – na kojem su predstavljene rezultati istraživanja iz perspektive korisnika socijalnih usluga Centra *Izvor Selce*.

I ove smo se godine družili s djecom s kojom smo razmjenjivali informacije i ideje o zaštiti dječjih prava i to s vijećnicima XV. Saziva Dječjega gradskog vijeća Grada Opatije, koji su posjetili i Ured i predstavili Vodič Vijeća Europe *Tvoje zdravlje, tvoja odluka* i istraživanje *Kako se djeca osjećaju – Percepcije djece o mentalnom zdravlju u četiri države članice EU* u kojem su sudjelovali. Posjetili su nas učenici Osnovne škole *Fran Franković* iz Rijeke, Osnovne škole Vladimira Nazora iz Vrsara, a s učenicima smo se susreli u Osnovnoj školi *Kostrena* i Osnovnoj školi dr. Branimira Markovića u Ravnoj Gori te s učenicima *Prve riječke hrvatske gimnazije* u Rijeci.

Djecu članova MMS-a i Foruma mladih 16+ s područja Primorsko-goranske i Istarske županije pratili smo u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Posjetili smo CPUZ *Ivana Brlić Mažuranić* u Lovranu, Podružnicu *Rijeka* i stambenu zajednicu u Rijeci, CPUZ *Izvor Selce* na lokaciji u Rijeci i stambenu zajednicu u Rijeci i Triblju, CPUZ *Rijeka* i CZPUZ *Tić* u Rijeci te Dječji vrtić *Lovran* u Lovranu.

Ostvarili smo suradnju s Udrugom udomitelja i posvojitelja djece PGŽ-a *DAMDOM* iz Viškova, Udrugom *Društvo naša djeca* Opatija i MUP-om, PU-om PGŽ-a.

Nastavili smo suradnju s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Rijeci, pa smo na kolegijima Prava djece i Obiteljsko pravo studentima govorili o povijesnom razvoju prava djece, instituciji pravobranitelja za djecu i aktualnim problemima djece današnjice. U studenom su nas posjetili studenti kolegija Maloljetničko kazneno pravo sa studentima u razmjeni preko Erasmus programa iz šest država EU (Mađarska, Češka, Poljska, Portugal, Francuska i Njemačka). Sudjelovali smo na tribini studenata u organizaciji Studentskog zbora pod nazivom *Nasilje mladih u suvremenom društvu – što nam se događa i što nam je činiti*. Izlagali smo na 1. Sjednici Županijskog savjeta za sigurnost prometa na cestama PGŽ-a, a u časopisu *Žmigavac*, čiji je izdavač Autoklub *Rijeka*, objavljen je zajednički članak. Savjetnice iz riječkog ureda sudjelovale su i u brojnim drugim aktivnostima izvan riječkog ureda u sklopu središnjih aktivnosti Ureda, a u pojedinim aktivnostima u regiji pridružili su im se predstavnici Središnjeg i drugih Područnih ureda.

11.3. Ured u Splitu

Područni ured u Splitu teritorijalno pokriva područje četiriju dalmatinskih županija: Splitsko-dalmatinska, Zadarska, Šibensko-kninska i Dubrovačko-neretvanska. U uredu su zaposlene dvije savjetnice, profesorica pedagogije i diplomirana pravnik, koje obavljaju poslove vezane uz regiju, ali i za ostala područja RH u skladu sa svojim područjima rada (područje odgoja i obrazovanja, područje ranog razvoja, kulturnih prava djece, zaštite djece od nasilja i sigurnost djece te područje socijalne skrbi, obiteljsko-pravne zaštite, sporta i zaštite od diskriminacije). Savjetnice su radile na pojedinačnim predmetima povreda dječjih prava, općim inicijativama i preporukama.

Tablica 12. Prijave pojedinačnih povreda prava djece po vrsti prava i županiji – Split, 2025.

URED U SPLITU	Splitsko-dalmatinska	Zadarska	Dubrovačko-neretvanska	Šibensko-kninska	Ukupno za regiju	ostale županije	UKUPNO
osobna prava – ukupno	86	30	32	16	164	1088	1252
<i>pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb</i>	39	12	20	8	79	454	533
<i>pravo na djetetovu privatnost</i>	2	4	1		7	68	75
<i>pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja</i>	44	14	11	8	77	460	537
<i>ostala osobna prava</i>	1				1	106	107
prava djece kao članova društvene zajednice		1		3	4	43	47
obrazovna prava	67	14	12	8	101	645	746
zdravstvena prava	15	6	2	1	24	150	174
socijalna prava	8	2	1		11	59	70
ekonomska prava	1	2	5	2	10	64	74
kulturna prava	2	1	1		4	37	41
pravosudno-zaštitna prava	9	6	1		16	111	127
sigurnost i zaštita djece	4	6	6	1	17	159	176
diskriminacija	7		2		9	31	40
nenadležnost	3		1	1	5	50	55
ostala prava						3	3
UKUPNO	202	68	63	32	365	2440	2805

Najviše je prijava bilo iz Splitsko-dalmatinske županije (202), slijede Zadarska županija (68), Dubrovačko-neretvanska (63) i Šibensko-kninska (32), što čini ukupno 365 prijava na ovom području. Najveći broj prijava u regiji odnosio se

na povrede obrazovnih prava (101), slijede povrede prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb (79), prava na zaštitu od nasilja i zanemarivanja (77), zdravstvenih prava (24), prava na sigurnost i zaštitu (17) te pravosudno-zaštitnih prava (16), a povrede ostalih prava zastupljene su u manjem broju.

U cilju praćenja ostvarivanja dječjih prava savjetnice su obilazile ustanove u kojima privremeno ili trajno borave djeca. Na području splitske regije savjetnice su posjetile: DV *Dubrovnik* i Igraonicu za djecu predškolske dobi na otoku Mljetu, OŠ *Mljet*, OŠ *Zadarski otoci*, Gimnaziju *Dubrovnik*, CZPUZ *Maestral* u Splitu i Prihvatilište za žene i djecu – žrtve obiteljskog nasilja *Caritasa* Šibenske biskupije.

Savjetnice su sudjelovale na skupovima i događanjima u regiji: panel-rasprava *Tko se boji roditelja još? Izazovi i iskustva suradničkih odnosa odgojno-obrazovnih ustanova i roditelja* u okviru predavljanju knjige *Teorija i praksa partnerstva odgojno-obrazovne ustanove, obitelji i lokalne zajednice*, I. Konferencija za roditelje i stručnjake koji rade s djecom *Zajedno rastemo sretno* u organizaciji Centra *Holos* i Centra za sigurniji internet u Splitu, Državni skup učitelja razredne nastave u Vodicama u organizaciji AZOO, dvodnevna konferencija *Tko je danas čovjek u potrebi?* u organizaciji *Caritasa* Splitsko-dalmatinske nadbiskupije u povodu Dana *Caritasa*, svečana Sjednica Županijske skupštine u prigodi Dana Splitsko-dalmatinske županije i blagdana Sv. Jeronima – zaštitnika SDŽ-a, Okrugli stol pod nazivom *Svjedoci bez moći* u organizaciji Udruge *Mentor* u okviru projekta *Iskra Plus* održanog u Splitu, obilježavanje Svjetskog dana beskućnika u organizaciji Udruge *MoSt*, Državni stručni skup za edukacijske rehabilitatore iz osnovnih i srednjih škola na temu *Prava i obveze škole, učenika i roditelja* održanom u Brelima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, Državni stručni skup Hrvatske udruge ravnatelja osnovnih škola pod nazivom *Ritam škole* u Brelima, 9. Međuškolsko natjecanje iz emocionalne pismenosti *Pretežno vedro* u OŠ Majstora Radovana u Trogiru te Kantunu kulture Trogir, konferencija *Sigurno djetinjstvo – Zajedno protiv zlostavljanja – prevencija, podrška i suradnja u zaštiti djece* u Tehnološkom parku *Dračevac 3D* u Splitu, u organizaciji Centra za nestalu i zlostavljaju djecu i Centra za sigurniji internet, u okviru kojeg je predstavljen zbornik *Zaštita djece u digitalnom dobu*, javna tribina u organizaciji *Lions kluba Trogir*, druga regionalna konferencija *Ovisnosti 3600* u organizaciji Klinike za psihijatriju *Vrapče* i Zajednice pape Ivana XXIII. u Splitu i konferencija *Dani Agencije za odgoj i obrazovanje, 2025.* u Šibeniku.

U svrhu promocije prava djece održano je mnogo predavanja za stručnjake na stručnim skupovima i odgojno obrazovnim ustanovama u regiji i izvan nje, o čemu više pišemo u poglavlju *Izlaganja na stručnim skupovima*.

Održali smo radni sastanak s HZSR-om PU-a *Knin*, Zajednicom sportova Grada Knina i načelnikom Općine Mljet.

Savjetnica pravobraniteljice imenovana je članicom Povjerenstva za zaštitu djece u sportu, koji je osnovao HOO, i kao vanjska suradnica Kineziološkog fakulteta u Zagrebu održala je predavanje za studente o zaštiti prava djece koja se bave sportom. Savjetnica pravobraniteljice za djecu predstavnica je RH u radu ekspertne radne skupine Europske komisije *Sigurniji internet za djecu (Safer Internet for Children)* i koordinator za prikupljanje podataka u cilju ažuriranja postojećih informacija i prikaza politika RH na Karti BIK-a. Ujedno je konzultant Vijeća Europe za implementaciju Barnahus modela u RH.

11.4. Središnji ured u Zagrebu

Središnji ured u Zagrebu teritorijalno obuhvaća područje Grada Zagreba i Zagrebačke, Sisačko- moslavačke, Varaždinske, Bjelovarsko-bilogorske, Karlovačke, Međimurske, Krapinsko-zagorske i Koprivničko-križevačke županije. U Središnjem uredu u Zagrebu poslove su obavljale tri državne dužnosnice (pravobraniteljica i dvije zamjenice pravobraniteljice), devet savjetnica (četiri pravnice, psihologinja, socijalna radnica, logopetkinja, ekonomistica te profesorica stranih jezika i ujedno politologinja) i četiri službenika na administrativno-tehničkim poslovima.

Najviše je prijava bilo za područje Grada Zagreba (679), slijedi Zagrebačka županija (137), a najmanje iz Bjelovarsko-bilogorske županije (23). Ukupan broj prijava za ovo područje je 1136. Najveći broj prijava u regiji odnosio se na povrede obrazovnih prava (331), slijede prava na zaštitu od nasilja i zanemarivanja (248), povrede prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb (210), prava na sigurnost i zaštitu (77), zdravstvenih prava (66), a povrede ostalih prava zastupljene su u manjem broju.

Tablica 13. Prijave pojedinačnih povreda prava djece po vrsti prava i županiji – Zagreb, 2025.

OSTALE ŽUPANIJE + inozemstvo i nepoznato (URED U ZAGREBU)	Bjelovarsko-bilogorska	Karlovačka	Koprivničko-križevačka	Krapinsko-zagorska	Međimurska	Sisačko-moslavačka	Varaždinska	Zagrebačka	Grad Zagreb	sve županije	Ukupno za regiju	Županije Split, Rijeka, Osijek	Ukupno NEPOZNATO	UKUPNO
osobna prava – ukupno	18	27	27	5	17	22	23	71	288		498	413	341	1252
<i>pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb</i>	11	12	11	3	9	13	9	27	115		210	188	135	533
<i>pravo na djetetovu privatnost</i>		2	1		3	2	3	3	5		19	19	37	75
<i>pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja</i>	6	12	11	2	4	6	11	39	157		248	196	93	537
<i>ostala osobna prava</i>	1	1	4		1	1		2	11		21	10	76	107
prava djece kao članova društvene zajednice					2	1			3		6	10	31	47
obrazovna prava	6	7	10	13	5	11	13	40	226		331	267	148	746
zdravstvena prava		1	2	4	4	2	6	6	40	1	66	67	41	174
socijalna prava	1	2	3		1	4	2	2	14		29	18	23	70
ekonomska prava		1			1	5		3	15		25	25	24	74
kulturna prava		1				1			9	1	12	17	12	41
pravosudno-zaštitna prava		1	3			5	4	2	44		59	40	28	127
sigurnost i zaštita djece		10	4	2	12		3	6	38		75	79	22	176
diskriminacija	1		2	1	1		1	2	10		18	14	8	40
nenadležnost				1			1	5	10		17	13	25	55
ostala prava													3	3
UKUPNO	26	50	51	26	43	51	53	137	697	2	1136	963	706	2805

Tijekom 2025. godine predstavnici Ureda pravobranitelja za djecu sudjelovali su na brojnim stručnim skupovima, konferencijama, tribinama i javnim događanjima usmjerenima na zaštitu i promicanje prava djece te unapređenje njihova položaja u društvu.

Sudjelovali smo na dodjeli nagrade *Medijski Sokrat*, koja se dodjeljuje odgojno-obrazovnim djelatnicima za aktivnosti i programe medijske pismenosti. Ujedno smo nazočili i svečanom obilježavanju 75. obljetnice djelovanja Saveza društava *Naša djeca*, najstarije organizacije za djecu u Hrvatskoj koja ima važnu ulogu u promicanju dječjih prava.

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava sudjelovali smo na promociji knjige *Psihologija*

u promociji i zaštiti ljudskih prava na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, kao i na Tematskoj sjednici saborskog Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku posvećenoj utjecaju društvenih mreža i digitalnog okruženja na mentalno zdravlje djece i mladih.

U Centru za izobrazbu MPUDT-a održana je radionica na Temeljnom tečaju za pravosudnu policiju. Na interaktivnoj radionici 27 sudionika iz deset zatvora u Republici Hrvatskoj upoznalo se s pravima i potrebama djece, čiji su roditelji u zatvoru, i primjerima dobre prakse u radu s tim skupinama djece.

Predstavnici Ureda sudjelovali su i na međunarodnoj konferenciji *Children's Rights Days* u Budimpešti, koju su organizirali Srednjoeuropska akademija i Udruga za prava djece iz Mađarske. Tema konferencije bila je autentično sudjelovanje djece pod motom *Only genuine representation can lead to genuine participation – Hear us right, include us true – that's how change happens too*.

Tijekom godine sudjelovali smo i na mnogo stručnih konferencija i skupova u Hrvatskoj, među kojima su konferencija *Roditeljstvo i digitalna ravnoteža – politike po mjeri djece i roditelja*, predstavljanje zbornika radova *Dječja prava u prometu* u MUP-u i godišnje savjetovanje programa *Gradovi i općine – prijatelji djece*. Također smo sudjelovali na konferenciji o sigurnosti djece i mladih u prometu *Mi i naši gadgeti u prometu*, održanoj u okviru nacionalne kampanje *Dan bez mobitela u prometu*.

U organizaciji UNICEF-a za Hrvatsku održan je Okrugli stol *Sustavi upravljanja informacijama o zaštiti djece* u okviru programa podrške djeci i obiteljima u migracijama, a u Institutu društvenih znanosti *Ivo Pilar* održana je javna tribina *Odrastanje na ekranu: Nova ekologija djetinjstva* posvećena utjecaju digitalnog okruženja na razvoj djece i adolescenata.

Predstavnice Ureda sudjelovale su i na 32. Godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u Splitu, na kojoj je održano izlaganje o Mreži mladih savjetnika i Forumu mladih 16+ pravobraniteljice za djecu kao primjeru razvoja dječje participacije temeljenom na *Lundy* modelu participacije djece.

U Hrvatskom saboru održani su okrugli stolovi posvećeni temama maloljetničkog nasilja te utjecaja mobitela i društvenih mreža na djetinjstvo, a predstavnici Ureda sudjelovali su i u javnim raspravama o pravosudnim mjerama za maloljetnike.

Sudjelovali smo i na događanjima posvećenim zdravlju i dobrobiti djece, među kojima su Kongres Hrvatskog pedijatrijskog društva u Šibeniku, Zagrebački simpozij mentalnog zdravlja i Međunarodni stručni skup o mentalnom zdravlju djece i mladih kroz obrazovanje i sport.

U području digitalne sigurnosti i prevencije nasilja sudjelovali smo na konferenciji *CyberGuard 2025* i na predstavljanju UNICEF-ova istraživanja o nasilju u odgoju djece, koje donosi uvid u stavove i odgojne postupke roditelja povezane s nasiljem prema djeci.

Na međunarodnoj razini sudjelovali smo na 29. Godišnjoj konferenciji Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) u Bukureštu, proljetnom seminaru ENOC-a u Luksemburgu i na Petom svjetskom kongresu o pravosuđu za djecu u Madridu.

Sudjelovali smo na javnoj tribini *Istražni zatvor ili privremene mjere za maloljetnike* u organizaciji Udruge sudaca za mladež, na Okruglom stolu *Maloljetničko nasilje* u Hrvatskom saboru, na Okruglom stolu *Kradu li mobiteli i društvene mreže našoj djeci djetinjstvo* uoči rasprave o dopuni *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*.

Sudjelovali smo na simpoziju *Predstavljanje i razmjena dobrih praksi za poticajno okruženje za djecu inojezičare i djecu migrantskoga porijekla* u organizaciji UNICEF-a, kao i na Okruglom stolu *Izazovi i prilike u razvoju udomiteljstva za djecu bez pratnje u Republici Hrvatskoj* na kojem su predstavljeni izazovi i mogućnosti razvoja sustava skrbi za djecu bez pratnje.

Sudjelovali smo i na 17. Festivalu prava djece s ciljem poticanja osvještavanja djece i mladih o njihovim pravima i različitim oblicima nasilja.

Predstavnici Ureda sudjelovali su na svečanosti obilježavanja 151. godišnjice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i na 16. Kongresu Hrvatskoga pedijatrijskog društva s međunarodnim sudjelovanjem u Šibeniku gdje su raspravljane teme vezane uz zdravlje i dobrobit djece.

U području mentalnog zdravlja sudjelovali smo na IV. Zagrebačkom simpoziju mentalnog zdravlja *Um na rubu budućnosti*, održanom u povodu Svjetskog dana mentalnog zdravlja, te na 17. Međunarodnom stručnom skupu sportskih i prosvjetnih djelatnika, koji je bio posvećen dobrobiti djece i mladih u obrazovanju i sportskim aktivnostima.

Sudjelovali smo i na konferenciji *CyberGuard 2025*, posvećenoj sigurnosti u digitalnom okruženju, kao i na predstavljanju UNICEF-ova istraživanja o nasilju u odgoju djece, održanom u povodu Međunarodnog dana nenasilja.

Na regionalnoj i međunarodnoj razini predstavnici Ureda sudjelovali su na 9. Regionalnoj konferenciji tijela za jednakost Jugoistočne Europe u Splitu, na 29. Godišnjoj konferenciji Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) u Bukureštu i na sastanku s predstavnicima Vijeća Europe o pitanjima migracija i izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava.

Također smo sudjelovali na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji *EuSARF 2025*, posvećenoj transformaciji, tranziciji i inovacijama u području skrbi i dobrobiti djece i mladih.

Sudjelovali smo na dodjeli *Oskara znanja* u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje na kojoj se svake godine nagrađuju učenici osnovnih i srednjih škola za iznimna postignuća na državnim i međunarodnim natjecanjima.

Na međunarodnoj razini predstavnici Ureda sudjelovali su na Petom svjetskom kongresu o pravosuđu za djecu u Madridu, kao i na seminaru Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) u Luksemburgu gdje su raspravljane aktualne teme vezane uz zaštitu prava djece.

Sudjelovali smo i na edukaciji *Dani sigurnog sporta – mjesto gdje razgovor počinje* u organizaciji Hrvatskoga olimpijskog odbora, posvećenoj prevenciji nasilja i osiguravanju sigurnoga sportskog okruženja za djecu i mlade. Također smo sudjelovali na skupu u povodu 30 godina psiholoških kriznih intervencija u Hrvatskoj u organizaciji Društva za psihološku pomoć.

Predstavnici Ureda sudjelovali su i na 3. KOKOSS konferenciji u Bolu na otoku Braču, koja je okupila stručnjake pomagačkih profesija s ciljem jačanja interdisciplinarnе suradnje u radu s djecom i obiteljima. Sudjelovali smo i na panel-raspravi *Obitelji, skrb i siromaštvo: Što mogu učiniti gradovi i općine?* na kojoj se raspravljalo o ulozi lokalnih zajednica u pružanju podrške obiteljima.

U okviru Dana medijske pismenosti sudjelovali smo na otvaranju interaktivne izložbe *Razotkrivanje algoritama: kako oblikuju naš digitalni svijet* koja je bila usmjerena na podizanje svijesti o utjecaju digitalnih tehnologija na svakodnevni život djece i mladih.

Sudjelovali smo i na javnoj tribini o vršnjačkom nasilju u organizaciji Osnovne škole Ivana Meštrovića u Zagrebu, kao i na konferenciji *Roditeljstvo iza rešetaka* na Pravnom fakultetu u Zagrebu, posvećenoj položaju djece čiji su roditelji u zatvoru.

Predstavnici Ureda sudjelovali su i na humanitarnoj utrci *Yellow Ribbon Run Pobjegni predrasudama!* na zagrebačkom SRC-u *Bundek*, čiji je cilj bio podizanje svijesti o stigmatizaciji osoba povezanih sa zatvorskim sustavom.

Sudjelovali smo i na konferenciji *RESPECT za sve! Maternalna skrb s poštovanjem* u organizaciji Udruge *RODA*, koja je bila usmjerena na unapređenje kvalitete skrbi za trudnice i roditelje. Također smo sudjelovali na konferenciji *Child Wellbeing: Longitudinal Evidence for Research and Policy in Europe*, održanoj u sklopu projekta *COORDINATE* (5. ožujka 2025.), koja se bavila istraživanjima dobrobiti djece u Europi.

U području sporta i dobrobiti djece sudjelovali smo na tribini *Zaštita dobrobiti djece u sportu* u organizaciji Hrvatskoga psihološkog društva.

U povodu Dana sigurnijeg interneta sudjelovali smo na konferenciji *Potruga za boljim internetom*, a sudjelovali smo i na predstavljanju mobilne aplikacije *Prvaci dječjih prava* u organizaciji Saveza društava *Naša djeca* Hrvatske, koja je namijenjena upoznavanju djece s njihovim pravima.

Također je održan sastanak s predstavnicima Zagrebačkoga dijabetičkoga društva i Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga u Maloj kući dječjih prava na kojem su razmotrena pitanja vezana uz podršku djeci koja žive s dijabetesom.

12. USTROJ I FINANCIJSKO POSLOVANJE

Ustroj i financijsko poslovanje Ureda u funkciji su ostvarenja vizije, misije i ciljeva rada pravobranitelja za djecu.

Vizija – povećanje razine zaštite sve djece u Republici Hrvatskoj, ostvarivanje njihovih prava u svim područjima života i unaprjeđivanje njihova položaja u društvu.

Misija – neovisno i samostalno, držeći se načela pravičnosti i etike, štiti, prati i promicati prava i interese djece.

Ciljevi – ostvarivanje najboljih interesa djece povećanjem njihove zaštite i unaprjeđivanjem njihova pravnog i društvenog položaja u Republici Hrvatskoj.

12.1. USTROJ

Zakonom o pravobranitelju za djecu, Poslovníkom o radu pravobranitelja za djecu i Pravilnikom o unutarnjem redu Ureda pravobranitelja za djecu propisani su djelokrug rada, ustroj i broj državnih službenika potrebnih za rad Ureda pravobranitelja za djecu.

Ljudski potencijali – Uredom upravlja pravobraniteljica za djecu. Ured ima Službu za stručne poslove i Službu za opće poslove, čijim radom upravljaju zamjenice pravobraniteljice.

Zbog isteka mandata dotadašnjoj pravobraniteljici za djecu Helenci Pirnat Dragičević, Odbor za obitelj, mlade i sport Hrvatskog sabora objavio je 20. kolovoza 2025. Javni poziv za izbor pravobranitelja za djecu. Nakon provedenog postupka je Hrvatski sabor na Sjednici održanoj 21. studenog 2025. donio odluku o izboru Tatjane Katkić Stanić kao pravobraniteljice za djecu na mandat od osam godina.

U Uredu su ustrojena 23 radna mjesta državnih službenika. Na dan 31. prosinca 2025. u Uredu je bilo zaposleno 20 državnih službenika, a od 1. siječnja 2026. broj zaposlenih službenika smanjio se na 19. Svi su službenici zaposleni na neodređeno vrijeme.

U Središnjem uredu u Zagrebu zaposleno je 14 službenika, po dvije službenice u Područnom uredu u Rijeci i Osijeku, dok je u Područnom uredu u Splitu od 1. siječnja 2026. zaposlena jedna službenica. Petero državnih službenika radi na administrativno-tehničkim poslovima, a 14 službenika raspoređeno je na stručno-savjetodavnim poslovima kao visokokvalificirani stručnjaci u različitim područjima zaštite prava djece. Pravobraniteljica, njezine zamjenice i savjetnice čine multidisciplinarni tim Ureda sastavljen od osam pravica, dvije psihologinje, dvije socijalne radnice, dvije novinarke, socijalne pedagoginje, logopetkinje i ekonomistice.

U 2026. planirano je popunjavanje dvaju radna mjesta koja su ostala upražnjena odlaskom dviju državnih službenica u prosincu 2025. i siječnju 2026. Ujedno je planirano popunjavanje još jednoga radnog mjesta radi osiguranja nužnih pretpostavki za redovito poslovanje Ureda s obzirom na sve veći broj poslova i aktivnosti. U 2025. obradili smo ukupno 4031 novootvoreni predmet, od toga se 2825 predmeta odnosilo na prijave pojedinačnih povreda prava djece, a 1206 na opće inicijative i preporuke, suradnju s nacionalnim i međunarodnim institucijama, sastanke, projekte, obilaske ustanova i ostale poslove. Ured na godišnjoj razini bilježi kontinuirani rast predmeta u radu. Usporedbe radi, broj novootvorenih predmeta u 2025. porastao je za 58,20 % u odnosu na 2015. Iako se u posljednjih 10 godina znatno povećao opseg poslova, a broj predmeta narastao za više od 58 %, broj zaposlenih službenika u Uredu nije se bitno mijenjao, što upućuje na nužnost daljnjeg jačanja ljudskih potencijala Ureda.

Djelatnici Ureda su tijekom godine redovito sudjelovali na stručnim skupovima, radionicama, okruglim stolovima, konferencijama, mrežnim seminarima i drugim edukacijama s ciljem kontinuiranog stručnog usavršavanja.

Prostori – Ured pravobranitelja za djecu djeluje na četirima lokacijama: u Zagrebu na adresi Nikole Tesle 10 (privremena adresa zbog preseljenja je Trg bana Josipa Jelačića 5), u Osijeku na adresi Šetalište Petra Preradovića 7, u Splitu na adresi Braće Kaliterna 10 i u Rijeci na adresi Trpimirova 3.

Poslovni prostori koje koristimo u vlasništvu su RH, a Uredu su dodijeljeni na korištenje. Zbog predstojeće

konstrukcijske obnove zgrade, oštećene potresom, u kojoj je dosad bio Središnji ured pravobranitelja za djecu, on je privremeno preseljen na novu adresu.

12.2. FINANCIJSKO POSLOVANJE

Sredstva za rad Ureda pravobranitelja za djecu u 2025. u iznosu od **1.363.595,00** eura bila su osigurana u proračunskom razdjelu *12105-Pravobranitelj za djecu* u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2025. i projekcijama za 2026. i 2027. Rashodi poslovanja u 2025. izvršeni su u iznosu od **1.280.000,99** eura, odnosno **93,87 %**.

Pregled plana i izvršenja financijskog plana Pravobranitelja za djecu za razdoblje 2020. – 2025.

	Proračun 2020.	Proračun 2021.	Proračun 2022.	Proračun 2023.	Proračun 2024.	Proračun 2025.
plan	730.333,40	725.952,49	886.044,20	921.290,00	1.097.657,00	1.363.595,00
izvršenje	729.633,55	725.570,91	833.452,78	918.842,23	1.062.152,19	1.280.000,99
% izvršenja	99,90	99,95	94,06	99,73	96,77	93,87

Pregled plana i izvršenja financijskog plana Pravobranitelja za djecu po skupinama rashoda u 2025. godini

Skupina rashoda	Plan 2025.	Izvršenje plana za 2025.	% izvršenja
31 – rashodi za zaposlene	962.000,00	943.119,26	98,04 %
32 – materijalni rashodi	354.047,00	324.737,09	91,72 %
41 – rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	1.000,00	0,00	0,00 %
42 – rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	46.548,00	12.144,64	26,09 %
UKUPNO EUR:	1.363.595,00	1.280.000,99	93,87%

Financijski izvještaji Pravobranitelja za djecu za 2025. predani su u propisanim rokovima i objavljeni na mrežnim stranicama Ureda¹⁷⁷.

177 <https://dijete.hr/hr/financijska-izvjesca/>.

Godina 2025. još je jednom pokazala da sva djeca imaju jednaka prava, ali da, nažalost, još uvijek nemaju iste mogućnosti. Struktura zaprimljenih prijava pokazuje nam da u zaštiti dječjih prava najviše posustajemo u okruženjima u kojima se djeca formiraju – u obrazovnom sustavu i obiteljskom okruženju.

Sustav odgoja i obrazovanja nije jednako dostupan svima. Ta je nejednakost posebno izražena u području osiguranja predškolskog odgoja i obrazovanja u kojem nedostatni kapaciteti onemogućuju upis djece u vrtiće i provedbu pedagoških standarda. Prijave u osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju ukazuju na slabosti organizacijskih kapaciteta škola, nužno zapošljavanje dodatnih stručnjaka različitih profila, koji će učenicima pružiti podršku u izazovima s kojima se susreću u procesu obrazovanja, kao i na potrebu jačanja međuresorne suradnje i kapaciteta stručnjaka sustava odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi za integrirani pristup, brzu razmjenu informacija, ranu procjenu rizika i pravovremene intervencije prilagođene potrebama svakoga pojedinog djeteta, uz paralelni rad s roditeljima, razredom i širom zajednicom.

Nasilje među i nad djecom i dalje predstavlja ozbiljan društveni problem i poziva na preispitivanje mjera i promjenu pristupa. Velik broj prijava nasilnog i zanemarujućeg ponašanja prema djeci izuzetno nas zabrinjava. Nasilna ponašanja djece sve su kompleksnija, a sustavna podrška izostaje uslijed organizacijskih promjena i nedostatnog osnaživanja stručnjaka za rad s djecom s problemima u ponašanju. Primjena novog *Protokola* ne smije biti svedena na razmjenu podataka u okviru međuresorne suradnje, nego se mora razvijati izradom preventivnih programa po potrebama lokalnih zajednica. U odgojno-obrazovnom sustavu nedostaju i programi jačanja i osposobljavanja djece za prepoznavanje nasilja, na prijavljivanje, na samozaštitu i na traženje pomoći i podrške.

Kontinuirani rast broja djece izdvojene iz vlastite obitelji ukazuje na potrebu jačanja suradnje stručnjaka zdravstva i odgoja i obrazovanja sa sustavom socijalne skrbi u ranoj procjeni rizika, jačanju roditeljskih kompetencija i poduzimanju adekvatnih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece kako bi djeca ostala u vlastitoj obitelji. Da bi se osigurala stvarna zaštita, nužno je ojačati kapacitete županijskih službi HZSR-a kako bi mogle aktivno koordinirati međusektorsku suradnju, pratiti i evaluirati učinke mjera i intervencija te pravovremeno mijenjati neučinkovite prakse.

Sustav socijalne skrbi suočava se i s izazovom nedostatka smještajnih kapaciteta na županijskoj razini usklađenog s potrebama HZSR-a i županijskim socijalnim planovima, zbog čega su djeca često izdvojena u druge sredine, što otežava kontakt i stručni rad s roditeljima i prekida ključne socijalne veze. Dodatnu prepreku predstavlja neravnjerna dostupnost usluga, posebno u ruralnim sredinama, što zahtijeva žurno ekipiranje mobilnih timova za pružanje usluga u zajednici, kao i širenje programa podrške roditeljstvu i drugih usluga Obiteljskog centra, primarno djeci i roditeljima u riziku. Bez osiguravanja kontinuirane psihosocijalne pomoći temeljene na znanju o traumi, veće dostupnosti i suradnje stručnjaka za mentalno zdravlje te razvoja i dostupnosti specifičnih programa podrške roditeljstvu i udomiteljstvu, sustav neće moći adekvatno odgovoriti na stvarne potrebe korisnika.

Kao i prethodnih godina, u pravosudnom sustavu najveće prepreke u ostvarivanju dječjih prava prepoznate su u duljini trajanja postupaka, nedostatku odgovarajućeg tretmana za djecu koja sudjeluju u sudskim postupcima, u povredi prava na tajnost podataka i nedostatku informacija o pravima koje imaju u postupku te načinu pristupa pravosuđu i aspektima vođenja postupka. U području zaštite djece od spolnog iskorištavanja i zloupotrebe i dalje uočavamo da se izriču rad za opće dobro i uvjetne osude kao sankcije za spolne delikte na štetu djece, ne postoji sustavna provjera prethodne osuđivanosti u različitim sustavima, a primjećujemo i odsutnost obvezne i kontinuirane edukacije djece, odgojno-obrazovnih i drugih djelatnika u ovom području.

Posebno ranjive skupine djece, kao što su djeca s teškoćama u razvoju, djeca s problemima u ponašanju, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca pripadnika nacionalnih manjina, djeca u pokretu, djeca u ruralnim sredinama i na otocima – i dalje se suočavaju s preprekama u ostvarivanju pristupa pravima i uslugama u ranome predškolskom odgoju i obrazovanju, primjerenom stanovanju, zdravoj prehrani, zdravstvenim i socijalnim uslugama. Nedostaje im stručne, sustavne i kontinuirane podrške prilagođene njihovim potrebama te besplatne izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, kulturne i sportske aktivnosti dostupne na razini lokalne zajednice.

U ostvarivanju zdravstvenih prava i dalje je izražen problem nedostupnosti zdravstvene zaštite, što je posebno

vidljivo u nedostatku pedijataru u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i nedostatnim kapacitetima za ostvarivanje stručne podrške za djecu i mlade s poteškoćama mentalnog zdravlja.

Podaci o stradavanju djece u prometnim nesrećama još uvijek ukazuju na veliku ugroženost djece u prometu. Posebno su zabrinjavajući podaci o ozbiljnim ozljedama djece uslijed vožnje električnim romobilom, na što smo posebno upozoravali tijekom 2025. Uz razvoj prometne kulture i edukacije, potrebno je poboljšati cestovnu infrastrukturu i povećati sigurnosne uvjete prijevoza za djecu u svim vrstama prometa, uza snažnije sankcioniranje počinitelja prekršaja.

Rastući troškovi života (režije, hrana, obrazovanje, zdravstvena skrb) posebno utječu na socijalno ugrožene obitelji. Od 74 pritužbe koje smo zaprimili vezano uz kršenje ekonomskih prava, polovica njih odnosila se na odgovarajući životni standard. I dalje ne uočavamo razvoj i implementaciju mjera u području socijalnog stanovanja za obitelji i djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, kao ni za djecu koja izlaze iz sustava socijalne skrbi. Unatoč najavama nisu predstavljene niti donesene izmjene u sustavu dječjeg doplatka, koji bi osigurao novčanu potporu za svako dijete. Naglašavamo da EU jamstvo za svako dijete predstavlja dodatnu priliku da se razvije **integrirani skup mjera i politika** usmjerenih djeci, prevenira i ukloni brojne izvore nejednakosti među djecom. Nadogradnja *Nacionalnog akcijskog plana* u idućem razdoblju zahtijeva prijelaz s općenitih mjera na **izravno ciljane intervencije** koje osiguravaju da nitko nije izostavljen, a prioritete je važno usmjeriti na maksimalnu iskoristivost **ESF+ fonda** i smanjenje nejednakosti.

U medijskim izvještajima i objavama na društvenim mrežama često uočavamo kršenje prava na zaštitu privatnosti i dostojanstva djeteta. Medijski izvještaji, posebice o nasilničkim ponašanjima, nerijetko su ispunjeni neprimjerenim opisima i prikazima djece, zbog čega smo kontinuirano upućivali preporuke i javne apele.

U 2025. uputili smo 35 preporuka, upozorenja i priopćenja, no u cijelosti je prihvaćeno samo deset preporuka, pet djelomično prihvaćeno, a pet primljeno na znanje. Ostvarili smo 35 normativne aktivnosti, za pojedine propise uputili smo 134 konkretna prijedloga zaštite i unaprjeđenja položaja djece, od kojih je samo 24 prihvaćeno (18 %), a čak njih 54 nije prihvaćeno (40 %). Smatramo da ovi podaci posebno trebaju zabrinuti Hrvatski sabor kao zakonodavno tijelo, ujedno i tijelo koje imenuje pravobranitelja za djecu, jer pokazuju manjak stvarnog interesa sustava da preispita kako normativni okvir tako i postupanja dionika u postupcima ostvarivanja dječjih prava. Ovo dakle otvara pitanje je li najbolji interes djeteta zaista u fokusu nacionalnih javnih politika.

Takav pristup posebno je vidljiv u području zaštite djece u digitalnom okruženju, u kojem unatoč angažmanu stručnjaka i dovršenom procesu pripreme *Nacionalnog programa za djecu i mlade u digitalnom okruženju za razdoblje od 2024. do 2026.*, on nije donesen. Posebno zabrinjava da u području s izravnim (negativnim) posljedicama za mentalno zdravlje i dobrobit djece ne postoji strateški okvir ni pristup za zaštitu i edukaciju djece o digitalnom okruženju.

O ovim i drugim temama intenzivno ćemo nastaviti raditi s djecom i mladima u našim savjetničkim tijelima Mreža mladih savjetnika i Foruma mladih 16+, uz kreiranje platforme za uključivanje djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi i djece s problemima u ponašanju i/ili sukobu sa zakonom.

Na temelju pokazatelja ovoga *Izvješća* naše će se aktivnosti stoga intenzivirati u području prevencije i suzbijanja svih oblika nasilja među i nad djecom, povećanju digitalne sigurnosti djece i mladih – uz javne kampanje i suradnju s različitim dionicima, unaprjeđenje zaštite mentalnog zdravlja, prevenciju siromaštva i socijalne isključenosti, između ostalog, i zagovaranjem uvođenja besplatnih obroka za sve učenike i prilagodbu pravosuđa uspostavom Barnahus modela.

Ostvarenje naših ciljeva bit će moguće uz institucionalnu potporu i dijalog, suradnju s civilnim društvom te snažnije uključivanje roditelja i djece. Najbolji interes djeteta ne mora biti prioritetni cilj svih odluka politika i mjera koje donosi Hrvatski sabor, ali svakako mora biti srž i polazište svake odluke. Uzimajući u obzir strateške ciljeve Europske unije vezane uz osnaživanje prava djece i obitelji s djecom, ne smijemo se ograničiti samo na domenu socijalnih politika. Istinsko osnaživanje događa se preko integriranih razvojnih i obrazovnih politika te osiguranjem održivosti prethodno započetih procesa. Nužno je da u donošenju takvih odluka promišljamo o tome kako će ona utjecati na djecu, ne samo u budućnosti nego i sada.

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU
KLASA: 400-08/26-01/0005
URBROJ: 134-26-1
Zagreb, 25. ožujka 2026.

Godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana
Pravobranitelja za djecu za 2025. godinu

1. Uvod

Pravobranitelj za djecu Republike Hrvatske neovisna je nacionalna institucija za zaštitu i promicanje prava i interesa djece u Republici Hrvatskoj, koja štiti, prati i promiče prava i interese djece na temelju Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora, obvezujućih pravnih akata Europske unije i zakona. Djeluje na osnovi pritužbi ili na vlastitu inicijativu, u vezi s pojedinačnim povredama prava i interesa djece i općim pojavama i načinima povreda prava i interesa djece. Godišnje zaprimi više od 2.000 prijava, pritužbi, upita i zahtjeva u vezi pojedinačnih povreda prava djece.

Državnim proračunom za 2025. s projekcijama za 2026. i 2027. godinu, donesenim u prosincu 2024. godine (NN 149/24) planirana su sredstva za rad Pravobranitelja za djecu u iznosu od 1.428.982,00 eura. Izmjenama i dopunama Državnog proračuna za 2025. s projekcijama za 2026. i 2027. godinu, donesenim u studenom 2025. godine (NN 134/25) financijski plan Pravobranitelja za djecu smanjen je za 65.387,00 eura, pa je tekući plan za 2025. godinu iznosio 1.363.595,00 eura. Vrijednosno značajnije izmjene i dopune financijskog plana u odnosu na početni financijski plan odnosile su se na smanjenje rashoda za zaposlene jer je zapošljavanje službenika na radnom mjestu referenta za uredsko poslovanje koje je planirano u skladu s Pravilnikom u unutarnjem redu Pravobranitelja za djecu i za koji je Poziv za iskaz interesa za premještaj u Ured pravobranitelja za djecu upućen početkom lipnja, realizirano početkom rujna.

2. Godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana

Prema Pravilniku o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna i financijskog plana, godišnji izvještaj o izvršenju financijskog plana sastoji se od:

- općeg dijela godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana,
- posebnog dijela godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana,
- obrazloženja godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana
- i posebnih izvještaja u godišnjem izvještaju o izvršenju financijskog plana.

Opći dio godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana

Opći dio godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana sadrži: sažetak Računa prihoda i rashoda i Računa financiranja; Račun prihoda i rashoda i Račun financiranja.

Sažetak Računa prihoda i rashoda i Račun financiranja sastoje se od prihoda i rashoda iskazanih prema ekonomskoj klasifikaciji i izvorima financiranja te rashoda iskazanih prema funkcijskoj klasifikaciji.

U Računu financiranja iskazuju se primici od financijske imovine i zaduživanja, izdaci za financijsku imovinu i otplate instrumenata zaduživanja prema izvorima financiranja i ekonomskoj klasifikaciji.

U tablicama u nastavku dani su podaci koji se odnose na opći dio, sažetak Računa prihoda i rashoda i Računa financiranja, Izvještaj o prihodima i rashodima prema ekonomskoj klasifikaciji, Izvještaj o prihodima i rashodima prema izvorima financiranja te Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji. Ured nema iskazanih podataka o primicima i izdacima u Računu financiranja, odnosno u Izvještajima prema ekonomskoj klasifikaciji i izvorima financiranja jer primici i izdaci nisu ostvareni.

Tablica 1.

I. OPĆI DIO

1.1. SAŽETAK RAČUNA PRIHODA I RASHODA I RAČUNA FINANCIRANJA

SAŽETAK RAČUNA PRIHODA I RASHODA

BROJČANA OZNAKA I NAZIV	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2024. - 12.2024.	REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS	INDEKS
1	2	3	4	5	6=5/2*100	7=5/4*100
6 PRIHODI POSLOVANJA	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
7 PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	0,00	0	0	0,00		
PRIHODI UKUPNO	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
3 RASHODI POSLOVANJA	1.058.144,50	1.316.047	1.316.047	1.267.856,35	119,82	96,34
4 RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	4.007,69	47.548	47.548	12.144,64	303,03	25,54
RASHODI UKUPNO	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
RAZLIKA - VIŠAK / MANJAK	0,00	0	0	0,00		

SAŽETAK RAČUNA
FINANCIRANJA

BROJČANA OZNAKA I NAZIV	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2024. - 12.2024.	REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS (5)/(2)	INDEKS (5)/(4)
1	2	3	4	5	6=5/2*100	7=5/4*100
8 PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	0,00	0	0	0,00		
5 IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	0,00	0	0	0,00		
RAZLIKA PRIMITAKA I IZDATAKA	0,00	0	0	0,00		
PRIJENOS SREDSTAVA IZ PRETHODNE GODINE						
PRIJENOS SREDSTAVA U SLJEDEĆE RAZDOBLJE						
NETO FINANCIRANJE	0,00	0,00	0,00	0,00		
VIŠAK/MANJAK + NETO FINANCIRANJE	0,00	0,00	0,00	0,00		

Tablica 2.

1.2. RAČUN PRIHODA I RASHODA

1.2.1. IZVJEŠTAJ O PRIHODIMA I RASHODIMA PREMA EKONOMSKOJ KLASIFIKACIJI

BROJČANA OZNAKA I NAZIV		OSTVARENJE/IZVRŠNJE 01.2024 - 12.2024.	REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS (5)/(2)	INDEKS (5)/(4)
1		2	3	4	5	6	7
	UKUPNI PRIHODI	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
6	Prihodi poslovanja	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	6.000					
663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan općeg proračuna	6.000					
6631	Tekuće donacije	6.000					
67	Prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a temeljem ugovornih obveza	1.056.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
671	Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje redovne djelatnosti proračunskih korisnika	1.056.152,19			1.280.000,99	121,19	
6711	Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda	1.052.144,50			1.267.856,35	120,50	
6712	Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda za nabavu nefinancijske imovine	4.007,69			12.144,64	303,03	
	UKUPNI RASHODI	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
3	Rashodi poslovanja	1.058.144,50	1.316.047	1.316.047	1.267.856,35	119,82	96,34
31	Rashodi za zaposlene	823.894,51	962.000	962.000	943.119,26	114,47	98,04
311	Plaće (Bruto)	687.710,37			794.480,87		
3111	Plaće za redovan rad	686.452,02			793.740,09	115,63	
3113	Plaće za prekovremeni rad	1.258,35			740,78	58,87	
312	Ostali rashodi za zaposlene	22.711,99			17.549,11	77,27	
3121	Ostali rashodi za zaposlene	22.711,99			17.549,11	77,27	
313	Doprinosi na plaće	113.472,15			131.089,28	115,53	
3132	Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje	113.472,15			131.089,28	115,53	
32	Materijalni rashodi	234.249,99	354.047	354.047	324.737,09	138,63	91,72
321	Naknade troškova zaposlenima	55.885,23			58.420,64	104,54	
3211	Službena putovanja	39.940,18			41.231,86	103,23	

3212	Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život	12.699,17			12.654,28	99,65	
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika	3.245,88			4.534,50	139,7	
322	Rashodi za materijal i energiju	33.455,75			33.668,34	100,64	
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	15.922,40			16.581,41	104,14	
3222	Materijal i sirovine	624,17			890,93	142,74	
3223	Energija	13.730,96			14.568,65	106,10	
3224	Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje	124,59			472,12	378,94	
3225	Sitni inventar i auto gume	3.053,63			1.155,23	37,83	
323	Rashodi za usluge	122.377,06			208.463,44	170,35	
3231	Usluge telefona, interneta, pošte i prijevoza	9.099,40			8.542,09	93,88	
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	20.453,18			14.110,57	68,99	
3233	Usluge promidžbe i informiranja	11.080,42			9.989,47	90,15	
3234	Komunalne usluge	12.200,72			10.480,64	85,09	
3235	Zakupnine i najamnine	13.943,51			71.474,43	512,60	
3236	Zdravstvene i veterinarske usluge	60,00			2.725,28	4.542,13	
3237	Intelektualne i osobne usluge	10.163,63			17.372,58	170,93	
3238	Računalne usluge	18.876,35			25.464,69	134,9	
3239	Ostale usluge	26.499,85			48.303,69	182,28	
324	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	12.384,11			12.079,28	97,54	
3241	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	12.384,11			12.079,28	97,54	
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	10.147,84			12.105,39	119,29	
3292	Premije osiguranja	995,88			742,88	74,6	
3293	Reprezentacija	3.224,74			4.310,01	133,65	
3294	Članarine i norme	1.835,00			2.100,00	114,44	
3295	Pristojbe i naknade	3.802,24			4.483,84	117,93	
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	289,98			468,66	161,62	
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	4.007,69	47.548	47.548	12.144,64	303,03	25,54
41	Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine		1.000	1.000			
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	4.007,69	46.548	46.548	12.144,64	303,03	26,09
422	Postrojenja i oprema	4.007,69			12.144,64	303,03	
4221	Uredska oprema i namještaj	3.061,71			6.287,14	205,35	
4222	Komunikacijska oprema	945,98			5.857,50	619,20	

Tablica 3.

1.2.2. PRIHODI I RASHODI PREMA IZVORIMA FINANCIRANJA

BROJČANA OZNAKA I NAZIV	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2024. - 12.2024.	REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS (5)/(2)	INDEKS (5)/(4)
1	2	3	4	5	6	7
PRIHODI	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
1 Opći prihodi i primici	1.056.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
11 Opći prihodi i primici	1.056.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
6 Donacije	6.000,00					
61 Donacije	6.000,00					
RASHODI	1.062.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	120,51	93,87
1 Opći prihodi i primici	1.056.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
11 Opći prihodi i primici	1.056.152,19	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	121,19	93,87
6 Donacije	6.000,00					
61 Donacije	6.000,00					

Tablica 4.

1.3. RAČUN PRIHODA I RASHODA

1.3.1. IZVJEŠTAJ O RASHODIMA PREMA FUNKCIJSKOJ KLASIFIKACIJI

BROJČANA OZNAKA I NAZIV	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2024. - 12.2024.	REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS (5)/(2)	INDEKS (5)/(4)
1	2	3	4	5	6	7
UKUPNO RASHODI	1.062.152,19	1.363.595,00	1.363.595,00	1.280.000,99	120,51	93,87
10 Socijalna zaštita	1.062.152,19	1.363.595,00	1.363.595,00	1.280.000,99	120,51	93,87
104 Obitelj i djeca	1.062.152,19	1.363.595,00	1.363.595,00	1.280.000,99	120,51	93,87

2.1. Posebni dio godišnjeg izvještaja o izvršenju godišnjeg financijskog plana

Posebni dio godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana sadrži izvršenje rashoda i izdataka iskazanih po izvorima financiranja i ekonomskoj klasifikaciji, raspoređenih u programe koji se sastoje od aktivnosti i projekata.

U tablici Posebni dio, Izvještaju po programskoj klasifikaciji prikazani su podaci o planiranim rashodima prema rebalansu za 2025., planiranim rashodima prema tekućem planu za 2025. te izvršenim rashodima u 2025. godini.

Prema podacima navedenim u tablici broj 5, rashodi su izvršeni u iznosu od 1.280.000,99 eura, što čini 93,87 % tekućeg plana za 2025.

Navedeni podaci se odnose na *Program 2116- Zaštita i promicanje prava djece* te aktivnost A739000 Zaštita, praćenje i promicanje prava djece, kao i na projekt K739001 Informatizacija ureda, K739003 Obnova voznog parka i tekući projekt T739012 Organizacija godišnje konferencije Europske mreže mladih savjetnika (ENYA).

Tablica 5.

2. POSEBNI DIO

2.1. IZVJEŠTAJ PO PROGRAMSKOJ KLASIFIKACIJI

BROJČANA OZNAKA I NAZIV		REBALANS 2025.	TEKUĆI PLAN 2025.	OSTVARENJE/IZVRŠENJE 01.2025. - 12.2025.	INDEKS (4)/(3)
1		2	3	4	5
12105	Pravobranitelj za djecu	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	93,87
11	Opći prihodi i primici	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	93,87
21	POLITIČKI SUSTAV	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	93,87
2116	ZAŠTITA I PROMICANJE PRAVA DJECE	1.363.595	1.363.595	1.280.000,99	93,87
A739000	ZAŠTITA, PRAĆENJE I PROMICANJE PRAVA DJECE	1.316.595	1.316.595	1.267.569,37	96,28
11	Opći prihodi i primici	1.316.595	1.316.595	1.267.569,37	96,28
31	Rashodi za zaposlene	962.000	962.000	943.119,26	98,04
3111	Plaće za redovan rad			793.740,09	
3113	Plaće za prekovremeni rad			740,78	
3121	Ostali rashodi za zaposlene			17.549,11	
3132	Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje			131.089,28	
32	Materijalni rashodi	346.047	346.047	317.293,25	91,69
3211	Službena putovanja			38.787,27	
3212	Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život			12.654,28	
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika			4.534,50	
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi			16.581,41	
3222	Materijal i sirovine			890,93	
3223	Energija			14.568,65	
3224	Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje			472,12	
3225	Sitni inventar i auto gume			1.155,23	
3231	Usluge telefona, interneta, pošte i prijevoza			8.542,09	
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja			14.110,57	
3233	Usluge promidžbe i informiranja			9.383,22	
3234	Komunalne usluge			10.480,64	
3235	Zakupnine i najamnine			71.474,43	
3236	Zdravstvene i veterinarske usluge			2.725,28	
3237	Intelektualne i osobne usluge			15.872,58	

3238	Računalne usluge			25.464,69	
3239	Ostale usluge			48.303,69	
3241	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa			9.862,26	
3292	Premije osiguranja			742,88	
3293	Reprezentacija			3.634,03	
3294	Članarine i norme			2.100,00	
3295	Pristojbe i naknade			4.483,84	
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja			468,66	
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	8.548	8.548	7.156,86	83,73
4221	Uredska oprema i namještaj			1.299,36	
4222	Komunikacijska oprema			5.857,50	
K739001	INFORMATIZACIJA UREDA	6.000	6.000	4.987,78	83,13
11	Opći prihodi i primici	6.000	6.000	4.987,78	83,13
41	Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	1.000	1.000		
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	5.000	5.000	4.987,78	99,76
4221	Uredska oprema i namještaj			4.987,78	
K739003	OBNOVA VOZNOG PARKA	33.000	33.000	0,00	
11	Opći prihodi i primici	33.000	33.000	0,00	
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	33.000	33.000	0,00	
T739012	ORGANIZACIJA GODIŠNJE KONFERENCIJE EUROPSKE MREŽE MLADIH SAVJETNIKA (ENYA)	8.000	8.000	7.443,84	93,05
11	Opći prihodi i primici	8.000	8.000	7.443,84	93,05
32	Materijalni rashodi	8.000	8.000	7.443,84	93,05
3211	Službena putovanja			2.444,59	
3233	Usluge promidžbe i informiranja			606,25	
3237	Intelektualne i osobne usluge			1.500,00	
3241	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa			2.217,02	
3293	Reprezentacija			675,98	

2.2. Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana za 2025. godinu

Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju financijskog plana sastoji se od obrazloženja općeg dijela izvještaja o izvršenju financijskog plana, unutar kojeg se obrazlaže ostvarenje prihoda i rashoda, primitaka i izdataka te prijenosa sredstava iz prethodne godine u sljedeću godinu.

2.1.1. Obrazloženje općeg dijela izvještaja o izvršenju financijskog plana

Obrazloženje općeg dijela izvještaja o izvršenju financijskog plana sadrži obrazloženje ostvarenja prihoda i rashoda, primitaka i izdataka te prijenos sredstava iz prethodne godine u sljedeću godinu ostvarenih u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine.

Ukupni **prihodi i primici** izvršeni su u iznosu **1.280.000,99 eura** ili 93,87 % u odnosu na tekući plan za 2025. i veći su za 20,5 % u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, a odnose se *na prihode iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda poslovanja* u iznosu od 1.267.856,35 eura *te prihode iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda za nabavu nefinancijske imovine* u iznosu od 12.144,64 eura.

U okviru ovog izvještajnog razdoblja Pravobranitelj za djecu nije ostvario prihode iz drugih izvora.

Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda poslovanja ostvareni su u iznosu od 1.267.856,35 eura i bilježe povećanje od 21,2 % u odnosu na prošlo izvještajno razdoblje. Povećanje prihoda poslovanja (ujedno i rashoda poslovanja) najvećim je dijelom posljedica povećanja prihoda za financiranje rashoda za plaće zbog povećanja osnovice za obračun plaća državnih službenika i povećanja broja zaposlenih.

Nadalje, u svibnju ove godine zbog planirane konstrukcijske obnove zgrade na lokaciji Ulice Nikole Tesle 10, oštećene potresom u kojoj je dosad bio središnji Ured pravobranitelja za djecu, isti je privremeno preseljen na novu adresu. Spomenuta stambeno-poslovna zgrada, pretrpjela je značajna oštećenja te joj je narušeno konstruktivno stanje i stanje mehaničke otpornosti i stabilnosti čime je dovedeno u pitanje njezino sigurno korištenje. Tijekom 2024. godine i u 2025. godini u nekoliko navrata Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine upućivali smo Zahtjev za dodjelu privremenog poslovnog prostora koji je u vlasništvu Republike Hrvatske na privremeno korištenje bez naknade, za potrebe rada odnosno obavljanja redovne djelatnosti Pravobranitelja za djecu u skladu sa Zakonom o Pravobranitelju za djecu (NN 73/17). S obzirom na to da nas je u ožujku 2025. godine Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine obavijestilo da ne raspolaže odgovarajućom nekretninom u vlasništvu Republike Hrvatske na području Grada Zagreba, koja bi se mogla Uredu dodijeliti na uporabu, pronađen je privremeni zamjenski poslovni prostor i u travnju 2025. godine na određeno vrijeme u trajanju od dvije godine računato od 01.05.2025. do 30.4.2027. godine sklopljen je Ugovor o zakupu poslovnog prostora.

Vrijednosno značajnije povećanje odnosi se i na prihode iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda za nabavu nefinancijske imovine koji iznose 12.144,64 eura i veći su najvećim dijelom zbog privremenog preseljenja Ureda na novu adresu i nemogućnosti prijenosa i kvara na postojećoj telefonskoj centrali pa je nabavljena i ugrađena nova telefonska centrala i 18 pripadajućih telefonskih aparata. Također su zbog povećanja broja zaposlenih nabavljena nova računala i uredski namještaj.

Ukupni **rashodi i izdaci** izvršeni su u iznosu od **1.280.000,99 eura** ili 93,87 % u odnosu na tekući plan za 2025. i veći su za 20,5% u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Odnose se na rashode poslovanja u iznosu od 1.267.856,35 eura i rashode za nabavu nefinancijske imovine u iznosu od 12.144,64 eura.

Ukupno izvršeni rashodi odnose se na rashode za zaposlene u iznosu od 943.119,26 eura, materijalne rashode u iznosu od 324.737,09 eura i rashode za nabavu proizvedene dugotrajne imovine u iznosu od 12.144,64 eura.

Do vrijednosno značajnijeg povećanja u odnosu na prethodnu godinu došlo je na rashodima za zaposlene. U odnosu na izvještajno razdoblje prethodne godine rashodi za zaposlene veći su za 119.224,75 eura ili 14,5 %. Povećanje navedenih rashoda najvećim je dijelom nastalo zbog povećanja osnovice za obračun plaća državnih službenika u 2025. godini i povećanja broja zaposlenih.

Na dan 31. prosinca 2025. godine poslove i aktivnosti iz djelokruga Ureda obavljao je 21 državni službenik i tri državne dužnosnice. Ujedno, od 27. studenog 2025. godine Ured, sukladno članku 15. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, isplaćuje naknadu u visini plaće jednom dužnosniku uslijed prestanka obnašanja dužnosti.

Izvršenje **materijalnih rashoda** iznosi **324.737,09 eura**, a navedeno povećanje je prije svega posljedica privremenog preseljenja središnjeg Ureda pravobranitelja za djecu na novu adresu zbog planirane konstrukcijske obnove zgrade oštećene potresom u kojoj je dosad bio središnji Ured pravobranitelja za djecu.

Ostali razlozi zbog kojih je došlo do većih odstupanja od ostvarenja u izvještajnom razdoblju u odnosu na ostvarenje prethodne godine za pojedinu skupinu rashoda navode se u nastavku.

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje rashodi za usluge veći su najvećim dijelom zbog troškova selidbe i plaćanja posredničke naknade agenciji za posredovanje u prometu nekretnina za posredovanje pri zakupu prostora.

Usluge tekućeg i investicijskog održavanja manje su jer je u 2024. godini izvršena djelomična sanacija i adaptacija poslovnog prostora u područnom uredu u Splitu.

Usluge promidžbe i informiranja manje su u ovom izvještajnom razdoblju jer je prošle godine za potrebe Ureda općenito, ali i povodom obilježavanja 20 godina Ureda pravobranitelja za djecu, tiskana veća količina promotivnih materijala.

Zakupnine i najamnine veće su zbog privremenog zakupa poslovnog prostora za smještaj svih zaposlenika u Središnjem uredu, s obzirom na planiranu konstrukcijsku obnovu na lokaciji Teslina 10.

Zdravstvene i veterinarske usluge veće su u ovom izvještajnom razdoblju zato jer su ove godine temeljem članka 54. Kolektivnog ugovora za državne službenike i namještenike (NN 56/22, 127/22, 58/23, 128/23, 29/24, 4/25) zaposlenici ostvarili pravo na sistematski pregled i zbog plaćanja redovnog zdravstvenog pregleda kandidatima u postupku prijma u državnu službu.

Intelektualne i osobne usluge bilježe povećanje jer je izvršena završna faza izrade publikacije „Tata u zatvoru-Mama u zatvoru – Priče s obje strane rešetke.“ o svjedočanstvima zatvorenika i zatvorenica i njihove djece u odnosu na njihovo roditeljstvo.

U srpnju ove godine Pravobranitelj za djecu je u suradnji s Europskom mrežom pravobranitelja za djecu (European Network of Ombudsman for Children-ENOC) organizirao konferenciju ENOC-a i Foruma Europske mreže mladih savjetnika (ENYA), te je sukladno pravilima i standardima ENOC-a za organizaciju spomenite konferencije angažirao turističku agenciju i za izvršene usluge platio ugovorenu naknadu.

Također, u ovom izvještajnom razdoblju Ured je podmirio trošak prijevoda Općih komentara odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda. Pored toga podmireni su i troškovi grafičkog oblikovanja i tiska publikacije „Zaštita djecu u digitalnom dobu“ koja predstavlja zbornik radova sa stručnog skupa koji smo organizirali u listopadu 2023. godine.

Rashodi za računalne usluge veći su u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje u prvom redu zbog izvršene implementacije računalnog programa za potrebe digitalne obrade elektroničkih računa i putnih naloga.

Rashodi za ostale usluge veći su jer su u ovom izvještajnom razdoblju temeljem *Sporazuma o uređivanju obračuna i plaćanju zajedničkih materijalnih troškova za korištenje poslovnih prostora* u zgradi u Ulici prilaz braće Kaliterna 10 u Splitu u kojoj je smješten ured Pravobranitelja za djecu, podmireni troškovi zaštitarske službe za 2024. i 2025. godinu, troškova selidbe i plaćanja posredničke naknade za posredovanje pri zakupu prostora u Zagrebu i tiska 500 komada knjige „*Tata u zatvoru-Mama u zatvoru – Priče s obje strane rešetke*“ i 300 komada publikacije „*Zaštita djecu u digitalnom dobu*“.

Rashodi za reprezentaciju veći su u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje zbog podmirenja ugostiteljskih troškova za sudionike *9th Regional Conference of Equality Bodies from Southeastern Europe (Split, 22–23 September 2025)*.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine iznose 12.144,64 eura i veći su najvećim dijelom zbog privremenog preseljenja Ureda na novu adresu i nemogućnosti prijenosa i kvara na postojećoj telefonskoj centrali, pa je nabavljena i ugrađena nova telefonska centrala i 18 pripadajućih telefonskih aparata. Također su zbog povećanja broja zaposlenih nabavljena nova računala i uredski namještaj.

2.1.2. Obrazloženje posebnog dijela izvršenja financijskog plana

Obrazloženje posebnog dijela izvršenja financijskog plana sadrži obrazloženje izvršenja aktivnosti i projekata iz posebnog dijela financijskog plana s ciljevima koji su ostvareni provedbom programa i pokazateljima uspješnosti realizacije tih ciljeva.

Povećanje razine zaštite sve djece u Republici Hrvatskoj, ostvarivanje njihovih prava u svim područjima života i unaprjeđivanje njihovih položaja u društvu osnovni je cilj Pravobranitelja za djecu. Opći cilj Ureda usmjeren je na ostvarenje najboljih interesa djece u Republici Hrvatskoj putem jačanja zaštite pojedinačnih prava i interesa djece i unaprjeđenja pravnog i društvenog položaja djece.

Pravobranitelj za djecu izvršava svoje poslove kroz Program 2116 - Zaštita i promicanje prava djece, koji se odnosi na aktivnosti i projekte utvrđene Godišnjim programom i planom rada Ureda pravobranitelja za djecu za 2025.

Cilj: Ostvarivanje najboljih interesa djece u Republici Hrvatskoj putem jačanja zaštite pojedinačnih prava i interesa djece te unaprjeđenje pravnog i društvenog položaja djece

2.1.2.1. Pokazatelji učinka

Pokazatelj učinka	Definicija	Jedinica	Polazna vrijednost	Izvor podataka	Ciljana vrijednost (2025.)	Ostvarena vrijednost (2025.)
Udio prihvaćenih upozorenja, prijedloga i preporuka na godišnjoj razini	U svrhu zaštite pojedinačnih prava i interesa djece te unaprjeđenja pravnog i društvenog položaja djece Pravobranitelj za djecu upozorava, predlaže i daje preporuke nadležnim tijelima	postotak	0	Pravobranitelj za djecu	35%	29%

2.1.2.2. Pokazatelji rezultata

Sredstva za obavljanje aktivnosti za ostvarenje općeg cilja planirana su u okviru aktivnosti A739000 Zaštita, praćenje i promicanje prava djece, projekata K739001 Informatizacija ureda, K739003 Obnova voznog parka i tekućeg projekta T739012 Organizacija godišnje konferencije Europske mreže mladih savjetnika (ENYA).

Uloga pravobranitelja za djecu je na općoj razini pratiti rad nadležnih tijela, uočavati teškoće i prepreke u zaštiti i ostvarivanju prava djece te ukazivati na njih i pozivati na sustavno rješavanje problema.

Pojedinačna prava i interesi djece štitili su se kroz neposredne mjere u odnosu na dijete, obrađivanjem pojedinačnih pritužbi na povrede pojedinačnih prava djece (u 2025. godini zaprimili smo **2.805** takvih prijava dok smo istovremeno nastavili rad na **2.623** predmeta iz prethodnih razdoblja) te kroz obiliske institucija i mjesta u kojima su smještena ili borave djeca, kako bi se izvršio uvid u način ostvarivanja brige o djeci smještenoj izvan obitelji. U 2025. godini obidene su **33 ustanove** te druga mjesta na kojima djeca organizirano borave.

S ciljem postizanja odgovarajuće razine zaštite dječjih prava i interesa, nastavili smo institucijama, tijelima ili pravnim osobama upućivati preporuke, upozorenja, prijedloge, priopćenja i stajališta. Davali smo prijedloge i mišljenja na nacрте propisa, inicirajući njihovu izmjenu ili donošenje novih, sudjelujući u radu radnih skupina te u radu saborskih odbora.

Preporuke najčešće upućujemo Vladi RH i nadležnim ministarstvima, posebice MZOM-u, MUP-u, MROSP-u, MIZ-u i MPUDT-u, dok neke od njih upućujemo istovremeno na više navedenih adresata. Preporuke upućujemo i drugim tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima, pravnim osobama s javnim ovlastima, županijama, gradovima, medijima, udrugama.

Tijekom 2025. pravobraniteljica je uputila ukupno 35 preporuka, upozorenja i priopćenja u cilju unaprjeđivanja zaštite prava sve djece ili pojedinih skupina.

Od 35 naših preporuka, 10 ih je u cijelosti prihvaćeno (28,6%), od čega su tri realizirane. Pet naših preporuka je djelomično prihvaćeno (14,3%). Nisu prihvaćene tri naše preporuke (8,5%), dok na 12 preporuka nismo dobili odgovor (34,3%). Pet naših preporuka (14,3%) primljeno je na znanje.

U unaprjeđenju normativnog okvira zaštite prava djece sudjelujemo dajući prijedloge i mišljenja na nacрте propisa, inicirajući njihovu izmjenu ili donošenje novih, sudjelujući u radu radnih skupina te saborskih odbora. Tijekom 2025. ostvarili smo 35 normativnih aktivnosti, dok smo kroz pojedine propise uputili 134 konkretna prijedloga zaštite i unaprjeđenja položaja djece. Naših 23 normativnih

aktivnosti odnosilo se na davanje stručnog mišljenja u okviru postupka e-savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, dok smo u ostalim slučajevima dali inicijativu za normativne izmjene propisa, uočavajući slabosti sustava u okviru našeg redovitog praćenja.

Od naša 134 prijedloga, njih 24 je prihvaćeno (18%), dok njih 54 nije prihvaćeno (40%). Naša 34 prijedloga primljena su na znanje (25%), a u odnosu na 23 prijedloga nemamo povratnu informaciju (17%).

Aktivnosti su u ovom području, kao i do sada, bile uvjetovane dinamikom predlaganja novih ili izmjena postojećih zakonskih prijedloga upućenih od strane nadležnih tijela u zakonodavnu proceduru.

Kao i prethodnih godina, naš rad temelji se, između ostalog, na dijalogu s djecom i mladima, redovitim susretima te aktivnom suradnjom s našim savjetodavnim tijelima – članovima šeste generacije Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu i druge generacije Foruma mladih 16+.

Članovi MMS-a i FM-a 16+ su savjetnici i suradnici pravobraniteljice te svojevrsni ambasadori koji svojim vršnjacima prenose informacije o svojim aktivnostima i radu pravobraniteljice te ih upoznaju s dječjim pravima i njihovom zaštitom. U okviru svoje savjetničke uloge, upoznaju pravobraniteljicu sa svojim stajalištima o položaju djece i mladih u društvu i problemima s kojima se suočavaju u sredinama u kojima žive te predlažu načine njihovog rješavanja.

Radi podizanja znanja i svijesti o dječjim pravima i participaciji, svim školama u RH, dječjim i učeničkim domovima upućen je poziv da nam se jave radi organizacije susreta djece s pravobraniteljicom za djecu.

Tijekom 2025. realizirano je 16 takvih susreta uživo i dva *online* susreta u kojima je sudjelovalo 416 djece.

2.3. Posebni izvještaji u godišnjem izvještaju o izvršenju financijskog plana za 2025.

Prema članku 85. *Zakona o proračunu*, Posebni izvještaji u godišnjem izvještaju o izvršenju financijskog plana za 2025. godinu su:

- izvještaj o zaduživanju na domaćem i stranom tržištu novca i kapitala -Pravobranitelj za djecu nije ugovorio zaduživanja po dugoročnim kreditima i zajmovima. Pravobranitelj za djecu sklopio je 28. travnja 2022. na razdoblje od 60 mjeseci s OTP Leasing d.d. Ugovor o operativnom leasingu za nabavu službenog motornog vozila, čija vrijednost nabave iznosi 160.045,26 kn / 21.241,66 eura s uračunatim PPMV-om i PDV-om. Ured je, pored toga sklopio Ugovor o zakupu poslovnog prostora na razdoblje od 1.5.2025. do 30.04.2027. Vrijednost ugovora za zakupninu na godišnjoj razini iznosi 61.320,96 eura bez PDV-a, uvećano za paušalni fiksni iznos od 7.665,12 eura godišnje bez PDV-a na ime dijela zajedničkih troškova koji se odnose na poslovanje objekta.

- izvještaj o korištenju sredstava fondova Europske unije (Pravobranitelj za djecu nema evidentiranih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka iz fondova Europske unije);

- izvještaj o danim zajmovima i potraživanjima po danim zajmovima (Pravobranitelj za djecu nema danih zajmova i potraživanja za dane zajmove) te

- izvještaj o stanju potraživanja i dospjelih obveza te o stanju potencijalnih obveza po sudskim sporovima i izvještaj o danim jamstvima i plaćanjima po protestiranim jamstvima – dospjele obveze na kraju izvještajnog razdoblja iznose 252,56 eura i odnose se na obveze za materijalne rashode (oba računa podmirena su u siječnju 2026.).

Nedospjele obveze na kraju izvještajnog razdoblja iznose 94.822,06 eura, a odnose se na obveze za plaću za zaposlene za prosinac 2025. u iznosu od 87.509,38 eura koja je isplaćena u siječnju 2025., obveze za materijalne rashode za isporučenu robu i usluge u iznosu od 7.223,01 eura.

Obveze proračunskih korisnika za povrat u proračun iznose 89,67 eura i odnose se na potraživanje od dobavljača po ispostavljenom odobrenju u iznosu od 39,90 eura (povrat u državni proračun izvršen je 13. siječnja 2026.) i naknade za bolovanja na teret HZZO-a u iznosu od 49,77 eura.

Pravobranitelj za djecu nema nenaplaćenih potraživanja niti potencijalnih obveza po osnovi sudskih sporova.

UKUPNE I DOSPJELE OBVEZE

	Stanje obveza na dan 31.12.2024.	Stanje obveza na dan 31.12.2025.
Ukupne obveze	82.792,56 eura	95.074,62 eura
Dospjele obveze	0,00 eura	252,56 eura

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU
KLASA: DPR-470-03/25-01/0002
URBROJ: 134-25-1

PRILOG 1.a

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*

ZA 2025. GODINU za razdoblje od 1.1.2025. do 22.11.2025.

Ja, *Helena Pirnat Dragičević, dipl. iur., pravobraniteljica za djecu*, čelnica pravobranitelja za djecu, Trg bana Josipa Jelačića 5, 10000 Zagreb, OIB: 71628985886, na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti te raspoloživih informacija za razdoblje od 1.1.2025. do 22.11.2025., potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

Zagreb, 21. studenoga 2025.

Potpis čelnika

*Helena Pirnat Dragičević, dipl. iur.,
pravobraniteljica za djecu*

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako nisu uočene slabosti i nepravilnosti

PRAVOBRANITELJ ZA DJECU

**UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNIKE UTVRĐENE U REGISTRU PRORAČUNSKIH I
IZVANPRORAČUNSKIH KORISNIKA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2025. (do 22 11 2025)**

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca ¹
		N/P	DA	NE ²	
PLANIRANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA					
1.	<p>U uputama za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno uputama upravnih tijela utvrđeni su i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima i proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koji su raspoređeni na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sredstva potrebna za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i - sredstva potrebna za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti, <p>a u razdoblju privremenog financiranja, u uputama su utvrđeni i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima odnosno proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti za razdoblje privremenog financiranja (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)</p>	X			preslike odnosno reference dopisa i uputa
2.	<p>Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti upute s limitima u apsolutnom iznosu, odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na:</p>	X			preslika, odnosno referenca dopisa i upute

¹ Stupac Referenca se ne popunjava već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje

² Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

	<p>- visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i</p> <p>- visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti,</p> <p>a u razdoblju privremenog financiranja, ministarstvo je, nakon primitka uputa za izradu financijskih planova proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna za prva tri mjeseca proračunske godine od Ministarstva financija, izradilo i dostavilo upute s limitima plana za prva tri mjeseca proračunske godine korisnicima iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)</p>				
3.	Financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika državnog proračuna za naredno trogodišnje razdoblje je uravnotežen, uključujući i procjenu donosa sredstava iz prethodne, odnosno odnosa u sljedeću godinu		X		preslika, odnosno referenca financijskog plana
4.	Financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za naredno trogodišnje razdoblje je uravnotežen, uključujući i procjenu ukupnog rezultata poslovanja koji se prenosi u sljedeću(e) proračunsku(e) godinu(e)	X			preslika, odnosno referenca financijskog plana odnosno proračuna
5.	Obrazloženje proračuna, odnosno financijskog plana sastoji se od obrazloženja općeg dijela proračuna odnosno financijskog plana i obrazloženja posebnog dijela proračuna, odnosno financijskog plana. Obrazloženje općeg dijela proračuna, odnosno financijskog plana sadrži obrazloženje prihoda i rashoda, primitaka i izdataka. Obrazloženje posebnog dijela proračuna, odnosno financijskog plana sastoji se od obrazloženja programa koje se daje kroz obrazloženje aktivnosti i projekata zajedno s ciljevima i pokazateljima uspješnosti		X		<p>preslika, odnosno referenca obrazloženja proračuna, odnosno financijskog plana usvojenog do 31. prosinca</p> <p>pitaje nije primjenjivo za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunske i izvanproračunske korisnike za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju za prva tri mjeseca naredne godine</p>
6.	Usklađeni prijedlog financijskog plana ministarstva sastavljen je temeljem prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X			<p>provesti analizu na način da se zbroje prihodi i rashodi iz financijskih planova proračunskih korisnika te prihodi i rashodi iz financijskog plana nadležnog ministarstva bez proračunskih korisnika te usporede s podacima u usklađenom financijskom planu</p>

7.	Posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavljen je od prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika proračuna jedinice u koji su uključeni svi vlastiti i namjenski prihodi i primici proračunskih korisnika (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			financijski plan proračunskog korisnika jedinice usvojen od strane upravljačkog tijela odgovara financijskom planu tog proračunskog korisnika sadržanom u posebnom dijelu proračuna jedinice, a kod zajedničkih proračunskih glava zbroju financijskih planova svih proračunskih korisnika unutar te glave
8.	Rashodi i izdaci koji se financiraju iz EU sredstava planirani su realno, odnosno odstupanje između plana usvojenog od strane Hrvatskog sabora i konačnog izvršenja nije veće od 5% (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X			usporedba izvornog financijskog plana (iz posljednjih izmjena i dopuna Državnog proračuna koje je donio Hrvatski sabor) i izvještaja o izvršenju odstupanje od 5% podrazumijeva 5% ispod planiranih veličina
9.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova, odnosno pokrića manjkova, uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave doneseni su odgovarajući akti: (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunski i izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
9.1.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova donesen je akt koji sadrži analizu nastanka tako značajnog viška, mjere za smanjenje ili ukidanje određenih naknada koje se naplaćuju za usluge koje pružaju proračunski korisnici te način i svrhu za koju će se upotrijebiti navedeni višak	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
9.2.	U slučaju pokrića manjkova donesen je akt koji sadrži analizu i ocjenu postojećeg financijskog stanja, prijedlog mjera za otklanjanja utvrđenih uzroka nastanka negativnog poslovanja te mjera za stabilno održivo poslovanje te akcijski plan provedbe navedenih mjera (s opisom mjere, načinom provedbe, rokom provedbe, imenom i prezimenom odgovorne osobe) s očekivanim financijskim i ekonomskim učinkom	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
10.	Izrađen je godišnji plan rada koji sadrži podatke o ciljevima koji se planiraju ostvariti te opći prikaz zadaća i poslova (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	preslika odnosno referenca godišnjeg plana rada

11.	Čelnik je u roku 30 dana od stupanja na snagu državnog proračuna donio odluku o prijenosu ovlasti i odgovornosti za ostvarenje strateških ciljeva i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		preslika, odnosno referenca odluke
12.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave se zaduživala/davala suglasnost za zaduživanje/jamstvo sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
12.1.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost Vlade za dugoročno zaduživanje	X			preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti
12.2.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost ministra financija za sve odluke o davanju jamstva pravnoj osobi u njezinu većinskom izravnom ili neizravnom vlasništvu i ustanovi čiji je osnivač za ispunjenje obveza pravne osobe i ustanove	X			preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti
12.3.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost ministra financija za sve odluke o davanju suglasnosti izvanproračunskim korisnicima za zaduživanje i davanje jamstva	X			preslike, odnosno reference dobivenih i danih suglasnosti
12.4.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja davala suglasnost na zaduživanje pravnoj osobi u njezinu većinskom vlasništvu i ustanovi čiji je osnivač	X			preslike, odnosno reference danih suglasnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ³	DJELOMIČNO ⁴	
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA						
13.	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
14.	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost ministra financija/Vlade Republike Hrvatske, odnosno općinskog načelnika /gradonačelnika /župana (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
15.	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta	X				na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama, odnosno s financijskim planom i priložiti preslike, odnosno reference provedenih vrednovanja
16.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sredstva proračunske zalihe koristila samo za elementarne nepogode i druge nepredvidive događaje	X				izvješća o korištenju proračunske zalihe
17.	Postoji jasna procedura naplate prihoda	X				preslika, odnosno referenca pisane procedure iz koje su vidljive vrste prihoda koje se naplaćuju, mjere naplate koje će poduzimati, vremensko razdoblje nakon kojeg se pokreće pojedina mjera naplate, slučajeve u kojima treba pribaviti instrumente osiguranja plaćanja, praćenje naplate po poduzetim mjerama, osobe koje će obavljati navedene poslove i slično

³ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁴ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

18.	Poduzete su sve potrebne mjere za potpunu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti i uplatu u proračun prema važećim propisima	X				na uzorku od 10% dospjelih nenaplaćenih potraživanja sa stanjem 31. prosinca dokazi o poduzetim radnjama za naplatu (preslike, odnosno reference odgovarajućih dopisa, opomena), a najviše 100
19.	Uređen je sustav ostvarivanja i korištenja vlastitih prihoda					
19.1.	Ministarstvo/jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave donijelo je akt kojim su uređena mjerila i način korištenja vlastitih prihoda proračunskih korisnika iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X				preslika akta
19.2.	Upravljačko tijelo proračunskog korisnika donijelo je akt kojim je uređeno ostvarivanje i korištenje vlastitih prihoda (a koji je u skladu s aktom nadležnog ministarstva/jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojim su uređena mjerila i način korištenja vlastitih prihoda proračunskih korisnika, ako je to primjenjivo)	X				preslika akta
20.	Sredstva su utrošena u skladu s proračunom, odnosno financijskim planom	X				izvještaj o izvršenju proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz kojeg se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih proračunom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) usporedba izvršenja i financijskog plana iz koje se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih financijskim planom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) za proračunske i izvanproračunske korisnike
21.	Isplata sredstava temeljila se na vjerodostojnoj dokumentaciji		X			nasumično odabrano najmanje pet isplata po svakoj od vrsta rashoda na razini definiranoj u Tablici Testiranja uz pitanje 21 danoj u dodatku 1 Upitnika
22.	Pratilo se i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći, subvencija do krajnjeg korisnika te korištenje istih					

22.1.	Dostupne su preslike, odnosno reference ugovora koji su podloga za isplate	X				Preslika, odnosno referenca ugovora na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.2.	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta	X				preslika, odnosno referenca izvješća na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.3.	Obavljene su provjere na licu mjesta na odabranom uzorku od onih krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20 000,00 kuna ili više	X				preslika, odnosno referenca zapisnika o izvršenoj kontroli kod 10%, a najviše 100 krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20.000,00 kuna ili više
23.	Evidencijski nalozi (EV nalozi) dostavljani su Ministarstvu financija u skladu sa Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna i uputom Ministarstva financija					
23.1.	Nadležno ministarstvo/središnji državni ured dostavio je proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti uputu s rokom do kojeg su mu isti dužni dostaviti mjesečne podatke o ostvarenju vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka izuzetih od obveze uplate u državni proračun i rashoda i izdataka financiranih iz istih (mjesečne evidencijske naloge) (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				preslika upute i dokaz o dostavi proračunskim korisnicima
23.2.	Proračunski korisnici dostavljali su mjesečne podatke o ostvarenim vlastitim i namjenskim приходima i primicima, koji su izuzeti od obveze uplate u državni proračun, te rashodima i izdacima financiranim iz njih (evidencijske – EV – naloge) u skladu s rokom danim u uputi nadležnog ministarstva/središnjeg državnog ureda (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka
23.3.	Ministarstvo/središnji državni ured je tijekom godine dostavljalo evidencijske naloge (EV naloge) Ministarstvu financija najkasnije do 10. u mjesecu za prethodni mjesec (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka

	izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)					
24.	Prilikom isporuke opreme/izvođenja radova obavljene su sve potrebne provjere					provjera na uzorku 5% ukupnog broja svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine priložiti odgovarajući dokaz
24.1.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na način utvrđen ugovorom		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.2.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu s vremenskim rokovima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.3.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa zahtjevima količine i kvalitete iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.4.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na lokacijama koje su navedene u ugovoru		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.5.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni prema opisu iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.6.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni sukladno nacrtima, analizama, modelima i uzorcima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.7.	Oprema je instalirana i u upotrebi		X			priložiti odgovarajući dokaz
25.	Propisana je procedura zaprimanja računa, njihove provjere u odgovarajućim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima i pravovremenog plaćanja		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
26.	Propisana je procedura blagajničkog poslovanja kojom su definirane sve aktivnosti vezane uz promet gotovim novcem	X				preslika, odnosno referenca pisane procedure
27.	Propisana je procedura izdavanja i obračunavanja putnih naloga		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
28.	Prije isplate sredstava neprofitnoj organizaciji sklopljen je ugovor u kojem su definirana prava i obveze neprofitne organizacije i isplatitelja	X				uzorak od 5% ukupnog broja svih ugovora, a najviše 20
29.	Pravomoćne presude izvršavale su se bez postupka prisilne naplate	X				sve pravomoćne presude s dospijanjem u godini za koju se ispunjava Upitnik ili u ranijim godinama, a nepodmirene su, te izvodi ili drugi dokumenti koji dokazuju da je plaćeno

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁵	DJELOMIČNO ⁶	
JAVNA NABAVA						dokazati na uzorku od 20% financijski najznačajnijih ugovora/objava/provedenih postupaka javne nabave, a najviše 50
30.	U zaključenim ugovorima o nabavama velike vrijednosti ugovoreni su instrumenti za osiguranje urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni	X				preslike, odnosno reference ugovora, navesti članak u kojem stoje odredbe o instrumentima urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni
31.	Ugovori o javnoj nabavi zaključeni su u skladu s uvjetima određenim u dokumentaciji o nabavi	X				preslike, odnosno reference dokumentacije o provedenim postupcima i preslike, odnosno reference ugovora
32.	Za sve predmete javne nabave čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od 200.000,00 kuna za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova jednaka ili veća od 500.000,00 kuna provedeni su postupci javne nabave sukladno odredbama Zakona o javnoj nabavi	X				oznake i datum objave
33.	Za ugovore o javnoj nabavi koji su se tijekom njegova trajanja značajno izmijenili, proveden je novi postupak javne nabave u skladu s odredbama Zakona o javnoj nabavi	X				Registar sklopljenih ugovora preslika, odnosno referenca dodataka ugovora
34.	Donesen je i redovito ažuriran plan nabave koji je objavljen na mrežnim stranicama u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa mrežne stranice gdje je objavljen plan nabave i poveznica na objavljeni plan nabave u Elektroničkom oglasniku javne nabave za predmete nabave čija je procijenjena vrijednost nabave jednaka ili veća od 20.000,00 kuna
35.	Donesena je interna odluka kojom je imenovano stručno povjerenstvo za javnu nabavu koje je pripremalo i provodilo postupak javne nabave, a najmanje jedan član stručnog povjerenstva imao je važeći certifikat u području javne nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi	X				preslika, odnosno referenca potvrda i internih odluka o imenovanju stručnih povjerenstava za javnu nabavu

⁵ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁶ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

36.	Osobe koje prate provedbu ugovora različite su od osoba koje su bile članovi stručnog povjerenstva	X				imena osoba koje su sudjelovale u provedbi postupka i osoba koje prate provedbu ugovora te preslika, odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
37.	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji je objavljen na mrežnim stranicama, a sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa mrežne stranice gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma i poveznica na objavljeni registar ugovora u Elektroničkom oglasniku javne nabave za predmete nabave čija je procijenjena vrijednost nabave jednaka ili veća od 20.000,00 kn
38.	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za politiku javne nabave dostavljeno je statističko izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi		X			preslika, odnosno referenca izvješća u EOJN, preslika, odnosno referenca izvješća o javnoj nabavi koje sadrži i ukupan iznos jednostavne nabave prema vrsti predmeta nabave (roba, usluga i radovi)
39.	Donesen je akt kojim su uređena pitanja jednostavne nabave za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova na koje se ne primjenjuje Zakon o javnoj nabavi te je akt objavljen na mrežnim stranicama		X			preslika, odnosno referenca akta adresa mrežne stranice na kojoj je objavljen akt

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁷	DJELOMIČNO ⁸	
RAČUNOVODSTVO						
40.	Narudžbenice su valjano ispunjene na način da se vidi tko je nabavu inicirao, tko je nabavu odobrio, koja vrsta roba/usluga/radova se nabavlja, uz detaljnu specifikaciju jedinica mjere, količina, jediničnih cijena te ukupnih cijena		X			uzorak 1% svih narudžbenica, a najviše 100
41.	U potpisanim ugovorima s dobavljačima/pružateljima usluga/izvršiteljima radova detaljno je utvrđena vrsta robe/usluga/radova koji se nabavljaju		X			uzorak 5% svih ugovora i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih ugovora
42.	Iz primke, otpremnice i drugog odgovarajućeg dokumenta potpisanog od skladištara ili druge osobe zadužene za zaprimanje robe i dobavljača vidljivo je da je prilikom preuzimanja robe utvrđena količina, stanje i kvaliteta zaprimljene robe		X			preslike, odnosno reference dokumenata na uzorku 5% svih dokumenata, a najviše 100
43.	Postoji izvještaj o obavljenoj usluzi, odnosno druga vrsta pisanog odobrenja ili dokumentacije kojom se potvrđuje izvršenje usluge		X			preslika, odnosno referenca izvještaja ili druge dokumentacije na uzorku 1% izvršenih usluga, a najviše 100
44.	O izvedenim radovima, sukladno definiranoj proceduri odobrenja radova, postoji privremena, odnosno konačna obračunska situacija, koju odobrava osoba, odnosno tijelo koje nadzire i odobrava radove	X				preslike, odnosno reference odobrenih privremenih, odnosno konačnih situacija na uzorku 5% svih ugovora
45.	Na zaprimljenim računima navedeni su svi elementi računa u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
46.	Računi sadrže detaljnu specifikaciju roba/usluga/radova koje odgovaraju opisu i specifikaciji roba/usluga/radova definiranih narudžbenicom, odnosno ugovorom		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
47.	Za svaki račun obavljena je matematička kontrola ispravnosti iznosa koji je zaračunan što je evidentno u postupku obrade računa		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100

⁷ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁸ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

48.	Provjereno je postojanje potpisa, žiga ili elektroničke oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
49.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X				uzorak 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih primljenih i danih donacija
50.	S dužnicima su usklađeni podaci o potraživanjima na datum 31. listopada		X			preslike, odnosno reference izvoda otvorenih stavaka na uzorku 10%, ali ne više od 20 izvoda otvorenih stavaka
51.	Izveštaj o obavljenom popisu sadrži popis potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku		X			preslika popisa vjerovnika i dužnika s iznosim potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku
52.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)		X			dio analitičke evidencije po izvorima financiranja i programima (projektima i aktivnostima) ili referenca iz pitanja 21.
53.	Prati se stvaranje ugovornih obveza i njihov financijski učinak					
53.1.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora, uključujući ugovore vezane uz zaposlene		X			preslika, odnosno referenca dijela evidencije
53.2.	Organizacijska jedinica, odnosno osoba zadužena za financijsko-računovodstvene poslove ima uvid u sve sklopljene ugovore iz kojih proizlaze financijski učinci		X			preslika procedure u kojoj je propisano da se sve kopije ugovora dostavljaju na znanje ustrojstvenoj jedinici za financije
54.	Provodio se ispravak vrijednosti potraživanja u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu	X				uzorak 10% potraživanja od čijeg je dospjeća prošlo više od godinu dana, odnosno potraživanja od dužnika nad kojima je pokrenut stečajni i/ili likvidacijski postupak, ali ne više od 20 pojedinačnih
55.	Proračunski korisnik koji je doznačio sredstva proračunskom korisniku istog proračuna, a iskazao ih je unutar podskupine računa 369 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> , uskladio je evidencije s proračunskim korisnikom koji su sredstva primili i iskazali ih unutar podskupine računa 639 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> . (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ako su njeni upravni odjeli dodjeljivali	X				preslika, odnosno referenca usklađenja s proračunskim korisnicima istog proračuna, odnosno pisani trag kojim se informira primatelja sredstava, na uzorku 10%, ali ne više od 20 dokumenata usklađenja s proračunskim korisnicima

	sredstva proračunskim korisnicima u nadležnosti drugih upravnih odjela te jedinice)				
56.	Vodi se analitička evidencija dugotrajne nefinancijske imovine i usklađena je s glavnom knjigom		X		preslika, odnosno referenca dijela evidencije
57.	Ulaganja u dugotrajnu imovinu prenose se u glavnoj knjizi s računa imovine u pripremi na račune imovine u upotrebi odmah po završetku ulaganja	X			uzorak 20% okončanih građevinskih situacija
58.	Najkasnije u roku od 15 dana od isplate naknade za bolovanje na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO), HZZO-u je dostavljen zahtjev za refundaciju		X		zahtjevi za refundaciju za svaki mjesec u kojem je bila isplata bolovanja

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ⁹	
IZVJEŠTAVANJE I OSTALO					
59.	Kod predaje finansijskih izvještaja poštivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o finansijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X		preslike, odnosno reference referentnih stranica finansijskih izvještaja
60.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika, odnosno referenca dopisa ili elektroničke pošte
61.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog finansijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - nositelji decentraliziranih funkcija)	X			preslika, odnosno referenca dopisa
62.	Izvještaj o izvršenju finansijskog plana izrađen je i dostavljen upravljačkom tijelu (odgovaraju proračunski i izvanproračunski korisnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunski korisnici državnog proračuna, izuzev onih koji nemaju upravljačka tijela)	X			preslika, odnosno referenca izvještaja o izvršenju finansijskog plana dostavljenog upravljačkom tijelu

⁹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

63.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži elemente propisane Pravilnikom o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
63.1.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje nenaplaćenih potraživanja za prihode jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
63.2.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje nepodmirenih dospjelih obveza jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
63.3.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje potencijalnih obveza po osnovi sudskih postupaka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
64.	Kod predaje polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave poštivali su se rokovi utvrđeni Zakonom o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
64.1.	Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za prethodnu godinu dostavljen je predstavničkom tijelu do 1. lipnja tekuće proračunske godine	X			preslika, odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je godišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu
64.2.	Polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za prvo polugodište tekuće proračunske godine dostavljen je predstavničkom tijelu do 15. rujna tekuće proračunske godine	X			preslika, odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je polugodišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu
65.	Provedene su suštinske i formalne kontrole dostavljenih Izjava o fiskalnoj odgovornosti (odgovaraju nadležna ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se dostavljaju izjave o fiskalnoj odgovornosti)	X			preslika, odnosno referenca dopisa ili pismena o izvršenim kontrolama
66.	Uspostavljen je sustav dokumentiranja podataka o rizicima koji sadrži najznačajnije strateške i operativne rizike, mjere za postupanje po riziku te odgovorne osobe i rokove za provedbu mjera (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		preslika dijela registra rizika

67.	Internim aktom (uputom, sporazumom) uređen je način komunikacije, izvještavanja i drugih aktivnosti s proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)	X			preslika, odnosno referenca akta
-----	---	---	--	--	----------------------------------

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ¹⁰	
TRANSPARENTNOST					
68.	Godišnji plan rada je objavljen na mrežnim stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		poveznica na mrežnu stranicu
69.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljeni su svi proračunski dokumenti (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
69.1.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u strojno čitljivom formatu objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen proračun koji uključuje opći i posebni dio te obrazloženje	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen opći i posebni dio proračuna te obrazloženje
69.2.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u strojno čitljivom formatu objavljene su od strane predstavničkog tijela usvojene izmjene i dopune proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su objavljene izmjene i dopune proračuna
69.3.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljena je od strane predstavničkog tijela usvojena odluka o izvršavanju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljena odluka o izvršavanju proračuna
69.4.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljene su od strane predstavničkog tijela usvojene izmjene i dopune odluke o izvršavanju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su objavljene izmjene i dopune odluke o izvršavanju državnog proračuna
69.5.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna, odnosno, ako predstavničko tijelo ne donese izvještaj u roku od 60 dana od dana podnošenja predstavničkom tijelu, objavljen je prijedlog polugodišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna

¹⁰ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

69.6.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna, odnosno, ako predstavničko tijelo ne donese izvještaj u roku od 60 dana od dana podnošenja predstavničkom tijelu, objavljen je prijedlog godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna
70.	Uz proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađen je i objavljen vodič za građane	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen vodič za građane
71.	Nakon usvajanja državnog proračuna od strane Hrvatskog sabora, odnosno upravljačkih tijela, financijski planovi objavljeni su na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog ministarstva ako ne posjeduju mrežnu stranicu (odgovaraju ministarstva i proračunski korisnici državnog proračuna)		X		poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su financijski planovi objavljeni
72.	Godišnji financijski izvještaji objavljeni su u roku od 8 dana od propisanog roka za predaju godišnjih financijskih izvještaja na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog proračuna ako ne posjeduju mrežnu stranicu		X		poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su izvještaji objavljeni

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ¹¹	DJELOMIČNO ¹²	
UPRAVLJANJE IMOVINOM						
73.	Doneseni su strateški i provedbeni dokumenti za upravljanje i raspolaganje nekretninama (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)					
73.1.	Donesena je strategija upravljanja i raspolaganja nekretninama	X				preslika strategije, odnosno poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljena strategija
73.2.	Na temelju strategije upravljanja i raspolaganja nekretninama donesen je godišnji plan za ostvarenje ciljeva utvrđenih u strategiji	X				preslika godišnjeg plana, odnosno poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen godišnji plan
74.	Za nekretnine u vlasništvu upisana su vlasnička prava u zemljišnim knjigama	X				preslika popisa imovine i obveza te preslike zemljišnoknjižnih izvadaka
75.	Ustrojen je registar imovine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji sadrži podatke i informacije propisane za Središnji registar državne imovine (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika registra
76.	Državna imovina kojom se raspolaže/upravlja neovisno o pravnoj osnovi korištenja te imovine (knjižno vlasništvo, izvan knjižno vlasništvo, druga pravna osnova korištenja, bez dokumentirane pravne osnove) evidentirana je u glavnoj knjizi onog tko raspolaže s/upravlja imovinom, u skladu s Uputom Ministarstva financija o priznavanju, mjerenju i evidentiranju imovine u vlasništvu Republike Hrvatske	X				priložiti odgovarajući dokaz
77.	Utvrđena je namjena nekretnina s kojima se upravlja i raspolaže	X				popis nekretnina s utvrđenom namjenom ili drugi odgovarajući dokaz

¹¹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

¹² Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

78.	Za nekretnine kojima je definirana namjena utvrđeno je jesu li u funkciji ili ne, odnosno koriste li se ili ne u skladu s namjenom	X				popis nekretnina s utvrđenom namjenom i korištenjem (jesu li u funkciji ili ne) ili drugi odgovarajući dokaz
79.	Za nekretnine koje nisu u funkciji poduzimane su aktivnosti za stavljanje istih u funkciju, odnosno korištenje prema utvrđenoj namjeni	X				popis nekretnina za koje je utvrđena namjena, a nisu u funkciji i odgovarajući dokazi o poduzimanim aktivnostima (dopisi, zahtjevi...)
80.	Za imovinu za koju nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi poduzimane su aktivnosti za rješavanje istih	X				priložiti odgovarajući dokaz
81.	Prije stjecanja nekretnina izrađena je analiza kojom je utvrđena opravdanost odabranog oblika stjecanja nekretnine	X				dokaz za ovo pitanje je preslika analize za svaku pojedinu nekretninu koja je stečena u godini za koju se popunjava Upitnik o fiskalnoj odgovornosti
82.	Isknjižavanje imovine iz poslovnih knjiga provodi se isključivo nakon prodaje, darovanja ili drugog načina otuđenja ili uništenja imovine, a temeljem izlaznog računa, ugovora o kupoprodaji, zapisnika o uništenju, potvrde o odvozu na otpad i slične dokumentacije		X			preslike ugovora/akta o prodaji, darovanju ili drugom načinu otuđenja ili uništenja imovine
83.	Čelnik je donio interni akt o načinu korištenja službenih automobila		X			preslika, odnosno referenca na interni akt
84.	Postoji pisana procedura kojom su detaljno utvrđeni poslovi upravljanja i raspolaganja nekretninama te ovlasti i nadležnosti zaposlenika za obavljanje i kontrolu navedenih poslova	X				preslika donesene procedure s popisanim aktivnostima, osobama i ovlaštenjima na temelju kojih se upravlja i raspolože nekretninama i osigurana je koordinacija odjela u slučaju ako se poslovi u vezi s evidentiranjem, procjenom i praćenjem nekretnina obavljaju u više odjela

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac
Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P
Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom
U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

KLASA: DPR-470-03/25-01/0000
URBROJ:134-25-2

Pravobraniteljica za djecu:
Helena Pirnat Dragičević, dipl. iur.

Helena Pirnat Dragičević

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU
KLASA: DPR-470-03/25-01/0002
URBROJ: 134-26-2

PRILOG 1.a

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*

ZA 2025. GODINU za razdoblje od 23.11.2025. do 31.12.2025.

Ja, *Tatjana Katkić Stanić, pravobraniteljica za djecu*, čelnica Ureda pravobranitelja za djecu, Trg bana Josipa Jelačića 5, 10000 Zagreb, OIB: 71628985886, na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti te raspoloživih informacija za razdoblje od 23.11.2025. do 31.12.2025., potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

Zagreb, 5. ožujka 2026.

Potpis čelnika

Tatjana Katkić Stanić
pravobraniteljica za djecu

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako nisu uočene slabosti i nepravilnosti

PRAVOBRANITELJ ZA DJECU

**UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNIKE UTVRĐENE U REGISTRU PRORAČUNSKIH I
IZVANPRORAČUNSKIH KORISNIKA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2025. (od 23 11 2025 do 31 12 2025)**

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca ¹
		N/P	DA	NE ²	
PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA					
1.	<p>U uputama za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno uputama upravnih tijela utvrđeni su i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima i proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koji su raspoređeni na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sredstva potrebna za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i - sredstva potrebna za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti, <p>a u razdoblju privremenog financiranja, u uputama su utvrđeni i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima odnosno proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti za razdoblje privremenog financiranja (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)</p>	X			preslike odnosno reference dopisa i uputa
2.	<p>Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti upute s limitima u apsolutnom iznosu, odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na:</p>	X			preslika, odnosno referenca dopisa i upute

¹ Stupac Referenca se ne popunjava već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje

² Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

	<p>- visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i</p> <p>- visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti,</p> <p>a u razdoblju privremenog financiranja, ministarstvo je, nakon primitka uputa za izradu financijskih planova proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna za prva tri mjeseca proračunske godine od Ministarstva financija, izradilo i dostavilo upute s limitima plana za prva tri mjeseca proračunske godine korisnicima iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)</p>				
3.	Financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika državnog proračuna za naredno trogodišnje razdoblje je uravnotežen, uključujući i procjenu <i>donosa</i> sredstava iz prethodne, odnosno <i>odnosa</i> u sljedeću godinu		X		preslika, odnosno referenca financijskog plana
4.	Financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za naredno trogodišnje razdoblje je uravnotežen, uključujući i procjenu ukupnog rezultata poslovanja koji se prenosi u sljedeću(e) proračunsku(e) godinu(e)	X			preslika, odnosno referenca financijskog plana odnosno proračuna
5.	Obrazloženje proračuna, odnosno financijskog plana sastoji se od obrazloženja općeg dijela proračuna odnosno financijskog plana i obrazloženja posebnog dijela proračuna, odnosno financijskog plana. Obrazloženje općeg dijela proračuna, odnosno financijskog plana sadrži obrazloženje prihoda i rashoda, primitaka i izdataka. Obrazloženje posebnog dijela proračuna, odnosno financijskog plana sastoji se od obrazloženja programa koje se daje kroz obrazloženje aktivnosti i projekata zajedno s ciljevima i pokazateljima uspješnosti		X		<p>preslika, odnosno referenca obrazloženja proračuna, odnosno financijskog plana usvojenog do 31. prosinca</p> <p>pitanje nije primjenjivo za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunske i izvanproračunske korisnike za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju za prva tri mjeseca naredne godine</p>
6.	Usklađeni prijedlog financijskog plana ministarstva sastavljen je temeljem prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X			<p>provesti analizu na način da se zbroje prihodi i rashodi iz financijskih planova proračunskih korisnika te prihodi i rashodi iz financijskog plana nadležnog ministarstva bez proračunskih korisnika te usporede s podacima u usklađenom financijskom planu</p>

7.	Posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavljen je od prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika proračuna jedinice u koji su uključeni svi vlastiti i namjenski prihodi i primici proračunskih korisnika (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			financijski plan proračunskog korisnika jedinice usvojen od strane upravljačkog tijela odgovara financijskom planu tog proračunskog korisnika sadržanom u posebnom dijelu proračuna jedinice, a kod zajedničkih proračunskih glava zbroju financijskih planova svih proračunskih korisnika unutar te glave
8.	Rashodi i izdaci koji se financiraju iz EU sredstava planirani su realno, odnosno odstupanje između plana usvojenog od strane Hrvatskog sabora i konačnog izvršenja nije veće od 5% (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X			usporedba izvornog financijskog plana (iz posljednjih izmjena i dopuna Državnog proračuna koje je donio Hrvatski sabor) i izvještaja o izvršenju odstupanje od 5% podrazumijeva 5% ispod planiranih veličina
9.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova, odnosno pokrića manjkova, uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave doneseni su odgovarajući akti: (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunski i izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
9.1.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova donesen je akt koji sadrži analizu nastanka tako značajnog viška, mjere za smanjenje ili ukidanje određenih naknada koje se naplaćuju za usluge koje pružaju proračunski korisnici te način i svrhu za koju će se upotrijebiti navedeni višak	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
9.2.	U slučaju pokrića manjkova donesen je akt koji sadrži analizu i ocjenu postojećeg financijskog stanja, prijedlog mjera za otklanjanja utvrđenih uzroka nastanka negativnog poslovanja te mjera za stabilno održivo poslovanje te akcijski plan provedbe navedenih mjera (s opisom mjere, načinom provedbe, rokom provedbe, imenom i prezimenom odgovorne osobe) s očekivanim financijskim i ekonomskim učinkom	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
10.	Izrađen je godišnji plan rada koji sadrži podatke o ciljevima koji se planiraju ostvariti te opći prikaz zadaća i poslova (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	preslika odnosno referenca godišnjeg plana rada

11.	Čelnik je u roku 30 dana od stupanja na snagu državnog proračuna donio odluku o prijenosu ovlasti i odgovornosti za ostvarenje strateških ciljeva i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		preslika, odnosno referenca odluke
12.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave se zaduživala/davala suglasnost za zaduživanje/jamstvo sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
12.1.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost Vlade za dugoročno zaduživanje	X			preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti
12.2.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost ministra financija za sve odluke o davanju jamstva pravnoj osobi u njezinu većinskom izravnom ili neizravnom vlasništvu i ustanovi čiji je osnivač za ispunjenje obveza pravne osobe i ustanove	X			preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti
12.3.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ishodila suglasnost ministra financija za sve odluke o davanju suglasnosti izvanproračunskim korisnicima za zaduživanje i davanje jamstva	X			preslike, odnosno reference dobivenih i danih suglasnosti
12.4.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja davala suglasnost na zaduživanje pravnoj osobi u njezinu većinskom vlasništvu i ustanovi čiji je osnivač	X			preslike, odnosno reference danih suglasnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ³	DJELOMIČNO ⁴	
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA						
13.	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
14.	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost ministra financija/Vlade Republike Hrvatske, odnosno općinskog načelnika /gradonačelnika /župana (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
15.	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta	X				na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama, odnosno s financijskim planom i priložiti preslike, odnosno reference provedenih vrednovanja
16.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sredstva proračunske zalihe koristila samo za elementarne nepogode i druge nepredvidive događaje	X				izvješća o korištenju proračunske zalihe
17.	Postoji jasna procedura naplate prihoda	X				preslika, odnosno referenca pisane procedure iz koje su vidljive vrste prihoda koje se naplaćuju, mjere naplate koje će poduzimati, vremensko razdoblje nakon kojeg se pokreće pojedina mjera naplate, slučajeve u kojima treba pribaviti instrumente osiguranja plaćanja, praćenje naplate po poduzetim mjerama, osobe koje će obavljati navedene poslove i slično

³ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁴ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

18.	Poduzete su sve potrebne mjere za potpunu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti i uplatu u proračun prema važećim propisima	X				na uzorku od 10% dospjelih nenaplaćenih potraživanja sa stanjem 31. prosinca dokazi o poduzetim radnjama za naplatu (preslike, odnosno reference odgovarajućih dopisa, opomena), a najviše 100
19.	Uređen je sustav ostvarivanja i korištenja vlastitih prihoda					
19.1.	Ministarstvo/jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave donijelo je akt kojim su uređena mjerila i način korištenja vlastitih prihoda proračunskih korisnika iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X				preslika akta
19.2.	Upravljačko tijelo proračunskog korisnika donijelo je akt kojim je uređeno ostvarivanje i korištenje vlastitih prihoda (a koji je u skladu s aktom nadležnog ministarstva/jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojim su uređena mjerila i način korištenja vlastitih prihoda proračunskih korisnika, ako je to primjenjivo)	X				preslika akta
20.	Sredstva su utrošena u skladu s proračunom, odnosno financijskim planom	X				izvještaj o izvršenju proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz kojeg se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih proračunom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) usporedba izvršenja i financijskog plana iz koje se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih financijskim planom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) za proračunske i izvanproračunske korisnike
21.	Isplata sredstava temeljila se na vjerodostojnoj dokumentaciji		X			nasumično odabrano najmanje pet isplata po svakoj od vrsta rashoda na razini definiranoj u Tablici. Testiranja uz pitanje 21 danoj u dodatku 1 Upitnika
22.	Pratilo se i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći, subvencija do krajnjeg korisnika te korištenje istih					

22.1.	Dostupne su preslike, odnosno reference ugovora koji su podloga za isplate	X				Preslika, odnosno referenca ugovora na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.2.	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta	X				preslika, odnosno referenca izvješća na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.3.	Obavljene su provjere na licu mjesta na odabranom uzorku od onih krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20.000,00 kuna ili više	X				preslika, odnosno referenca zapisnika o izvršenoj kontroli kod 10%, a najviše 100 krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20.000,00 kuna ili više
23.	Evidencijski nalozi (EV nalozi) dostavljani su Ministarstvu financija u skladu sa Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna i uputom Ministarstva financija					
23.1.	Nadležno ministarstvo/središnji državni ured dostavio je proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti uputu s rokom do kojeg su mu isti dužni dostaviti mjesečne podatke o ostvarenju vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka izuzetih od obveze uplate u državni proračun i rashoda i izdataka financiranih iz istih (mjesečne evidencijske naloge) (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				preslika upute i dokaz o dostavi proračunskim korisnicima
23.2.	Proračunski korisnici dostavljali su mjesečne podatke o ostvarenim vlastitim i namjenskim prihodima i primicima, koji su izuzeti od obveze uplate u državni proračun, te rashodima i izdacima financiranim iz njih (evidencijske – EV – naloge) u skladu s rokom danim u uputi nadležnog ministarstva/središnjeg državnog ureda (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka
23.3.	Ministarstvo/središnji državni ured je tijekom godine dostavljalo evidencijske naloge (EV naloge) Ministarstvu financija najkasnije do 10. u mjesecu za prethodni mjesec (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka

	izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)					
24.	Prilikom isporuke opreme/izvođenja radova obavljene su sve potrebne provjere					provjera na uzorku 5% ukupnog broja svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine
24.1.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na način utvrđen ugovorom		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.2.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu s vremenskim rokovima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.3.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa zahtjevima količine i kvalitete iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.4.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na lokacijama koje su navedene u ugovoru		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.5.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni prema opisu iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.6.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni sukladno nacrtima, analizama, modelima i uzorcima iz ugovora		X			priložiti odgovarajući dokaz
24.7.	Oprema je instalirana i u upotrebi		X			priložiti odgovarajući dokaz
25.	Propisana je procedura zaprimanja računa, njihove provjere u odgovarajućim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima i pravovremenog plaćanja		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
26.	Propisana je procedura blagajničkog poslovanja kojom su definirane sve aktivnosti vezane uz promet gotovim novcem	X				preslika, odnosno referenca pisane procedure
27.	Propisana je procedura izdavanja i obračunavanja putnih naloga		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
28.	Prije isplate sredstava neprofitnoj organizaciji sklopljen je ugovor u kojem su definirana prava i obveze neprofitne organizacije i isplatelja	X				uzorak od 5% ukupnog broja svih ugovora, a najviše 20
29.	Pravomoćne presude izvršavale su se bez postupka prisilne naplate	X				sve pravomoćne presude s dospijanjem u godini za koju se ispunjava Upitnik ili u ranijim godinama, a nepodmirene su, te izvodi ili drugi dokumenti koji dokazuju da je plaćeno

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁵	DJELOMIČNO ⁶	
JAVNA NABAVA						dokazati na uzorku od 20% financijski najznačajnijih ugovora/objava/provedenih postupaka javne nabave, a najviše 50
30.	U zaključenim ugovorima o nabavama velike vrijednosti ugovoreni su instrumenti za osiguranje urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni	X				preslike, odnosno reference ugovora, navesti članak u kojem stoje odredbe o instrumentima urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni
31.	Ugovori o javnoj nabavi zaključeni su u skladu s uvjetima određenim u dokumentaciji o nabavi	X				preslike, odnosno reference dokumentacije o provedenim postupcima i preslike, odnosno reference ugovora
32.	Za sve predmete javne nabave čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od 200.000,00 kuna za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova jednaka ili veća od 500.000,00 kuna provedeni su postupci javne nabave sukladno odredbama Zakona o javnoj nabavi	X				oznake i datum objave
33.	Za ugovore o javnoj nabavi koji su se tijekom njegova trajanja značajno izmijenili, proveden je novi postupak javne nabave u skladu s odredbama Zakona o javnoj nabavi	X				Registar sklopljenih ugovora preslika, odnosno referenca dodataka ugovora
34.	Donesen je i recovito ažuriran plan nabave koji je objavljen na mrežnim stranicama u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa mrežne stranice gdje je objavljen plan nabave i poveznica na objavljeni plan nabave u Elektroničkom oglasniku javne nabave za predmete nabave čija je procijenjena vrijednost nabave jednaka ili veća od 20.000,00 kuna
35.	Donesena je interna odluka kojom je imenovano stručno povjerenstvo za javnu nabavu koje je pripremalo i provodilo postupak javne nabave, a najmanje jedan član stručnog povjerenstva imao je važeći certifikat u području javne nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi	X				preslika, odnosno referenca potvrda i internih odluka o imenovanju stručnih povjerenstava za javnu nabavu

⁵ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁶ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

36.	Osobe koje prate provedbu ugovora različite su od osoba koje su bile članovi stručnog povjerenstva	X				imena osoba koje su sudjelovale u provedbi postupka i osoba koje prate provedbu ugovora te preslika, odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
37.	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji je objavljen na mrežnim stranicama, a sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi		X			adresa mrežne stranice gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma i poveznica na objavljeni registar ugovora u Elektroničkom oglasniku javne nabave za predmete nabave čija je procijenjena vrijednost nabave jednaka ili veća od 20.000,00 kn
38.	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za politiku javne nabave dostavljeno je statističko izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi		X			preslika, odnosno referenca izvješća u EOJN, preslika, odnosno referenca izvješća o javnoj nabavi koje sadrži i ukupan iznos jednostavne nabave prema vrsti predmeta nabave (roba, usluga i radovi)
39.	Donesen je akt kojim su uređena pitanja jednostavne nabave za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova na koje se ne primjenjuje Zakon o javnoj nabavi te je akt objavljen na mrežnim stranicama		X			preslika, odnosno referenca akta adresa mrežne stranice na kojoj je objavljen akt

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁷	DJELOMIČNO ⁸	
RAČUNOVODSTVO						
40.	Narudžbenice su valjano ispunjene na način da se vidi tko je nabavu inicirao, tko je nabavu odobrio, koja vrsta roba/usluga/radova se nabavlja, uz detaljnu specifikaciju jedinica mjere, količina, jediničnih cijena te ukupnih cijena		X			uzorak 1% svih narudžbenica, a najviše 100
41.	U potpisanim ugovorima s dobavljačima/pružateljima usluga/izvršiteljima radova detaljno je utvrđena vrsta robe/usluga/radova koji se nabavljaju		X			uzorak 5% svih ugovora i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih ugovora
42.	Iz primke, otpremnice i drugog odgovarajućeg dokumenta potpisanog od skladištara ili druge osobe zadužene za zaprimanje robe i dobavljača vidljivo je da je prilikom preuzimanja robe utvrđena količina, stanje i kvaliteta zaprimljene robe		X			preslike, odnosno reference dokumenata na uzorku 5% svih dokumenata, a najviše 100
43.	Postoji izvještaj o obavljenoj usluzi, odnosno druga vrsta pisanog odobrenja ili dokumentacije kojom se potvrđuje izvršenje usluge		X			preslika, odnosno referenca izvještaja ili druge dokumentacije na uzorku 1% izvršenih usluga, a najviše 100
44.	O izvedenim radovima, sukladno definiranoj proceduri odobrenja radova, postoji privremena, odnosno konačna obračunska situacija, koju odobrava osoba, odnosno tijelo koje nadzire i odobrava radove	X				preslike, odnosno reference odobrenih privremenih, odnosno konačnih situacija na uzorku 5% svih ugovora
45.	Na zaprimljenim računima navedeni su svi elementi računa u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
46.	Računi sadrže detaljnu specifikaciju roba/usluga/radova koje odgovaraju opisu i specifikaciji roba/usluga/radova definiranih narudžbenicom, odnosno ugovorom		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
47.	Za svaki račun obavljena je matematička kontrola ispravnosti iznosa koji je zaračunan što je evidentno u postupku obrade računa		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100

⁷ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁸ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

48.	Provjereno je postojanje potpisa, žiga ili elektroničke oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
49.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X				uzorak 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih primljenih i danih donacija
50.	S dužnicima su usklađeni podaci o potraživanjima na datum 31. listopada		X			preslike, odnosno reference izvoda otvorenih stavaka na uzorku 10%, ali ne više od 20 izvoda otvorenih stavaka
51.	Izveštaj o obavljenom popisu sadrži popis potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku		X			preslika popisa vjerovnika i dužnika s iznosim potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku
52.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)		X			dio analitičke evidencije po izvorima financiranja i programima (projektima i aktivnostima) ili referenca iz pitanja 21.
53.	Prati se stvaranje ugovornih obveza i njihov financijski učinak					
53.1.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora, uključujući ugovore vezane uz zaposlene		X			preslika, odnosno referenca dijela evidencije
53.2.	Organizacijska jedinica, odnosno osoba zadužena za financijsko-računovodstvene poslove ima uvid u sve sklopljene ugovore iz kojih proizlaze financijski učinci		X			preslika procedure u kojoj je propisano da se sve kopije ugovora dostavljaju na znanje ustrojstvenoj jedinici za financije
54.	Provodio se ispravak vrijednosti potraživanja u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu	X				uzorak 10% potraživanja od čijeg je dospjeća prošlo više od godinu dana, odnosno potraživanja od dužnika nad kojima je pokrenut stečajni i/ili likvidacijski postupak, ali ne više od 20 pojedinačnih
55.	Proračunski korisnik koji je doznačio sredstva proračunskom korisniku istog proračuna, a iskazao ih je unutar podskupine računa 369 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> , uskladio je evidencije s proračunskim korisnikom koji su sredstva primili i iskazali ih unutar podskupine računa 639 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> . (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ako su njeni upravni odjeli dodjeljivali	X				preslika, odnosno referenca usklađenja s proračunskim korisnicima istog proračuna, odnosno pisani trag kojim se informira primatelja sredstava, na uzorku 10%, ali ne više od 20 dokumenata usklađenja s proračunskim korisnicima

	sredstva proračunskim korisnicima u nadležnosti drugih upravnih odjela te jedinice)				
56.	Vodi se analitička evidencija dugotrajne nefinancijske imovine i usklađena je s glavnom knjigom		X		preslika, odnosno referenca dijela evidencije
57.	Ulaganja u dugotrajnu imovinu prenose se u glavnoj knjizi s računa imovine u pripremi na račune imovine u upotrebi odmah po završetku ulaganja	X			uzorak 20% okončanih građevinskih situacija
58.	Najkasnije u roku od 15 dana od isplate naknade za bolovanje na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO), HZZO-u je dostavljen zahtjev za refundaciju		X		zahtjevi za refundaciju za svaki mjesec u kojem je bila isplata bolovanja

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ⁹	
IZVJEŠTAVANJE I OSTALO					
59.	Kod predaje finansijskih izvještaja poštivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o finansijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X		preslike, odnosno reference referentnih stranica finansijskih izvještaja
60.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika, odnosno referenca dopisa ili elektroničke pošte
61.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnjanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog finansijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - nositelji decentraliziranih funkcija)	X			preslika, odnosno referenca dopisa
62.	Izvještaj o izvršenju finansijskog plana izrađen je i dostavljen upravljačkom tijelu (odgovaraju proračunski i izvanproračunski korisnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunski korisnici državnog proračuna, izuzev onih koji nemaju upravljačka tijela)	X			preslika, odnosno referenca izvještaja o izvršenju finansijskog plana dostavljenog upravljačkom tijelu

⁹ Za svaki negativar odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

63.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži elemente propisane Pravilnikom o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
63.1.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje nenaplaćenih potraživanja za prihode jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
63.2.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje nepodmiranih dospjelih obveza jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
63.3.	Obrazloženje godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna sadrži stanje potencijalnih obveza po osnovi sudskih postupaka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika	X			preslika, odnosno referenca godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna iz koje je vidljivo da sadrži tražene elemente
64.	Kod predaje polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave poštivali su se rokovi utvrđeni Zakonom o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
64.1.	Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za prethodnu godinu dostavljen je predstavničkom tijelu do 1. lipnja tekuće proračunske godine	X			preslika, odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je godišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu
64.2.	Polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za prvo polugodište tekuće proračunske godine dostavljen je predstavničkom tijelu do 15. rujna tekuće proračunske godine	X			preslika, odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je polugodišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu
65.	Provedene su suštinske i formalne kontrole dostavljenih Izjava o fiskalnoj odgovornosti (odgovaraju nadležna ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se dostavljaju izjave o fiskalnoj odgovornosti)	X			preslika, odnosno referenca dopisa ili pismena o izvršenim kontrolama
66.	Uspostavljen je sustav dokumentiranja podataka o rizicima koji sadrži najznačajnije strateške i operativne rizike, mjere za postupanje po riziku te odgovorne osobe i rokove za provedbu mjera (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		preslika dijela registra rizika

67.	Internim aktom (uputom, sporazumom) uređen je način komunikacije, izvještavanja i drugih aktivnosti s proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)	X			preslika, odnosno referenca akta
-----	---	---	--	--	----------------------------------

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ¹⁰	
TRANSPARENTNOST					
68.	Godišnji plan rada je objavljen na mrežnim stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)		X		poveznica na mrežnu stranicu
69.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljeni su svi proračunski dokumenti (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
69.1.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u strojno čitljivom formatu objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen proračun koji uključuje opći i posebni dio te obrazloženje	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen opći i posebni dio proračuna te obrazloženje
69..2.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u strojno čitljivom formatu objavljene su od strane predstavničkog tijela usvojene izmjene i dopune proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su objavljene izmjene i dopune proračuna
69.3.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljena je od strane predstavničkog tijela usvojena odluka o izvršavanju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljena odluka o izvršavanju proračuna
69.4.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljene su od strane predstavničkog tijela usvojene izmjene i dopune odluke o izvršavanju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su objavljene izmjene i dopune odluke o izvršavanju državnog proračuna
69.5.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna, odnosno, ako predstavničko tijelo ne donese izvještaj u roku od 60 dana od dana podnošenja predstavničkom tijelu, objavljen je prijedlog polugodišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna

¹⁰ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

69.6.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna, odnosno, ako predstavničko tijelo ne donese izvještaj u roku od 60 dana od dana podnošenja predstavničkom tijelu, objavljen je prijedlog godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna
70.	Uz proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađen je i objavljen vodič za građane	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen vodič za građane
71.	Nakon usvajanja državnog proračuna od strane Hrvatskog sabora, odnosno upravljačkih tijela, financijski planovi objavljeni su na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog ministarstva ako ne posjeduju mrežnu stranicu (odgovaraju ministarstva i proračunski korisnici državnog proračuna)		X		poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su financijski planovi objavljeni
72.	Godišnji financijski izvještaji objavljeni su u roku od 8 dana od propisanog roka za predaju godišnjih financijskih izvještaja na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog proračuna ako ne posjeduju mrežnu stranicu		X		poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su izvještaji objavljeni

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene svom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ¹¹	DJELOMIČNO ¹²	
UPRAVLJANJE IMOVINOM						
73.	Doneseni su strateški i provedbeni dokumenti za upravljanje i raspolaganje nekretninama (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)					
73.1.	Donesena je strategija upravljanja i raspolaganja nekretninama	X				preslika strategije, odnosno poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljena strategija
73.2.	Na temelju strategije upravljanja i raspolaganja nekretninama donesen je godišnji plan za ostvarenje ciljeva utvrđenih u strategiji	X				preslika godišnjeg plana, odnosno poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen godišnji plan
74.	Za nekretnine u vlasništvu upisana su vlasnička prava u zemljišnim knjigama	X				preslika popisa imovine i obveza te preslike zemljišnoknjižnih izvadaka
75.	Ustrojen je registar imovine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji sadrži podatke i informacije propisane za Središnji registar državne imovine (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X				preslika registra
76.	Državna imovina kojom se raspolaže/upravlja neovisno o pravnoj osnovi korištenja te imovine (knjižno vlasništvo, izvan knjižno vlasništvo, druga pravna osnova korištenja, bez dokumentirane pravne osnove) evidentirana je u glavnoj knjizi onog tko raspolaže s/upravlja imovinom, u skladu s Uputom Ministarstva financija o priznavanju, mjerenju i evidentiranju imovine u vlasništvu Republike Hrvatske	X				priložiti odgovarajući dokaz
77.	Utvrđena je namjena nekretnina s kojima se upravlja i raspolaže	X				popis nekretnina s utvrđenom namjenom ili drugi odgovarajući dokaz

¹¹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

¹² Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

78.	Za nekretnine kojima je definirana namjena utvrđeno je jesu li u funkciji ili ne, odnosno koriste li se ili ne u skladu s namjenom	X				popis nekretnina s utvrđenom namjenom i korištenjem (jesu li u funkciji ili ne) ili drugi odgovarajući dokaz
79.	Za nekretnine koje nisu u funkciji poduzimane su aktivnosti za stavljanje istih u funkciju, odnosno korištenje prema utvrđenoj namjeni	X				popis nekretnina za koje je utvrđena namjena, a nisu u funkciji i odgovarajući dokazi o poduzimanim aktivnostima (dopisi, zahtjevi...)
80.	Za imovinu za koju nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi poduzimane su aktivnosti za rješavanje istih	X				priložiti odgovarajući dokaz
81.	Prije stjecanja nekretnina izrađena je analiza kojom je utvrđena opravdanost odabranog oblika stjecanja nekretnine	X				dokaz za ovo pitanje je preslika analize za svaku pojedinu nekretninu koja je stečena u godini za koju se popunjava Upitnik o fiskalnoj odgovornosti
82.	Isknjižavanje imovine iz poslovnih knjiga provodi se isključivo nakon prodaje, darovanja ili drugog načina otuđenja ili uništenja imovine, a temeljem izlaznog računa, ugovora o kupoprodaji, zapisnika o uništenju, potvrde o odvozu na otpad i slične dokumentacije		X			preslike ugovora/akta o prodaji, darovanju ili drugom načinu otuđenja ili uništenja imovine
83.	Čelnik je donio interni akt o načinu korištenja službenih automobila		X			preslika, odnosno referenca na interni akt
84.	Postoji pisana procedura kojom su detaljno utvrđeni poslovi upravljanja i raspolaganja nekretninama te ovlasti i nadležnosti zaposlenika za obavljanje i kontrolu navedenih poslova	X				preslika donesene procedure s popisanim aktivnostima, osobama i ovlaštenjima na temelju kojih se upravlja i raspolaze nekretninama i osigurana je koordinacija odjela u slučaju ako se poslovi u vezi s evidentiranjem, procjenom i praćenjem nekretnina obavljaju u više odjela

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

KLASA: DPR-470-03/25-01/0002

URBROJ:134-26-2

Pravobraniteljica za djecu:

Tatjana Katkić Stanić

Tatjana Katkić Stanić